

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De festiuitatibus que occurrunt infra tempus peregrinationis

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

miro: quomodo colere non erubescis. Augustus igitur puras se a puero victu. iussit eum in via aureliana decollari circa annos domini. cclxxvij. Cuius corpus cocauilla senatrix diligenter sepeliuit. Ad eius sepulcrum ut ait grege. turo. si quis falsus iurare voluerit. antequam ad cancellum conueniat. aut statim a demone captus insanit. aut cadens in pavementum prius vitam perdit. Lis non modica inter duos erat. et in dextera reum minime ignorabat. Zelo igitur iusticie iudex ductus. ambos ad altare sancti petri deduxit et ibidem reus innocentiam suam quam pretendebat iuramento expiare coegit rogans apud ut aliquo iudicio ostenderet veritatem. Cuius autem ille iurasset. et nichil mali passus fuisset. iudex eius malicie conscius. zelo accessus iusticie exclamauit. Senio iste petrus aut nimis misericors est. aut minori defert. Eam ad pancracium tuenem. et ab eo requiramus. Cuius ergo venissent. et super tumulum reus iurare falsum presumpsisset manum inde trahere non potuit. et ibidem postmodum expirauit. Unde usque hodie a plerisque obseruatur. ut super reliquias beati pancracii pro arduis iuramentum fiat.

De festiuitatibus que occurrunt infra tempus peregrinationis.

Dico de festiuitatibus que occurrunt infra tempus reconciliacionis quod tempus representat ecclesia a pascha usque ad octauam pentheste. Sequitur videre de festiuitatibus que eueniunt infra tempus peregrinationis. quod tempus representat ecclesia ab octaua pentheste. usque ad aduentum. Principium autem huius temporis non semper hic incipit. sed iuxta paschalem terminum variatur.

De sancto urbano lxxii

Urbanus ab urbanitate dicitur. vel urbanus ab urbe quod est lumen vel ignis. et balanus rursus fuit enim lumen per conuersationem honestam. ignis per caritatem succensam. responsio per doctrinam. fuit lumen sicut lux. quia lux est in aspectu amabilis. in essentia immaterialis. in situ celestis. in actu perutilis. Sic ille sanctus fuit amabilis in conuersatione. immaterialis in mundi despectu. celestis in contemplatione. utilis in predicatione.

Urbanus calixto pape successit. Cuius tempore cum fuisset maxima persecutio in christianis. tandem alexander cuius mater hecama christiana erat. quam origenes puerterat impium sumpsit. Ipsa igitur filium patris maternis induxit. ut a persecutore christianorum cessaret. Ueruntamen almachi uerbis persecutor qui beatam ceciliam decollauerat in christianos crudeliter seuebat. Sanctum ergo urbanum diligenter inquiri

fecit et in quodam antro percurante carpasio quodam ministro cum tribus presbiteris et tribus diaconibus repertum in carcere mitti iussit. Post hoc coram se ipsum adduci precepit. et quod quinquaginta milia hominum cum sacris legis caeli et illustribus uiris tyburcio et valeriano seduxerat. eisdem obiecit. et thesauros cecilie requisit. Cui urbanus. Ut video plus te ad se uenidum in sanctos ducit cupiditas quam cultus deorum. Thesaurus cecilie per manus pauperum celos conscendit. Cum ergo sanctum urbanum cum sociis pluribus eederent. et ipse nomen domini elyon innoceret. subinde presectus ait. Sapiens uult iste senex uideri. et ideo nunc ignota loquitur. Cuius autem supari non possent. iteque in carcere recluduntur. Ubi tres tribunos ad se uenientes cum custode carceris anolino sanctus urbanus baptisauit. Audito igitur anolino christianus factus esset. presectus sistitur. et sacrificare renuens decollatur. Sanctus autem urbanus cum sociis ad simulacrum ducitur. et ibi imponere uiget. Tunc orante urbano simulacrum cecidit. et viginti duos sacerdotes qui ignem ministrabant occidit. Tunc grauissime laniatus. et post hoc ad sacrificandum ducunt. Qui in ipsum ydolum expuertes frontes cruce numerunt. et iniuncto dato pacis osculo capitali sententiam acceperunt sub alexandro. qui cepit circa annum domini. cccx. Sed statim carpasius a demone arripit. et deos suos blasphemans et christianos in uirtus magnificans a demone suffocat. Quod ei uxor armena uidens. cum filia sua lucina et tota familia a sancto fortunato presbitero baptisina suscepit. et post hoc sanctorum corpus a bono officio sepeliunt.

De .s. petronella De .s. petro exorcista

De sancta petronella lxxiii A

Petronella cuius vitā sanct⁹ marcellus scri⁹
psit fuit filia sancti petri apli que cū nimis
speciosa esset. et ex volūtate patris febrib⁹
laboraret. discubentibus apud eū discipulis dixit
ad eū tytus. Cū omnes a te sanent infirmi. cur pe
tronellā iacere pmittis? Cui petrus. Quia sic ei ex
pedir. Veruntū ne putef ipsōsibilitas sanitatis ei⁹
meis sermonib⁹ excusari. ait ad illā. Surge petro
nella velon⁹. et ministra nobis. Que statim sanata
surrexit et eis ministravit. Cōpleto aut in ministerio
dixit ei petr⁹. Petronella redi ad lectū tuū que sta
tim rediit. et vt prius febribus laborare cepit. At
vbi in dei amore cepit esse pfecta. eā pfecte sanauit
Comes igit flaccus ad eā venit vt ipam ppter ei⁹
pulchritudinē acciperet in vxores. Cui illa rōdit. Si
me in vxorē desideras iube ad me virgines veire
q̄ me vsq; ad domū tuā debeāt socare. Quas cum
ille pararet. petronella ieiunijs et orōibus insiste
re cepit. et corp⁹ dñi suscipiēs. ac i lecto se reduās
post triduiū ad dñm migravit. flaccus delusum se
vidēs ad felicolā sociā petronelle se cōuertit. et vt
aut sibi nuberet aut ydolis imolaret pcepit. S; cū
illa vtrumq; rēneret pfectus septē diebus sine ci
bo et potu in carcerē eas esse fecit. ac post modū in
ecule o totā occidit. ac eius corp⁹ in cloacā piccit.
Quā tñ sanctus nicodem⁹ eleuās sepeliuit. Unā a
flacco comite nicodem⁹ accersit. et sacrificare rēnu
ens plūbatis cedif. et in tyberim eius corp⁹ p̄iāc
sed a iusto eius clerico leuaf. et honorifice. sepelif.

De sanctis petro exorcista et mar
cellino lxxiiii A

Petrus exorcista dū ab arbemio in carcere
detineref. et predicti arbemij filia a demo
ne vexaref. et ob hoc a patre sepius plan
geref. dixit ei petrus. q̄ si in xpm crederet. statim
sanitatē filia eius recipet. Cui arbemius. Miroz
quo rōne dñs tuus filiā meā liberare poterit. qui
te tanta patientē p eo liberare nō valet. Cui pe
trus. Potēs quidē est deus me⁹ eripe me. s; vult
vt p passionē trāsitoriā pueniamus ad gloriā sem
piternā. Cui arbemi⁹. Si me catenas sup te du
plicite deus tuus te liberauerit. et filiā meā sana
uerit. prius in xps credā. Qd cū factū fuisset sc̄tus
petrus cādidis vestib⁹ indutus. et tenēs signū cru
cis eidē appuit. et ille eius se pedibus prostravit
et filia eius sanata. ipse cū tota domo sua baptisina
suscepit. Permissiq; alijs incarceratis q̄ extrent li
beri quicūq; vellent fieri xpiani. Quibus multisq;
alijs credētib⁹ a beato marcellino presbitero ba
ptisat. Qd audiēs prefectus oēs incarceratos ad
se adduci pcepit. Quos arbemi⁹ cōuocās et man⁹
coz deosculās dixit. Ut si q̄s vellent venire ad mar
tiriū veniret itrepidus. qd si quis nollet abiret il
lesus. Compto aut iudex q̄ marcellinus et petrus
eos baptisassent ipos accersuit. et eos separim in
carcere reclusit. Marcellinus qd nudus sup vitrū
fractum cōsternitur. et ei lumen et aqua negatur
Petrus vero in alio carcere altissimo et artissimo
appo constringit. Angelus aut dñi marcellinū in
l iij

De sanctis Primo et feliciano

ducens et soluens. ipsum cum petro in domo arbemi
mij restituit. et ut septē diebus populū confortarē
rent. et postea se iudici presentarent precepit. Cū
ergo predictus iudex eos in carcere nō inuenisset
acceritum arbemiū et sacrificare nolentē in terra
cum vxore sua obrui iussit. Quō sancti marcellinus
et petrus audientes illuc uenerūt. et in illa cripta se
ptē diebus sanctus marcellinus xpianis se prore
gentibus missas celebrant. Dixerūtq; sancti ad in
credulos. Ecce arbemiū potuissimus liberare et
nos abscondere. sed neutrum uoluimus facere. Tūc
irati gentiles arbemiū gladio necauerūt. matrē
vero cū filia lapidibus obruerunt. marcellinū autē
et petrū ad siluam nigrā que nunc cāvida ppter
eoz martiriū uocat decollariū. tēpore diocleciani
qui cepit anno dñi. cclxxxvij. Quorū aīas uestibus
splēdidis et gēmis indutas ab angelis in celū de
ferri spiculatori nomie dorothēus uidit. Unde et
xpianus effectus postmodū in pace quieuit.

De sanctis primo et feliciano.

lxxv

Primus quasi summus et magnus. felicianus
quasi felix anus. idest felix senex. Ille enī
dicit summus siue magnus dignitate. ppter
martiriū perpeccionē. potestate. ppter miraculoz
opationē. sanctitate. ppter uite perfectionē. felici
tate. ppter gloriosam fruicionē. Iste autē dicit se
nex non tñ ppter tēpū antiquitatē. sed etiā pro
pter reuerētie dignitatē. ppter sapientie maturi
tate. et ppter morū grauitatem.

Primus et felicianus apud dyodecianum
et maximianū a tēplozū pontificibus accu
sant. q; nisi eos sacrificare fecerint. nulla a
dñs beneficia obtinere ualebūt. Iussu igit impa
torū in carcere recludunt. sed ab angelo uisitantur
et a uinculis quib; erant ligati absoluunt. et libe
ri in carcere deambulātes dñm clara uoce collau
dabant. Postmodū iterū impatoribus pstant. Qui cū
in fide firmi persisterent crudeliter laniati
abinuicē separant. Dicitq; ptes feliciano ut siue
senectuti cōsuleret et dñs imolaret. Cui felicianus
Ecce iam octoginta ānos habeo et. xxx. anni sunt
ex quo ueritatē agnoui et elegi deo uiuere qui me
poteat de tuis manibus liberare. Tūc iussit ptes
eū ligari. et clauos in manibus et pedibus affigi.
eiq; dixit. Tandiu sic eris donec nobis cōsenseris
Qui dū leto uultu psteret. eū ibidē torqueri ius
sit. et nichil penitē ministrari. Post hoc sanctū pri
mum adduci fecit. eiq; dixit. Ecce frater tuus impe
ratorū decretis cōsensit. et ob hoc magnus in pala
cio uenerat. Tu ergo similiter age. Cui ille. Licet
dyaboli filius sis uerum tñ in pte dixisti. qd frater
meus impatoris celestis decreto cōsensit. Tūc ira
tus ptes iussit facibus latera eius incendi. et plūbū
buliens in os eius infundi. cernēte feliciano. ut sic
terreri poss. Ipse autē plumbū tanq; frigidā aquā
suauiter bibit. Tūc ptes iratus duos leones ad
eos mitti pcepit. Qui statis ad pedes eoz se piece
runt. et tanq; agni mansueti corā eis stererūt. Rur
sus uisas crudeles dimittit. et cū leonibus mansue
sunt. Aderant ad hoc spectaculū plusq; .xij. milia
uīroz de quibus. d. uiri in dño crediderūt. Ptes
autē sanctos fecit decollari. et eoz corpora camb;
et auib; p̄ici. Sed tamē ab his illesa a xpianis
honorifice sunt sepulta. Passi sunt autē circa ānos
domini. cclxxxvij.

De sancto barnaba lxxvi

Barnabas interpretat filius ueniētis uel fi
lius cōsolatiōis. aut filius p̄bere. aut fili
cōcludens. Quatuor uicibus ponitur filius
ppter quatuor modos filiatiōis ipsius. Dicit enī
filius in scriptura rōne generatiōis. eruditionis.
imitationis. et adoptiōis. fuit enī a xp̄o regenera
tus p̄ bap̄tismū. eruditus p̄ euangeliū. ip̄s imitat
per martiriū. et ab ip̄so adoptatus p̄ celeste p̄mū
Et hoc quantū ad se. Quantum uero ad alios fuit
aduēniēs cōsolans. p̄phetans. et cōcludens. Ad
ueniens discurredo. et p̄dicando ubiq; qd̄ parat.
quia fuit socius pauli. Cōsolans paupes et desola
tos. paupes. quibus elemosinā detulit. desolatos

quibus ex pte aploz eplas destinauit. Prophe-
 rās. qz p pbeie spū claruit. Cōcludēs qz magnam
 multitudinē in fide cōcluse z adunauit. sicut patz
 cum missus fuit in antiochiā. De his quatuor: act.
 xi. Erat vir. idest virilis quantū ad primū. bonus
 quantū ad scdm. plenus spūsancto quantū ad ter-
 ciū. et fide: lis quantū ad quartū. eius passionē cō-
 pilauit iohānes q et marcus eius cōsobzin. et ma-
 xime a visione ipi iohānis vsqz fere in finē. Quā
 beda de greco in latinū credif transtulisse. B

Barnabas leuites cyprius genere vnus de
 lxxij. discipulis dñi. ab historia actuū in mul-
 tis extollit. et laudat. fuit nanqz optime in-
 formatus et ordinatus. et hoc quantū ad se. et quā-
 tum ad deū. et quantū ad proximū. Quantū ad se
 ordinatus extitit. scdm tres vires. scz rōnalem cō-
 cupiscibile et irascibile. Habuit nanqz rōnalem il-
 lustratā lumine cognitionis. Unde dicitur act. xiiij.
 Erant aut in ecclia q est antiochie pphete et do-
 ctorez in quibus barnabas et symon zc. Scdo ha-
 buit cōcupiscibile purgatā a puluere mūdane affe-
 ctōia. Unde dicit act. iij. qz ioseph qui cognomi-
 natus est barnabas. cū haberet agrū vēdidit illū
 et precii attulit. et posuit ad pedes aploz. Ubi di-
 cit glo. Destituendū pbat qd tangere deuiat. et
 docet calcandū esse aurū qd subdit gressibus apo-
 stoloz. Tercio habuit irascibile roboratā magni-
 tudie pbitatis. et hoc vel viriliter aggrediēdo ar-
 dua. vel pseueranter agēdo fortia. vel constantē r
 sustinendo aduersa. Viriliter aggrediēdo ardua

sicut patet in hoc q illam maximā ciuitatē antio-
 chiā ad cōuertendū accepit. sicut patet etiā act.
 ix. quia cū post cōuersionē paulus hiero solimā ve-
 nisset. et discipulis se iungere vellet. et hōs eū tanqz
 lupū agni fugerēt. barnabas ipm audacter appbē-
 dit. et ad aplos duxit. Perseuerāter opando for-
 tia. quia corpus suū macerauit. et ieiunijs afflixit
 Cū dicit act. xiiij. de barnaba et qbusdā alijs. Ma-
 nistrātibz aut illis dñio z teiunātibus zc. Cōstāter
 sufferēdo aduersa. sicut apostoli p̄sibēt ei testimo-
 niū dicētes. Cū carissimis n̄ris barnaba et paulo
 homibus qui tradiderūt animas suas p nomine
 dñi nostri ihesu xp̄i. Scdo fuit ordinatus quantū
 ad deū deferēdo dei auctoritati. maiestati. et boni-
 tati. Auctoritati qd patet ex hoc q officiu p̄dica-
 tionis sibi nō usurpauit. sed hoc ex auctoritate dei
 accipe voluit. sicut habet act. xiiij. Dixit spūsanct⁹
 Segregate michi barnabā et paulū in op⁹ ad qd
 assumpsi eos. Scdo dei maiestati. Cū em sicut ha-
 betur act. xiiij. maiestātē diuinā sibi quidā vellent
 attribuere: et ei tanqz deo hostias immolare vocā-
 res eū iouē tanqz priore. et paulū mercuriū tanqz
 prudentē et eloquentē continuo barnabas et pau-
 lus cōcassis tunicis clamauerunt. Viri qd facitis?
 Et nos mortales sum⁹ similes vobis hoīes annū-
 ciātes vobis ab his vanis dijs pueri ad deū viuū
 Tercio dei bonitati. Nam sicut habet act. xv. cum
 bonitatē gratie dei qua gratis et nō ex lege sum⁹
 saluari. quidā pueri de iudeis artare et d̄minue-
 re vellēt. asserētes hoc sine circumcisione nequāqz
 sufficere. paulus et barnabas p̄tra eos viriliter re-
 stiterūt. et solas bonitatē gratie dei sine lege suffi-
 cere oñderunt. Insup et questionē ad aplos detu-
 lerunt z cōtra illoz errozē apostoloz eplas impe-
 trauerūt. **L** Tercio fuit optime ordinat⁹ quā-
 tum ad proximū quia gregē suū pauit verbo exē-
 plo et beneficio. Verbo qz verbū dei sollicitē euā-
 gelizauit. Ubi dicitur act. xv. Paulus z barnabas
 demorebant antiochie docētes et euāgelizātes
 cum alijs pluribus verbū dñi. Hoc etiā patet per
 illā maximā multitudinē quā antiochie cōuertit
 adeo vt ibi p̄imo vocarent discipuli xp̄iani. Scdo
 exemplo. qz vita sua fuit oibus speculū sanitatis.
 et exēplar religionis. fuit em in omni suo ope vi-
 rilis et strēnuus oīm moz bonitate cōspiciuus oī
 grātia spūsancti plen⁹ et oī virtute et fide precla-
 rus. De his quatuor habet act. xv. Miserūt bar-
 nabas antiochiā. Et sequit. Hortabaf oēs p̄pōsi-
 to cō:dis pmanere in dñio. quia erat vir bon⁹ ple-
 nus spūsancto et fide. Tercio beneficio et hoc du-

placiter. Est enim duplex beneficium siue elemosina. scilicet temporalis quae consistit in necessariorum subministracione. Primam habuit beatus barnabas. quoniam elemosinam fratribus qui erant in hierusalem detulit. Nam sicut dicitur act. xi. cum facta esset fames maxima sub claudio secundum quod prophetauerat agabus. discipuli prout quisque habebat. proposuerunt in ministerium mittere habitaculis in iudea fratribus. Quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus barnabe et pauli. Sed et habuit quia iohanni qui cognominabatur marcus offensam dimisit. Cum enim predictus discipulus barnaba et paulus reliquisset. redeunt tamen et penitentem barnabas indulsit. et iterum in discipulum assumpsit. Paulus autem ipsum iterum assumere in discipulum renouit. et ideo iterum eos separatio facta fuit. Uterque enim ex pia causa et intentione fecit. Nam quod barnabas ipsum assumpsit hoc fecit ex dulcedine misericordie. quod autem paulus ipsum assumere noluit. hoc fecit ex feruoris recitudo. Nam sicut ibidem dicit glo. act. xv. Quoniam in fronte faciei se constitutus nimis trepidus steterat. merito ipsum paulus abiicit. ne illi quasi contagione vires aliorum corruperetur. Illa autem separatio non est facta et commotione vicij. sed ex instinctu spiritus sancti. ut scilicet ab inuicem separentur et pluribus predicarent. sicut et postmodum factum est. **¶** Nam cum esset barnabas in yconio ciuitate predicto iohanni eius consobriino vir quidam splendidus in visu apparuit dicens. Iohannes constantans esto. quia a modo non iohannes sed excelsus uocaberis. Quod cum ille barnabe retulisset respondit ei. Caue diligenter ne cuiquam quod uidisti reuelas. Nam et michi similiter dominus hac nocte apparuit dicens. Constantans esto barnaba. quia eterna premia percipies. eo quod gentem tuam reliquisti. et animam tuam pro meo nomine tradidisti. Cum ergo paulus et barnabas diu in antiochia predicassent. angelus quoque domini paulo apparuit dicens. festina venire hierusalem quia quidam fratres aduentum tuum prestolantur ibidem. Cum ergo barnabas cypri uellet pergere et parentes suos inuisere paulus autem hierusalem pergere uellet. sancto sic istigante spiritu ab inuicem discesserunt. Tunc cum paulus barnabe quod sibi dixerat angelus indicasset. respondit barnabas. fiat uoluntas domini. Nunc autem cyprium uado. et ibidem uitam finire. te amplius non uidebo. Et cum flens eius pedibus se humiliter uoluptaret communiens ei paulus dixit. Noli flere quia sic dominus est uoluntas. Nam et michi dominus in hac nocte apparuit dicens. Ne prohibeas barnabam ire cyprium. quia multos ibidem illuminabit et martirium consummabit. Pergens igitur barnabas cyprium cum iohanne euangelium sancti matthei secum detulit. et super infirmos ponens multos

dei uirtute sanauit. Cum autem de cyprio exissent inueniunt elymam magnum quem paulus lumine oculorum ad tempus priuauerat. Qui eis restitit et paulum intrare prohibuit. Die igitur quadam uidit barnabas homines et mulieres nudas currentes. et sua festa agentes. Unde indignatus templo maledixit et subito pars eius corruens multos oppressit. Tandem salamina deuenit. et ibidem contra eum predictus magus seditionem non modicam excitauit. Conprehendentes igitur iudei barnabam multis affectu iniurijs traherunt. et iudicium ciuitatis puniendum tradere festinabant. Comperto autem quod eusebius uir magnus et potens de genere neronis illuc aduenisset. timuerunt iudei ne ipsum de manibus eorum eriperet. et sic liberum abire permitteret. Gigantes igitur funem in collo eius extra portam eum traxerunt. et ibidem protinus combusserunt. Denique nec sic ipsi iudei faciat. ossa eius in quodam uase plumbico recluserunt. in mare eadem precipitare uolentes. Iohannes autem discipulus eius cum duobus alijs de nocte confurgens ea rapuit. et in quadam cripta occulte sepelluit. Que ibidem ut ait sigibertus usque ad tempora zenonis imperatoris. et gelasij pape. et usque ad annum domini. d. latuerunt. Sed tunc ipso reuelare repta fuerunt. Beatus autem dorotheus sic ait. Barnabas in roma christum primum predicauit. episcopus mediolanensis factus.

De sanctis uito et modesto. lxxvii

Utriusque a uita. Distinguit autem augustinus in libro de ciuitate dei triplex genus uite. scilicet actuosum quod pertinet ad uitam actiuam. otiosum quod pertinet ad otium spirituale uite contemplatiue. et ex

De sanctis vito et quirico.

vitoq; compositū. Et istud triplex genus vite fuit in eo. vī vit' quasi virtus. id est virtuosus. Mode stus quasi stās in medio. hoc est in medio virtutis quālibet eī virtutē tanq̄ mediū circumstant duo vicia tanq̄ extrema. Nā extrema prudētie sunt dolositas et fatuitas. Extrema tēperatiē desideriorū carnaliū impletio. et oīmōda sui afflictio. Extrema fortitudis pusillanimitas. et temeritas. Extrema iusticie crudelitas et remissio. **A**

Urtus puer egregius et fidelis annoꝝ duoꝝ decim. in scilia martirium passus est. Nica patre crebro verberat. exco q; ydola contēnebat. nec ipa adorare volebat. Qd̄ audiēs valerius p̄fectus. puerū accersuit. et sacrificare nolētem. fustibus cedi iussit. Brachia autē verberatū et manus p̄fecti aruerūt. Clamavitq; p̄fectus. Ue michi. quia manū amisi. Cui vitus. Accedāt dii tui et te sanent si possunt. Cui ille. Nunq̄d et tu facere vales hoc? Cui vitus. In noīe dei mei valeo. Statimq; pro eo orauit et sanitatē sibi obtinuit. Dixitq; p̄fectus patri. Corripe puerū tuū. ne male pereat. Tunc eū in domū ducens diuersis musicorū generibus et puellarū lusibus. aliarūq; deliciarū generib' immutare animū puen saragebat. Cum autē cum in thalamū inclusisset. mirabilis odoris fragrantia inde exiit. q̄ patrē et totā familiā nimio odore pfudit. Aspiciēs q; pater per hostiū vidit. vii. angelos circa infantē stantes dixitq; : Dii venerūt in domū meā. Statimq; cecatus est. Ad cuius clamorem. tota ciuitas lucana cōmota est. ita vt valerianus accurreret. et qd̄ sibi accidisset interrogauit Cui ille. Deos vidi igneos et vultū eorū ferre non potui. Ad templū igit iouis deducit. et p̄ recuperatione luminis thaurū eorū cornibus aureis pollicetur. Sed cū nichil pficeret filiū pro sanatiōe sua rogauit. et lumen suis p̄cibus recuperauit. Cū autē nec sic crederet. sed potius filium occidere cogitaret. angelus dñi modesto pedagogo eius apparuit. et vt nauē cōscendens puerū ad aliā terrā deduceret impauit. Qd̄ cum fecisset aquila eis ibides cibum afferebat. Et multa ibidem mirabilia faciebāt. Interea filius dyocleciani impatoris a demone arripit. et nisi vitus lucan' veiat se nunq̄ exire sciret. Vitus querit et inuētus ad impatorē ducit. Cui dyoclecianus. Puer puerū meū sanare vales Cui ille. Nō ego sed dñs. Statimq; sup eū manus spofuit. et prin' ab eo demon aufugit. Et ait dyoclecian'. Puer cōsule tibi et dijs sacrificā. ne mala morte intereas. Qd̄ cū ille recusaret. et in carcerē cū modesto missus fuisset. subito ferri moles q̄ eis

erat imposta cecidit. et carcer imenso lumine coruscavit. Qd̄ cum impator nunciatū fuisset ductus in thaurū ardentē mittit. sed tñ illesus egreditur. Tūc leo terribilis ad eus deuorandū mittitur. sed tamē ab eo fidei virtute placat. Tandem ipse cū modesto et crescētia nutrice sua que semper secuta fuerat in eculeū suspendi iubet. Sed subito acerrubat. terra cōcutit. tonitrua mugiūt. ydolorū templa corruūt et multos occidūt. Impator autē territus fugiens. pugnis se pcutiebat dicens. Ue michi q; ab vno puero vict' sum. Illi autē ab angelo cōtinuo soluti. iuxta quoddā flumē se inuenerūt et ibidē pausantes et orātes. aīas dño reddiderūt Duo:um corpora ab aquilis custodita. florenciā illustris matrona. sancto vito reuelāre cepit. et ea accipiens honorifice sepeliuit. Passi sunt autē sub dyocleciano. qui cepit circa annos dñi. cclxxvij.

De sanctis quirico et iulita. lxxvij

Quiricus querēs arcū. Vel a chisil qd̄ est fortudo et cus niger. vel a quiris qd̄ est basta. vel a quiriles qd̄ dicit sedile. Ipse eū fuit arcus. id est curuus in sui humiliatione. fortis in tormentorū passione. niger in sui despectione. basta in inimici debellatione. dei sedile ex dei habitatione. Nec eū in eo gratia suppleuit que etas negauit. Iulita iuuans vita quia vita spiritali vixit et per hanc multis profuit. **A**

Quiricus fuit filius iulite illustrissime matrone yconij. Que persecutionē declinare volens in tharsus sicilie cū puero suo quirico;

qui erat triū annorum venit. Sed tamē alexandro
 p̄sidi p̄sentat. in vlnis suis puerū gestās. Ad
 due famule sue vidētes fugerūt. et eā p̄tinus reli-
 querūt. P̄ses igit̄ puerū in vlnis suis suscepit. et
 matrē sacrificare nolentē. crudis neruis flagellari
 p̄cepit. Puer autē matrē flagellari conspiciens. a
 mare flebat. et lamētabiles voces dabat. At p̄ses
 puerū quircū in vlnas et sup̄ genua ponens. cum
 osculis et alijs blādicis demulcebat. Infans autē
 ad matrē respiciens p̄sidis oscula abhorrebat. et ca-
 put cū indignatione auertens. vultū eius yngulis
 laniabat. et matri cōsonas voces dabat. Quasi di-
 ceret. Et ego xp̄ianus sus. Tandē diu reluctās p̄-
 sidem in scapulis momordit. Tunc p̄ses indignat̄
 dolore cruciat̄ puez ab alato p̄ gradus p̄cipit autē
 ita vt tribunali tenellū cerebrū adbereret. Iultra
 vero filiū ad regnū p̄cessisse videns. lera gr̄tias
 deo reddidit. Tūc iultra iussa est excoiari. et bul-
 lienti pice p̄fundi. et demū capite trūcari. In qua
 dam autē legenda inuenit q̄ quircus tyrannū blā-
 diē. em que et minantē paruipendēs. xp̄ianus se
 esse cōfitebat. scdm quidē tēpus elinguis infantu-
 lus. sed in eo loquebat̄ spiritus sanctus. Quē cum
 p̄ses inrrogaret quis eū docuisset ait. Tuā o p̄-
 ses miro insipientiā. quī meā tantillā cernēs eta-
 rem. necdū tēporis circulo triennem. percūctari-
 qs me docuerit diuinā sapientiā. Qui cus cedere
 clamabat. Xp̄ianus sus. Et quotiēs hoc clamabat
 totiēs vires inter tomēra recipiebat. P̄ses autē
 matrē cus puero membratim scindi fecit. et eorum
 membra ne a xp̄ianis sepelirent̄ dispgi mandauit
 Sed tamē ab angelo sunt collecta. et nocte a xp̄ia-
 nis sepulta. Hoz co:po: a tpe cōstantini magni cū
 pax esset reddita ecclesie. ab vna de ancillis q̄ ad
 buc supererat reuelant. et in deuotione magna ab
 omni populo habētur. Passi autē sunt circa annos
 dñi. cccxx. sub alexandro impatore.

De sancta marina lxxix A

Marina virgo vnica erat patri suo. Cuz autē
 pater quoddā monasteriū intrasset mura-
 rit habitū filie sue. vt nō femina sed ma-
 sculus videre rogauitq; abbatē et fratres. vt filiū
 suū vnicū reciperēt. Quib⁹ eius p̄cibus annuētib⁹
 in monachū est recept⁹. et frater marinus ab oib⁹
 est appellatus. Cepit autē valde religiose viuere.
 et valde obediēs esse. Cū autē esset viginisep̄tes
 annorū. et pater eius se morti appropinquare sen-
 tiret filiā suā vocauit. et ip̄am in bono p̄posito cō-
 firmans p̄cepit. ne aliqñ alicui reuelaret q̄ mulier
 esset. Ibat igit̄ frequenter cū plaustro et bobus et

ligna monasterio deferrebat. Consueuerat autem
 hospitari in domo cuiusdā viri. cuius filia cum de
 quodā milite cōcepisset. interrogata marinū mona-
 chū se violasse asseruit. Interrogatus autē marin⁹
 cur tantū flagitiū p̄petraasset. se peccasse fatetur. et
 veniā p̄ecat. Statim de monasterio eiecit. ad ho-
 stiū monasterij māstr. et tribus annis ibidē perma-
 nens. bucella panis sustentabat. Postmodū filius
 ablat⁹. abbatē nutrit. et marino educādus tradit̄
 et ibidē cū eo p̄ duos annos commoratur. Omnia
 autē cum maxima patientia recipiebat. et in oib⁹
 ḡfas deo referebat. Tandē eius humilitatis et pa-
 scientie fratres miserri eū in monasteriū r̄cipiunt.
 et queq; officia viliora sibi iniungūt. Ipse autē oīa
 hilariter suscipiebat. et cūcta paciēter et deuore a-
 gebat. Tandē in bonis opibus vitā ducēs migra-
 uit ad dñm. Cum autē corp⁹ eius lauarēt. et in vili
 loco sepelire disponerent. respicientes mulierem
 ipsas esse viderunt. Stupefacti sunt omnes et per-
 territi se in dei famulam plurimum deliquisse fatē-
 tur. Currunt omnes ad tam grande spectaculum
 et veniam postulant ignoz̄tie et delicti. Corpus
 igitur eius in ecclesia honorifice posuerunt. Illa
 autem que famulam dei infamauerat. a demone
 arripitur. et scelus suum confitens. et ad sepulcrū
 virginis veniens liberatur. Ad cuius tumulum
 populi vndiq; cōfluūt. et multa miracula ibi fiunt
 Obijt autē. xiiij. kal. iulij.

De natiuitate sancti Johannis
bapiste lxxx

De natiuitate sancti iohannis bap.

Iohannes baptista multipliciter nominatur. Dicit enim ppheta. amicus sp̄si. lucerna. angelus. vox. helyas. baptista saluatoris. p̄co iudicis. et p̄cursor regis. In ppheta de signatur prerogatiua cognitionis. In amico sp̄si prerogatiua dilectiōis. In lucerna ardēti prerogatiua sanctitatis. In angelo prerogatiua virginitatis. In voce prerogatiua humilitatis. In helia prerogatiua feruoris. In baptista prerogatiua mirabilis honoris. In p̄cone prerogatiua p̄dicatiōis. In p̄cursoro prerogatiua preparatiōis. **A**

Natiuitas iohannis baptiste ab archangelo gabriele hoc modo nūciata fuit. Dauid enim rex sicut habet in hystoria scolastica. volēs cultum dei ampliāre. xxiij. summos sacerdotes instituit. quorū tamen vnus maior erat qui princeps sacerdotum dicebatur. Statuit autē. xvi. viros de eleazar et. viij. de itamar. et sc̄dm sortes dedit vni cuius hebdomadā vicis sue Abias aut octauā hebdomodaz habuit. de cuius genere zacharias fuit. Erant autē zacharias et vxor eius senes. et absqz liberis. Cum ergo zacharias templū dñi vt incensum poneret ingressus fuisset. et multitudo populi deforis expectaret. apparuit ei gabriel archāgelus. Cum autē zacharias in eius visione timeret ait angelus. Ne timeas zacharia. qm̄ exaudita est orō tua. Propriū est enim bonoz angeloz sc̄dm qd dicit g'o. ex sua visione terribos benigna exhortatione protinus cōsolari. Contra mali angeli se in lucis angelos transfigurantes. si quos ex sui presentia

terribos senserint ampliori eos horrore cōcutiunt. Annunciat igit gabriel zacharie se filiū habiturū cuius nomen iohānes esset. qui vinū et sicerā non biberet. et ante dñm in spū et virtute belie prece-deret. Iohānes vocaf belias rōne situs. quia ābo in deserto. rōne victus. qz ambo victu parci. rōne cultus. qz ambo vestitu inculti. rōne officij. qz p̄cursores. sed ille p̄cursor iudicis. iste saluatoris. rōne zeli quia vtriusqz verbū quasi facula ardebat Zacharias autē cōsiderans sui senectutē. et vxoris sterilitatē dubitare cepit. et more iudeoz signū ab angelo req̄siuit. Angelus autē p eo qd verbis suis non credidit ipsum taciturnitatis plaga percussit. **N**otandū autē qd dubitatio consuevit fieri et excusari. aliquādo p̄pter p̄missozū magnitudinē sicut legif de abrahā. Cū enim dñs sibi p̄misset qd semen suū terram chanaā possideret. dixit ad euz abrahā. Dñe deus vnde scire possuz qd possessurus suz eā? Et respōdens dñs. Sume in q̄ tibi vaccam tricennē zc. Aliquādo p̄pter fragilitatis pprie cōsiderationez. sicut pater i gedone qd ait. Obsecro mi dñe in quo liberabo isrl? Ecce familia mea infirma est i manasse. et ego minim⁹ in domo p̄ris mei Et ex hoc signū petijt et accepit. Aliquādo p̄pter nature impossibilitatē. sicut pater in sara. Cuz enim dixisset dñs. reuertens veniā ad te. z habebit sara filiū. risit sara post hostiū dicēs. Postq̄ consenui et dñs meus vetulus est zc. Quid est ergo qd solus zacharias ex eo qd dubitauit plagā incurrit. cū ibi eēt et magnitudo p̄missionis. et cōsideratio pprie fragilitatis. qua talē filiū se habiturū indignū reputabat. et impossibilitas naturalis? Hoc multiplici de causa factū fuisse putaf. Primo sc̄dm bedā qm̄ discredendo locutus est. et ideo silentio plectitur. vt tacēdo credere discat. Secdo quoniā ideo mut⁹ effectus est. vt maius miraculum in natiuitate filij appareret. Cū enim in natiuitate iohānis patri loquela reddif. miraculū miraculo cumulaf. Tercio quia cōgruū fuit vt vocē amitteret qm̄ vox nascebatur. et legi silentiū imponebaf. Quarto quoniā ipse a dño signū petijt. et ipam taciturnitatem in signū accepit. Cū autē zacharias foras ad populus exisset et euz factū mutū viderēt. cognouerūt ipso innuente qd visionē vidisset in tēplo. Cōpleta autē septimana officij sui. abiit in domū suam. et concepit elizabet̄. z mēfibz. v. se occultauit quia sicut ibi dicit ābrofi⁹. partus sui erubescibat etatē ne in senectute vacasse libidini videret. et tamē gaudebat sterilitatis carere opprobrio. qz opprobriū est mulieribus nō habere premiū nuptiaz p̄pter qd

De natiuitate sancti iohannis bap.

nuptie celebrant et carnalis coitus excusaf. Mēse aut sexto beata maria q̄ iam dñm concepat cōgratulans virgo fecūda ablata sterilitati et cōpariēs senectuti. venit ad elizabeth. Et cū eam salutasset beatus iohānes iā spūsancto replet⁹ sen sit filiū dei venire ad se. et p̄re gaudio i matris vtero exultauit et tripudiauit. et motu salutauit. quē voce non potuit. Exultauit em̄ quasi gestiēs salutare et dño suo assurgere. Nā sit ergo virgo beata cū cognata sua tribus mētib⁹. ministrās ei. natiq; puerus suis sanctis manibus de terra leuauit. vt habet in historia scolastica. et quasi morē gerule officiosissime pegit. **H**ic dñi p̄curso: beatus nouē specia liter et singulariter priuilegijs claruit. Nā idē angelus q̄ dñm annūciauit ip̄s annūciauit. In vtero matris exultat. Mater dñi ip̄m a terra leuat. Linguam p̄ris referat. Baptismū prim⁹ ordinat. X̄p̄s indice demōstrat. X̄p̄m manib⁹ suis baptisat. X̄p̄s p̄re oibus laudat x̄p̄s. In limbo positus x̄p̄m venturū p̄nūciat. Propter bec. ix. priuilegia vocaf ab ip̄o dño p̄beta. et plusq; p̄beta. Criso. etiā quare dicaf plusq; p̄beta sic ait. Propete est beneficium. p̄betie a deo accipe. nunquid p̄betie est beneficium baptismatis deo dare? Propete est vt ip̄e de deo p̄betet. nūqd p̄betie est vt de dño illo p̄betet? Omnes p̄betie p̄betauerunt de x̄p̄o de illis autē p̄betarū non est. Ip̄e autē non solū p̄betauit de x̄p̄o. sed etiā alie p̄betie propeta uerunt de illo. Omēs portiores verbū fuerūt. iste aut ip̄sa vox. Quantū aut vox p̄rimio: verbo non tamē verbum. tantū iohānes p̄opinquo: x̄p̄o nō tamē x̄p̄s. Scdm ambro. laus iohannis ex quinq; colligit vel cōprehēdit. scz ex parētibus. ex miraculis. ex morib⁹. ex munere. et ex p̄dicatiōe. Laus aut parētuz scdm eundē ambrofū ex quinq; manifestatur. Ait ei sic. Plena laudatio est q̄ genus in moribus. mores in equitate. officium in sacerdotio. factū in mandatis. iudiciū in iustificationibus cōprehēdit. Scdo ex miraculis. Quoz quedā fuerūt ante eius p̄ceptionē in vtero scz angelica annūciatio. noīs impositio. et loquele p̄ris amissio. Quedam quantū ad eius p̄ceptionē in vtero. scz supnaturalis p̄ceptio. eius i vtero sanctificatio. et p̄betalis doni repletio. Quedā quantū ad eius natiuitatē ex vtero. scz vtriusq; parētis spūs p̄betalis adeptio. q; et mater nomē sciuit. et pater canticū edidit. Loquele p̄ris referatio. et spūs sancti repletio. Un̄ et zacharias pater eius repletus est spiritus sancto etc. Ambrōsi⁹. Respiciete iohannē quāra vis sit in eius vocabulo cuius nūcupatio reddidit

muto vocē. patri prole. populo sacerdotē. Prius em̄ erat tacēs lingua. sterilis filio. priuatus officio. At vbi iohānes nascit. fit repēte pater. p̄beta loquele vsus recipit. p̄lez a spūsancto suscipit. sacerdotē functio recognoscit. Tercio ex moribus quia sanctissime vite fuit. De cui⁹ sanctitate dicit Criso. Cōuersatio iohannis oīm vitā culpabilē faciabat apparere. Quēadmodū em̄ si videres albā vestē. dicitis satis cādida vestis. Si vō posueris iuxta eaz nūē incipit tibi sordida appere et si vere sordida non est. Sic quātum ad cōparationem iohannis. omnis homo videbatur immūsus. **C**uius quidē sanctitas triplex habuit testimoniū. Primo a supcelestibus. idest ab ip̄a trinitate. Et primo a patre qui vocat eū angelū. Malachi. ij. Ecce ego mitto angelū meū etc. Angelus aut nomen est officij non nature. Et ideo dicit angelus ratione officij. exeo q; omniū angeloz officij exercuisse videtur. Habuit ei officij seraphim. Interpretatur em̄ seraphin ardēs q; illi nos ardētes faciunt. et indei amore plus ardēt. Et de iohāne dicit in ecclesia. Surrexit helyas quasi ignis etc. Ip̄e ei v̄it in spū et virtute helye. Scdo habuit officij cherubin. Cherubin em̄ interpretatur plenitudo scientie. Et iohānes dicit lucifer. Job. xxvij. exeo q; fuit terminus noctis ignorātie. et iniciū lucis gr̄e. Tercio habuit officij thronoz quoz officij est iudicare. Et de iohāne dicit q; arguebat herodē dicens. Nō licet tibi habere vxorē fratris tui. Quarto habuit officij dominationū que docēt nos erga subditos dominū gerere. Et iohānes erga subditos habebat in amore. erga reges i timore. Quito officij principatū qui docent nos supiores reuereri. Et iohānes de se dicebat. Qui de terra est de terra loquit. De x̄p̄o aut. Qui de celo venit sup omnes est. Itē. Cui⁹ nō sum dignus soluere corrigiā calciamenti ei⁹. Sexto officij potestatiū. p̄ quas potestates aeree vel cōtrarie arcenf q; nō potuerūt nocere sibi iā sanctificato. A nobis etiā arcebat cū ad baptismū penitēte nos disponebat. Septimo officij virtutū. p̄ quas fuit miracula. et beatus iohannes multa miracula in seip̄o ostēdit. Magna em̄ miracula mel siluestre et locustas edere. pilos cameloz induere et b̄mōi. Octauo officij archangeloz quādo reuelabat maiora. sicut ea q; spectāt ad nostrā redēptionē cuz dicebat. Ecce agnus dei etc. Nono officij angeloz quādo annūciabat maiora. sicut ea que spectāt ad mores. vt illud. Penitentia agite etc. Itē. Neminē concuciatis etc. Secūdo habuit testimoniū a filio. sicut patet mathei. xi.

De natiuitate sancti iohannis bap.

vbi cum xps multipliciter et mirabiliter comēdat
dicēs inter cetera. Inter natos mulieruz nō surre
xit maior iohāne baptista. Petr^o damiani. Ab illo
verbo iohānis sunt de propria p̄conia. p̄ qd̄ funda
ta est arida et mouent̄ sydera. et sunt cōdita elemē
ta. Tercio a sp̄sancto cū pp̄trē suuz dixit. Tu pu
er pp̄beta altissimi vocaberis &c. Sc̄do a celesti
bus idest ab angelis. sicut patz luc. i. vbi eū ange
lus multipl̄r comēdabat ostēdēs quāte sit digni
tatis quo ad deū cū dicit. Erit em̄ magnus coram
dño. Quante sanctitatis quo ad seipm̄ cum subdit
Unū et sicerā non bibet. et sp̄sancto replebit̄ ex
vtero matris. Quāte vtilitatis quo ad pximū euz
dicit. Et multos filioz israel cōuerteret &c. Tercio a
subcelestibus idest ab hominibus. sicut a patre suo
et vicinis. cū dicebāt. Quis putas puer iste erit &c.
Quarto cōprehēdit̄ laus iohānis ex munere.
Habuit em̄ munus in statu. in vtero. in egressu. ex
vtero. in mūdi p̄gressu. et in mūdi egressu. In ve
ro habuit triplex mirabile munus gratie. Primo
gratiā qua in vtero sanctificatus fuit. Un̄ fuit ante
sanctus q̄ natus. Hiere. i. P̄uisq̄ te formare in
vtero noui te. et anteq̄ exires de ventre sanctifica
ui te. Sc̄do gratiā qua pp̄betare meruit sicut qm̄
in vtero m̄ris exultās deū ad esse cognouit. Unde
criso. volēs ostendere quātr fuerit plusq̄ pp̄beta
dicit. Prophete est p̄ merito cōuersationis et fidei
pp̄betiā accipe. Nunq̄d̄ cōbet fuit vt prius sic
rēt. pp̄beta q̄ homo? Et quia consuetudo erat vt
pp̄beta inungerent. tunc quādo beata virgo eliza
beth salutauit xps iohannē in vtero ip̄probetā in
unxit. sc̄dm̄ lq̄d̄ dicit̄ criso. in hec verba. Ideo xps
fecit mariā salutare elizabeth. vt sermo p̄cedēs
de vtero m̄ris vbi habitabat dñs. et p̄ aures eliza
beth ingressus descēderet ad iohānem vt illic eum
vngeret in pp̄betā. Tercio gratiā qua suis meri
tis matri pp̄betie. sp̄m̄ tradidit. Un̄ criso. volēs
ostēdere quātr fuit plusq̄ pp̄beta. Quis pp̄be
tarū euz esset. pp̄beta. p̄probetā facere potuit? He
lyas quidē vnxit beliseū in pp̄betā. nō tamē pro
phetā di gratiā contulit. Iste autē in vtero matris
existens. diuini introitus scientiā matri donauit et
os illius ī verbo p̄fessionis apuit vt cuius nō vide
bat personā. cognosceret dignitatē dicens. Unde
hoc michi vt mater domini mei veniat ad me? In
egressu ex vtero habuit triplex munus gratie. qm̄
ortus eius fuit miraculosus. sanctus. et iocundus.
Quia miraculosus excludit defectus impotentie:
q̄ sanctus reat^o culpe. quia iocundus lamentū mise
rie. Celebratur autē ortus eius siue natiuitas sc̄dm̄

mḡm̄ guilhelmū altifiodoren. triplici rōe. Primo
rōne sanctificationis in vtero. Sc̄do rōne dignita
tis in officio. Ipse em̄ tanq̄ lucifer venit et eternū
gaudiū nobis primus nunciavit. Tercio rōne iocū
ditatis in ortu suo. Dixerat ei angelus. Et mlti in
natiuitate eius gaudebūt. Et ideo dignū est. vt et
nos in natiuitate eius gaudeamus. In p̄gressu
habuit similiter multiplex mun^o. In hoc autē patet
eius excellentissima et diuersa munera gratie. qm̄
habuit p̄fectionē omniū sanctorū. Nā pp̄beta fuit
qm̄ dixit. Qui post me venturus est &c. Plusq̄ pro
pheta. quādo xpm̄ digito demonstrauit. Ap̄ls quia
a deo missus fuit. Ap̄ls em̄ idem est quod missus.
Un̄. fuit homo missus a deo &c. Martir q̄ pro iu
stitia mortē sustinuit. Cōfessor q̄ cōfessus est et nō
negauit. Virgo. Un̄ et p̄pter ipsius virginitatem
angel^o est appellat^o. Malachi. ij. Ecce ego mitto
angeluz meū &c. In egressu de mūdo habuit triplex
munus. Quia efficit martir inuictus. Tunc em̄ pal
mā martirij adept^o est. Dirigit nuncius p̄ciosus
Ipse em̄ tunc illis qui erāt in limbo p̄ciosum nū
cū attulit. sc̄z de aduentu xpi et redēptione ip̄oz.
Et collit exitus gloriosus. Eius em̄ exitus de om̄i
bus qui ad limbū descenderūt. specialiter ab eccle
sia solennizatur et gloriose colit. **Q**uinto lex
predicatione. Circa cuius predicationem angelus
quatuor ponit cū dicit. et multos filioz israel con
uerteret ad dñm̄ deū ip̄soz. et ipse p̄cedet &c. sc̄z
fructū. ordinē. virtutē. et finē. sicut pater in littera
Et notandū q̄ p̄dicatio iohānis tripliciter fuit cō
mendabilis. Ipse nanq̄ p̄dicauit seruēter. efficaci
ter. et prudenter. seruēter cū dicebat. Benigna
viperaz &c. Qui quidē seruo fuit inflāmatas cari
tate. q̄ erat lucerna ardēs. Un̄ dicit in p̄sona ipsi^o
hiere. Posuit os meū quasi gladiū acutū In forma
tus veritate: q̄ erat lucerna lucēs. Un̄ Jo. v. Vos
misistis ad iohannē. et ille p̄hibuit testimoniū veri
tati. Directus discretionē siue scientiā. Un̄ turbis
et publicanis et militibus sc̄dm̄ vnus cuiusq̄ exigē
tiam p̄op̄riā legē dedit. firmus constantiā. Unde
et tam constanter p̄dicauit q̄ ex hoc vitam amisit.
Hec em̄ quatuor debet habere zelus sc̄dm̄ q̄ dicit
bern. Zelum tuū inflāmet caritas. informet veri
tas. regat sciētia. et firmet cōstantiā. Sc̄do effica
citer. quoniā ad predicationē eius multi conuersi
sunt. P̄dicauit em̄ verbo p̄ assiduitatē doctrine.
et exēplo per sanctitatē vite. p̄dicauit et conuertit
meritis et orationibus deuotis. **T**ercio prudēter
Cuius prudētia p̄dicationis in tribus fuit. Primo
in eo q̄ vsus fuit cōminationib^o. vt malos terreret

De sanctis geruasio et prothasio

dicēs. Jam ei securis ad radicē arboris posita est. Scōdo pmissionibus vt bonos aliceret dicēs. Penitentiā agite. appropinquabit em̄ regnū celozū. Tercio moderatiōibus. vt mediocres paulatim ad perfectionē attraheret. Cū turbis et publicanis et militibus leuia iponebat. vt post modū ad maiora pueberent. turbis vt opib⁹ miscōie insisterēt. publicanis. vt se ab alienoz appetitu abstinerēt. militibus vt neminē concuterēt. nulli calumniā facerent: et suis stipendijs contenti essent. **A** Et notandū q̄ sanctus iohannes euangelista hac die migravit ad dñm. sed ecclia ipsius festū in tertium diem post xp̄i natiuitatez celebrandū instituit. q̄a tunc eius ecclia dedicata fuit. Et solēnitas natiuitatis beati iohannis baptiste in suo die remansit. Nimirū q̄ hec dies ab angelo gaudio natiuitatis precursoris autēticatus fuit. Nō autē dogmatizādū est q̄ euāgelista baptiste cesserit. tanq̄ minor maior. Non em̄ decēs est quis eoz maior sit disputare. Qd̄ etiam quodā exemplo diuinitus est ostēsus. Erant em̄ vt legit duo doctores theologi quozum vnus iohannē baptistā. alter vero iohannē euāgelistam preferebat. Tandē super hoc solēni disputatione indicta quilibet valde sollicitus erat auctoritates et efficaces rōnes inuenire. quibus suuz iohannē posset preferre. Adueniente autē disputationis die. quilibet sanctorū emulatoz suo apparuit. ei⁹ dixit. Bene concordēs sumus in celis. de nobis non disputetis in terris. Tūc illi sibi adinuicem et omni populo visionē publicauerūt. et dñm benedixerunt. **P**aulus historiographus longobardoz romane ecclie diaconus. et cassinensis monachus. cū deberet quadā vice cereū cōsecrare fauces eius rauce facte sunt. cū prius vocalis esset. Ut ergo vox sibi restitueret. h̄ymnū. scz vt queant laxis etc. ad honozē beati iohannis cōposuit. Ubi in principio petit sibi vocē restitui. sicut et zacharie restituta fuit. **O**ssa mortuoz animalū vndecunqz collecta in hac die ab aliquibus cōburuntur. Cui⁹ duplex est causa vt ait iohānes beletb. Una est ex antique institutionis obseruantia. Sunt em̄ quedam animalia q̄ dracones vocātur que in aere volant. in aquis natant. in terra ambulant. Quādoqz autē dum per aera ambularēt ad libidīnē concitabantur. et in puteis et aquis fluuiatibus sperma iactabant. et inde sequebatur letalis annus. Contra hoc ergo istud inuentū fuit remediū. vt de ossibus animalū rogas fieret. et sic talia animalia fumus fugaret. Et quia istud maxime hoc tēpore fiebat. ideo istud adhuc ab aliquibus obseruatur.

Alia causa est ad representandū quia ossa sancti iohānis in sebastie ciuitate ab infidelibus cōbusta fuerunt. ferunt etiā facule ardētēs qz iohānes fuit lucerna ardēs et lucēs. Et rota vertit quia sol tūc in círculo descēdit ad significandū q̄ fama iohānis qui xp̄s putabat descēdit. scdm̄ q̄ ipse testimoniū p̄hibuit dicēs. Me oportet minui. illū autē crescere. Hoc significatū est scdm̄ q̄ dicit aug. In eozū ortibus. et in eozū mortibus. In eozū ortibus qz circa natiuitatē iohānis dies incipiūt decrecere. circa natiuitatē xp̄i crescere. Juxta illud. Solstitium decimo xp̄m̄ p̄cit atqz iohannē. Jē in eozū mortibus quia corpus xp̄i in cruce fuit exaltatū corpus iohannis capite minoratū. Refert paulus in historia longobardoz q̄ rocharith rex longobardoz iuxta ecclēsiā sancti iohannis baptiste cum multo ornatu sepultus fuit. Quidā vero cupiditate ille nocte sepulcrum aperiens abstulit vniuersa. Cui⁹ beatus iohānes apparēs dixit. Cur ausus fuisi tangere michi cōmissus. Ecclesiā meā de cetero ingredi nō valebis. Qd̄ vtiqz sic euenit. Nam quicunqz predictaz eccliam intrare volebat quasi a validissimo pugile guttur eius feriebatur et sic subito retro ruebat.

De sanctis Geruasio. et prothasio.

Geruasius a gerar quod est sacrum et vas. vlt a geua qd̄ est incolat⁹ et syoz paruulus quasi sacer per vite meritū. vas per virtutum receptaculum. peregrinus per mundi p̄ceptū

De sanctis geruasio et prothasio

paruulus per sui despectū. **P**rothasius a prothos quod est primū. et hos deus siue diuinus. vel a pcul et stasis quod est positio: quasi primus per dignitatem. diuinus per dilectionē. pcul positus a mundi affectione. Horum passionē ambrosius in libello ad caput eorum posito scriptam inuenit.

Geruasius et prothasius gemini fratres: filij fuerunt sancti vitalis et beate valerie. Qui omnia sua pauperibus erogantes: manebant cum sancto nazario: qui apud chrudunū oratorij constructus erat: et ei celsus puer lapides porrigebat. Quod vero nazarius iam celsum habuisse narratur forte per anticipationem accipitur: cum longe post eum sibiuisse oblatum ex historia nazarii colligatur. Cum autem omnes ad neronem impatorē ducerentur: sequebatur eos ciuilans puer celsus. Quē cum uisus militum alapis cederet: et cedentem nazarius increparet: irati milites nazarium calcibus ceciderunt: et ipsum cum alijs in carcere recluserunt. et postmodum in mare precipitauerunt. Geruasium uero et prothasium mediolanum duxerunt. Nazarius uero miraculose liberatus mediolanum uenit. Eo tempore superueniente comite astasio qui contra marchomanos proficiscebatur ad bellum. deorum cultores eidem occurrerunt. asserentes quod dijs sibi respondere prepererent: nisi prius geruasius et prothasius immolarerent. Continuo igitur tenentur: et ut sacrificium inuicentur. Cui cum geruasius omnia idola surda et muta diceret. iratus tandem cum plumbatis cedi iussit quod diu spiritum exalaret. Deinde prothasium accersiri fecit: cui dixit. Miser uel tu uiuere stude. et noli cum fratre tuo mala morte perire. Cui prothasius. Quis es miser? Ego qui te non timeo. aut tu qui me timere perbaris? Cui astasius. Ego te miser homo quomodo timeo? Cui prothasius. In hoc timere me et te ledi perbaris: si non sacrificauero dijs tuis. Si enim te ledi a me nequaquam timeas: nunquam ad sacrificium idolorum me ipse compelleres. Tunc cum comes in eculeum suspendi iussit. Cui prothasius. Non tibi comes irasco: quoniam cecos oculos tui cordis attendo. quin potius tui misereor: quia nescis quid facias. Age igitur quod cepisti: ut michi cum fratre meo occurrere possit benignitas saluatoris. Tunc comes iussit eum decollari. Philippus autem seruus christi cum filio suo corpora eorum rapuit: et occulte in domo sua in archa saxea sepeliuit: et libellum eorum ortum. finem. et vitam continentem ad eorum caput posuit. Passi sunt autem multo tempore latuerunt: sed tempore beati ambrosij hoc modum recepta fuerunt. Ambrosio namque sanctorum naboris et felicis in oratione posito: ita ut nec uigilaret

aperte nec dormiret integre. appuruerunt ei duo pulcherrimi iuuenes uestibus candidis. id est. colobio et pallio induti caligulis calciati: secum manibus extensis orantes. Dixit igitur ambrosius ut si est illusio non ultra appareat. si autem ueritas: de nouo reueletur. Sibi enim modo canente gallo: orantes secum iuuenes apparuerunt. Tercia uero nocte defecto iam corpore ieiunij: non dormienti sed stupeti: cum tertia sibi apparere persona: que similis paulo apostolo uidebatur secundum quod in pictura prespexerat. Illis tacentibus apostolus sibi dixit. Isti sunt qui nichil terrenum desiderantes. monita mea secuti sunt. Quorum corpora in eo loco reperiuntur in quo stas. Duodecim pedum altitudine terra cooperta archam inuenies: et ad caput eorum libellum in quo ortus eorum continetur et finis. Conuocatis igitur vicinis episcopis ipse prior terrefossor accessit. et omnia prout dixerat sibi paulus apostolus inuenit. Et licet iam .ccc. anni et ultra fuissent: ita tamen corpora eorum sunt repta ac si ipsa hora ibidem fuissent posita. Insuper uero odor suauissimus et mirabilis inde fragrabat.

Cecus autem quidam tangens feretrum illuminatus est. Et multi alij meritis eorum curati sunt. **I**n horum solemnitate pax inter longobardos et romanum imperium reformata fuit. et ideo grege papa. loquens dominus pacem in plebem suam etc. in introitu missae cantari instituit. Unde et officia partim sanctis conueniunt. partim euentibus que ipsis contigere diebus. Refert Augustinus in li. xx. de ciui. dei. quod ipso prete et impatore et multa turba. quidam cecus apud mediolanum ad corpora martirum geruasij et prothasij lumem recepit. Utrum autem sit predictus cecus an alius ignoratur. Idem quoque refert ibidem: quod quidam iuuenis in uilla uictriana que ab ypporegio. xxx. miliaribus distat. cum in quodam flumine equum lauaret: continuo diabolus eum vexauit: et in flumen tanquam mortuum proiecit. Cum autem uespere in ecclesia beatorum geruasij et prothasij que prope erat cantaretur ille uocibus illis quasi percussus cum gradibus fremitu ecclesiam intrans altare tenebat inde ammoueri non ualens: tanquam si ibidem alligatus fuisset. Et cum demon ut inde exiret adiurare illum se eius membra amputare cum exiret minabatur. Cum ergo adiuratus exiret oculus eius in maxillam suffusus tenui uenula deperendebat: sed in locum suum sicut potuerunt oculum reuocauit. Et ecce intra paucos dies meritis sanctorum geruasij et prothasij plene sanatus est. Ambrosius quoque in prefatione sic ait. Hi sunt qui uexillo celesti signati: uictoria apostoli arma sumpserunt: et a mundanis nexibus absoluti: nequissimi hostis uiciorum aciem presternentes liberi et expediti

De sanctis Johanne et Paulo

christum dñm sunt secuti. D q̄ felix germanitas: q̄ sacris inherēdo eloquijs nullo potuit interpel- lari cōtagio. D q̄ gliosa certaminis causa: vbi pa- riter coronātur quos vn̄ vterus matern̄ effudit. **De sanctis iohāne et paulo. lxxii. A**

Iohannes et paulus primicerij et ppositi pstantie filie pstantini angusti fuerunt. Eo aut̄ tpe cū gens cithica dacā et traciā oc- cuparet. et gallican⁹ dux romani exercit⁹ contra p̄ dictam gentem mitti deberet: constantiam filiam constantini p̄ mercede laboris sibi in vxorē dari petebat. Qd̄ etiā romani principes instanti⁹ fieri postulabāt. Pater aut̄ plurimū tristabatur sciēs filiā suā postq̄ a brā agnere sanata fuerat in virgi- nitatis pposito positam: facili⁹ occidi posse q̄ ad consensum inclinari. Virgo tñ de deo p̄fidēs pa- tri p̄sulit: vt eā sibi spōdeat cū victor rediret. Ue- runtū duas filias suas quas ex vxore defuncta su- sceperat: idē gallican⁹ secū manere p̄mitteret. vt p̄ eas mores et votū p̄ris scire poss̄. Et ipsa duos p̄positos suos iohāne et paulū sibi p̄cederet in spē quasi maioris firmitatis: rogās deū vt ipsum et filias p̄uerteret. Qd̄ vbi oibus placuit. gallica- nus assumptis iohāne et paulo et copioso exercitu p̄ficiscitur: s̄ tñ a cithicaz gente ei⁹ exercit⁹ fran- gitur. et in vibē traciāz ab hostib⁹ obsidetur. Tūc accedētes iohānes et paul⁹ eidē dixerūt. fac vo- tum deo celi: et eris victor melio: q̄ fuisti. Qd̄ cū fecisset. iuuenis in humero ferēs crucē statim sibi apparuit: ei⁹ dixit. Sume gladiū tuū et sequere

me. Quē ille accipiēs p̄ media castra iuit et ad re- gem vsq̄ deuenēs: illuz occidēs. solo timore vni- uersum pplm̄ subiugauit: et romanis tributarios fecit. Duo quoq̄ milites armati eidē apparētes. eū bināde p̄firmabāt. fact⁹ igit̄ xpian⁹ romā re- dit: et cū multo honore suscept⁹ rogauit augustū vt sibi indulgeret si filiā minime despōsaret. eo q̄ de cetero xp̄o p̄tinēter viuere p̄poneret. Qd̄ cum augusto plurimū placuisset: et due filie gallicam et p̄stācia ygine ad xp̄m cōuerse essent: ap̄c gallican⁹ ducatu cessit: et oīa paupib⁹ tribuēs: xp̄o cū alijs seruis dei in paup̄tate seruiuit. Multa aut̄ mira- cula faciebat. ita vt solo visu demones de obsessis corpib⁹ effugaret. Hui⁹ sacre op̄ionis fama in to- to terrarū orbe intantū excreuit: vt ab oriente et occidēte veniētes: viderēt virū ex patricio consu- le. lanātes pedes paup̄ez. ponentē mensā. aquā manib⁹ effundentē. languētib⁹ sollicitē ministrā- rem. et cetera sancte seruitutis officia exhibentē. Constantino igit̄ defūcto: constāti⁹ p̄stāri magni filii arriana heresi dep̄auat⁹ imperiū tenuit. Ue- rū cū p̄stāci⁹ frater p̄stāri duos filios scz gallum et iulianū reliq̄isset: p̄stāci⁹ imp̄ator: dictū gallum cesarem fecit. et cōtra iudeam rebellantem. misit. Quē tñ postmodū interfecit. Julian⁹ vero timēs ne exēplo fratris a p̄stācio p̄meretur. monasteriū ingressus est. Vbi magnā religionē simulās lectoz ordinat⁹ est. Qui per maleficiū demonē consuluit responsus accipiēs q̄ ad imperiū sublimand⁹ esset Post aliq̄d tēpus v̄gētibus aliq̄bus negocijs cō- stantius iulianū cesarē fecit: et ip̄m in galliā desti- nauit. Qui oīa strēmue agebat. Mortuo aut̄ con- stācio. et iuliano apostata in imperiū a constācio sublimato. iussit iulian⁹ vt gallicanus aut dijs im- molaret aut abscederet. Tāto eñ viro n̄ audebat necem inferre. Ille igitur alexandriā p̄exit. et ab infidelib⁹ p̄ cor: trāssix⁹ martirij corona p̄cepit. At iulian⁹ captus cupiditate sacrilega. auariciā suā euāgelij testimonio colorabat. Nam facultates a xpianis auferēs dicebat. Xps̄ vester diat in euā- gelio. Qui nō renūciauerit oibus q̄ possidet non p̄t̄ meus esse discipulus. Audiēs igit̄ q̄ iohānes et paul⁹ ex opibus quas virgo p̄stācia reliquerat xpianos paupes sustēbant: mādauit eis dē q̄ si- cut p̄stāri ita quoq̄ sibi adberere deberēt. At illi dixerūt. Dū gliosi imp̄atores p̄stāri et filius eius p̄stāci⁹ se esse seruos xp̄i glo: iabantur: nos famlabamur eis dē. Tu vō q̄ religionē plenā vir- tutib⁹ reliq̄isti. a te oīo recessim⁹: et tibi obedire cō- temnim⁹. Quib⁹ iulian⁹ mādauit. Ego in ecclia

De sancto

Leone papa

clericatū obtinui. et si voluissem ad primū ecclesie
 statū puenissem. Sed considerās vanū esse iner-
 ciam sectari et oculū. multie animū dedi. dijsq; sacri-
 ficās eoz suffragijs imperiū obtinui. Un̄ vos in
 aula regia nutriti. nō debetis lateri meo deesse.
 vt primos vos in palacio meo habeā. Qd̄ si a vo-
 bis p̄p̄r̄ fuero: agā vt necesse est vt p̄p̄ni nō
 possim. Qui r̄ndentes dixerūt. Deū tibi p̄ponētes
 minas tuas nequaq; timem⁹ ne regis eterni ini-
 micitias incurram⁹. Ad hoc iulianus. Si infra .x.
 dies vltro ad me venire p̄p̄seritis. coacti post-
 modū facietis q; sp̄ore facere nō curatis. Cui san-
 cti r̄nderunt. Jam .x. dies p̄terisse estima. et hodie
 facito q; tūcte facturū esse minaris. Quib⁹ iulia-
 nus. Putatis q; martires vos faciāt xp̄iani? Nisi
 michi conferitis p̄niā vos. nō vt martires sed
 vt publicos hostes. Tūc iohānes et paulus per to-
 tos .x. dies elemosinis insistētes: oīa sua pauperi-
 bus erogabāt. Decimo aut̄ die missus est ad eos
 thercetian⁹ qui dixit eis. Dñs noster iulian⁹ sta-
 tiunculū aureū iouis ad vos misit: vt eidē thura
 incendatis: alioquin ambo simul peribitis. Cui
 sancti dixerūt. Si tuus dñs est iulian⁹ habeto pa-
 cem cū illo. nobis alius dñs non est: nisi dñs ihe-
 sus xp̄s. Tūc iussit eos occulte decollari: et in fo-
 uea intra domū sepeliri. samā faciēs q; in exilijs
 essent missi. **B** Post hoc fili⁹ thercetianam a de-
 mone arripit: et intra domū clamare cepit q; a de-
 mone viret. Qd̄ videns thercetian⁹. sc̄elus cōfite-
 tur: et xp̄ian⁹ efficit. passio sanctoz ab eo confici-
 bitur: et eius filius liberatur. Passi sunt aut̄ circa
 annū dñi. cccxliij. Refert greg. in omelia euan-
 gelij. si q; vult venire post me. q; quēdā matro-
 na dū eccliam istoz martirū frequēt⁹ v̄sitarēt et
 die quadā inde rediret. duos stantes monachos
 sub pegrino habitu iuenit quos pegrinos credēs
 elemosinā sibi dari p̄cepit. Sed postq; disp̄sator
 eis ad largiendū elemosinā appropinquasset. asti-
 rerūt ei vicini⁹ et dixerūt. Tu nos mō v̄sitas: nos
 te in die iudicij req̄rem⁹ et quicquid poterim⁹ tibi
 p̄stabitim⁹. Quo dicto ab oculis eius ablati sunt.
Ambrosi⁹ de his martirib⁹ in p̄fatione sic dicit
 Beati martires iohānes et paulus veraciter im-
 pleuerūt qd̄ dauidica voce dicit. Ecce q; bonū et q;
 iocundū habitare fr̄es in vnū. Nascēdi lege con-
 sortes. fidei societate cōiuncti. passionis equalita-
 te consules. in vno semp̄ dño gloriosi.

Leo papa vt in miraculis beate marie vir-
 ginis legit. in ecclia sancte marie maio-
 ris in die resurrectionis missam celebra-
 bat: et dū fideles p̄ordinē cōmunicaret. et quedā
 matrona manū ei⁹ osculata fuisset. ex ho-
 in eum vehemēs carnis tēptatio insurrexit. At vt de in
 semetipsum seuisim⁹ vltor̄ insurgit. et eadem die
 manū se sc̄andalizantē occulte p̄cutit⁹ amputauit. et
 a se reiecit. interea murmur oriebatur in pp̄io. cur
 summ⁹ pontifex diuina more solito nō celebraret.
 Tūc leo ad beatā virginē se cōuertit. et ei⁹ p̄uidē-
 tie totalr̄ se cōmisit. Tūc illa p̄rimo sibi astitit: et
 manū suam suis sanctissimis manib⁹ illi restituit
 et reformauit: iubēs vt p̄cederet: et filio suo sacri-
 ficiū immolaret. Leo igitur oī p̄plo qd̄ sibi conti-
 gerit p̄dicauit. et manū restituta oībus euidentr̄
 ostēdit. Hic calcedon. cōciliū celebrauit. solas vir-
 gines ibidē velari instituit. Ibi etiā statutū fuit:
 vt v̄go maria mater dei appellaret. **L**eo quoq;
 tpe artila italia deuastabat. Ideo sanctus leo in
 ecclia ap̄loz tribus diebus et tribus noctib⁹ ora-
 tioni vacans. post hoc dixit ad suos. Qui vult me
 seq̄ sequat. Cū igit ad artilā propinquasset. ille vt
 beatū leonē vidit de equo descēdit. eiusq; genib⁹
 puoluit⁹ rogauit vt peteret q̄cqd̄ veller. Qui p̄-
 t̄t̄ vt ab italia discederet: et captiuos relaxaret.
 Et dū argueret a suis q; triūphator: orbis a sacer-
 dote vict⁹ esset r̄ndit. P. ouidi michi et vobis. Qd̄
 di em̄ a dextris ei⁹ fortissimū militem. euaguarō
 gladio statē. michiq; dicētē. Nisi huic paruens cū

De sancto leone papa lxxxiii A

De sancto Petro apostolo.

omnibus tuis interibis. **C**ū beatus leo eplam ad fabianū ep̄m p̄stātinopolitanū aduersus cutibi cū z nestoriū scripsisset: sup sepulcrū beati petri ipam posuit z ieiunijs z orationib' insistēs dixit. Quicqd in hac epla vt hō errauit: tu cui ecclesie cura cōmissa est corrige z emēda. Et post dies .xl. orāri illi petrus apparuit dicēs. Legi z emēdaui. Accipiēs q; leo eplam inuenit eā manib' apli cor rectā z emēdatā. Alias etiā sepulcro beati petri .xl. dieb' ieiunijs z orōnib' vacās leo astitit. obsecrās vt suoz sibi pctōz veniā impetraret. Cui petrus apparēs dixit. Depcat' sum p te dñm: z oīa pctā tua dimisit. Solūmodo de manū impositione debes inq̄ri. idest. si bene siue aliter alicui manus imposueris: exigeris. Obijt autē circa annos domini. cccclx.

De sancto petro apostolo. lxxxiij. A

Petrus trinomius extitit. Vocatus est enī simon bariona. Simon interpretatur obediēs vel ponēs tristitiā. bariona fili' colūmbe. Bar lingua sra fili'. iona hebraice colūba fuit enī obediēs qñ xp̄s eū vocauit: q; ad vni' ius fionis vocē dño obediuit. ponēs tristitiā qñ xp̄ni negauit: q; egressus foras fleuit amare. fili' colūbe q; deo simplici intētionē seruiuit. Scdo vocatus est cephas qd interpretat' caput vel petra vel increpās ore. Caput rōne principat' in platione. petra rōne firmitatis in passione. increpans ore rōne p̄stātie in p̄dicatiōe. Tercio vocat' est petr' qd interpretat' agnoscēs siue discaltriās vl' dissoluēs

quia christi diuinitatem agnouit cum dixit. Tu es xp̄s fili' dei viui. Et pedes affectuū suoz in oī ope mortuo: z terreno discalciauit cū dixit. Ecco nos reliquim' oīa. Et vincula pctōz a nobis dissoluit. z hoc p̄ clauces quas a dño accepit. habuit autē triplex cognomē. Dicit' est enī simon iohāna. qd interpretat' dñi pulcritudo. Scdo simon iohānis qd interpretat' cui donatū ē. Tercio simon bartona: qd interpretatur fili' colūbe. Per qd datur intelligi: q; ipse habuit pulcritudinē mox. dona virtutū. habūdantiā lacrimaz: q; colūba habet gemitus pro cantu. Istud autē nomē petr' ihesus primo sibi imponendū p̄misit. cū dixit. iohānis. i. Tu vocaberis cephas. qd interpretatur petrus. Scdo p̄missum imposuit sicut dicit' marc. iij. Et imposuit simoni nomē petr'. Tercio impositū cōfirmavit. cū dixit mathei. xvi. Et ego dico tibi q; tu es petrus z sup. ec. Eius martiriū marcellus. linus papa. egclippus. z leo papa conscripserunt.

Petrus ap̄tus inter ceteros: z supra ceteros ap̄tos maioris feruoris extitit. Nam z scire p̄ditore voluit. q; vt dicit aug'. si eū sciuisset: detib' discerpisset. Et ob hoc dñs p̄ditore suū noiare nolebat. q; vt ait Criso. si ip̄na noiaisset: petr' p̄tinuo surrexisset: z ip̄m p̄tin' trucidasset. Dicit sup mare ad dñm ambulauit. in dñi trāsfiguratione z puelle suscitatiōe a dño electus fuit. Itate ē in ore piscis inuenit. clauces regni celoz a dño accepit. z pascedas oues a xp̄o suscepit tria milia hoim in pentecosten sua p̄dicatiōe cōuertit. ananie z sabbire morte p̄dixit. encā paraliticū curauit. cor̄nclū baptizauit. tabitam suscitauit. ymbra sui corpis infirmos sanauit. ab herode incarcerat'. s; ab angelo liberat'. Qualis autē ei' cibus vel indumentū fuerit: ipse hoc in libro clemētis testat'. Panis inq̄t solus est michi cū oliuis. et raro cū olerib' in vsu est. Indumentū autē hoc est michi qd vides tunica cū pallio. z hoc hñs michi aliud req̄ro. fert q; in sinu sp̄ sudariū portabat. quo crebro fluētes lacrimas tergebat. q; qñ dulcis allocutionis z p̄ititē dñi memo: erat. p̄ nimia amoris dulcedine lacrimas p̄tinere nō poterat. Quā etiā culpā negationis ad m̄coniaz reducebat: vberimas lacrimas emittebat. Unā adeo in p̄tuetudie habuit flere vt ei' facies tota adulta lacrimis videret. sicut dicit clemēs. Idem etiā dicit q; audito in nocte gallicantu ad orōnes surgere conuenerat. z tūc sicut vt dicit' ad fletū p̄tumpē p̄suevit. Refert quoq; clemēs scdm q; in ecclesiastica hystoria inuenit. q; cū vxor petri ad passionē duceret.

De sancto Petro apostolo.

petrus ingenti gaudio exultauit. ac eam proprio
uocis noie post eā clamauit. **Q**uia: memēto dñi

Quadā uice dū petr' ap'ls duos de discipulis
suis misisset ad p'dicandū. dū. xx. dietas iuissent:
vn' illoꝝ defunct' est. alter uo ad petru' redijt: et
qđ acciderat nūciauit. Dic dī: fuisse brūs marcial
uelfcōs quosdā matern'. Alibi legit qđ p'um' fuit
brūs frōro soci' qđ defunct' est. secūdu' fuit p'sbiter
georgi'. Tūc petr' suū baculū sibi tradidit. p'cipi
ens ut ad sociū pgeret et eū sup illū poneret. Qđ
cū fecisset ille qđ tam p. xl. dies iacebat mortu'. pri
nus surrexit uiu'. **B** Eo tpe erat in hierlm qđ
dam magus noie simon: qđ p'ima uirtutē dicebat
et sibi credētes ppetuos effici asserēbat: et nulla si
bi impossibilia dicebat. Legit etiā in libro clemē
tis ipm dixisse. Adorabo: ut de' publice. diuis do
nabo: honoꝝ. et quicquid uolero facere potero.
Aliqu' cū mī mea rachel iuberet me exire ad cā
pum ut mererē. ego falce uidēs positrā: p'cepti falci
ut p'se mereret: et messuit decuplo ampli' ceteris.
Addidit quoq; et hoc scđm qđ dicit hiero. Ego sū
fermo dei. ego specios'. ego paclit'. ego oipotēs.
ego omīa dei. Serpētes quoq; eneos faciebat se
mouere. statuas eneas et lapideas ridere. et canes
cantare. Hic igit ut linus ait uolēs disputare cum
petro: et oñdere qđ de' esset. statuta die uenit petr'
ad locū certamīs: et astātib' petrus dixit. Pax uo
bis frēs qđ ueritatē amatis. Cui simō. Nos tua pa
ce opus nō habem'. Si em' pax sit et p'cordia ad
inueniēdā ueritatē nichil p'ficere poterim'. Hnt
em' intra se pacē latrōes: p'pter qđ noli inuocare
pacē s; pugnā. Duob' em' inter se dimicātib' tunc
erit pax cū alter fuerit supat'. Et petrus. Cur ti
mes audire pacē? Ex petris em' bella nascūtur. ubi
aūt p'ctm nō fit pax est. In disputatiōib' ueritas.
in opib' iustitia inuenit. Et simon. Nichil dicis: s;
ego oñdam tibi deitatis mee potētiam: ut repēte
adoꝝes me. Ego sum p'ima uirtus: et possum uola
re p' aera. nouas arboꝝes facere. lapides in panē
mutare. in igne sine lesione durare. et oīa qđ uolo
possum facere. Cōtra hūc igit simonē petr' disputa
bat. et oīa ei' maleficia detegebat. Tūc simon ui
dens qđ petro non posset resistere oēs libros sue
magice artis ne forte mag' p'derct in mare pie
cit. et romā ut ibi de' hēatur p'xit. Qđ ubi petrus
cōperit: ipm inseqtur et romā usq; p'ficisat.

Quarto igit anno claudij impatoris petr' ro
mā applicuit. et ibi ānis. xxv. sedit. et duos epōs li
nū et clerū sibi coadiutores. ut ait iohānes beletb
vnu' extra murū v'bis. aliū intra ordinauit. Pre

91
dicationi aut insistentes multos ad fidē p'uertebat
et infirmos qđ p'les curabat. Sed et in p'dicatione
sua sp' laudās et p'ferēs castitatē quatuor: p'cubias
agrippe p'fecti adeo p'uertit qđ ad p'fectū redire ul
teri' recusatē. Un' irar' p'fectus aduersus petru'
occasione q'rebat. Post hoc appuit dñs petro di
cens. Simon et nero cōtra te cogitāt: s; ne times:
qđ tecū sum ut eruā te et dabo tibi serui mei pauli
solaciū qđ cras romā ingredies. Sciēs igit petr' ut
ait lin' qđ uelox esset depositio tabernaculi sui. in
puēru' fratru' posit': manū clemētis apphendit. et
eū in epm ordinauit. et in cathedra loco sui sedere
coegit. Post hoc paul'. sicut dñs p'dixerat. romā
uenit: et cū petro xpm p'dicare cepit. Simon autē
magus intū a nerone amabat: qđ uite ei' et salu
tis et toti' ciuitatis custos sine dubio putabatur.
Quadā aut die sicut dicit leo papa dū āre neronē
astaret ei' effigies subito mutabat. et modo semoz
modo a dolescētiō: uidebat. Qđ cū uideret nero.
uerū hūc esse dei filiū estimabat. Dixit itaq; simon
mag' neroni. sicut idē leo refert. Ut scias optime
impator: me dei filiū esse. iube me decollari: et ter
cia die resurgā. P'cepit igit nero carnifici ut eū
decollari deberet. Qui cū putaret se decollare si
monē: decollauit arietē. Simon aut arte magica
illesus euasit. et arietis mēbra colligēs ea abcon
dit. et tribus dieb' se occultauit. Sanguis aut ari
eris ibidē cōgelat' remāsit. Die aut tercio oñdit
se neroni dicēs. fac sanguinē meū qđ effusus est ex
tergi qđ ecce ego qui decollat' fuerā: sicut p'misi
die tercia resurrexi. Quē nero uidēs obstupuit. et
ipsum uerū dei filiū esse putauit. Hec leo. Aliqu'
etiā cū in p'dicauit cū nerone esset: demon in ei' spe
cie foris pplo loq'bat. Deniq; romani in tanta ue
neratiōe eū habuerūt qđ eidē imaginē fecerunt et
hūc titulū superscripserūt. Simoni deo sancto. **D**

Petrus aut et paul' ut leo testat ad neronē in
troierūt. et omīa ei' maleficia detegebat. Addidit
quoq; petr' qđ sicut i xpo sunt due substātie scz dei
et hoīs: sic et in isto mago sūt due substātie scz hoīs
et diaboli. Dixitq; simō. ut testat scz marcell' et leo
Ne diu' hūc patiar inimicū: p'cipiā angel' meis
ut uindicēt me de isto. Cui petrus. Angelos tuos
nō timeo: s; ipsi me timēt. Nero dixit. Non timeo
simonē: qđ diuinitatē suā reb' affirmat: Cui petr'.
Si diuinitas est in ipso. dicat nūc michi qđ cogito
uel qđ facio: quā cogitationē meā prius auribus
tuis insinuo: ut nō audeat m' tiri. Nero dixit. Ac
cede huc: et dic michi qđ cogitas. Petrus aut ac
cedens secreto dixit. Iube michi panē ordeaccū

De sancto Petro apostolo.

afferri: et occulte dari. Qui cum allatus fuisset. et petrus eum benedixisset et sub manica abscondisset dixit. Dicat simon quod se deum fecit quod sit cogitatum. quod dictum. et quod factum? Respondit simon. Petrus magis dicat quod cogitatum ego. Dixitque petrus. Quid cogiter simon me scire docebo: dum quod cogitauerit fecero. Tunc simon in dignitate clamauit. Procedant canes magni et deuorant eum. Et subito canes maximi apparuerunt et in petrum impetum fecerunt. Ille vero panem benedictum obtulit. et subito in fugam perterritus. Tunc dixit ad neronem petrus. Ecce ostendi tibi me nosse quod contra me cogitauerat simon non uobis sed factis. Nam quod promiserat contra me angelos uenturos exhibuit canes: ut ostendat se diuinos angelos non habere sed caninos. Dixitque simon. Audite petre et paula. Si hic uobis nichil possum facere: ueniam ubi oportet me uos iudicare. Ego autem uobis modo pro. **Hec leo** **LE** Tunc simon. ut ait egesippus et linus. in superbia clarus. auferens est se iactare quod possit mortuos suscitare. Et accidit ut quidam iuuenis moreretur. uocatis ergo petro et simone. hac oculo de uoluntate simonis inuam firmauerit ut ille occideret quod mortuum suscitare non posset. Simon igitur dum super mortuum suas incantationes faceret: uisus est a circumstantibus caput agitare defuncti. Tunc omnes exclamantes petrum lapidare uolebant. Petrus autem uix impetrato silentio dixit. Si uisus defunctus: surget et ambulet et loquatur. alioquin sciatis fantasma esse quod caput mortui commouetur. Sepe simul a lectulo: ut plene figmenta diaboli denudetur. Sepas igitur simon a lectulo. et puer immobilis remansit. Petrus autem a longe stans: oratione sancta exclamauit dicens. Adulescens in nocte ihesu christi nazareni crucifixi surge et abala. et statim uiam surrexit et ambulauit. Cum autem populus uellet simonem lapidare. ait petrus. Satis est illi ad penam: quod se in suis artibus agnoscit superatum. Magister autem noster nos docuit: ut pro malis bona reddam. Dixit autem simon. Scitote uos petre et paula. non uobis pertinet quod cupitis: ut martirio uos digner coronare. Qui dixerit. Aduciat nobis quod cupimus. tibi autem nunquam dominus sit. quia quicumque loquaris metiris. Tunc simon. ut ait sanctus marcellus. iuit ad domum marcelli discipuli eius. ligauitque maximum canem ad ostium domus eius dicens. Nunc uidebo si petrus quod ad te uenire potest ingredi poterit. Post paululum uenit petrus: et sancto signo crucis canem soluit. Canis autem omnibus alijs blandus solus simonem gressuque habuit. Qui apprehendens eum ad terram subter se deiecit: et eum stragulare uolebat. Accurrens autem petrus: cani clamauit ne ei noceret. Et canis quidem corpus eius non lesit: sed uestes adeo lacerauit. ut ille

nudus positus remaneret. Populus autem et maxime pueri cum cane tamdiu post eum cucurrerunt: donec illi quasi lupum de ciuitate fugaret. Cuius opprobrii pudorem non ferens per annum nusquam apparuit. Marcellus autem hec miracula uidentes deiecit petro adhaesit. Postea autem simon rediens iterum in neronis amicitiam esse receptus. Simo igitur ut refert leo populum conuocauit. et se a galileis grauius offensum prohibuit. et ideo uidebat quia tueri solebat se deserere uelle dixit. et die statueret qua in celum deberet ascendere quia non dignabatur in terris amplius habitare. Statuto igitur die: turrim excelsam. uel secundum linum. capitolium prefecit. et inde se deiciens coronatus lauro uolare cepit. Dixit autem paulus ad petrum. Ne uisus est ore et tuus est impare dixitque nero uerax est hic homo. uos autem seductores estis. Petrus autem dixit ad paulum. Paule: erige caput et uide. Cum eleuasset caput et uidisset simonem uolantem dixit ad petrum. Petre quid cessas: perfice quod cepisti iam enim uocat nos dominus. Tunc petrus ait. Aduro uos angeli sathane qui eum in aere fertis pro dominum noster ihesus christus ut ipsum amplius non feratis: sed corruere dimittatis. Et continuo dimissus corruit et fractis ceruicibus expirauit. Audiens hec nero tale uisum se perdidisse doluit dixitque apostolus. Suspecto animo me fecistis. propterea malo exemplo uos perdidit. Hec leo Deditque eos in manus paulini uiri clarissimi. et paulinus tradidit eos in custodia mamertini sub cura militum pessi et martianiani. Quos milites petrus ad fidem conuertit. Unum carcerem aperuerunt et eos liberos dimiserunt. Quapropter propter paulum post passionem apostolorum percellum et martianum accessit. et conpro quod christiani essent iussu neronis capite ceciderunt. Rogabant ergo fratres petrum ut inde discederet. et cum discedere noller: tandem uictus precibus abcessit. Et cum uenisset ad portam. ut leo et linus testantur. ad locum ubi nunc dicitur sceta maria ad passus. uidit christum sibi occurrentem et ait. Domine quo uadis? qui respondit. uenio romam iterum crucifigi. Cui petrus. Domine iterum crucifigeris? Cui dominus. Etiam. Petrus uero ait. Ergo domine reuertar ut tecum crucifigam. His dictis dominus uidere petro et lacrimante in celum ascendit. Quod cum de passione sua deum intellexeret rediit. Cum hoc fratribus retulisset a ministris neronis capite et profecto agrippe presentatur. factus est eius facies sicut sol. ut ait linus. Cui dixit Tu ne es ille qui in plebibus et muliercul quas a thoro uiroz sepas gliaris? Quae apostolus increpans dicebat se in cruce domini gliari. Tunc petrus tanquam alienigena iussus est crucifigi. paulus uero qui cuius erat romanus iussus est capite truciari. **De hac historia in ipsos plura dicit dyonisius in epistola ad timotheum**

De sancto Petro apostolo.

de morte pauli in hec vba. O frater mi timothee si videris agones summationis ipsoz defecisses quide p tristitia z dolore. Quis no fleret illa hora qn pceptu sine egressus in eos est: vt petrus scz cruatigeref. z paul' decollaret: Vidisses tuc turbas gentiliu z iudeoz percutientes eos. z expuetes in facies eoz. aducniere aut terribili tpe pfumationis ipsoz cu separaretur ab inuice. ligauerut colunas madi. no vtiqz absqz f'm gemitu z plactu. Luc inqt paul' petro. Pax tecu fundamentu ecclesiaz. z paitoz ouiu z agnoz xpi. Petrus aut ad paulu ait. Vade i pace pdicatoz bonoz mox. me dicitoz z dux salutis iustoz. Cu aut elogasset eos ab inuice. secut' su mgm meū. no em i code vico occiderut eos. Dec dyom. Petr' aut. vt leo z marcellus testatur. du venisset ad cruce ait. Qm deus meus de celo ad terra descēdit. recta cruce sublimatus est. Me autē que de terra ad celū vocare dignat. crux mea caput meū in terra debet ostendere. z pedes ad celū dirigere. Ego q no sum dignus ut in cruce esse vt dñs meus cruce meā girare. z capite demisso me crucifigite. Luc illi crucem viderunt z pedes sursum. manus aut deorsum fixerūt. Luc ppl's furore replet' volebat neronem z pfectum occidere. z apm liberare. Qui eos rogauit ne passionē suam impedire deberēt. L. is aut. vt ait egeppus z linus. aperuit oculos eoz qui ibi flebat. z viderūt angelos stātes cū coronis de floribus rosaz z lilioz. z petru in cruce stantē cū cis. z libru a xpo accipientē. z ea verba que loquebat. b. legentē. Luc petrus vt testatur tae egypt' pus. de cruce dicere cepit. Te dñe imitari optaui. sed rectus crucifigi no vsurpauī. Tu super cauis excelsus z altus. Nos primi boīs filij: q caput tuū dimisit in terrā: cui' lapsū significat spēs generatiōis hūane. sic em nascimur. vt pni in terrā videamur effūdi. Mutata quoqz pditio est vt hoc. putet mūd' dextrū qz pstat esse sinistrū. Tu dñe michi oīa es. totū qd es tu michi totū. et nichil aliud nisi tu solus. Gras tibi ago spū toto quo viuō. quo intelligo. quo interpello. Ubi due sūt rōnes tangūtur. quare erectus noluit crucifigi. Uide s'qz petr' qz fideles gliam suā vidissent. gras agens z deo indeles cōmendans spū emisit. Luc marcell' z apuleus frēs discipuli ei': de cruce cu deponuerut. z diuersis cōdicentes aromatis sepelierūt. Jsidorus in libro de ortu z obitu sanctoz. sic ait. Petrus postqz antiochē fundauit ecclesiā sub claudio cesare: contra simonē magum romā pergūt. ibiqz pdicans euangeliū. xxy.

annis eiusdem vrbis pontificatū tenuit. xxxvi. aut anno a passione dñi: a nerone decorsum vt ipse voluit crucifixus est. Dec dyod. In ipsa aut die petrus z paulus dyon. apparuerut. scdm q ipse ait in pdicta epla in hec vba. Attēde miraculū. vide pdigiu frater mi timothee diei victimationis ipsoz. Nam psto sui in tpe separatiōis ipsoz. Post mortē aut illoz vidi eos inuicē manu ad manus intrātes portas vrbis. z indutos veste luminositate vel veste luminis. z coronis claritatis z lucis ornatos. Dec dyonisi' **S** Nero aut impunitus no extitit: sed p hoc scelere z alijs que commisit: manu ppria se pemit: Quoz scelerū hic ali qua breuiter inseram'. Cū seneca mgf suus. vt in quadā historia h apocryfa legit. pdignē mercedē laboris sui spectans. iussit nero ipm eligere: si c' arboris ramo suspendiū affectaret. dicens q hoc pmiū laboris sui ab eo receper' esset. Cū aut seneca rēderet vñ hoc mortis suppliciu meruiss. acutū gladiū superi' verticē crebro vibrari fecit. Seneca aut nuru capitis minari gladio cedebat. veheementer timens plicitari mortis piculo. Cui nero ait. Mag' vt qd nuru capitis minanti gladio cedis: Cui seneca rēdit. No sum z ideo mortē vereor. z inuit' morior. Cui nero ait. Sic ego adhuc te metuo: vt puer metuere cōsueui. Quare te viuente qete no potero viuere. Dixitqz seneca. Si me mori necesse est. saltē michi cōcede vt qd voluero eligā gen' mortis. Cui nero. festinus eligas tñi mori ne differas. Luc seneca balneo in aqua scdō in vtroqz brachio sibi minui fecit. z sic nimio sanguinis fluxu ibidē vitā finiuit. z sic quodā p'lagio seneca nomē habuit quasi se necās. qz quodāmodo h coactus. manu ppria se necauit. Hic seneca duos frēs habuisse legit. Un' fuit iuli' galliodes clamator egregi' q manu ppria se pemit. ali' melapater lucani poete. Qui lucanus iussu neronis incisione venaz obisse legit. Rursus nero nefaria mentis vesania duct'. vt in eadē historia apocryfa recipit. matrē occidi z scidi iussit vt videret qualiter in ei' vtero fouebat. Pbsici vō eū de matris pditione arguētes dicebāt. Jura negāt. fas p'hibet. vt filius matrē necet. q ipm cū tato dolore peperit. z cum tato labore z sollicitudine enutriuit. Quibus nero. faciatis me puero impgnari z postea parere: vt quāt' dolor mri mee fuerit possim scire. Hāc insup volūtate pariedi cōcepat. eoz vrbem trāsiens quēdā mulicrē p. riente vociferantem audierat. Dicit ei. Non est possibile qd naturre p'rarū est. nec est scibile qd rōm no est p'nta

De sancto Petro apostolo

neū. Dixit ergo eis nero. Nisi me feceritis impreguari et parere oēs vos faciā crudeli morte interi re. Tūc illi eū impotionantes. ranā sibi occulte ad bibendū dederūt et eā artificio suo in ei' vētre ex crefcere fecerūt. et subito vēter ei' nature cōtraria nō sustinēs irumuit: ita vt nero se puero grauidū estimaret. faciebātq; sibi seruare dietā qualē nū triēde rane nouerāt cōuenire dicētes q; ppter cō ceptū talia eū obseruare oporteret. Tandē nimio dolore vexat' medicis ait. Accelerate tps part'. q; languore parēdi vix anhelitū hebeo respirādi Tūc ipm ad vomitū impotionauerūt. et ranā visu terribilē hūoib' infectā et sanguīe edidit cruēta tam. Respiciensq; nero partū suū ipm obhorruit. et mirabāf adeo mōstruosus. Dixērūt aut' q; tā mō struosus et deforme fetū. ptulcrit. ex eo q; tps par tus noluerit expectare. Et ait. fui ne tal' de mris egressus latibul'. Et illi. Etiā. p:cepit ergo vt fe tus suus aleref: et testudini lapidū seruādus inclu deref. Hec aut' in cronicis nō legūtur: sed apocryfa sunt. Deinde mirat' qual' et quāta fuerit succēfo troye. romā p. vij. dies et noctes succēdi fecit. Nō ex altissima turri. p:pectans. letatusq; flāme pul critudine. tergido habitu heliadā decātabat. Hic sicut hētur in cronicis: rētib' aureis piscabaf. cā tib' intēdebat. ita vt oēs citbaristas et tragedos suparet. Virū in vxorē duxit. ipse a viro vt vxor: ac cept' est. vt ait orof'. Romani voei' vesaniā vltē ri' nō ferētes: in eū impetū fecerūt. et vsq; extra ci uitatē p:secuti sunt. Qui vidēs q; euadere nō pos set fustē dentū mo: sib' exacuit: et se p mediū palo trāsfixit. et tali morte vitā finiuit. Alibi tū legit q; a lupis deuorat' sit. Redētes igit romani: ranā in testudine latitatē inuenerūt: et ipam extra ciui tarē p:iciētes cōbuserūt. Un' et pars illa ciuitatis vbi latuit rana lateranis a latēte rana nomē ac cept'. **T**pe sancti cornelij pape greci fideles aploz corpa furati eadē asportabāt. S; demones ī idol habitāte s diuīa coacti vtrute clamabāt: viri romani succurrite: q; dñj vri auferunt. Qua ppter fidelib' intelligētibus de aplis. gētib' vō de suis dijs. mltitudo adunata fidelū et infidelū illos p se q̄tur. Un' greci timētes apd cathecūbas aploz corpa in puteū piccerūt. s; a fidelib' inde postmo dū sūt extracta. H; g. in regiltro dicit q; rāta eos vis tonitruī atq; fulguris terruit ac dispfit: vt ea apud cathecūbas dimitterēt. Sed cū dubitarēt q; ossa essent bti petri. et q; bti pauli. orātib; fidelib; et ieiunijs insisterēt de celo eis rūsus ē. Ma iora ossa sunt p:dicatoz. s; minora vō piscatoz. Et

sic ossa ab inuicē sepauerūt. et in suis ecclijs quas cuilibet edificauerāt posuerūt. Alij vō dicūt q; sil uester papa volēs ecclias psecrare tam magna q; parua ossa in lance summa reuerētia pōderauit et medietatē in vna ecclia et medietatē in alia collo cauit. **R**efert gre g. in dyalogo q; in ecclia sacri petri vbi corp' eius req̄scit. vir qdā erat agōcius noīe magne hūilitatis et sanctitatis existēs. Cum vō qdā puella palitica in ei' ecclia pmanēs manibus reperet. et dissolutis tētib' et pedibus corpus p terrā traberet. diuq; a brō petro sanitatē peteret ei p visionē astitit dicēs. Uade ad agenciū māsiō nariū et tpe te saluti restituet. Cepit igit illa p ec clesie loca se bucatq; illuc trahere. et q; c; s; agon cius inuestigare. Cui repēte obuiā tpe fact' ē quē q̄rebat ei; dixit. Pasto: et nutritor: nī beat' pe tr' apl's ad te me misit vt ab infirmitate mea me liberes. Cui ille rēdit. Si ab ipō misa es surge. Apphensa q; eius manu ipaz leuauit illaq; nullo lāguoris veltigio remanēte plene sanata fuit. In eodē quoq; libro ait gre g. q; galla v: bis rome no bilissima puella simachi p̄sulis ac patricij filia ma rito tradita in vni' anni spacio ei' est morte vidua ra. Quā dū ad iterādū thalamū etas et opes voca rēt elegit magis spūalib' nuptijs copulari deo in qb' a luctu incipit: s; ad eterna gaudia puenit q; carnalib' nuptijs subijci q; a letitia sp̄ incipiūt. et ad finē cū luctu tendūt. Hūic aut' cū valde ignea cōsp̄sio corpis inesset. ceperūt medici dicere: q; nī si ad amplex' viri rediret calore nimio cōtra natu rā barbā habitura esset. Nō ita post factū est. S; illa nichil exteri' de formitatis timuit q; interiorē speciē amauit nec verita est si hoc in ea fedaref q; a celesti sponso nō amaref. Abiecto igit scclari ha bitu apud ecclias sacri petri monasterio se dedit. ibiq; multis ānis in simplicitate orōnib' et elemo sinis deo seruiuit. Tandē cācri vlcere in māmilla p̄cussa. dū añ ei' lectū duo cādē labza sp̄ lucerēt. q; velut amica lucis nō solū spūales s; etiā corpales tenebras odio hēbat vidit bti petrū aplm inter ipsa duo luminaria añ ei' lectū p̄stituisse. Que ex amore et sumēs audaciā exultauit et dixit. Quid est dñe me? Dimissa sūt michi pctā mea? Cui ille be nignissimo vultu inclinato capite anuit dicēs. Di missa. Veni. Et illa. Rogo vt forō: bñdicta mecus veniat. Et ille. Non s; tal' veniat tecū. Nō illa ab barisse indicās. die tertia cū illa defūcta est. In co dē insup libro gre g. ait q; dū p̄biter qdaz magne scitatis ad extrēa deduct' esset cū magna letitia clamare cepit dicēs. Bencueniūt dñi mei. bencue

De sancto

Paulo apostolo.

mihi dñi mei. Quid ad tantillū scriuū vīm dignati estis venire? Venio. venio. grās ago. grās ago. Cū qđ astabāt qđ bec diceret interrogaret. ille ad mirādo rñdit. Nunquā puenisse bic strōs aplos petru z paulū nō videris? Cū vō iterū vr pñ repe teret. scā illa aīa e carne solura est. **D**ubitat ab aliqb vtrū eadē die petr' z paul' passi sint. Dixerūt aut qdā qđ eadē die reuoluto āno. Sz biero. z oēs fere facti qđ de hoc tractāt in hoc pcordāt qđ eadē die z āno passi sunt sicut manifeste etiā hētur ex epla dñi sū. z sicut dicit leo vel maxim' scđm quosdā in quodā sermone. vbi sic ait. Nō enī sine cāscā puram. qđ vna die. in vno loco. vni trāni tolleraree snās. In vno die passi sunt vr ad xp̄m pariter puenirēt. vno loco: ne alteri roma deesset sub vno psecutore: vr equal crudelitas vtrūqđ cō stringeret. Dies ergo p merito. loc' aut p glia. p securo: aut idē decret' est p v̄tute. Hec leo. Luce aut eadē die z hora passi sunt nō tñ eodē loco sz in diuersis. Et qđ dicit leo qđ eodē loco passi sunt. hoc dicit ex eoz abo rome passi fuerūt. De hoc qđam vsib' dicit. Ense coronat paul'. cruce petr'. eodē. Sub pace. luce. loco. dux nero. roma loc'. Jē ali' Enic sacrat paulū. par. lux. dux. v: b: cruce petrū Licz aut eadē die passi fuerūt. ordiāuit tñ gre g. vr ipa die spālus fieret quo ad officū solemnitas petri z in sequēti die p̄mōratio pauli. Tū qđ eadē fuit dedicata ecclia sancti petri. tū qđ maior est dignitate. tū qđ prior: cōuersione. tū qđ primatum tenuit rome.

De sancto paulo apostolo lxxxv A

Paulus interpretat os tube. vel os eoz seu electū mirabile. velectionis miraculū. Vel paulus a pausa qđ est requies hebraice. z modicus latine. Per bec intelligitur sex prerogative quas habuit paulus pre ceteris. Prīmū est lingua fructuosa: qđ ab yltico vsqz aal hierusalē pdicauit euāgelū. z ideo dicit os tube. Scđm charitas viscerosa. qđ qđ infir. z ego nō infir. zc. et inde dicitur os eoz. os s. z cordis de quo ipse dicit. Os nostrū patet ad vos o corin. cor. no. dila. est. Terciū est puerisio miraculosa. z inde dicit electū mirabile qđ mirabilr elect' z puerisus fuit. Quartū est manus oposa. z inde dicit electionis miraculū. Magnū enī miraculū fuit qñ elegit sibi proprijs manibus sumptus acq̄rere: z incessanter pdicare. Quintū fuit contēplatio deliciosa: qđ raptus est vsqz in terciū celū: z inde fuit dñi req̄es. qđ in contēplatione exigitur requies mentis. Sextū est hūilitas virtuosa: z inde dicitur modicus. De hoc aut noie paulus tres sunt opinionēs. Origenes vult qđ semp fuerit binomi'. z vocatus it sp̄ saulus z paulus. Rabanus vō vult qđ antedictus est saulus a saul rege supbo. sed post puerisone vocat' est paulus quasi puulus a modico et humili spū. Un' z nomē suū interpretando dicebat. Ego sū minim' aploz zc. Beda aut vult qđ dicit' E paul' a sergio paulo p̄cōsule quē ad fidē pueritit passionē sancti pauli linus papa conscripsit.

Paulus ap̄s post sui puerisone multas psecutiones passus est: quas beatus bilari breuiter enūerat dices. Paulus ap̄s in philippis virgis ceditur. in carcere ponitur. et ligno pedibus affigitur. in listris lapidat. in ycho nio z thessalonica ab imiqs p̄seq̄tur. in epbeso feris datur. in damasco p sportā e muro deponitur: in hierusalē sistitur. cedit. ligatur. in sidiaf. in celsa rea. claudif. criminat. Nauigās in italia piculo dē rigitur. Romā veniēs sub nerōne iudicatur z occisus finitur. Hec bilari'. Aplatū inter gētes accepit. Quendā ptractū in listris crexit. Iuuenem qđ de fenestra ceciderat z expiraucrat suscitauit. et mltā alia miracula fecit. Apud mitilenā insulā v. pera manū ei' inuasit sz nichil lesit quin pot' in ignē ipam excussit. Dicit quoqz qđ oēs qđ de progeme ill' hoīs qđ paulū hospicio suscepit nascunt a venenosis nullaten' ledūtur. Unde cum pueri nati sunt. in cumis eoz patres serpētes ponunt. vr pbēt si veri eoz silij sint. Inuentur aut aliqñ qđ paulus est minor petro. qñqz maior. qñqz equalis. Sz reuera minor dignitate. maior pdicatione

De sancto

Paulo apostolo.

squalis sanctitate. Refert baymo q̄ paulus a pulloz cāru vsq; ad q̄ntāborā labori manū mis̄ stebat. deinde p̄dicationi vacabat. ira q̄ plerūq; vsq; ad noctē sermonē p̄rabebat. Residuū vero t̄pis p̄mest. om̄i somno. orōm̄. satis necessariū erat. Dū vero venisset romā cū nero nondū esset imperio cōfirmat̄. et etiā audiēs q̄ de lege iudeoz et fide xp̄ianoz inter paulū et iudeos q̄stio vertebatur. nō multū inde curauit. et sic paulus quo volebat libere ibat et libere p̄dicabat. Hiero. quoq; in li. de viris illustrib⁹ ait. q̄. xxv. anno a passiōe dñi hoc est neronis sc̄cūdo. paulus romā vinct⁹ mittit et p̄ biennū in libera manens custodia. aduersus iudeos disputauit. Deinde a nerōe dimissus euāgelū in occidentis partibus p̄dicauit. Xij. vō nero nis anno. eodē āno et die quo crucifix⁹ est petrus: capite trūcatur. De hieo. eius aut̄ sapientia et religio vbiq; diuulgebat: et ab oib⁹ admirabilib⁹ habebat. Multos etiā de domo cesaris sibi in amicitia copulauit: et eos ad fidē xp̄i pertraxit. Quēdā etiā scripta ei⁹ corā cesare recitata sunt et ab oib⁹ mirabiliter cōmēdata. Senatus etiā de illo alia nō mediocriter sentiebat. Quadā vō die dū paul⁹ circa vespas in quo. dā solario p̄dicaret q̄dā iuuenis nomine patroc⁹ pincerna neronis et sibi admodū dilectus. vt paulū p̄pter multitudinē cōmō. q̄. audivit fenestrā ascendit et paululū ibi dormitādo decedens expirauit. Qd̄ audiēs nero plurimū de ei⁹ morte doluit: et statim aliū in ei⁹ officiū ordinauit. Paulus vero in spū hoc cognoscēs dixit asian⁹ vt illucirent. et patroc⁹ cesaris charissimū ad se defunctū afferret. Quē allatū paulus suscitauit. et ad cesarē cū socijs suis misit. Qui cū de morte ei⁹ lamētare: ecce patroc⁹ viuus adesse p̄sonib⁹ nūciat. Audiēs nero patroc⁹ viuū quē paulo ante nouerat mortuū plimū q̄dē expauit: et cū ad se ingredi recusauit. Sed tandē p̄suasu amicōz introire permisit. Cui nero ait. Patroc⁹ viuus? Et ille. Cesar viuo. Et nero ait. Quis te fecit viuere? Cui ille. Dñs ihesus xp̄s rex oīm sc̄loz. Frat⁹ nero dixit. Ergo ille regnabit isrl̄a. et resoluēt oīa regna mūdi? Cui patroc⁹. Etiā cesar. Tūc nero dedit illi alapā dicit. Ergo militas illi regi. Et ille. Vtiq; milito. q̄ me a mortuis excitauit. Tūc q̄nos ministri impatoris q̄ ei iugiter assistebant dixerūt ei. Cur impator: percutis iuuenē prudentē et veraciter ridentē? Nam et nos illi regi inuicissimo militamus. Quod audiēs nero eos reclusit in carcerē vt eos inuicem torqueret quos ante nimis dilexerat. Tūc oēs xp̄ianos fecit inq̄ri: et oēs sine interrogatiōe

puniri. **T**ūc paulus vinctus inter ceteros aī neronē duct⁹ est. Cui nero. O hō magni regis seruus michi aut̄ vinctus: cur milites meos mihi subtrahis et tibi recolligis? Cui paulus. Non solū de tuo angulo milites collegi: sed etiā de orbe vniuerso q̄b⁹ rex n̄i dona talia q̄ nunq̄ deficiēt. et oēs excludēt indigentiā largiet. Quic si subiect⁹ esse uolueris salu⁹ eris. Qui tāte extrax potētē vt iudex oīm veniat. et mūdi hui⁹ figurā p̄ ignē resoluat. Hoc audiēs nero et ira successit. q̄ figurā m. di. p̄ ignē paulus dixerat dissoluendā. oēs milites xp̄i igne usit cremari. paulū vō tanq̄ maicstans reū capite trūcari. Tanta aut̄ xp̄ianoz tūc occasio est turba vt ppl̄s roman⁹ palaciū virtute irruerit. et seditionem cōtra eū excitare molies p̄clamaret. Pone modū cesar. tēpera occasione vel iustione. nostrates sūt quos p̄dis. romanū tuetur imperiū. Timēs impator: mirauit edictū. vt null⁹ xp̄ianos tangeret: donec impator de eis plēm⁹ iudicaret. Quap̄opter paul⁹ iterū est reductus et aspectus neronis oblarus. Quē vt nero vidit. veb̄ m̄ctis me exclamauit. Tollite m̄ctis. decollare ip̄o iorem. nec sinite viuere criminatozē. p̄dite sc̄m̄um alienatozē. auferte de sup̄ficie terre m̄ctis immutatorē. Ad quē paulus ait. Nero tpe modico parat: sed viuā eternā dñi ihesu xp̄o. Ne o dixit. Auferte ab eo caput vt me rege tu o formozē intel ligat qui cū deuict⁹: et videam⁹ si sp̄ viuere valeat. Cui paul⁹. Ut scias me p̄ mortē corpis etnālī viuere: cū michi caput absc̄sū fuerit viu⁹. et b̄ p̄ bo. et tūc cognoscere poteris q̄ xp̄s ē de⁹ vite et nō mortis. Et his dictis ad locū supplicij ducit. Qui cū duceretur. dixit ei tres milites q̄ eū ducēbāt. Dic nobis paulē q̄s est ille rex v̄f quē tantū diligitis q̄ p̄ eo magis mori q̄ viuere eligitis. et qualē inde mercedē hēbitis? Tūc paul⁹ de regno dei et pena iserni ad eo eis p̄dicauit q̄ eos ad fidē pertraxit. Qui cū rogaret eū vt libere abiret quo vellet ait. Absit fr̄s vt fugiā. Non em̄ sum pfug⁹: sed miles xp̄i legitim⁹. Scio em̄ q̄ p̄ hāc vitā trāsitionā ad vitā trāsibō eternā. Mor aut̄ vt fuero decollatus v̄ri fideles rapiēt corpus meū. Vos autē locū notate: et illuc cras mane venite: inuenietis em̄ iuxta sepulcrū meū duos viros oīātes. sc̄z thymothē et lucā. Quib⁹ cū dixeritis quā de causa vos ad eos misit: ipsi vos baptisabūt. et regnū celestis faciēt p̄sores et coheredes. Qd̄ cū loq̄ret misit nero duos milites vt viderēt si adhuc esset occisus. Et cū eos vellet pertere. illi dixerūt. Cū mortu⁹ fueris et resurrexeris tūc credem⁹ tibi de his que di-

tis. Nunc autem cito veni: et quod meruisti accipe. Cuius
 ad locum passionis duceres: in porta hostiensi cuidam
 matrone nomine plarilla discipule pauli que secundum dyo-
 nysium alio nomine dicebatur lemobia: que forte binomia
 fuit obuia dedit. Que filios suos orationibus se comen-
 dare cepit. Cui paulus. Vale plantilla eterne sa-
 lutis filia. comoda michi velum quo caput tuum re-
 gis. et inde oculos meos ligabo. et postmodum tibi
 restituam illud. Quod cum sibi traderet: irridebant ei car-
 nifices dicentes. Quid impostori illi et mago tam
 preciosum pannum tribuis ut ipsum amittas? Cum ergo
 ad locum passionis paulus venisset. ad orientem ver-
 sus. et manibus in celum extensis. diutissime cum lacrimis
 patria voce orauit. et gratias egit. Post hoc valedi-
 ces fratribus: oculos sibi de velo plarille ligauit. et vtrum-
 que genu in terram figens collum extendit. et decollatus est
 Vox eius caput de corpore exiliens. ihesus christus quod si-
 bi in vita tam dulce extiterat et tam crebro noia-
 uerat: hebraice clara voce insonuit. Dixit enim eius
 in suis epistolis christum vel ihesum vel vtrumque. d. vicibus
 noiasse. De eius autem vulnere vnda lactis. usque in ve-
 stimenta militis exiliuit. et postea sanguis effluxit.
 in aere lux immensa emicuit. de corpore odor suauissi-
 mus emanauit. **C** Dionysius autem in epistola ad tri-
 morbeum de morte pauli sic dicit. In hora autem illa
 tristitia plena: frater mi dilecte dicente carnifice paulo
 collum para: tunc brus aplos suspexit in celum munus
 fronte et pectus suum signo crucis. et dixit. Domine ihesu
 christe in manus tuas commendo spiritum meum. Et tunc absque tristi-
 tia et impulsione extendit collum suum. et suscepit coronam
 Percutiens autem carnifice et amputare pauli caput
 tunc beatissimum in christo ictu explicuit velum. et collegit
 sanguinem proprium in velo. et ligauit eum et obuoluit et
 tradidit illi fese. Et reuerso militi carnifice dixit
 lemobia. Ubi dimisisti magistrum meum paulum? Respondit
 miles. Cum socio iacet ibi extra urbem in valle pugilum
 et velo tuo velata est facies eius. Ipsa autem respondens
 ait. Ecce intrauerunt nunc petrus et paulus induti ve-
 ste preclara. et coronas fulgentes. luce radiantes habe-
 bant in capite suis: Et protulit velum sanguine cruce-
 ratum. et monstrauit eis. Propter quod opus multum credi-
 derunt domino. et christiani facti sunt. Hec dionysius. Audis
 ens nero qui trigerat vehementer extimuit. et de his
 omnibus cum pharisaeis et amicis loqui cepit. Dum hec inuicem lo-
 queretur venit paulus ianuis clausis: et ante cesarem in-
 stans ait. Cesar ecce paulus regis eterni et inui-
 cti miles. Uel nunc crede quod non sum mortuus sed viuus.
 Sed tu miser eterna morte morieris. eo quod sanctos dei
 iniuste interficis. Et his dictis discessit. Nero autem
 ex iniustitia: et velut amens effectus quod ageret igno-

94
 rabat. et suasu et consilio amicorum patroclum et barnaba-
 bam cum alijs soluit: et quo uellet libere abire permis-
 sit. Illi vero milites sex longin magistrum militum et accessit
 ad sepulcrum pauli mane uenerunt. et duos viros scilicet te-
 rum et lucam orantes: et in eorum medio paulum stantem uiderunt
 Quos timotheus et lucas uidentes: uehementer territi fu-
 gere ceperunt. et paulus discessit. Illi autem post eos cla-
 mates dicebant. Non ut puratis uos persequimur. sed
 uobis baptizari uolumus. sicut paulus nobis dixit.
 quem modo uobiscum orantem uidimus. Hoc illi audientes
 reuersi sunt. et cum magno gaudio eos baptizauerunt
 Caput autem pauli in quadam ualle picetum est. et pre-
 multitudine aliorum que interfecti fuerunt. et illuc picetum
 inueniri non potuit. Legit autem in eadem epistola dionysius
 quod cum quadam uice fouea mundaret et caput illud pau-
 li cum alijs purgamentis picetum fuisset. quidam pastor
 illud in uirga sua leuauit. et iuxta caulas ouium fixit
 Uidit autem per. iij. noctes penitus ipse cum domino suo sup-
 pedicatum caput lucem ineffabilem refulgere. Quod cum episcopus
 et fidelibus nuntiatum fuisset dixerunt. Vere hoc est ca-
 put pauli. Egressus igitur episcopus et uniuersa fidelium
 multitudo caput illud secum detulerunt. et in quadam me-
 sa aurea illud ponentes corpori coniungere attemptabant.
 Quibus patriarcha respondit. Nos scimus quod multi fideles
 occisi sunt. et eorum capita sunt dispersa. Un dubito il-
 lud caput corpori pauli coniungere. Sed caput hoc ad
 pedes corporis ponam. et omnipotentem dominum exorem
 ut si caput suum est conuertat corpus et capiti coniungat
 Quod cum omnibus placuisset caput ipsum ad pedes corporis
 beati pauli posuerunt. Et ecce cunctis orantibus et stupen-
 tibus corpus se uertit. et in loco suo capiti se iunxit. Et sic
 omnes deum benedixerunt. et hoc esse caput pauli ueraci-
 ter cognouerunt. Hec dionysius. **C** Refert greg.
 turonensis. que tempore iustini iunioris claruit: quod quidam de
 sperans laqueum sibi parabat: nomen tamen pauli inuocans
 sepe dicebat. Adiuua me sancte paule. Tunc affuit que-
 dam umbra squalida horrens eum et dicebat. Eya bo-
 ne uir age quod agis: mora ne feceris. At ille semper
 parans laqueum dicebat. Beatissime paule adiuua
 me. Expedito itaque laqueo affuit alia umbra tanquam
 hominis dicebat illi que homines horrabat. Euge miserrime
 quod paulus aduocatus aduenit. Tunc squalida um-
 bra euauit. et homo ad se rediens et laqueum percipiens
 penitentiam condignam accepit. Hic greg. in registro. Ex
 cathemis beati pauli multa miracula demonstrantur.
 et dum multi parum quod ex limatura petrum assistit
 sacerdos cum lima. et aliquibus perentibus ita contere
 aliquid de cathemis ipsis excutitur ut nulla mora sit
 Quibusdam uero perentibus diu per cathenas ipsas li-
 ma ducit. et tamen ut aliquid inde creat non obtinetur

De sancto

Paulo apostolo.

In eadē quoq; epla q̄ supradicta est beatus d̄o-
n. si mortē beati pauli m̄gr̄i sui p̄is v̄bis deplo-
rat dicens. Quis dabit ocul̄ n̄ris aquas: et pupill̄
n̄ris fontē lacrimaz: vt plorem die ac nocte lumen
eccl̄iaz qd̄ extinctū est? Quis non induet fletū et
gemitū: aut nō vestiet lugubrib? . et mēte attonit̄
nō obstupescet? Ecce etem̄ petrus fundamētū ec-
clesiaz. gl̄ia s̄ctoꝝ ap̄loꝝ a nobis recessit. et nos
orphanos dereliquit. Paul⁹ quoq; gentiū familia-
ris et cōsolator: pauperū deficit nobis et vltra non
inuenit. Qui fuit pater parv. doctor doctor. et pa-
stor pastor. Abiliū sapie. fistulā altisonā. p̄dica-
toꝝ vitatis infatigabilē. paulū dico nobilissimū
ap̄lm. Hic angelus terrestris: et hō celestis. ima-
go et s̄strudo deitatis et sp̄s deiformis oēs nos
dereliquit. nos inq; inopes et indignos in hoc mun-
do contemptibili et maligno. et ingressus est ad deū
suū d̄m et vnicū. Deu frater mi timothee dilecte
an̄ie mee: vbi est pater tu⁹ m̄gr̄ et amator? Unde
te vlt̄er⁹ salutabit? Ecce em̄ orphan⁹ factus es: et
remansisti solus: iam nequaq; scribet tibi sua san-
ctissima manu dicens tibi. fili charissime. Ue mi-
chi frater mi timothee. Quid hic accidit tristitie:
et tenebrarū et damni: q; orphani facti sum⁹? Jaz
nō veniet ad te epl̄a ei⁹ in q̄bus scriptū sit. Pau-
lus modic⁹ seruus ihesu xp̄i. Jam nō scribet de te
vlt̄er⁹ ciuitatibus dicens. Suscipite filiū meū dile-
ctū. Cōp̄lica frater libros p̄p̄betaz: et signa sup
eos: q; neminē habem⁹ interpretem parabolaz et
paradigmatū et cloquoy ipsoꝝ. David p̄p̄b̄ta
plangebat filiū suū et dicebat. Ue michi p̄ore fili-
ni. Ve michi. Ego aut̄. Ue michi magister mi. Ve
re ve michi. Amodo defecit et cessauit cōkursus di-
scipuloꝝ tuoy rōm̄e venientū et querentū nos.
Jam nemo dicitur est: eamus et videam⁹ docto-
res n̄ros. et interrogem⁹ eos qualiter nos regere
oporteat ecclesias nobis cōmissas. et interpreta-
buntur nobis eloquia d̄ni n̄ri ihesu xp̄i. et eloquia
p̄p̄betaz. Vere ve bis filijs frater mi qui priuati
sunt patrib⁹ sp̄ualibus quib⁹ p̄minat⁹ est grex. Et
nobis etiā frater ve qui priuati sumus m̄gr̄is no-
stris sp̄ualibus: qui collegat̄ intellectū ac scien-
tiam veteris ac noue legis. et colligauerat in suis
epl̄is. Ubi est cursus pauli: et labo: sanctorū pedū
eius: Ubi est os loquēs. et lingua consulēs et sp̄s
beneplacēs deo suo: Quis nō ploret et vluet: Nā
qui meruerit gl̄iaz et honorē apud deū. tanq; ma-
lefactorē et traditur in mortē. Ue michi qm̄ in illa
hora intuitus sum corpus sanctū: sanguine inno-
centi cruentatū. Deu michi pater mi magister et

doctor. non quidem reus tali morte exististi. Nūc
ergo quo ibo te q̄rere: gloria christianoꝝ et laus si-
deliū? Quis cōticescere fecit vocem tuam fistula
altisona: plectrū psalterij decacordi? Ecce introi-
sti ad d̄m deum tuū quem desiderasti. et toto as-
fectu percipisti. Hierusalē et roma praua amicitia
equales tacte sunt in malo. Hierusalē crucifixit
d̄m nostrū ihesum xp̄m. roma vero ap̄los ei⁹ in-
teremit. Hierusalē aut̄ seruit ei quē crucifixit. ro-
ma aut̄ solennizando glorificat quos interemit.
Et nūc frater mi timothee: quos dilexisti et toto
corde desiderabas. Saul dico regem et ionathan in
vita sua non sunt separati nec in morte. Et ego non
sum separatus a d̄no m̄gr̄o meo: nisi cū sepaauerunt
nos boies pessimi et iniqui. Et separatio hui⁹ boie
nō erit semp. Ania eius cognoscat dilectos. et sine
hoc q; eis loquatur qui nunc ab eo elongati sunt.
In die aut̄ resurrectionis magna iactura esset se-
parari ab eis. Decemomisi⁹. Johannes christo. in
libro de laudibus pauli hūc gloriofum ap̄lm mul-
tipliciter cōmendat sic dicens. Nichil proius erra-
uit qui paratū insigne virtutū ac paradisi sp̄as
lem pauli am: mā nūcupauit. Que aut̄ lingua lau-
dibus ei⁹ inueniam equalis: cū oia q̄ in o. bus sunt
bona. aia tua vna possideat et ea cūcta plene accu-
mulet nec solū hoim: sed etiā qd̄ est amplius an-
geloy. Nec tñ idcirco reticēbim⁹: quin poti⁹ pauca
dicem⁹. Est em̄ hoc maximū laud. s genus cu ora-
tionis copiaz virtus supat et magnitudo laudari.
Sicq; vincto m̄to est nobis gloriof⁹ q̄ sepe viasse
Vnde igitur oportuni⁹ laudū eius sumem⁹ exor-
diū nisi ab hoc ipso primū: vt ostendam⁹ cū bona
oim possidentē? **E** Abel obrulit sacrificiū et
inde laudatur: sed si pauli hostiā adducam⁹ in me-
diū quantū celū a terra supio: apparebit. Si qui-
dem semetip̄m p̄ dies singulos immolabat. Quaz
tñ hostiā dupl̄r offerebat. tñ in corde. tñ in corp̄e
mō: tificationē circūferens. Non em̄ oues offere-
bat aut boues: sed scip̄m dupl̄r immolabat. Neq;
his cōrentus fuit: sed etiā oibem vniuersum stu-
duit offerre. qui terrā ac mare. greciā atq; barba-
ricam. omnēq; sub sole regionē quasi volitans cir-
cūuit. ex hoibus angelos faciens. quinimo iplos
boies quasi ex demonibus in angelos p̄uebens.
Quid huic hostie repletur equale quā paul⁹ gla-
dio ip̄ū sancti immolauit: et in illo altari qd̄ sup ce-
lu locatū est obtulit? Szabel dolo germani p̄ufo-
sus occubuit. paul⁹ vō ab eis interfect⁹ est quos
ab innumeris malis cupiebat eruere. Vis aut̄ ei⁹
innumeras tibi oñdas mores tot vtiq; quor̄ etiā

De sancto Paulo apostolo.

dies vixit. **N**oe se tñ in archa legitur seruasse cū liberis. hic aut multo seuiore inundate diluuiō nō archā cooprādo cōpaginib⁹ tabularū sed ep̄las cōponēdo p̄ tabulis. vniuersum orbem periclitantem ex medijs fructib⁹ liberauit. Nec autē archa nō vno loco circūfertur q̄ orbis terminos cōprehēdit. nec bitumine ac pice sed sp̄sancto ei⁹ tabule sunt puncte. Nec suscipiēs pene irrōnabilib⁹ aīali bus stultiores. imitatores efficit angeloz. Tunc quoq; illā vicit archā: q; illa cornū recipiēs cornū rursū emisit. et includēs lupū feritatē ei⁹ mutare nō potuit. **H**ic vero accipitres miluosq; suscipiēns fecit colūbas. et excludēs omnē feritatē. mansuetudinē sp̄s introduxit. Abrahā mirantur oēs q; ad dei p̄ceptū patriā atq; p̄gnatos reliq̄t. Sed quō paulo posset equari q̄ nō tantūmodo patriā vel cognatos. sed ip̄m quoq; mundū reliquit: imo etiā celū. et celū celi? Et hec oīa xpm suscipiēdo despexit. vñ p̄ cūctis istud solū. id est. xpi charitatē requirēs. neq; p̄ntia inq̄t neq; futura neq; altitudo etc. Sed et abrahā in piculū se tradēs hostibus filiū fratris eripuit. At paulus vt vniuersum orbem de ip̄a diaboli extraheret manu. innumērabilia picula sustinuit. pp̄risq; mortib⁹ maximā securitatē alijs cōparauit. filiū quoq; abrahā voluit immolare. paul⁹ vero semetip̄m milies immolauit. In ysaac patientiā aliq̄ admiratur: quō putcos a se factos obstrui patiebatur. At paul⁹ nō putcos cernēs lapidib⁹ obstrutos s; pp̄riū corpus nō solū sicut ille cedebat s; eos etiā a qb⁹ patiebatur in celū studebat euehere. Quāto em̄ amplius obstruebatur iste fons tāto magis erūpebat. ac plies a se fluuios effundēdo manabat. **D**e longanimitate atq; patiētia iacob: scriptura miratur. Et q̄ nam illa est tā adamātina aīa q̄ pauli patiētia possit imitari? Neq; em̄ septē annoz sed totius vite seruitiū p̄ sponsa ptulit xpi. nō adustus solū estu diei et noctis gelu. s; tērationes p̄p̄suis et nūc qdē verberib⁹. nūc vō lapidib⁹ scilicet atq; collisus. et inter certamina vbiq; p̄siliens. captas oues ex diaboli faucibus abstrahēbat. **S**ed ioseph pudicie virtute decorat⁹ est. et ego vereor ne iam ridiculū sit hinc etiaz paulū laudare q̄ semetip̄sum crucifigēs nō solū hūanoz corpōz pulcritudines sed oīa etiā que vidētur reb⁹ clara ac decora cernebat quēadmodū nos fauillā cinerēq; cōspiciam⁹ qui quasi mortu⁹ p̄sus ad mortuum immobilē p̄manebat. **S**tupet iob oēs boies est em̄ arbeta admirabilis. At paulus nō mensibus tñ sed annis pluribus in agone p̄durās tam cla-

rus emicuit. non teste gleba saniem carnis radēs sed ip̄sius intelligibile os leonis frequēter incurrens et pugnas aduersus tērationes innumeras omni erat lapide toleratio. **Q**ui nō a tribus et a quatuor amicis sed a cūctis infidelibus. a fratribus etiā obprobria sustinebat. cōsputus ab omnibus atq; maledictus. Et illi erat magna hospitalitas et cura pauperū. Sed quā curā ille impedebat carne debil⁹: hanc iste animis morib⁹ egibebat. **I**lli omni adueniēti aperiebāt domus huius vero ania vniuerso parebat orbi. Et ille q̄ dem cū oues et boues hēt innumeros: erat in pauperes liberalis. hic vō nichil amplius corpe suo possidens de hoc sufficiēter indigentibus ministrabat. **Q**d alicubi cōmemorās necessitatib⁹ inq̄t meis et bis q̄ mecū erāt ministrauerūt manus iste. Sed etiā vmes atq; vūnera seuos sc̄to iob increbāt dolores. S; si pauli vbera. famē. carbenas. piculasq; p̄sides q̄ a domesticis ab extraneis et a cetero patiebāt orbe. sollicitudinē quā ipse p̄ eccl̄ijs vltionē quā p̄ sc̄dalisatis singul⁹ p̄ferebat. videbis q; oī erat saxo durior. Ania illa et ferrū atq; adamantē firmitate supabat. Que em̄ ille corpe bec mēte paulus sustinuit. Que oī merore molestior: de singul⁹ q̄buscūq; labētib⁹ mestina p̄sumebat. **U**n et iuges ex eo fontes lacriarū nō dieb⁹ solū s; etiā noctib⁹ effluebāt. **Q**iq; muliere parturire vebemētī affligebat in singul⁹. Propter qd etiā dicebat. filioli mei quos itez parturito. **M**oy ses p̄ iudeoz salute deleri elegit de libro. **M**oy ses itaq; se cū ceteris obrulit p̄ire. paul⁹ p̄ ceteris. Non em̄ cū p̄entib⁹ p̄ire voluit s; vt aliq̄ salua renf ip̄e de glie cernitate decidere. Et qdē ille pharaoni. hic diabolo quodādie repugnabat. **I**lle p̄ vna gēte. iste p̄ vniuerso orbe certauit. n̄ sudore s; sanguie. **J**ohannes in cibū locustas et mel siluestre sumebat: s; paul⁹ ita in medio mūdi strepitu quēadmodū ille in beremo q̄ete versat⁹ est. nō quidē pastus locustis aut melle siluestri. multo aut bis victu meliori p̄tentus est. ac necessariō qdē indulgēs cibo. seruētī studio p̄dicāda. **U**erum illi⁹ aduersus herodiadē apparuit magna p̄stantia et ille nō vñ aut duos aut tres sed innumeros et siti positos p̄tate corripuit imo longe illo seuiores tērānos. **R**estat vt paulū tam angelis cōparemus. in q̄bus magnificū p̄dicam⁹: q; cū oī curā deo obediuit. **Q**d dauid admirādo dicebat. Potētes virtute faciētes verbū eiu. **Q**uā vero aliud p̄pheta in angelis mirat⁹: Qui facit inq̄t angios suos sp̄s. et mistros suos ignē videntē. S; hoc in

De sancto Paulo apostolo.

paulo possumus inuenire qui velut ignis ac spiritus totum terrarum percurrit orbem et percurrendo purgavit: sed necdum celum iste sortitus est. et hoc est omnino mirabile: quod talis versatus in terris etiam mortali adhuc carne circumdatus. Quarta ergo nos per denatione digni sumus cum vno homine bona in se omnia congregante nec minime quidem partem eorum studemus imitari. Non enim aliam est ille sortitus naturam: nec dissilem nactus animam: nec alterum habitum mundum: sed in eadem terra eademque regione. sub eisdem etiam legibus nutritus et moribus cunctos qui nunc sunt homines vel fuerunt animi virtute transcendit. Nec vero in illo hoc solum mirabile est quod per habundantiam deuotionis quodammodo non sensit dolores pro virtute susceptos: sed etiam quod virtutem ipsam pro mercede pensauit. Nam et nos quidem propter eam proposita mercede certamus quam ille proplectens etiam sine premio diligebat. Cuncta illa que aspirare sui videtur impedire virtutem cum omni mansuetudine propter quos quorundam celsiorum quorundam assurgebat ardore: et interitatis sibi periculis. noua semper alacritate pugnabat. Qui cum sibi mortem iam imminere videret ad communionem delectationemque gaudij alios peruecabat dicens. Gaude et congratulamini michi. Itaque ad perfusionem et iniurias quas ob predicandi studium sustinebat magisque ad honorum oblectamenta propebat. mortis porro que vite desiderium appetens paupertatis que opulencie. et merito amplius labore que alij requie post laborem ac merito magis eligens que alij voluptatem. studiosius pro inimicis et fructuosius orans que alij aduersus inimicos. Unum illi formidandum erat atque metuendum offensa nimirum dei. nec desiderabile illi aliud erat nisi placere deo spiritus. Non dico autem quod nichil peritium desiderabat: sed nec aliquid futurorum. Non enim michi dicas: merces ingentes exercitus. pecunias. prouincias. preterea. hec enim quasi araneorum fila reputauit. sed ea que permittuntur in celum et tunc eius ardere in christo amore videbis. Sic siquidem pro illius dilectione non angelorum non archangelorum dignitatem. nec queque horum sile concupiuit. Quod enim erat maius omnibus christi amore fruebat. cum hoc enim beatiorem cunctis se putabat. si ne hoc autem non deum autem neque principatum socius esse cupiebat. sed cum hac dilectione magis esse vel extremus imo etiam ex numero punitorum que sine hac inter summos honores et sublimes. **H**oc enim erat illi maximum ac singulare tormentum ab hac charitate discedere. hoc illi erat gehenna. hoc sola pena. hoc infinita et intoleranda supplicia. Sed profrui charitate christi. hoc illi vita. hoc mundus. hoc regnum. hoc permissio. hec bona videbantur innumerata. Sic de

spiciebat vniuersa que timeamus ut solet herba iam putrefacta premeni. Tyrannos vero ac populos spirantes furorem velut quosdam esse culices estimabat. Mortem vero atque cruciatum et mille supplicia quasi ludum putabat esse puerorum dummodo pro christo aliquid sustineret. Decorabatur enim magis vincit cathena que diademate coronatur. Ereni coartatur carcere. habitabat in celo. Ac libenter verbera recipiebat et vulnera que alij brauia diripiebat. et dolores non minus que premia diligebat. cum ipsos vtrique dolores locoduceret premio. propterea ipsos etiam gratiam nominabat: quoniam que nobis sunt causa tristitie hec illi maximam pariebatur voluptatem. Merore quoque maximo vivebat: propter quod et dicebat. Quis scandalizatur et ego non vici? Etiam si in merore dicat quis inesse aliquam voluptatem. Multi enim qui filiorum mortibus vulnerantur: aliquid consolationis accipiunt cum suis fletibus relinquuntur. magisque dolent cum dolere prohibentur. Sic et paulus nocte ac die consolationem accipiebat ex lachrymis. Nullus quippe tanto affectu mala propria quanto ille deflebat aliena. Quod admodum enim illum opinaris afflictum cum perditionem defleret peccatorum: que ut illi salui fierent a celorum gloria cupiebat excludi. Nam non saluari illos merito acerbi estimabat que semetipsum perire. Hinc ergo cui nam rerum poterit que comparare? cui ferro cui adamanti? Quidnam illam aliquis appelleret animam auream vel magis adamantinam? Nam et omni erant adamante fortior: et auro gemmisque preciosior et altera quidem materiam firmiter. alteram superabat preciositate. Cui igitur rei huius ab aliquo anima comparatur? Eax quidem qui sunt omnino nulli. Quod si vel auro adamantis fortitudo. vel adamanti honor daretur auri. tunc forte aliquo modo comparatio eius pauli posset a se peruenire. Sed quid ego ad amantem et aurum ad similitudinem adduco pauli? Mundum si ex aduerso appendas omnem etiam tunc videbis apte pauli ingens pondus examinis. Mundum igitur et omnibus que in mundo sunt paulum dicam digniore. Si igitur mundus eo dignior: non est sed forte vel celum. sed istud quoque inuenit inferi? Si enim non solum celum sed etiam que habentur in celis dei postposuit charitati: quomodo non magis dominus que tanto est benignior paulo quanto malicia bonitas antecellit. innumeris celis eum iudicat digniore? Non enim nos tantum diligit deus quantum a nobis ipse diligitur. sed tanto effusi quanto nec sermo sufficit explicare. In paradisu quoque hinc de rapuit. et in celum tertium subleuauit. Nec immerito. Siquidem paulus in ira gradus sic se gerebat in cunctis. quasi ange-

De sancto Paulo apostolo.

loꝝ societate frueretur. Nam visibili adhuc corpꝝ colligatꝝ: illoꝝ pfectione gaudebat. Tantis fragilitatibꝝ corpꝝ: subditꝝ. an nullo inferiorꝝ: signis virtutibus apparere certabat. Nam ꝛ tanqꝫ penatus totū docēdo puolauit orbem. ꝛ velut incoꝝ: porꝝ: laborꝝ: periculaꝝ: ptempſit. ꝛ quasi iam celum possidens cuncta pꝝ:ofus terrena despezit. ꝛ tanqꝫ cū ipsis iam incoꝝ: porꝝ: virtutibꝝ: desgens iugi mentis intentione vigilauit. Et angelꝝ: quidem sepe diuersaz gentiū cura cōmissa est: sed nullus illoꝝ: ita creditū sibi populū gubernauit. vꝝ paulus vniuersꝝ orbem. **S**icut autꝝ aliquis indulgentissimꝝ pater afficitur. erga filiū frenesꝝ: cōpꝝ: ebensum: cuiꝝ quātomagis cōuicijs ictibusꝝ: pulsatur. tante eiꝝ: porius miseretur ꝛ deslet. ita paulus istis a quibꝝ: affligebatur maiora adhibebat fomēta pietatis. Nāqꝫ sepe p illis qui eū qnꝝ: qes verberauerūt ꝛ eius sanguinē sicciebāt lacriā batur. ꝛ vehemētꝝ: dolebat: ꝛ p eis orabat. fratres inquit volūtas quidem cordis mei ꝛc. Uebementer quoꝝ: mordebatur ac penitꝝ: dissecabatur. eꝝ: eos pētes videret. Ut eū missum in ignē ferrū: totū pfecto ignis efficiat. sic paulꝝ: charitate succꝝ: sus: effectꝝ: est totus charitas. Qui quasi cōmunis totiꝝ: mūdi esset pater. ita in amore boim ꝛ ipsos eozꝝ: imitabatur parētes. imo cūctos nō carnales vꝝ: etiā spūales pꝝ:es. sollicitudine ac pietate supabat. Omnē eū: pꝝ:us boiem deo exhibere cupiebat quasi eū vniuersū mūdū ipe genuisset. Sic oēs in dei regno festinabat inducere corpꝝ: ꝛ aiaz p his quos diligebat impēdens. Nō iste ignobilꝝ: ꝛ circūferariꝝ: qui artē exercebat in pellibus tāra vꝝ: tute. pgressus est. vt vix. xxx. ānoꝝ: spacio ꝛ romanos. ꝛ pꝝ:as. ꝛ parthos. ꝛ medos. indos. ꝛ scitas ethiopes. ꝛ saramates. atqꝫ saracenos. et oē pꝝ:oz: sus hominū genus sub iugo mitteret veritatis. Et sicut in stipulas aut fenū ignis imissus. sic oīa de monū opa cōsumpsit. Paulo eū insonāte lingua. ꝛ oī igne vehemētꝝ: irruēte. cedebāt oīa atqꝫ fugiebāt ꝛ demonū culeꝝ: ꝛ tirānoꝝ: mine. ꝛ domesti eozꝝ: insidie. magis aut sicut radijs solꝝ: oriētibꝝ: ꝛ tenebre fugātur. ꝛ adulteri ac fures foueis pꝝ:ūtur. et latrones recedunt. homicide ad antra fugiunt. oīaqꝫ lucida efficiūt ꝛ clara. desup illustrātibꝝ: radijs. Sic vbiqꝫ euāgelīū dissemināte paulo fuz gabatur error ꝛ veritas remeabat. adulteria ꝛ alia dicta feda defecerūt atqꝫ pꝝ: supra sunt. ignis vapore palcaꝝ: vice pētes. Elara vero inter bec veritatis flamma surgebat resplendēs. ꝛ vsqꝫ ad celi sublimitatē pꝝ:cedens ab his porissimū subleuata

96

qui eam opprimere videbātur. Nec picula aut im perꝝ: pꝝ:esius eiꝝ: impedire potuerūt. Erroris vero est pꝝ:ditio qꝫ nullo sibi obsistere pꝝ:enescit ac desluit vel desinit. Talis autꝝ: e diuerso veritatis status qꝫ multis impugnātibꝝ: suscitā ꝛ crescit. Quā igitur ita genus nꝝ: m nobilitauit deꝝ: ei siles studeamꝝ: inueniri. Neqꝫ impossibile istud putemꝝ: qm tale illi putemꝝ: qm tale illi quale nobis corpꝝ: fuit. talis aīa. tales cibi. adē illū teqꝫ formauit. ꝛ quē ad modū illiꝝ: ita est ꝛ deus tuꝝ: Uis dei dona in paulo pꝝ:gnosceꝝ: Uestimēta eiꝝ: terrorꝝ: demonibꝝ: erāt. Hec vero amplius admirāda. qꝫ paulus nec cū in picula irrueret temeritatis argui poterat: nec cū picula fugeret timiditatis. Amabat eū pntem vꝝ: tam ob lucrū docēdi. Et rursus eā valde despiciebat ob philosophiā ad quā illū mūdi pꝝ:epꝝ: euexerat. Deniqꝫ cū videris paulū picula fugientē non minꝝ: illū admireris qꝫ cū se piculis gaudet opponere. Ut eū hoc fortitudinis: ita illud est sapiētie. Et cū videris illū de seipso aliqua sonātē. sicut admireris ac si videris illū semetipsꝝ: despiciere. vt eū illud humilitatis est: ita istud magnanimitatis. Magis eū merebat loquēdo de se: qꝫ tacēdo laudari. Quā nisi fecisset istud culpabilior: illꝝ: esset qui seipos impotune laudare didicerāt. Nisi eū gloriatus fuisset creditos sibi oēs pꝝ:didisset: qꝫ dū se humiliasset eos extulisset. Ampliꝝ: tūc paulus placuit gloriādo qꝫ alter laudes pꝝ:rias occultādo. Nec tñ quisqꝫ pfuit cum sua merita celaret. quantū iste eū pꝝ:deret. Est autꝝ: grāde malū de se ipso grande aliqdꝫ dicere atqꝫ mirabile extremeqꝫ demētie est nulla imminēte necessitate rerū violenta pꝝ:ofus laudibus velle decorari. Non hoc scōm deū loqui indiciū est sed potius est. Hoc eū omnē mercedē eua cuat laboribꝝ: sudoribusꝝ: qꝫ sitam. Etenim altiꝝ: de se efferre sermonē gloriōsi est ꝛ insolentis seseqꝫ iactātis. Dicere autꝝ: illa qꝫ pꝝ: senti cause tantūmodo necessaria sūt fructū amāꝝ: tis ꝛ multoꝝ: remedia cogitātis est. Sicut ꝛ fecit paulꝝ: qꝫ dū a pseudo capeꝝ: in laudes suas ire ppulsus est maxie qꝫ dignitatē suā oniderēt. Plura autꝝ: ꝛ maiora celauit. Ueniā inqꝫ ad visiones ꝛ reue. d. p. o. ꝛc. Tanta paulꝝ: tamqꝫ crebra cū deo hñs colloquia quanta nec pꝝ:betaz nec aploꝝ: vllus habuit p ea ipse hūilior reddebatur. Uisus est plagas metuere: vt disceres qꝫ scōm naturā vnꝝ: erat et pluribꝝ: per voluntatē. non soluz supra multos homies. vꝝ: etiā vnꝝ: ex angelis erat. Neqꝫ vero metuere plagas repꝝ:ebēstione dignū. sed plagarū metu aliquid indignꝝ: pietate committere. Doc

De sancto Paulo apostolo.

ipso enim quo plagas timet qui in certamine non vincatur admirabilior ostenditur quam ille qui non timet. Sicut nec merere culpabile est: sed pro merito dicere aut facere aliquid eorum quae deo displicent. Hinc quales fuerit paulus ostenditur: quod in tali natura vivere potuit supra quodammodo naturam. Quod si mortem timuit nec ipsam quidem recusabat. Non enim naturam habere infirmitatis subditam: sed seruire infirmitatibus crummosum est: ut merito ille admirabilis habeatur: quod imbecillitatem naturae voluntatis virtute superauit. Quod si iohannes qui dicebatur mareus proferens separauit. hoc itaque rectissime pro praedicationis officio efficit. Eum siquidem qui istud suscipit officium non oportet esse mollem aut resolutum: sed fortem et per cuncta robustum. Neque enim aliquid debet attingere praeter clari huius muneris functionem: nisi paratus sit animas milles tradere in mortem ac discrimina. Qui enim non tali animo est: multos alios suo proderet exemplo. Magisque vtile est si quiescat: sibi quae tamen vacet. Non ita gubernatorem. non ad bestias dimicantem. non ludum gladiatorio destinatum. non quempiam omnino sic ad discrimina atque mortes paratum atque dispositum animam oportet habere: ut eum qui officium suscepit praedicandi. Nam et pericula praefecto maiora. et aduersarii seuiores. nec versus pro suis conditione certatur. Celum namque in primo. in supplicio gehenna proponitur. Si vero aliqua inter eos commotio facta est non hoc delictum putare. Non enim commoueri malus est: sed irrationabiliter nulloque iusto flagitare negotio commoueri malum est. Hunc enim affectum. primum non bis creator inseruit: ut dormientes animas atque resolutas ab inercia ac desidiosa suscitaret. Quasi enim gladio aciem. ita menti nostrae ire acumen imposuit ut cum oportet utamur. Benignitas autem semper bona est: sed cum illam tempus affligat. Quia vero id non adest: etiam illa viciosa est. Ita et paulus saepe hoc usus est affectu: et immodeste loquentibus melior erat iras. Hoc autem in eo erat mirabile. quod cum vinculis verberibus atque vulneribus longe splendidior: erat dyademate purpuraque vulgibus. Quaeque vincitur per tam vastum pelagus ducebatur: ita gaudebat tanquam in maximam imperium duceretur. Postquam vero romam ingressus est: nec ibi stare contentus est sed in hispaniam percurrit. Nec unum quidem diem in ocio passus est et quiete transire: sed in praedicandi ardore ipso igne ardentior. nec pericula timuit. nec irrisiones erubuit. Hoc vero maiori admiratione dignum est. quod cum tam audax esset ac velut ad pugnam semper accinctus. et ignem quandam belli aspirans rursus placabilem atque flexibilem se praebat. Nam se

uicenti vel potius seruicium praecipuerunt ut iret ebaris in non recusauit. dixerunt per murum eum oportere deponi et passus est. Huius rei gratia ista faciebat: ut praedicationi diutius insisteret. et cum multis hinc credentibus iret ad christum. Metuebat praefecto ne forte paulus pro hinc atque inops salutis multorum abscederet. Teterunt cumque hi qui sub vno pugnabant magistro viderint in eo infra vulnera. fluerent sanguinem. et nec sic ipsum hostibus aliquando cedentem sed stantem fortiter. bastas vibrantem. et crebris ictibus aduersarios corruefacientem. nec omnino dolori parentem. maiori absque dubio tanto duci alacritate subditur. Hoc ita factum est in paulo. Videntes enim illum ligatum carbonibus et nihilominus in carcere praedicantem. videntes etiam vulneratum et tamen verberatum ipsos sermone capientem maiorem praefecto fiducia colligebat idque significans ait: ita ut plures e fratribus praesidentes in vinculis meis habundanter auderent sine timore verbum dei loqui. Tunc certior alacritate et ipse capiebat ac vehementer in aduersarios ferebat. Sicut enim ignis in diuersas plerumque materias incidens augetur magis et incrementa sortitur. sic etiam lingua pauli quibuscumque fuisset admodum ad se eos continuo transferbat. Impugnatores quoque eius paululum spirituale huic efficiebatur igni: quod per ipsos euangelij flamma magis crescebat. Nec Crisostomus.

De septem fratribus qui fuerunt filii beate felicitatis lxxxvi

De sancta Theodora

Septem fr̄es fuerūt filij beate felicitatis quoz noīa sunt ianuari⁹. felix. philipp⁹ siluan⁹. alexāder. vitalis ⁊ marcial. Nos oēs cū matre iussu impatoris anthonij publi⁹ p̄fectus ad se vocari fecit. Suasitq; matri vt sui ⁊ filioz suoz misereri deberet. Que ait. Neq; blandi cūis tuis poterō allici: nec terroribus frāgi. Secura em̄ suz de sp̄s sancto quē habeo q; te supabo viua ⁊ meli⁹ vincam occisa. Et p̄uersa ad filios ait. Videte filij in celū. ⁊ sursum aspiciate charissim qz ibidē xp̄s nos expectat. fortiter p; xp̄o pugnate. ⁊ fideles vos in xp̄i amore exhibete. Qd̄ p̄fectus audiēs eā alapis cedi iussit. Cū ergo m̄r ⁊ filij in fide p̄stantissimi apparerēt oēs. matre vidente ⁊ p̄fortate diuersis sunt supplicijs interēpri. Hanc beatā felicitatē vocat greḡ. plus q; martirē. q; se p̄ries passa est in septē filijs ⁊ octauo in co:pe suo Sic ḡ. in omelijs. Brā felicitas q; credendo extitit ancilla xp̄i. p̄dicando etiā facta ē martir xp̄i. Septem quippe filios sic post se relinq̄re timuit viuos in carne. sicut carnales gentes solēt metuere ne mortuos p̄mitrāt. Parturiuit sp̄u quos carne peperat. vt p̄dicando parceret deo quos carne peperat in deo. filios suos quos carnē suā esse no uerat. sine dolore nō poterat moriētes videre sed erat vis amoris interio: q; dolore vinceret carnis. Recte ergo hāc feliam pl⁹ q; martirē dixerim q; totiens in filijs est ⁊ tam desiderāter extincta. Dū em̄ multiplex martiriū obtinuit. ipsa quoq; martiriū palmā vicit. Quia ⁊ amore xp̄i sola mors sua ei minime sufficit. Passi sunt circa annos dñi. c. **De sancta theodora. lxxvii. A**

Theodora nobilis mulier ⁊ speciosa apud alexandriā tpe zenonis impatoris. virū habebat diuitē ac timentē deū. Dyabol⁹ aut̄ theodore inuidens sanctitati virum quendam diuitē ad illius p̄cipiscentiā incitauit. Qui eā crebris nūcijs ⁊ muneribus molestabat: vt assensus sibi p̄beret. Sed illa nuncios respuebat. ⁊ mūera p̄tinebat. Intantū aut̄ eam molestabat q; ipam quietem habere non permetteret. ⁊ penē deficere videret. Tandem quandā magam ad eam misit: que eam vt viri illi⁹ miseret sibi q; sentiret plurimū hortabat. Que cum diceret se corā oculis dei cuncta cernētis tam grande peccatū nunq; cōmittere. malefica adiūxit. Quicqd̄ in die fit hoc vtiq; deus scit ⁊ videt. Quicqd̄ aut̄ aduerserate ⁊ occidente sole cōmittit deus minime intuet. Dixitq; puella malefice. Nunqd̄ veritatem dicis? Et illa. Etiam dico veritatē. Decepta puella verbis ma

lesice dixit: vt aduersante die virum ad se faceret venire: ⁊ voluntatē suam adimpleret. Qd̄ cū viro retulisset: ille vehemēter exultās hora qua cōdixerat ad eam venire. secūq; p̄cubuit ⁊ abscessit. Theodora aut̄ ad seipsam rediēs: amarissime flebat. ⁊ faciē suam p̄cutiebat dicēs. Deu deu me: p̄didi animā meā: destruxit aspectum deco:is mei. Vir aut̄ eius domū rediēs: ⁊ vxorē suam sic desolatam ⁊ merentē vidēs causam tñ nesciens eam p̄solari nitebatur. Sed illa nullam p̄solationē p̄cipere volebat. Mane aut̄ facto quoddam monasteriū monialiū adiit. ⁊ abbatisam interrogauit. an deus quoddā graue delictū qd̄ die aduersa scēte p̄miserat scire posset. Cui illa. Nichil deo abscondi p̄t. ⁊ deus scit ⁊ videt om̄ne qd̄ sit quacūq; hora illud p̄mittatur. Que flens amare dixit. Da mihi librū sancti euangeliū vt fortiar memetipam. Aperiēs reperit. Qd̄ scripsi scripsi. Rediēs ergo domū dū quadā die vir suus abesset comā suam p̄scidit. vestimēta viri sui accipiēs ad quoddā monasteriū mōachoz qd̄ p. xvij. miliaria distabat festinauit. ⁊ vt ibidē cū mōachis recipere p̄tijt. ⁊ qd̄ p̄tijt impetrauit. Interrogata de nomie dixit se theodoz nuncupari. Illa vero officia omnia humiliter faciebat. ⁊ ei⁹ seruitiū omnib⁹ gratū fuit. Post aliquos ergo ānos abbas fr̄em theodoz vocauit. ⁊ vt boues p̄iugeret ⁊ oleū d̄ ciuitate deferret p̄cepit. Vir aut̄ plurimū flebat: timēs ne cum viro altero recessisset. Et ecce angel⁹ dñi sibi dixit. Surge mane ⁊ sta in via martiriū petri apli. ⁊ q

tibi obuiauerit ipsa tua vxor: est. Quo facto theodora cum camelis venit. et virū suū videns et recognoscēs intra se dixit. Heu me vir bone me^o quantum laboro vt eripiar a peccato qđ feci in te. Cū autē appropinquassēt. salutauit eū dicēs. Gaudeas dñe me^o. Ille autē eā penit^o nō cognouit. Sed cū diuissime expectaret: et se deceptū clamaret. facta ē vox ad eū dicēs. Ille qđ te heri mane salutauit: vxor tua erat. **B** Ante autē sanctitatis fuit brā theodora: vt mlt̄a miracula faceret. Nam et hoīes a bestia laceratū eripuit. et suis p̄cib^o fuscitauit. Ip̄am quoq; bestiā insecuta maledixit que subito mortua corruit. Dyabolus autē sanctitatem suam ferre nō valēs. eidē apparuit dicēs. Meretricis precib^o et adultera. reliq̄ti virū tuū vt huc venires et p̄tēneres: Per virtutes meas tremēdas in te suscitabo p̄clū. et si te nō fecero crucifixū negare non dicas qz ego sum. Ipsa autē signū crucis sibi edidit. et p̄tinus demon euauit. **Q**uadā autē vice dū de ciuitate cū camelis rediret. et in quodam loco hospitata fuisset. puella quedā nocte ad eam venit dicēs. Dormi mecū. Que cū respueret: iuit ad alterū qui in eodē loco iacebat. Cū autē ei^o venter intumuisset. et de quo p̄cepisset interrogata fuisset ait. Monach^o ille theodorus dormiuit mecū. natū igit̄ puerū ad abbatē monasterij trās miserūt. Qui cū theodorū increparet. et ille sibi indulgere peteret. scapul^o suis puerū imposuit. et de monasterio p̄iecit. Illa autē abiecta p. vii. ānos extra mōasteriū manit. et de lacte pecorū infantem nutriuit. Diabol^o autē tante ei^o patiētie inuidens in speciē viri sui se trāsfigurauit. eiq; dixit. Quid hic agis dñā mea. ecce languēo p te. nec aliquam p̄solationē recipio. Veni ergo lux mea: qz si cū viro alio iacuisi hoc tibi indulgeo. At illa credens virū suū esse dixit ad illū. Nunq̄ ampl^o tecū manebo: qz fili^o iobānis militis iacuit mecū. et volo agere p̄niam de eo qđ in te peccaui. Et cū orasset statim euauit. et demonē fuisse agnouit. Altera iterū vice diabol^o voluit eā terrere. Nam in similitudine ferarū terribilū demonē ad eam venerūt. et vir quidā instigās eas dicebat. Comedite meretricē hanc. Illa autē orauit et euauerūt. Altera vice multudo militū veniebat: quā princeps p̄cedebat. et eū ceteri adorabāt. Dixerūtq; milites. Theodore. surge et adora principē nostrū. Que r̄ndit. dñm deū adoro. Qđ cū principi nunciatū fuisset. iussit eā adduci et tot tormētis affici: vt mortua putaretur. Et postmodum oīs turba euauit. Alia iterū vice vidit ibiq; aurū multū qđ signans

se illud refugit. et deo se recommendauit. Altera etiam vice vidit quendam ferentem canistrum plenum omni genere ciborū et dicentē sibi. Dicit princeps qui te occidit. Tolle comedere: qz nesciens fecit hoc. Illa autē se signauit. et protinus euauit. **C**ompletis autē septem annis abbas patientiam eius p̄siderans eam reconciliauit. et cū puero suo in monasteriū introduxit. Ubi cum duos postmodum annos laudabiliter p̄regisset: puerū accepit: et secum in cella sua clausit. Quod cum abbati reuelatum fuisset. misit quosdā monachos qui diligentius auscultaret quid nam cum eo loqueret. Illa autē puerū amplexās et deosculans dixit. Si mihi dulcissime. tempus vite mee venit. Relinquo te deo ipsum patrē et adiutorem habeas. fili dulcissime ieiunijs et orōnib^o insistes. et fratribus tuis deuote seruias. Et hec dicēs sp̄m tradidit. et in dño feliciter obdormiuit. Circa annos dñi. cccc. lxx. Qđ puer cernēs plurimū flere cepit. **I**n ipsa autē nocte visio abbati mōasterij monstrata est in hūc modū. Nuptie maxie parabantur. et veniebant ordines angelorū et prophetarū et martirū et omnium sanctorū. Et ecce in medio eorū mulier sola gloria ineffabili circūdata. et venit vsq; ad nuptias et se dit sup lectū. et oēs astantes adorabāt eam. Et ecce vox dicens. hic est abba theodorus qui falso de puero accusatus est. Septem t̄p̄a super eam mutata sunt. castigata est em̄ quia cubile viri sui coinquinauit. Excitatus autē abbas p̄citus cum fratribus ad cellam eius iuit. et eam iam defunctā inuenit. Et intrātes et discooperiētes ip̄as esse feminā inuenērūt. Misitq; abbas pro patre puella que eam infamauerat. et dixit illi. Vir filie tue mortuus est. Et auferēs vestimentū mulierē esse cognouit. **F**act^o est igitur timor magnus sup oēs qui hoc audierūt. Angelus autē dñi abbati locutus est. Surge velociter equū p̄cede et vade in ciuitatē. et si quis tibi obuiauerit assume et tecum adduc. Qui dum p̄geret quidā vir currēs sibi obuiauit. Quē cū abbas interrogaret quo p̄geret. ille ait. Mulier mea mortua est et vado videre eā. Et assumpsit abbas virū theodore in equū et uententes plurimū fleuerūt. et ip̄am cum multis laudibus sepelērūt. Vir autē ei^o cellā vxoris sue theodore accepit. et ibidem permanens tandē in dño obdormiuit. Puer autē theodore nutricē sequens omnium morū honestate pollebat. ita qđ mortuo abbate monasterij in abbatem ipse vnamiter electus.

De sancta margaretha. lxxxviii. A

De sancta Margaretha

Margaretha dicitur a quadā p̄ciosa gēma q̄ margarita vocat̄ que gēma est cādida parua & viuosa. Sic beata margaretha fuit candida p̄ virginitatē. parua p̄ hūilitatē. virtuosā p̄ miraculoꝝ opationē. Virtus aut̄ hui⁹ lapidis dicit̄ esse p̄tra sanguinis effusionē. p̄tra cordis passionē. & ad sp̄s p̄fortationē. Sic beā margaretha habuit virtutē p̄tra effusionē sui sanguinis p̄ p̄stantiā q̄ in suo martirio p̄statissima extitit. Contra cordis passionē. id est. demonis tēptationem p̄ victoriā. q̄ ip̄sa diabolū sup̄auit. Ad sp̄s p̄fortationē p̄ doct̄inā q̄ m̄ltos aios p̄fortauit & ad fidem xp̄i p̄uertit. Cui⁹ legendā t̄b cor. n̄ vir eruditus scripsit.

Margaretha de ciuitate antiochie filia fuit theodosij gentiliū patriarche. Hec n̄ tria traditur & ad adultā erat̄ veniens baptisatur & p̄pter hoc exosa patri plurimū habebatur. Quadam igitur die dum iam annū. xv. attigisset. & cū alijs virgimb⁹ oues nutricis custodiret. p̄fectus olibri⁹ inde transitū faciēs & puellam tam speciosam p̄siderans mox in eius amore exarsit. & pueros ad eam p̄citus misit dicēs. Ire & eam cōprehendite. vt si libera est eam michi in vxorē accipiā. si ancilla est eam michi in p̄cubinas habeā. Cum ergo eius fuisset p̄spectui p̄sentata. eam de genere suo ac nomine et religione requisit. Illa aut̄ r̄dit se genere nobile nomine margaretham. ac religione christianam. Cui⁹ p̄fect⁹ duo prima tibi recte p̄ueniunt q̄ nobilis habet̄

ris & pulcherrima margarita comprobatis sed tecum tibi nō p̄uenit vt puella tam pulchra & nobilis deum habeat crucifixum. Cui illa. Unde scis christū fuisse crucifixū? Et ille. Ex libris xp̄ianoz. Cui margaretha. Cum igitur legatur pena xp̄i & gloria: que verecūdia est vestra vt vnū credatis & alterū denegeris? Cum aut̄ margaretha eū sp̄s te crucifixum fuisse pro redemptione nostra assereret. sed nūc cum in eternum viuere affirmaret. iratus p̄fectus eam in carcerē mitti iussit. Sequēti aut̄ die eam ad se vocari fecit. ei⁹ dixit. Vana puella misere pulchritudinis tue. & deos nostros adora vt tibi bene sit. Cui illa. Illū adoro quem terra p̄remisat. mare sonndat. & oēs creature timent. Cui p̄fectus. Nisi michi p̄sentias x̄o. p̄ tuū faciā lamari. Cui margaretha. X̄ps in morte seip̄sum pro me tradidit. & ideo pro xp̄o mori desidero. Tunc p̄fectus iussit eam in eculcum suspendi. & eā tam crudelr̄ primo virgis. deinde p̄ctimb⁹ ferreis vsq̄ ad nudationē ossiū laniari q̄ sāguis d̄er̄ corpe tanq̄ de fonte purissimo emanauit. flebant aut̄ qui ibi aderāt & dicebat. O margaretha vere de te dolem⁹ q̄ copus tuū tam crudelr̄ laniari p̄spiciam⁹. O qualem amisisti pulchritudinē propter tuam incredulitatē. Tū nunc saltē crede vt viuas. Quib⁹ illa. O mali p̄siliarij recedite & abite. Hec carnis cruciatio est anie saluatio. Dixitq̄ ad p̄fectum. Impudēs canis & insatiabilis leo in carne p̄tatem habes. s̄ animā xp̄s referuat. P̄fect⁹ aut̄ faciē clamide opiebat ne tantā sanguis effusione videre poterat. deinde eā deponi fecit. et eam in carcerē recludi iussit. & mira ibi claritas fuit. Ubi dū esset orauit d̄m vt inimicū qui secū pugnat sibi visibilr̄ demonstraret. Et ecce draco immanissim⁹ ibidem apparuit. Qui dum eam deuoratur⁹ impeteret signū crucis edidit. & ille euauit. Uel vt alibi legit. os sup̄ caput eius ponēs & linguam super calcaneum porrigēs: eam p̄tinus deglutinit. Sed dū eā absorbere veller: signo crucis se muniuit. & idō draco virtute crucis crepuit et virgo illesa exiuit. Istud aut̄ qd̄ dicit̄ de draco nis deuoratione & ipsi⁹ crepatione epocrisū & friuolū reputat. **D** Diabolus iterū vt eam decipere posset in specie hoīs se mutauit. Quē vidēs in orationē se dedit. & dum surrexisset diabol⁹ ad eam accessit: & manū tenēs dixit. Sufficiāt tibi q̄ fecisti. iam nūc cessa de mea p̄sona. Illa autē cū p̄ caput app̄bēdit & sub se ad terrā deiecit. & sup̄ ceruicē eius dextrū pedē posuit. & dixit. Sternere superbe demon sub pedibus femine. Demon aut̄ cla-

De sancto

Alexio

mabat. **D** beata margaretha superatus sum. Si iuuenis me vinceret non curassem. ecce a tenera puella supatus sum: et inde plus doleo: quia pro tuus et mihi tua amici mei fuerunt. Illa vero cum coegit ut diceret cur venisset. Qui se venisse ait ut sibi presumeret quod monitis preceptis obediret. Coegit quoque ut diceret cur christianos tam multiplex temptaret. Qui respondit naturale odium sibi esse contra viros virtuosos. et quousque sepe ab eis repellatur tamen desiderio seducendi ipse infestus existit. et quia inuidet de bonorum felicitate quam ipse amisit: quousque eam recuperare non possit. ipsam tamen alijs auferre preterdit. Addiditque quod salomon infinitam multitudinem in quodam vase inclusit. Post mortem suam cum de illo vase demones ignem mitterent. et homines ibidem magnam esse thesaurum putarent. vas prelegerunt. et demones exiit aere impleuerunt. His dictis virgo pedem subleuauit et dixit fuge miser. Et demon statim euauit. Secura igitur efficitur quia que principem vicerat ministrum procul dubio superaret. Sequenti igitur die puenientibus populis iudicium preteratur. et sacrificare condemnens exiit. cor: pulchrum facibus ardentibus comburitur: ita ut cuncti mirarentur quomodo tam tenera puella tot posset tormenta sustinere. Deinde in vase magno pleno aqua ipsam ligari et poni fecit ut ex penarum permutatione cresceret vis doloris. Sed subito terra percutitur. et cunctis videtur virgo illesa egreditur. Tunc quoque milia viros crediderunt. et pro nomine christi capitalis sententiam acceperunt. Prefectus autem timens ne alij perirentur: pro beata margaretha decollari precepit. Illa autem impetrato orandi spacio pro se et suis persecutoribus. necno et pro eius memoriam agentibus et se inuocantibus deuote orauit addens ut quousque eum in partu pietatis se inuocaret illesam prolem emitteret. Facta quoque est vox de celo quod in suis se nouerit perionibus exaudita. Surgensque ab oratione dixit spiculari. frater tolle gladium tuum et percute me. Qui percussit caput eius uno ictu abstulit et sic martiri coronam suscepit. Passa est autem. xii. kl. augusti. ut in eius historia inuenit. Alibi legitur quod. iij. ydus iulij. **D**e hac sancta virgine sic dicit quoddam sanctus. Beata margaretha fuit timoris dei plena. iustitia preterita. religione composita. composita one profusa. bonestate laudabilis. patientia singularis. nichilque in ea peritium religione christiane inueniebatur. odiosa patri suo. dilecta domino ihesu christo.

De sancto Alexio lxxxix. **A**

Alexius dicitur ab a quod est valde. et lexio quod est sermo. Inde alexi quasi valde in verbo dei robustus.

Alexius fuit filius euphemiani viri nobilissimi romanorum. et in aula imperatoris premissi. Cui tria milia puerorum assiduebantur: quorum aureisangebatur. et vestimentis sericis inducebatur. Erat autem perfectus euphemianus valde misericors. et singulis diebus in domo sua tres mense pauperibus. orphanis. viduis et peregrinis parabatur quibus strenue seruiebat. et hora. ix. ipse cum viris religiosis cibum in timore domini capiebat. Cui vxor nomine aglaes eiusdem religionis ac oppositi erat. Cum autem filium non haberet: ad preces tres suas dominus eis preterit filium. Post quem ipsi deinceps in castitate viuere firmaverunt. Traditus autem puer liberalibus disciplinis cum omnibus philosophic artibus ipse florebat. et iam ad puberem etatem venissent. puella sibi de domo imperiali eligitur et sibi in coniugium copulatur. Venit nox in qua cum sponsa sua suscepit secreta silentia. Tunc sanctus iuuenis cepit sponsam suam in dei timore instruere. ac ipsam ad virginis prouocare pudorem. Deinde anulum suum aureum. et caput balbeum quoangebatur sibi seruanda tradidit dicens. Suscipe hec et serua donec deo placuerit. et dominus sit iter nos. Post hoc de substantia sua accipiens ad mare discessit. ascendensque occulte nauem laodiceam versus deuenit. in decessu pergens in edissam ciuitatem sic profectus est ubi imago domini nostri ihesu christi sine humano opere facta in sindone habebatur. Quo perueniens omnia que secum detulerat pauperibus distribuit et vestimenta vilia induens cum ceteris pauperibus

in atrio dei genitricis marie sedere cepit. De ele-
mosinis vero quantum sibi sufficere poterat retine-
bat. cetera vero alijs paupibus erogabat. At ve-
ro pater de recessu filij plurimum ingemiscens. p. vni-
uersas mundi partes pueros suos misit qui cum in-
quireret diligenter. Quorum cum aliqui ad civitatem
edissimam venissent: ab eo cogniti sed ipsi cum mini-
me cognoscere: eidem cum ceteris paupibus ele-
mosinas tribuerit. Quas accipiens deo gratias agens
dixit. Gratias tibi ago domine: quia a seruis meis elemosi-
nam recipe me fecisti. Reuersi autem pueri nunciant
patri quod nusquam valeat reperiri. Mater igitur sua a-
die sui recessus sacrum in paupum cubiculo sui strauit
ubi eiulans lamenterabiles voces dabat dicens
Hic semper in luctu manebo donec filium meum recupe-
rabo. Sponsa vero ad socrum dixit. Donec audiam
de sponso meo dulcissimo instar turturis solitaria
tecum manebo. Cum igitur alexius in predicto
atrio. xvij. annis maneret in dei seruitio. imago
tandem beate virginis que ibidem erat custodi
ecclesie dixit. Fac introire hominem dei: quia dignus
est regno celorum. et spiritus domini requisivit super eum. Nam
oratio eius sicut incensum in conspectu dei ascendit.
Cuius autem custos de quo nam diceret ignoraret. ite-
rum ei dixit. Ille qui foris sedet in atrio ipse est. Tunc
custos festinus exiit et ipsum in ecclesiam introduxit.
Quod factum dum cunctis innotesceret: et ab omnibus ve-
nerari cepisset: humana gloria fugiens inde recessit.
Et laudicium venit. Ibi quoque nauem ascendens cum
in tharsum cilicie vellet pergere. dispensante deo
nauis a ventis pulsa in romanum portum deuenerit.
Quod cernens alexius ait intra se. In domo
patris mei ignotus manebo. nec alteri onerosus
ero. Patrem igitur a palacio redeuntem. multitudine
obsequentium circumdatum obuium habuit. ac post-
eum clamare cepit. Serue dei me pegrinum in do-
mo tua suscipi iubeas. et de micis mese tue me nu-
triri facias: ut tui quoque pegrini dignetur deus mi-
sereri. Quod audiens pater ob amorem filij sui eum suscipi
iussit. et locum proprium in domo sua sibi constituit. et ci-
bum de mensa sua sibi tribuit. et ministrum proprium
delegauit. Ipse autem in orationibus pseuerabat. et
corpus suum ieiunijs et vigilijs macerabat. famuli
autem domus ipsum multiplex deridebant. et aquam
vrensiliam super caput eius frequenter fundebant. et mul-
tas iniurias ei irrogabant. Sed ipse ad omnia pa-
tricens valde erat. xvij. igitur annos in domo patris
permanens sic ignoratus. **¶** Videns ergo per spiritum
quod appropinquaret terminus vite sue. cartam cum ar-
trameto petijt. et totum ordinem vite sue ibidem perscri-

psit. Dominica igitur die post missarum solennia in san-
ctuario vox de celo insonuit dicens. Venite ad me
omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos.
Quod audientes omnes in facies suas territi ceciderunt.
Et ecce vox secundo dicens. Querite hominem dei
ut oret pro roma. Querentibus illis et neminem inuen-
ientibus. iterum dictum est. In domo euphemiani qui
rite requisitus ille se nichil scire de hoc dicebat.
Tunc imperatores archadi et honorij vna cum ponti-
fice innocencio: ad domum predicti viri venerunt. Et
ecce minister alexij ad dominum suum venit dicens. Vide
domine ne ille noster pegrinus sit: quia magne vite et patien-
tie homo est. Curreret igitur euphemianus: eum defunctus
repperit. et vultum eius tanquam angeli rutilantem vi-
dit. Voluitque cartam quam in manu habebat accipere:
sed nequirit. Exiit igitur eo cum hoc imperato-
ribus et pontificibus retulisset. et illi ad eum intrassent
dixerunt. Quamuis peccatores sumus: regni tamen gratias
bernacula gerimus. et hic curam vniuersalis regimini-
nis pastoralis. Da igitur nobis cartam ut sciamus
quod in ea scripta sunt. Et accedens pontifex cartam
de manu sua accipiebat: et ille eam statim sibi di-
misit. fecitque eam legi coram omni populo et multitu-
dine: et presens ipse. At euphemianus hoc audiens ni-
lino dolore perturbatus obstupuit. et factus exanimis
resolutusque viribus in terram decidit. Cum vero alij
quantulum ad se redisset: vestimenta sua scidit. cepit
que canos capitis sui euellere. barbam trahere. atque
semeripsum discerpe. ac super filij sui corpus corruens
exclamabat. Heu me fili mi quare me sic tristifasti.
et proter annos michi dolores et gemitus incussisti?
Heu me miserum: quia te video baculum senectutis
mee in grabato iacentem. et non loquentem michi.
Heu me quale solationem de cetero habere potuero?
Mater vero eius hoc audiens quasi lechna rum-
pens rhere. ita scissis vestimentis ruens. coma disso-
luta. ad celum oculos leuabat. Et cum pre nimia meli-
titudine sanctum corpus adire non posset. clamauit
dicens. Date michi viri aditum. ut videam filium meum
ut videam solationem anime mee. et qui suxit vbera mea.
Et cum puenisset ad corpus: incumbens super illud:
clamabat. Heu me fili mi lumem oculorum meorum qua-
re sic nobis fecisti: et tam crudeliter nobiscum egisti?
Videbas patrem tuum et me miseram lacrimantes. et
non ostendebas te ipsum nobis. Serui tui iniurijs
abantur tibi. et sustinebas. Et iterum atque iterum pro-
sternebat se super corpus. et nunc brachia super illud ex-
pandebat nunc manibus angelicum vultum precebat:
osculansque clamabat. Plorate mecum. omnes qui ad-
fuitis: quia per xvij. annos eum in domo mea habui et non

De sancta maria magdalena

cognoui q: vnicus filius meus esset. Serui eius etiā eum puiciabātur et alapis pcutiebāt. Deu me quis dabit oculis meis fontē lacrimaz vt plangā die ac nocte dolore anie mee. Sponsa vero ei⁹ in dūta est veste adriatica cucurrit plorās et dicens. Deu me q: bodie desolata sum et apparui vidua. iam nō habeo in quē conspiciā: nec in quē oculos leuem. nunc ruptū est speculū meū. et perijt spes mea. Amodo cepit dolor q: smē nō habet. Populus autē audiēs hoc lacrimabilr flebat. Tūc pontifex cū impatoribus posuerūt corp⁹ in honorato se retro et duxerunt in mediā ciuitatē et nunciatū est pplo inuentū esse hominē dei. Quē ciuitas tora querebat. et oēs obuiā currebāt sancto. Si q: autē infirm⁹ illud corpus sacratissimū tangebāt. p:ortus curabāt. ceci visum recipiebāt. demoniaci liberabātur. et oēs infirmi quacūq: infirmitate tēti tacto corp⁹ sancto curabātur. **I**mpatores autē tanta mirabilia vidētes ceperūt p se cū pontifice lectū portare: vt et ipsi sanctificaretur ab eodē corpore sancto. Tūc impatores iusserūt copiam auri et argēti in plateis spargi: vt turbe occuparentur amore pecuniaz. et smerēt corpus sanctū perducā ad eccliam. Sed plebs amore pecuniaz seposito magis ac magis ad tactū sacratissimi corp⁹ intrūebat. Et sic cū magno labore ad templū sancti bonifacij martiris illud tandē perduxerūt et illic per vij. dies in dei laudib⁹ persistētes. opati sunt monumentū ex auro et gemmis et lapidib⁹ p:iosis in quo sanctissimū corp⁹ cū magna veneratione collocauerunt. De ipso quoq: monumento ita suauissim⁹ odo: fragrauit: vt omnib⁹ videretur aromatis esse plenum. Obijt autē. xvi. kl. augusti. Circa annos dñi .cccviij.

De sancta maria magdalena lxxxix.

Maria interpretatur amarū mare. vel illuminatrix. aut illuminata. Per hec tria intelliguntur tres ptes optime quas elegit. scz ps pnie. ps pteplationis iterne. et ps celestis glorie. De qua triplici pte intelligit qd dicit dñs. maria optimaz pte elegit: q nō auferetur ab ea. P:ima em pars nō auferet rōne finis que est psecutio beatitudinis. Secūda rōne cōtinuitatis: q: cōtemplatio vie p:tinuatur cū pteplatione patrie. Tercia rōne sue eternitatis. Inquantū igitur elegit optimā partē pnie. Dicitur amarū mare: q: ibi mltarū amaritudinē habuit: qd p: ex eo q tot lacrimas fudit q inde pedes dñi lauit. Inquantū elegit optimā partē pteplationis iterne dicit il-

luminatrix: q: ibi hausit auide qd postmodū effudit habūde ibi lumen accepit quo postmodū ceteros illustrauit. Inquantū elegit optimā partē celestis glorie dicit illuminata: q: nunc illuminata est lumine pfecte cognitionis in mēte. et illuminabit lumine claritatis in corp⁹. Magdalena dicitur quia si manēs rea. Vel magdalena interpretatur minuta vel inuicta. vel magnifica. p q insinuat qualis fuit ante puerionē. qualis in puerione. et qual post puerionē. Nam ante puerionē fuit manēs rea p obligationē ad penā eternā. In puerione munita vel inuicta p pnie armaturā. Optime em oibus armis pnie se muniuit q: quot in se habuit oblectamēta. tot de se repit holocausta. Post puerionē magnifica p grē suphabūdāriaz q: vbi habū gaurit delictū suphabūdauit et grā.

Maria magdalena a magdalo castro pgnominata clarissimis est orta natalib⁹ vtpote ex regia stirpe descēdentib⁹ cui⁹ pater sirus. mater vō eucharua nūcupata est. hec cū fr̄e suo lazaro et sorore sua martha magdalū castrum qd est scdo miliario a genazareth. et bethaniā que est iuxta hierlm. et magnā hierosolimoz pte possidebat. Que tñ oia inter se talr diuiserūt q: maria magdalū a quo et magdalena nūcupata est. lazarus partē vrbis hierlm. et martha bethaniā possideret. Cum autē magdalena delictis corp⁹ se totā exponeret. et lazarus plus militie vacaret. martha prudēs ptes sororis et fr̄is et suā strēnue gubernabat. et militib⁹ et famul⁹ suis ac paupib⁹ necessaria

De sancta maria magdalena.

ministrabat. Dñs tñ hec post ascensionē dñi ven-
didit. et ad pedes aploꝝ p̄ciū posuerūt. Cū igit
magdalena diuitijs habūdaret q̄ rerū affluentiā
voluptas comes sequit quāro diuitijs et pulcritu-
dine iplēdit. cāro corp̄ suū voluptati subtrauit
Uñ iam pp̄rio noie p̄dito peccatrix p̄fueerat ap-
pellari. S̄z cū x̄ps illic et alibi p̄dicaret: illa nutu i-
spirato diuiso ad domū simōis leprosi vbi audiuit
eū discūbere p̄pauit. et nō audēs vt peccatrix in-
ter iustos p̄pere. retro sec̄ pedes dñi māsit vbi pe-
des ei⁹ lacrimis lauit. capill̄ terxit. et vnguēto p̄-
cioso punxit. Nā incole regionis illi⁹ p̄pter vehe-
mentissimū solis ardorē vnguētis et balneis vte-
bant. Cūq̄ simon p̄barise⁹ intra se cogitaret. qm̄
si hic esset p̄p̄b̄ta a peccatrice tāgi se nequaq̄ p̄-
mitteret. dñs illum de sup̄ba iustitia redarguit. et
miseri oia p̄t̄ dimisit. Hec ē igit illa maria mag-
dalena cui dñs taz magna bñficia p̄tulit. et tanta
signa dilectōis ondit. Nam ab ea. vij. demonia ex-
pulit. in suo amore eaz totalr accēdit. familiarissi-
mā eā sibi p̄stituit. hospitā suaz fecit. et p̄curatrice
suā in itinere b̄re voluit: et eam sp̄ dulciter excusa-
uit. Nā excusauit eā ap̄d p̄bariseū q̄ dicebat ip̄am
immūdā. et apud sororē suā q̄ dicebat ip̄am ocio-
sam. et apud iudā q̄ dicebat eaz p̄digā. Lacrimā-
tem vidēs lacrimas p̄tinere nō potuit. Cui⁹ dile-
ctione quadriduanū frēm suum resuscitauit. Cui⁹
amore marthā sororē suā a fluxu sanguis que. vij.
annis p̄p̄ssa fuerat liberauit. Cui⁹ meritis mar-
tillā sororis sue famulā vt illud tā b̄m et tā dulce
verbū. beat⁹ v̄ter q̄ te por. et. exclamās diceret.
dignā fecit. Nam sc̄dm ambro. illa fuit martha. et
hec ei⁹ famula. Hec est inq̄ illa q̄ pedes dñi lacri-
mis lauit. capill̄ terxit. et vnguēto punxit q̄ in tpe
gr̄e solennē p̄niam primō fecit. q̄ optimā partem
elegit. q̄ ad pedes sedēs dñi verbū ei⁹ audiuit. et
dñi caput punxit. q̄ iuxta cruce in dñi passiōe fuit.
q̄ vnguēta parās corp̄ ei⁹ vngere voluit. q̄ a mo-
numēto discipul̄ recedētib⁹ nō recessit. cui x̄ps re-
surgēs primo appuit. et aploꝝ aplani fecit. **B**
Post ascēsiōne igit dñi sex anno. x̄ij. a passiōe
eū iudei stephanū iam diu occidissent. et ceteros di-
scipulos a iudee finib⁹ cieissent diuersaz gentiū
discipuli subeūt regiōes. verbū dñi ibidē seminā-
tes. Erat aut̄ tunc tps cū aplis beat⁹ maximin⁹
vn⁹ de. lxxij. dñi discipulis: cui a brō petro maria
magdalena fuerat p̄mēdata. In hac igit disphōe
beat⁹ maximin⁹. maria magdalena. lazar⁹ frater
eius. martha soror ipsius. et martilla p̄dissequa
marthe. necnō et br̄s cedoni⁹ q̄ cecus a nariuita⁹

te extiterat s̄ a dño fuerat liberat⁹. oēs bi in ill et
ples alij xp̄iani nau ab infidelib⁹ impostri. et pe-
lago sine aliquo gubernatore expositi. vt oēs ses
sil submergerētur. diuiso tandē nuru mariliā ad-
uenerūt. Vbi cū nullos q̄ eos hospitio recipe vcl-
lent inuenissent. sub quadā porticu q̄ famo gentis
ill⁹ terre p̄erat morabant Cū aut̄ brā maria mag-
dalena videret p̄sum ad sanū p̄fluere vt ydolis
imolaret assurgēs vultu placido. facie serena. lin-
gua discreta. eos ab ydoloꝝ cultura reuocabat. et
x̄pm p̄stātissime p̄dicabat. et ammirati sunt vniuersi
p̄ ip̄eie. p̄ faciūdia. p̄ dulcedie cloquētie illi⁹. Nec
mirū si os qd̄ tam pia. et tā pulcra pedib⁹ saluato-
ris infixerat oscula ceteris ampli⁹ vbi dei spiraret
odorē. **¶** Post hoc aut̄ aduenit p̄nceps pu-
cie illi⁹ cū vxore sua: vt p̄ bñda. p̄le ydolis immo-
laret. Cui magdalena x̄pm p̄dicans: sacrificia dis-
suasit. Interea euolutis aliquor dieꝝ circūlis ap-
paruit in visu magdalena illi matrōe dicēs. Qua-
re cū tot diuitijs habūderis sc̄ōs dei fame et frigo-
re mori p̄mittitis. addiditq̄ minas. nisi marito
suo p̄suaderet vt sc̄ōꝝ inopiā subleuaret. irā dei
oipotētis incurreret. Ipsa aut̄ viro suo visionē in-
dicare timuit. Sequenti igit nocte eidē filia dicēs
apparuit: sed adhuc viro suo hoc indicāre negle-
xit. Tercio v̄o sub inq̄p̄este noctis silēcio appuit
vtriq̄ fremēs et irata vultu igneo ac si tota dom⁹
arderet et ait. Domus ne tirāne mēbz p̄ris tui sa-
tbant cū vira p̄uge tua: q̄ tibi indicare noluit v̄-
ba mea. Quiescis ne crucis x̄pi inimice. diuersis
ciboz generib⁹ v̄etris tui refecta ingluuie. et san-
ctos dei fama et sitipmittis p̄ire. Jaces ne in pala-
cio pannis inuolut⁹ sericis. et illos desolatos sine
hospitio vides et p̄teris. Non sic inique nō sic eua-
des nec impune sc̄eres q̄ tñ eis bñfacere distulisti
Sic locuta est et abscessit. Cūq̄ matrona cuiigi-
lans suspiraret et tremeret. viro suo eadē de cā su-
spirāti ait. Dñe mi vidisti ne somniū qd̄ vidi. Vidē
inq̄ et ammirari et p̄uere nō desmo. Quid inde fa-
ciemus. Cui mulier. Utili⁹ est ei ob̄p̄are q̄ irā dei
sui quē p̄dicat incurrere. Qua p̄pter ipsos hoc ho-
spitio receperūt. et eis necessaria ministrauerūt.
D Cū aut̄ quadā die maria magdalena p̄dica-
ret. p̄dic⁹ p̄nceps dixit ei. Putas posse defendere
fidē quā p̄dicas? Cui illa. Equidē illā defendere
p̄sto sum vtpote quotidianis miracul et p̄dicatio-
ne maḡri mei petri q̄ rome p̄fidet roboratā. Cui
p̄nceps cū p̄uge dixit. Ecce dictis p̄ oia ob̄p̄are
parati sum⁹. si a deo quē p̄dicas nobis filiū impe-
trabis. Propter hoc inquit magdalena nō rema-
nē uq̄

De sancta maria magdalena

nebit. Tūc beata maria magdalena p̄ ipsis dñm
exorauit vt sibi filiū pcedere dignaret. Cui⁹ p̄ces
dñs exaudiuit. ⁊ matrona illa p̄cepit. Tūc vir ei⁹
cepit velle p̄ficisci ad petrū vt p̄baret si vt maria
magdalena de xp̄o p̄dicauerat sic veritas se h̄ret
Cui vxor dixit. Quid est dñe? Putasne sine me p̄
ficisci? Absit. Te em̄ recedēte recedā. te veniente
veniā. te q̄scēte q̄scam. Cui vtr̄ ait. Non sic fiet
dñā. etenim cū sis grauida. ⁊ in mari sint infinita
picula. defacili picitari posses. Domi igit q̄scēs:
⁊ possessionib⁹ n̄ris curā impēdes. Ecōtra illa in
stabat. femineū nec mutās semia morē. Et cū la
chrimis pedib⁹ eius obnoluta qd̄ perebat tandē
obtinuit. Maria ergo h̄ueris coz signū crucis im
posuit ne eos antiqu⁹ hostis in aliquo itinere ipe
diret. Nauē igit oib⁹ necessarijs copiose onerā
tes. cetera q̄ h̄ebant ī marie magdalene custodia
relinquētes. p̄ficisci ceperūt. Jāq̄ v̄m⁹ dixi ⁊ no
ctis cursu p̄summato. cepit n̄mū mare intume
scere. vērus flare ita vt oēs ⁊ maxie matrona gra
uida ⁊ debilis taz seua mūdatione fluctuū quas
sati grauissimis angustijs v̄gerētur intantū q̄ in
eam subito dolo: par⁹ irruit. ⁊ inter angustias
vētris ⁊ p̄ssuras t̄pis filiū paruric⁹ expirauit. Na
t⁹ igit puerul⁹ palpabat. ⁊ mamillaz maternaz
querēs solacia lamētābiles dabat vagit⁹. Proch
dolo: ⁊ nat⁹ est infans v̄m⁹ ⁊ matricida effectus
mori cū puenit: cū nō sit q̄ vite tribuat alimentū
Quid faciet pegrin⁹: cū ⁊ vxor: ē mortuā videat. ⁊
puerū vagientē querul⁹ vocib⁹ m̄ris m̄mas ap
perentē? Lamentabatur plurimū ⁊ dicebat. Heu
heu miser qd̄ facies. filiū h̄re desiderasti ⁊ m̄es
cū filio p̄didisti. Naure acclamabāt dicētes. Proj
ciat in mare hoc coz⁹ anteq̄ insil̄ peam⁹. Quā
diu em̄ nobiscū fuerit hec quassatio non cessabit.
Et cū coz⁹ app̄hendissent vt illud in mare iacta
rent. parcite inq̄t pegrin⁹ parcite. Et si nec michi
nec m̄ri parcere volueritis misereamini saltē par
nuli vagiētis. Sinire modicū ⁊ sustinere. si forte
mulier p̄ dolere in extasi posita ad h̄uc valeat re
spirare. Et ecce nō p̄cul a nauī quidā collis appa
ruit. Quo visō vtili⁹ esse credidit coz⁹ ⁊ puerulū
illuc deferri q̄ marinis beluis ad deuorādū dari.
Et vir ap̄nantis p̄ce ⁊ p̄cio extorsit vt illic applica
rent. Cūq̄ illic p̄e duricia foueā nō potuissent ef
fodere. in secretiori p̄te collis clamide supposita
coz⁹ collocauit. ⁊ puerulū m̄mis ei⁹ apponens:
cū lachrimis ait. O maria magdalena: cur ad p̄di
tionis ⁊ miserie mee cumulū marislic p̄tib⁹ appli
cuisi? Cur infelix amonitiōe tua hoc iter arripui

p̄tisti ne deū vt m̄lier mea: hac de causa p̄cipet
vt p̄iret? Ecce em̄ p̄cepit ⁊ paricēdo mortē subijt.
Conceptusq̄ est nat⁹ vt p̄cat cū nō sit q̄ c̄nutiat.
Ecce qd̄ p̄cet tua obrinuit: tibi cui oīa mea p̄mēda
ui. dcoq̄ tuo p̄mēdo. Si potēs est memo: sic anie
m̄is. ⁊ p̄ce tua misereat ne p̄cat nat⁹. Tūc clami
de sua coz⁹ cū puero circūquaq̄ opuit. ⁊ postmo
dum nauē p̄scēdit. **¶** Cūq̄ ad petrū venisset
petrus ei obui⁹ fuit. Qui visō signo crucis bume
ris ei⁹ affix⁹: q̄s esset ⁊ v̄n venisset sciscitatus est
Qui oīa sibi p̄ordinē n̄arrauit. Cui petr⁹. Pax t̄
bi fiat. Bū venisti. ⁊ vtili p̄silio credidisti. Nec mo
leste feras si mulier tua dormit. si paruul⁹: cū ea q̄
escit. potēs em̄ est dñs cui vult dona donare. data
auferre. ablata restituere. ⁊ m̄crozē tuū in gaudi
um p̄mutare. petr⁹ aut̄ ip̄m hierosolymā duxit. et
oīa loca in q̄b⁹ xp̄s p̄dicauit. miracula fecit. locū
etiā in quo passus ē. ⁊ in quo celos ascēdit eidem
ostēdit. Cūq̄ de fide a petro diligēter fuisset in
struct⁹ biennij spacio iam elapso nauē ascēdit re
parriare curans. Cū igit nauigarēt dñō disponē
te iuxta collē in quo coz⁹ vxoris cū puero positū
fuerat p̄uenit. Qui p̄ce ⁊ p̄cio eos ad ibi appli
candū induxit. Puerul⁹ aut̄ ibidē a beata maria
magdalena incolumis p̄seruat⁹ frequēter ad lit⁹
maris p̄cedebat: ⁊ ibidē vt pueroz⁹ mortis est cus
lapillis ⁊ glareis ludere solit⁹ erat. Et cū appli
cuisi⁹ vidit puerulū more solito in litore maris cū
lapillis ludentē: ⁊ qd̄ nam esset admirari nō desi
nēs de scapha exiit. Quē vidēs puerul⁹ cū nūq̄
tale qd̄ vidisset exp̄pauit. ⁊ ad solita m̄ris recurres
ybera occulte sub clamide latitabat. Peregrinus
vero vt manifest⁹ videret illuc accessit. ⁊ puerulū
pulcerrimū m̄ris ybera sugentem inuenit. Et acci
piens puerū ait. O brā maria magdalena q̄ felix
essem q̄ michi cūtra p̄spera aduenissent si muli
er respiraret ⁊ mecū repatriare valeret. Scio eq̄
dem scio ⁊ p̄culdubio credo q̄ tu q̄ puerū dedisti
et in hac rupe p̄ biennij pauisti poteris m̄es suā
p̄ce tua p̄istinc restituere sanitati. Ad hec verba
mulier respirauit. ⁊ quasi a somno cuiquilans ait.
Magni meriti es brā maria magdalena ⁊ gl̄iosa
que in part⁹ mei p̄ssuris obstetricis implesti offi
ciū ⁊ in oib⁹ necessitatib⁹ anille seruiciū explesti.
Quo audito pegrin⁹ admirans ait. Quis ne vxor
mea dilecta. Cui illa. Quo equidē. et nūc primo
de pegrinatione de qua ⁊ tu venisti venio. Et sic
cut beatus petrus h̄re hierosolymā duxit. ⁊ oīa loca
in quib⁹ xp̄s passus est. mortu⁹ ⁊ sepulc⁹. ⁊ plura
alia loca ostendit. sic ⁊ ego v̄nā cum beata maria

De sancta maria magdalena.

magdalena duce et comite tecum fui. et singula loca aspexi. et spectata memorie commendavi. Et incipiens omnia loca et miracula que vir viderat adeo plene explicuit. ut nec in vno articulo deuiaret. Tunc pegrinus recepta puige et puero nauim letus ascendit. Et paulo post marsilie portibus applicuerunt. Et nauim egressi inuenerunt beatam mariam cum suis discipulis predicantem. Et ei pedibus cum lacrimis proinoluti: omnia que eis acciderant narrauerunt. et a beato maximino sacrum baptismum susceperunt. Tunc in ciuitate marsilie omnia ydolorum templa destruens christi ecclesias struxit. et beatum laurentium in eiusdem ciuitate episcopum vnanimiter elegerunt. Tandem diuino nutu ad aquensem ciuitatem uenerunt. et populum illum ad fidem christi per multa miracula adduxerunt. Ubi etiam beatus maximinus in episcopum ordinatus est. **E**nterea beata maria magdalena supne premeditationis auda asperrimum heremum petiit. et in loco angelicis manibus preparato per xxx. annos incognita mansit. In quo quidem loco nec aquarum flueta nec arborum nec herbarum erant solacia. ut ex hoc manifestaretur quod redemptor noster ipsam non terrenis refectioibus sed tantum celestibus epulis disposuerat satiare. Qualibet autem die in septem horis canonicis ab angelis in cetera eleuabatur. et celestium agminum gloriosos precentus etiam corporalibus auribus audiebat. Unde diebus singulis his suauissimis dapibus satiata. et inde per eosdem angelos ad locum proprium reuocata corporalibus alimentis nullatenus indigebat. Sacerdos autem quidam solitaria vitam agere desiderans ad xii. stadia loco eidem vicina sibi cellam locauit. Die igitur quadam dominus predicti sacerdotis oculos operuit. et corporeis oculis euidenter aspexit quasi angeli ad predictum locum quo beata maria morabatur descendebant et eam in cetera subleuabant. et post hanc spacium ad eundem locum diuinis laudibus reuocabant. Volens autem sacerdos tam admirabilis visionis veritatem agnoscere. creatori suo precibus se commendans ad predictum locum audaci deuotione properabat. Cumque ad unum iactum lapidis appropinquaret. ceperunt eius crura resolui. et timore valido ipsi precordia medullis anhelare. Cumque retro rediret ambulandi usum crura cum pedibus sibi prebebant. Sed si verso tramite ad predictum locum accedere conaretur totum eum languor corporis et bebetudo mentis modis omnibus prohibebat. Intellexit igitur vir dei illud proculdubio celeste esse sacramentum ad quod accedere humanum non poterat experimentum. Inuocato igitur saluatoris nomine exclamauit. Adiuro te per dominum ut si homo es uel aliqua rationalis creatura que

101
in illa spelunca habitas michi respondeas: et tu edisseras ueritatem. Cumque hoc tercio reperisset. beata maria magdalena ei respondit. Accede propius et omnium que desiderat anima tua scire poteris ueritatem. Cumque ille tremens usque ad medium spacium terminum appropinquasset. ait ad eum. Meministi ex euangelio de maria famosa peccatrice que pedes saluatoris lacrimis lauit et capillis terxit. et suorum delictorum ueniam promeruit. Cui sacerdos. Memini. et plene quod triginta annorum euolutura sunt curricula quod hoc factum esse sancta credit et confitetur ecclesia. Ego inquit sum illa que per triginta annorum spacium omnibus hominibus ignota permansi. et sicut heri cernere tibi permisum est: sic singulis diebus angelicis manibus in ethera subleuata. celestium agminum dulcissimam iubilationem septenis vicibus per singulos dies corporeis auribus audire promerui. Quia igitur a domino michi reuelatum est quod ex hoc migratura sum seculo. Beatum maximinum adeas et ei hoc studeas intimare. Proximo die resurrectionis dominice tempore quo ad matutinum surgere consuevit. oratorium solus ingrediatur. et me illic per angelorum ministerium inueniet persistentem. Sacerdos autem uocem eius uelut uocem angeli audiebat neminem autem uidebat. Concitus igitur beatum maximinum adiit: et ei omnia per ordinem enarrauit. Sanctus autem maximinus nimio repletus gaudio. saluatori gratias immensas retulit. Et illa die ac hora ut sibi iussum fuerat oratorium solus ingressus: uideit beatam mariam magdalenam in choro stantem in medio eorum qui eam adduxerant angelorum. Erat autem spacium cubitoz eleuata a terra stans in medio angelorum. et extensis manibus deum exorans. Cum autem beatus maximinus ad eam accedere trepidaret. conuersa dixit ad eum. Accede huic propius. nec fugias filiam tuam pater. Appropinquante autem illo sicut in ipsius beati maximini legitur libris. ita uultus domine ex continua et diuturna uisione angelorum radiabat ut facilius solis radios quam ipsius faciem intueri quis posset. Conuocato igitur uniuerso clero et sacerdote predicto corpus et sanguinem domini ab episcopo beata maria magdalena cum multa lacrimarum inundatione suscepit. Deinde toro corpusculum ante altaris prostrato crepidine. sanctissima illa anima migravit ad dominum. Post cuius exitum tantus odor suauitatis ibidem remansit. ut per septem dies fere ab ingredientibus oratorium sentiretur. Cuius sanctissimum corpus beatus maximinus diuersis

De sancta maria magdalena.

ditū aromatis bonifrice sepeliuit. et post mortem suā iuxta ipsā se sepeliri p̄cepit. **E**ge sipp' aut' vel scdm quosdā libros ioseph' satis cū p̄dicta historia p̄cordat. At em̄ i' quodā suo tractatu q' maria magdalena post dñi ascensionē p̄ ardore charitatis xpi et redio qd̄ hēbat nunq' hominē videre volebat. S; postq' ad aquēse territoriu' uenit: in desertū abiit. et ibi. xxx. ānis incognita māsit. Ubi ut ait qualibet die i' septē horis canonicis ab angelis in aera eleuabat. Addidit tñ q' sacerdos dū ad eā uenisset: cepit eam in cella clausam. Qui ad ei' p̄titionē uelē sibi porrexit: quā induens ad ecclias secū iuit. Et ibi colone p̄cepta. eleuatis in orōne manib' iuxta altare in pace q̄cuit. **T**rib' aut' karoli magni scz āno dñi. dclxxx. girardus dux burgūdie cū de uxore sua filiū hīc nō posset. larga manu res suas paupib' erogabat. et ecclias multas et monasteria p̄struebat. Cū ergo uiceliacēse monasteriū p̄struxisset. misit ipse et abbas ipsi' monasterij monachū quē dā cū decēti comitatu ad aquēse ciuitatē. ut inde si posset beate marie magdalene reliq̄as trāsportaret. Nemens igit' p̄dict' monach' ad p̄dictā ciuitatē cū ipas sumit' a paganis destructā recepisset. casu quodam inuenit sepulcrum cui' sculptura marmorea demonstrabat q' corp' brē marie magdalene repositum int' erat. In ipō aut' sepulcro historia eius miro ope sculpta erat. Nocte igit' illud effringēs. assumptas reliq̄as ad hospitijū deponauit. In ipsa aut' nocte brā maria magdalena eidē monacho apparuit dicēs ne timeret sed ceptū op' p̄ficeret. Rediens igit' cū ad mediā leucā a monasterio uenisset. nullo mō inde reliq̄as mouere potuerūt donec ueniret abbatē cū monachis cū p̄cellione bonifrice sunt recepte. **M**iles quidā q' singulis ānis ad corp' brē marie magdalene uenire p̄sueuerat. in p̄lio occisus est. Qui dū in feretro a parētib' ploraret. magdalene pijs q̄relis opponēbāt. cur deuotū suū mori sine p̄fessōe et p̄nia p̄misisset. Tunc subito q' defunct' fuerat stupētib' cūctis surrexit. et sacerdotē ad se uocari p̄cepit. Cūq' deuote p̄fessus fuisset. et uaticū recepisset. p̄tinus in pace q̄cuit. **N**auis q̄daz uiris et femis onerata naufragiū p̄tulit. Una aut' femia cū esset p̄gnans. et se in mari p̄clitari p̄spiceret. magdalena inquātū poterat acclamabat uouēs q' si suis meritis a naufragio euaderet. et filiū pareret: ipm ei' monasterio p̄donaret. Stratimq' scia quedā spē et habitu uenerāda ei appuit q' eā p̄ mentū arripēs p̄clitātib' alijs incolumē ad ripā p̄duxit. Illa aut' postmodū filiū p̄cepit. et uotū suū fidelit' adimpleuit.

Aut' q̄dam mariā magdalena sponfas fuisse iobannis euāgeliste quā duxerat tūc qñ de nuptijs xps eū uocauit. Ex hoc ipsa indignata q' scz sponsum suū sibi abstulerat. abiit et oī uoluptati se dedit. S; q' p̄gruū nō erat ut iobanis uocatio damnationis sibi occasio fieret. dñs ad p̄niam ipsam misericorditer uertit. Et q' a sūma delectatione carnali eā remouit. ita ipas sūma delectatione spūali q' est in dei amore p̄ ceteris eā impleuit. Qd̄ et de iobane q̄dā fatent q' ido dulcedine sue familiaritatis eū p̄ ceteris decorauit: q' p̄dicta delectatione eū remouit. De caūt falsa et friuola reputatur. Quia frater albert' in p̄bemo sup euāgelij iobanis poit q' bec spōsa de cui' nuptijs uocat' fuit idē iobanes in uiginitate p̄māsit. et in societate brē marie uiginitatis nris xpi postmodū uisa fuit. et tādē sine bono q̄cuit. **C**ur quidā oculoꝝ lumie priuatus cū ad mōasteriū uiceliacēse cā uisitatū: corp' brē marie magdalene ueniret. et su' ei ducto: dixeret se eccliam iam uidere. ille magna uoce exclamauit. O scā maria magdalena utinā aliqui uideret me creat eccliam tuā. Stratimq' oculi ei' sūt ap̄ti. **Q**uidā cū p̄cā sua in quadā cedula scriptis eā sub palla altaris brē marie magdalene posuit rogans eā ut sibi indulgentiā impetraret. Qui postmodū cedulā accipiēs p̄cā sua d̄ ipa cedula oīno deleta inuenit. **Q**uidā dū ob pecunie exactione in p̄pedib' teneret: mariā magdalena in sui adiutorij inuocabat. Et ecce quadā nocte mlier q̄daz speciosa sibi appuit q' uincula frāgēs: et hostiū reserās sibi ut fugeret impauit. Qui se absolutū uidentis: p̄tin' inde aufugit. **C**leric' quidā de flādris stephan' noie in tantā scelez immanitatē ceciderat. q' omnia exercēs flagitia ea que salutis erāt nō solū nō facere sed nec audire uolebat. In beatā tñ mariā magdalena deuotionē magnam habens ei' uigiliā ieiunabat et festū colebat. Dum igit' ei' tumulū uisitatet maria magdalena neceꝝ toto dormiētū nec ex toto uigilātū tāq' mlier formosa lugubres gerēs oculos et duoz āgeloꝝ dextra leuag' sustētata p̄sidio apparuit ei: q' dixit. Cur q' so stephane indigna meis meritis facta repēdis. cur labioꝝ meoꝝ instantia nulla p̄pūctione moueris. Ex quo em̄ deuotionē in me hīc cepisti. p̄ redim' sp̄ exorauit. Surge igit' et penitere neq' enim ego te deserā donec deofueris recōciliat'. Ille igit' mox in se infundit tantā grās sensit. q' sc̄lo abrenūciās religionē introiuit. et p̄fectissime uite fuit. In cui' morte uisa ē maria magdalena iuxta feretrū cum angelis assistisse. et ei' animā quasi columbam cum laudibus in celum sustulisse.

De sancto

Apollinari

De sancta praxede. xci. A

Praxedis dicta quasi viridis aprasin qd est viride inde praxedis quasi prasin virens qz viruit z floruit flore virginitatis

Praxedis virgo fuit beate potetiane soroz que fuerit sorozes sancti donati z timothei q ab apostolis in fide eruditi sunt. Que cum psecutione se uiente multoz christianoz corpora sepelissent. et facultates suas paperibz erogassent tandem in pace quieuerunt. Circa annos dñi. clv. sub marco et antonio secundo.

De sancto apollinari xci. A

Apollinaris dicitur a pollens z ares qd est virtus quasi pollens virtutibus. Uel dicitur ab apollo qd interpretatur mirabilis z naris p qua intelligitur discretio: quasi mirabilis discretionis vir. Uel ab a qd est sine z polluo. z ares virtus quasi virtuosus sine pollutione vitioz.

Apollinaris petri apli discipulus fuit. z ab eo rauennam de roma missus est. vbi vxore tribuni ab eo sanata ipaz cu viro z ei familia baptizauit. Qd quidem iudici nunciatus z ab eo apollinaris ptnus accersit. Ductusqz ad templum iouis vt ibi immolaret. cu diceret sacerdotibus ydoloz. aurum z argentum ydolis appesum melius pauperibus dari q ante demones sic appedi. ptnus capitur: z fustibus cesus seminiu relinquitur. Sed a discipulis collectus in domo cuiusdam vidue. vij. mensibus refouet. Inde aut venit ad ciuitatem classensem vt quendam nobilem mutum ibidem curaret. Cu aut

domum ingrederetur puella quedam immundum spiritum habens exclamauit dicens. Recede hinc serue dei. nam faciam te ligatis manibus z pedibus de ciuitate extrahi. Quam apollinaris increpans ptnus demonem exire coegit. Cu igitur super mutum nomen domini inuocasset: z curatus fuisset. plus qm quingenti homines crediderunt. Pagani autem cum fustibus cesum prohibebant ne ibi cesus noiaret. Ille vero in terra iacens clamabat. Quoniam ipse verus est deus. Tunc nudis pedibus supponas eum stare fecerunt. Sed cum adhuc christum constantissime predicaret extra urbem eum pericerunt.

Eo tpe dum rufus patricius rauenne filiam infirmam haberet: z ad eam sanandam apollinarem vocasset. mox vt domum ingressus est defuncta est. Cui rufus. Utinam domum meam non introisses. dii enim magni irati sunt: z filiam meam sanare noluerunt. Tu vero quid ei facere poteris? Cui apollinaris. Noli timere tamen michi iura q si puella surrexerit eam creator eius sequi nequaquam prohibeas. Qd cum fecisset. facta oratione puella surrexit. z nomen christi ptes cum matre et magna multitudine baptisina suscepit. z virgo permansit. Qd audiens cesar scripsit ad prefectum pro: vt apollinarem aut sacrificare faceret. aut in exilium mitteret. Prefectus igitur eum sacrificare nolentem fustibus cedi fecit. z in euleo extensum torqri mandauit. Ubi dum dominum constantissime predicaret: aquam feruentem in eius vulneribus recedentibus iactari iussit. z sic graui pondere ferri vincula in exilium mittere voluit. Videtes autem christiani tantam impietatem accensum animo in paganos irruunt. z plus qm ducentos

De sancta

Christina

viros ex ipsis occiderunt. Quod videns prefectus abscondit se et apollinarē in artissimū carcerē trussit. deinde cathenatū in nauim posuit. et cū tribus clericis cum sequētib⁹ in exiliū destinauit. Ubi solūmodo cū duobus clericis et duob⁹ militibus periculū rēpestatis euadēs: ipsos milites baptizauit. Deinde rauennā rediēs a paganis capitur. et ad templū apollinis ducit. Cui⁹ simulacrū vidēs male dixit et subito corruit. Quod vidētes pōntifices ipm thaurō iudici p̄trauerunt. Qui iudex cū filiū suū cecū illumināsser credidit. et ipm annis quatuor in suo p̄dio mānere fecit. Post hoc cū pōntifices apud vespasianū eū accusassent: iussit vespasian⁹ vt quicūq; dijs irrogaret iniuriā aut sacrificer. aut vrbē p̄ruer. Non em̄ iustū est vt deos vindicem⁹. s; ipsi de inimicis suis se vlcisci poterūt si irascātur. Tūc demosthenes patrici⁹ eū nolentē sacrificare cuidā centurioni iam xp̄iano tradidit. Cui⁹ rogatu p̄gens in vicū leprosoꝝ. vt ibidē p̄pter furoꝝ gentiliū latitaret. a paganis insecur⁹ ē. et vsq; ad mortem diutissime cesus. Ubi. vij. dies supuues et discipulos admonēs: sp̄m tradidit. et ibidē a xp̄ianis honorifice sepuit⁹ est sub vespasiano qui cepit circa annos dñi. lxx. **D**e hoc martire sic dicit ambrosio. in p̄fatione. Apollinaris dignissimus p̄sul a principe aploꝝ petro rauennā martir̄ ibesu nomē incredulū nūciare Qui dñi illic mira virtutū signa p̄ferret in xp̄o credētib⁹. seuis verberū flagell sepe p̄terit. et senile iam corpus ab impijs horēdis cruciatib⁹ laniat. Sed ne de suis vercationib⁹ fideles trepidant. in virtute dñi n̄i ihesu xp̄i signa aplica p̄ficat. Post mortē puella resuscitat mortuā. visum sp̄sicutū cecis reddit. et muto restaurat loquelā. obsessa a demonio liberat. pragionē mūdat leprosi. dissoluta morbo pestifero sanat membra. portentū simulacri sil cū tēplo deiecit. Dignissim⁹ admiratiōe preconij pontifer: q̄ cū pontificis dignitate aplicā p̄meruit accipe p̄trem. D fortissim⁹ athleta xp̄i q̄ etatis iam frigescente calore p̄stanter in penis ihesum christum mundi p̄dicat redemptorem.

De sancta christina. xciii. **A**

Cristina quasi christum vnctā. habuit em̄ balsamū boni odoris in p̄uersatione et oleum deuotionis in mente et benedictionis in ore.

Cristina nobilissimis parētib⁹ orta in ciro italie a p̄re suo in quadā turri cū. xij. pedib⁹ collocata ē. deos argēteos et aureos sc̄tū h̄ns. Et cū pulcherrima esset. et a multis in

p̄uigiū peteretur. parentes eius nulli eam volebāt p̄cedere. volētes vt in deoꝝ cultura maneret. Ipsa a sp̄santo docta ydoloꝝ sacrificia abhorrebat et incensa dijs immolāda in fenestra abscondēbat. Veniētī autē p̄re ei⁹ pedisseque dixerūt. filia tua dñā n̄ra dijs n̄ris imolare p̄nit s; xp̄ianā se esse asserit. P̄r autē ei blādiēs ad deoꝝ culturā eā puocabat. Cui illa. Noli me vocare filiā tuā s; ei⁹ quē sacrificiū laudis deoꝝ. Nō em̄ dijs mortalib⁹ s; deo eeli sacrificiū offero. Cui p̄r. filia mea ne vni deo tm̄ sacrificiū offeras ne tibi alij irascātur. Cui illa. Bñ locut⁹ es nesciēs vitare. Offero em̄ sacrificiū p̄ri et filio et sp̄santo. Cui p̄r. Si tres deos adoras cur etiam alios nō adoras. Cui illa. Tres illi vna deitas sunt. Post hoc christina p̄ris sui deos p̄fregit. et aurū et argentū paupib⁹ erogauit. Rediēs p̄r vt deos adoraret s; ipsos nō inuenēs. et ab ancillis qd de illis christina fecerit audiēs iratus eā iussit expoliari. et a. xij. viris cedi adeo vt ipi ministri deficerēt. Tūc christina p̄r dixit. Sine honore et pudore et abominabilis deo q̄ me cedunt deficiūt: p̄re illa a dijs tuis virtutē si vales. Tūc cathenatā eaz in carcerē mitti iussit. Audiēs hoc m̄r: vestimēta sua scidit. et ad carcerē pergēs filie pedib⁹ se p̄stravit dicēs. filia mea christina lumē oculoꝝ meoꝝ miserere mei. Cui illa. Quid me dicis filiā tuā. Nescas q; nomen dei mei h̄co. Cūq; nil sibi p̄suadere possit: ad virū redijt. et qd sibi r̄nderit indicauit. Tūc p̄r iussit eā ante tribunal suū duci. Cui dixit. Sacrifica dijs. sin aut mul-

De sancto

Jacobo apostolo

tis afficeris supplicijs et mea filia non diceris
 Lui illa. Magna michi gratia in partu qz iam me
 no vocas filia diaboli. Qd aut de diabolo nascit
 demon est. Tu es pater ipsi sarbane. Tūc ille ius
 sit carnes ei vngul radi. z mēbra ei tenera dis
 rumpi. Christina aut de carnib suis accipies in
 vultu patris ptecit dices. Accipe tiranne z carnē
 a te gentam comede. Tunc pater sup roram eam
 posuit. z ignem cū oleo supposuit. Sed flāma exi
 liens millequingētos viros occidit. Pater aut ei
 omnia hec magicis artib ascribēs ipsam iterum
 in carcerem mitti fecit. z facta nocte iussit pueris
 suis vt lapidem grandē ad collū ei ligarēt z in
 mare pūcerēt. Qd cū fecissent: prius angeli eā
 assumūt. Xps aut ad eā descēdit z eā in mari ba
 ptisauit dicens. Baptiso te in deo pte meo. z in
 me ihesu xpo filio ei. z in spiritu sancto. Et cōm
 sit eā michaeli archāgelo q eam ad terrā adduxit
 Qd audiēs p frontē suā pcutiēs dixit. Quib ma
 leficijs hoc facis: vt in mari maleficia tua exerce
 as? Lui illa. Stulte z ifelix a xpo hāc accepi grās
 Tunc in carcerē eaz misit iubes vt in crastino de
 beat decollari. **D** Ipa aut nocte p suos mor
 tuus est inuētus. Huic quidā iudex iniquus suc
 cessit noie dius: q cunā ferreā succensā cū olco. re
 fina z pice parari fecit. z christinam ibidē iactari
 cunāq a viris quatuor: agitari: vt citi psumeret.
 Tūc christina deū laudauit z q eā nup renatā de
 nuo volebat vt infantulā in cunabul agitari. Tūc
 iudex irat fecit radi caput eius. z nudā p ciuitatē
 vsq ad appollinē duci. Ubi ydolo impauit. z cor
 rūs in puluerē est redactū. Qd audies iudex ex
 pauit. z spm tradidit. Huic successit iulianus: qui
 foenacē succēdi fecit. z christinā int iactari. Ubi p
 quinq dies cū angelis cantās z deābulans illela
 permansit. Qd audiēs iulian z magicis artibus
 hoc ascribēs. duas aspides. duas viperas. duosq
 colubros ad eam dimitti fecit: sed serpētes ei p
 des lingūr. aspides nil nocētes ad vbera pendēt
 colubri collo se voluētēs sudorē lingūr. Iulianus
 aut incātorū dixit. Nunqd z tu magus es irrita
 bestias? Qd cū faceret serpētes in eum impetum
 fecerūt z eū prius occiderūt. Tūc serpentib im
 perauit christia. z ad desertū locū ire fecit. z mor
 tuū hominē suscitauit. Tūc iulian māmillas ei
 pēdi mādauit de qbus lac p sanguine fluxit. De
 inde linguā ei pēdi fecit. Christina vō nequaq
 loquēlā amittēs. pēssurā lingue accipies in faciē
 iuliani proiecit. z oculū eius inde pcutiens eū ex
 cecauit. Fratrusq iulian duas sagittas circa cor

eius z vnā in latus eius dimisit. Et illa pussa spi
 ritū deo tradidit. Circa annos dñi. cclxxvij. sub
 diocleciano. Requiescit aut corp eius in quodaz
 castro qd bulsenū vocatur inter vrbem veterem
 z viterbium sito. Tirus em que iuxta castrū illud
 erat funditus est euerfa.

**De sancto Jacobo apostolo ma
 ori. xiiii A**

Iacobus iste apłs dicit est iacob zebedei
 iacob z fi iobānis. boanerges. i. fili toni
 trui. z iacob maior. Dicit em iacob zeb
 edei sz fili: non tm carne sz etiā nois inter prati
 one. zebede interprat donās siue donar. z brūs
 iacob seipm xpo donauit p mortis martiriū. z a
 deo nobis donat est in spūalē patronū. Dicit iaco
 bus frater iobānis qz fuit ei ff n tm carne sz etiā
 mox similitudine. Ambo em fuerūt eiusdē zeli. eius
 dē studij. eiusdē voti. Eiusdē zeli ad dñm vlascē
 dum. Cū em samaritani xpm nō recipent iacob z
 iobānes dixerūt. Uis dicim descēdat ignis de celo
 z psumat illos. Eiusdē studij ad discendū. Uñ isti
 pcpue fuerūt q xpm de die iudicij z alijs vēturis
 interrogauerūt. Eiusdē voti ad obrinendū: qz ses
 sionē ad dexterā z sinistrā xpi ambo hfe voluētē
 Dicit fili tonitruū rōne sonore p dicationis qz ma
 los terrebat. pigros excitabat. oēs sua altitudie
 in amirationē puerbebat. Uñ dicit beda de iob an
 ne q tam alte intonuit vt si aliquātulū alti into
 nuisset tor mūd eū cape nō potuisset. Dicit iaco
 bus maior: sicut alter mioz. Primo rōe vocatiōis:

qm̄ prius vocatus est a xpo. Secundo rōne familiari caris. qm̄ maiore familiaritate videt xps habuisse cum isto q̄ cū illo sicut patet q̄ ipm̄ ad secreta sua admittit. sicut fuit ad puellam resurrectionē et ad glorie transfigurationē. Tercio rōne passiois q̄ prius inter ceteros ap̄los passus est. Sicut ergo dicitur maior alio ex eo q̄ prius vocatus est ad aplatus grām ira pot̄ dici maior: ex eo q̄ prius vocatus est ad eternitatis gloriam.

Iacobus ap̄ls fili⁹ zebedei post ascensionem dñi dū per iudeā et samariā pdicaret in hispaniā tandem iuit vt ibi verbū dñi seminaret. Sed dū ibi se pficere nil videret. et solūmodo ibidē it̄ discipulos acq̄sisset. duos ex illis cā pdicandi reliq̄. et alios. viij. secū assumēs iterū in iudeā redijt. Maḡ aut̄ iohānes beleth dicit q̄ trū vnū ibi puertit. Cum ergo in iudea verbū dñi pdicaret. maḡ quidā noīe hermogenes cū p̄bariseis discipulū suū noīe pbiletū ad iacobū misit vt ipm̄ pbilet⁹ corā iudeis puinceret q̄ sua pdicatio falsa esset. Sed cū ap̄ls corā oibus rōnabilr eū puicisset. et multa corā eo miracula fecisset: redijt pbiletus ad hermogenē: doctrinā iacobi app̄obās et miracula recitās ac ei⁹ discipulū se velle fieri prestans et vt ipse s̄litr efficeretur discipulus puadēs. Tūc hermogenes iratus arte suā magica ita eum immobilem fecit vt se nullaten⁹ mouere posset dicēs. Videbimus si iacobus tuus te soluat. Quod cum pbiletus iacobo per puerū suū nunciasset misit ad eum sudariū suū dicens. Accipiat sudariū et dicat. Dñs erigit elisos. ipse soluit compeditos. Statimq̄ vt de sudario tactus est solutus a vniculis magicis artib⁹ hermogenis insultauit et ad iacobum p̄perauit. Iratus hermogenes demones aduocauit: p̄cipiens vt ipm̄ iacobū vinctum cum pbileto adducāt. vt de ipso se vindicet. ne discipuli ei⁹ de cetero sibi audeāt taliter insultare. Veniētes aut̄ demones ad iacobū in acre vlula re ceperūt dicentes. Jacobe ap̄le dei miserere nobis q̄ ante q̄ tēpus nostrū adueniat iam ardem⁹. Quibus iacobus ait. Ut qd̄ venistis ad me. Qui dixerūt. Hermogenes misit nos vt te et pbiletū ad ipm̄ ducerem⁹. Sed mox vt ad te venim⁹. angel⁹ dei nos carbonis igneis religauit et plurimū cruciauit. Quibus iacobus. Exsoluat vos angelus dñi. et ad ipsum redite. et cum ad me vinctum adducere sed illesum. Qui cū abiissent app̄ebendentes hermogenē man⁹ ei a tergo ligauerūt et ipm̄ sic vinctum ad iacobū adduxerūt dicentes. Misisti nos vbi incensi sumus et grauiter cruciati. Dixe-

runtq̄ demones ad iacobum. Da nobis in eū pot̄ testatē vt possim⁹ tuas iniurias et nostra incēdia vindicare. Quibus ait iacobus. Ecce pbiletus ante vos est: cur cum non tenetis? Cui illi. Nos non possim⁹ nec formicā que in cubiculo tuo est manu p̄tingere. Dixitq̄ iacobus ad pbiletū. Ur bona p̄ malis scdm̄ q̄ xps nos docuit reddam⁹. hermogenes te ligauit tu eum solue. Solut⁹ hermogenes p̄fusus stetit. et iacobus ap̄ls ei dixit. Uade liber quocūq̄ volueris. Non cū discipline nostre est vt inuitus aliquis puertatur. Dixitq̄ ei hermogenes. Ego noui iras demonū: nisi michi aliquid deris qd̄ mecū habeam occidēt me. Cui iacobus baculum suū dedit. Ille autē p̄xit: et oēs liberos artis sue magice ad ap̄ls cremados attulit. Jacob⁹ aut̄ ne forte odor incēdiū vexaret icautos eos in mari p̄ici fecit. Proiectis ergo libris ad aplm̄ redijt. et plantas ei⁹ tenēs dixit. Aniaz liberator accipe penitentē quem inuidentē et detrahentem a cren⁹ sustinuit. Cepit igit̄ in dei timore p̄fect⁹ esse adeo vt vtrius plurime p̄ eū fierēt. Vidētes aut̄ iudei hermogenē p̄uersum zelo p̄moti iacobū adierūt. et cur ihesu crucifixū pdicaret increpauerūt. Ille vō cū eis p̄scripturas aduētū xpi et passiōē euidenter p̄basset: plurimi crediderūt. **B**abiarbar vero p̄p̄teritē anī illi⁹ seditionē in p̄p̄lo excitauit. et miso fune in collo apli ipm̄ ad herodem agrippā adduci fecit. Cūq̄ iussu ei⁹ ad deū collandū duceret: quidā paliticus in via iacēs ad eū clamauit vt sibi sanitatē p̄ferret. Cui iacob⁹ ait. In noīe ihesu xpi p̄ cui⁹ fide ducor: ad decollandū exurge san⁹: et bñdic creatorē tuū. Et statim sanatus surrexit. et dñm bñdixit. Scriba aut̄ qui funē in collo suo miserat et trahēbat noīe iosias hoc videns. ad pedes ei⁹ se piccit. et veniā petēs se xpi anū fieri postulauit. Qd̄ vidēs abiarbar eū tene ri fecit sibiq̄ dixit. Nisi nomē xpi maledixeris cū ipso iacobo decollaberis. Cui iosias. Maledict⁹ tu et maledicti oēs dies tui. Nomen aut̄ dñi ihesu xpi sit bñdictū in secula. Tūc abiarbar os ei⁹ pugnis cedi iussit. et missa de eo legatio ad herodē impetrauit vt cū iacobo decollaret. Cū aut̄ ambo decollari deberēt. iacob⁹ a spiculatorē lagenā aque petijt. et ibidē iostā p̄tinus baptisauit. et statim capitis obruticatioē vterq̄ martiriū p̄summauit. **¶** Decollatus est aut̄ beatus iacob⁹. viij. k̄ls april̄ in anūnciatōe dñica. et viij. k̄ls augusti p̄postellā translatus est. et. iij. kl̄. ianuarij. sepult⁹. q̄ sepulcri ei⁹ fabrica fuit ab augusto vsq̄ ad ianuariū p̄telata. Statuit igit̄ ecclia vt festū eius

De sancto

Jacobo apostolo

vij. kl's. augusti in tpe scz magis pgruo deberet
vniuersalr celebrari. Decollato aut iacobo. vt io-
hannes beleth ait. q̄ hanc translationē diligenter
exequitur. discipuli ei' corp' nocte timore iudeorū
rapiētes nauī illud imposuerūt. z sepulturam di-
uine pudētie pmutētes. nauim sine regimine cō-
scēnerūt. z angelo dñi duce in galliciā in regno
lupe applicuerūt. Erat em̄ i hispania regia q̄ das
sic dicta noie z merito vite. Deponētes igitur cor-
pus de nauī. sup̄ quendā magnū lapidē illud de-
posuerūt. Qui lapis mox vt cera co:positi cessit. et
in sarcosagū corpi se mirabilr coaptauit. Ingre-
diētes igitur discipuli ad lupas dixerūt. Dñs ihesus
xps̄ mittit ad te corp' discipuli sui vt que nolūsti
recipe viuū. suscipias defunctū. Et narrātes ei mi-
raculū qualr illud sine regimine illuc aduēxissent
locū ad ei' sepulturā pgruū petierūt. Qd̄ dū re-
gina audisset. vt dicit idē iohānes beleth. eos in
dolo ad quendā vnū crudelissimū. vel scdm̄ alios
ad regē hispanie destinauit. vt ei' sup̄ hoc p̄sen-
sum brent. Qui eos cepit z in carcerē reclusit. Cū
aut̄ ille discūberet. angel' dñi carcerē aperuit. et
eos libere abire pm̄. sit. Qd̄ cū ille cognouisset. ve-
lociter post eos milites qui eos caperēt destina-
uit. Cum aut̄ milites illi pontem transirēt. fra-
to ponte oēs in flumine sunt submersi. Qd̄ ille audi-
ens penitētia duct' sibi z suis metuēs misit post
illos rogās vt ad se redirēt. z quicqd̄ vellēt ad li-
bitū impetrārēt. Illi aut̄ redierūt. z pplm̄ cuita-
tis ad fidē dñi puererūt. Qd̄ lupa auditiōs vehe-
mēter doluit. z redeūtib' ad se discipulos z assen-
sum regis aperierit. bus illi r̄didit. Accipite boues
quos h. beo in tali lo. o vel mōre z plaustrū iun-
gite. ac corp' dñi vestri deferre. z locum sicut vo-
lueritis edificare. Hec autem lupa cogitatione di-
cebat. Sciebat em̄ boues thauros esse indomitos
z siluestres. z ideo putauit q̄ nō possent iūgi nec
applicari. vel si iungerētur bue illucq̄ discurre-
rent. z sic currū dissiparēt. z corp' deijcerēt z ipos
necarēt. Sed nō est sapia p̄tra deū. Illi aut̄ dolū
cuius non cogitātes montē ascendunt z dracones
quendā spirantē. z in eos irruentē cruce apposi-
ta per mediū ventrē scindūt. facto etiā signo cru-
cis sup̄ thauros. velut agni subito mansuecūt. et
illos iungētes corpus sancti iacobi cū lapide sup̄
quē positū fuerat in curru posuerūt. Boues autē
sine alicui' regimine corpus in mediū palaciū lu-
pe derulerūt. Qd̄ illa auditiōs z stupēs credidit. z
christiana effecta oia q̄ petierūt tribuit. z palaciū
in ecclesiam sancto iacobo dedicans. magnifice

104
ipam dotauit. z in bonis operibus vitam finitū
Cū quidā noie bernardus de ep̄atu mutinēsi.
vt ait calixtus papa. dū captus z cathenat' in p̄-
fūdo turris posit' esset. z sp̄ br̄m̄ iacobū inuocaret
apparuit ei sanct' iacobus dicēs. Veni seque me
in galliciā. Et cōfractis cathenis cū dispūisset. ille
vinculis ad collum suspēsis ad summitatē turris
p̄cēdit. z inde sine aliqua lesione vnicū saltū fecit
cum tū turris .lx. cubitoz altitudinē possideret.
Quidam. vt ait beda. cū enorme peccatū pluri-
mum cōmisisset. z ep̄s p̄tēre absolucere timuisset
hominē illum cū cedula in qua illud peccatū scri-
ptum erat ad sanctū iacobū misit. Cum ergo in fe-
sto eiusdē cedula sup̄ altare posuisset z sanctum
ia. obū vt illud peccatū deleret suis meritis exo-
raret. cedula postmodū aperuit. z penit' delictum
inuenēs deo z sc̄to iacobo grās reddidit z factū
omnib' publicauit. Ex. viri de lothoringia. vt
ait hubertus bisuntinus. circa annū dñi. m. lxx. ad
sanctū iacobū p̄perātes oēs vno excepto fidē sibi
mutui seruitij p̄miserūt. Unus igitur illoz infir-
matus. xv. dieb' a socijs expectat. sed tandē a cū-
ctis relinq̄tur. z a solo illo q̄ fidē nō p̄miserat ad
pedem montis sancti michaelis custoditur sed ad
uesperascēre die morit'. Cuius aut̄ p̄pter illi' lo-
ci solitudinē z defuacti p̄ntiam. z imminentē no-
ctis caliginē. z barbarice gentis feritatē valde ti-
muit. Sed statim br̄s iacobus in specie eq̄tis si-
bi apparēs z cū p̄solans ait. Trade michi hunc
mortuū. z tu ascēde p̄ me sup̄ equū. Sicq̄ illa no-
cte ante solis ortū dicitas. xv. pagētes ad montem
gaudij q̄ est dimidia leuca circa sc̄tū iacobū p̄ce-
nerūt. ibiq̄ sanct' iacobus vtrūq̄ deposuit. p̄cipi-
ens vt canonicos sc̄ti iacobi ad sepeliendū pere-
grinum mortuū p̄uocaret. z suis socijs diceret q̄
p̄pter fidē fractā corz p̄grinatio nil valeret. Qui
iussa p̄pleuit. z stupētib' socijs de eius itinere ea
q̄ sanctus iacob' dixerat intimauit. Tbeu-
tonicus quidā. vt ait calixt' papa. cū filio suo circa
annū dñi. m. xx. ad sanctū iacobū p̄gens z in v̄be
tholosa grā hospitādi diuertens ab hospite ine-
briatur. z ab eo in malba argēteus ciphus absco-
dit. Mane igitur exētes. quasi latroues insequēs
reuocauit. z q̄ ciphū argēteū furati fuerunt eiusdē
obicit. Cui cū dicerēt q̄ punire eos faceret si a-
pud eos ciphū inuenire possent. Et cū ap̄ta malba
inuētus fuisset. primus ad iudicē rapiūtur. Data
ergo sn̄ia oia que hēbant hospiti tradunt z vnus
corz ad suspendiū iudicatur. Sed cū pater p̄ filio
et filius p̄o patre mori vellet. tandem filius sus-

De sancto

penditur. et pater sanctū iacobum merens p̄gre-
ditur. Igitur post xxxvi. dies rediēs. et ad corpus
filij diuertēs. sup cū lamētābiles voces p̄mebat.
Et ecce fili⁹ suspensus p̄solari cepit ipsum dicēs.
Dulcissime pater ne fleueris q̄ nunq̄ michi sic be-
ne fuit: qm̄ bucusq̄ sanct⁹ iacobus me sustērat et
celesti dulcedine refocillat. Qd̄ pater audiens ad
vrbem cucurrit. et veniētes ppli filijū peregrini in
colūmē dep̄osuerūt. et hospitē suspēderūt. **R**e-
fert hugo de sācto victore: q̄ cuidā peregrino ad
sanctū iacobū pergēti: diabol⁹ in specie sancti iacobi
apparuit. et de miseria p̄ntis vite plura p̄me
morans: felicē se esse si ob bonorē suū se necaret
asseruit. Qui mox gladiū arripuit et p̄tin⁹ seipm̄
occidit. Et cū ille in domo cur⁹ hospitatus fuerat
suspect⁹ haberet et mori plurimū tormidaret. con-
tinuo qui mortu⁹ fuerat reuixit. asserēs q̄ dum de
mon qui morte suaferat ad supplicia ipm̄ duxiss: bea-
t⁹ iacobus mox occurrit: et creptū ad thronū
iudicis deduxit. et accusantib⁹ demonibus: vt vite
restituere obtinuit. **Q**uidā iuuenis de terrā
toxi lugdunē. vt narrat hugo abbas clunacē. qui ad sanctū
iacobum frequēter cum deuotione magna ire solebat.
quadam vice dum illuc ten-
dere veller. nocte illa in fornicationem lapsus est.
Pergenti igit nocte quadā diabol⁹ in specie san-
cti iacobi apparuit dicēs. Nosti qui sum. Negati
illi dixit diabolus. Ego sum iacob⁹ ap̄ls quē im-
gulis annis visitare p̄sueuisti. Scias q̄ multū de
deuotione tua gaudebā s̄ nup̄ de domo tua egre-
diens in fornicationem incidisti. et nō p̄fessus ad
me accedere p̄sumpsi quasi tua p̄grinatio deo
et michi placere possit. Non sic expeat sed q̄cumq̄
ad me p̄grinādo venire desiderat. p̄t⁹ p̄ctā sua
p̄ p̄fessionē debet p̄dēre et post p̄grinādo eadē
cōmissa punire. Et his dictis demō euauit. Tūc
iuuenis anxiat⁹ domū suā redire et p̄ctā sua p̄fite-
ri. deinde iter reincepe disponebat. Et ecce diabo-
lus apparēs iterū in specie apli hoc oīno dilua-
sit. asserēs q̄ peccatū illud nullo modo sibi remit-
teret. nisi p̄nt⁹ genitalia sibi mēbra secaret bea-
tio: aut foret si se veller occidere. et p̄ ei⁹ nomine
martir esse. Iuuenis igit nocte socijs dormiētib⁹
gladiū accipiēs genitalia sibi p̄scidit. Deinde eodē
cultro se p̄ ventrē transfixit. Exp̄gefacti socij
beati dētes. et plurimū formidātes. p̄tinus aufu-
gerunt. ne suspecti de homicidio haberētur. Verū
cū fouca ei pararetur q̄ fuerat defunct⁹ reuixit. et
cunctis fugiētibus et stupētib⁹ que sibi acciderāt
enarrauit dicēs. Cum me ad suggestionē demo-

Jacobo apostolo

nis occidissē. demones me capientes versus ro-
mam deducebāt. Et ecce post nos beatus iacob⁹
p̄tinus cucurrit. et demones de fallacia plurimū
increpauit. Cūq̄ ad inuicem diuti⁹ disceptarent
cogente beato iacobo ad quoddā pratū venim⁹.
vbi virgo beata cū multis sāctis collequēs reside-
bat. Cui cū bea⁹ iacobus p̄ me p̄questus fuisset
illa plurimū demones increpauit et me vite resti-
tui p̄cepit. Beati⁹ igitur iacobus me suscipiēs vis-
te reddidit vt videris. Posttridū ergo solis in il-
lo cicatricib⁹ remanētibus iter arripuit. et inuen-
tis socijs oīa p̄ordinē enarrauit. **F**ranc⁹ q̄
dam. vt ait calix⁹ papa. circa annū dñi. m. c. cum
uxore et filijs ad sanctū iacobum ibat. tum volens
mortalitārē que erat in frācia fugere. tū sanctum
iacobū cupiēs visitare. Qui cū ad vrbē p̄pilonā
venisset vxor ei⁹ ibidē obiit et hospes totā illi⁹ pe-
cuniā sibi cū iumēto quo vebebātur pueri v̄surpa-
uit. ille aut̄ desolat⁹ incedēs. pueros quosdam in
humeris portauit. quosdam ad manū trahēbat.
Cui vir tū asmo cōpassione cōmotus occurrēs sibi
asimū cōmodauit vt sup̄ illū pueri vebētur. Qui
cum ad sanctū iacobū puenisset eidem vigilanti et
oranti sanctus iacobus apparuit. et an se cogno-
sceret requisit. Cui negati⁹ ait. Ego sum iacobus
ap̄ls q̄ tibi meū asimū accōmodaui. et iterū accō-
modo reuertēti. Sed cito p̄noscens q̄ hospes tu⁹
de solario corruens morietur. et oīa q̄ tibi abstule-
rat rehabebis. Que cū oīa p̄rigissent: ille domum
letus redijt. et pueris de asimō depositis asim⁹ sta-
tim disparuit. **Q**uidā mercator a quodam tirā
no iniuste spoliat⁹ in custodia tenebatur: qui de-
uore sanctū iacobū in sui auxiliū inuocabat. Cui
sanctus iacobus vigilanti⁹ custodibus apparuit
et vsq̄ ad turre sūmitatē ipm̄ p̄duxit. Statimq̄
turre adeo se inclinauit. q̄ ipsi⁹ sūmitas terre
equalis fuit de qua sme saltu descendēs solut⁹ re-
cessit. Quē custodes insequētes licet iuxta eum p̄-
gerent tñ ipm̄ videre nō poterāt. **D**ū tres mil-
tes vt ait vbertus bifuntinus lugdunensis dyoce-
sis ad sanctū iacobū pergerēt: vnus eorū a quadā
mulhercula rogat⁹ sacculū ipsi⁹ amore sancti iaco-
bi sup̄ equū suum portabat. Deinde quendā iufir-
mū in via deficientē inueniens ipsum super equū
posuit. et infirmū burdonē cū sacculo mulieris ac-
cipiens equum pariter sequebāt. Sed feruore so-
lis et labore itineris fractus cum gallicam adue-
nisset infirmitate grauissima laborauit. Cūq̄ a
socijs de salute anie rogaretur ille tribus diebus
extitit mutus: sed quarto die socijs morte expe-

De sancto

Cristofero

stantibus grauer suspirans ait. Gratias deo et sancto iacobo. quia cuius sum meritis liberatus. Cum enim quod monebaris facere vellem. demones ad me venerunt me tam grauer constringentes vt nichil quod ad salutem anime prineret aliquatenus loqui possem. Vos quippe audiebam sed propterea sus rindere non poteram. Nunc autem sanctus iacobus huc intrauit ferens in sinistra manu sacculum mulieris in dextera baculum pauperis quos in via adiuuera. ita vt burdonem per lancea et sacculum per scuto haberet et demones quasi iratus aggrediens eleuato baculo terruerit et fugam conuertit. Nunc ergo ecce beatus iacobus gratia me liberauit. et loquelam restituit. Uocante ergo sacerdote ad me. quod diu in hac vita esse non possum. Et conuersus vni eorum dixit. Amice noli a modo domino tuo militare quia veraciter est damnatus et mala morte in primo moriturus. Sepulto autem socio cum ille domino suo hoc dixisset. ille pro nichilo hoc ducens. et se commutare prempnens. post modicum lancea in bello confossus interiit.

Cuz cuidam viro de vsilaco vt ait calixtus papa ad sanctum iacobum propter pecuniam defecisset et ille mendicare erubesceret sub quadam requiescens arbore sompniabat quod sanctus iacobus eum pascebat. Euigilans igitur sub cineribus panem ad caput reperit de quo. xv diebus vixit quousque ad propria remeauit. Singulis enim diebus sufficienter bis de eo comedens sequenti die ipsum in sacculo integrum inueniebat. Refert calixtus papa quod cuius quidam barcinone urbis. circa annum domini. M. c. ad sanctum iacobum veniens hoc solum postulasse dicit. ne deinceps ab aliquo hostibus caperetur. Rediens igitur per siciliam in maria saracenis capis et pluries ab eis per nundinas venditur sed tamen semper cathene quibus ligatus fuerat soluebantur. Cum autem iam. xiiij. vicibus venditus fuisset et duplicibus cathenis astrictus esset. et ille beatus iacobum inuocaret. sanctus iacobus eum apparuit dicens. Quoniam in ecclesia mea consistens post posita salute anime liberationem tamen corporis postulasti. ideo in bec picula incidisti. Sed quia dominus misericors est. misit me vt te redimam. Statimque ruptis cathenis per terras et castella saracenorum partem quandam cathene in testimonium huius miraculi ferens ad terram suam cunctis videntibus et stupentibus rediit. Cum enim eum aliquis capere volebat. visa cathena territus primum fugiebat. Sed cum leones alique fere in eum perdeferta gradientem vellent insurgere. mox visa cathena percutiebant ferroze nimio et in fugam primum vertebantur. Anno domini. m. ccc. xxviii. in vigilia sancti iacobi in quodam castro quod dicitur paratum

inter florentiam et pistorium sito. iuuenis quidam rusticus quadam simplicitate deceptus. in segetes tutoris sui ignem apposuit eo quod hereditatem suam sibi usurpare volebat. Tentus igitur et confessus ad caudam equi trahendus incendio adiudicatus est. Qui peccatum confitens et sancto iacobo se deuouens. cum super terram petrosam in sola camisia diutius tractus fuisset. nec in corpore nec in camisia sensit aliquam lesionem. Tandem ad palum ligatus. ligna vnde cunctis pergerunt. igne supposito ligna et vincula perburnt. sed ipso semper beatum iacobum inuocante. nec in camisia nec in corpore aliqua lesio reperitur. Quem dum in ignem vellent iterato iactare a populo eripitur. et deus in apostolo suo magnifice collaudatur.

De sancto cristofero **xcv** **A**
 Cristoferus ante baptismum dicebatur reprobus sed postmodum cristoferus dicitur est quasi christum ferens ex eo scilicet quod christum quatuor modis portauit scilicet in humeris per translationem. in corpore per macerationem. in mente per deuotionem. in ore per confessionem sue predicationem.

Cristoferus genere chananeus pererrime stature vultusque terribilis erat et. xiiij. cubitos in longitudine possidebat. Qui vt in quibusdam gestis suis legit cum staret cum quodam rege chananeorum venit sibi in mentem vt maiorem principem qui in mundo esset quereretur. et ad eundem secum moraturus accederet. Venit igitur ad quandam maximum regem de quo generalis fama habebatur quod maiorem mundus principem non haberet. Quae rex

videns libenter recepit. et in sua curia manere fecit. Quadam aut vice iaculator quidam cantionem coram rege cantabat: in qua frequenter dyabolum nominabat. Rex aut cum fidem christi haberet. quam documque dyabolum nominari audiebat. primum in faciem suam crucis signaculum imprimerebat. Quod videns cristoferus plurimum admirabatur. cur hoc rex ageret. et quod nam huiusmodi signum sibi vellet. Cum aut de hac re regem interrogaret. et ille hoc sibi manifestare nollet. respondit cristoferus. Nisi hoc michi dixeris tecum ulterius non manebo. Qua propter coracrus rex dixit ei. Quandocumque dyabolum nominari audio. hoc signo me munio. timens ne in me potestate accipiat michique noceat. Cui cristoferus. Si dyabolum ne tibi noceat metuis ergo ille maior et potentior te esse convincit. quem tu in tantum formidare probaris. frustratus igitur sum spe mea. putas quod maiorem et potentior mundum dominum invenisses. Sed iam nunc valeas. quia ipsum dyabolum querere volo ut ipsum michi in dominum assumam et eius servus efficiar. Discessit igitur ab illo rege et dyabolum querere peroperabat. Cum autem per quandam solitudinem pergeret. vidit magnam multitudinem militum. quorum quidam miles ferus et terribilis venit ad eum et quomodo nam pergeret requisivit. Cui cristoferus respondit. Vado querere dominum dyabolum ut ipsum in dominum michi assumam. Cui ille. Ego sum ille quem queris. Huiusmodi cristoferus se sibi inferum perpetuum obligavit et ipsum pro domino accepit. Cum ergo ambo pergerent et in quadam via communi quandam crucem erectam invenissent. mox ut dyabolum ipsum crucem vidit territus fugit et viam deserens per asperam solitudinem cristoferum duxit et postmodum ipsum ad viam reduxit. Quod videns cristoferus et admirans interrogavit illum cur intantum timens viam planam reliquerit et tantum devians per tam asperam solitudinem ierit. Quod cum ille nullatenus indicare vellet. dixit cristoferus. Nisi michi hoc indicaveris statim a te discedam. Quapropter impulsus dyabolum dixit ei. Quidam homo qui dicitur christus in crucem affixus fuit. cuius crucis signum cum video plurimum pertimesco et territus fugio. Cui cristoferus. Ergo ille christus maior et potentior te est. cuius signum intantum formidas. In vacuum igitur laboravi. nec adhuc maiorem principem mundi inveni. Jam nunc valeas quia te volo deserre et ipsum christum inquirere. **E** Cum igitur diu quassisset quisnam sibi christi notitiam indicaret. tandem ad quandam heremitam devenit qui sibi christum predicavit. et in eius fide ipsum diligenter instruxit. Dixit quoque heremita cristofero. Rex iste cui servire deside-

ras istud requirit obsequium. quia te frequenter invenire oportebit. Cui cristoferus. Aliud a me requirat obsequium. quia istam rem nequaquam agere valeo. Rursus heremita. Multas quoque ordines te sibi facere oportebit. Cui cristoferus. Nescio quid sit hoc nec huiusmodi obsequium perficere possum. Cui heremita. Nosti tale fluvium in quo multi transientes periclitantur et pereunt? Cui cristoferus. Nosti. Et ille. Cum perire stature sis et fortis viribus. si iuxta fluvium illum resideres. et cunctos traduceres. regi christo cui servire desideras plurimum gratum esset. et spero quod ibidem se tibi manifestaret. Cui cristoferus. Utique istud obsequium agere valeo. et me sibi in hoc servituum promitto. Ad predictum igitur fluvium accessit. et ibidem sibi habitaculum fabricavit. portansque locobaculum quandam partem in manibus qua se in aqua sustentabat. et omnes sine cessatione transferabat. Evolutis multis diebus. cum in domucula sua quiesceret audiit vocem cuiusdam pueri se vocantis et dicentis. Cristofere veni foras et me ipsum traducas. Tocius cristoferus exiit sed neminem reperit. Rediensque in domuculam suam predictam iterum vocem se acclamationis audiit. Qui rursus foras cucurrit sed neminem invenit. Tercia vice ab eodem ut prius vocatus exiit et puerum quandam iuxta ripam fluminis invenit. Qui cristoferum ut se traduceret obnixè rogavit. Cristoferus igitur puerum sibi in humeris elevans et baculum suum accipiens flumen transurus intrauit. Et ecce aqua fluminis paulatim intumescere et puer instar plumbi gravissime ponderabat. quantoque magis predebat tanto amplius vnda crescebat et puer magis ac magis cristoferi humeros pondere intollerabili deprimebat. adeo ut cristoferus in angustia multa positus esset. et se periclitari plurimum formidaret. Sed cum vix evasisset. et fluvium transisset puerum in ripa deposuit eoque dixit. In magno periculo puer me posuisti. et adeo ponderasti quod si totum mundum super me habuissem vix maiora pondere perensisset. Ad quem puer respondit. Ne mireris cristofere quia non solum super te totum mundum habuisti. sed etiam illum qui creavit mundum tuis humeris hauristi. Ego enim sum christus rex tuus cui in hoc opere ipse deseruis. Et ut me verum dicere comprobet cum pertransieris baculum tuum iuxta domunculam tuam in terram fige. et mane ipsum floruisse et fructificasse videbis. Statimque ab oculis eius evanuit. Veniens igitur cristoferus cum baculum suum in terram fixisset mane surgens invenit ipsum ad modum palme frondes et dactylos protulisse. Post hoc autem famon civitatem licee venit. Ubi dum eorum linguas non intelligeret. oravit

De sancto

Cristofero

dñm vt illius lingue sibi pcederet intellectu. Dum aut in prece psteret iudices eū insanū putātes eū rel:querūt. Assēcut⁹ cristoferus qđ perebar vultus operiens ad loca certaminis venit. et cristianos qui to:quebant in dño cōfortabat. Tūc vnus ex iudicibus in faciem eū pcussit. Cui cristoferus vultū discooperiens dixit. Nisi xpianus essem meā p̄tin⁹ iniuriā vindicasset. Tūc cristoferus virgam suā in terrā fixit. et vt ppter quersionē ppli fronderet dñm exorauit. Qđ duz p̄tinus factum fuisset. viij. M. hoīm crediderūt. Rex aut. cc. milites qui eū ad se adducerēt misit. Et cū eum orantes inuenissent et sibi hoc intimare timerēt. iterū totidem misit. Qui et ipi cū eo orante p̄tinus orauerūt. Surgēs cristoferus dixit eis. Quid queritis. Qui ei⁹ vultū videntes dixerūt. Rex misit nos vt te ad ipm vinctus ducamus. Quibus cristoferus. Si ego voluerō nec solutus. nec ligatus a vobis duci potero. Dicunt ei. Si ergo nō vis vade liber quocūq; volueris. et nos regi dicemus qđ te nequaq; inuenimus. Non ita inquit sed ego vobiscū vada. Ip̄e autē eos ad fidē cōuertit. et ab eis manus sibi tergo ligari fecit et se regi vinctū p̄sentari. Quē rex vidēs territus est. et de sede sua p̄tinus corruit. Deinde a seruis suis leuatus de noie suo et patria eū interrogauit. Cui cristoferus. An baptismū reprobus dicebar nūc autē cristoferus vocor. Cui rex. Stultū tibi nomen imposuisti xp̄i. s; crucifixi qui nec sibi pfuit. nec tibi p̄desse poterit. Nunc ergo chana nec malefice quare nō sacrificas dijs nostris? Cui cristoferus. Recte vocaris dagnus. qđ tu es mors mundi socius dyaboli. dij autē tui sunt opa manūū hominū. Cui rex. Inter feras nutritus es. et nō potes nisi opa feraliā et hoibus incognita loqui. Nūc ergo si sacrificaueris magnos honores a me consequaris. sin autē supplitijs p̄sumeris. Nolētem ergo sacrificare in carcere mitti iussit. acillos milites qđ ad cristoferū missi fuerant p xp̄i nomie decollari fecit. Deinde duas formosas puellas quarum vna dicebat nicea et altera aquilina secū in carcere recludi fecit. pmittēs eis multa munera si eū ad peccandū secū allicerent. Qđ vidēs cristoferus p̄tin⁹ in ordē se dedit. Sed cū a puellis plausu manūū et amplexibus vgeret surrexit et ait illis. Quid queritis et ob quā causā huc introducte estis? At ille claritate vultus eius p̄territe dixerūt. Misere re nostri sancte dei. vt in deū quē predicās credere valeamus. Qđ audiens rex eas ad se duci fecit dicens. Ergo et vos seducte estis. Per deos iuro. qui nisi dijs sacrificaueritis mala morte peribitis.

Que rñderunt. Si vis vt sacrificem⁹ iube plateas mundari. et omīs ad templū cōgregari. Quo facto cū ille introissent templū soluentes cingulū suū posuerunt in colla deoz. et ad terrā trabētes in puluerē confregerūt. dixerūtq; astantibus. Ite et vocate medicos vt curent deos vestros. Tūc iussu regis aquilina suspēdit. et ligato ad eius pedes in genti saxo mēbra eius oīa dirūpuit. Que cū migrasset ad dñm. soroz eius nicea in igne p̄icif. sed inde illesa exiens p̄tinus decollatur. Post hoc cristoferus regi p̄ntatur. Qui iussit euz virgis ferreis cedi. et cassidem ferreā et igneā in caput eius poni. Deinde scampnū ferreū fieri fecit et cristoferus ibidem ligari. et ignem iniecta pice succendi. Sed instar cere scampnū cōfringit. et cristoferus illesus egredit. Deinde iussit eum ad stipitem ligari et a cccc. militibus sagittari. Sagitte autē omēs in aere suspēdebant. nec ipm aliqua p̄tingere potuit. Rex aut putās ipm a militibus sagittatū. cum eidem in saltaret. subito vna de sagittis ab aere veniens et retro se vētēs regē in oculo pcussit. et ipm p̄tin⁹ excecavit. Cui cristoferus. Crastina die consummā dus sum. Tu igitur tyranne lutū de sanguine meo facies. oculū inunges. et sanitatē recipies. Tūc iussu regis ad decollandū ducit. et ibi fusa orōne decollat. Rex aut modicū de sanguine eius accipiens. et sup oculum suū ponēs ait. In nomie dei et sancti cristoferi. Et cōtinuo sanus effectus est. Tūc rex credidit. dans p̄ceptū vt si quis deū et sanctū cristoferū blasphemaret. continuo gladio feriretur. Ambrosius aut in p̄fatione sic ait de hoc martire Cristofero tante virtutis cumulū et doctrine grām dñe contulisti. vt. xlvij. milia hoīm de gentilitatis errore ad xp̄iani dogmatis cultū cōuersitibus miraculis reuocaret. Quiq; niceā et aquilinā publico lupanari longo tpe sub meretricia sorde famulantes ad castitatis habitū puocauit. easdēq; coronā p̄cipere edocuit. p̄pterea inter igneū rogū ferreo scampno p̄strictus nimis calorē non timuit atq; p̄ diē integrū omniū militū sagittis transfigi non potuit. Cere vna ex his carnificis oculū collisit. cui tū beati martiris cruor mixtus cū terra lumē restituit. et corpis cecitatem tollendo illu minauit et mentē. Nam et apud te venias impetrauit atq; vt morbos et ifirmitates repellat suppliciter obtinuit.

De septem dormientib⁹ xcvi **A** Septem dormientes in ciuitate ephesi orti sunt. Decius autē imparor p̄sequens cristianos. cum venisset ephesum iussit edificari tēpla in medio ciuitatis vt omīs cum eo miscerentur

De Septem dormientibus

sacrificijs ydolor. Cum ergo omnes cristianos inquiri iussisset. et vinculos aut sacrificare aut mori cōpelleret. tantus penarū terror: cūctis merat q̄ amicus amicū. et filiū patrem. et patrē filium abnegabat. Tūc in illa vrbē inuēti sunt xp̄iani septem maxīmianus. malchus. marciānus. dyonisiū. iohānes serapion. et constantinus. Qui hoc vidētes nimis dolebāt. Et cū essent primi palatij sacrificia ydolorū spernentes in domo sua se celabant et ieiunijs et orōnibus vacabāt. Accusati igit̄ aū decij statuūtur. et p̄p̄obari veraciter xp̄iani dato eis respiscēdi spacio vsq; ad reditū decij dimitunt. At illi patrimonij suū interim inter paupes expēdentes inuito consilio in montem celion secesserunt. et ibi esse secretius decreuerunt. Diu ergo sic latentes vnus eorū semp̄ ministrabat. et quoties intrabat vrbē figura se mendici et habitu vestiebat. Cū ergo decius in vrbē redisset. et eos ad sacrificandū p̄quiri iussisset. malchus minister eorū territus ad socios redijt. et eis furore impatoris idicauit. Qui cum grauit̄ terrerent malch⁹ allatos panes eis apposuit. vt cibo p̄fortati fortiores ad p̄liū redderent. Postq̄ aut̄ cenabāt sedentes et colloquētes in luctu et lacrimis subito sicut de⁹ voluit dormierunt. Mane facto cū quesiti fuissent et inueniri nō possent. et decius doleret q̄ tales iuuenes p̄didisset. accusati sunt q̄ huc vsq; in monte celion latuissent. et sua cristianis paupibus erogātes in suo p̄posito p̄manerent. Iussit ergo decius vt parentes eorū adessent. et cōminat⁹ est eis mortē nisi de eis

dicerēt quicqd̄ scirent. Illi aut̄ eos similiter accusauerunt. et diuitias suas paupibus expēdissē conquesiti sunt. Tūc cogitans quid de eis faceret nutu dei iussit os spelunce lapidibus obstrui. vt ibi morerentur fame et inopia circūclusi. Qd̄ ministri quidem fecerūt. Et duo cristiani theodosius et rufin⁹ eorū martiriū describentes caute inter lapides posuerunt. Mortuo igit̄ decio et tota illa generatio ne post ānos. ccc̄lxxij. anno. xxx. imperij theodosij pullulauit heresis eorū qui negabāt resurrectionē mortuorū. Vñ cōtristatus theodosius xp̄ianissim⁹ impator. q̄ fidem tam impie agitari videbat indutus alio sedens in interiori loco p̄ singulos dies flebat. Qd̄ videns misericors deus cōsolari lugentes et cōfirmare spem de resurrectione voluit mortuorū et thesaurū sue pietatis apiens ita p̄dictos martires suscitauit. Misit siquidē in cor cuiusdā ciuis ephesti vt in illo mōte edificaret stabula pastoribus suis. Cementarijs speluncā apientibus surrexerunt sancti. et se inuicē salutantes putabāt se tñ vna nocte dormisse et pridianā tristitiā recordātes interrogauerunt malchū q̄ eis ministrauerat. qd̄ de eis decius decreuisset. At ille r̄dit. Sicut dixi in sero quesiti fuimus vt ydolis imolaremus. Ecce quid de nobis cogitat impator. R̄dit maxīmianus. Et deus scit q̄ nō sacrificabimus. Cūq; socios confortasset iussit malcho vt empturus panes ad vrbem descenderet. et plures q̄ heri afferens panes quid iussisset impator: rediēs nūciaret. Tollēs ergo malchus. v. solidos de spelunca exijt et videns lapides miratus est. Sed aliud cogitās parū de lapidibus cogitauit. Veniēs igit̄ timidus ad portā vrbis valde miratus est vidēs suppositū signū crucis. Unde p̄gens ad alterā portā dux idē signū inuenit vltra modū miratus est. Vidēs oēs portas signo crucis apposito. et mutatā ciuitatē. si gnāsq; se ad primā portā redijt se existimans somniare. Vñ se cōfirmās et vultū opiens vrbē ingreditur. et veniēs ad venditores panum audiuit homines loquētes de xp̄o et amplius stupefactus ait. Quid est inquit q̄ heri nemo audebat xp̄m nominare. et nunc oīs xp̄m cōfitentur. Puto q̄ hec nō est ephestorū ciuitas. q̄ aliter edificata est. s; aliā ciuitatē nescio talē. Et cū interrogans audisset hāc esse ephestus. errare veraciter se putauit. et redire ad socios cogitauit. accessit tñ ad eos qui panē vendebant. Et cū argētos p̄tulisset mirati venditores dicebāt adinuicē q̄ ille iuuenis antiquū thesaurū inuenisset. Malchus vero ad inuicē loquētes videns. putabat q̄ vellentū trahere ad impa

De Septem dormientibus

to: em. et territus rogauit eos vt se dimitterent et panes et argenteos recinerent. At illi tenētes cū dixerūt ei. Tū es tu qz thesauros antiquoz impatorū inuenisti. indica nobis et erimus socij tecum et celabimus te. quia aliter celari nō potes. Malchus vero nō inueniebat qd diceret illis p̄ timore. Illi vero vidētes eū tacentē. missō fune ī collo eius traherant per vicos vsq; in mediū ciuitatis. Et exijt rumor ad omnes qz quidā iuuenis thesauros inuenisset. Congregatis ergo ad eū vniuersis et eū mirātibz volebat eis satisfaccere qz nichil inuenerat. Et circūspiciēs omēs a nemine cognosci poterat. Et p̄spiciēs in pplm volebat cognoscere aliquē de p̄sanguineis suis quos veraciter viuere purabat. et nullū inueniēs stabat quasi infans in medio ppli ciuitatis. Qd cū audisset sanctus martinus ep̄s et antipater p̄consul qui nup̄ ī vrbē aduenerat. mādauerunt ciuibz vt cū caute adducerent. et argēteos eius. Tunc a ministris traheret ad ecclesiam putabat qz duceretur ad impatorem. Ep̄s igit et p̄consul mirantes argēteos interrogauerūt eis vbi thesaurū incognitū inuenisset. At ille r̄ndit se nichil penit̄ inuenisse. sed de sacculo parentū suoz eosdē denarios habuisse. Et interrogatus cuius ciuitatis esset r̄ndit. Bene scio qz hui⁹ ciuitatis sum: si tū hec est ciuitas ep̄scorū. P̄consul dixit. fac venire parentes tuos vt testent̄ p̄ te. Quos tū nominauerat et nullus eos cognosceret dicebāt eū se fingere vt aliquō modo euaderet. Et ait p̄consul. Quō credimus tibi qz hoc argētū parentū tuoz fuerit. cū scriptura eius habeat plusquā tricētos septuaginta septem annos. et sit primoz dierū decij impatoris et in nullo similes sint argēteis nostris. et quō parētes tui an tantū tēpus fuerunt. tū vō iuuenis. vis decipe sapientes et senes ep̄bēsi. Idcirco iubebo te legibus tradi donec consteatis quid inuenisti. Tunc p̄cidens malchus an eos dixit. Pro deo dñi dicite michi qd vos interrogō. et ego dico vobis qd est in corde meo. Decius impator: qz fuit in hac ciuitate vbi nunc est? Ep̄s dixit. fili nōn est hōdie in terra qui decius nomine. impator: aut fuit an longum tempus. Malchus aut dixit. In hoc dñe ita stupeo et nemo credit michi. sed sequimini me et ostēdā vobis socios meos qui sūt in monte celion. et ipsi credite. Hoc em̄ scio qz a facie decij impatoris nos fugimus. et ego sero vidi qz ingressus est decius in hanc vrbem si tū hec est ciuitas ep̄bēsi. Tunc ep̄s cogitans in semetipso dixit p̄consuli. Quia visio est quā de⁹ vult ostendere in iuuenē isto. Perreperūt ergo cū eo et

107

ciuitatis p̄lim a multitudo. Et ingressus est primo malchus ad socios suos. et post eū ep̄s ingrediens inuenit inter lapides litteras sigillatas duobus sigillis argenteis. et puocato p̄p̄o legit eas et audientibus et admirantibus cunctis. Et videntes sanctos dei sedentes in spelunca. et facies eoz tanq̄ rosas florētes. p̄cidētes glificauerūt deū. Statim qz ep̄s et p̄consul miserūt ad theodosiū impatorem rogātes vt cito veniret. et mirabilia dei nup̄ ostensa videret. Qui p̄tinus surgēs de humo et de sacco in quo lugebat. glorificās deū. venit a cōstantinopoli ep̄scum. Et obuiantibus ei cūctis ascēderunt simul om̄s ad speluncam. Et mox vt sancti viderunt impatorem resplenderūt facies eoz sicut sol. Et ingressus impator p̄cidit ante eos glorificans deū. Et surgēs amplexatus est eos. et sup̄ singulos fleuit dicens. Sic video vos tanq̄ si viderē dñm resuscitantē lazārū. Tunc dixit sanctus marian⁹ ad eū. Crede nobis qz p̄pter te resuscitauit nos deus an̄ diez magne resurrectionis. vt credas indubitatē qz resurrectio mortuoz est. Vere ei surreximus et viuimus. Et sicut infans est ī vtero matris nō sentēs lesionē et viuūt. sic fuimus viuētes iacentes et dormientes et nō sentientes. Et his dicis videntibus cūctis inclinantēs capita sua in terram obdormierūt. et tradiderūt spūs suos scōz dei impium. Surgēs aut impator cecidit sup̄ eos flens et deosculans eos. Et cū iussisset fieri loculos aureos in quibz mittrent. in ip̄a nocte appuerunt impatori dicentes. vt sicut attenuus in terra iacuerant et ex terra resurrexerant. ita eos dimitteret. donec dñs iterum eos suscitaret. Iussit ergo impator locū illū in auratis lapidibz adōmari. et oēs ep̄os resurrectionem p̄fiteētes absolui. Qd. cccxxij. annis dormisse dicunt dubiū esse potest. quia āno dñi. cccclviij. surrexerūt. decij aut regnauit vno tñ anno et tribus mensibus. scz anno dñi. cclij. et ita non dormierunt nisi. cxcvi. annis.

De sanctis nazario et celso

xcvii

Nazarius dicit quasi nazareus. qd̄ interpretatur cōsecratus. vel mundus vel sepatus. v̄ floridus. aut cūstodiens. In hōie rep̄iunt̄ hec. v̄ scz cogitatio. affectio. intentio. actio. et locutio. Cogitatio aut̄ debet esse sancta. affectio mūda. intentio recta. actio iusta. et locutio moderata. Hec om̄ia fuerūt in beato nazario. Habuit em̄ cogitationē sanctā et inde dicit̄ p̄secratus. Affectiōez mūdam. et inde dicit̄ mūdus. Intentiōem rectā. et inde dicit̄ sepatus. Intentio em̄ est qz separat opa. qz ex

• iij

De sanctis Nazario et Celso.

oculo simplici corpus lucidum. et oculo nequam corpus tenebrosum creas. Actione iusta et inde dicit floridus. quia iustus florebit sicut lilius. Locutionem moderata. et inde dicit custodius quia custodivit vias suas ut non delinqueret in lingua sua. Celso quasi excelsus quia se supra se extulit. dum etate puerile virtute animi superavit. Horum vitam et passionem ambrosius in libro geruasii et probasii respicit dicit. In quibusdam autem libris legitur quod quidam presbiter nazarius deuotus eius passionem prescripsit. quam ceracius quidam sanctorum corpora se pelierat ad caput ipsorum posuit.

Nazarius filius illustrissimi viri nomine affricani. sed iudei. et beate petre christianissime et romano nobilissime. et a beato petro apostolo baptizatus. cum haberet. ix. annos plurimum mirabatur videns patrem suum et matrem in obseruatione religionis tam dissimiliter variari. et quod mater sua legem baptismi. pater vero suus legem sabbati sequeretur. Unde cum magis adherere deberet plurimum dubitabat. cum uterque ad fidem suam cum attraheretur. Tandem nutu dei vestigijs matris adhaesit. et a beato lino papa sacrum baptismum suscepit. Quod pater intelligens cepit ipsum a sancto proposito auertere. et tormentorum genera quae christianis inferunt per ordinem explicare. Quod autem dicitur eius a lino papa baptizatum forte intelligitur non quod tunc papa erat. sed quod futurus erat. Nazarius enim post baptismum sicut in scriptura pater animis multis superavit. qui tamen a nerone martirium protulit. qui petrum anno vltimo sui imperii crucifixus. Linus autem post mortem petri papa fuit. Cum autem

patri nullatenus assentiret. sed potius christum constantissime predicaret. ad preces parentum. qui ne occideretur timebant. de urbe roma exiit. et septem saecularios de parentum diuitijs oneratos accipiens per ciuitates ytalie venit. et omnia pauperibus erogauit. Decimo autem anno digressionis suae a roma placentiā et inde mediolanum adueniens. sanctos geruasium et probasium ibidem in carcere detineri reperit. Audito autem quod nazarius predictos martires animaret cito ad praefectum pertrahitur. et in confessione christi durans fustibus verberatur. et sic ex urbe illa pietus. dum de loco ad locum pergeret mater eius quae obierat sibi apparuit. et filium suum confortans ut ad gallias properaret admonuit. Cumque ad urbem gallicae que gemellus dicit aduenisset. et ibidem plurimos conuertisset quaedam matrona filium suum nomine celsum elegantem puerum sibi obtulit. rogans ut ipsum baptizaret et secum duceret. Quod praefectus galliarum audiens ipsum cum puero celso retro manibus vincit et collo catenam constructam in carcere reclusit. ut eum in crastino tormentis afficeret. Tunc uxor sua misit ad eum asserens iniustum esse iudicium ut innocentes occideret. et deos omnipotentes vindicare presumeret. Quibus verbis praefectus correctus sanctos absoluit. sed ne ibi predicare presumeret admonuit et interdixit. Venit autem ad urbem treueris et ibi christum primus predicans. et multos ibi ad fidem christi pertrahens. ibidem sibi ecclesiam edificauit. Quod audiens cornelius vicarius neronis imperatori mandauit. Qui centum milites ad eum captivum misit. Quos cum illi iuxta oratorij quod sibi construxerat inuenissent manus eius ligauerunt dicebentes. Magnus nero te vocat. Quibus nazarius. Incognitus rex incognitos milites habet. Quas re enim venientes honeste non dixistis. nero te vocat et venissem? Vincit igitur ad neronem ducebatur. et puerum celsum plorantem a lapidibus cedens ut sequeretur urgebatur. Quos cum nero vidisset iussit eos in carcere recludi. donec ipsos supplens ex cogitatione pimeret. Interea cum nero quadam vice ad capiendas feras misisset venatores. subito ferarum multitudo crucis viridarii neronis intravit ubi multos lacerauit. et plerumque occidit. intermum ut nero turbatus disfugeret. et vulnerato pede vir ad palatium periret. Multis autem diebus illius vulneris dolore decumbens. tandem nazarius et celsi meminit. et putauit deos sibi iratos fuisse quod tam diu ipsos viuere permisit. Iussu igitur imperatoris milites nazarium calcibus tundentes. et puerum verberantes. de carcere eduxerunt. et coram imperatore statuerunt. Unde et nero facies eius instar solis se fantastice deludi putauit. et ut

De sancto

magicas artes deponeret sibi dixit. ac vt dijs imo-
laret precepit. Ductus ergo nazarius ad templū
rogauit vt oēs exirent. et sic eo orante omnia ydo-
la sunt p̄fracta. Qd̄ audiēs nero iussit eū in mare p̄-
cipitari. precipiēs vt si forte euaderet ip̄m inseque-
tes igni cōburerēt et puluerē eius in mare p̄ice-
rent. Nazarius igit̄ et puer celsus nauī imponunt
et in mediū pelagus perducti ibi precipitant̄. Sed
statim circa nauē tēpestas maxima cōcitaf. et circa
sanctos tranquillitas magna cernit̄. Cū illi p̄clita-
ri timerent. et maloz q̄ in sanctos cōmiserant pe-
niterent. ecce nazarius cum puero celfo sup aquas
ambulās hilari vultu eisdē apparuit. ac sup nauē
p̄scendens ip̄s iam credētibz orōe sua mare pla-
cauit. ac inde cū eis ad locū p̄passus fere. dc iuxta
vrbē ianueses puenit. Vbi cū diutius p̄dicasset me-
diolanū tandē vbi sanctos geruasius et p̄basium
reliquerat venit. Qd̄ cū anolinus p̄fectus audiuis-
set eū remanēte celfo ī domo cuiusdā matrone in
exiliū direxit. Nazarius vero romā veniēs. et pat-
rē suū iam senem et cristianū inueniēs. quomodo
cōuersus fuerit inquisiuit: Cui dixit ap̄lm petrum
sibi apparuisse et vt precedentes ad se: ob istū vro-
rem et filiū sequere admonuisse. Deinde a tēploz
pontificibus ad vrbem mediolanū. Unde romā in
exiliū missus fuerat. redire cū iniuria multa cōpel-
lit̄. Vbi cū puero celfo p̄sidi presentaf. Qui edu-
ctus extra portas romā in loco qui dicit̄ tres muri
cum puero celfo deco. latus est. Quozū corpa cum
xp̄iani rapuissent. et in ortis suis collo. assēt. in ip̄a
nocte sancti cuidā noīe seracio apparētes dixerūt
vt eoz corpa in domo sua p̄pter neronē p̄fundū
sepeliret. Quibz ille. Queso dñi sanate prius filiā
meā paraliticā. Que cū p̄tinuo sanata fuisset cor-
pora eoz tulit. et vt iusserāt sepeliuit. Post longū
vero tēpus dñs corpa eoz beato ambrosio reuela-
uit. Celsus vero in loco suo relinquēs nazariū cū
sanguine recēti quasi eadē hora sepultū miro odo-
re fragrāte integrū et incorruptū cū capillis et bar-
ba reperiens. ip̄s ad ecclesiā ap̄loz trāstulit. et ibi
honorifice sepeliuit. Celsus quoq; inde postmodū
sustulit et in eadē ecclesia collocauit. Passi sunt aut̄
sub nerone q̄ cepit circa annos dñi. lviij. De hoc
martire sic dicit̄ ambrosius in p̄fatione. Martir
sanctus roseo lustratus cruore nazarius. celeste
meruit p̄scendere regnū. Qui dū p̄ innumera tor-
mentoz supplicia crudeliter vexaref. tyrānicaz ra-
biam fidei p̄stantia supabat. Nec potuit p̄secutorū
illatis cedere minis qñ p̄ se certāte ip̄e actor victo-
ric xp̄s dñs dūmīcabat. Ducit̄ in terra ad templūz

Felice papa

ydolis p̄libare prophanis quoz portenta diuino
fultus p̄sidio mor vt ingressus est redegit in pulue-
rē. Ob hoc liqdas maris in vndas lōgus a terra
p̄ictus angelici muneris famulatu' solida inter
fluctus vestigia p̄figebat. D felix et inditus dñi p̄-
liator: q̄ mundi aggressus p̄ncipē innumerā ppli
multitudinē vire sociavit eterne. D magnū et inef-
fabile sacramentū. vt de illoz potius salute letet
ecclesia quos punisse mundus exultat. D bñā ma-
ter natoz suo: ū glificata to: mētis. quos non plā-
ctu. nō gemitu ad inferna deducit. sed ad celestia
eterna migrantes p̄petua laude p̄sequit. D testis
fragrātissime. nitore celesti fulgide. cui' inestima-
bilis odo: sabcicis p̄poller aromatibus. Quē am-
brosius reperiens perbennez patronum dedit. et
medicū. fidei pro pugnatore: sacri p̄elij bellatore:
Tu dudū multo laritāte puluere dragmā inue-
nis accensa verbi virtute supna. Ut pateāt cūctis
tua xp̄e munera sedis. Angelicos cernāt humana
q; lumina vultus. Nec ambrosius.

De sancto felice papa xviii A

Felix loco liberij in papam eligit̄ et ordinaf.
Cum eū liberius papa nollet arriane here-
si assentire. missus est in exiliū a p̄statio filio
constantini. et ibi p̄ trienniū moratus est. Qua pro-
pter vniuersaliter clerus romanus loco ei' felicez
ordinauerūt. ip̄o liberio volente et consentiente.
Qui quidez felix concilio conuocato coram. xlvij.
ep̄is constantium impatorē. arrianum hereticum
et duos p̄sbiteros sibi fauentes condempnauit.
o iij

De sanctis simplicio et faustino

Qua propter constantius indignatus felicē de episcopo paratu suo deiecit et liberū eo pacto reuocauit. ut scilicet solūmodo constantio et alijs quos felix dānauerat cōmunicaret. Liberius igit tēdio affectus exilijs in heretica prauitate subscripsit. et sic in tantus persecutio exereuit ut q̄ plurimi sacerdotes et clerici liberio nō prohibente intra ecclesias sunt necati. felix vero de episcopatu deiectus cū in predio suo habitaret. Inde e ductus martiriū capitis obtruncatione p̄meruit. circa annos dñi. ccccl.

De sanctis simplicio et faustino

rcix

A

Simplicius et faustinus fratres cū sacrificare contemnerent sub dyocleciano rome multa supplicia pertulerūt. Tandē data sup̄ eos sententia decollati sunt. et in tiberim corpora eoz̄ piecta. Soror aut̄ eoz̄ noīe beatrix eoz̄ corpora de flumine leuauit. et honorifice sepeliuit. Lucretius aut̄ p̄fectus et eius vicarius dū prediū ipoz̄ abiret eā teneri fecit et ut ydolis imolaret p̄cepit. Quā re nuentē lucreti nocte a seruis suis p̄focari p̄cepit. Cuius corpus lucina virgo rapiens iuxta fratres suos sepeliuit. Post hoc p̄fectus lucretius prediū ipm̄ intrauit. vbi facto amicis suis cōuiuio cū martirib⁹ insultaret. infantulus q̄das lactēs p̄nīs inuolut⁹ de gremio matris q̄ ibi aderat cūctis audiētib⁹ exclamauit. Audi lucreti. Decidisti et inuastisti. Ecce datus es in possessionē inimici. Statimq̄ lucretius timēs ac tremēs a demone arripit et p̄ tres horas a deo est vexat⁹ ut in ip̄o puuio moreret. Qd̄

vidētes q̄ aderāt ad fidē p̄uersi sunt. et narrabant oibus passionē sancte beatrix yginis in cōuiuio vindicatā. Passi sunt aut̄ circa ānos dñi. cclxxvij.

De sancta martha

c

A

Martha hospita xpi s̄ pro patre eucharista matre regali et p̄genie descendit. Pater eius s̄rie et maritime multarūq̄ orarū dux extitit. Tria aut̄ opida scilicet magdalū et bethaniā vtrāq̄ et hierosolimitane vrbis partē martha cū sorore iure materne hereditatis possidebat. Nunq̄ aut̄ legitur virū habuisse aut boīm p̄uberniū subisse. Ministrabat aut̄ dño nobilis hospita et sorore pariter ministrare volebat. q̄ videbat sibi q̄ ad seruicū tanto hospiti nō sufficeret etiā torus mūdus. Post ascensionē dñi cū facta esset discipuloz̄ ip̄a cū fratre suo lazaro et sorore sua magdalena necnō brūs mariminus q̄ eas baptizauerat. et cui a spū sancto fuerāt cōmēdate mltisq̄ alijs ablatis remis velis et gubernaculis omnibus. alimētisq̄ rarib⁹ ab infidelibus includunt. Qui dño duce marsilias puenerūt. Tandē territorii aquēse adeūt. et ibidē pplm̄ ad fidē conuertunt. Erat aut̄ beata martha valde faciūda et oibus gratiosa. Erat aut̄ tūc t̄pis sup̄ rodanū in nemore quodā iter arelatē et auini onē draco quidam medius animal. medius piscis. grossior bone. lōgior equo. habēs dentes ut spata acutos. binis parmīs ex vtrāq̄ p̄e munitus. Qui latens in flumine oēs transseuntes p̄mebat et naues submergebat. Venerat aut̄ p̄ mare de galicia asie. generatus a leuiathan q̄ est serpens aquosus.

De sancta

Martha.

et ferocissimus et bonacho animali quod galatie regio gignit et quod insectatores suos per spatium iugis stercus suum velut speculum dirigit et quicquid tergerit velut ignis exurit. Ad quem martha a populo rogata accedens ipse in nemore quendam bosem manducantem reprensit. aqua benedictam super eum iecit et crucem quandam sibi ostendit. Qui propterea victus ut ovis stans a sancta martha proprio cingulo alligatus et illico a populo lanceis et lapidibus perimisset. Uocatus autem dicitur ab incolis tarasconus. Quia in huius memoriam locus ille adhuc vocatur tarascona qui ante vocabatur nerluc. id est niger locus eo quod ibi erant nemora nigra et umbrata. Ibi igitur beata martha de licentia magistri sui maximini et sororis sue deinceps remansit et orationibus et ieiuniis indefinenter vacabat. Deinde congregato ibidem magno sororum conventu et ad honorem beate marie semper virginis magna edificata basilica satis ibi asperam dixit vitam. carnem et omnem pinguedinem ova caseum et vinum vitans. semel tamen in die edebat. Lentius in die totiensque in nocte genua flectebat. **¶** Quadam vice dum apud amonem inter urbem et fluvium rodani predicaret. iuuenis quidam ultra fluvium phisles et verba audire desiderans cum nauigio careret. nudatus natus cepit. sed subito vi fluminis rapit et prius suffocatur. Cuius corpus vix secunda die inuentum ante pedes sancte marthe resuscitandum presentat. Illa vero in modum crucis solo prostrata taliter oravit. Adonay domine ihesu christe qui frater meus lazarus dilectum tuum olim resuscitasti. respice mihi hospes care ad fidem circumstantium. et resuscita puerum istum. Et appropinquans eius manu dextra mox iuuenis surrexit. et sacrum baptismum suscepit. Refert eusebius in li. v. historie ecclesiastice quod mulier emorosa postquam sanata fuit in curia siue viridario suo statuas fecit ad ymaginem christi cum veste et simbria sicut ipsum viderat. et ea plurimum reuerbatur. Herbe vero sub ista statua crescentes que ante nullius erant virtutis. cum simbria attingerent tamen virtutis erant. ut multi infirmi inde sanarent. Illa autem emorosa quam dominus sanavit. ambrosius dicit fuisse martham. Refert autem hieronymus. et habet in historia triplicita quod iulianus apostata ymaginem quas emorosa fecerat inde sustulit et suam ibidem collocauit que ictu fulminis profraa fuit. **¶** Obitum autem suum sibi dominus ante annum revelavit. In quo toto anno se habebat elaborans ante octavam diei sui exitus angelicos choros sororis sue in celum aiam deferentes audivit. que mox fratrum et sororum conventu congregato ait. Mei comites et dulcissimi alium michi queso congratulamini quam angelicos choros sororis mee aiam ad se

des politicas ferentes ouanter cerno. O pulcherrima et mi dilecta soror viuas cum magistro tuo et hospite meo in sede beata. Statimque beata martha exitum suum vicinum presentis suos admonuit ut luminaribus accessis circa se usque ad obitum vigilarent. Nocte vero media ante transitum sui die custodibus somno grauatibus ventus vehemens irruit. et luminaria circum extinxit. Illa vero malignorum spirituum turbam cernens orare cepit. Mi pater hely mi hospes care congregati sunt ad deuorandum me seductores mei scripta tenentes mala que gessi. Hely ne elongeris a me. sed in adiutorium meum intende. Et ecce sorore ad se venientem vidit. que manu facem tenens cereos et lampades inde accendit. Dumque altera alteram proprio nocte vacaret. Ecce christus aduenit dicens. Veni dilecta hospita. et ubi ego sum illic mecum eris. Tu me suscepisti in hospitio tuo. ego te recipiam in celo meo. Et inuocantes te exaudiam amore tuo. **¶** Appropinquante vero hora sui transitus. foras deferri se fecit. ut celum posset videre. Iussitque se in terras super cinerem poni. et signum crucis coram se teneri. et hec verba oravit. Hospes mi care hanc pauperulam tuam custodi. et sicut mecum dignatus es hospitari. sic me suscipe in hospitio tuo celesti. Iussitque ut passio secundum lucam etiam se legeret. Et cum diceretur. pater in manus tuas commendo spiritum meum illa emisit spiritum. Sequenti vero die sancta dominica dum circa corpus eius laudes exsoluerent. circa horam tertiam apud petragoras beato frontoni missas celebranti. et post epistolam in cathedra dormitanti dominus apparuit dicens ei. Dilecte mi frater si vis adimplere quod olim hospite nre pollicitus es surge velociter et sequere me. Quo iussa complente subito ambo tarasconum venerunt. et circa corpus eius profallentes totum officium ambo ceteris respondentibus pegerunt. et corpus eius in sepulcro suis manibus collocauerunt. Verum dum apud petragoras finitis caribus dyaconus euangelium lecturus benedictionem petens episcopus exiret. ille vix exiratus respondit. fratres mei cur me existatis. Dominus ihesus christus ad corpus marthe hospite sue me duxit. et ipsam tradidimus sepulchro. Dirigite igitur illum velociter nuncios qui nobis anulum nostrum aureum et cyrothecas cruceas deferant. que dum ad corpus sepeliendum me aprare sacrissime commendant. et ex obliuione dimissi. que me tamen cito existatis. Missi nuncij et hoc ut episcopus dixerat inuenientes. anulum solamque cyrothecas attulerunt. aliam vero in huius rei sacrista testimonium retinuit. Addidit quoque beatus fronto dicens. Cum post sepulturam ab ecclesia exiremus. frater quidam illius loci litteris peritus

De sanctis Abdou et sennen

nos insecutus dñm interrogauit quo noſe vocare tur. Cui ille nichil reſpōdens ostendit ei codicem quē in manu tenebat ap̄tū. i quo nichil aliud erat ſcriptū niſi verſiculus iſte. In memoria eterna erit iuſta hospita mea. ab audicione mala non timebit in die nouiſſimo. Cū vō codicē reuolueret cunctis folijs hoc repperit ſcriptū. Cum autē ad eius ſepulcrum crebra miracula fierent clodoueus rex francoꝝ xp̄ianus effectus a ſancto remigio baptizatus cū grauem renus p̄teretur dolore ad eius tumulū veniens ſanitatē integrā reſtatuauit. Qua p̄pter illū locum ditauit. et ſtriū miliarioꝝ ſpacio in giro ex vtraq; p̄te rodani terrā villas et caſtra dedit. lo cumq; illum liberū fecit. Martilla vero eius ſamula vitā ip̄ius cōſcripſit. q̄ poſtmodū in ſclauoniam p̄gens. et ibi euangeliū xp̄i predicās. poſt decimū annū a dormitione marthe in pace quieuit.

De ſanctis abdon et ſennen cī A

Abdon et ſennen ſub decio impatore martiriū paſſi ſunt. Cū em̄ decius impator: babiloniā cum alijs puincijs ſup̄aſſet quosdam chriſtianos ibi inuenit. quos ſecum ad urbē cordubam deducēs diuerſis ſupplicijs cōſummauit. Et eos duo ſubreguli rapiētes ſc̄z abdon et ſennen ſepelierūt. Unde acuaſati et decio p̄ntati romā poſt eū v̄ctis catbenis ducunt et in cōſpectu decij et ſenatus introduci aut ſacrificare et rerū ſuarū recipere libertatem. aut moribus beſtiarum deuorari iubent. Cōtēmentes itaq; et expuētes in ſimulacra ad theatrū p̄trabunt et ad eos duo ſcones et

viſi quatuor: dimittunt. Qui cum ſanctos non tangerent. ſed etiaſ cuſtodirēt iniectis in eos gladijs occidunt. et ligatis pedibus tracti ſunt et iactati ante ſimulacrū ſolis. Qui cum ibi triduo ſacuiffent quirinus ſubdyaconus eos collegit et in domo ſua ſepeliuit. Paſſi ſunt autē circa annos dñi. cclij. Tempore autē conſtantini ipſi quatuor: martires eozum corpora reuelauerunt. et a xp̄ianis tranſlata ſunt in ciuitatē pontiani. vbi dñs per eos multa preſtat beneficia populozum.

De ſancto germano cū A

Germanus dicitur a germine et ana quod est ſurſum. quaſi ſupernū germen. Tria em̄ reperiunt in ſegete germinante. ſc̄z calor: naturalis. humor: nutrimentalis. et ratio ſeminalis. Beatus igitur germanus dicitur quaſi ſemen germinans: q̄ in ip̄o fuit calor: p̄feruorē dilectōis. humor: p̄ pinguedinē deuotiōis. et ratio ſeminalis p̄ virtutē predicatiōis. p̄ quā multos in fide et moribus generabat. Cuius vitā conſtantine preſbiter ad ſanctum cenſuriū ep̄m althiſodoro: en. ſcripſit.

Germanus nobiliſſimus genere in urbe althiſodoro: natus. et liberalibus ſtudijs plurimū eruditus. tandē romā ad diſcendū iuris ſcientiam eſt p̄fectus. Ubi tantū dignitatis accepit vt eū ſenatus ad gallias tranſmitteret. vt ap̄ices ducatus totius burgundie obtineret. Cū ergo althiſodoro: en ſem ciuitatē ceteris diligētius gubernaret. arborē quandā pinū in media ciuitate habebat ad cuius ramos p̄ admiratiōe venatiōis fera

De sancto

Germano

in capita suspēdebat. Sed cū sanctus amator eius
de civitatis ep̄s de tali eū vanitate sepe redargue
ret. monēs vt etiā illam arbozem incidī māderet.
ne aliqua mala occasio ex hoc xp̄ianis eueniret il
le nullatenus acq̄uit. Quadam autē vice absente
germano arboze incidit. et incendio totam dedit.
Quō germanus audiēs xp̄iane religionis oblitus.
vallatus militibus illuc aduenit. et mortē ep̄o in
tentauit. Ep̄s autē diuina reuelatiōe germanū sibi
succesurū agnosces. furenti cessit. et augustidunū
p̄xit. Postmodū alnsiodor̄ reuersus germanus
in ecclesia caute p̄cludit et ibidē eum tonsurans ip̄m
sibi successorē esse p̄dixit. Quō factū est. Naz paulo
post ep̄s feliciter obiit. et germanū plebs om̄is in
antistites postulauit. Qui substātia paup̄ibus erog
ata. et vxore in sorore cōmutata corp̄ iuū p̄. xxx.
annos sic affixit. vt nunq̄ panē frumenti. nō vinū
nō oleū. nō sanguinē. nunq̄ v̄ salē p̄ sapore come
derit. Bis tñ in anno sc̄z i pascha et natali vinū su
mebat. s̄ tñ ip̄z vini sapore aq̄s nimis extinguebat
In refectiōe primo anere p̄hibebat deinde panē or
deaceū sumebat. Sē p̄ autē ieiunās nūq̄ nisi vesp̄e
comedebat. In estate v̄ hīeme nullā vestē habuit
p̄ter ciliciū et tunicā et cucullaz. Que vestis nisi
forte alicui donaret tam diu feruēbat. donec attri
tione nimia solueret. Lectus suus anere cilicio et
saculo onabatur Nullū puluinar caput ab humeris
eius leuabat. s̄ semp gemēs et sanctor̄ reliq̄as col
lo gerēs nunq̄ vestimētū. raro calceamēta. et raro
cingulū detrahebat. Sup̄ hōiem siquidē fuit om̄e
quō gessit. Talis em̄ eius extitit vita. vt si miracu
lis caruisset incredibilis videret. Et tanta fuerunt
miracula. vt nisi merita p̄cessissent fantastica puta
rent. **A** Hospitatus in quodā loco cū post ce
nam mensa iterum pararet admiratus interrogat
cui denuo prepararet. Cui cū diceret quō bonis illis
mulieribus que de nocte incedunt prepararet illa
nocte sanctus germanus statuit vigilare. Et ecce
vidit multitudinē demonū ad mē sam in forma ho
minis et mulierū venientē. Quieis precipiēs ne
abirent. cūctos de familia excitauit inquirēs si per
sonas agnosceret. Cui cū omēs vicinos suos et vi
cinas esse diceret. misit ad domos singulorū demo
nibus precipiens ne abirent. Et ecce omēs in suis
lectulis sunt inuenti. Adiurati igit se demones eē
dixerunt qui sic hominibus illudebāt. Eo tpe bea
tus lupus ep̄s tracasine florēbat cuius vrbē cus a
thila rex obsideret. sup̄ portā beatus lupus accla
mās quō esset quō eos sic impeteret inquisiuit. Cui ille.
Ego sum arbila flagellū dei. Quo contra humilis

psul dei ait gemēs. Et ego suz lupus beu vastator
gregis dei. et indigēs flagello dei. Morq̄ portas
refecari iussit. Illi autē diuinitus excecari p̄ portas
ad portā transferūt. neminē autē videntes aut le
dentes. Beatus igit germanus assumpto predicto
ep̄scopo lupo in britānias vbi heretici pullulaue
runt profectus est. Sed dum in mari essent. et tē
peestas maxima oriretur. ad orōnem sancti germa
ni protinus trāquilitas magna efficitur. Honor
fice igitur a populo suscipiuntur quorum aduen
tum demones iam predixerant. quos sanctus ger
manus de obsessis expulerat. Verum cum hereti
cos conuicissent ad propria redierūt. **C** Cui
in quodam loco infirmus decumberet. contigit vt
totus ille vicus repentino incendio conflagraret.
Qui cū rogaret vt inde asportat⁹ ignē euaderet.
ille incedio se opponit. et vltra citraq̄ oīa p̄sumēte
flāma hospitū eius nō tetigit. Dum ad britānias
iterato rediret vt hereticos p̄futeret quidā ex di
scipulis eius gradu cōcato eius vestigia seq̄batur.
qui tñ apud cordomaz infirmatus o. cubuit. Redi
ens inde beatus germanus sepulcrū ej⁹ apiri fecit
ip̄m vocēs ex noīe quō ageret. an adhuc secū mi
litare cupet requisit. Mor ille residēs cūtra sibi
p̄stare suaua. ac se nolle e contra viterius reuo. art
rūdit. Tūc sc̄o annuēte vt req̄scceret ille deposito
capite rursus in dño obdormiuit. **C** Duz in britā
nia p̄dicaret et sibi et socijs rex britānie hospitium
denegasset. subulcus regis egressus a pascuis re
cepta p̄bendā in palatio ad tuguriū p̄p̄ius refe
rens vidit br̄m germanū cū socijs fame et frigore
laborantē. Quos in domo sua benigne recepit et
vnicus vitulū quē habebat hospitib⁹ occidi p̄cepit.
Post cenā sanc⁹ germanus oīa ossa vituli sup̄ pel
lē cōponi fecit. et ad ei⁹ orōnez vitulus sine morā
surrexit. Sequēti die german⁹ regi festin⁹ occurrit
et cur ei hospitium denegauit potēter inquiri. Tūc
rex vebemēter attonitus sibi rūdere nō potuit. Et
ille. Egredere inq̄ et regnū meliori dimitte. Ger
manus igit dei mandato subulcū cū vxore venire
fecit. et vniuersis stupētibus regē p̄stituit. Et extūc
reges de subulci genere p̄deūtes dominant genti
britonū. **C** Cū saxones p̄tra britones dimicaret.
et se paucos videret. sc̄os inde trāseūtes vocauit
rūt. et ab eis p̄dicati certatiz oēs ad baptisimi gr̄as
puolabāt. Die igit pasche ex seruoze fidei. pietis
armis p̄ponūt fortiter p̄liari. Quō illi audietes. p̄
dacter p̄tra inermes p̄perāt. Sz germanus latēs
cū suis oēs ammonuit vt cū ip̄e alleluja clamaret
oēs sibi vno clamore respōdeant. Quō cum factum

esset tantus hostes sup se iam irruentes terror: iua sit. vt pietas armis nō solum montes. sed celū sup se ruere putarent. cunctiq; diffugerunt. Quadam vi e duz p angustudunū transiēs ad tumulū sancti cassiani epi deuenisset. quomō se haberet inq̄suit. Ille statim cūctis audiētib; sic r̄dit. Dulci que te p̄ruor. et aduentū redēptoris expecto. Et ille. Quiesce plonqum in xp̄o tempus. et p̄o nobis ar̄tentius intercede vt obtinere sacre resurrectionis gaudia mereamur. Dū apud rauēnam deuenisset a regina placida et filio suo valentiniano honorifice susceptus est. hora v̄o cene regina misit ei vas argenti amplissimū delicatiorib; cibis plenū. Qd̄ ille sic suscepit. vt cibos famulis traderet. et sibi p̄ paupib; ip̄m vas argētū retineret. Loco v̄o muneris misit regine scutellā lignēā panes ordeaceū p̄mentē. Qd̄ illa libēter recepit. et vas illud post modum argento texit. **¶** Quadā aut̄ vice dū predicta regina eū ad cōuiuium inuitasset. ille benigne annuus ab hospitio suo vsq; ab palāciū eo q̄ ieiunij et orōnib; ac laborib; esset confectus. asino deferēte portatus est. Sed dū comederet. asinus sancti germani mortuus est. Qd̄ regina audiens equū mire māsuetudinis ep̄o presentari fecit. Quē intus ait. Deus michi asinus presentef q; qui me huc attulit reportabit. Pergēs ad cadauer surge inquit muscio reuertamur hospitio. Statimq; subtilēs sc̄p̄m p̄cussit. et quasi nichil mali passus esset. germanū ad hospitium deportauit. Sed anteq̄ de rauēna exiret. p̄dixit q̄ nequaq̄ in hoc seculo diutius moraref. Post modicū sebre corripif. et in die. viij. in dñō moif. et corpus eius ad gallias sicut a regina petierat trāspostat. Obijt circa annos dñi. ccccxxx. **¶** Verū cum sanctus germanus btō eusebio vercellens. ep̄o p̄misit q̄ in sui reuersione ecclesiaz quā fundauerat sibi dedicaret. cum intellexisset sanctus eusebius beatum germanū erisse de corpore. ecclesiam suāz dedicaturus cereos accēdi iussit. Sed quāto plus accendebantur. tanto plus extinguēbant. Quod vidēs eusebius intellexit de dicationē aut alio tpe fieri oportere. aut alteri ep̄o reseruāri. Cum igit̄ beati germani corp⁹ vercellas delatū fuisset. mox in predictā ecclesiā inducif. et statim cerei omnes diuinitus inflāmant. Tūc sanctus eusebius p̄missionis beati germani meminit. et qd̄ viues se facturum p̄omiserat mortuū fecisse cognouit. Hoc ita opo: tet accipi. vt non intelligaf de magno eusebio vercellens q̄ tpe ip̄ius factum sit hoc. Nā ip̄e sub valente impatore mortuus fuit. et a morte ip̄ius

vsq; ad mortem sancti germani vltra annos. l. c. fluxerant. Fuit ergo alius eusebius sub quo istud quod enarratur euenit.

¶ De sancto eusebio ciii. **¶**

¶ Eusebius dicit ab eo qd̄ est bonū. et se be qd̄ dicitur eloquentia vel statio. vel eusebius sonat bonus cultus. Ipse namq; habuit bonitatem in sanctificatione sui. stationem in constantia martirij. bonū cultū in reuerentia dei.

¶ Eusebius semper virgo existēs. dum adhuc cathecuminus esset ab eusebio papa baptisma et nomē suscepit. In quo baptismo manus angelice vise sunt que ipsum de sacro fonte leuauerunt. Marrona quedam eius pul. britudine capta. cū ip̄ius cubiculum vellet adire custodientibus angelis peruenire non potuit. Unde factomane ad eius pedes procidit. et ab eo veniam petijt. Ordinatus presbiter tanta sanctitate emicuit vt in missarū solemnij inter manus eius ministrum angelicū appareret. Post hoc cū arriana heresis totam ytaliam inficeret. imperatore cōstatio eidem heresi fauente. iulianus papa eusebium in vercellensem episcopum consecrauit. que tunc obtinebat inter alias v̄bes ytalie p̄ncipatum. Qd̄ heretici audientes omnes s̄ores ecclesie claudisecurrunt. Et eusebius v̄bcm ingressus ante hostiū maioris ecclesie que est beate marie genua flexit et omnia ostia sua mox oratione aperuit. Martentium mediolanensem ep̄m heretica p̄auitate corruptum de episcopatu eiecit. et p̄ eo virū catho-

De septem

Machabeis

licum dyonisiū ordinavit. Sicq; eusebius totā ec-
 clesiam occidēris. et athanasius totā ecclesiam oriē-
 tis ab arriano: us peste purgabant. Arrius nanq;
 presbiter alexandrinus fuit qui christus purā crea-
 turā esse dicebat. asserens q; erat quando nō erat.
 et q; propter nos factus est ut nos per eum tanq;
 per instrumentū deus crearet. et ideo magnus cō-
 stantius celebrari fecit incenū cōsilius. vbi error
 condemnatus est. Ipse autē postmodū miserabili
 morte interiit. q; omnia viscera et intestina p se-
 cessum emisit. Cōstantius autē cōstantini filius ipse
 heresi corruptus fuit. Quo circa cōstantius impera-
 tor: cōtra eusebiū plurimū indignatus multoz epō-
 ruz cōcilium conuocauit et dyonisiū accersiuit mul-
 tasq; epl'as ad eusebiū destinauit. qui sciens mali-
 tiā in multitudie preualere venire contēpsit et suā
 senectutē opposuit. Cū impator: statuit cōtra eius
 excusationē in mediolanensī v:be q; prope erat cō-
 cilium celebrari. Vbi cū eusebiū deesse videret. iussit
 arrianos fidē suā describere. et dyonisiū ep'm me-
 diol. ac. xxxiij. ep'os eidē fidei subscribere. qd audi-
 ens eusebi' de v:be sua mediolanū pfectur' exiit
 et mlt'a se passurū pcedixit. **C**ū igit ad quē-
 dam fluuiū venisset vt mediolanum pgeret nauis
 pcul ex alia pre fluminis exiēs co iubente ad eū
 venit. et ipm cum socijs sine gubernatore alio trās
 portauit. Tunc ei predictus dyonisius obuiauit et
 ad pedes eius pcedens veniā postulauit. Cū igit
 eusebius ab imperatore nec minis nec blandicijs
 flecti posset corā omnibus dixit. Vos dicitis filium
 minorē esse patre cur ergo michi filiū meū et disci-
 pulū p'ulistis? Non est em̄ discipulus sup magr'm
 nec seruus sup dñm suus. nec filius sup patrē. Qua
 illi rōne p'moti statim cyrographū quē scripserāt.
 et cui dyonisius subscripserat ei obtulerūt. At ille
 Nequaquē post filiū scribam cui auctoritate p'rem
 sed ipm succendite. nouūq; cui subscribam si vultis
 p'scribite. Sicq; nutu dei succensus est cyrograph'
 Cui dyonisius et alij. xxxiij. ep'i subscripserāt. Rur-
 sumq; arriani alium cyrographū cōscripserunt. et
 eusebio et alijs ep'is vt subscriberent tradiderunt
 Sed cū ab eusebio animati nullatenus cōsentirēt
 ceperūt plurimū gratulari q; cyrographū cui co-
 acti subscripserant penitus cōbustū videbāt. Tunc
 iratus p'stantius eusebiū volūtati arrianoz tradi-
 dit: Qui protinus ipm de medio alioz episcopoz
 rapientes: et durius flagellantes. eū p'gragus pa-
 lacij a summo vsq; ad imus: et rursus ab imo vsq;
 ad summū traxerunt. Cum ergo capite cōquassa-
 to multū sanguinē fudisset. et adhuc nō assentiret.

vincis post tergum manibus. per collum cū fune
 ipm traherāt. Ipse autē gratias agens dicebat se
 pro confessione fidei catholice mori esse paratum.
 Tunc constantius liberiū papam. dyonisiū: pau-
 linum. et omnes alios episcopos qui eius exēplo
 fuerāt animati in auxiliū mitti fecit. Eusebiū ve-
 ro apud scitopolim v:bem palastine arriani duxe-
 runt. et ipm in quodā loco sic artificio recluserunt
 vt esset illo longitudie breuior. latitudie angustio-
 ra vt curuatus nec pedes extēdere. nec se in latus
 alterus vertere posset. capiteq; depresso humeros
 tantum et cubitos mouere valebat. Veruntamen
 constantio defuncto. iulianus eidē succedens. et
 omnibus placere volēs. inbet exulatos episcopos
 reuocari. et deoz templā aperiri. et pace frui sub
 lege qua quisq; vellet. Et sic eusebius inde exiens
 ad athanasium venit. et quāta passus fuerat eidē
 exposuit. Defuncto autem iuliano et iouiniano re-
 gnante sopitis arrianis eusebius vercellas rediit
 et eum populus euz magna exultatione suscepit.
 Sed iterum valente regnante arriani repululant
 et eusebij domum vallantes. et extra domum su-
 pinū ipm trahentes lapidibus eum obruerunt. et
 sic ad domnum feliciter migrans in ecclesia quas
 ipse construxerat sepultus est. fertur quoq; hanc
 gratiā sue ciuitati eusebius a deo suis precibus im-
 petrasse vt nullus arrianus ibidem viuere possit.
 Vixit autē scdm cronicas ad minus. lxxxviij. annis
 flo:uit circa annos domini. ccc.

De septem machabeis cū A

De sancto Petro ad vincula

Machabei fuerunt septē fratres cum matre reuerenda et cleazaro sacerdote. qui pro obseruatione legis cum carne porcinā nolent comedere. inaudita suppliciorū genera perulerunt scdm qd̄ in scdo machabeorū plenius continetur. Et norandū q̄ ecclesia orientalis facit festa de sanctis vtriusq; testamēti. occidentalis aut̄ nō facit festa de sanctis veteris testamēti. eo q̄ ad inferos descenderūt. pr̄ter q̄ de innocentibus. ex eo q̄ in ipsis singulis occisus est christus: et de machabeis Sunt aut̄ quatuor rationes quare ecclesia de istis machabeis licet ad inferos descenderint solemnizat. Prima est p̄pter prerogatiuā martirij. Quia em̄ inaudita supplicia inter sanctos veteris testamēti passi sunt. ideo priuilegiati sūt vt eorū passio merito celebretur. Hec ratio ponit̄ in historia scolastica. Scda est propter representationē misterij Septenarius em̄ numerus est numerus vniuersitatis. Significant ergo in istis oēs patres veteris testamenti celebritate digni Nam licet de ipsis nō solemnizat ecclesia. tum quia ad limbum descenderunt. tum quia multitudo multorum nouorum subintrauit. in his tamen septem impendit omnibus reuerentiam. quia per septem vt dictū est vniuersitas designatur. Tercia est propter exemplū patiendi. p̄ponunt em̄ in exemplū fidelibus vt scdm horū constantiā ad zelū fidei animentur et ad patiendū pro lege euangelij sicut illi pro lege moysi fortius accingant. Quarta est propter causam supplicij. Nam pro defensione legis sue talia supplicia passi sunt. sicut et xp̄iani p̄ defensione legis euangelice patiuntur. Has tres vltimas rōnes assignat magister iohānes belet̄ i summa de officijs. c. v.

Ad vincula sancti petri

Est tum sancti petri apostoli qd̄ ad vincula dicit̄ quadruplici de causa institutū fuisse putatur. scz̄ in memoriā liberationis petri. in memoriā liberationis alexātri. pro destruendo ritu gentiliū. et pro impetrāda absolutione spiritaliū vinculoꝝ. Prima ergo causa est in memoriā liberationis petri. Nam sicut dicit̄ in historia scolastica herodes agrippa romā adijt. et ibi gaio nepoti tiberij cesaris familiarissimus extitit. Quadam aut̄ die cū esset herodes in curru cum gaio leuatis in celum manibus ait. Utinā viderē mortē senis. et te dñm totius orbis. Sed hoc auriga herodis audiuit. et tiberio continuo intimauit. Quapropter indignatus tiberius cesar herodē reclusit. Ubi dum quadaz die iuxta arborem innixus esset cuius frondib⁹ insidebat bubo. vn⁹ de cōcaptiuis

peritus in augurijs dixit ei. Noli timere quia cito liberaberis. et in tantum sublimaueris q̄ amicos tuos in tui mundiā cōcitaris. et in hac prosperitate morieris. Quācito aut̄ huius generis animal sup te videris ultra quintū diem viuere non valebis. Post aliquod tēpus tiberius morif et gaius in imperiū sublimat. qui quidē herodē de vinculis liberavit et magnifice sublimatū regē in iudeam misit. Cūq; venisset misit manus vt affligeret quosdam de ecclesia. Dicit̄ aut̄ iacobo fratre iohannis gladio ab eodē ante dies azimoz vidēs quia hoc gratum esset iudeis in diebus azimoz petrū apprehēdit. et in carcerē misit. volēs post pascha p̄ducere eum pp̄lo. Angelus aut̄ nocte eidem assistens mirabiliter eū vinculoꝝ nexib⁹ liberavit. et ad ministeriū p̄dicationis liberū ire iussit. facinus aut̄ regis dilationē non patif vltionis. Sequenti vō die custodes ad se venire fecit vt pro fuga petri diris eos penis afficeret. Hoc tñ impeditus est facere. ne solutio petri alicui noceret. Nā concitus in cesaream descendit. et ibi percussus ab angelo expirauit. Et em̄ sicut refert iosephus in .xix. antiquitatum libro cum cesareā aduenisset. et ad eum torius pro uincā viri vnanimiter puenissent. ille fulgenti veste et auro argentoq; mirabiliter cōtexa indutus incipiente die p̄cedit ad theatrum. Ubi cū primū solis radios vestis argentea suscepit. repulso splendore duplicatā spectantibus lucē fulgur metalli vibrantis effudit. vt intuentibus p̄stringeret acie serro: aspectus et p̄ hoc plus aliqd̄ de eo q̄ humane

De sancto Petro ad vincula

nature est artifex arrogaria metiref. Illico adulatis vulgi concrepant voces dicentis. Hucusq; ut hominē te tenuimus. sed ex hoc iā supra humanā naturā te esse fatemur. Et dū adulator: ijs demulcere tur honorib; . et oblatos sibi diuinos honores nō respueret respiciēs vidit incidentē sup funiculū capiti suo angelū. i. bubonē mortis ei; p; xime nūcū respiciēs q; ad pplm dixit. En ego deus vester morio: Sciebat em iuxta p; dicationē auguris se infra v. dies moriturū. Et cōtinuo p; cussus p. v. dies ver mibus cū corrodētibus expirauit. Hec iosephus. In memoriā igit tam mire liberationis principis ap; tōū a vinculis. et tā dire vindicte in tyrannum p; tinus subsecute ecclesia festū feri petri ad vincula solēnizat. Un̄ et epla in missa canit in qua hec liberatio facta fuisse p; hibetur. et scōm hoc videt q; hoc festum deberet vocari petri a vinculis. **U** Secunda causa institutionis extitit. Quā alexāder papa qui sextus post beatū petrū rexit ecclesiam. et hermes p; fectus vrbis rome qui per alexandru; ad fidē cōuersus fuerat. a quirino tribuno in diuersis locis in custodia tenebant. Dixitq; tribunus ad hermes p; fectū. miro: te virū prudentē honorē dimittere p; fecture. et vitas aliam somniare. Quiber mes dixit. Et ego ante hos annos hec omnia deridebam. et hanc vitam solam esse putabā. Respondit quirinus. fac ergo probare me q; alias vitā noueris esse. et cōtinuo fidei tue discipulū me habebis. Cui hermes dixit. Sanctus alexāder quē tenes in vinculis. ipse hoc melius te docebit. Tunc q; rinus maledicēs. hermem ait. Ego tibi dixi vt me probare faceres hoc et nunc me mittis ad alexandrum quē pro suis sceleribus teneo vinculatū. Verumtū sup te et alexandrū custodiā duplicabo. et si ipm tecum vel te cum ipō inuenire poterō. vere fidem tuis et eius dictis vel sermonibus adhibeo. fecit quod dixit. Et alexandro hoc hermes p; tin; indicauit. Orāte igit sancto alexādro angelus ad eum venit. et ipsum ad hermem in carceres duxit. Et inueniēs eos quirinus insimul plurimū admiratus est. Et cum hermes quirino narraret quomō alexander filiū suū mortuū suscitasset. dixit alexādro quirinus. Habeo filiam gutturosam nomine balbinam. Promitto igitur me tuas recipere fidē si filie mee impetrare poteris salutem. Cui alexāder. Uade citius et ipam ad carceres meum adducito. Cui dixit quirinus. Cū his sis quomodo in carcere tuo te poterō inuenire? Ad quē alexāder. Uade cito. quia qui me huc adduxit ille me illuc cito reducet. Pergens igitur quirinus filias suam ad

carcerem alexādrī adduxit. et ibidē ipm inueniēs ad pedes suos se prostrauit. Tunc filia eius cepit vincula sancti alexandri deuote osculari vt sanitatem reciperet. Cui alexander dixit. Noli filia has meas osculari catenas. sed boias sancti petri diligēter inquire quas deuote osculās recipies sanitatē. Quirinus igit in carcere vbi petrus detētus fuerat diligēter boias inquire fecit. easq; cū inuenisset filie sue osculandas dedit. Illa mox vt osculata est vincula. sanitatis est integre beneficium assecuta. Tunc quirinus veniā petens alexandrū de carcere extraxit. et ipse cū familia et alijs quā plurib; baptisma suscepit. Tūc sanctus alexāder hoc festū in kl. augusti celebrandū instituit. et in honorē apli petri eccliam fabricauit. vbi vincula reposuit et ad vincula nominauit. In hac solēnitate ad p; dicitam ecclesiam magnus fit p; cursus ppli. et ibidē ppl's vincula osculat. **T**ercia causa institutionis scōm bedam hec est. Octavianus impator et anthonius sibi inuicē affinitate cōiuncti. sic inter se mūdi totū imperiū diuiserunt. vt octavianus in occidēte ytaliam galliā et hispaniā. anthoni; vero in oriēte asias pontū et affricam possiderēt. Anthonius aut lasciuus et lubric; cū sorore octauiani i vxorē haberet ipam repudiāuit. et cleopatram reginā egipti in vxorem accepit. Ob hoc indignatus octavian; manu armata in asiā cōtra anthoniū p; cedit. et ipsum in omnibus supauit. Tūc anthoni; et cleopatra victi fugerunt. ac semetipos predolore nimio occiderūt. Egipti igit regnū octavianus destruxit. et romanā puincia fecit. Inde in alexādrīā p; xit et oibus eam diuitijs spoliāns romā ipsas trāsuexit. Unde rempublicā auxit. ita q; p vno denario dare qd prius pro quatuor vendebat. Et quia ciuilia bella valde vrbē vastauerāt ita eā renouauit vt dixerit Inueni latericiā relinquo marmoreā. Quia igit in tū rēpublicā auxit augustus primo oim vocat; est. Un̄ et ab eo augusti dicti sunt q; sibi in impio successerūt. sicut a iulio cesare ei; auūculo cesares appellan̄. Un̄ et hunc mēsem augustū q; prius sextilis dicebatur. q; a marcio sext; erat. ppl's suo noie inritulauit eū augustū vocās. In memoriā itaq; et honorē victorie illius quā prima die augusti octavian; habuit omēs romani hac die solemnizabant vsq; ad tēpus theodosij impatoris q; cepit regnare anno dñi. cccc. xxvi. Eudo; ita igit filia p; dicit theodosij impatoris vxor valentiniani hierosolimas ex voto p; xit. Ubi quidā iudeus p magno munere duas ei catenas obtulit quib; sub herode petrus apl's vincus fuit. Cū igitur romam redisset in kl.

De sancto Petro ad vincula

augusti. et honore impatoris gentilis romanos fo
lemnizare videret dolens quod dānato homini tantus
honor exhiberet. cogitāsq; quod non eos de facili a tali
cultura et cōsuetudine reuocare posset cogitando
tractauit. vt obseruantia quidē sic staret. sed in ho
nore sancti petri fieret. et illū diem vniuersus po
pulus ad vincula noiaret. Habita igit collatione
cū beato pelagio papa. pplm blandis exortatio
nibus induxerunt. vt obliuioni traderet memoria
principis paganorū et celebris fieret memoria prin
cipis apostolorū. Quōd dū cunctis placuisset illa ca
thenas quas de hierusalē attulerat. protulit et po
pulo ostēdit. Papa vō et illā cathenā protulit qua
sub nerone idē ap̄s vincit⁹ fuit. Hac ergo illis socia
ta ita miraculose vna cathena facta est. ac si semp
vna et eadē exstitisset. Unde papa et regina pro
nus statuerūt. vt quōd hominū indiscreta religio fa
ciebat gentili damnato in melius mutata faceret
ap̄lorū principi petro. Ip̄a igit vincula papa cū re
gina in ecclia sancti petri ad vincula posuit. et ip̄as
muneribus multis et priuilegijs magnis donauit
ac predictā diez vbiq; celebrem fore instituit. Hec
beda. Idem dicit sigibertus. **Q**uante autē virtu
tis hec cathena fuit anno dñi. cccc. lxxiij. apparuit.
quēdāz ei comitē impatoris ortonis p̄p̄inquū dya
bolus ante oculos oīm tam crudeliter arripuit. vt
seipm dēribus laceraret. Tunc iussu impatoris ad
iobānez papā duxit vt cathena sancti petri ei⁹ col
lo circūdaret. Sed cū quedā alia cathena furētis
collo fuisset imposita. et nichil ex hac prouenisset
salutis. nimirū vbi nil latebat virtutis. tandē vera
petri cathena p̄ducitur et furētis collo imponit
Tante autē virtutis pondus dyabolus ferre nō po
tuit: sed mox coram omnibus exclamans abscessit.
Tunc theodoricus metensis ep̄s ipsam cathenam
arripuit. et eam se nullatenus dimissurū nisi ma
nus sibi p̄cederet asserruit. Cum igit super hoc
inter ep̄m et papā aliosq; clericos grauis oriretur
contentio. impator tandē ip̄m litigium sedauit. et
ep̄o ex ip̄a cathena a papa anulū impetrauit. Nar
rat miletus in cronica et idē habetur in historia tri
partita. quod his diebus apud pyrum diaco ingens
appuit. in cuius ore donatus ep̄s virtute insignis
expuens mor eū occidit. prius tñ ante eius faciem
digitis crucem designans et eidē ostendens. Quē
vir. viij. iuga bouum ne eius putredine aer inficere
tur ad locū incendiij trahere potuerunt. Idē quoq;
ait ibidē. et in eadē tripartita historia habetur. quod in
creta dyabolus in specie moysi se posuit. Qui iude
os vndecunq; cōgregans sup magnū montis pre

cipitiū iuxta mare eos duxit. Quos dū ad terram
p̄missionis sicco pede se p̄eunte ducere pollice
innumeros enecauit. Unde credif quod dyabolus in
dignatus. quod occasione iudei qui regine cathenam
dederant plausus octauiani cessauit. de his se tali
ter vindicauit. Multi autē ex his qui euaserunt ad
baptismi gratiā cōuolarūt. Cū em̄ mons ipse dedi
uis incumberet. et illi sese euoluerent. priores tax
acutis rupibus lacerati q̄ in mare p̄focati mor
tui sunt. Cūq; reliqui idē facere vellent. et de
prioribus quid eis acciderit ignorarent. quidā pi
scatores inde trāsēūtes malū quod acciderat nar
rauerunt eisdem. et sic illi conuersi sunt. Hec in hi
storia tripartita. **Q**uarta causa institutionis
hic assignari potest. Dñs em̄ a vinculis petri mi
raculose absoluit. et eidē ligandi et absoluendi po
testatē dedit. Nos autē vinculis peccatorū obligari
tenemur et absolui indigem⁹. Ideo igit ip̄m in so
lennitate quod dicit ad vincula hoīorum⁹. vt sicut ip̄e
a vinculis absolui p̄meruit. et sicut absoluendi a
dño potestātē accepit. sit et ip̄e a peccatorū vincu
lis nos absoluat. Hanc vltimā institutionis causā
nōnulla exstitisse quod de facili p̄pendere pōt. si vide
at quod absolutionē a vinculis in ap̄lm factā epla cō
memorat. absolue di potestātē sibi cōcessas euāge
lista recitat absolutionē ab ip̄o nobis fiendā bo
dierna oratio postulat. Quōd autē p̄ clauēs quas ac
cepit inter dū etiā dānandos absoluat i quodā mi
raculo quod legit in libro miraculorū b̄tē virginis sa
tis clarer. Ap̄d namq; coloniā vrbē in monasterio
sancti petri erat quōdā monachus leuis lubricus.
et lasciuus. hic dū subita morte fuisset p̄uentus de
mones ip̄m accusabant et qliber peccatorū genera
cōtra ip̄m clamabāt. Unū dicebat. Ego sum cupē
ditas tua qua cōtra dei p̄cepta tā frequēter cupisti
Aliud clamabat. Ego sum vana glia qua te apud
hoīes iactanter exaltasti. Aliud ait ego sum men
datiū in quo mentiendo peccasti. Et cetera similit.
Ecōtra quedā bona opa quod fecerat ip̄m excusabāt
dicētia. Ego sum obediētia quā seniorib⁹ sp̄ualib⁹
exhibuisti. Ego sum psalmozū cātus. quē frequen
ter deo cōcinnisti. Sc̄tus autē petrus cui⁹ erat mona
chus p̄ ip̄o de p̄caturus deū adiit. Cui r̄ndit dñs.
Nūquid nō p̄pheta me inspirante dixit. Dñe quis
habitabit in tabernaculo tuo. aut quōs re. i mon. et.
Qui ingredif sine macula et. Quomodo hic potest
saluus esse cū nec sine macula sit ingressus nec sit
iustitiā opatus? Rogāte igit p̄ eo petro cū virgine
marre de hanc dñs sentētiā protulit. vt ad corpus
rediret. et ibi penā ageret. Tūc cōfestim petras

De sancto Stephano

clavi quam manu tenebat dyabolum terruit et in fugam cōuertit. Animā vero ei⁹ in manu cuiusdam qui in predicto monasterio monachus fuerat tradidit. et vt ad corpus ipam reduceret p̄cepit. Qui ab eo p̄ mercede reductionis poposcit. vt singulis diebus psalmū. miserere mei deus diceret. ⁊ sepul turā eius sepe scobis mundares. Ipseq; de morte rediens q̄ sibi contigerāt omnibus enarrauit.

De sc̄to stephano papa. cvi. A

Stephanus papa cū multis gentiliū verbo et exemplo conuertisset. et multa corpora sanctorū martirū sepellit⁹ a valeriano et galieno āno dñi. cclx. summo studio p̄quirif. vt euz et clericos aut sacrificare cogere aut supplicijs diuersis punirent. Dederūtq; edictū vt q̄cuq; eos p̄deret totā eoz substātiā possideret Quapropter x. de eius clericis statim cōprehensi sunt et sine audientia decollati. Sequēti die stephanus papa cōprehēdit. ⁊ ad tēpluz martis ducit. vt ibi aut ydolum adoraret. aut capitalē sententiā subiret S; cū templū ingressus fuisset. et deum vt ipm templum destrueret exorasset. statim magna pars tēpli corruit. ⁊ omnis multitudo pre nimio timore aufugit Ipse vero ad cimiteriū sancte lucie p̄xit. Qd̄ audiens valerianus milites plures priorib⁹ ad eū misit Qui vementes eum missam celebrantē inuenerūt et stantē intrepidū ac incepta deuote perficientes in sua sede decollauerunt.

De inuentione sancti stephani protomartiris cvi. A

In uentio corporis protomartiris stephani anno dñi. cccxvii. honozij p̄ncipis āno. vii. facta fuisse narraf. Repitur aut̄ ei⁹ in uentio trāslatio. et cōiunctio. In uentio ipius hoc ordine facta fuit. Nā cū quidā presbiter noie lucianus in territorio hierosolimitano. quē genadius inter illustres viros p̄memorat. ⁊ hec scripsit feria. vi. in stratu suo quiesceret et bñ vigilaret. quidā vir senex ⁊ statu p̄cerus. vultu decorus. barba plixa. pallio cādido amictus. cui gēmule auree et cruce inerant kōtēte. calciatus caligis in superficie deauratis eidē appuit. Qui manu aureā virgā tenēs tetigit eū dicens. Sūma cū diligētia n̄os patefacito tumulos q; indecēter despecto loco recōditi sum⁹. vade igif ⁊ dic iobāni ep̄o hierosolimitano vt nos in honorabili loco reponat. q; cū siccitas et tribulatio mūdū cōcufferit n̄oz suffragijs de mūdo p̄piciari decreuit. Cui lucianus p̄sbiter dixit. Dñe q̄s es? Ego sum inquit gamaliel qui paulū ap̄lm enutriui. et ad pedes meos legē p̄docui. Qui aut̄ me cū iacer sc̄tus est stephanus q̄ a iudeis lapidat⁹ extra ciuitatē picatus est. vt a feris ⁊ auibus deuoraret. S; hoc oīno ille. p̄hibuit cui idē martir ille sam fidē seruauit. Eo aut̄ ipm cū reuerētia multa collegi. et i meo nouo tumulo sepeliui. Alius aut̄ q̄ me cū iacer est nichodemus nepos meus q̄ nocte i bñm adiit. et a petro et iobe sacrum baptisma suscepit. Quapropter idignati in eū p̄ncipes sacerdotū eū occidissent. nisi ob n̄i reuerētiā destitissent. Verū tñ oēm substātiā eius diripuerūt. et a principatu

pi

De inuentione sancti stephani

deposuerunt multosq; eū afficiētes uerberibus semiuiuū reliquerūt. Hunc cū ego ī domo meo duxissem diebus aliquibus supnixit. et defunctū iuxta pedes beati stephani sepeliri feci. Tertius uero q̄ mecum est. ipse est abibas filius meus. q̄ anno etatis sue .xx. mecum baptisma suscepit. et uirgo permanens cum paulo discipulo meo leges didicit. Uxor uero mea et bea. et selemias filius meus. q̄ fides xp̄i noluerunt recipere nra nequaquā digni sepultura fuere sed eos a libi sepultos inuenies et eoz tumultuos vacuos et inanes. Hoc dicto scūs gamaliel dispuuit. Lucianus uero euigilans dñm exorauit. ut si hec uisio in ueritate fieret. eidē sc̄do actercio appareret. In sequenti igit feria sexta idē sicut prius apparuit. et cur ea q̄ sibi dixerat neglexerit requisitū. Non inquit dñe neglexi. sed rogauī dñm ut si hec uisio ex deo esset michi tercio apperet. Dixitq; ei gamaliel. Quā in mente tua cogitasti si nos inuenias quō reliquias singulorū discernere posses. ex his q̄ tibi sub similitudine offero singulorū loculos et reliquias edocebo. Ostēditq; ei tres calathos aureos et quartū argēteus. quoz vnus erat plenus rosis rubētibus. et alij duo rosis albis. quartū etiā ostēdit calathum argenteū plenū croco. Dixitq; gamaliel. Hi calathi rostri sunt loculi. et he rose nostre sunt reliquie. Calathus plenus rosis rubeis est locus sancti stephani. q̄ solus ex nobis martirio meruit coronari. Alij duo rosis albis pleni mei et nichodemi sunt loculi qui sincero corde in cōfessione xp̄i p̄seuerauimus. Quartus uero argēteus croco plenus est abibe filij mei. qui candore uirginitatis pollebat. et mūdus de mūdo exiuit. His dictis iterū dispuuit. feria autē .vi. sequētis ebdomade eides iratus apparuit. et de dilatione et negligētia sua eū grauitē increpauit. Cōtinuo igit lucianus hierosolimā adijt. et iohāni ep̄o cunctaq; ordinē enarrauit. Pergunt igit cū alijs ep̄is accersitis ad locū predictū luciano ostēsum. Cūq; cepissent fodere terra pcutit et suauissimus odor sentit. Ad cuius odoris miras fragrantia meritis sanctorū. lxx. hoīes a diuersis infirmitatibus liberant. Sicq; ī ecclesiā syon q̄ est in iherosolimā. ubi scūs stephanus archidiaconatus officio functus est. cū magno gaudio sanctorū reliquias transtulerūt. et eas ibidē honorifice cōdidērūt. Ea autē hora pluuia magna descendit. Huius uisionis et inuentionis mentionē facit beda in cronica sua. **¶** De inuentione sancti stephani facta est ea die qua eius passio celebrat. et eius passio in hac die fuisse dicit. festa autē ab ecclesia mutata sunt duplici rōe. Prima est quā xp̄s ideo natus

est in terris ut homo nasceret in celis. Decuit igit ut natiuitati xp̄i p̄tinuaret natiuitas sancti stephani. q̄ primus pro xp̄o martiriū sustinuit. qd̄ est nasci ī celo. ut p̄ hoc notaret vnā ex alia sequi. Unde etiā tanta de ip̄o. Veri xp̄s natus est in terris ut hodie stephanus nasceret in celis. Sc̄da ratio est quā festū de inuentione solēnius agebatur q̄ festū de passione. et hoc tū p̄pter reuerentiā natiuitatis. tum p̄pter multa miracula q̄ in ip̄ius inuentione dñs ostēdit. Quia ergo passio ip̄i dignior est q̄ inuentione et ob hoc solēnius debet esse. ideo etiā festū de passione ad illud t̄ps trāstulit in quo ī ampliori reuerentiā habeat. **¶** Translatio autē eius ut ait auḡ. hoc mō fuit. Nā alexander senator p̄stātinopolitanus iherosolimā cū uxore sua adijt. et p̄thomartiri stephano pulcherrimū oratoriū p̄struxit. ac post eius obitū iuxta eū corpus se sepeliri fecit. Euolutis ergo .vij. annis iulianae uxore ī patriā suā uolēs redire. ut pote q̄ a principibus iniuriā patiebatur. corpus uiri uoluit deferre. Qd̄ cū ab ep̄o multis p̄cib⁹ postulasset. ep̄s duos loculos argēteos p̄tulit dicēs. Nō noui q̄s sit ex his loculis uiri tui. Et illa. Ego noui. Et impetū faciēs amplexata est corpus sancti stephani. Sic ergo dū corpus uiri putat accipere casu corpus p̄thomartiris accepit. Cū autē nauim cum corpore conscendisset. hymni audiunt angelici. odor effragrat. clamāt demones. se uā suscitant tē pestatē dicētes. Ne nobis q̄ p̄thomartir stephanus transit dirō nos uerberās igne. Cū ergo nauē naufragiū formidaret. stephanus inuocat. et cōtinuo appuit dicēs. Ego sc̄z nolite timere. Gratias tranquillitas magna subsecuta est. Tūc audite sunt uoces demonū clamātiuz. Impie p̄nceps nauē accende. q̄ aduersarius noster stephanus est ī ea. Tūc p̄nceps demonū. y. demones q̄ nauē incendere miserunt. S; āgelus dñi in p̄fundū eos dimersit. Et cū calcedonē uenissent. demones clamabāt. Seruus dei uenit. qui ab iniquis lapidatus est iudeis. Cōstantinopolim igit incolumes p̄uenerūt et ī quadā ecclesia corpus sancti stephani cū magna reuerentiā cōdiderūt. hec auḡ. **¶** Conuictio autē corporis sancti stephani cū corpore sancti laurentij hoc die facta fuit. Cōtingit em̄ eudoria filiā theodosij imperatoris a demone grauitē cruciari. Qd̄ cū patri suo cōstantinopolim p̄stituto intimatū fuisset. iuberet filiā p̄stātinopolim adduci. ut sacro sanctis p̄thomartiris stephani reliquijs tangeret. Demon autē in ea clamabat. Nisi stephanus romā ueniat non exibo quā sic est ap̄loz uoluntas. Qd̄ cū imperator audiisset. a clero et populo p̄stātinopolitano obtinuit ut

corpus sancti stephani romanis darēt. et ipsi beati laurentij corpus acciperēt. Tunc impator pelagio pape sup hoc scripsit Papa vo de filio cardinaliū impatoris petitiōni p̄sensit. Missi igit p̄stātinopoli cardinales corpus sancti stephani romā deferūt. ⁊ greci p̄ accipiēdo corpe sancti laurentij p̄sequunt. Capue igit corpus stephani recipit. et brachiū ei⁹ dextrā a capuanis deuotis p̄cibus obtinet. et metropolitana ecclia in eius honore fabricat. Cū autē romā venissent. et i ecclias sancti petri ad vincula corpus deferre vellent. vectores subsistunt. nec vltra procedere possunt. Demon autē in puella clamabat. frustra laboratis quia nō hic. sed apud fratrem suū laurentium sedē elegit. Illuc igit corpus deferret et ad eius tactū puella a demone liberatur. At laurentius aduentui fratris sui quasi cōgratulanus et arridens in alteram partē sepulcri secessit et medietatem illius vacuam fratri reliquit. Breui vero dū manus apponunt vt laurentiū ferāt ad terrā velut exanimis corruerunt. Sed orantibus pro eis papa clero et populo vix ad se ad vesperā redierūt. Omnes tamen infra .x. dies mortui sunt Latini etiam q̄ sibi p̄senserāt in frenesim versis sanari nō potuerūt. quoadusq; sanctorū corpa in simul tumultata fuerūt. Tunc vox de celo audita est. O felix roma q̄ corpus laurentij hispani. et stephani hierosolimitani tam gloriosa pignora vno claudis manselo. facta est autē ista cōiunctio. .ix. kl. maij circa annos dñi. ccccxxv. **E** Refert aug. in li. xxiij. de ciu. dei. vi. mortuos ad inuocationē sancti stephani suscitatos. videlz quendā q̄ cum mortuus sciaceret vt ei iā pollices ligarent inuocato sup eū noie beati stephani p̄tinuo suscitatus est. Itē quēdā puerū a plauastro p̄tritu. quē mater ad eccliam sc̄i stephani deferēs viuū et sanū recepit. Itē quādas sancrimoniales que cū in extremo spū constituta ad eccliam sancti stephani delata fuisset. et ibidem expirasset. videntibus oibus et stupentibus sanara surrexit. Itē quandā puellā apud yponē cuius tunica cū pater ad eccliam sancti stephani deportasset. eā postmodū sup corpus defuncte puelle. p̄iecit. et illa statim surrexit. Itē quendā iuuenē apud yponē cuius corp⁹ cū in unctū fuisset oleo sancti stephani statim surrexit. Itē quendā puerū qui cū ad eccliam sancti stephani mortuus fuisset delatus ad inuocationē sancti stephani vire est. p̄tinuo restitutus. **D**e hoc martire sic dicit aug. Martirē istuz gamaliel stolarus reuelauit. saulus spoliatus laudauit. xp̄s pannis inuolutus ditauit. et precioso lapide coronauit. Idē. Itē in stephano emicuit pul

chritudo corporis. flos etatis. eloquētia sermocinātis. sapientia sanctissime mētis. et opatio diuinitatis. Idē. fortis colūna dei cū inter lapidiferas manus captatorio forcipe teneret fide fūdabilis igni ebaf. feriebaf et p̄ducebaf. p̄stringebaf et angebaf. cedebaf et nō vincebaf. Idē sup illud. Dura ceruice ⁊c. Dic non blandit s̄ inuehit. nō palpat s̄ puocat. nō trepidat sed instigar. Idē. Attende stephanū p̄seruū tuuz. homo erat sicut et tu. de massa peccati erat sicut et tu. cōp̄cio redemptus quo tu. Et cū dyaconus erat euangeliū legebat. qd legis vel audis et tu. Ibi inuenit scriptū. Diligite inimicos vestros. Didicit legē do p̄fecit obediendo.

De sancto dominico cylii A

Dominicus dicitur quasi dñi custos vel a dño custoditus. vel dicitur dominicus q̄tum ad etymologā huius nois qd est dñs. Dicitur autē custos dñi tribus modis. scz custos honoris dñi quo ad deum. custos vince dñi vel gregis dñi quo ad primū. custos voluntatis dñi siue p̄cepto: um dñi quo ad seipsum. Scdo dicitur dominicus quasi a dño custoditus. Dñs em̄ custodiuit ipm̄ quātū ad triplicē statum suum. in quoz primo fuit laicus. in scdo regularis canonicus. in tercio vir apostolic⁹. Nam in primo cū custodiuit faciendo eū laudabiliter incipere. in scdo feruēter p̄ficere. in tercio p̄fectionem app̄bēdere. Tertio potest dici dñicus per etymologā huius nois dñs. Dñs nāq; dicitur quasi donās minus vel donās minus vel donans minus. Sic beatus dñicus fuit donās. i. condonans

De sancto

minas per iniuriarū dimissionē. donās minus per corporis macerationē q; corpori suo semp minus dabat q̄ appetebat. donans mun⁹ per libertatis largitionē. q; non solū sua pauperibus tribuit. sed etiā seipm̄ pluries vendere voluit.

Dominicus ordinis predicatorū dux et pater inclitus. ex hispanie partibus villa q̄ dicitur Calaregia oronien. diocesis patre felice. matre vero iobāna noie scdm̄ carnē originē duxit. Cui⁹ mater an̄ ipius ortū vidit in somnis se carulū gestantem in vtero. ardentē in ore faculam baiulantem. Qui egressus ex vtero torā mundi machinā incendebat. Cuidā etiā matrone q̄ ipm̄ ex sacro fonte leuauerat videbat q; puer dominicus stellam presulgidam haberet in fronte q̄ rotū orbem illustrabat. Dū adhuc esset puerulus et sub nutricis custodia cōstitutus. dephensus est sepe lectū dimittere. et sup nudā humū iacere Missus tandē parentiā ad studiū amore sapientie addiscēde. vinum p̄ decenniū non gustauit. Ubi cū fames valida esset liberos cū omni suppellectili vēdidit. et preciū eoz paupibus erogauit. Crescēte iam eius fama ab ep̄o oronien. in sua ecclesia canonicus regularis efficit. et postmodū factus oibus vite speculū a p̄canonicis subprior ordinat. Ip̄e aut̄ die ac nocte lectioni et orōni vacabat. assidue deū exorans vt sibi hāc gratiā infundere dignaretur qua se totū aliqñ saluti posset impendere primoz. In li. quoq; de collatōib⁹ patrū studiosissime legēs p̄fectōis cumulū apprehendit. Pergēs aut̄ cū p̄dicto ep̄o tholosam dephendit hospitiū suū heretica prauitate corruptum. Quē ad fidem cōuertit et quasi quen dā p̄imiciā manipulū future messis dño presentauit. **R**egit in gestis comitis montisfortis q; cū beatus dominicus quadā vice aduersus hereticos predicasset aut ciuitates quas in mediū p̄duxerat redegit in scriptis. et cuidā heretico cedulā illā tradidit. vt super obiectis deliberare deberet. Illa autem nocte ad ignē hereticis p̄gregatis cedulā quam recepat produxit in mediū. Cui socij dixerūt vt in ignem illam p̄iceret. et si p̄buri p̄ringeret eoz fides imo perfidia vera esset. Si vero cōburi nō posset verā fides romane eccleie p̄dicarēt. Qua p̄pter cedulā in ignē p̄icit. Que cū aliquātulus moram in igne fecisset incōbusta ab igne p̄tinus p̄siliit. Stupētib⁹ cūctis vnus ceteris durior ait. Projiciat iterū et sic expietia plenius respiciet et plenius experiemur veritatē. Projiciat iterū et itez p̄siliit incōbusta. Iterū ille dixit. Tercio p̄iciat et tūc sine dubio rei exitū cognoscemus. Projiciat tercio. et iterū incōbusta p̄si

Domínico

lit et illesa. Heretici aut̄ in sua duricia p̄manētes districtissima inter se iuratiōe firmauerūt ne hoc aliiq; publicaret. Quidāq; miles q̄ ibi aderat et no stre fidei aliq̄tulus adbererat. Istud miraculum postmodū publicauit. factū est aut hoc apud mōtē victorialis. Simile quidam dicit accidisse apud fanū iouis in dicta ibidē in dieb⁹ illis p̄tra hereticos quadē disputatiōe solēni. **C**eteris igit ad p̄pria redētib⁹. et ep̄o oronien. defuncto solus ibidē sanctus dominicus cū paucos remāsit p̄tra hereticos p̄stanter verbū dei annūciās. Irridebant aut̄ eū aduersarij veritatis. spura lutum et buiusmodi vilia p̄icientes in eū. et a tergo p̄ derisu sibi paleas alligantes. Cū autē sibi interitū minarent impetratus rīdebat. Nō ego martirij dignū sum gloria. nondū merui istā mortē. Quapropter locū transiens in quo sibi parate ferebātur insidie non solū intrepidus verū etiā cantās et alacer p̄cedebat. Qd̄ illi admirātes dixerūt illi. Nunquid nō tu mortis horore p̄terit? Quid acturus eras si p̄prehēdissem⁹ te? At ille. Rogasset vos ne repētinā me subito p̄meretis vulneribus. sed paulatim et successiue membra singula mutilātes. deinde ostensis corā oculis meis detruncatis membrorū p̄culis. ip̄os etiā oculos eruentes ad vltimū semiuuū laceratūq; corpus sic p̄mittētes in suo sanguine volurari vel p̄orsus ad libitū me necaretis. Cū quendā respicet p̄pter nimā quam patiebatur in op̄tā hereticoz cōiortijs adhesisse. decreuit seipm̄ venūdare quaten⁹ ex accepto p̄cio de seip̄o et egestatis simul occasiōe p̄cideret. et sub errore venūdātū liberaret. Qd̄ et fecisset. nisi inopie eius diuina misericordia aliter p̄uidisset. Alias etiā cū quedā mulier fratrem suū in sarracenoꝝ captiuitate detētū lamentabili sibi cōquestione exponeret. nullūq; sibi ad eius liberationē fatere cōsiliū fuisse. ille in maxima p̄passione cōmōtus seipm̄ p̄ redemptionē captiui vendendū obtulit. Sed deus qui ipm̄ necessarios ad redemptionē sp̄ualem multoz captiuorum p̄uiderat non p̄misit. **H**ospitatus in partibus tholosanis apud quadā matronas ab hereticis p̄ostentationē religionis deceptas. p̄ totā quadragesimā vt sic clauū clauo retūderet in pane solū et aqua frigida cum adiūcto sibi socio ieiunauit. Nocte vero vigilās cū necessitas cogebat lassā membra sup nudā tabulam reclinabat. Sicq; factū est vt illas matronas ad agnitionē vitatis p̄duceret. Post hoc aut̄ cepit de institutiōe ordinis cogitare cuius officū esset p̄ mūdū predicādo discurrere. et cōtra hereticos fidē catholicā cōmunire. Cū igit

De sancto

Domínico

in p̄tibus tholosanis m̄sisset p̄. x. annos a trāstiti
 oronicē. epi vsq; ad tempus quo lateranense con-
 ciliū debuit celebrari. cum fulcone tholosano ep̄o
 romam ad cōciliū generale adijt. ac a summo pon-
 tifice innocentio ordinē qui p̄dicatoꝝ diceret. et
 esset cōfirmaret sibi suisq; successoribus postulauit
 Qui cum aliquantulū se difficilem exhiberet nocte
 quadā idē pontifex videbat in somnis q̄ lateranē
 sis ecclesia grauem subito ruinam minaretur. Quō-
 dum tremēs aspiceret. ex aduerso vir dei dñicus
 occurrebat. humerisq; suis suppositis totā illā ca-
 surā fabricam sustentabat. Euigilans aut̄ et visio-
 nem intelligens. petitionē viri deibilariter acce-
 ptauit hortans vt ad fratres suos rediens regulā
 aliquā approbatā sibi eligeret. et sic ad ip̄m rediēs
 confirmationē ad libitum impetraret. Regressus
 igit̄ verbū summi p̄tōficis fratrib⁹ patefecit. Erāt
 aut̄ fratres numero arceret. xvi. Qui iuocato ip̄i
 sancto regulā beati auḡ. doctoris et p̄dicatoꝝ exti-
 m̄. ip̄i pariter et re et noīe p̄dicatoꝝ futuri vna
 nunter elegerunt quasdā artioꝝ quidē vite p̄sue-
 tudines. quas sibi p̄ formas p̄stitutionū obseruan-
 das statuerūt. insup̄ assumentes. Verū interea in-
 nocētio defuncto. et honorio in summū p̄tōficē sub-
 limato p̄firmationē ordīs eius āno dñi. m. cc. xvi.
 a p̄dicto honorio ip̄etrauit. Dñ igit̄ rome in ecclia
 sancti petri p̄ dilatiōe sui ordinis exoraret glorio-
 sos principes ap̄loꝝ petri et pauli ad se venien-
 tes aspexit. Quoz̄ prim⁹ petrus videlicet baculū
 paulus vō sibi libiū tradere videbant̄ addebātq;
 dicētes. Uade p̄dica q; a deo ad hoc ministerium
 es electus. Morq; in momēto t̄pis videbat̄ ei q̄
 filios suos p̄ totū mundū disp̄os aspiceret incedē-
 tes binos et binos. Qua p̄pter tholosā rediēs fra-
 tres suos disp̄sit et quosdā quidē hispaniā quosdā
 vero parisiū. alios tandem hononiā destinauit.
 ip̄e vero romā reuersus est. **¶** Monachus q̄
 dā ante ordinis p̄dicatoꝝ institutione in extasi
 factus. vidit beatam virginē flexis genibus et iun-
 ctis manibus p̄ humano genere filiū deprecantē
 Qui dās sepe pie matri repulsam. tandem instāte
 ea sic ait. Mater mea qd̄ possis vel debeo ampli⁹
 eis facere? Nisi patriarchas et p̄phas et parā se-
 emendauerūt. Veni ego ad eos deide nisi ap̄los
 et me et illos occiderūt. Nisi martires et cōfesso-
 res et doctores. nec illis acquiruerūt. S; q; nō est
 fas vt tibi aliquid denegem. dabo eis meos p̄dica-
 toꝝ p̄ quos valeant illuminari et mūdari. sin aut̄
 veniam cōtra illos. Similē visionē alius vidit eo-
 dem t̄pe quo. xij. abbates cisterciē. ordinis tholo-

san̄ p̄ra hereticos sunt transmissi. Nā cum filius
 matri orāti r̄disset vt supra. dixit mater. Bone fi-
 li nō scdm̄ eoz̄ maliciā. sed scdm̄ tuā misericordiā
 agere debes. Tunc filius victus p̄cibus ait. Ad vo-
 tum tuū adhuc cū eis hanc misericordiā faciam q̄
 p̄dicatoꝝ meos eis mittas qui eos mōniant et in-
 forment. et si se nō correxerint amplius eis nō par-
 cam. **¶** Quidā frater minor q̄ multo t̄pe socius san-
 cti francisci extiterat pluribus fratribus de ordine
 p̄dicatoꝝ narrauit. cū beatus dominic⁹ rome p̄o
 cōfirmatiōe sui ordinis apud papā instaret. nocte
 orās vidit in spū x̄pm̄ in aere existentem. et tres lā-
 ceas in manu tenentē. et contra mundū eas vib̄ā-
 tem. Cui velociter mater occurrēs qd̄ nam veller
 facere inquisuit. Et ille. Ecce totus mūdus trib⁹
 vicijs plen⁹ est. scz̄ supbia. p̄cupiscētia. et auaritia
 et ideo his tribus lanceis ip̄m volo p̄imere. Tunc
 virgo ad eius genua p̄cēdens ait. fili carissime m̄i
 serere et tuā iustitiā misericordiā tempato. Cui x̄ps
 Nonne vides quāte michi iniurie irrogant. Cui il-
 la. Tēpera fili furoꝝ et paulisper expecta. Habeo
 em̄ fidelem seruū et pugilem strennuū. q̄ vbiq; di-
 scurrens. mundū expugnabit. et tuo dñio subiuga-
 bit. Aliū quoq; seruū in adiutoriū sibi dabo. q̄ secū
 fideliter decertabit. Cui filius. Ecce placat⁹ facies
 tuā suscepi. sed vellem ego videre quos vis ad t̄m
 officū destinare. Tunc illa x̄po sanctū dñicum p̄e-
 sentauit. Cui x̄ps. Vere bon⁹ et strenuus pugil iste
 et studiose faciet q̄ dixisti. Obtulit etiā sanctū fran-
 ciscū. et hunc x̄ps sicut et primū p̄ter p̄mendauit.
 Sanctus aut̄ dñicus sociū suum in visione sua dili-
 gēter p̄siderans quē añ non nouerat in crastino in
 ecclia inuentū ex his q̄ nocte viderat sine indice re-
 cognouit. et in eius amplexus et oscula pia rucns
 ait. Tu es socius meus tu p̄ter curres me cū. Item⁹
 simul et nullus aduersarius p̄ualebit. Visionē quo-
 q; p̄dictā sibi p̄ ordinē enarrauit. Et ex tūc factū
 est eis cor vnū et anima vna in dño quod et in po-
 sterioris mandauerūt perpetuo obseruari. **¶** Cū
 quendā nouitiū apulū ad ordinē recepisset. quidā
 qui p̄dicti nouiti socij fuerant eū adeo p̄uerterūt
 q̄ ad seculū iam redire delibētās vestes suas mo-
 dis oībus expectebat. Quō beatus dñicus audiēs
 cōtinuo orōni se dedit. Igit̄ cū dictū iuuenē iam re-
 ligiosis vestibus expoliassent. et iaz sua camisia in-
 duissent. ille magnis vocibus clamare cepit ac dis-
 cere. En estuo. en ardeo. en totus exuro. Extrabi-
 te. extrabite hanc camisiā maledictā q̄ me totum
 exurit. Nullo ergo mōdo q̄escere potuit. quousq;
 exutus camisia religiosis vestib⁹ denuo est indur⁹

De sancto

et ad claustrū reductus. **E**xistente beato dñico bononie cū fratres iā ad domiendū iuissent. quidā frater cōuersus a dyabolo vexari cepit. Quōd cū frater reuerius lausanensis magister eius audisset beato dñico hoc studuit indicare. Sanctus autem dñicus ad ecclesiā ante altare eū portari fecit. Qui eū vir a fratribus. x. fuisse deportatus. dixit beatus dñicus. Adiuro te miser vt dicas michi quare vexas creaturā dei. et quare. et quomodo huc intrasti. Qui rēdit. Vexo eū q̄ meruit. Bibit eū beri in ciuitate sine licētia prioris nō adhibito signo crucis. Tū tūc intraui in eū i specie bibionis. quoniam ipse bibit me simul cū vino. Hoc aut tunc eū bibisse verū compertū est. Inter hec factū est primū signū ad matutinas. Quo audito dyabolus q̄ in eo loquebatur dixit. Amodo hic plus stare nō possum. ex quo capuciatū surgit. Et sic ad orōnes beati dñici exire p̄pulsus est. **T**um in tribus tholosanis quoddā flumen trāssisset libri eius nullū habentes cōseruatoriū in fluuiū ceciderunt. Die aut tertia quidā piscator ibi hamū p̄iciens. cum magnus piscē se p̄didisse putaret libros ip̄os extraxit penitus sic illesos ac si in aliquo armario fuissent cū omni diligētia custoditi. Cū ad quoddā monasteriū venisset. et fratres quiescerēt. nolēs eos inquietare. orōne fusa clausis ianuis monasteriū cū socio introiit. Idē etiā p̄pertum est cū in p̄slictu hereticorum cū quodā cōuerso cisterciē. fuisset. Nā cū sero ad quādam ecclesiā deuenissent. et clausam inuenissent. orōne fusa a beato dñico intra ecclesiam se subito inuenerūt. et noctē illas totā in orōne duxerunt. **P**ost labore itineris anteq̄ ad hospitium deuenisset sitim ad fontē aliquē extinguerē p̄sueuit. ne in domo hospitis plus bibendo aliquā noxam incurreret. **S**colaris quidā lubricū carnis patiens venit in quodā festo ad domū fratrum de bononia. vt ibi missam audiret. Cōtigit aut tūc missam beati dñicum celebrare. Cum aut ad oblationē ventum fuisset. dictus scolaris accessit. et manū eius cū multa deuotione osculatus est. Quā cū osculatus fuisset tantā ex illa prodire sensit odoris fragrantiam quā in vita sua nunq̄ aliquē exprisus est. Et ex tūc estus libidinis in eo mirabiliter refriguit. adeo vt quāntē erat vanus et lubricus efficeret postmodū cōtinens atq̄ castus. Quā quā mūditiē puritate eius caro pollebat cuius odor tā mirabiliter sordes mentis purgabat. **S**acerdos quidā vidēs aliquē beatum dñicum cū suis fratribus p̄dicationi tam feruenter insistere deliberauit eis adherere dūmodo nouū testamentum sibi ad predicandū necessariū

Dominico

habere posset. Hec eo cogitante quidā iuuentis veniale testamentum sub veste baiulans affuit. Quōd statim sacerdos cū magno gaudio emit. Sed dū ad huc aliq̄tulus dubitaret. fusa ad deū p̄ce. imprefasq̄ sup̄ librū exterius cruce. librū aperuit. et oculos ad capitulum quōd primo se obtulit mox coniecit. et illud quōd in actibus petro dictum est eidē occurrit. Surge descende et vade cū eis nichil dubitās. quia ego misi illos. Statimq̄ surgens eiusdem adhibuit. **C**ū apud tholosam in theologia regeret magister quidā scientia et fama p̄clarus. quodam mane añ diez dū suas p̄videret lectiōnes oppressus somno caput suum in cathedra paululū reclinauit visumq̄ est sibi q̄. vii. stelle ei presentarent. Qui cū de nouitate talis exēnū plurimū miraret. subito in luminē et quātitate predictę stelle intrū creuerunt q̄ totū mundū illuminauerūt. Qui euigilans quidnā sibi hoc vellet plurimum mirabat. Et ecce dum scolas intrasset et legeret beatus dñicus et cū eo sex fratres eiusdē habitus ad predictum magistrū humiliter accesserūt. et suum sibi p̄positum intinantes dixerūt. q̄ scolas suas cuperēt frequētare. Qui recolēs visionem ip̄os esse septem stellas quas viderat nō dubitauit. **R**ome viro dei dñico posito vir quidā magister reynaldus sancti amiani aurelianē. decanus q̄ etiā parisius in iure canonicō reuerat annis. v. romā cū aurelianēsi ep̄o mare transiturus aduenerat. Dudū aut in proposito habebat relictis omnibus p̄dicationi insistere sed quonā modo id cōplere posset nec dū aduenterat. Cū aut a quodā cardinali cui h̄mōi votū. expresse rat de institutione predicatorū didicisset. et brō dñi eo accersito eidē suū p̄positum reuelasset. extunc ip̄ius ordinis deliberauit ingressus. Nec mox a graui febrū infirmitate corripit. et de eius salute penitus desperat. Perseuerat aut in orōne beato dñi eo. ac beatā virginē cui tanq̄ speciali patrone curam ordinis totā p̄miserat exorante. vt vel saltem modico tpe eum sibi cōcedere dignaret. ecce subito reginā misericōdie duabus admodū speciosis comitantans ad se visibiliter venientē aspexit blādas facie sibi dicentē. Pete a me quōd vis et dabo tibi. De liberatū quid peteret. vna ex predictis puellis suggestit ne quid peteret. sed se totū reginē misericordie voluntati cōmitteret. Quōd dū fecisset illa manū extendens virginē. aures eius et nares. manus eius et pedes salutari quam tulerat vnctione perunxit formulas v̄borū p̄prias ad singulas vnctiones subinfrēs. Ad renes ait. Stringant renes tui

De sancto

Dominico

cingulo castitatis. Ad pedes aut ait. Ungo pedes tuos in preparatione euangelij pacis. Ad didicos die tercia mitra tibi ampullam restitutionis plenarie sanitatis. Tunc ei habitus ordinis ostendens en inquit iste est habitus ordinis tui. Hanc aut visionem similiter beatus dominicus in ordine positus vidit. Mane aut facta ad eum veniens sanctus dominicus et sanum repperit et ab eodem totius visionis serie audiuit: et habitum quem virgo monstrauerat assumpsit. Nam antea fratres supplicij vrebant. Die aut tercia dei mater affuit. et corpus reynaldi adeo perunxit. quod non solum est febrius. sed etiam ardore concupiscentie sic extinxit. ut sicut ipse postmodum est confessus nec primus in eo motus libidinis decetero pullulauit. Hanc visionem iterato exhibitam quidam religiosus de ordine hospitaliorum priore quoque beato dominico proprijs oculis vidit et stupuit. Hanc visionem multis fratribus maxime post illius obitum. beatus dominicus publicauit. Missus igitur reynaldus bono animi predicationi ardentem instabat. et fratrum numerus crescebat. Post hoc aut missus parisiis non post multos dies in domino obdormiuit. **F** Juuenis quidam nepos domini stephani cardinalis de fossa noua cum equo in fouea precipitio lapsus inde mortuus est eductus. Qui beato dominico oblati oratione fusa vite pristine est restitutus. **I**n ecclesia sancti sexti architectum quendam conductum a fratribus sub scripta quedam ruina desuper resoluta contigit denique sub cumulo cadentis macerie iacentem extinxit. Sed vir dei dominicus corpus de cauerna subductus ad se deferri iussit ordinemque suarum suffragio statim vite simul et sanitati restituit. **I**n eadem ecclesia apud romam dum fratres circiter xl. manerent et quadam vice panis valde modicum inuenissent. beatus dominicus id modicum quod habebat panis in partes diuidi supplementam mandauit. Dumque vnusquisque bucellas panis cum gaudio frangeret. ecce duo iuuenes eiusdem habitus formeque similes refectorij intrauerunt. palliorum sinus qui a collo pendebar plenos panibus deferentes. Quibus in capite mese serui dei dominici silenter oblati ita subito discesserunt. ut nulus decetero vel vnde venerit vel quo abierint scire posset. Tunc sanctus dominicus manu ad fratres circumquaque prentsa. modo inquit fratres mei comedite. **L**umque beatus dominicus aliquando in itinere positus esset et grauis pluuiarum inundatio facta esset ille signum crucis edidit. et a se et a socio omnem pluuiam adeo propulsauit. ut quasi facto papilionem de cruce cum tora terra densa ymbrium inundatione maderet. nec vna gutta ad spacium trium cubitorum eos

contingeret. Quadam vice cum in partibus tholosanis transisset nauigio quandam aquam nauita ab eo denarium pro mercede transitus exigebat. Cui cum vir dei pro seruido sibi impense celorum regnum promitteret addens quod discipulus christi esset. nec aurum vel pecuniam deportaret. ille eum pro cappam trabens. michi inquit aurum pro cappam aut denarium dimitte. Tunc vir dei erectis ad celum oculis paululum intra se orans motus in terram respiciens et diuino nec dubium per ratum nutu denarium iacentem videns. ecce inquit frater quod postulas tolle et me liberum in pace dimitte.

Contigit aliquando viro dei iter agenti associari sibi religiosum quendam conuersationis quidem sanctitate domesticum sed loquela et lingua penitus alienum. Dolens itaque quod diuinis eloquijs vna cum illo mutua se collatione refouere non posset. tandem a domino ut vnus lingua loqueretur alterius verbis sic alterutrum variatis sese per triduum quo videlicet simul ituri erant intelligerent impetrauit. Quadam vice cum quidam multis obsessus demonijs sibi fuisset oblati. ille stolam accipiens prius super proprium collum posuit. deinde demoniacum collum cinxit. mandans illis ut decetero illum hominem non verarent. **I**psius in eiusdem obsessi corpore torqueri statim fortiter ceperunt et clamare. Permite nos exire quare nos cruciari hic compellis. At ille. Non dimittam vos inquit nisi michi fideiussorem dederitis quod ultra nequaquam decetero redeatis. Quos inquit illi fideiussores poterimus tibi dare? Et ille. Sanctos martires quorum corpora in ecclesia hac requiescunt. Et illi. Non possumus quod nostra merita pertradunt. Quibus ille dixit. Oportet vos dare alioquin a cruciatu hoc nequaquam liberos vos dimittam. Tunc responderunt ad hoc operam se daturus. Et post modicum dixerunt. Ecce impetrauimus. licet immeriti quod sancti martires fideiussorem pro nobis. Requirente autem eo huius rei signum dixerunt. Eatis ad capsam in qua sunt recedita capita martirum et ea inuenietis inuersas. Quod factum est. et ita inuentum est sicut illi fuerat protestati.

Predicante autem eo aliquando quedam matrone ab hereticis deprauate eius pedibus puolute dixerunt. Serue dei adiuua nos si vera sunt que hodie predicasti iam diu mentes nostras erroris spiritus excavit. Quibus ille. Constantes estote. et expectate paulisper. ut videatis quali domino adhesistis. Statimque viderunt de medio sui cartum vnum teterimum proliere quod magni canis quantitate preterens habebat grossos oculos et flammantes. linguam longam latamque atque sanguinolentam: et pertractam usque ad umbilicum. **C**audam vero habens curram sursumque prentsam. postero

rum turpitudinē quocūq; se verteret sōndebat de quibus fetor intollerabilis exalabat. Cūq; circa illas matronas se aliquandiu buc illucq; vertisset. tandē p̄ cordam campane in cāpanile cōscendens disparuit feda post se vestigia derelinquens. Ille ergo matrone deo gratias agentes ad catholicam fidem sunt cōuerse. Cū in p̄tibus tholosanis quosdam hereticos quicisset. et illi essent incendio deputati. aspiciēs inter eos quēdam raymundū noīe ait ministris. Istū seruate ne aliquomodo cū ceteris comburaf. Cōuersusq; ad eū blādeq; alloquēs scio inquit fili mi scio q̄ adhuc licet tarde bonus homo eris et sanctus. Dimissus itaq; p̄ annos viginti in heretica p̄auitate p̄mansit. Tandē cōuersus et frater predicator effectus in eodē ordine vitā suā laudabiliter duxit et feliciter cōsummauit. **T**us esset i hispania quibusdā sibi fratribus sociatis apparuit ei p̄ visum immanissimus draco qui fratres illos qui secū erant absorbere apris faucibus nitēbaf. qd̄ vir dei intelligens fratres fortiter resistere hortabaf. Et post modicum omēs illi excepto fratre adam et duobus cōuersis ab eo recesserunt. Interrogatus autē quidā ex illis ab eo an similiter vellet abire ait. Absit pater vt relicto capite sequar pedes et p̄tinuo orōni se dedit. Et fere oēs post modicum sua orōne p̄uertit. Apud sanctū sicutū in vrbē romana cū fratribus existēs. subito facto sup̄ eum spū dñi ad capitulū fratribus puocatis palā oibus nūciauit. quatuor fratres ex ipis in breui. duos videlicet in corpore. duos vō in aīa morituros. Post modicum duo fratres ad dñm migrauerūt. duo vero de ordine recesserunt. **E**xistente eo bononie erat ibi quidā magister cunradus theuthonicus cui⁹ in gressum ad ordinē fratres mirabiliter affectabāt. Cū autē beatus dñicus cū priore monasterij cassamariē de ordine cisterciē. in vigilia assumptionis beate marie sermocinaret. familiari quadā pfidētia exigente materia inter alia dixit ei. fateor tibi prior qd̄ tū adhuc nulli exposui vnq; nec tu alteri q̄ diu vitero reuelabis. q̄ nunq; a deo in hac vita aliquid petij qd̄ nō assequerem iuxta votū. Cui cū predictus prior diceret q̄ forsitan ante eū vitā finiret. beatus dñicus spū p̄phetico. q̄ ipse prior post se diu viueret. sicut et factū fuisse constar. predixit. Tūc ille prior adiecit. Pete ergo pater vt det tibi magistrū cunradū ad ordinē cuius fratres introitū tū flagitare vident. At ipse rem inquit bone frater difficilē postulasti. finito completorio ceteris fratribus ad quiescendū p̄gentibus ipse in ecclesia remansit. et in orōne more solito p̄noctauit. Cōuenientibus igit̄ fratrib⁹ ad p̄nam cū cantō ince-

pisset. iam lucis orto sidere. ecce lucis noue. sidus nouū futurus magister cunradus subito veniens ad pedes beati dñici se p̄sternēs habitū ordinis stanter petijt. et p̄seuerāter accepit. Hic fuit in ordine valde religiosus. et lector in ordine plurimū gloriosus. Qui tandē moriens cū iam oculos clausisset. et fratres cū migrasse crederēt ille apris oculis fratres circūspiciens ait. Dñs vobiscū. Quibus ridentibus. Et cū spū tuo. adiunxit. fidelis anie p̄ misericordiā dei requiescāt in pace. Et sic p̄tin⁹ ille in pace quieuit. **T** Inerat autē seruo dei dñico firma valde mentis eualitas. nisi cū ad cōpassionē et misericordiā turbaret. Et quia cōgaudens exbilarat faciem placidam interioris hominis cōpositionem manifesta deforis benignitate p̄odebat. **T**epore diurno cū fratribus suis socijsue saluo quidē honestatis tenore nemo cōmunioꝝ nocturnis horis vigilijs et orōnibus nemo instatioꝝ. Diem impartiebat. primis noctē deo. De oculis suis quasi quendā fontem effecerat lacrimarum. frequenter quādo corpus dñi eleuabaf in missa in tantū mentis rapiebat excessum ac si ibides xpm in carnatū p̄ntem videret. p̄opter qd̄ missam multo tēpore cū ceteris nō audiuit. Erat autē sibi in ecclesia p̄noctandi p̄suetudo creberrima vt vix aut raro certū ad quiescendū locū viderēf habere. Et cū lassitudine succedente somnij interpelleret necessitas siue ante altare aut sup̄ lapidem capite reclinato. paululū quiescebat. Tres singulis noctib⁹ accipiebat manu p̄pria de quadā cathena ferrea disapienas. vnā videlz p̄ se. alterā p̄ peccatoribus q̄ versant in mundo. terciā vero p̄ bis qui i purgatorio cruciant. **E**lectus aliq̄ in cororoneñ. alias ciruicē. ep̄m omnino rēnuīt p̄stās se prius terrā deserere q̄ electioni alicui de se facere aliquaten⁹ consentire. Interrogatus aliq̄ cur nō libētius tholose in tholosanaq; dyocesi. in eius videlicet dyocesi q̄ in carbasonensi dyocesi moraretur. respondit Quia in tholosana dyocesi multos q̄ me honorant inuenio. apud carbasonā vō omēs econtrario me impugnat. **I**nterrogatus a quodam in quo libro plus studuisset r̄ndit. In libro caritatis. Quadam vice dū vir dei dñicus apud bononiā cōstitutus in ecclesia p̄noctaret. dyabolus in specie fratris eides apparuit. Quē sanctus dñicus fratrem existimās ei innuebat vt cū ceteris ad quiescendū p̄geret. Ille vō quasi deridendo eundē sibi nutibus respondebat. Tūc sanctus dñicus quāsnā esset qui suum mādatū cōtemneret scire volens. candelā ad lampadem accēdit. et in faciem eius respiciē. q̄ dyabolus esset p̄festim cognouit. Quare cū eum vebemē

rius i crepasset mox eidē dyabolus de fractione si
lenaj insultare cepit Sanctus autē dñicus utpote
fratrū magistro sibi loqui licere asserēs. coegit ips
ut sibi diceret de quo fratres in choro temptaret.
Qui respondit facio eos tarde venire et cito exire.
Deinde duxit eū ad dormitoriū de quo ibidem fra
tres tēptaret inquirens. Qui ait. facio eos nimis
dormire tarde surgere sicq; a diuino officio rema
uere et interdum immundas cogitationes habere
Deinde ad refectoriū ipm duxit et de quo ibidem
fratres tēptaret quesuit. Tunc demon per men
sas saliens plus et minus. sepius repetendo dice
bat. Quē cum scūs dñicus quid sibi hoc veller iter
rogaret ait. Quosdā fratres tempto ut plus come
dant et sic ex nimia cibi sumptōe delinquāt Quosdā
dam ut min⁹ sumāt et sic in dei seruitio et sui ordi
nis obseruatione debiles fiant. Inde duxit eum
ad locutoriū de quo ibidem fratres tēptaret inq̄
rens. Tunc ille crebro lingua reuoluēs mirabilis
psufionis sonum pmebat. Quē cum factus dñic⁹
quid sibi hoc veller inquireret ait. Hic locus totus
meus est. Cum em̄ fratres ad loquendū pueniunt
eos temptare studio ut psuse loquant. multis se se
inutilibus verbis cōmiscant ut vn⁹ aliū nō expe
ctet. Postremo duxit eum ad capitulū. Sed cū añ
hostiū capli fuisset demō intrare nullaten⁹ voluit
sed ait. Huc nunq̄ ingrediar. q; locus maledictio
nis ⁊ infernus mihi est ⁊ torū ibi amitto qd̄ i alijs
locis lucro. Nam cū aliquē fratrem p aliquas negli
gentiā delinquere fecero. mox in loco hoc maledi
ctionis de ipa negligentia se purgat et cor a oibus
se pclamat. Nam hic monent. hic pntent. hic accu
sant. hic verberant. hic absoluunt et sic totum ami
sisse me doleo qd̄ alibi me lucrātū gaudebam. Et
his dicitis euauit. ¶ Tandē appropinquāte
pgrinationis termino pstitit⁹ apud bononiā gra
ui cepit corpis infirmitate languere. Sui autē cor
poris dissolutio sibi in visione monstrata est. Vidit
em̄ iuuenē pulcherrimū bis verbis se vocantē et di
cer. tem. Veni dilecte mi. veni ad gaudia veni. Cō
uocatis igit ex fratrib⁹ bononiēn. puentus. xii. ne
cos exheredes et orphanos dereliqueret testamē
tum pdidit dicēs. Nec sunt q̄ vobis tanq̄ filijs he
reditario iure possidēda relinquo. Caritatē habe
te humilitatē seruare. paupertatem voluntariā pos
sidere. Illa vō qua potuit districtione pbibuit ne
quis vnq̄ in suo ordine possessiones induceret tem
porales maledictionē dei omnipotētis et suā terri
biliter impcans ei q̄ pdicatorz ordinē terrenaz di
uitiarū puluere psumeret maculare. fratrib⁹ vero

de ei⁹ destitutione incōsolabiliter dolētib⁹ dulci
ter eos psolans ait. Ne vos mea filij copalis tur
bet discessio nullaten⁹ dubitantes vtiliorē me vos
mortuū habituros q̄ viuū. Proinde ad extremā
horam veniens. anno dñi. m. ccxxi. dormiuit i dño
Cuius quidem transitus eadem die. eadēq; hora
fratri guali tūcpriori fratrum pdicatorz de brixia
postmodū eiusdē ciuitatis ep̄o hoc modo mōstra
tus est. Nam cū in cāpanili fratrum capite ad murū
inclinato leui sōno dormitasset. vidit celū spertū
et duas scalas candidas ad terrā submitti. quaruz
summitates xps cum matre tenebat et angeli per
eas iubilātes ascendebāt et descendebāt. In me
dio autē scalarū in imo sedes posita erat. et sup se
dem velato capite frater sedens. Jhs autē ⁊ ma
ter eius sursum scalas trahēbāt donec sedēte in celū
eleuato apertura celi clausa est. Veniens igit pdi
ctus frater bononiā p̄tinuo eadē die et hora patrē
migrasse cognouit. frater quidā noīe rabo posit⁹
apud tybur eadem die et hora qua pater migra
uit a corpe missam celebraturus accesserat ad alta
re cum audisset eum bononie egrotasse. et ad locū
canonis veniēs in quo de viuīs mentio fieri cōsue
uit ⁊ veller. p eius salute orare subito factus est in
excessu mentis viditq; virū dei dñicum quadā co
rona laurea laureatū. totumq; mirabili splendore
fulgentem duobus quidē reuerendis viris comi
tātū Hinc inde extra bononiā in via regia. pceden
tem. Diem igit notans et horam inuenit tunc ser
uum dei dñicum a corpe migrasse. Cū igit corpus
eius multo tempore sub terra iacuisset. et crebre
scētibus indefinēter miraculis nō posset vltorius
eius sanctitas occultari fidelīū dignū duxit deuotio
corpus ei⁹ ad altiorē locū trāsserre. Tuncq; mo
numentū fuisset fracto vix ferreis instrumētis ce
mēro subiaroz lapide patefactū tanta ex ipso sua
uissimi odoris. p̄rupit fragrātia ut non tā sepulcrū
q̄ cella videret a: omatū patuisse. Cui quidē odor
cuncta supabat aromata nec alicui⁹ rei naturalis
odor similis videbat. Nec solū ossibus aut pulueri
sacri corpis inerat vel capse vez etiam terre circū
quaq; cōgeste. ita ut ad lōginquas regiones post
modū delata odorē ipm longo tpe retineret. Fra
trū vō manibus maxime aliquid de reliquijs sacro
sanctis tangētib⁹ sic inbesit. ut q̄tumcunq; lote
vel etiā p̄fricate essent p̄plures dies pseruare fra
grantie testimoniū psentarent. ¶ In p̄uintia
hungarie vir quidā nobilis cum vxore sua et filio
puulo ad reliquias beati dñici q̄ i silon habebant
visitandas accessit. Et filius ei⁹ infirmatus ibidē
ad extremū vite moriente puenit. Pater autē corpe

filij coram altari beati dñici collocans lamētari ce-
pit et dicere. Beate dñice letus veni ad te. en tri-
stis redeo. Cum filio veni. et orbarus recedo. Red-
de michi queso filiū meū. Redde michi letitiā cor-
dis mei. Et ecce circa mediū noctis puer reuixit et
per ecclesias ambulauit. **I**uuenis quidā cuiusdā
nobilis dñe mancipius dñi in quodā fluuio piscādi
gratia insisteret. i aqua lapsus et suffocatus dispa-
ruit. Magno autē spacio tps interiecto eius corp⁹
de pfundo fluuij est eductū. Dñā autē ipius p eius
resuscitatione beatū dñicum inuocās pmisit se ad
suas reliquias nudis pedibus accessurū. et resusci-
tatū mancipiū libertati daturū. Statimq; qui fue-
rat mortuus in mediū vidētibus oibus vite reddi-
tus. p silij. votūq; suum pdicta dñā sicut pmiserat
adimpleuit. In eadē puincia yngarie duz quidāz
vir filiū suū defunctum amare lugeret. et beatum
dñicum p eius resuscitatiōe inuocaret. circa pullo-
rū cantū qui mortuus fuerat oculos aperuit. et pa-
tri dixit. Quid est pater q; sic habeo faciē madesa-
eram? Et ille. Lacrime p̄ris tui sunt filij. q; tu mor-
tuus fueras. et ego solus remanserā omni gaudio
destitutus. Cui ille. Multū fleuisti pater. sed bea-
tus dñicus desolationi tue cōpatēs. vt tibi viuus
redderet suis meritis impetrauit. Languidus qui-
dā et p. xvij. annos cecus reliquias beati dñici vi-
sitare desiderās. tanq̄ temprans ire de lecto surre-
xit tantūq; subito sibi sensit infundi virtutem q;
passu p̄c̄to gradi cepit. Tantoq; magis in cōuale-
scentia corp̄oris et illuminatione oculorū. pficiens
quanto quotidie in itinere p̄cedebat. donec tandē
ad locū destinatū pueniens p̄fectū recepit vtriusq;
beneficiū sanitatis. **I**n eadem puincia bunga-
rie matrona quedā ad honorē beati dñici missam
d. sponens facere celebrari. sacerdotē hora debita
nō inuenit. Quapropter candelas tres ad hoc pa-
ratas manutergio mūdo inuoluit. et in quodā va-
se reposuit. Aliquantulū autē diuertens et postea
rediens candelas flāmis patentibus ardere vidit.
Currentes omnes ad tam grande spectaculū tam
diu ibidem trementes et orantes steterunt donec
sine lesione manutergij penitus exarserunt. **A**
Apud bononiā scolaris quidā noīe nicolaus gra-
ui renū ac genuū dolore adeo est vexat⁹ q; de lecto
surgere non valebat. Cui⁹ et femur leuū emarcuit
intantum q; omnis ab eo spes curationis abscessit.
Deo igitur et beato dñico se deuouens cum se filo
de quo fienda erat candela torū mensus esset in lō-
gum. cepit etiā corpus collū et pectus cingere. cū
tandē genu filo ambientem cinxisset inuocato ad

quālibet mensurationē nomine ihu et beati dñici.
cōtinuo se alleuiatū sentiens exclamauit. Ego suz
liberatus. Exurgēs et p̄re gaudio lacrimans sine
aliquo sulfimento venit ad ecclesiā in qua corpus
sancti dñici q̄secebat. In eadē quoq; ciuitate mul-
ta et fere innumerabilia miracula deus p suū seruū
dñicum opatus est. **I**n sicilia apud augustam cus
puella quedāz q; vicio lapidis laborabat incidi de-
beret mater eius p instātī piculo filiā suam deo et
beato dñico cōmendauit. Sequēti igit nocte dor-
mienti puelle beatus dñicus assistit et i manu eius
lapidē quo torquebat posuit et abscessit. Quē pu-
ella euigilans et se liberatā inueniens matri dedit.
et visionē p ordinē explicauit. Mater vero lapidē
ad domū fratru attulit. et ipm in memoriaz tanti
miraculi coram ymagine beati dñici suspēdit. **I**n
augusta ciuitate cū in festo translationis beati dñi-
ci matrone quedā in ecclesia fratru missarū solēnijs
interfuere domū rediret et quandā mulieres p̄e-
foribus domus sue filantes viderent. ipam carita-
tiue redarguere ceperunt. cur in festo tanti patris
a seruili ope non cessaret. Illa vō indignata respō-
dit. Vos q; estis bisore fratrum festum colite vestri
sancti. Statimq; oculis in tumorē cū puritu puer-
sis. ex ipis ceperūt vermes. p̄tinus scaturire. ita q;
vicina quedā decem octo vermes eduxit ex eius o-
culis numeratim. Compuncta igit ad ecclesiam fra-
tru venit. ibiq; peccata sua p̄stēs. et votū emittēs
q; decetero sancto dei dominico nunq; detraheret et
eius festū deuote ageret. p̄tinus restituta est p̄isti-
ne sanitati. **M** Sanctimonialis quedāz noīe
maria apud tripolim. i monasterio qd̄ dicit magda-
lena validissimis infirmitatibus elaborās at in si-
bia grauer p̄cussa quinq; mensibus cruciatu mi-
rabili v̄gebat. ita vt singulis horis exitus timere
tur. Quē intra se recolligēs semetip̄am sic exora-
uit. Mi dñe non sum ego digna orare te. nec a te
exaudiri. sed rogo dñm meū beatum dñicum vt sit
mediator inter me et te. et michi impretet benefi-
cium sanitatis. Suz ergo diu cū lacrimis exoraret
in extasi facta vidit beatū dñicum cū duobus fratri-
bus apta cortina q; ante lectū eius p̄debat intrā-
tem sibiq; dicentē. Quare tñ sanari desideras? Et
illa. Dñe vt deo meo deuoti⁹ seruire possim. Tūc
ille de sub cappa vñctionem mire fragrantie p̄fe-
rens tibiam eius vnxit et statim sanata fuit. Et ait
Hec vñctio est valde p̄ciosa dulcis et difficilis. Cu-
ius verbi cū mulier requireret rationes dixit. Hec
vñctio dilectionis est signum q; videlicet p̄ciosa est
quia nullo p̄cio emi potest. et q; in donis dei nullā

est melius. Dulcis qz nichil dulcius caritate. Difficilis qz cito pditur nisi caure custodiat. Ipa etiam nocte sorori sue in dormitorio quiescenti apparuit dicens. Ego sanavi sorore tuam. Que currens ipaz sanata inuenit. Que cu se etia sensibili vnctione in anctam sentiret. ipam cum bombee et reuerentia multa exeret. Que cu abbatisse cofessori et sorori omia retulisset. et vnctione in bombee pntasset tanta et tam noua odoris fragratia sunt pculli. vt nulla eis possent aromata comparari. Ipa aut vnctione cu multa reuerentia seruauerunt. Quaz gratus aut deo existat locus i quo sacrosanctum corpus beati dominici requiescat. licet ex miraculis multis claruerit. Unum tn hic posuisse sufficiat. Refert magister alexander eps vindonicensis in postillis suis sup illud verbum. Misericordia et veritas obuia. sibi et c. qz quida scolaris deges bononie vantaribus seculi deditus visionem talem aspexit. Videbat siquid sibi qz in quoda campo magno cofisteret et ibidem tepestas ingens sup ipm descenderet. Qui duz fugeret a faae tempestatis ad quadam domu puenit. Qua cum clausam inuenisset et pulsans ad hostiu se ibidem recipi postulasset que deintus erat hospita respondit. Ego sum iustitia qz hic habito. et hec domus mea est. Quia aut tu iustus no es. in ea habitare non vales. Ad cuius verba ille plurimu merens abscessit. et aliam domum vltra illa cospiciens ad ea venit. et pulsans ad hostiu se ibidem recipi postulabat. Sed que deintus erat hospita respondit. Ego sum veritas qz hic habito et hec domus mea est. Te aut hospicio no recipiam. qz veritas eu non liberat qui eaz no amat. indeqz abscedens tertia domu vltra illam pspicit ad qua veniens se similiter contra impetu tepestatis recipi flagitauit. Cui qz deintus erat dña respondit. Ego sum pax qz hic habito non est aut pax impijs sed homibus bone voluntatis. Veru qz ego cogito cogitationes pacis. et non afflictionis. vtile consilium tibi do. Ultra me soror mea habitat que miseris semp auxiliu prestat. ad hac accede et eius monita cople. Cum ergo accessisset qz deintus erat respondit. Ego sum misericordia qz hic habito. Si igit ab imminente tepestare saluari desideras vade ad domu in qua fratres pdicatores de bononia habitant. ibiqz inuenies stabulum penitentie. et pre sepe cotinente. et pabulu doctrine. asinu simplicitatis cu boue discretionis. mariam illuminantem et ioseph pficientem. et pueru ihm te saluantem. Cui igit predictus scolaris euigilasset. ad domu fratru venit et visionem pordinem recitans habitum ordinis petij. et accepit.

De sancto sixto **cx** **A**
Sixtus dicitur a sios quod est deus. et status quasi diuinus status. Vel sixtus a sisto sistis quasi firmus et fixus in fide. passione et bona operatione.

Sixtus papa arenien. natione. primo qdam pbs sed postea discipulus xpi et pofex summus electus. decio et valeriano cu duobus dyaconibus suis felicissimo. et agapito pntatus est. que cum decius nullis posset p suasionibus indinare. fecit eum duci ad templum martis. vt aut sacrificaret. aut vt in custodia mamertini reciperet. Sed cu sacrificare renuens in custodia duceretur beatus laurentius post eum clamans ibat et dicebat. Quo pgrederis sine filio pater quo sacerdos sancte sine ministro pperas. Cui sixtus. No ego te defero fili neqz derelinquo. sed maiora tibi debent p fide xpi certamina. Post triduu me seqris sacerdotem leuita. Interim ergo tbe fauros ecclie accipe. et quib tibi videf diuide. Quos cu ille xpianis paupibus distribuisset. valerianus pfecto decreuit vt sixtus ad templu martis sacrificaturus duceret. No si renueret ibide capite truncaret. Qui cu duceret beatus laurentius post eu clamare cepit ac dicere. Noli me derelinquere pater sancte qz tbe fauros tuos iam expedi. Tunc milites audientes tbe fauros noiare laurentiu renuerunt. sixtus vero cu felicissimo et agapito ibidem de collauerunt. In hac die est festu transfigurationis dñi. et sanguis xpi de nouo vino si fieri potest et inueniri in aliqui

bus ecclesijs conficiat vel saltem de matura uua ali
 ptulū in calice eliquat. In hac etiā die racemi bñ
 dicunt et ppl's inde cōmunicat. Ratio autē hui⁹ est
 ex eo q̄ dñs discipulis suis dixit in die cene. Non bi
 bā amodo de hoc genimine uitis donec bibā illud
 nouum in regno patris mei. Illa vō trāsfīguratio
 dñi et q̄ dixit nouū vinū rēpēntat glōziosas inno
 uationē quā xps post resurrectionē habuit. et ideo
 in hac die trāsfīguratōis q̄ resurrectionem dñi rē
 pēntat vinū nouū inquirif. non q̄ in hac die. vt q̄
 dam aiunt trāsfīguratio sit facta. sed in hac die ab
 apl's manifestata. Transfīguratio em̄ facta dicit̄
 fuisse circa principius ueris. Discipuli autē propter
 p̄hibitionē ei⁹ factā ipam tā diu celauerūt et i hac
 die manifestauerūt. Sic legit̄ in li. q̄ dicit̄ mitrale

De sancto donato ex A

Donatus dicit̄ quasi a deo natus. et hoc p̄ re
 generationē et gr̄e infusionem et glōzifica
 tionē q̄ est triplex generatio spūalis a deo.
 Nam cū sancti moriunt̄ tūc nasci dicunt̄. Unde obi
 tus sanctorū non mors sed natale vocat̄. Puer ei⁹
 appetit nasci vt recipiat ampliorē locū ad manen
 dū vberiorē cibū ad yscēdū. liberiorē aerē ad res
 pirandū. et lucem ad videndū. et quia sancti cū de
 vtero matris ecclesie p̄ mortē exeunt. illa quatuor
 scdm̄ modū suū recipiunt. ideo nasci dicunt̄. Vel di
 cit̄ donatus quasi dono dei datus.

Donatus cū iuliano impatore eruditus et nu
 tritus est. ita q̄ p̄dictus iulianus fuit tūc in
 subdiaconū ordinatus. Sed cū in impium

sublimatus fuisset patrē et matrē beati donati occi
 dit. donatus vō in aratinā ciuitatē aufugit et ap̄
 bilariū monachū manens multa ibidē miracula fe
 cit. Nā cum p̄fectus ciuitatis hīs filiū demoniacū
 eum ad donatū adduxisset spūs immūdus clama
 re cepit ac dicere. In noīe dñi ihesu xpi noli michi
 esse molestus. vt de domo mea egrediar. O dona
 te quare me exire coartas cū tormētis. Sed orāte
 donato fuit p̄tinus liberatus. Vir quidā eustasius
 nomine exactor fisci in tuscia publicā pecuniam in
 custodia vxoris noīe eufrosine dereliquit. Sed cū
 p̄uintia ab hostibus vigeret. pecuniā abscondit.
 et dolore p̄uenta vitā finiuit. Vir autē eius rediens
 cū pecuniā inuenire nō posset et iam cum filijs suis
 ad suppliciu tradideret ad sanctū donatū cōsu
 git. Donatus autē ad sepulcrū vxoris cū eo pergēs
 orōne facta clara voce dixit. Eufrosina p̄spū san
 ctū te adiuro vt dicas vbi talem pecuniā po
 fuisti. Et facta est vox de sepulcro dicēs. In ingres
 su domus mee ibi eam subfodi. Et euntes eam ibi
 vt dixerat inuenerūt. Post aliquot autē dies sa
 tirus ep̄s in dño obdormiuit. et omnis clerus do
 natū in ep̄m elegit. Cū autē vt refert greḡ. in dyal.
 quadā die missa celebrata populus cōmunicaret
 et dyaconus cōmunicans xpi sanguinē p̄pinaret.
 subito paganorū impulsu dyaconus cecidit. et cali
 ces sanctū fregit. De quo cum et ip̄e oīs populus plu
 rimū mestus esset donatus fragmenta colligēs ca
 licis. oratione facta ip̄m in pristinā formā restaura
 uit. Una autē particula a dyabolo absōsa fuit que
 in calice p̄dicto defecit. que tñ est ad testimoniū mi
 raculi huius. Paganī autē hoc viso miraculo sunt
 conuersi. et. lxxx. baptisma susceperūt. Fons qui
 dam adeo erat infectus vt quicūq̄ de illo biberet
 p̄tinus moreretur. Dum igit̄ sanctus donatus sup̄ a
 sinū suū illuc iret. vt orōne sua aquā sanaret draco
 terribilis inde erupit. et pedes asini cauda inuol
 uens p̄tra donatū se p̄tinus erexit. Quē donatus
 flagello quodā pcutiēs. vel scdm̄ qd̄ alibi legit̄ in
 os eius expuens. continuo interfecit. orantq̄ ad
 dñm et oē venenū a fonte fugauit. Aliū quoq̄ fon
 tem dū ip̄e cum socijs suis valde sitiret quadā vice
 sua orōne ibidē p̄duxit. Cum filia theodo
 sij imperatoris a demone vexaret̄ et ad sanctū dona
 tum adducta fuisset. dixit donatus. Exi immunde
 spūs et noli in plasmate dei habitare. Cui demon.
 Da michi transitū quo exēā aut quo vadā. Cui do
 natus. Unde buc venisti? Cui demon. De beremo.
 Et sanct⁹. Illuc reneretre. Et demō. Vtideo signū
 crucis in te de quo ignis exit contra me. et p̄re ti⁹

more ignoro quo vadā. sed da michi locū exeuadī
et exeo. Cui donatus. Ecce habes transitu in redi
ad locum tuū. Et vniuersam domū xcutiēs exiuit.

Cum quidā mortuus efferretur aduenit quidā
cū cyrographo asserens deberi sibi ab ipso. cc. soli
dos. Cū nullatenus ipm sepeliri sineretur. Qd cum
vxo: ei? vidua beato donato cū lacrimis indicaf
set adiūgēs qd homo ille pecuniā totaliter recepif
set assurgēs ad loculū iuit. et manu defunctū rāgēs
ait. Audi me. Qui respondit. Ego sum. Et sanctus
donatus ad eū ait. Surge et vide quid agas cum
homine isto qui re sepeliri non sinit. Qui residens
cū de solutione debiti corā omnibus cōiucit. et cyro
graphum accipiēs manu scidit. Deinde dixit san
cto donato. iube me iterum pater dormire. Et ille
Uade amodo fili quiesce.

Eo tempore cum fere
annis tribus non pluisset. et sterilitas magna esset
infideles ad imparo:ē theodosium pueniunt. pe
tentes vt sibi donatū traderet. qui p artes magicā
hoc fecisset. Ad imparo:is igif instātiā donatus
egressus dñm exoraui. et pluuiā copiosam dedit.
sicafq; vestibus ceteris pluuiā infusus domū redijt
Cum autē go:bi eo tpe ytaliam deuastarent. et
multi a fide xpi recederēt. euadriacianus pfectus a
sancto donato et hilarino de apostasia reprobēsus
sanctos ipos cepit pcellēs eos vt ioui immolarēt.
Qd cuz rēnuerēt hilarinū expoliatus tam diu cedi
fecit quousq; spiritū exalaret. Donatū vero in car
cerē reclufit. et postmodū cum decollari fecit. circa
annos dñi. ccc. lxx.

De sancto ciriaco cxi. A

Ciriacus a marcello papa dyaconus ordina
tus. cōprehēsus et ad maximianū deduc us
iussus est cum socijs suis vt terram foderet
et ad locum scz terminas qui ibidē pstruebatur suis
cā bumeris de portaret. Ubi erat scūs saturnin⁹
senex. quē cyriacus et sisinnius ad portandū iuuā
bant. Tandē in carcerē reclufam pfectus iussit cy
riacū presentari. Et cū eum apronianus educeret
subito vox cum luce de celo veniens dixit. Venite
bñdicti patris mei etc. Et tūc apronianus credidit
et baptisari se fecit. et ad pfectū cōstiens xpm ve
nit. Cui pfect⁹. Nunqd tu xpiānus factus es? Qui
rñdit. Ne michi quia pdidi dies meos. Respondit
pfectus. Vere modo pdes dies tuos. Et misit eū
decollari. Saturninus vō et sisinnius cuz sacrificā
re nollēt. diuersis supplicijs affecti tandē decolla
ti sunt. filia autē dyocleciani noie arbemia cum a
demonio vexaret clamabat in ea demon dicens.
Non exeam nisi cyriacus dyaconus veniat. Cū ad
eā adductus cyriacus cum demoni imparet rñdit.
Si vis vt exeam da michi vas aliqd in quod intrē
Responditq; cyriacus. Ecce corpus meū si pores in
gredere. Cui demon. In vas tuū intrare non pos
sum. q; vndiq; est signatum et clausus. Sed si eijcis
me. scito q; in babiloniā faciam te venire. Et cum
coactus exisset. arbemia clamauit dicēs q; deum
quē cyriacus pdicat videret. Cum igif illam cyria
cus baptisasset. et ex gra dyocleciani et serene vxo
ris eius in domo quā dederant ei securus vinceret
venit nūci⁹ a rege psarū ad dyoclecianū. rogās vt
ad se cyriacus mitteret. quia filia sua a demone ve
xaret. Ad preces igitur dyocleciani cyriacus cum
largo et smaragdo nau impofitis necessarijs in ba
biloniā letus iuit. Cūq; ad puellā puenisset. demō
per os eius clamauit dicēs. fatigatus es cyriace?
Cui cyriacus respōdit. Nō sus fatigatus sed vbiq;
dei auxilio gurbernatus. Ait demon. Tamen ego
ad quod volui te pduxi. Tunc cyriacus dixit demo
ni. Imperet tibi ihs vt exeat. Et statim exiens de
mon dixit. O nomen terribile qd me coartat exire
Et sic sanatā puellam cū patre et matre et multis
alijs baptisauit. Et cū multa sibi munera offerrent
re. ipse noluit. s; quadragintaquiq; diebus in pane
et aqua icinās tandē romā redijt. Post duos autē
menses dyoclecianus defunct⁹ est. Cui maximian⁹
succedēs iratus de sorore sua arbemia cyriacū cō
prehendit. et nudum et catenis ligatū ante currū
suū trahi iussit. Iste maximianus p rāto potest di
ci filius dyocleciani q; sibi successit. et eius filiam
habuit in vxo:em. que valeriana nuncupata est.

Deinde iussit carpasio vicario vt ipm cū socijs sacrificare pelleret. aut diuersis supplicijs occideret. Et cū ipse picē sup caput eius liquasset. et i eculo suspēdisset. fecit cyriacū cū oibus socijs decollari. Carpasius autē cū domū sancti cyriaci impetrasset. et ad derisionē xpianoz ī loco vbi cyriacus baptisabat se lauaret. epula sqz cū decē nouē socijs celebraret subito oēs mortui sūt. Et extūc clauso balneo gētilēs xpianos timere et venerari ceperunt.

De sancto laurentio crū A

Laurentius dicit quasi laureā tenēs. Que est corona de lauro facta. qz olim de huiusmodi ramis victores coronabant. Hec autē arbor est victorie ostēsiua. cōtinua viriditate amena odore grata. et efficacitā virtuosa. Beatus igit laurentius dicit a lauro. quia victoriā obtinuit in sui passione. Unde et cōfusus decius dixit. Puto quia iam victi sumus. Viriditatē habuit in cordis mundicia et puritate. Unde et dixit. Mea nox obscurū nō habet etc. Odorē habuit p memorie perpetuitatē. Cū dispserit dedit paupibus. et ideo iusticia eius manet in seculū seculi. Beatus maximus. Quō nō in eternū huius manebit iusticia quā et sancto impleuit opere et gloriosissimo martirio psecrauit? Efficacitā habuit p virtuosam p dicationem. p quā luculum ypolitū et romanū conuertit. Huiusmodi autē arboris efficacitā est. qz calculū frāgit. surditati subuenit. fulmen nō metuit. Sic laurentius frāgit cordurum spūalem. reddit auditū. protegit a fulmine sententie reproborum. B

Laurentius martir et leuita. genere hispan^a a beato sixto romā deductus est. Nā sicut dicit mag^r iohes beletb. cū idē beatus sxtus in hispaniā puctus esset. duos iuuenes ibidē reperit. scz laurentiū et vincentiū eius cognatū. motum honestate cōpositos. et in omni actione predatos ipos secū romā adduxit. quoz alter. s. laurent^{us} secū rome māsit. vincētius vero ī hispaniaz rediit et ibi glorioso martirio vitam finiuit. Huic autem opinioni magistri iohānis beletb repugnat tēpus martirij vtriusqz. Nam laurentius sub decio. vincentius autē in iuuenili etate sub dyocleciano et daciano passus est. Sed inter decium et dyoclecianū fluxerūt anni circiter quadraginta. et impatores septē mediū fuerunt. vt tunc beatus vincentius nō potuit iuuenis extitisse. Beatus aut sxtus laurentium suum archid^{us} ordinauit. Eodē tempore philippus imperator et filius suus noie philippus fidem xpī receperant. et xpiani effectū ecclesiam sublimare plurimum nitēbant. Iste pbi lippus primus imperator: fuit qui fidem xpī recepit. quē origenes vt dicitur ad fidem xpī conuertit licet alibi legat qz beatus pontius eum conuertit Regnauit autē anno millesimo ab v:be condita. vt millesim^{us} ānus rome xpō potius qz ydolis dedit caretur. qz quidem ānus millesimus fuit a romanis cum ingenti ludorū et spectaculorū apparatu celebratus. Erat aut philippo imperatori miles quidam nomine decius in armis bellicis plurimū strētus et famosus. Cum aut iisdem temporibus gallia rebellaret. illuc imperator decium misit. vt rebellantem galliam romano imperio subiugaret. Missus decius pspere cūtra gessit. et ad libitū potitus victoria romā rediit. Audiens imperator eius aduentum eum altius honorificare voluit. et eidē a roma vsqz yd veronā obuius iuit. Sed quia malorū mentes quo magis se honorari sentiūt eo amplius p supbiā tumescunt. decius in supbiā elatus imperiū cepit ambire. et de morte sui dñi ptractare Cū igit imperator in stratu suo sub papilione quiesceret. decius papilionē latēter introiuit et domitrem dñm iugulauit. Exercitum autē qui cum imperatore venerat ad se pcece et precio muneribus et promissis attraxit. et ad vibem regiam gradu cōtato properauit. Audiēs hoc philippus minor veuementer extimuit. et totū thēsaurū patris et suū vt ait sicardus in cronica sua beato sixto et sancto laurentio pmedauit vt si ipm a decio interfici cōtingeret thēsaurū ipm ecclesie et pauperibus erogaret Nec te moueat qz thēsauri quos beatus laurentius

De sancto

dispensauit nō dicunt thesauri impatoris sed eccle
quia potuit esse q̄ cū ipis thesauris philippi impe
ratoris aliquem etiā thesaurū ecclesie dispensauit
Uel forte ideo dicunt thesauri ecclesie. quia philip
pus eos reliquerat ecclesie pauperibus dispēsan
dos. Licet habeat dubitationē uehementē utrum
sirtus tunc tē poris fuerit sicut infra dicit. Postea
philippus aufugit et se a facie decij occultauit. Se
natus igitur obuiam decio processit. et ipsum in
imperium confirmauit. Ne uero proditorie. sed zelo
ydolatrie dominus suum occidisse uideretur xpian
nos cepit crudelissime persequi. p̄cepitq̄ illos si
ne ulla misericordia trucidari. In hac persecutiōe
multa milia martirū corruerunt. Inter quos etias
philippus iunior martirio est coronatus. Post hoc
decius de thesauro dñi sui inquisitionem faciens
oblatus est ei beatus sirtus tanq̄ qui xpm coleret
et imperatoris thesauros haberet. Tūc decius ius
sit eum in carcerem recipi. ut per illata tormenta
xpm negaret. et thesauros prodideret. Beatus autē
laurentius ipm sequens. post eū clamabat. Quo
p̄gredieris sine filio pater. quos sacerdos sancte si
ne diacono p̄peras? Tu nunq̄ sine ministro sacri
ficium offerre consueueras. Quid ergo in me dis
plicuit paternitati tue? Nunquid degenerē proba
sti? Experire certe utrum ydoneū ministrum elegeris
cui comisisti dominici sanguinis dispensationē
Cui beatus sirtus dixit. Nō ego te desero fili. neq̄
derelinquo. sed maiora tibi debent p̄o fide xpi cer
tamina. Nos quasi senes leuiois pugne cursus re
cipimus. Te autē quasi iuuenē manet de tyranno
gloriosior triumphus. Post triduum me sequeris sa
cerdote leuita. Deditq̄ ei omnes thesauros p̄eci
piens ut ecclesijs et pauperibus erogaret. Beatus
igitur laurentius xpianos die ac nocte diligenter q̄
suiuit. et uncuq̄q̄ p̄out opus fuerat ministravit. Ve
nitq̄ ad domū cuiusdam uidue que multos xpian
uos in domo sua absconderat. quas longus dolor
capitis detinebat. Sanctus autē laurētius p̄ impo
sitionem manus eam a dolore capitis liberauit. et
pauperū pedes lauans omnibus elemosinā dedit
Eadē nocte in domo cuiusdam xpiani ueniens que
dam cecū ibidem repperit. et facto signo crucis eū
illuminauit. **¶** Cum autē beatus sirtus decio
nollet consentire. nec ydolis immolare. ipm ad de
collandum duci precepit. Accurrens autē beatus
laurētius post ipm clamauit. Noli me derelinque
pater sancte q̄ thesauros tuos iam expendi quos
tradidisti michi. Tūc milites audientes thesauros
laurētium tenuerunt et parthemio tribuno tradi

Laurentio

derunt. Ipse autē eum decio presentauit. Cui de
cius cesar ait. Ubi sunt thesauri ecclesie quos apud
te cognouimus esse reconditos? Qui cum sibi non
respōderet tradidit valeriano prefecto. ut aut the
sauros prodaret et ydolis sacrificet. aut diuersis eus
interire faciat supplicijs et tormentis. Valerianus
autē cuidam prefecto nomine ypolito in custodia
eum tradidit. Quem ille cum multis alijs in carce
re recludit. Erat autē in custodia ibi quidam genti
lis nomine lucillus. qui plorando lumen oculorū
amiserat. Cui cum laurentius lumen se restaura
re promitteret si in ipm crederet et baptisma susci
peret. ille se instantius baptisari postulauit. Acci
piens ergo aquam laurentius dixit ei. Omnia in
confessione lauantur. Cūq̄ ipsum de articulis fi
dei diligenter interrogasset. et ille omnia se crede
re confessus fuisset. aquam sup caput eius effudit.
et ipsum in christi nomine baptisauit. Quapropter
multi ad eum ceci ueniebant. et ab eo illuminati
redibāt. Hoc uidentis ypolitus dixit ei. Ostende mi
hi thesauros. Cui laurentius. O ypolite si in do
minum ihesum christum credideris. et thesauros
tibi ostendo. et uitam eternam promitto. Cui ypo
litus. Si dictis facta compenses faciā quod hosta
ris. Eadem hora ypolitus credidit. et sacrū bap
tisma cum familia sua suscepit. Baptisatus autē ait
Uidi animas innocentium letas gaudere. Post hoc
mandauit valerianus ad ypolitū ut laurentiū pre
sentaret. Cui laurētius ait. Ambulem? ambo pa
riter. quia michi et tibi gloria preparat. Ad tribu
nal ergo ambo ueniunt. et fit iterum inquisitio de
thesauro. Laurentius autē triduo indutias petijt.
quas valerianus eidem sub ypoliti custodia cōces
sit. In hoc triduo laurētius pauperes. claudos. et
cecos collegit. et eos in palatio salustiano corā de
cio presentauit dicens. Ecce isti sunt thesauri eter
ni qui nunq̄ minuunt sed crescunt. qui in singulis
dispergunt et in omnibus inueniunt. Horū em̄ ma
nus thesauros in celū depozauerūt. Valerianus
presente decio dixit. Quid uariarū p̄ multa? Jam
nunc sacrificia. et magicā artem depone. Cui lau
rentius. Quis debet adorari. qui factus est. an q̄ fe
cit? Fratrus decius iussit eum scorpionibus cedi. et
omne genus tormentorū ante ipm deferri. Quem
cū sacrificare inberet. ut hec tormenta euaderet. re
spōdit. Infelix has epulas semp̄ optraui. Cui deci?
Si epule ista sunt tibi similes pande prophanos.
ut tecum pariter epulent. Cui laurentius. Jam ce
lis nomina sua dederunt. et eorū aspectibus nō es
dignus. Tūc iubente decio nudus. sustibus cedit

De sancto

et ardētes laminae ad latera apponuntur. Dixitq; laurētī? Dñe ihu xpe deus de deo miserere seruituti. Quia accusatus nō negaui nomen sanctū tuuz interrogatus te dñm confessus sum. Dixit ei decius? Scio quia per artē magicā tormenta deludis. me tamen deludere diu nō valebis. Testor deos deas q; quia nisi sacrificaueris diuersis supplicijs punieris. Tunc iussit eū plumbatis diuissime cedi. Laurentius autē orauit dicēs. Dñe ihesu xpe accipe spiritum meum. Tunc audiente decio vox de celo insonuit. Adhuc tibi multa certamina debētur. Tūc decius furore repletus dixit. Viri romani audistis demones istum sacrilegum cōsalātes qui nec deos colit. nec tormēta metuit. nec iratos p̄ncipes ex pauescit? Iussitq; eum iterum scorpionibus cedi. subridens autē laurētius gr̄tias egit. et pro astantibus exorauit. Eadem hora miles quidam noīe romanus credidit et beato laurentio dixit. Uideo ante te iuuenem pulcherrimum stantem. et membra tua cum lintheco extergentem. Adiuro ergo te per deum ne me derelinquas sed festina me baptizare. Dixitq; decius valeriano. Puto quia ias per artem magicam victi sumus. Iussit ergo eum de carbasta solui. et in custodia ypolitici recludi. Romanus autē afferēs viceū cū aqua ad pedes laurētij procidit et ab eo sacrū baptisma suscepit. Qd̄ vbi decius comperit romanū sustibus cedi iussit. Qui cum libere se christianū p̄fiteretur. iussu decij de collatus est. Eadē nocte laurētius ad decium adducitur. Cum autē ypolitus fleret et se xpianū esse vellet clamare. dixit ad eum laurentius. In interiori homine magis xpm absconde. et dum clamauero audi et veni. Omnia igitō tormentoz genera afferuntur. Dixit ergo decius laurentio. Aut dijs sacrificabis aut nox ista in te cū supplitijs expendetur. Cui laurentius. Mea nox obscurū nō habet sed omnia in luce clarescunt. Dixitq; decius. Afferat lectus ferreus. vt requiescat in eo contumax laurentius. Ministri ergo eū exuerūt et sup̄ cratē ferream extenderūt. et p̄nīs suppositis eū cūz furcis ferreis cōpresserūt. Dixitq; laurētius valeriano. Discere mihi ser quia carbones tui sunt michi refrigeriū. tibi autē eternū supplicium p̄stāt. Quia ipse dñs nouit q; accusatus non negaui eum. interrogatus xpm cōfessus sum. assatus gr̄tias ago. Dixitq; hilari vultu ad decium. Ecce miser assasti vnam partē. gira ad aliam et manduca. Et gr̄tias agens dixit Gr̄tias tibi ago dñe quia ianuas tuas ingredi merui et sic spiritū emisit. Cōfessus decius cū valeriano abiit in palaciū tiberij relicto corpe sup̄ ignē. Qd̄ ypoli-

Laurentio

tus mane rapuit. et cum iustino p̄sbitero in agro verano pditus aromatis sepeliuit. Xpiani igitō ieiunātes triduo vigiliās celebrarūt. mugit̄ dātes et lacrimas effundentes. **¶** Utrū autē hoc verū sit q; laurentius sub isto decio impatore martirium sit passus a multis dubitatur. cūz in cronicis sirtus longe fuisse post decium legat. Eutropius autē hoc asserit dicēs. Decius persecutionē in xpianos mouens inter ceteros beatissimū leuitam et martirem laurentiū extinxit. In quadā autē cronica factis autentica dicit q; non sub decio impatore qui philippo successit. s; sub quodā decio minore q; cesar non impator extitit. martiriū passus fuit. Nā inter decium imperatōrē et hunc decium minorem. sub quo laurētius dicit passus plurimi impatores et summi pontifices intermedij extiterūt. Eadē yr̄ ibidem dicit cum decio impatori gallus et volusianus eius filius in impio successissent. et valerianus cum galieno post eosdē imperium tenuissent. dicti valerianus et galienus minorem decium cesares nō tñ impatōrem fecerunt. Nam antiquitus qñq; alii qui ab imperatoribus fiebāt cesares. non tñ augusti vel impatores sicut legit in cronicis q; dyoclecianus marinianū cesarem fecit. postmodū ex cesare augustum creauit. Ipe autē hoz impator s; valerianus et galieni. sirtus romā sedem tenebat. Dicit igitō decius cesar appellatus non impator effectus beatum laurentiū martirē fecit. Unde in sc̄p̄ in legenda beati laurentij vocatur decius impator sed tñ decius cesar. Decius em̄ impator duobus tñ annis regnauit. et beatū fabianū papam martirē fecit. fabiano successit cornelius qui sub volusiano et gallo passus est. Cornelio successit lucius. Lucio stephanus qui sub valeriano et galieno qui annis xv. impauerūt passus est. Stephano successit sirtus? Hec in cronica illa legunt. Qñs cronice tam eusebii q; bede et ysidori in hoc concordāt q; sirtus papa non fuit tēpore decij impatoris sed galieni. Legitur tñ in alia quadā cronica q; pdictus galienus fuit binomius. dictus est em̄ galienus et decius. et sub illo passi sunt sirtus et laurētius circa annū dñi cclviij. Sodofredus quoq; in libro suo q; dicit pantheon idem asserit q; s; galienus vocatus est alio noīe decius. et q; sub eo passi sunt sirtus et laurentius. Et si hec vera sunt tunc positio ioh̄is beleth vera posset esse. **¶** Refert greḡ. in libro dyalozorū q; in sabina quedā sanctimonialis fuit. q; carnis quidē cōrinentias habuit sed lingue p̄citatē nō declinauit. Hec dum in ecclesia sancti laurētij fuisse sepulta ante altare martiris a demonijs secata p̄-

De sancto

Laurentio

ille sa pmanet. altera crematur ita vt mane visi-
bilitate adustio appareret. **C** Gregorius quoque thuro-
nesi ait. quod dum quidam sacerdos quadam ecclesia san-
cti laurentij repararet. et trabes quaedam nimium breuis
esset: rogauit beatum laurentium ut quod paupes foue-
rat sue inopie subueniret. Quae subito sic excreuit
vt pars non modica habundaret. Quam partem sacer-
dos minutatim incidit. et multas inde infirmita-
tes sanabat. Idem restatur beatus fortunatus. factum
est autem hoc apud prioras castrum italie quod quidam
dum dolore dentium premeretur de illo ligno tangitur
et primo dolore fugat. **Q**uidam insuper presbiter nomine
sanctus vt refert gregorius in dialogo. sancti laurentij
ecclesiam a longobardis incensam reparare volens
artifices multos conduxit. Quadam autem die dum quod eis
apponeret non haberet: premissa oratione in cibano
resperxit et ibidem candidissimum panem inuenit.
Sed cum vix ad vnum praeidij esum tribus personis suffi-
cere videret. laurentius artifices suos nolens defi-
cere sic praedictum panem multiplicari fecit quod in alimen-
tum decem dierum operarij curis sufficit. **I**n eccle-
sia sancti laurentij apud mediolanum. vt refert vni-
uersi in sua cronica. calix quidam crystallinus mi-
re pulcritudinis habebatur: qui cum in quadam so-
lemnitate ad altare a diacono portaretur. elapsus
e manibus in terram cecidit: et statim comminutus
fuit. At diaconus merens fragmenta collegit. et su-
per altare ponens beatum laurentium exorauit. et fra-
ctum calicem integrum et solidatum recepit. **L**e-
gitur quoque in libro de miraculis beate marie vir-
ginis quod quidam iudex stephanus nomine rome
erat qui munera libenter accipiens multorum iudi-
cia pervertebat. Hic tres domos ecclesie sancti lau-
rentij et vnum ortum sancte agnetis violenter abstulit.
et ablata iniuste possedit. Accidit autem vt more-
retur et ante dei iudicium duceretur. Quae sanctus
laurentius cernens ad eum cum nimia indignatione
accessit. et tribus vicibus brachium eius durissime
strinxit: et dolore nimio cruciavit. Sancta vero a-
gnes cum ceteris virginibus eum videre noluit sed fa-
ciem suam ab eo auertit. Tunc iudex super eum infamem
sermonem dixit. Quam aliena subtraxit. et munera accipi-
ens veritatem vendidit in loco iude perditionis tradi-
tur. Sanctus autem piectus quem idem stephanus in vita
sua valde dilexerat. ad beatum laurentium et ad beatam
agnetem accedens pro eo veniam precabatur. Illis vocatam
beatam virginem pro eo orationibus concessum est vt ei anima
ad corpus rediret. et ibidem xxx. diebus penitentiam ageret.
Acceptis insuper a beata virgine in mandatis vt psal-
mum beati immaculati singulis diebus vite sue di-

ceret. Tunc ad corpus redisset brachium eius ita
erat liuidum et adustum ac si hoc in corpore passus esset.
Quod signum in corpore extitit quoad vixit. Male igitur ab
lata restituens: et penitentiam agens die xxx. migravit ad
dominum. **L**egitur in vita sancti henrici imperatoris quod
dum ipse et kunegundis uxor eius virgines insimul
permanerent: diabolo instigante de quadam milite uxo-
rem suspectam habens ipsam super candentes vomeres.
xv. pedum nudis pedibus incedere fecit. Quam ascen-
dente dixit. Sicut me ab henrico et omnibus intactam
nouisti: ita adiuua me christe. Henricus vero verecun-
dia ductus eam in maxilla percussit. Cui uxor dixit.
Virgo maria te virginem liberauit. Totam igitur can-
dente massam ille sa percussit. Cum ergo cesar obisset
multitudo maxima demonum ante cellam cuiusdam be-
remite transibat. Qui apertam fenestram interrogauit
vltimum quod nam essent. Et ille. Legio demonum sumus
quod ad mortem cesaris properamus si forte aliquid propitium
in corpore regere possimus. Adiuuam igitur vt ad se re-
deat. Qui rediens dixit. Nichil proficimus quod dum falsa
uoris suspitio et alia mala et etiam bona in statu-
ra fuissent posita: adustus ille laurentius ollam au-
ream immensi ponderis attulit. Et dum super se vide-
bamur illa iactata pro alia statere plurimum ponde-
rauit. Tunc ego iratus vnam partem auree olle per-
rupi. Ollam calicem vocabat quem dicitur cesar in honore san-
cti laurentij ecclesie aistetenensis fieri fecerat quem in
spatulo deuotione habuerat. Cui propter magnitu-
dinem due aures inerat. Repruus est et imperator
tunc obisset: et vnam aurem calicis fractam fuisse. **R**e-
fert gregorius in registro quod dum predecessor suus quedam
ad corpus sancti laurentij cuperet meliorare. et vbi
nam corpus esset nesciret. subire corpus eius igno-
rante aperitur. omnesque qui aderant tam monachi quam
missionarij quod corpus eius viderant infra x. dies mortui
sunt. **N**otandum quod passio laurentij inter cete-
ras sanctorum martirum passionum excellentissima videtur
esse in quatuor: sicut ex dictis sancti maximi episcopi et
beati augustini colligitur. Primo in passionis acerbitate.
Secundo in effectu siue utilitate. Tercio in constantia siue
fortitudine: Quarto in mirabili pugna et modo vi-
torie. **P**rimo igitur excellentissima fuit in pene acer-
bitate. De cuius pene acerbitate sic dicit beatus maxi-
mus episcopus. vel secundum quosdam libros ambrosii. Non enim
frater beatus laurentius breui vel simplici passione patitur
nam quod gladio percussus seculum moritur quod in flammam ca-
mino mergitur vno impetu liberatur. Hic autem longa
et multiplici pena cruciatur: vt mors ei non desit ad
supplicium et desit ad finem. Legimus beatos pueros in
penam suam deambulasse flammis et ignibus globos

De sancto Laurentio

pedibus conculcasse. Unde et beatus Laurentius non minori gloria preferendus est. Si quidem illi in penarum flammis ambulabat. hic in ipso supplicij sui igne discubuit. Illi vestigijs pedum conculcaturus incedit. iste laterum suorum diffusionem restrinxit. Illi stantes in pena eleuatis manibus orabant ad dominum. iste prostratus in sua pena toto corpore dominum deprecabatur. **E**t notandum quod beatus Laurentius post beatum Stephanum inter ceteros martires primatum tenere dicitur: non quod maioris penam sustinuerit quam ceteri martires cum multi tantam penam et aliquid etiam maiorem sustinuisse, legantur sed hoc dicitur propter sex causas in se occurrentes. Primo propter passionis locum: quod Rome quod est caput mundi et ubi est sedes apostolica passus est. Secundo propter predicationis officium: quod officium predicationis diligenter impleuit. Tercio propter laudabilem distributionem thesaurorum quas omnes pauperibus sapienter distribuit. Has tres rationes ponit magister Guibelmus alnsiodorensis. Quarto propter auctenticatum et approbatum eius martirium quod et si de aliquibus maiora tormenta legantur. tamen hoc auctenticum non habetur et aliquid in dubium vertitur. Huius autem passio in ecclesia valde est solennis et approbata. Unde et multi sancti in suis sermonibus eius passionem approbant et confirmant. Quinto propter dignitatis gradum quod fuit archidiaconus sedis apostolice. Post quem ut aiunt in romana sede archidiaconus non surrexit. Sexto propter seueritatem tormentorum quod grauissima supplicia protulit. ut prope quod supererat ferream affatus fuit. Unde de eo dicit beatus Augustinus. Laceratos artus et multa verberum sectione concisos subiecto precepit igne torreri ut per craterem ferream quod iam de feruore continuo vim in se haberet videri. conuersorum alterna mutatione membrorum fieret cruciatus vehementior et pena productior. **S**ecundo fuit excellentissima in effectu siue utilitate. Ipsa enim penae acerbitas secundum Augustinum et Maximum. fecit eum glorificatione sublimem. opinione et fama celebrem deuotione laudabilem. et imitatione insignem. **P**rimo igitur glorificatione sublimem. Unde Augustinus dicit. Seuisse persecutor in martirem. conuulsisse et auxillis palmam dum auerget penam. Iterum Maximus vel secundum quosdam Ambrosio. Quauis in faucibus membrorum soluantur fidei tamen fortitudo non soluitur. Corpore detrimentum sustinet sed lucrum salutis acquirit. Item Augustinus. Vere beatus corpus quod non a fide christi tormentum immutauit sed ad requiem sanctae religionis coronauit. **S**ecundo opinione et fama celebrem. Maximus vel secundum quosdam Ambrosio. Beatum martirem Laurentium grano sinapis possumus comparare quod diuersis attritus

passionibus per totum orbem gratia sui meruit fragrare mysterij. Qui antea prostratus in corpore humilis ignotus et vilis. postea quod vexatus. laceratus. exustus fuit. vniuersis partem mundi ecclesiarum odore sue nobilitatis infudit. Idem. **S**anctum est ac deo placitum ut natale sancti Laurentij propria deuotione veneremur cuius radiantibus flammis victrix in hunc quoque die toto orbe christi choruscet ecclesia. Idem. Tanta enim gloria martirij preclarum extitit in passione sua quod mundum illuminauerit vniuersum. **T**ercio deuotione laudabilem. Quare autem sit laudandus et cum deuotione suscipiendus ostendit Augustinus. tribus rationibus sic dicit. Beatum virum Laurentium tota debemus deuotione suscipere. Primo quod preciosum sanguinem propter deum tradidit. Deinde quod ei rogatum apud deum nostrum non minimam contulit ostendens qualis debet esse christiana fides. de cuius consortio existere martires meruerunt. Tercio quod idem tantum et tam sancte puerfationis fuit ut coronam martirij tempore pacis inueniret. **Q**uarto fecit eum imitatione insignem. Unde Augustinus. Dectorum causa passionis propter quam morti additus est vir sanctus: ut sui siles ceteros esse hortaret. In tribus autem se nobis imitabilem exhibet. Primo in aduersorum sorti perpeffione. Unde Augustinus. Ad erudiendum dei populum nullorum est utilior forma quam martirij. Eloquencia facilis ad exhortandum fit ratio efficax ad suadendum. Validiora tamen sunt exempla quam verba et plene est ope docere quam voce. In quo excellentissimo genere doctrine beatus martir Laurentius quam gloriosa polleat dignitate. etiam persecutores ipsius sentire potuerunt quo illa mirabilis fortitudo animi non solum non cederet sed etiam alios exemplo sue tollerantie roboraret. Secundo in fidei magnitudine et seruire. Maximus vel Ambrosio. Dum in fide sua persecutoris flammam victor ostendit nobis per ignem fidei gebenne incendia superare et amore christi die iudicij non timere. Tercio in ardenti deuotione. Idem vel Ambrosio. Illuminauit mundum plane Laurentius colimine quo ipse succensus est. et flammis quas ipse protulit omnium christianorum corda calefacit. De his tribus etiam sic dicit Maximus vel Ambrosio. secundum quosdam libros. Beati Laurentij exemplo puocamur ad martirium accedimus ad fidem. calefiscimus ad deuotionem. **T**ercio fuit excellentissima in constantia seu fortitudine. De cuius constantia et fortitudine sic dicit beatus Augustinus. Beatus Laurentius mansit in christo usque ad tentationem. usque ad tyrannicam interrogationem. usque ad aeternam comminationem. usque ad peremptionem. In qua longa morte quod bene man-

De sancto

Laurentio

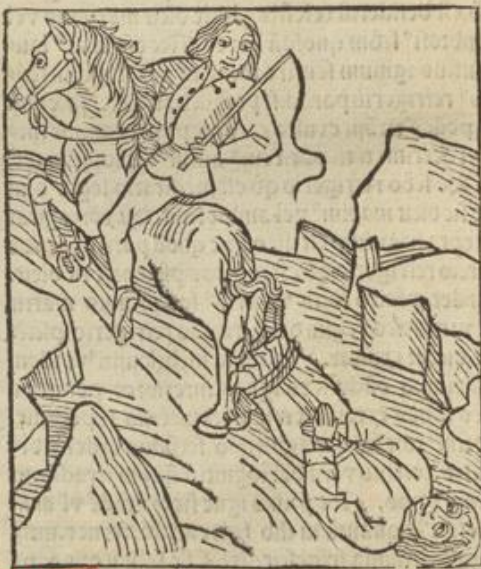
ducuerat et bene biberat tanquam ille esca saginatus et illo calice ebrius factus tormēta non sensit. non cessit. et in regnum successit. Adco autem fuit potestas et firmus quod non solum tormētis non succubuit sed etiam ex ipsis tormētis ut hētur ex dictis beati maximi factus est perfectior in timore. feruentior in amore. et iocundior in ardore. De primo sic dicit. Exteritur super flammam ignitos globos et sepe versatur in latera. sed quanto plus penarum patitur. tanto amplius corbitum domini pertimescit. Quantum ad secundum sic ait maximus vel secundum quosdam libros ambrosius. Branu sinapis cum atteritur accenditur. Laurentius cum patitur inflamatur. Idem. Nouo admirationis genere alius illum torquet. et alij scientes tormēta perficiunt sed deuotiorē laurentium saluatori supplicia atrociora fecerunt. Quantum ad tertium sic dicit. Cor eius tanta fide in christi magnitudine concauit ut despectis proprii corporis cruciatibus. insanissimo torro suo et triumphans eius ignibus letus illuderet. **¶** Quarto fuit excellentissima in mirabili pugna et modo victorie. Beatus namque laurentius sicut ex verbis beati maximi et Augustini colligitur. quingens ignes exteriores quodammodo habuit. quos tamen omnes superauit fortiter et extinxit. Primum fuit ignis gehēne secundus ignis materialis flammę. tertius carnalis concupiscentie. quartus ardentis auaricie. quintus furcens infame. **¶** De extinctione primi ignis. scilicet gehēne sic dicit maximus. Nunquid cedere poterat momentanee corporis vltioni cuius fides eternum gehēne extinguebat ardorem. Item transit per ignem momentaneum atque terrenum sed flammam gehēne perpetuo exurentis euasit. **¶** De extinctione secundi ignis scilicet materialis flammę sic ait maximus vel ambrosius secundum quosdam libros. Corporali laborabat incendio. sed diuinus ardor materiale restrinxit ardore. Item. Quāuis rex improbus ligna subijceret. incendia maiora superponeret. tamen sanctus laurentius has flammās fidei calore accensus non sensit. Item augustinus. Superari charitas christi flamma non potuit et seignior fuit ignis qui sonis vltis qui inter accendit. **¶** De extinctione tertij ignis scilicet carnalis concupiscentie sic dicit maximus. Ecce beatus laurentius transiit per ignem non quod a dustus inboeruit sed illuminatus effulsit. arsit ne arderet. et ne videretur vltus est. **¶** De extinctione quarti ignis scilicet auaricie qualiter euasit auaricia illorum qui thesauros cupiebant et frustrata est sic dicit augustinus. Armatur gemina face homo cupidus pecunie. atque veritatis inimicus. auari-

cia ut rapiat aurum. impietate ut auferat christum. Nichil obtines. nichil proficis humana crudelitas. Subtrahit tormētis tuis materia mortalis. et laurentio in celum abeunte tu deficiis flammis tuis. **¶** De extinctione quinti ignis scilicet furcens infanie qualiter videlicet infania peccatiū frustrata est et annihilata sic dicit maximus. Superatis flammis ministris. oē mundane infanie restrixit incendiū. Ad hoc usque diabolica profecit intentio ut vir fidelis ad diem suū gloriosus ascēdat. et crudelitas peccatiū cum suis ignibus profusa torpeat. Quod enim peccatiū infamia ignis fuerit ostendit cum ait. furcens gentilis accensus craticulā preparat ignitā ut indignationis sue flammās ignibus vindicaret. **¶** Nec mirum si bos quingens ignes exteriores superauit. quoniam ex verbis predicti maximi habetur tria refrigeria que intus habuit. et tres ignes in corde portauit. per que omnē ignes exteriores. et refrigerio mitigauit. et maiori incendio superauit. Primum namque refrigerium fuit desiderium regni celestis. secundum meditatio diuine legis. tertium puritas scientie. Per hoc triplex refrigerium omne ignem exteriores extinguit fecit et frigidum reddidit. **¶** De primo refrigerio quod est desiderium celestis glorie dicit maximus vel ambrosius secundum quosdam libros. Nec enim beatus laurentius ignem sentire tormēta poterat quod in sensibus refrigerium paradisi possidebat. Item. Jacet ante pedes terram exusta caro. corpus exanimē. nichil detrimenti tamen patitur cuius animus demorat in celis. **¶** De secundo refrigerio quod est meditatio legis diuine sic dicit maximus vel ambrosius. Dum christi cogitat precepta frigidum est illi omne quod patitur. **¶** De tertio refrigerio quod est puritas scientie sic dicit. Ardet profecto rotis visceribus fortissimus martir et vultus. sed regnum dei pertractans refrigerio scientie victor exultat. **¶** Habuit nichilominus ut idem maximus ostendit tres ignes interiores per quos omnes ignes exteriores maiori incendio superauit. Primum fuit fidei magnitudo. secundus ardens dilectio. tertius vera dei cognitio que ipsum irradiauit tanquam ignis. **¶** De primo igne sic dicit idem vel ambrosius. In quantum in illo fidei ardor feruet. intus supplicij flamma frigescit. Item. Esse saluatoris ignem feruore fidei legitur in euāgelio. Ignem veni mittere in terram. Hoc igitur igne beatus laurentius accensus flammam non sensit incendiū. **¶** De secundo igne sic ait idem vel ambrosius. Ardebat extrinsecus martir laurentius terram seueritatis incendio. sed maior illi intrinsecus christi amoris flamma torrebat. **¶** De tertio igne sic dicit. Fortissimum martirē seuisima per

De sancto Ypolito

secutoris flamma supare non potuit q̄ longe arde
de veri⁹ veritatis radijs mens eius accensa ferue
bat. Itē. Adiofidie ⁊ amore veritatis accēsus
appositā sibi extrinsec⁹ flammā aut nō sensit aut
vicit. **H**abet aut̄ inter ceteros martires beat⁹
laurētius tria priuilegia quāru ad officiū. **P**ri
mū est in vigilia. Solus em̄ inter martires vigiliā
habet. Sed vigilie sanctorū p̄pter multas deordi
nationes hodie in ieiunia mutatae sunt. Nos em̄
fuit olium vt refert iohannes belet⁹ vt in festiuita
tibus sanctorū hoīes cū vxoribus ⁊ filiabus ad ec
clesiā venirent. ⁊ ibi cum luminarib⁹ p̄noctarent.
Sed q̄ multa adulteria in his vigilijs fiebant.
Statutū fuit vt vigilie in ieiunia cōuerterentur.
Nomen tñ antiquū est retentū: q̄ nō ieiunia s̄ vi
gilie ad huc appellātur. **S**ecundū est in octaua
Ipse nāq̄ solus cū stephano habet octauas inter
martires: sicut martinus inter p̄fessores. **T**er
ciū est in regressiōib⁹ antiphonarū qd̄ solus ipse
et paulus habet. Sed paulus p̄pter excellentias
p̄dicationis. iste p̄pter excellentiā passionis.

De sancto ypolito. cxlii **A**

Hippolitus dicitur ab yper qd̄ est supra. ⁊ li
tos qd̄ est lapis quasi supra lapidē. id est
xp̄m fundatus. vel ab in ⁊ polis qd̄ est ci
uitas. Vel ypolitus quasi valde politus. fuit em̄
sup lapidē xp̄m bene fundat⁹ p̄ constantiā ⁊ firmi
tatem. fuit in civitate magna p̄ desiderii ⁊ auidita
tem. fuit bene politus p̄ tormētōz acerbitate.

Hippolitus postq̄ corpus beati laurētij se
peliuit: venit in domū suam ⁊ dans pacē
suis seruis ⁊ ancill. oēs de sacramēto ab
tatis qd̄ iustin⁹ p̄sbiter obtulerat cōmunicauerūt
Et apposita mensa priusq̄ cibū sumeret: venien
tes milites cum rapuerūt: ⁊ ad cesarē duxerunt.
Quē videns decius cesar subridēs dixit ei. Num
quid ⁊ tu magus effectus es q̄ corpus laurentij
abstulisti. Cui ypolitus. Hoc feci nō quasi mag⁹.
sed quasi xp̄ian⁹. Tunc decius furore replet⁹ p̄ce
cepit vt habitu quo vt xp̄ian⁹ vtebatur expolia
ret. ⁊ os ei⁹ lapidib⁹ tunderet. Cui ypolit⁹. Non
me expoliasti sed magis vestisti. Cui decius. Quō
insipies effect⁹ es vt nuditate tuā non erubescas.
Nunc ergo sacrificia ⁊ viues ne cū laurētio p̄cre
as. Cui ypolit⁹. Exemplū merear fieri beati lau
rentij quē tu ore polluto ausus es noīare. Tunc
decius fecit eū fustib⁹ cedi. ⁊ p̄ctimb⁹ ferreis la
niari. Ille aut̄ se xp̄ianū esse voce clara cōfitebat.
Et cum tormenta hōmō derideret. veste militari
qua antea vtebat euz vestiri fecit. hortās vt ami
ctiam ⁊ militiā p̄stinā retineret. Cui ypolitus
cū diceret se xp̄o militari: decius ira repletus vale
riano p̄fecto cū tradidit: vt oēs facultates ei⁹ ac
ciperet: ⁊ diris tormētis eū interficeret. Inuēro
quoq̄ q̄ ei⁹ familia xp̄iana esset: adducti sūt oēs
ante p̄spectū ei⁹: Qui cū ad sacrificia cogere
ntur: concordia nutrix ypolitī pro omnibus r̄ndit.
Nos cum dño nostro volumus mori potius pudice q̄
impudice viuere. Cui valerius: Bonus seruoꝝ
nō nisi cū supplicijs emēdatur. Tūc p̄ntē ypolito
⁊ gaudente. iussit eam tamdiu plūbatis cedi quo
usq̄ emisit sp̄m. Dixitq̄ ypolitus. Hās tibi ago
dñe q̄ nutrice meā ante p̄spectū sanctorū tuoz p̄
misisti. Deinde extra portā tiburtinā valerianus
ypolitū cū familia sua duci fecit. Ypolit⁹ aut̄ oēs
confortās dixit. fratres nolite metuerē q̄ ego ⁊
vos vnū deū habem⁹. Iussitq̄ valerian⁹ vt in cō
spectu ypolitī omnib⁹ capita amputarent. ypoli
ti veropedes ad colla indomitoz equoz fecit li
gari. ⁊ p̄ carduos ⁊ tribulos trahi tamdiu donec
sp̄m exalaret. Circa annos dñi. clvi. Eoz corpa
iustinus p̄sbiter rapuit: ⁊ iuxta corpus sancti lau
rentij sepeliuit. Corp⁹ vero sancte p̄cordie inueni
re n̄ potuit: q̄ fuerat in cloacā p̄iectū. Miles aut̄
quidā noīe porphiri⁹ credēs beatā cōcordiā aurū
aut gemas in vestimētis hīe ad quēdā cloacariū
noīe yrencū q̄ erat occulte xp̄ian⁹ accessit ⁊ dixit.
Secretū custodi: ⁊ extrabe p̄cordiā q̄ spero q̄ au
rum aut gemmas in vestibus suis habet. Cui ille

De sancto

Ypolito

Ostende michi locū et secretū habeo et quicquid inueni-
 nero nunciabo. Cum ergo corpus extractū fuisset
 et nichil inuenissent. miles ille protinus fugit. Et
 yreus vocato quodā christiano nomine habundans
 corpus ad sanctū iustinū derulit. Quod ille de
 uote suscipiens iuxta corpus sancti ypolitī et aliorū
 sepeliuit. Ad valerianū audiens yreū et habundans
 dum tenuit. et ambos in cloacā uiuos misit. Quo-
 rum corpora iustinus rapuit et cū alijs sepeliuit.
Post hoc decius cū valeriano in currū ascen-
dit aurēū. et pergūt ad amphitheatrū ut crucient
christianos. Arreptū igitur decius a demonio clamabat
Ypolite cathenis asperis vincitū me tenes. Va-
lerianū sicut clamabat. O laureti igneis cathenis
me ligatū trabis. Et eadem hora valerianū expi-
rauit. Decius autē domū reuersus triduo a demo-
nio vexatus clamat. Adiuuro te laureti modicum
cessa a tormentis. Et sic miserabiliter mortuus est. Ad
uxorē eius triphonia crudelis vidēs dimissis om-
nibus ad sanctū iustinū cū filia sua cirilla accessit
et ab eo cū multis alijs baptisari se fecit. Alia vō
die cū oraret triphonia emisit spm̄. Cuius corp⁹ iu-
stin⁹ p̄sbyter iuxta corpus sancti ypolitī sepeliuit
Audiētes vero. xlvij. milites q̄ regina et eius fi-
lia xp̄iane effecere essent: venerūt cū uxori⁹ suis
ad iustinum presbiterum ut baptisma susciperēt.
Quos oēs dyonisi⁹ q̄ sancto sixto successerat ba-
ptisauit. Claudius autē impator: cirillam cū sacri-
ficare nollit: iugulari fecit. et ceteros milites de-
collari. Quorū corpora in agro verano cū ceteris se-
pelitūtur. Et aduertendū q̄ expresse habetur
hic q̄ illi decio qui lauretiū et ypolitū martirisa-
uit successit claudius. Claudius autē non successit
decio impatori: imo decio successit scđm̄ cronicas
volusianus. volusiano galienus. galieno claudi⁹.
Oporet ergo dicere ut videt q̄ aut galienus fue-
rit binomi⁹: et q̄ dictus sit galien⁹ et decius sicut
dicit vincenti⁹ in cronica sua. et godofridus in li-
bro suo. aut q̄ galienus in sui adiutorij quēndas
noīe decii fecerit cesarē nō tñ impatorē sicut dicit
richardus in cronica sua. De hoc martire sic dicit
ambro. in pfatione. Beatus martir ypolitus xp̄m
verū duce m̄ psiderās: miles ei⁹ esse maluit q̄ dux
militū cōprobati. Beatūq̄ lauretiū sue custodie
mancipatū nō p̄secutus est sed subsecutus. Qui cum
thesauros ecclie discueret: inuenit thesaurū quē
nō tirān⁹ eripet s̄ quē pietas possideret. inuenit
thesaurū vñ vere diuitie peteretur. sp̄: euit fauorē
tirāni ut cū regis p̄petui grā cōprobaret: mēbris
diuidi nō refugit ne nexibus diuelleret eternis.

Bubulcus quidā nomine petrus cū in festo marie
 magdalene plaustrū iūxisset: et boues sequēs ip̄os
 maledictis vigeret. p̄tinus boues et aratrū a sul-
 mine absumūtur et ipse petr⁹ q̄ hoc imp̄catus fue-
 rat supplicio atrociori torq̄barur. Nam ignis eum
 arripuit adeo q̄ carnis et neruis tibiē et cruris
 p̄sumptis ossa paterēt. et ipsa tandem tibia a sua
 cōpage penit⁹ solueret. Tūc ille ad quādā ecclias
 beate virginis accedēs tibiā ip̄am in quodā fora-
 mine ipsi⁹ ecclie abscondit: et beatā virginē lachri-
 mis et p̄cib⁹ p̄ sua liberatiōe rogauit. Et ecce no-
 cte quādā beatā virgō cū beatō ypolitō ei in visioe affuit
 et eidē ypolitō ut petrū pristinae sanitati restitue-
 ret impauit. Statimq̄ sanct⁹ ypolitus tibiā de fora-
 mine accipiēs loco suo quasi surculū arbori in mo-
 mēto inseruit. In qua insirione tātos dolores sen-
 sit: ut suis clamorib⁹ totam familiā excitaret. Qui
 surgētes et lumē accendētes. petrū duo crura et
 duas tibias h̄c cōspiciūt. Sed se deludi putātes
 ip̄m iterū atq̄ itez p̄rectabāt. et mēbra vera ip̄m
 h̄c cōspiciebant. Qui vix eū excitātes vñ hoc sibi
 acciderit sciscitātur. Sed ille eos ludere existimās
 tandē vict⁹ rem vidit et extupuit. Sed tñ cora no-
 ua mollior: q̄ vetusta ad sustinētiā corpis nō pore-
 rat exequari. Un̄ ad publicatiōē miraculi pan-
 nū claudicauit. Et tūc iterū beatā virgō eidē appa-
 rens scđm̄ ypolitō dixit ut quicquid curatiōi deesset
 supplere deberet. Euigilās igit⁹ et se plene sanātū
 inueniens reclusorij introiuit. Cui diabol⁹ in spē
 nude mulieris frequētissime apparebat. et nudas
 ei se ingerēs quāto ille fort⁹ resistebat tanto illa
 impudētius incubebat. Cū ergo illa eū plurimū
 vexaret: tandē ille stolā sacerdotalē accipiēs col-
 lum eius anxit. et mox diabolo abscedente cada-
 uer putridū ibidē remansit. Tantusq̄ fetor: inde
 exalauit ut nullus qui hoc vidit ambigeret quin
 corpus alicui⁹ mulieris mortue fuisset. et q̄ diabo-
 lus assumpsisset.

De assumptione beate marie vir- ginis. crūi. A

Assumptio beate marie virginis qualr fa-
 cta sit ex quodā libello apocripho q̄ iohannē
 euangeliste ascribitur edoceat. Ap̄lis
 namq̄ ob p̄dicationis gr̄as diuersas. mūdi subcū-
 tib⁹ regiōes. virgō beatā in domo iuxta montē syon
 posita dicitur remāsisse. Quāq̄ loca filij sui. scz lo-
 cū baptisimi. ieiunij. orōnis. passionis. sepulture.
 resurrectionis et ascensionis. q̄ diu vixit deuotione
 sedula visitauit. Et scđm̄ q̄ ait ep̄iphani⁹. xliij.
 annis p̄ ascensionē filij sui supuixit. Refert ergo
 q. ij

De assumptione beate marie.

q̄ beata virgo q̄n̄ x̄pm̄ p̄cepit erat annoꝝ .xiiij. et
in .xv. ipsum peperit. et vixit cū eo annis .xxiiij. et
post mortē x̄pi sup̄uixit .xxiiij. annis. Et sc̄dm̄ hoc
q̄n̄ obiit erat annoꝝ .lxxij. Probabili t̄n̄ videtur
q̄d̄ alibi legitur vt .xij. annis filio sup̄uixerit. et sic
sexagenaria sit assumpta. cū apli totidē annis p̄
dicauerint in iudea et circa ptes illas sicut ecclesi
astica tradit historia. Die igitur quadam dum in
filij desiderij cor: virginis vehemēter accēditur.
estuās anim⁹ p̄mouetur. et in exteriorē lacrimaz
habūdantiā excitat. Cūq; ad t̄ps̄ subtracti filij
equanimiter nō ferret subtracta solacia. ecce an
gelus cū m̄lto lumie eidē astitit. et reuerēter v̄rpo
te sui d̄ni matrē salutauit. Huc inq̄t b̄ndicta maria
suscipiēs b̄ndictionē illi⁹ q̄ m̄dauit salutē iacob.
Ecce autē ramū palme de paradiso ad te d̄nam at
tuli quē ante feretrū portare iubeas cum die ter
cia de corpore assumeris. Nam fili⁹ tuus te matrem
reuerendā expectat. Cui maria r̄ndit. Si inueni
gr̄am in oculis tuis: obsecro vt nomen tuū michi
reuelare digneris. Sed hoc peto instanti⁹. vt filij
et fr̄es mei apli ad me pariter cōgregētur. vt eos
anteq̄ moriar cor: por: alib⁹ oculis videam. et ab eis
sepeliri valeā. et ipsis p̄ntibus sp̄m̄ deo reddam.
Hoc iterū peto et obsecro vt anīa mea de corpore
extens nullū sp̄m̄ teterrimū videat. nullaq; michi
sarbane p̄rās occurrat. Cui angelus. Cur scire de
sideras d̄na nomen meū q̄d̄ admirabile est et ma
gnū? Ecce autē oēs ad te hodie cōgregabūtur apo
stoli q̄ nobiles tibi exhibebūt exeq̄as funeris. et

in eoz̄ aspectu sp̄m̄ exalabis. Nam q̄ olim p̄p̄tes
tam de iudea in babilonē in crine attulit subito.
ipse proculdubio ad te ap̄los adducere poterit in
momēto. Malignū autē sp̄m̄ videre cur metuis: cū
caput eius oīno cōtrineris. et spoliaueris. ip̄m̄ sue
p̄rātis imperio. fiat t̄n̄ volūtas tua vt ip̄os nō vi
deas. His dictis angel⁹ cū m̄lto lumie celos ascē
dit. Palma autē illa nimia claritate splendebat. et
erat q̄dē virge viriditate p̄silis sed tolia ip̄si⁹ vt
stella matutina fulgebāt. factū est autē dū ioban
nes in epheso p̄dicaret celū repēte intonuit. et nu
bes candida ip̄m̄ sustulit ac raptū ante marie iā
nuā collocauit. p̄tenti⁹q; hostiū interi⁹ introiuit
et reuerēter v̄go virginē salutauit. Quē felix ma
ria cōspiciēs. vehemēter obstupuit. et p̄re gaudio
lacrimas cōtinere nequit. Dixitq; .Fili iobānes
memor esto v̄boꝝ maḡi tui: quibus me tibi ma
trem: et te michi in filium p̄mendauit. Ecce a d̄no
euocata debitum humane cōditionis exsoluo. ac
corpus meū tibi cura sollicita recōmendo. Audiuit
enī iudeos inijisse p̄siliū dicētes. Expectemus viri
fr̄es quoadusq; illa q̄ ihesus portauit subeat mor
tem. et corp⁹ eius p̄tinuo rapiem⁹: ac inectū igni
bus cōburem⁹. Tu igitur hanc palmā deferrī fa
cias ante feretrū cū corpus meū duxeritis ad se
pulerū. Dixitq; iobānes. D̄ vrinā hic essent oēs
ap̄li fratres mei: vt decēter tibi parere possim⁹
exequias. ac exoluere laudes obignas. Nec illo de
cente. oēs apli de locis in quibus p̄dicabant a nu
bibus rapiūtur. et ante marie hostiū collocantur.
Qui vidētes se ibidē insil⁹ p̄gregatos mirabatur
dicētes. Que nam causa est. p̄pter quam nos hic
d̄ns insil⁹ p̄gregauit? Iobānes igitur ad eos exiit
et d̄nam de corpore recessuram p̄dixit. Et addidit
dicēs. Videte fr̄es ne cū obierit aliquis eā defle
at. ne hoc videns p̄pls p̄turbe⁹ et dicat. Ecce quō
isti timēt mortē q̄ t̄n̄ alijs p̄dicat resurrectionem.
B Dionisius pauli apli discipul⁹ in libro de di
uinitis noībus hoc idem asserit ap̄los sc̄z in dormi
tione. virginis conuenisse. et se silr̄ interfuisse. ac
ynūquēq; in laudem x̄pi et v̄giris semonē fecisse:
Aut enī sic loquens ad timotheum. Nos vt nosti et
ipse. et multi sanctorū nostrorū fratrum conuenimus
ad visionem corporis vite principis et q̄d̄ deum su
sceperit. Aderat autē et frater d̄ni iacob⁹ et petrus et
summa et puertissima theologorū summitas pau
lus. Postea visum est post visionē et vniuersis hic
rarchie laudarent. sicut vnusquisq; erat sufficiēs
infinite virtutis bonitate reatrice infirmitatis.
Decyonisi⁹. **C**ū autē beata maria oēs ap̄los

De Assumptione beate marie

congregatos vidisset. dñm benedixit. ⁊ in medio
 eoz ardentibus lampadibus ⁊ lucernis p̄sedit.
 Circa vero hoz a noctis terciã ihesus aduenit cuz
 angeloz ordinib⁹ patriarchaz cetib⁹. martirum
 agminib⁹. p̄fessor acie. virginũq; choris. ⁊ ante
 thoz virginis acies ordinãtur ⁊ dulcia cãtica fre-
 quẽtant. **Q**uales aut̄ exeq̄e ibidẽ celebrare sint
 ex p̄dicto libello q̄ iohãni ascribit̄ edocetur. Nam
 prior ip̄e iesus inchoauit ⁊ dixit. Veni electa mea
 ⁊ ponã in te thronũ meũ: q̄ p̄cipui speciẽ tuam.
 Et illa. Paratũ cor meũ dñe paratũ cor meũ. Tũc
 oēs q̄ cũ ihesu venerãt dulciter in tonauerũt dice-
 res. *hec est q̄ nesciuit thoz in delictis. habebit
 fructũ in respectione animarũ sanctarũ. Ip̄se aut̄
 de semetipsa cecinit dicēs. Beatã me dicẽt oēs ge-
 neratiões. Quia fecit michi magna qui potēs est
 ⁊ sanctũ nomen eius. Tunc cantor cantoz oĩbus
 in tonuit excellentius. Veni de libano sponsa. ve-
 ni coronaberis. Et illa. Ecce venio: q̄ in capite li-
 bri scriptum est de me vt facerẽ voluntatẽ tuam
 deus. q̄ exultauit sp̄s meus in te salutari meo.
 Sicq; marie anima de corpore egredif. ⁊ in vlnas
 filij aduolauit. fuitq; tam a dolore carnis extra-
 nea q̄ a corruptiõẽ extiterat aliena. Dixitq; apo-
 stolis dñs. Corpus virginis matris in vallẽ iosa-
 phar deferre. ⁊ in monumẽto nouo qd̄ ibidẽ inue-
 nictis illud recondite. ⁊ me ibidẽ triduo donec ad
 vos redeã expectate. Statimq; circũdederũt eam
 flores rosarum s̄z cetus martirũ ⁊ lilia cõuallũ.
 agmina s̄z angeloz. confessor ⁊ virginũ. Post
 eam apli clamitãt dicētes. Virgo prudentissima
 quo p̄gredieris? Esto nostri memor dña. Tunc ad
 concentũ ascẽdentiũ cetus qui remanserãt admi-
 rati p̄cite obuĩã p̄cesserũt. Uidentẽsq; regẽ suum
 femine animã in vlnis p̄oprijs baiulantẽ. illam
 innixam. obstupefacti clamare ceperũt dicētes.
 Que est ista q̄ ascẽdit de deserto delictijs affluens
 innixa sup dilectũ suũ? Quib⁹ concomitãtes dice-
 runt. Ista est speciosa inter filias hierl̄m sicut vi-
 distis eã plenã charitate ⁊ dilectiõẽ. Sicq; in celũ
 gaudens suscipif. ⁊ a dextris filij in throno glorie
 collocaf. Apli aut̄ viderũt ei⁹ animã tanti esse cã-
 doris vt nulla mortaliũ lingua possit effari.*

Tres aut̄ virgines q̄ ibidem erant cum corpus
 eius lauãdi grã expoliassent: tanta statim corp⁹
 eius claritate resplenduit vt tangi quidem ad la-
 uandũ posset. videri aut̄ nõ posset. Tandiu aut̄
 lux illa ibidẽ resplenduit donec corpus a virginib⁹
 bus lorũ fuit. Apli aut̄ corpus eius reuerenter ce-
 p̄rũt. ⁊ sup feretrũ posuerũt. Dixitq; iohãnes pe-

tro. hanc palmã ante feretrũ petre portabis. qz
 dñs nobis te p̄tulit. ⁊ suaz ouũ pastorẽ ⁊ p̄inci-
 pem ordinauit. Cui petrus. hanc potius porta-
 re te puenit: qz virgo a dño es electus ⁊ dignum
 est vt palmã virginis v̄go ferat. Tu sup pect⁹ dñi
 recũbere meruisti. ⁊ exinde sapientie ac gr̄e plus
 ceteris fluẽta potasti. Et iustũ videtur vt q̄ a filio
 recepisti plus muneris impẽdas virgini plus bo-
 noris. Tu igitur portare debes hanc palmã lumĩ-
 nis ad exeq̄as sanctitatis. q̄ porat̄ es poculo lu-
 cis de fonte p̄perue claritatis. Ego aut̄ portabo
 cũ feretro sanctũ corpus. Ceteri aut̄ apli fr̄es nr̄i
 circũdãtes feretrũ referant laudes deo. Paulus
 aut̄ dixit ei. Et ego qui minim⁹ omnũ veltrũ sum
 portabo tecũ. Eleuantes itaq; petr⁹ ⁊ paulus fe-
 retrũ. petrus inceptit eãtare ac dicere. Exijt israel
 de egipto alleluia. Ceteri aut̄ apli cantũ dulciter
 p̄sequũtur. Dñs aut̄ feretrũ ⁊ ap̄los nube p̄tegit
 ita qd̄ ipsi nõ videbãtur: sed tñ eoz vox audiebat.
 Assuerũt ⁊ angeli cũ aplis cõcinẽtes. ⁊ torã ter-
 ram sonitu mire suauitatis replẽtes. Excitati om-
 nes ad tam dulcem sonum ⁊ melodiã de ciuitate
 veloci⁹ exeunt. ⁊ quid nam hoc sit diligenter scisci-
 tantur. Tunc extitit q̄ diceret. Mariã illam disci-
 puli ihesu efferunt mortuã. circa illã hãc quã au-
 ditis cõcinunt melodiã. Tunc ad arma oēs cucur-
 rerũt ⁊ se mutuo hortabãtur dicētes. Venite oēs
 discipulos occidam⁹. ac corpus illud qd̄ seductozẽ
 illum portauit ignibus cõburamus. Princeps au-
 tem sacerdotũ hoc videns obstupuit. ⁊ ira replet⁹
 ait. Ecce tabernaculũ illius q̄ nos ⁊ genus nr̄m
 cõturbauit: qualem gloriã nunc accepit. Et hoc di-
 cẽs manus ad feretrũ misit volens illud euer-
 te ac ad terrã deducere. Tunc manus eius subito
 ambe aruerũt ⁊ lectulo adheserũt. ita vt ad lectu-
 lum manibus penderet ⁊ nimio cruciatu vexat⁹
 lamentabiliter eiularet. Reliquus aut̄ p̄pls ab
 angelis q̄ erãt in nubib⁹ cecitate p̄cussus est. Prin-
 cept⁹ aut̄ sacerdotũ clamabat dicēs. Sancte petre
 in hac tribulatione me nõ despicias sed p̄ me ob-
 secro ad dñm p̄ces fundas. Memoz em̄ debes
 esse qualr̄ aliqñ tibi astuti ⁊ qualiter te accusante
 ãcilla hostiaria excusauit. Cui petr⁹. In obsequijs
 dñe nunc impediti sumus. ⁊ curationi tue intẽde-
 re nõ valemus. Veruntũ si in dñm nostrũ ihesum
 ⁊ in hanc que ipsuz genuit ⁊ portauit credideris.
 spero qd̄ p̄tinuo sanitatis beneficio poteris. Quĩ
 rĩdit. Credo dñm ihesum xpm̄ verũ esse filiũ dei.
 et hanc sacratissimã matrẽ eius. Statimq; a fere-
 tro manus eius solute sunt sed tñ in brachijs ad

q nij

De Assumptione beate marie.

Huc ariditas remansit. et dolo: uehemens non recesserat. Dixit ei petr⁹. Osculare feretru^m et dic. Credo in deū ihesum xpm que ista in uero portauit. et post partū uirgo pmanfit. Qd cum fecisset continuo puluine est reddidit⁹ sanitati. Dixitq; ei petr⁹. Accipe hanc palmā de manu fratris nri iohānis. et ponas eā sup populū execatū: et quicūq; crederet uoluerit recipiet uisum. qui autē credere noluerit. uidere nō poterit in eternū. Mariā autē portātes apli in monumēto posuerunt. et iuxta illud ut dñs iusserat pcederūt. Tercia autē die ueniēs ihesus cū multitudine angeloz ipsos salutauit dicēs Pax uobis. Qui responderūt. Gloria tibi de⁹ qui facis mirabilia sol⁹. Et dixit aplis dñs. Quid grē et honoris uidebitur ut mee nunc pferā genitricē. Et illi. Iustū uidef dñe seruis tuis ut sicut tu de uicta morte regnas in secula. sic tue resuscites matris cor: pusculū. et a dextris tuis colloques in eternū. Quo annuēte michael angelus p̄tinuo affuit. et marie animam coram dño p̄sentauit. Tunc saluato: locutus est dicens. Surge proxima mea. columba mea. tabernaculū glorie. uasculū uite. templum celeste. ut sicut per coitum labem non sensisti criminis. sic in sepulcro solutionē corporis minime p̄maris. Statimq; anima ad marie accessit cor: pusculū. et de tumulo p̄dijt gliosum. Sicq; ad ethereū assumit thalamū comitāte secū multitudine angeloz. Thomas autē cū abesset. et rediēs credere recusaret. subito zonā qua corpus ei⁹ p̄anctū fuerat ab eare recepit illesā. ut uel sic irelligeret q̄ totaliter fuisset assumpta. **H**oc autē torū qd̄ predictū est uidef esse illud apocrifum de quo hieronim⁹ in epla siue sermone ad paulam et eustochiū sic ait. Ille sane libellus uere apocrifus est censend⁹. nisi quo ad aliqua fidedigna que uidentur a sanctis approbata q̄ sunt nouē scz p̄missa sit et exhibita uirgini oimoda p̄solatio. aploz omniū p̄gregatio. sine dolore p̄sumptio. sepulture in ualle iosaphat p̄paratio. exequialis deuotio xpi et tori⁹ curie celestis obuiario. iudeoz p̄secutio. miraculoz in omni causa decedēte conuictio. in anima simul et corpore assumptio. Porro alia multa sunt ibi posita potius ad simulationem q̄ ad ueritatē. ut q̄ thomas nō affuerit. et ueniēs dubitauerit. et his filia q̄ p̄se patēt q̄ sunt relinque da poti⁹ q̄ asserēda. **C**estumēta autē ipi⁹ ad p̄solationē fidelū dicūtur in tumulo remāsisse. Unde et de quadā parte ipsaz uelū tale miraculū p̄gisse narrat. Cum dux noemannoꝝ uibē carnorensiū obsedisset. eps illi⁹ p̄bis tunicā bea

te marie que ibidem seruabatur more uexilli haste imposuit et subsequēte pp̄lo securus ad hostes exiuit. Statimq; ois hostilis exercit⁹ amētia et ceitate percussus est. stabatq; tor⁹ corde tremulus et torus anio stupēfact⁹. Qd̄ illi de ciuitate uide res diuino iudicio sup addunt. et atrociter hostes cedunt. Qd̄ beate marie plurimū displicuisse probatur. ex eo q̄ priorit⁹ tunica illa disparuit et uisum p̄tinuo hostis recepit. **I**n reuelationibus sancte elizabet⁹ legit q̄ dū ipsa elizabet⁹ quadā uice in spū rapta esset. uidit in loco ualde remoto quoddam sepulcrū multo lumine circumfusū. et quasi specie mulieris in eo. et circumstabat multitudo angeloz. et post pusillū de sepulcro erepta est. et in sublime cū illa astantiū multitudine eleuata. Et ecce in eius occursum uir quidā de celis admirabilis et gloriosus aduenit. portās in dextra crucis uexillum. et cum eo infinita milia angeloz. Sicq; eam alacriter suscipiēs cū magno concētu eam in celos adduxerūt. Post modicū uero t̄pis elizabet⁹ angelū cum quo sepe loquebā de p̄dicta uisione interrogauit. Qui r̄ndens ait. N̄ stemum est tibi in hac uisione quōd tam in carne q̄ in spū dñi nra in celū assumpta est. Dicit autē in eisdē reuelationib⁹ sibi reuelatū esse q̄ post .xl. dies sui trāsitus in corpore sit assumpta. Nam beata maria scū colloquēs ait. Post ascensionē dñi anno integro et tot dieb⁹ quos sunt a die ascensionis usq; ad diem mee assumptionis supuixi. Dēs autē apli deo m̄tioni mee interfuerūt. et corpus meū reuerēter sepulture de derunt. Sed quadagesima die post modū resurrexi. Cum autē elizabet⁹ eam interrogasset utrū hoc manifestare uel celare deberet dixit. Ne carnalib⁹ et incredulis reuelanda. nec deuotis et fidelib⁹ abscondenda. **N**otandus est ergo q̄ gloriosa uirgo maria assumpta et exaltata est integraliter. honorabiliter. letāter. et excellenter. **A**ssumpta est enī integre in ania et corpore sicut pie credit ecclia. Qd̄ quidē mlti sanctorū nō solum asserūt sed etiā hoc pbare apertis rationib⁹ moliūtur. **B**ernardi enī ratio ē. Qm̄ sc̄toꝝ corpa deus p̄ciosa sublimauit. uirgine petri et iacobi. tam gloriose uenerabilia reddidit. et honore tam mirifico sublimauit ut et ipsis deputetur locus eoz uenerationi p̄gru⁹ et ad ipsa mūdus p̄peret uinuerfus. Si igit marie corpus sup terras esse dicat et nec tū deuota frequēter uisitatione fidelū. nec eide loc⁹ deputet honoris. nimirū uidebit xps honorē matrem corpis p̄p̄sisse. cū tū sup terrā alioꝝ sc̄toꝝ corpa sic honorēt. Hiero. etiā

De assumptione beate marie.

dicit q̄. xvij. kl. septembris maria ad celos ascen-
dit. Qd̄ vero dicit de marie corpali assumptione
ecclesia potius elegit pie dubitare q̄ aliqd̄ teme-
re diuinitate in sequentib⁹ credendū esse sic p̄bat. Si
non desunt qui dicunt in his q̄ cum xp̄o resurrexe-
runt p̄peruā resurrectionē iam esse cōpletam et
nōnulli credāt custodē virginis iohannē etiā glo-
rificata carne gaudere cū xp̄o. cur id n̄ magis est
credendū de matre saluatoris. Qui em̄ dixit. No-
nora patrē et matrē. et non veni soluere legem sed
adimplere. p̄fecto matrē suā sup̄ oēs honorauit.
Nec nos de beata maria modo factū ambigim⁹.
Aug⁹. aut̄ nō solum hoc affirmat sed etiā trib⁹
rationib⁹ hoc p̄bat. Et prima quidē est carnis xp̄i
et virginis unitas. Aut̄ em̄ sic. Putredo namq̄ et
vermis humane est opprobrium p̄ditionis. a quo
obprobrio cū iohannes alien⁹ sit marie natura exci-
pit quā iohannes de ea assumpsisse p̄bat. Scd̄a rō
est corpis ei⁹ dignitas. Un̄ ait. Thronū dei. thala-
mū dñi. tabernaculū xp̄i dignū est ibi esse vbi est
ipse. Tam p̄ciosum thesaurū dignū est celo serua-
ri q̄ terra. Tercia est virginalis carnis p̄fecta in-
tegritas. Aut̄ em̄ sic. Letare maria letitia inenar-
rabili. co:pe et ania in p̄prio filio. cū p̄prio filio. p̄
proprio filio. Nec sequi debet corruptionis erūna
quā nullū secuta est tantū filiū pariēdo integritas
corruptio vt sit semp̄ incorrupta quā tāta p̄fu-
dit gr̄a. sit integre viuens q̄ oīm integrā p̄fectāq̄
genuit vitā. sit cū illo quem in suo gessit utero. sit
ap̄d illū ita q̄ genuit sicut et aluit illū. maria dei
genitrix dei ministris et seruitrix. De qua. q̄ ali-
ter sentire nō audeo. aliud dicere nō p̄sumo. Ad
hoc facit q̄ ille egregi⁹ versificator ait. Scandit
ad ethera virgo puerpera virgula yesse. Non sine
corpore sed sine tpe tendit adesse. **S**cd̄o letan-
ter. De hoc dicit gerard⁹ ep̄s et martir̄ in suis ome-
lijis. Hodie virginē beatā celi suscepit letanter
angeli gaudēdo. archangeli iubilando. throni ex-
ultando. dñationes psallendo. principat⁹ armo-
nisando. potestates archarisando. cherubin et sera-
phim hymnisando atq̄ ad sup̄nū diuine maiestatis
tribunal ducēdo. **T**ercio honorabil⁹ q̄ ip̄e
iohannes et totus militie celestis exercit⁹ eidē obuiā
venit. Un̄ hiero. Quis illud cogitare sufficiat q̄
gl̄iosa bodie regina mūdi. p̄cessit quāto deuotio-
nis affectu tota in eius occursum celestiu⁹ legionū
p̄dierit multitudo. quāns ad thronū cārici⁹ sit de-
ducta. q̄ placido vultu. q̄ serena facie. q̄ diuinis
amplexib⁹ a filio sit suscepta et sup̄ omnē creaturā
exaltata. Idē. Hodierna die credendū est militiā

celoz festiue genitrici dei obuiā aduenisse eameq̄
ingenti lumine circūfussisse et vsq̄ ad dei thronum
cum laudibus et canticis sp̄ialib⁹ p̄durasse. celestē
quoq̄ militiā hiero. tūc ineffabili leticia exultas-
se et iocundā tam ineffabili charitate et oī gratulā-
tione iubilasse quā festiuitas bec que nobis ho-
die reuoluit annua. illis oib⁹ fctā est p̄tinua. Cre-
dit quoq̄ q̄ ip̄e saluator p̄ se tot⁹ festin⁹ occurre-
rit et cū gaudio eā secū in throno collocauerit. alō
quoq̄ nō implest qd̄ in lege ip̄e mādauit. hono-
ra patrē tuū et matrē tuā. Nec hiero. **Q**uarto
excellēter. Hiero. Nec est dies in qua vsq̄ ad thro-
ni celsitudinem intemerata mater et virgo p̄cessit
atq̄ in regni solio sublimata post xp̄i gl̄iosa re-
sedit. Quatr̄ aut̄ in celesti gl̄ia sublimata et hono-
rificata sit ostendit beatus gerardus in suis ome-
lijis dicens. Solus dñs iohannes xp̄s p̄t̄ hanc magni-
ficare quē admodū fecit vt ab ipsa maiestate lau-
dem p̄tinue accipiat et honores. angelicis stipata
choris. archangelicis vallata turmis. throno:um
hinc inde possessa iubilationib⁹. dñationum circū-
cincta et pudis. principatū circūscripta obsequijs
p̄t̄atuz amplexata plausib⁹. virtutū gr̄a bono:ib⁹
cherubin circūstānata hymnificationib⁹. seraphim
vndiq̄ possessa ineffabilib⁹ cārationib⁹. Ip̄e quoq̄
ineffabilissima trinitas p̄benni tripudio sibi ap-
plaudit atq̄ sua gr̄a in ea tota redundante officio
eidem attēdere facit. Ap̄toz splendidissim⁹ ordo
incessabil⁹ laude eam extollit. Martirū multitu-
do omnimode supplicat tante dñe. Confessoz ex-
ercitus innumerabilis p̄tinuū sibi p̄sonat cantum
Virginū cādidissima contio iugem chorē ad suā
celebrat gloriā. Inuitē etiā infernus sibi ululat et
procaassimi demones conclamāt. **Q**uidā cler-
icus virgini marie deuor⁹: p̄tra dolorē. v. vulnerū
chasti eā quotidie p̄ bec vba quasi psolari stude-
bat dicens. Gaude dei genitrix virgo immaculata.
gaude q̄ ab angelo gaudiū suscepisti. gaude q̄ ge-
nuisti eterni luminis claritatē. gaude sancta dei
genitrix virgo. Tu sola mater innupta. te laudat
oīs creatura et factura. genitrix lucis sis. p̄ nobis
quesum⁹ p̄petua interuētrix. Hic cū nimio lāguo-
re corrept⁹ ad extrema venisset. pauore p̄rurbari
cepit. Cui virgo apparēs dixit. Cur filiū tāto timo-
re trepidas q̄ toties michi gaudiū nūciaisti. Gau-
de etiā tu et vt eternalr̄ gaudeas veni mecū. **S**
Miles quidam potēs valde et diues dum oīa
bona sua i discretā liberalitate dispgeret. ad tantā
deuenit inopiā vt qui pfucuerat magna tribuere
iam inciperet minimis indigere. Habebat aut̄ quan-

De assumptione beate marie.

dam uxorem pudicissimā et beate marie valde deuota: Appropinquare aut quadam solemnitate in qua predictus miles infra donaria pfueuerat elargiri: cum iam quod tribueret non haberet: nimia pfusione et verecundia ductus quousque predicta transisset solentis deserti locum meroris amicum expectat: ut fortunę sue incommoda plageret et verecundia euitaret. Et ecce subito quidam equus valde terribiliter: terribilior est hinc fessorē ad eum accessit. Cui fessor eum alloquitur. et causam tante tristitie sciscitatur. Cui cum oia que sibi ptingerent per ordinem enarrasset. ille ait. Si michi in modico obtemperare uolueris magisquam antea gloria et diuitijs habundabis. Spondet ille principi tenebrarum se quicquid iusserit libenter facturum dummodo ipse sibi impleat quod promittit. Et ille. Ecce perges in domum tuam in tali loco requiescas. et ibidem tor auri et argenti pondera. tot lapides preciosos inuenies. Michi aut hoc facias ut tali die uxorem tuam huc ad me adducas. Sub tali promissione miles ad domum reuertitur. et in loco de quo sibi dixerat querens: oia repperit que predixit. Que inueniens: mox emit palacia. largitur dona. redimit fundos. comparat seruos. Appropinquare vero die statuta. uxorem suam uocauit et dixit. Equum pcedite: quia aliquo longius mecum pergere uos oportet. At illa tremens ac pauens et uiri impio contradicere non presumens beate marie se deuote commendauit et post uirum abire cepit. Cum aut longius pcessissent. et in uia quandam ecclesiam inuenissent. illa de equo descendens ecclesiam intrauit uiro exterrito expectante. Dum uero beate marie se deuote commendaret. illa subito obdormiuit. et uirgo gloriosa. predictę matrone in habitu et qualitate per oia signis de altari pcessit. et foris exiens equum descendit. matrona illa in ecclesia dormiente et remanente. Uir aut suam esse uxorem arbitratus pfectus est. Cum aut ad locum statutum uenisset. ecce princeps tenebrarum cum nimio impetu ueniebat. et ad locum festinabat. Et cum appropinquasset. statim ille infremuit. et tremens ac pauens accedere non presumpsit. Dixitque militi. Infidelissime hominum cur me taliter illulisti. et per tantis beneficijs michi talia contulisti? Ego enim tibi dixeram ut ad me deduceres tuam coniugem. et tu adduxisti domini genitricem. Uolebam uxorem tuam. et tu adduxisti michi mariam. Nam cum uxor tua michi multas inferat iniurias de ea uolebam expectere ultionem. Et tu ad me istam adduxisti ut me torqueat et ad infernum mittat. Audiens hoc uir uehementer stupebat. et pre timore et admiratione nimia loqui non poterat. Beata aut maria dixit. Quia te meritate neque spiritus deuote mee nocere

presumpisti? Non hoc tibi impune cedit. Et nunc te hac plecto: scilicet: ut in infernum descendas. et alicui me cum deuotione inuocanti nocere de cetero non presumas. Ille aut cum multo ciulatu recessit. Et uir de equo exiliens se ad eius pedes prosternit. Quę uirgo increpata: ad suam uxorem que adhuc in ecclesia dormiuit iubet redire. et omnes diuitias demonis abijcere. Rediens igitur cum adhuc uxorem suam dormientem inueniret eam excitauit. et sibi que acciderat enarrauit. Cum aut domum redissent. et omnes demonis diuitias abiicissent. in laude uirginis deuotissime permaserunt. et multas postmodum diuitias ipsa largiente uirgine receperunt. ¶ Ad iudicium dei quidam in uisione rapitur: que per totam sarcina grauabatur. Et ecce satan affuit et dixit. Nichil in huius animam habebis. propter hoc mei potius extat dominij. Habeo enim inde publicum instrumentum. Cui dixit dominus. Ubi est tuum instrumentum? Et ille. Instrumentum habeo quod ore proprio ipse dictasti. et perpetuo duraturum scripsisti. Dixisti enim. Quacumque hora comederitis mortem moriemini. Cum igitur sit de progenie illorum qui cibum ueterum comederunt. iure instrumenti publici mecum in iudicio debet mori. Dixit aut dominus. Permittit tibi o homo pro te loqui. Ille aut obmutuit. Dixit iterum demon. Mea est iterum pscriptio: quia etiam xxx. annis possedi: et michi tanquam seruus proprio obediuit. Et adhuc ille obmutuit. Demon iterum dixit. Mea est etiam: quia et si aliqua bona fecerit. eius tamen mala incomparabiliter uincunt bona. Dominus autem nolens contra eum cito pferre sententiam: eidem terminum pcessit octo dierum: ut octauo die coram se comperet. et de his omnibus rationem redderet. Cum igitur a facie domini timens ac merens abiret. quidam ei obuiauit. et causam tante tristitie requisiiuit. Cui cum ille oia per ordinem retulisset. ait ille. Ne timeas. nec formides: quia de primo uiriliter te iuuabo. Cum aut ab eo interrogaret quo nomine uocaretur ait. Veritas est nomen meum. Inuenit quoque secundum quod promissum eum iuuare efficaciter de secundo. Interrogatus autem quo nomine uocaretur respondit. Iustitia uocor. Die aut octauo ante iudicium uenit. et demon ei primum obiecit. Ad quod respondens ueritas ait. Duplicem mortem esse nouimus corporis scilicet et gehenne. Illud ergo instrumentum quod pro te demon allegat non loquitur de morte gehenne sed corporis. Quod quidem ex hoc manifestum est. quia cum omnes in illa sententia includantur scilicet que corpore moriantur. non tamen omnes gehenne ignibus moriuntur. quantum enim ad mortem corporis est semper duraturum quantum uero ad mortem anime est per christi sanguinem reuocatum. Tunc demon uidens quia in primo succo

De Assumptione beate marie

buit. scdm sibi obijcere cepit. Sed iustitia affuit. et pro eo taliter rñdit. Licet eū multis annis seruuū possederis tñ ratio semp tradidit. semp em ratio murmurabat q tam crudeli dño seruebat. Ad tercium obiectū neminē habuit adiutorē. Dixitqz dñs. Afferatur statera: et bona et mala oia ponderentur. Veritas aut et iusticia peccatori dixerunt. Ad matrē misericōdie q iuxta dñm sedet tota mente recurre. et eaz in tui adiutoriuū inuocare stude. Qd cū ille fecisset: beata maria in ei⁹ adiutoriuū venit et sup staterā ex illa parte vbi erant pauca bona manu apposuit. Diabolus aut ex alia pte trahere conabatur. Sed mater misericōdie pualuit. ac peccatorē liberauit. ille igitur ad se rediēs in melius vitam mutauit.

In ciuitate bituricēsi circa annos dñi. d. xxvij. cū xpiani in die pasce cōmunicarent cū pueris xpianoz quidā puer iudeoz ad altare accedēs corpus dñi cū eis dē pcepit. Reuersus domū euz a pte vnde veniret interrogaretur. respondit se cū pueris xpianis cū quib⁹ ad scolās ibat ad eccliam iuisse et cū eis cōmunicasse. Tūc pater eius furore replet⁹ puerū apphēdit: et cōtinuo in fornacē ardentē que ibidem erat piccit. Statim aut dei genitrix in spē imaginis q puer sup altare viderat eidē affuit. et cū illesus ab igne seruauit. Mō vero pueri multos iudeoz et xpianoz suis clamorib⁹ cōgregauit. Qui vidētes puerū in fornace nil lesionis hntēs ipm inde extraxerūt. et quō potuisset euadere interrogauerūt. Qui rñdit. Qm̄ illa reuerēda dñs q sup altare stabat michi auxiliū pbuit. et oē a me incēdiū ppulsauit. Tūc xpiani intelligētes esse imaginē beate marie. patrē pueri acceperūt. et ipm in fornacē piccētunt. Qui p̄tinuo cōbustus et penit⁹ psumptus ē.

Quidā monachi ante diem iuxta fluuiū stabāt et ibidem fabulis et ociosis sermonib⁹ exoluebāt. Et ecce audiūt remiges per flumē impetu nimio nauigātes. Quibus monachi dixerūt. Qui estis vos. Et illi. Demones sum⁹ qui animā ebroim p̄positi dom⁹ regis francoz q a monasterio sancti galsi apostatauit in infernū deserim⁹. Qd audiētes monachi vebemētissime timuerunt et fortiter exclamauerūt. Sancta maria ora pro nobis. Quibus demones dixerūt. Bñ mariā inuocastis. vos em̄ discerpe et submergere volebam⁹: qz vos dissolute et extra horā confabulantes inuenim⁹. Tūc monachi redeūt ad cenobiū. et demones pperant ad infernū.

Erat quidā monachus valde lubricus sed in beatā mariā valde deuot⁹. Quadā nocte ad scelus assuetū p̄gens et corā altari transiēs

beatam virginē salutauit. et sic de ecclesia exiēs dum quendā fluuiū vellet transire: in aquam decē dēs expirauit. cui⁹ animā cū demones rapuissent affuerūt angeli vt eam liberarēt. Quib⁹ demones dixerūt. Ut qd huc aduenistis: nichil in hac ania habetis. Statimqz beata maria affuit: et cur eius animā rapere p̄sumperāt increpauit. Illi aut dixerūt: qz cū finisse vitam in malis opibus inuenierunt. At illa. falsa sunt q̄ pfertis. Scio em̄ q ali⁹ quo p̄gens me primo salutabat. et rediēs sifr faciebat. Qd si dicitis vobis vim fieri ponam⁹ in iudicio summi regis. Eū de hoc corā dño disceptarent placuit ei vt ania ad corp⁹ rediret. et de suis actibus peniteret. Interea fratres vidētes maturissimas differri sacristā querūt. vsqz ad fluuiū pergētes submersum in aqua reperiūt. Cūqz extracto corpore secū quid factū fuerat mirarētur. ille repente ad vitam redijt: et rem gestam referens vitā in bonis opibus consummauit. Quedā mlt̄ a demone sibi visibil̄ in forma hominis apparēte multas molestias sustinebat. multisqz remedia nūc aque bñdicte aspersionē. nunc hoc. nunc illud adhibebat sed nec sic ille cessabat. Quidā aut vir sanctus sibi p̄fuluit: vt cū ad eam accederet. illa eleuatis manibus. sancta maria adiuua me. prius exclamaret. Qd cū illa fecisset: diabol⁹ quasi lapide p̄cussus terit⁹ stetit. et postmodū dixit. Malus diabol⁹ in tret in buccā illi⁹ q te istud docuit. Et statim euanuit. nec ad eam postmodū accessit.

Dus sacratissime assūptionis marie traditur in quodā sermōe ex diuersis dictis sc̄toz cōpilato q in plurib⁹ eccl̄ijs sollempniter legitur. Ubi sic hētur. Que in sc̄toz patrū narrationib⁹ in toto orbe de venerāda migratiōe dei genitricis inuenire porui ad ipsi⁹ laudē cōmemorare curauī. Sanct⁹ cosmas cognomēto vestitor: ea que ab eoz posteris qui interfuerūt se didicisset certa relatione cōmemorat obmittēdū nō est. Ait em̄. Qm̄ em̄ xps ad se vite genitricē disposuit adducere. per angelū cōsuetū ei p̄nuntiat dormitiōis exitū ne mors inopināte veniēs turbatiōnē ipsi afferret. Obscrauerat illa facie ad facies cū adhuc i terra p̄uersaret filiū ne videret quēqz spirituū malignoz. P̄mittit igit angelū ad eas cū hmōi verbis. Tēpus est te assumēdi ad me matrem meā. Sicut em̄ terrā gaudio replesti: ita facie celestia gratulari. patris mei māstiones iocundas reddē sc̄toz meoz spūs p̄solare. Ne turberis deserens corrupendū cum suis concupiscētis mundū adeptura celeste palaciū. Nec o mater terreat

De Assumptione beate marie

te carnis sequestratio que ad vitam vocaris perpetuam ad gaudium indeficiens. ad pacis requiem. ad puerfationem securam. ad refectionem interminabilem. ad lucem inaccessibilem. ad diem non vesperscentem. ad gloriam inenarrabilem. ad me ipsum tuum filium vniuersitatis factorum. Ego enim sum vita eterna. dilectio incompabilis. habitatio ineffabilis. lumen nesciens tenebras. inestimabilis bonitas. Da sine trepidatione terre quod suum est. Non te quisquam de manu mea rapiet quoniam in manu mea sunt omnes fines terre. Deponere michi corpus tuum: quoniam in utero tuo posui diuinitatem meam. Non gloriaberis super te mors: quoniam vitam genuisti. non obfuscabit te caliginis umbra. quoniam lumen pepisti. Non percisionis peritio te attinget quoniam meum vas fieri meruisti. Veni iam ad eum quod ex te natus est receptura materni uteri pignora. educationis mercedem. lactis et esse vicissitudinem. habita cum virginis toto. festina adberere filio. Noui enim quod alteri affectu filii non angustiaberis. Qui te virginem matrem exhibui. toti mundi exhibeo te murum. archam saluandorum. pontem fluctuantium. baculum imbecillium. scalam ad celos ascendentium. propitiatricem peccantium. Adducam autem apostolos ad te quorum actus meis sepeliaris manibus. Decet namque ut spiritualis mee lucis filii quibus sanctum tradidi spiritum: tuum corpus sepeliatur. et ipsi in tuo admirabili funere mea personam impleant. Post horum narrationem dat angelus virgini beati palme missum ex paradisi propagine. ad certitudines aduersus corruptionem mortis victorie et vestimenta funebria. Ac celum quo venerat reperit.

Beata maria puocans amicos et cognatos dixit. Notum vobis facio me a temporalis vite forme transire. Oportet ergo vigilare: quoniam vnoquoque transire diuina virtus angelorum et maligni spiritus ad mortem lectum veniunt. His dictis omnes flere ceperunt ac dicere. Tu times facies spirituum quod auctoris omnium mater effici meruisti: quod perdonem inferni genuisti: quod super cherubin et seraphim preparatum habere solium meruisti. Quid igitur nos faciemus. aut qualiter fugiemus. Aderat multitudo mulierum flentium et dicentium ne se orphanas derelinqueret. Beata autem virgo eas consolans ait. Si vos corruptibilium naturam merces non tolleratis ab eis modicum separari: quod ego mihi et virgo desiderare non debeo ad meum progerere filium dei patris virginem. Si quilibet vestrum aliquo orobabitur filio consolabitur suscipere vel nascituro. Ego autem que unicuique possideo et incorrupta maneo quod ad eum non propter anxiam quod omnium est vita: dum autem hec ageretur beatus iohannes adueniens quod res se habeat percunctatur. Cui cum virgo suam celestem

migrationem annuissset ille in terra prostratus cum lacrimis clamabat. Quid sumus nos domine quoniam super nos tantas tribulationes inducis. Ut quod potest de corpore me non eduxisti: ut magis sepultus fuissim a domini mei misericordiam quam ei funeri interessim. Quae virgo flentem in thalamum introducens palmam et vestimenta ostendit. et post hoc in lecto sibi ad sepulturam strato requieuit. Et ecce validissimus tonitruus sonus audivit. turbo quasi nubes candida generat. et apostoli ante ianuam domus virginis instar umbrarum collocant. Qui cum de hoc plurimum mirarentur. iohannes ad eos progrediens reuclat que beate virginis per angelum nunciata erant. Qui cum omnes flerent. iohannes eos consolatur est. Detergis igitur lacrimis introierunt. et beatam virginem reuerenter salutantes eam adorauerunt. Et illa. Auete filii virginum mei. Et dum modum aduentus eorum ab eis audiuisset: illa eis omnia manifestat. Cui apostoli. In te celeberrima virgo quasi ipsum dominum et magistrum nostrum aspicientes consolabamur. Hoc solum refrigerium habemus quod te mediatrix apud deum nos habere speramus. Que cum paulum nostrarum salutasset. Ille ait. Ave imperatrix mei solaminis. licet enim in carne christum non viderim cum tu te in carne video ac si ipsum videam consolari. Usque ad hunc diem deum te genuisse gentibus predicabam. amodo te ad ipsum translatam esse docebo. Post hoc ea quam angelus attulit ei. virgo ostendit. et de lucernis usque ad obitum non extinguendis admonuit. Adierant. ceteris virginibus in eius obsequium occupate. Deinde vestimenta funebria induens. et omnibus vale dicens. corpus ad exitum in lecto componit. petro ad caput posito. iohanne ad pedes locato. ceteris apostolis lectum ambientibus et dei genitricem laudantibus. Petrus igitur inchoans dixit. Gaude celestium thalamorum sponsa et trifidum ardui luminis candelabrum per quam est eterna claritas manifestata. Hoc autem scilicet apostolos ad dormitionem sacratissime virginis puenisse testatur beatus germanus constantinopolitanus archiepiscopus dicens. Licet inevitabilem mortem dei genitricis humane nature susceperis. non tamen dormitabit neque dormiet quod nos custodit oculus tuus. Non enim sine testimonio transmigrationis tuae. nec me dux dormitio. Celum enarrat gloriam eorum quod super te cernerunt. terra de illis exhibet veritatem. nubes vociferant honorem qui ex eis tibi administrat est. angeli factum in te obsequium predicant: quo videlicet apostoli ad te in hierusalem conuenerunt. Magni quoque dyonisius ariopagita hoc idem testatur dicens. Nos ut non sit et ipse et nostri ex fratribus nostris ad visionem corporis quod deum suscepit conuenimus. Presto autem erat

De Assumptione beate marie

Jacobus frater dei. et petrus eximia et maxima theologorum summitas. Deinde placuit quod post visionem et vniuersi summi sacerdotes hymniferent prout vnusquisque esset immense virtutis bonitatis virtutis et infirmitatis. **A**d Subsecutus autem sanctus cosmas sua narratione ait. Post hoc autem totum nitruum magni totam domum concussit. et spiritus fragrans domum tanta sua virtute repleuit ut cunctos qui aderant exceptis apostolis et tribus virginibus lucernas gestantibus. angens sepe: opprimeret. Dominus enim cum multitudine angelorum descendens animam matris sue assumpsit. Tanta autem eius anima claritate resplenduit. ut nullus apostolorum in eam respicere posset. Dixitque dominus petro. Corpus matris mee cum omni reuerentia sepe et tribus diebus illud cum diligentia custodite. Ego quippe tunc veniam et illud ad incorruptionem transferam. et sibi mecum claritate induam: ut id quod acceptum est. et id quod accepit pariter perveniant et concordent. Refert quoque et idem sanctus cosmas terribile et mirabile mysterium quod non indiget naturali discussione: nec curiosa investigatione cum omnia que de dei genitrice dicuntur sunt supernaturalia et admiranda et tremenda potius quam inuestiganda. Egrediente ut ait de corpore eius anima hec verba protulit corpus. Gratias tibi ago domine que tua sum digna gloria. Memeto mei quoniam tuum sum figmentum et tuum servauit depositum. Expergesta tui igitur ut ait ceteri videntes virginis corpus ex anime contristari plurimum ac gemere ceperunt. Tollentes igitur apostoli corpus ad monumentum ferrebant. incipiente petro psalmum. In exitu israel de egipto. **L**boni quoque angelorum virginem laudant ita quod hierusalem ad tantam gloriam est concussa. Tunc summi sacerdotes cum gladius et fustibus multitudinem mirantur. Unus autem impetu faciens ad grabatum accessit cupiens ad terram trahere corpus genitricis dei marie. Qui quod indigne tangere nititur ei tactu manibus merito priuatur. Utraque manus a cubitis euulsa absciditur. Illis quoque ad grabatum pendentibus dolore horribili cruciatur. Implorat autem veniam. et permittit emendam. Cui petrus. Nullatenus veniam consequi poteris nisi corpus perpetue virginis osculeris et christum ex ea propagatum dei filium esse profitearis. Quod cum fecisset manus vnde auulsa fuerat abitis sunt adiuncte. Accipiens quoque petrus vnum dactylum ex palma dedit illi dicens. Uade ingredere civitatem et pone super infirmos. et omnes qui crediderint recipiant sanitatem. Peruenientes igitur apostoli ad predium gethsemani: inuenerunt ibi sepulcrum sicut christi sepulcro mirifico vbi corpus cum multa reuerentia posuerit. illud

sublimissimus dei vas tangere non audentes: sed hinc inde apprehensa sindone deponentes. Quo munitione apostoli et discipuli domini iuxta mandatum domini circa sepulcrum starent. tercio die nubes splendidissima sepulcrum circumdedit. voces angelice resonant ineffabilis odor sentitur. fit omnibus stupor immensus. dum dominum illuc cerneret descendisse. et corpus virginis cum gloria tam immensa transferre. Disculantes igitur apostoli sepulcrum: in domum euangeliste et theologi sancti iohannis reuersi sunt. tante virginis custodem laudantes. Unus autem ex apostolis tantis sollemnibus defuit. Qui tanta mirabilia audiens et admirans. sepulcrum sibi aperiri instanti postulabat. ut horum omnium cognosceret veritatem. Quod cum apostoli rennuerent. sufficere sibi tantorum testimonia asserentes. ne forte si hoc infideles intelligeret corpus furto sublatum esse predicaret ille pertristatus dicebat. Cur me silem vobis communiis nostri thesauri portione fraudatis. Tandem sepulcrum apertis corpus minime inuenerunt sed tantum vestimenta et sindonem reppererunt. **I**n eubimiana quoque historia. li. iij. ca. xl. sanctus germanus constantinopolitanus archiepiscopus se reperisse dicit quod et magnus damascenus sicut attestatur quod sancte memorie pulcherrima augusta cum apud constantinopolim multas ecclesias erexisset ceteras apud balthernas ad mirabilem ecclesiam tempore martiniani imperatoris ad honorem sacre virginis edificauit. Et quocumque iuuenalem archiepiscopum hierosolomitam: et alios palestinense episcopos qui tunc in urbe regia morabantur propter simodum que facta est calcedonie: dixit eis. Audiui corpus sanctissime virginis in predio gethsemani tumulatum. Volo igitur ad custodiam huius vobis corpus illud cum debita reuerentia huc transferre. Cui cum iuuenalis respondisset. corpus illud sicut ex antiquis historiis comperi in gloria esse translatum et sola vestimenta in monumento cum sindone remansisse: ipsa vestimenta dictus iuuenalis constantinopolim misit. et in dicta ecclesia honorifice collocat. Nec me quisquam propter hoc arbitretur sensu finxisse sed ea posui que per doctrinam et studium lectionis eorum didici quod verissima traditione a prioribus acceperunt. Hucusque sunt verba que in predicto sermone habentur. **V**erum iohannes damascenus qui et ipse grecus extitit plura miranda de hac sacratissima virginis assumptione persecutus est. Aut enim in sermonibus suis. Hodie sacratissima celesti thalamo inuehit. Hodie sacra et amata archa que intra se suum tulit artificem in templo non manufacto reponitur. Hodie sacratissima cor

De Assumptione beate marie

lamba innocēs & simplex euolans ex archa. idest. ex corpore quod deū suscepit pedibus suis regem adinuenit. No die immaculata virgo terrenarū passionum nescia imo celestibus intellectibus erudita nō in terrā abiit sed vere celū animarū appellata in celestibus tabernaculis habitat. Licet enim naturaliter sanctissima beataque anima tua a glorio tuo corpore separet & sepulture corpore tradat. verūm nō manet in morte nec dissoluit in corruptione. Cuius enim parietis virginitas immolata permansit. cuius et migrantis corpus irrefolutū per omnia seculerat. & meliorem sancti orationis vitam traducit. nō morte dissolutū sed etiam in eterna secula permansurū. Sicut enim sol iste splendidus ac luciflū sub lunari corpore latens ad breuē horā videt quodāmodo deficere. tū ipse suo nō priuabit lumine hīs in se habentē fontē luminis. Sic & tu fons veri luminis in conspectu vite thesaurus. licet quodā breui intervallo temporis corpore a morte sis addita tū copiose nobis infundis indeficientis luminis claritatem. Hinc sacra tua obdormitio nō est mors appellanda sed transmigratio. siue recessus seu magis proprie aduentus. Discedēs enim a corpore aduenis celo. Tibi obuiāt angeli & archangeli. ascensum tuum horret spūs immūdi. Non iusti virgo beata in celum ut helyas. nec ut paulus vsq; ad terciū celū ascendisti sed vsq; ad regalem thronū filij tui attigisti. Mors aliorū sanctorū bñdicitur: eo quod ipsos bñdōs exhibet. In te autē hoc locū nō habet. Mors enim tua nec beatitudo tua nec transmigratio tua nec perfectio tua. Sed nec recessus largit tibi beatitudinis securitatem. Dim enim bonorū quod humanarū mētē excedūt: tu principiu. mediū & finis. Tua securitas & vera perfectio & sine semine perceptio. diuina inhabitatio. Vñ vere dixisti a morte sibi ab ipsa conceptione ab omnibus generationibus te beatificari. Hinc te mors nō beauit sed tu morte clarificasti solū eius mētia. mortēque puertēs in gaudiū. Si enim deus dixit. ne forte per opulētus extendat manū suā & arripiat de ligno & viuat in eternū. quō que ipsam vitam portauit. vitam sine principio. vitam sine fine. nō viuat in seculū sempiternū: Dum deus parēter obuiam generis in morte peccati dormientes. in obedientie percipito iam sepultos. peccati crapulam fecit. res. exules de paradiso expulit. Nūc autē hanc que toti humano generi vitam attulit dei ac patrie obedientiam exhibuit. toti passionis immisiones exussit. quō parulus nō suscipiet. celū gaudens ianuas nō patefaciet. Sua serpenti aurem exhibuit pestiferū virus haurit. voluptatibus allicit. partus dolorū subicit & cum adam pēdnat. Hanc autē vere

beatā que aurē inclinauit deo quā spūs sanctus repleuit: que paternā misericordiam in vtero basulauit que sine viri praecepto peperit. sine dolore peperit. quō mors absorbet. quō corruptio auerit aliqd in corpore. pus quō ipsam vitam portauit? **Q** Addit quoque idē damascen⁹ in eisdē sermōibus dicens. Uex aplos quō vbiq; terrarū discessi. hominū piscationi vacabant sagena verbi boīes de profundis tenebris ad celestem mēsam curie seu solēnes patris nuptias educētes. diuinū pceptū quasi sagena quedā vel nubes e finibus terre hierlm prulit ultra quasdā aquas pgregās & colligēs. Tunc quidē adā & eua primi parētes exclamauere. Veni ad nos o sacrū & saluterū cellariū tu nostrū implesti desideriu. Ecōtra scōpū carerua quō corpore aderat dicebat. Mane nobiscū solari. o nra. ne derelinquas nos orphanos quā habem⁹ laborū solaciū. sudorū refrigeriū. tibi viuētū puiucere. tibi moriētī cōmori gloriosum. Nobis enim hec vita quō vita tua. destitutis pntia. hec & bis sisia ut arbitror apli euz reliqua mltitudine ecclie crebris singulib⁹ quō clas in terrumpentibus proponebant. Illa ad filiū conuersa ait. Tu dilectis filiis quos frēs appellare placuit de meo discessu dolentibus fias consolator & impositioni manū mearū appone bñdictiones sup benedictionē eorū. Deinde exēdēns man⁹. fidelū collegiū bñdixit & addidit. In manus tuas dñe cōmēdo spm meū. fili suscipe animā meam tibi dilectā quā in ulparā seruaſti. Tibi & nō terre cōmēdo corpus meū. custodi illud integrū quō tibi inhabitare placuit. Trāffer me ad te ut vbi tu es vicerū meorū part⁹ sum & ergo tibi cohabitās. Illic itaq; talia sunt audita. Surge itaq; veni dilecta mea. opulera in mulieribus. pulcra es amica mea. & macula nō est in te. hec beatissima virgo audiēs. cōmēdat in man⁹ filij spm suū. Profusis autē lacrimis apli smunt oscula tabernaculo dñi bñdictione ac sanctitate ex praecepto sacri corporis adimpleri. Tunc morbi & demones fugātur. aer & celum sanctificatur. spūs ascensione. terra corporis depositione. aqua vero corporis ablutione. Abluitur enim sacrū corpus aqua mūdissima. nō ab ipsa mūdatur sed ab ipsa sanctificata. Deinde sacrū corpus mūdatur a smone inuolutū lecto supponit. lāpades choruscāt. vnguēta redolēt. hymni angelici resonant. Aplis autē alijsq; sanctis quō aderāt diuinas odas modulāt. b. ar. ba dñi e mōre syon sacris aploz ceruicibus imposita ad sacratissimā villam geth⁹ semam aduenit. angel antecēdētibus & subsequētibus alijsq; sacri corpus velantibus tota ecclie plenitudine comitāte. Assuerunt & quidam iudicorū

De Assumptione beate marie

fermento veteris consuetudinis obstinati. Referunt etiam cum iam e morte descendere factum corpus dei genitricis ferentes. hebreum quendam organum diaboli. temerario actu impetu. diabolique impulsu in cursu ad factum corpus accessisse ad quod angeli trepidabant accedere. ac utraque manu furtive lectum arripientes ad terram traxisse. fertur tamen manus illi rami ligna arida decidisse. Erant videre tanquam truncum inutilem donec fides mentem alterauit. suisque sceleris penituit ingemere. Hi autem qui portabant feretrum steterunt donec miser imponens manum sacratissimo corpori ad tactum eius in statum pristinum reuocatur. Inde igitur aditur gethssemani. ubi oscula. complexus hymni sacri. lacrimae. sudoris gutte fluentes. et sic factum corpus venerabili in sepulchro ponit. Sed non est derelicta anima tua in inferno. nec corpus tuum videtur corruptionem. Decebat autem dei sacrarium. fontem indefessum agrum in aratum. vineam non irrigatam. oliuam fructiferam terrae gremio non teneri. Decuit matrem a filio sublimari ut ad ipsum ascendat sicut ad ipsam descendit ut que in partu seruauit virginitates. post mortem corpus non videatur corruptionem. et quae creatoris porrauit in sinu in diuinis tabernaculis commoratur. et quae pater desponsauit in sponsam in celestibus thalamis pseruet et a matre quae sunt filij possideantur. **De Damasceno** **CP** Sacerdos quoque augustinus in quodam sermone eius sacratissimam assumptionem multipliciter ostendit dicens. De sanctissimo corpore perpetuae virginis eiusque sacre anime assumptionem loqui suscipientes hoc primum dicimus. quod in scripturis postquam eam dominus in cruce de sepulchro commendauit nichil de ea reperitur. praeterquam quod lucas commemorat in actibus dicens. Hi omnes erant pseruantes unanimiter in oratione cum maria matre iesu. Quid ergo de morte. quod de eius assumptione dicendum est? Unum scriptura commemorat nisi querendum ratione quod praesentiat veritati. si autem ergo ipsa veritas auctoritas sine qua nec valet auctoritas. Memores igitur conditionis humane mortem illam subijisse temporale dicere non metuumus. Sed si dicimus eam resolutam in communem putredinem vermum accendere deliberandum est si tante conueniat sanctitati. tante aule dei prerogative. Scimus enim dictum primo pariterque puluis es et in puluere ibis. Hanc conditionem caro christi euasit quae corruptionem non sustinuit. Excipitur ergo ab illa generali sententia de virgine sumpta natura. Mulieri quoque dominus dixit. Multiplica boves et asinas tuas. In dolore paries. Erumna maria sustinuit cuius animam gladius praesens. Sed sine dolore genuit. Maria ergo et si communicatum non est ei. non tamen communicat parturiedo cum dolore.

Excipitur ergo a quibusdam generalibus quam tanta attulit dignitatis prerogativa. Si ergo dicimus mortem eam subijisse nec tamen vinculis eius retineri. nunquam imperium erit si voluit dominus integrum matris virginitatis seruare pudorem: cur non velit incorruptam a putredinis seruare fetorem? Nunquam non preterit ad beatitudinem dominus matris seruare honorem quod legem soluere non venerat sed adimplere? Qui enim invita praeter ceteris illi gratia sui precepti honorauit. prius est credere eam in morte singulari saluatione et spirituali gratia honoratam esse. Putredo et vermis humane est obprobrium conditionis. Ab hoc obprobrio cum iesus sit alienus. natura marie excipitur quam iesus de ea assumpsit. probatur. Caro enim iesu caro est marie quam super astra transfudit: honorans omnem humanam naturam et maiorem maternam. Si natura matris est filii. prueniens est ut sit et filij matris. non quantum ad unitatem personae sed quantum ad unitatem corporalis nature. Si enim unitatem facere potest gratia sine proprietate spiritualis nature quantum magis gratia unitas et corporalis spiritualis natiuitas. Unitas gratia est. ut discipulorum in christo. de quibus dicit. Ut sint unum sicut et nos. Et postea. Pater volo ut vbi sum ego et illi sint mecum. Si igitur secum habere vult eos quod hic sua fide uniti unum cum eo esse iudicatur. quid existimandum est de matre vbi digna sit haberi nisi in presentia filij. quantum igitur intelligo quantum credo marie anima excellentiori quadam prerogativa a filio honoratur. possidens in christo corpus suum quod genuit glorificatum. et quare non suum per quod genuit. Si non obuiauerit necdum per spectata auctoritas vere credo et per quod genuit. Quia tanta sanctificatio dignior est celo quam terra. Thalamum dei. thalamum sponsi. domum dei atque tabernaculum christi dignum est tibi esse vbi ipse est. Tam preciosum thesaurum dignum est celum quam terram seruare. Tantam integritatem merito incorruptibilitas non putredinis vlla resolutio sequitur. Illud sacratissimum corpus in esca vermibus traditum quod sentire non valeo dicere praetereo. Quam estimationem preculpellit. incomparabilis gratia munus. Quod me dicere maiorem scripturarum consideratio inuitat. Suis aliquando ministris veritas ait. Vbi ego sum illic et minister meus erit. Si haec est generalis sententia omnium praesidem et operationem christo ministratum. quantum magis quodammodo spiritualiter matre quam absque dubio omni opere ministratrix extitit quae hunc in utero gessit. partum aluit et fouit. et in praesepio reclinauit. et fugiens in egiptum abscondit. et omnem infantiam eius praesens. ut usque ad crucem ab eius non recessit secretum. Non potuit autem eius diuinitatis non esse credula quae se nouerat hunc non

virili semine sed diuino spiramine percipisse. Unde de filij p[ro]p[ri]e tanq[ua]m de dei virtute non mirabunda deficiente vino dicit. Vinu[m] non h[ab]it: scie[n]s eu[m] potuisse q[uo]d eu[m] mox p[ro]tigit miraculo co[m]pleuisse. Ecce igitur maria fide et ope xpi ministratrix si ibi no[n] fuerit vbi christus ministros suos vult esse. vbi ergo erit. et si ibi fuerit nu[m]quid equali gratia? et si equali gratia vbi equa dei censura qui reddit vnicuique sc[on]d[um] merita? Si merito p[ro] omnib[us] marie viuenti tanta est gratia donata. et gratia mortue erit min[us] end[um]? Absit. Si enim omnium sanctoru[m] mors est. p[re]ciosa. marie sane est p[re]ciosissima. Confitendum igitur censo maria[m] ad eternitatis gaudiu[m] assumptam benignitate xpi. et honorabili[us] susceptam ceteris qua[m] gratia honorauit p[ro] ceteris. Atq[ue] ad co[m]mune[m] humanitate[m] non esse adducta[m] post mortem putredinis videlicet vermis et pulueris q[ui] suu[m] et o[mn]i genit[ur] saluato[re]m. Si elegit diuina voluntas inter igniu[m] flamas pueroru[m] vestimenta seruare illesa. cur abnuat in matre p[ro]p[ri]a quod elegit in veste aliena. Non seruare in ventre ceti incorruptu[m] voluit sola misericordia. maria[m] incorrupta[m] non seruabit[ur] gratia. Seruatus est daniel in desperatissima fame leonu[m]. no[n] seruata est maria tantis donata etia[m] meritis dignitatib[us]. Hec ergo cu[m] q[ui] dixim[us] q[uo]d natura[m] non seruasse cognoscim[us]. in integritate quoq[ue] marie plus gratiam q[uam] natura[m] potuisse no[n] dubitam[us]. Christus ergo letari facit maria[m] an[im]a et corp[or]e in se p[ro]p[ri]o filio. nec ullam se qui corruptionis erumna[m] quas nulla secuta est in pariendo filiu[m] integritatis corruptio. vt sit semper incorrupta qua[m] tanta p[er]fudit gratia sit integral[is] viuens que omniu[m] integra[m] genuit vitam. Si ergo dixit vt debui approba[m] xpe tu et tui. Si vero non vt debui ignosce obsecro tu et tui.

De sancto Bernardo. cxv A

Bernardus dicitur a ber q[uo]d est puteus v[el] fons et nardus q[ui] v[er]dicit glosa sup[er] c[an]tica herba est hu[m]ilis et calide nature et odorifera. fuit eni[m] calidus in seru[er]i amore. humilis in p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e. fons in doctrine emanatione. pute[us] in sciencie p[ro]funditate. et odoriferus in fame suauitate. Eius vita guilhelmus abbas sancti theodoric[us] socius beati bernardi. et bernardus abbas bonen[si]s scripserunt.

Bernardus in burgundia castro fontanis ex nobilib[us] valde ac religiosis parentib[us] ortus est. Cui[us] pater decelin[us] miles seculo strenuus: nec minus deo religiosus mater vero a letho n[on]cupata est. Hec septē filios genuit. sc[ilicet]

mares et feminam vnam. Mares aut[em] o[mn]es monachos futuros. femina[m] aut[em] sacrimoniale[m] p[ro]miserat. Ador aut[em] vt filiu[m] partu edidit manib[us] p[ro]p[ri]is ip[s]u[m] deo offerebat. Alienis vberib[us] ip[s]os nutru[m] refugiebat. quasi cu[m] lacte materno. materni quoq[ue] da[m]modo boni infundens eis natura[m]. Cum aut[em] creuissent q[ui] diu sub manu ei[us] erant. heremo magis q[uam] curie nutrebat. cibis grossiorib[us] et communibus pascens eos quasi p[ro]tinuo ad heremu[m] transmittendos. Cum igitur terciu[m] filiu[m] sc[ilicet] bernardu[m] adhuc gestaret in vtero vidit somniu[m] p[re]sagium futuro[rum]. catellu[m] sc[ilicet] candidu[m]. totu[m] in dorso subrufu[m]. et latrantē in vtero se h[ab]ere. Q[uo]d cum cuida[m] viro dei exposuisset ille p[ro]phetica voce resp[on]dit. Optimi catelli mater eris qui dom[us] dei custos futurus magnos contra inimicos dabit larratus. Erit enim p[re]dicato[rum] egregius et multos medicinalis lingue gratia curaturus. Cum aut[em] beatus bernardus aduc puerul[us] esset. et graui dolore capitis egrotaret. venientem ad se mulierculam vt dolorem suis carminibus mitigaret. cum indignatione nimia exclamans repulit et abiecit. Pueruli aut[em] bono zelo misericordia dei no[n] defuit sed tunc co[n]tinuo surgens liberatu[m] se esse cognouit. In sacratissima d[omi]nice natiuitatis nocte eu[m] puer beatus bernardus matutinali officiu[m] in ecclesia expectaret et qua hora noctis xps natus fuisset scire cuperet. apparuit ei puerul[us] iesus quasi iteru[m] an[no] o[mn]es suos nascens ex vtero matris. Cui[us] q[ui] diu vixit h[ab]ere fuisse horam natiuitatis d[omi]nice semper putauit. Et illa ergo hora in his que ad illud p[ro]tinet sacramentu[m].

et sensus ei profundior: et sermo copiosior: datus est. Unde et postmodum in laude genitricis et geniti inter ipsa suorum tractatum initia in signe opusculi edidit. in quo illa lectione euangelicam. missus est gabriel angelus explanauit. **V**idens antiquus hostis propositum pueritiam salubre eius castitatis proposito inuidit. multosque sibi laqueos temptationis apposuit. Eum enim aliquando in quadam femina oculos desixos aliquandiu tenuisset. continuo de seipso erubescens in sanctissimum seuerissimum ultor insurgit. ac in stagnis gelidarum aquarum insiliens. tandem ibidem permansit. donec pene exanimis effectus per gratiam dei a calore carnalis concupiscentie totus refriguit. **C**irca idem tempus instinctu demonis puella quedam in lectu dormientis se nudam iniecit. Quam ille sentiens. cum omni pace et silentio patres lectuli quam occupauerat derelinquens ei cessit. et in latus alterum se conuertens dormiuit. Misera vero illa aliquandiu sustinens et expectans. deinde palpans et stimulans nouissime eum immobilis ipse persisteret. illa licet impudens fama esset erubuit. et horrore ingenti atque admiratione perfusa surgens aufugit. **C**um iterum in domo cuiusdam matrone hospitaret. illa adolescentem aspectu decore considerans uehementer in concupiscentias eius exarsit. Cum autem se orsus lectu sibi sterni fecisset ipsa impudenter et silenter de nocte surgens ad eum accessit. Quam ille sentiens. primum exclamauit. Latrones latrones. Ad quam uocem mulier fugit. familia surgit. lucerna accendit. latro querit. sed minime inuenit. Ad lectulos singuli redeunt. Quiescunt ceteri. sed non illa misera requiescit. Nam denuo exurgit. bernardi lectulum perit. Sed ille latrones latrones denuo exclamauit. Latro iterum querit. sed nequaquam ab eo qui solus nouerat publicatur. Usque tertio improba mulier sic repulsa. uix tandem metu vel desperatione victa cessauit. Cum autem sequenti die iter ageret. arguentes eum socii quod totiens latrones somniauerit perquirebant. Quibus ille ait. Ueraciter hac nocte insidias perpeccatus sum latronis. quia hospita michi nitentem auferre thesaurum irrecuperabilem castitatis. Perpendens igitur non esse tutum cohabitare serpenti. fugam meditari cepit. et ordinem cisterciensium extunc ingredi deliberauit. Quod cum fratres eius cognosceret et eum ab hoc proposito modis omnibus prohiberent. tantam ei gratiam dominus contulit. ut non solum ipse a uersione non prohiberetur. sed omnes fratres suos et multos alios ad religionem domino lucraretur. Bernardus tamen frater eius miles strenuus. hec fratris uerba uana putabat et eius oino monita repel-

lebat. Tunc bernardus. fide in igneus. et fraterno caritatis zelo mirum in modum exarsit. scio inquit frater mi scio sola uexatio intellectum dabit auditui. Dignum quod lateri eius apponens. ueniet in quatuor dies et cito ueniet quam lancea latus hoc perforabit et ad cor tuum conuersio quo abiectis uiam dabit. Post paucos dies gerardus ab inimicis capitur et in loco cui frater dignum imposuerat infixam lanceam gestans trahitur et in custodia vinculatur. Ad quem bernardus ueniens cum sibi loqui non permitteret ad eum exclamauit. Scito frater gerarde. quod in primo ituri sum et monasterium intraturi. Eadem nocte conpedes de eius pedibus ceciderunt. et ostio per se aperto lectus aufugit. Indicauitque fratri se mutasse propositum. et fieri uelle monachum. **A**nno ab incarnatione domini M. c. xij. a constitutione domus cisterciensium. xv. seruus dei bernardus annos natus circiter uiginti duos cum socijs amplius quam xxx. ordinis cisterciensium ingressus est. Cum autem bernardus cum fratribus suis domum paternam egredere Guido primogenitus uidentium bernardum fratres suum minimum puerum ludentem in platea cum pueris. eum inquit frater bernardus ad te solum respicit omnis terra possessionis nostre. Cui non pueriliter puerum dicit. Nos ergo celum habebitis et michi solum terram relinquitis? Non ex equo diuisio facta est hec. Modico igitur tempore cum patre remansit. sed fratres postmodum secutus est. Ingressus igitur ordinis seruus dei bernardus ita totus in spiritu absorptus est. et deo totaliter occupatus ut iam nullis sensibus corporis uteretur. Jam quippe annum in cella nouitiorum exegerat. et adhuc an domum haberet testudinem ignorabat. Multo tempore ecclesiam intrans et exiens in capite ubi tres erant uiam tantum putabat esse fenestram. Abbas autem cisterciensis fratres ad edificandum domum clareuallensem misit. et eis sanctum bernardum in abbatem prefecit. Qui multo ibidem tempore in nimia paupertate degebat. et pulmenta sepius ex folijs fagi conficiebant. Vigilabat autem seruus dei ultra possibilitatem humanam. Nullum enim tempus se magis perdere conqueri solebat quam quod dormiuit. ydoneam satis reputans comparationem somni et mortis. ut sic dormientes uideant mortui apud homines. quomodo apud deum mortui dormientes. Unde etiam si quem forte durius stertentem audiret. seu minus compositum uideret iacentem patienter ferre uix potuit. et carnaliter seu seculariter eum dormire causabat. Ad comedendum uix aliqua uoluptate trahere appetit. sed solo timore defectus sic accedebat ad sumendum cibum quasi ad tor-

mentum. Post cibū quantū comederit semper cogitare solitus erat. Si quādo vel ad modicū mensuram solitā excessisse se deprehendit impune abi re non pariebat. Sic gula illecebras edomuerat. ut ipsam quoque sapoz discretionem ex magna preperdidit. Nā et oleū sibi per errorem aliquādo propinatū bibit. et penitus ignorauit. nec pū id est cognitum donec quidē labia eius miraretur in uncta. Saginem insup crudum per errorem sibi oblatum pro butiro multis diebus noscitur comedisse. Solam autē aquā sibi sapere dicebat. eo quod dum sumeret fauces et guttur ei refrigeraret. Quicquid in scripturis didicerat. maxime in siluis et in agris meditando et orādo se confitebatur accepisse. et nullos se aliquādo magistros habuisse nisi quere et fagos. inter amicos dicere solebat. Denique confessus est aliqui meditati vel oranti sacra oem velut suppositā vel expositā sibi apparuisse scripturā. Quodam tempore sicut ipse in canticis refert. cum interloquendum ex his que suggererat spiritus. et si non infideli minus tamen fidenti animo referuaret. ut haberet quid diceret de nouo tractaturus ecce vor ad eum venit dicens. Donec istud tenueris aliud non accipies. **E**t in vestibus ei semper paupertas placuit. fordes nunquam. nimirum animi fore iudices aiebat. aut negligētis. aut apud se inaniter gloriantis. aut foris humanā gloriam affectantis. Proverbium illud in ore eius frequenter semper in corde erat. Qui hoc facit quod nemo mirantur omnes. Unde et ciliis pluribus annis portauit. quod diu occultum esse potuit. Sed ubi hoc cognitum esse sensit. continuo illud abhūctis ad cōmunia se conuertit. Nunquam sic risit ut non potius adridendum quam ad reprimendum vim sibi facere oporteret. et risui suo magis stimulum adhibere quam frenum. Dum autem patiētie genus solitus erat dicere tripartitum. videlicet ad uerborum iniurias: ad dāna rerū. ad corporis lesionē. hāc ipse bis exemplis se habere probauit. Cū enim eundem episcopo amicabiliter eum admonens quandā scripsisset eplam ille uehementer exacerbatus amarissimam ei scripsit eplam in principio ita dicens. Salutē et non spiritū blasphemie. tanquam ex spū blasphemie illa scripsisset. Ad quod ille. Ego spū blasphemie me habere non credo nec maledixisse cuiquam aut maledicere me uel le scio. profertim principi populi mei. **Q**uidam abbas pro vno cenobio construendo sexcentas marcas eidem misit argenti. Sed tota pecunia dum deferret a pedonibus sublata est. Quo audito nichil aliud dixit nisi benedictus deus qui nobis pepit ab onore. **S**

et illis inquit qui tulerūt leuius est ferendum. tum quod hoc humana cupiditas sustulit. tū quia magna pecunia magnā eis temptatiōis occasionē ingessit. **Q**uidam insup canonicus regularis ad eū venit et ut in monachū recipere instanter rogauit. Cui cū ille non acquiesceret. sed ad suā ecclesiā redire persuaderet. ait ille. Ut quid ergo in libris tuis perfectionem tantope comedasti. si eam non exhibes cupiēti. ut nā illos tuos habere liberos ut eos penitus lacerare Cui ille. In nullo eorum legisti non posse te in tuo claustro esse perfectum. Non correctionē non locum mutationē in libris omnibus comedasti. Ille uero in sanus in eū impetū faciens. tam grauitate maxillā eius percussit. ut succederet rubor ictui. et tumor: rubori. Jam qui adierat in sacrilegū insurgentem. **S**ed preuenit eos seruus dei clamās et adiurans per nomē xpī ut nullatenus tāgeretur. nec sibi quicquam iniurie inferret. **N**ouicijs autē intrare uolentibus dicere cōsueuerat. Si ad ea que intus sunt festinatis hic foris dimitte corpa que de seculo attulistis. Soli spiritus ingrediant. caro autē non potest quicquam. Pater eius qui solus domi remāserat ad monasteriū iuit et ibidem post aliquod tempus in senectute bona decessit. **S**oror autē eius seculo nupta cū in diuitijs et delictijs seculi piclitarer quādā uice fratres suos ad monasteriū uisitata accessit. Cūque uenisset cū comitatu et apparatu supbo. ille eā tanquam retbe dyaboli ad aīas capiēdas abhorruit nec ad uideūdus eam exire aliquatenus acquieuit. Uidēs illa que nullus fratrum suoz occurrer. sed ab vno eorum quitunc portarius erat stercus inuolutū diceretur tota in lacrimis resoluta. et si peccatrix sum inquit per talibus christis. mortuus est Quia enim peccatrice me sentio. idcirco cōsiliū et colloquiū bonoz requiro. **E**t si despiciat frater meus carnē meam ne despiciat seruus dei animā meā. Veniat et precipiat et quicquid preceperit adimplebo. Hāc ergo permissionē tenēs exiit ad eam cum fratribus. et quia eam a viro sepe perare non poterat primo ei omnem mundi gloriā interdixit. et formā matris imitandaz eidem indicens illaz dimisit. Illa uero rediēs ita repente mutata est. ut in medio seculi uitā duceret heremitiā. et omni seculo profusus se faceret alienā. Tandē precibus multis uirū suoz uicit. et ab ipso absoluta monasteriū intrauit. **I**nfirmatus aliquādo uir dei cum extremū iam spiritū trahere uideret in excessu mentis sue ante tribunal dei uisus est presentari. Assuit autē et satban ex aduerso improbis eū accusationibus pulsans. Ubi uero ille omnia fuerat persecutus. et uiro dei per sua fuit preter dicendum.

nihil territus aut turbat⁹ ait. fateor: nō sum dignus ego. nec. p.rijs possū meritis regnū obtinere celorum. Ceterū duplici iure illud obtinens dominus meus hereditate scilicet patris et merito passionis altero ipse cōtentus. alterum michi donat. Ex cuius dono iure illud michi vendicans non cōfundo. Confusus in hoc verbo inimicus. conuentus ille solutus est. et vir dei in se reuersus est. Tanta autem abstinentia labore et vigilijs corpus suum attriuit. et grauissima et fere continua egritudine languens conuentum vix sequi. posset. Quadam vice dum grauissime infirmaret fratribus pro eo instanter orantibus aliquantulū conualuisse se sensit. Cōgregatis autē fratrib⁹ dixit. Quid tenetis miserum hominem. forciō es estis et inualuistis. Parcite queso parcite et finite me abire. A multis autē ciuitatib⁹ vir dei in episcopatum electus precipue a ciuitate ianuesi et ciuitate mediolanensi. petentibus se nec annuens nec in probe rennuens dicebat se nō esse suum sed alioz seruitio deputatum. fratres autem ex consilio viri dei sibi p.nderant et summi pontificis auctoritate muniti erant ne quis gaudium suuz ab eis tollere posset. Quodā tempore dum fratres cartusienfes visitaſſet. et ipsi ab eo in omnibus plurimum edificati fuissent. vnū fuit quod predicti loci priorē aliquantulū mouit. scz q̄ sella cui equitādo insidebat minus neglecta erat et parum preferens paupertatem. Quod cum dictus prior vni ex fratribus et ille viro dei retulisset nō minus ipse mirat⁹ qualis esset sella queerebat. Nam a clara valle vsq; cartusiam venerat et tamen qualis esset sella penitus ignorabat. Juxta lacū lausanensem totius diei itinere pergens. penitus eum non vidit. aut se videre non vidit. Cum em̄ sero facto de eodem lacu socij loquerent. interrogauit eos vbi nam lacus ille esset. Qd̄ illi audiētes plurimū admirati sunt. ¶ Uincibat sane in eo sublimitatem nominis humilitas cordis. Nec tam poterat vniuersus eū erigere mundus q̄ se ipse deicere solus. Summus reputabatur ab omnibus infimū ipse se reputās et quē sibi omēs ipse se nemini p̄ferbat. Deniq; sicut sepius fatebatur inter summos quoq; honores et fauores populoz alterum sibi mutuat⁹ hominem videbatur. scz p̄onus reputabat. absentem velud quoddā somnium suspicāt⁹. Ubi vero inter simpliciores fratres erat et amica semp̄ licebat humilitate frui. ibi se inuenisse gaudebat. et in p̄p̄iam redisse personam. Semp̄ autē inueniebat aut orans aut legens aut scribens aut meditans aut fratres verbo edificās

Quadam vice cū populo predicaret et oēs verba eius attēre ac deuote suscipere. eius animo quedā talis irrepit tēptatio. Vere nunc optime p̄dicas. et ab oibus libenter audiris. et sapiens ab oibus reputaris. At vir dei tali tēptatione pulsari se sentiens. parūper substitit. et an p̄cederet vel finē faceret cogitare cepit. Statimq; diuino p̄fortat⁹ auxilio tēptationi silenter respondit. nec p̄te in cepi. nec p̄te dimittā. Sicq; securus predicationez vsq; ad finē p̄secutus est. ¶ Monachus quidā q̄ in seculo ribaldus fuerat atq; lusus. maligno stimularus spū ad seculū redire voluit. Cū autē b̄tus bernardus eū retinere nō posset interrogauit eū vñ viturus esset. Qui r̄dit ad taxillos ludere scio et in de viuere potero. Et ille. Si tibi capitale p̄miseris vis singulis annis ame redire et lucrū meū diuidere. Qd̄ ille audiēs gauisus est et se libenter sic acturū p̄miserit. Viginti igit solidos ei dari p̄cepit. Et ille cū illis abiit. hoc autē faciebat vir sanctus. vt eū iterū vocare posset. sicut et post modū factū est. ille igit abiens. totū pdidit et ad portā cōfusus redijt. Quo audito vir dei ad eū letus extijt extēditq; gremiuz vt simul diuiderent lucrum. Cui ille. Nichil pater lucratus sum. sed etiā capitali n̄ro nudatus suz. Si vultis p̄ nostra capitali recipite me. Cui bern̄. benigne respōdit. Si ita inquit est melius est vt hoc recipiam q̄ simul vtrumq; perdam. Quadā vice d̄s beatus bern̄. iumento insidēs alij quo p̄geret. cuidā rustico materia sic se offerere de cordis instabilitate in orōne est cōq̄stus. Qd̄ ille audiēs mox eū desp̄xit. et in orōnibus suis cōfirmū et stabile habere se dixit. Volens autē bern̄. eū cōuincere et a sua temeritate coercere dixit. Sequestrare pauli⁹ p̄a nobis. et tota qua poteris intētionē orationē d̄nicam inchoato. Quā si absq; alij qua cordis digressiōe et vagatiōe finire poteris iumentū cui insideo tuum. p̄culdubio mox habebis. Tu autē michi in fide tua sp̄deas q̄ si aliud ibidez cogitaueris hoc michi aliquatenus nō celabis. Letat ille. et tanq̄ iumentū iā lucrātū se reputans audacter secedit. et seipm̄ recolligens orationē d̄nicaz dicere inchoauit. Uix orōnis expleuit dimidiū et ecce ip̄o: tūna cogitātō de sella cordi suo se igerit vtrum eā habere debeat cū iumento. Qd̄ ille aduertens concitus ad bern̄. redijt et quid in ip̄a orōne sollicitate cogitauerit indicauit et de se postea temere non p̄sumpsit. ¶ Frater robertus eius monachus et sc̄dm̄ seculū p̄pinquus in adulescentia sua quorundā p̄suasione deceptus cluniacū se cōtulerat. Venerabilis autē pater postq̄ aliquādiu dissi

mulauit. eundē statuit p eplam reuocare. Quā eū
sub diuo dicitur. et alius monachus eā ex ore suo
cōscriberet subito inopinatus ymber erupit. et hic
q̄ scribebat cartā p̄plicare voluit. Cui bern. Opus
dei est scribere ne for:mides. Scripsit ergo eplam ī
medio sine imbre. cū eī vndiq; plueret ibidē tñ mo
lestiā ymbriū virtus expulit caritatis. Cū quoddā
monasteriū qd̄ vir dei p̄struerat occupass̄ musca
rū incredibilis multitudo. ita vt oib; grauē mo
lestiā generaret ille dixit. Ego excommunico eas
Mane aut̄ omēs pariter mortuas inuenerūt. Cū
a summo pōtifice mediolanū missus fuiss̄ vt ip̄os
cū ecclesia reconciliaret. et iam papiā redisset qui
dam vxorē suam demoniacā ad eū adduxit. Vox
q; per os misere mulieris dyabolus in cōtumelias
eius p̄rupit dicens. Nō me de anicula mea hic por
culos edēs et braticas deuorās pellet. At vir dei
ipsam ad ecclesiam beati syri remisit. Beatus aut̄
syrius hospiti suo deferre voluit. nec eidem aliquid
curationis impendit. Sicq; iterum ad beatum ber
nardū adducta est. Tūc dyabolus p os eius garri
re cepit ad dicere. Nō me expellet syrius nec eijci
et bernardus. Ad hec seruus dei respōdit. Nec sy
rus nec bernardus te eijciēt. sed dñs ihesus x̄ps.
Vox vt ille orōem effudit spirit⁹ neq; dixit. Quā
libenter egrederer ab hac anicula grauit̄ mole
status in ea. Quam libenter egrederer. sed nō pos
sum q; nō vult magnus dñs. Cui sanctus. Et quis
est magnus dñs. Cui ille. Ihesus nazarenus. Ad
quem vir dei. Vidisti ne vnq; eum? Quo respondē
te etiam ait. Ubi eum vidisti? Et ille. In gloria.
Et sanctus. Ertu in gloria fuisti? Quo respondēte
vriq; ait. Quomodo inde existi? Et ille. Cum luci
fero multi cecidimus. Hec aut̄ omīa voce lugubri
per os vetule omnibus audientibus loquebatur
Dixitq; ei vir dei. Numquid in illam gl̄iam redire
velles? At ille miro modo cachinnās ait. Modo
tardatū est. Tunc orāte viro dei demon de mulie
re exiuit. Sed cū vir dei recessisset dyabolus iterū
ip̄am inuasit. Vir aut̄ eius post eū accurrens quod
acciderat indicauit. Ille aut̄ collo eius alligari car
tulam cōtinentem hec verba p̄cepit. In nomine
dñi nostri ihesu x̄pi p̄cipio tibi demon ne hāc mu
lierē a modo cōtingere p̄sumas. Qd̄ cum factū fuis
set. ad eam postea non est ausus accedere. Apud
adq̄tanas quedā mulier miserabilis erat q̄ a quo
dam demone perulante et incubo verabatur. Sex
em̄ annis abusus est ea. et incredibili vexauit libidi
ne. Adueniēte aut̄ illuc viro dei demon mulieri ne
ad eum accederet vehemēter minas. quia nil ei
p̄desse posset. et recedente ip̄e qui eius fuerat a

mato: crudelissimus fieret p̄secutor. At illa secū
re ad virū dei accessit. et que pateret cū multo ge
mitu enarrauit. Cui ille. Tolle hunc meū baculū.
er in tuo lectulo pone. et si quid agere potest agat
Qd̄ cū fecisset et in lectulo suo recūberet adest ille
cōtinuo. Sed nec ad p̄suetū opus. nec ad ip̄m cubi
le p̄sumit accedere. Sed acerrime minas. q; illo re
cedente se de ea atrociter vindicabit. Qd̄ cum illa
bernardo retulisset. ille p̄p̄m conuocauit. et oēs
cādelas ī manu accensas habere p̄cepit. demonē
q; cū vniuerso q̄ aderat cetū excommunicauit. ac ne
ad illā vel ad aliā deinceps accessus habeat interdi
xit. Sicq; illa a tali illusione penitus liberata est.
In eadē p̄intia vir sanctus legatiōe fun
geret. vt ducē aquitanie ecclesie recōciliaret. et ille
modis omnibus reconciliari rēnueret. vir dei ad
aitare celebraturus accessit. ip̄o ducē tanq; excōi
cato p̄e foribus expectāre. Cū aut̄ pax dñi dixit.
corpus dñicum sup patenā ponit. et secū tollit. atq;
ignea facie et flāmeis oculis foras egredit̄ et v̄bis
terribilibus comitē aggredit̄. Rogauimus te inq̄
et sp̄e uisti nos. Ecce ad te p̄cessit v̄ginis filius q̄
est dñs ecclesie quā tu p̄sequeris. Adest index tuus ī
cuius noīe omne genu curuā. Adest index tuus ī
cuius manib⁹ illa anima tua deueniat. Nūquid et
ip̄m sicut seruos eius cōtēnis? Resiste ei si vades
Statimq; dux totus irriguit et mēbris omnibus dis
solutis ad pedes eius. prius profiliuit. Quē vir
scr̄us calce pulsans surgere iubet. et dei audire sen
tentia. Ille aut̄ tremebundus surrexit. et quicquid
vir sanctus p̄cipiebat. prius adimpleuit. Cum
regnū germanie p̄ quadā magna sedanda discor
dia seruus dei intrasset. archiep̄s maguntinensis
venerabilē quendā clericū obuius ei misit. Cui dū
clericus se sibi obuiū a suo dño missum fuisse dice
ret. vir dei respōdit. Alius dñs misit te. Miratus
ille se nō nisi a suo dño archiep̄o missum fuisse af
firmabat. Econtra seruus x̄pi dicebat. Falleris fili
falleris. Maior dñs est qui misit te x̄ps. Qd̄ cleri
cus intelligens ait. Putas q; monachus velim fie
ri. Absit hoc a me Non cogitauī nec ascendit super
cor meū. Quid plura? In eodē itinere seculo vale
fecit. et a viro dei habitū suscepit. **C**ū quēdam
militē valde nobilem ad ordinē recepisset. et virū
dei quodā tpe sequeret. grauisima cepit tēptatio
ne pulsari. Cū aut̄ eius quidā de fratribus tā tristez
videret causas tante tristitie requisit. Cui ille re
spōdit. Scio inq̄t scio q; nunq; amplius letus ero
Qd̄ verbū cum dicitur frater ad seruū dei retulisset
ille p̄ eo attentius orauit. Statimq; ille frater qui
tam grauit̄ temptatus et tam tristis erat. tñ ce

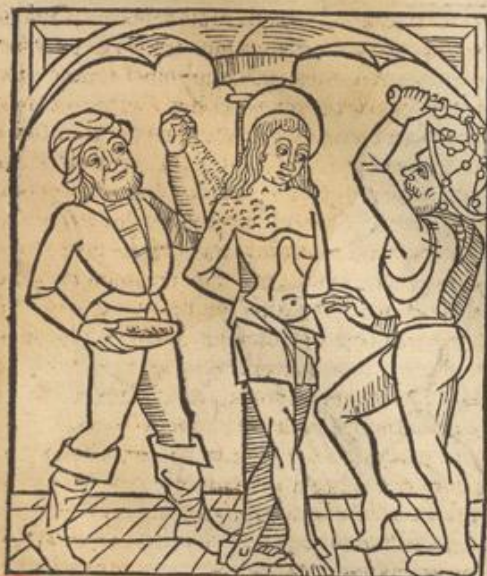
De sancto

timotheo

eris apparuit iocundior et hilarior: quod prius ce-
teris tristior. Cum autem ei dicitur frater verbum mestiti-
e quod locutus fuerat amicaliter imperoperaret. il-
le respondit. Et si tunc dixi nunquam amplius letus ero
sed nunc dico. Nunquam amplius tristis ero. **h**

Cum sanctus malachias episcopus bybernie cuius vitam
plenam virtutibus ipse descripsit ad christum feliciter
in monasterio suo migrasset. et viro dei pro eo bo-
niam salutare offerret gloriam eius domino reuelante
cognouit et eodem inspirante post communionem forma
orationis mutauit. lecta voce sic dicens. Deus qui bea-
tum malachias sanctorum tuorum meritis coequasti. tri-
bue quesumus ut quod preciose mortis eius festa agi-
mus vite quoque imitemur exempla. Cui dum caror in-
nueret quod erraret ait. Non erro sed noui quod dico. De-
inde accedens sacra eius vestigia osculatur. Cum in-
stante quadragesima a multis fuisset tironibus vi-
sitatus. rogauit eos ut in illis saltem sacris diebus
a suis vanitatibus et lasciujs abstinerent. Quibus
nullomodo acquiescentibus insit eis. proprimari vinus
dicens. Bibite poculum animarum. Quo hausto subito
mutati recedunt. Et qui modicum tempus denegauer-
ant totum tempus vite sue deo dederunt. Tandem bea-
tus bernardus morti feliciter appropinquans ait fra-
tribus suis. Tria vobis obseruanda relinquo que in
stadio preterite vite quo cucurri memini me pro viribus
obseruasse. Nemini scandalum facere volui. et si ali-
quid accidit. sedani ut porui. Minus sepe sensui meo
quam alterius credidi. Cetus de ledete nunquam vindi-
ctam expecto. Ecce caritate humilitate et patientia
vobis relinquo. Denique postquam multa miracula per-
petrasset. et centum sexaginta monasteria constru-
xisset. multosque libros et tractatus compilasset con-
summatis vite sue diebus circiter annos sexaginta
tres. anno domini. M. cliij. inter filiorum manus ob-
dormiuit in domino. Post obitum suum multis glorijs
sua manifestauit. Cuiusdam enim abbatis in quodam
monasterio apparuit et ut sequeretur admonuit.
Qui cum sequeretur dixit ei vir dei. Ecce ad montem
libani venimus et tu hic manebis. ego autem illuc a-
scendam. Interrogatus ab eo ad quid vellet ascen-
dere. discere inquit volo. Miratus ille quod inquit
vis discere pater cui nullum hodie in scientia credimus
esse secundum. Et ille. Nulla hic scientia. nulla verico-
gnitio. Sursum scientie plenitudo. sursum vera no-
tita veritatis. Et in hoc verbo disparuit. Ille autem
die notauit. et tunc virum dei bernardum de corpore
inigrasse muenit. Multa autem alia et pene innume-
rabilia miracula proferunt suum deus operatus est.

De sancto timotheo cxvi. A

Timotheus quasi timorem tenens. Vela timo-
re et tibeos quod est deus quasi timor dei. Cau-
sam autem iste timor: in quolibet viro sancto sicut
ait gregorius. considerando ubi fuit. ubi erit. ubi est. ubi
non est. Ubi fuit quoniam in peccato. ubi erit in iudicio. ubi
est in miseria. ubi non est in gloria.

Timotheus sub nerone a prefecto vrbis rome
dum grauius torqueretur et calce viua eius
plage aspergeretur et ipse his gratias age-
ret. duo angeli sibi astiterunt dicentes. Erige ca-
put in celum et vide. Aspiciensque vidit celos aper-
tos et ihesum christum coronam gemmatam tenentes
et dicentem sibi. Hanc de manu mea accipies. Quod
quidam vir nomine appollinaris videns se bapti-
sari fecit. Quapropter preses iussit ambos in con-
fessione domini perseverantes decollari circa an-
nos domini. lvij.

De sancto simphoriano. cxvii. A

Symphorianus dicitur a symphonia. fuit enim
tanquam vas musicum emittens armoniam virtu-
tus. In quocumque in vase musicorum fuerit
Nam ut dicit auerrois. sonatiuum debet esse durum.
ad resistendum. lenis ad continuandum. latum ad im-
plendum. sic et symphorianus tanquam vas musicum fuit
durus sibi pro austeritate. lenis alijs pro mansuetudine
latus omnibus per caritatis amplitudinem. **B**

Symphorianus in augustudinesis vrbis ortus
dum adhuc adolescens esset tanta morum
grauitate pollebat quod seniorum vitam antici-
pare videret. Cum igitur pagani festum veneris cele-
brarent

De sancto Simphoriano

harent et statnam ante cradiū prefectū deferrēt
 simphorian⁹ affuit et nolēs eā adorare diu cedit ⁊
 carceri mancipat. Et cū eductus de carcere ad sa-
 crificiū cogere et multa ei donaria pmitterent di-
 xit Deus n̄r vt nouit remunerare merita ita nouit
 punire pctā. Citā quam xp̄o soluturi sumus ex de-
 bito soluamus ex voto. Sera plenitudo est sub iu-
 dicis timuisse aspectu. Munera vestra fucata mel-
 lis pmirta dulcedie. male credulis mēribus vene-
 na pturiūt. Cupiditas vestra oīa habēdo nil possi-
 det. q̄ dyabolicis artibus obligata miseri lucri de-
 tinef ꝑpedibus. et gaudia vestra in similitudines
 vitri cū ceperint splendere frangunt. Tunc iudex
 ira replet⁹ data sentētia p̄cepit vt simphorian⁹
 occideret. Qui cū ad locū ducere mater ei⁹ de mu-
 ro exclamās ait. Nare nate memēto eterne vite.
 Surfuz respice et regnātes in celo intueri. Tibi vi-
 ta nō tollit. s̄ in melius cōmutat. Mox igit̄ decol-
 latus est. et a xp̄ianis corpus eius sublatū honorifi-
 ce est sepultū. Ad cuius sepulcrū tanta fiebāt mira-
 cula. vt etiā a pagans in honore maximo habere
 tur. Refert gre ḡ. turonēsis q̄ de loco vbi sanguis
 eius effusus est quidā xp̄ian⁹ tres lapillos sangui-
 ne resperfos sustulit. et i capsā argentea tabulis li-
 gneis circumsepta locauit. Quā cum in quodā ca-
 stro locasset. et totū castrum incendiū cōsumpsisset
 de medio ignis predicta capsā sana et integrā est
 educta. Passus est circa annos dñi. cclxx.

De sancto bartholomeo

cxviii

Bartholomeus interpretat⁹ filius suspēden-
 tis me. vel filius suspēdentis aquas. Dicit
 ei a bar qd̄ est fili⁹. et tholos qd̄ est summū-
 tas. et moys qd̄ est aqua. inde bartholome⁹. idest
 filius suspendentis aquas. id est dei qui mētes do-
 ctorum sursum eleuat. vt aquas doctrinarū infe-
 rius fundat. et est nomē sirum et nō hebreū. Per
 primū vero notat triplex suspēdiū qd̄ ip̄e habuit
 fuit em̄ suspēsus. idest eleuatus ab amore mundi.
 vel suspēsus. i. intētus amore celesti. vel suspēsus
 idest innixus gracie et auxilio dei. vt non a suis
 meritis sed a dei adiutorio tota vita sua depēdeat
 Per scdm̄ vero pfunditas sue sapiētie. De cuius
 sapiētie pfunditate dicit dyonisi⁹ in mistica theo-
 logia. Diuinus bartholomeus dicit et multā theo-
 logiā esse et minimā. et euangeliū latū et magnū
 et rursus concisum. Et vult ostendere bartholo-
 meus scdm̄ intētiōē dyonisi⁹ q̄ vna ꝑsideratiōe
 possunt om̄ia affirmari de deo. alia cōsideratiōe
 magis proprie negari. B

Bartholomeus apostolus veniēs ad indiāz
 que est in fine orbis. templum in quo erat
 ydolū noīe astaroth intrauit. et quasi per-
 egrinus ibidē mane recepit. In hoc ydolo quidā
 demon habitabat qui se languētes curare dicebat
 sed nō sanādo subueniebat. sed a lesione cessando
 Sed cū templū languentibus plenū esset. et quo-
 tidie sacrificiis p̄ infirmis etiā ex longinquis
 regionibus adductis nullū ab ydolo respōsum ha-
 bere possent. ad aliā ciuitatē perreperūt vbi aliud

A

De sancto Bartholomeo

ydolum nomine berith colebat. Et interroganti-
bus cur sibi astaroth respōsum nō daret. respōdit
berith. Deus vester catbenis igneis p̄stricus est.
nec respirare nec loqui audeat ex illa hora qua apo-
stolus dei bartholomeus ingressus est. Dicunt illi
Et quis est iste bartholomeus. Et demon. Amic⁹
dei omnipotentis. et ideo venit in istam puintiā.
vt omēs deos indie euacuet. Et illi. Dic nobis si-
gna eius vt eum inuenire possumus. Quibus de-
mon ait. Capilli eius crispī et nigri. caro candida.
oculi grādes. nares equales et directē. barba pro-
lixa. habēs paucos canos. statura equalis. collo-
bio albo clauaro. purpura vestif. Induit pallio al-
bo qd̄ p̄ singulos angulos gēmas habet purpure-
as. Vigintifex anni sunt ex quo vestes et sandalia
eius nec veterascūt nec fordidant. Centies flexis
genibus p̄ diē orat. et centies p̄ noctes. Angeli eus
eo ambulabāt q̄ nunq̄ eus fatigari nec esurire per-
mittunt. Semp̄ eodē vultu et animo. letus et bila-
ris p̄seuerat. Omnia p̄uidet. omnia nouit. Om̄iū
gentiū linguas nouit et intellexit. Et qd̄ vobiscuz
loquor ipse iā nouit. Et qm̄ queretis eū si vult ostē-
derse vobis si aut̄ nō vult. eū nō poteritis inuēire
Rogo aut̄ vos vt cū euz inueneritis rogetis eū ne
hic veniat. ne angeli sui hoc michi faciāt qd̄ meo
socio iā fecerūt. **E**ū igit̄ p̄ duos dies sollicitē que-
rentes euz minime inuenissent. Quadā die quidā
demoniacus exclamauit dicēs. Apostole dei bar-
tholomee incendant me orōes tue. Qui apostolus
Obmutescē et exi foras ab eo. Et statim est libera-
tus. Nō audiēs rex regionis illius polemīus cum
haberet filiā lunaticā misit ad aplm̄ rogans vt ad
se veniret et filiā suam sanaret. Ad quē cum apls
venisset. et eā catbenis ligatam videret. quia ac-
cedentes moribus lacerabat. inssit eam solui. Et
cum ministri ad eam accedere non auderent dixit.
Ego demoniū quod in ea erat iam ligatum teneo
et vos timetis. Et soluta statim liberata est. Tunc
rex camelos auro et argēto et lapidibus preciosis
onerauit. et aplm̄ inquiri faciēs nullaten⁹ inueni-
re potuit. Mane aut̄ sequenti apparēs apls cū so-
lo rege in cubiculo dixit ei. Ut quid me cū auro et
argēto et lapidibus p̄ciosis rota die que sisti? Ista
munera sunt necessaria his q̄ terrena requirūt. Ego
nichil terrenū. nichil carnale desidero. Tūc sanct⁹
bartholomeus cepit eū multa de modo redēptio-
nis n̄re scere. ostendens inter cetera xpm̄ vicisse
dyabolo p̄ mirabilē cōgruentiā. potentia. iustitias
et sapientiam. Congruum em̄ fuit vt qui filiū vir-
ginis. idest adam factum de terra. duz adhuc esset

virgo vixerat. a filio virginis vinceret. Potenter
quoq; ipm̄ vicit cū de sua dominatione potēter eū
eiecit quam dyabolus p̄ deiectione primi homis
vsurpauit. Et sicut alicuius victor tyranni comites
suos mittit vt eius titulos vbiq; erigant et tiran⁹
nos deiciant sic xps victor nūcios vbiq; mittit vt
dyaboli cultum euacuent et xpi cultum statuunt.
Iuste vero quia iustum est vt qui comedente ho-
mine vincens hominē detinebat a ieiunāre hoīe
victus hominem amplius nō teneret. Sapiēter
aut̄ dū ars dyaboli deludif arte xpi. Ars dyaboli
fuit vt sicut accipiter rapit auem. ita in desertuz ra-
pet xpm̄ vt si ibi ieiunās non famesceret absq; du-
bio deus esset. si aut̄ esuriret ips⁹ vt primū hominē
p̄ cibum deuinceret. Sed cognosci deus nō potuit
q; esuriuit. nec vinci. q; eius temptationi nō cessit
Cum ergo eidē sacramēta fidei p̄dicasset. dixit re-
gi q; si baptisari veller deum suū catbenis ligatus
sibi ostēderet. **E**t Sequēti igit̄ die iuxta regis
palaciū dum pontifices ydolo sacrificarent cepit
clamare demon ac dicere. Cessate miseri sacrificas-
re michi. ne peiora me patiamini. q̄ catbenis igne-
is ab angelis ihesu xpi quē iudei crucifixerūt re-
ligatus sum putātes eū a morte detineri. Ille aut̄
ipam mortē q̄ regina nostra est captiuauit. et ipm̄
n̄m principē auctore mortis vinculis igneis vin-
xit. Statimq; omēs miserunt funes vt simulacruz
euerterēt. sed nō potuerūt. Ap̄ls aut̄ demoni p̄ce-
cepit vt inde exiens ydolum cōmīneret. Qui sta-
tim exiens om̄ia ydola templi p̄ seipm̄ confregit.
Deinde susa orōne ab ap̄lo oēs infirmi protinus
curati sunt. Ap̄ls aut̄ templū deo dedicauit. et de
monē in desertū abire p̄cepit. Tūc angelus dn̄i
ibidē apparuit. et tēpluz circūuolans in quatuor
angulos signū crucis digito suo scripsit dicēs. Hec
dicit dn̄s. Sicut vos omnes ab infirmitate vestra
mundauit ita et templū hoc ab omni sorde mūda-
bitur et habitatorē eius quē apostolus in desertuz
locum ire p̄cepit. prius tamē cum vobis ostēdā
quē vidētes ne timeatis. sed quale signū in lapidi-
bus his sculpsi tale in vestris frontibus imprima-
tis. Tūc ostēdit eis ethiopem nigriore fuligine fa-
cie acuta. barba p̄lixa. crinibus vsq; ad pedes pro-
tensis. oculis igneis vt ferrū ignitū scintillas emi-
tentibus. flāmas sulphureas ex ore et oculis spi-
rantē. catbenis igneis vincitū retro manib⁹. et dixit
ei angelus. Qm̄ iussione apostoli audisti et de tē-
plo exiens omnia ydola confregisti. soluam te vt
vadas in talem locum vbi nullus homo morat̄. et
sis ibidem vsq; ad diem iudicij. Ille autē solutus
r iij

De sancto Bartholomeo

cum magno strepitu et ululatu disquit. Angelus autem dñi in celum cunctis videntibus euolauit. Tunc rex cū vxore et filijs omnino populo baptisatus est et rel. cro regno apostoli discipulus est effectus. **D** Tunc omnes tēploꝝ pontifices cōgregati ad astragē regem fratrem eius conueniunt et de deoz suoz amissione et tēpli subuersiōe et regis per artē magicā deceptionē contra aplm sunt cōquesti. Astrages igitur rex indignatus mille viros armatos ad capiendum apostolū destinauit. Qui cum adductus fuisset corā eo dixit ei rex. Tu ne es ille qui eueristi fratrem meum. Cui apostolus. Ego illum non euerisi sed cōuertī. Cui rex. Sicut tu fecisti fratrem meū deum suum relinquere et tuo credere. sic et ego te faciam deum tuū relinquere et meo deo sacrificare. Cui apostolus. Ego deum quē colebat frater tuus ligavi et ligatū ostendi. et vt simulacrum frāgeret coegi. Si sic poteris facere deo meo. poteris me ad simulacrū p̄uocare. Sin autē ego deos tuos p̄minuā et tu crede deo meo. Hec illo dicente nūciat regi q̄ deus suus baldach cecidisset et cōminutus fuisset. Quod rex audiens purpuram scidit qua indutus erat et apostolus fustibus cedi iussit. et cesum viuū excoiri mandauit. Xp̄iani autē corpus eius tulerunt et honorifice sepelierunt. Rex autē astrages et tēploꝝ pontifices a demonibus arrepti mortui sunt. Rex autē polemius in episcopū ordinatur. et xx. annis officium episcopatus laudabiliter implens plenus virtutibus in pace quieuit. **D** De genere sue passionis diuersa est opinio. Nam beatus dorotheus dicit q̄ crucifixus est. Aut em̄ sic. Bartholomeus in dis predicauit. qui euangeliū scdm matheum in p̄propria corū lingua eis tradidit. Dorothius in albana ciuitate magne armenie. crucifixus deo sum caput habens. Beatus autē theodorus dicit q̄ fuit excoiriatus. In multis autē libris legitur q̄ tantum fuit decollatus. Hec autē contrarietas taliter solui p̄t vt dicatur q̄ primo crucifixus fuit. deinde ante q̄ ibidē moreret de cruce fuit depositus et ob maiorem cruciatū fuit excoiriatus. postremo capite truncatus. **E** Anno dñi. cccxxi. sarraceni sciliā inuadentes liparitanā insulam vbi corpus sancti bartholomei quiescebat vastauerūt. ac eius sepulcrū p̄fringētes ossa eius disperserunt. Nā ad hāc insulā corpus eius taliter aduenisse de irādia perhibet. Cum em̄ pagani p̄pter signoz frequentiā viderēt corpus eius plurimū venerari in dignari loculo plumbeo positū in mare precipitauerūt. q̄ diuino nutu ad insulā p̄dictam deueit.

Eū igitur sarraceni eius ossa dispersissent illis recedentibus apparuit ap̄s cuidā monacho dicēs. Surge et collige ossa mea q̄ dispersa sunt. Cui ille. Quārōne ossa tua colligere. aut aliquē tibi honorem exhibere debemus cū nos deleri p̄miseris. nec auxiliū nobis impenderis. Cui ille. Per multū tēpus meis meritis dñs huic pepcit Sed eoz peccatis nimis inualescentibus. et vsq̄ ad celum clamantibus. iā p̄ eis nō potui veniā obrinere. S; cū monachus sibi diceret. quō inter tot alioꝝ ossa sua quā inuenire posset. ait. Nocte ad ea colligēda ibis et ea q̄ vt ignē splendētia videris p̄tinus dec leuabis. Qui omnia vt dixerat inueniens ap̄s ossa leuauit. et sup̄ quandā nauem p̄scendēs beneuērum que est metropolis apulie ea transtulit. Nūc autē dicit q̄ sint rome. licet beneuentanise adhuc corpus illud habere affirmet. **C** Cū quedā mulier vas plēnū oleo attulisset. vt in lāpadem beati bartholomei poneret. quantūcūq̄ vas sup̄ lāpades inclinarent. nil ex eo exire valebat. cū tñ digitos in vas mitterēt et oleū liquidū omnino palparēt. Tunc quidā exclamauit. Puto q̄ ap̄s acceptū nō est vt hoc oleū in suam lāpadē infundat. Quapropter in aliā lāpadē infuderūt. et p̄tinus oleum emanauit. **F** Cū impator fridericus beneuentum destrueret. et omēs ecclias q̄ ibidē erant dirui mandasset ciuitatē totam ad alium locū trāsfere intendēs. vir quidā quosdā viros albatos et fulgentes inuenit qui adinuicē loqui et inter se aliqua tractare videbant. Qui cū vehementer admirans qui nam essent interrogasset vnus eoz respōdit. Iste est bartholomeus ap̄s cū ceteris sanctis quoz in hac vrbē ecclie habebant. Qui in simul cōuenerūt vt inter se inquirerent et tractarent quali pena esset ille plectēdus q̄ eos de habitaculis suis eiecit. Et iam inter eos inuolabilis sententia est firmatum vt ille sine mora ad iudiciū dei accedat de his omnibus in eius iudicio respōsurus. Post modicū vero tēpus dictus impator miserabiliter vitam finiuit. Legit in quodā libro de miraculis sanctoz q̄ quidā magister festū sancti bartholomei oī anno solēniter celebrabat. Cui predicāti dyabolus in sp̄e cuiusdā puelle ad modū speciose appuit quā iniectis in eā oculis ad p̄adiū munit. Qui dū in mensa cōsisterēt illa in amorem suū multum eū allicere nitebat. beatus bartholomeus i specie pegrini p̄foribus affuit. et vt amore sancti bartholomei intruderes obnixus flagitauit. Quā dissuadente panis ei mitrit. Sed ille hunc accipe recusauit. Rogauit tñ magistrū p̄ nunciū vt sibi diceret.

De sancto Bartholomeo

quid magis in homine proprium esse putaret. Cui cum ille diceret risibile puella respondit. Immo peccatum cum quo homo concipitur nascitur atque vivit. Cui Bartholomeus respondit quod ille bene intulit. sed mulier profundius indagavit. Secundo dicitur pegrinus magister misit. ut sibi diceret quis locus unius pedis esset ubi deus in terra maiora miracula ostendisset. Cui cum ille diceret locus crucis. in quo deus mirabilia operatus est. illa ait. Immo caput hominis in quo quasi minor mundus existit. Utroque sententias apostolus approbavit. Tercio inquisit quanta distantia esset a summo celi usque ad profundum inferni. Cui cum magister se nescire diceret. illa ait. Modo video quod papitor. Sed ego hoc novi quod de altero ad alterum decidi. et oportet quod hoc tibi ostendam. Tunc dyaboli usque cum magno ciulatu se in abissum precipitavit. Et dum quererent peregrinum minime inveniunt. Simile fere legitur de beato andrea. **¶** Beatus autem ambrosius in prefatione quam fecit de illo apostolo eius legendam ab breuitate ita dicit. Discipulis christi tuis unica diuinitate predicantibus trinitatem tuam mundo. mirabiliter dignatus es ostendere maiestatem. Inter quos beatissimum bartholomeum magna virtutum prerogativa colendum benignam tui prospecto ad populum direxit loquinum. quem licet penitus humana conuersatione remotum. tibi tamen predicationis augmento meruit cognare vicinum. Quod quibus preconij apostolum mirabile celebrandum. cui dum ad seminandum fidem primorum corda non sufficerent populo. alatis quasi vestigiis extremos terrarum fines penetravit indorum. Cum languentium innumera caterua templum ingressus demoniacum. effecit ilico ut nullum cultoribus demon preberet responsum. Quod quod mira virtutum ipsius insignia dum humana voce verbosantem pro se aduersarium solo iussu laceratis diutissime viris reddidit mutus. Reginam dyabolica pragione lunaticam liberauit puellamque solutis nexibus patri representavit sanctissimam. Quod quod sublimis sanctitatis eius miraculum dum antiquum humani generis inimicum. suum fecit in nichilum redigere simulacrum. Quod quod digne exercituum numerandum celesti. cuius ut miraculis fidei commodaret certissimam. angelus appuit signa delapsus ab aula. Is igitur carbonatum demonem cunctis ostentans deformem. salutiferam saxo dominicam impresserat crucem. Rex reginamque simul baptisavit cum gente vbiusque. xij. accolete deum patrem corpore sequuntur et mente. Ad extremum vero tempore delatu pontificum neoplicipolenni frater tiranus beatum apostolum omnimode in fide stantem. cesum atque excoriatum acerrimam ferit suscipere mortem. Qui tante mortis viriliter perferendo di-

scrimen gloriosi certaminis ad celeste gaudium reportavit triumphum. Ducuntur ambrosius. Beatus autem theodosius abbas et doctor precipuus de hoc apostolo inter cetera sic ait. Apostolus dei bartholomeus primus in licaonia predicavit. postmodum in india. ad ultimum in albana urbe scilicet maioris armenie ubi primo excoriatum. tandem capite plexus. ibidem sepultus est. Quidam ad predicandum mitteret a domino ut opinor. audiuit. Uade discipule meus ad predicandum. exi ad pugnandum. capax esto piculorum ego paternum opus consummaui primum restis factus. Nas quod necessarium est imple. Imitare magistrum tuum emulare dominum tuum. Sanguinem sanguinibus pone carne caribus trade. quod pro te passus sustinui patere. Arma sunt tibi benignitas in sudoribus. mansuetudo iter maleficos. patientia in his que peccant. Non refutavit apostolus sed ut famulus fidelis dominico acquiescens precepto pergit gaudens tanquam lux mundi ut tenebrosos illuminaret. tanquam sal terre ut geres in sordidas saliret. tanquam agricola ut spirituali agricultura proficeret. Petrus quoque apostolus doctor nationes. sed bartholomeus sequenter paria inuestigat. Petrus operum prodigia magna. sed bartholomeus facit mirabilia valida. Petrus capite deorsus crucifigit. bartholomeus postquam unius excoriatus est capite plectit. Ad quod valet petrus capescenda misteria. ad tot bartholomeus sufficit penetranda. equaliter fecundat ecclesiam equalance habuit et cetera diuina carismata. Hic ex diuino duodenario numero medius ex utraque parte sonum diuine sermocinationis dat sicut in cithara armoniam. Omnes apostoli vniuersitate sibi distantes preiores regis regum constituti sunt. Huic autem est fors et portio armenie. locus qui est ab euulath usque ad gabaorth distributa. Igitur vide eum lingue et rario rationalia rura sulcantem. fidei verbis in profundo cordis recondentem. paradisos et vineas domini plantantem. singulis passionum remedia medicinaliter inferentem. spinas inutiles euellentem. siluas impietatis secare. sepe domesticas circumponere. Sed quales mercedes creatori obtulerunt. Utique pro honore in honozantiam. pro benedictione maledictionem. pro muneribus penas. pro quietabili vita amarissimam mortem. Nam postquam intolerabilia tormeta subiit. ab eis decoratus in morte follis fuit. Nec postquam migravit ab hoc mundo neglexit occisores. sed anuitabat miraculis perditos. et prodigijs admittebat aduersos. sed bestialiter mentes nil erat quod sperceret. nil quod a malo retraheret. Quid de cetero faciunt. Insanuit pro illud sacrum corpus. Respuunt egroti medentem. ob bartholomeum manucentem. ceci ductorem. naufragi

gubernatore mortui viuificator ē. Et hoc quomō:
 Poijduur nāq; in pelagus corpus sanctum. **¶**
 Mora est igit cū impetu de regiōibus armenie ar
 cha cā quatuor aliorū martirū archis. q̄ similiter
 dū signa oparent cū ea fuerant in mare. pietre. et
 per tm̄ spaciū maris quatuor bis precedētibus et
 tanq̄ ministris obsequiū quodāmodo ap̄lo faciētī
 bus. uenerunt in pres sicilie in insulā q̄ lapiris nū
 cupaf. sicut ep̄o bostiensi q̄ tunc presens erat reue
 latū fuit. Uenit ad paupculā thesaurus ditissimus
 Uenit ad ignobilem p̄ciosissima margarita. Uenit
 ad mestaz splēdidissimū luminare. Alijs igit qua
 tuor: ad diuersas terras eūtibus. sanctum ap̄lm̄ in
 dicta insula reliquerunt. Etm̄ p̄dictos. iij. marti
 res ap̄lo relinqēs retro: suz vnū scz papinū in ci
 uitate sicilie milas aliū vō lucianū noīe messinam
 transmisit. reliquos vō duos in calabritiē terram
 direxit. gregoriū quidē in ciuitatē calūnā. achacius
 aut in ciuitatē q̄ chale uocat. qui vsq; hodie suffra
 gijs suis splendent. Susceptus est igit euz multis
 hymnis laudibus et cādēlis et tēplū sibi magnifi
 ce fabricaf. Mons autē vulcanus insule p̄tiguus
 cū habitatoribus esset nociuus. eo q̄ ignē emitte
 bat. quasi p̄stadia. viij. se inuisibiliter elōgauit cir
 ca mare suspēsus. ita vt vsq; hodie appareat vidē
 tibus quasi figuratio fugiētis ignis. Nūc igit aue
 o beate beatorū et beate bartholomee. q̄ es diuī
 ne lucis splendor. sancte ecclēie piscator. rationabi
 liū pisciū periture capture. dulcis fructus uiuide
 palmitis. vulnerato: dyaboli mūdū suo latrocinio
 vulnerāns. Gaudeas sol orbis terre cūcta illumi
 naus. os dei lingua ignita sapientiā p̄mens. fons
 iugiter sanitates emanans. qui mare meabilibus
 gressibus senctificasti. q̄ terrā purpurcā tuo cruo
 re fecisti. qui ad celos cōmeasti. vbi in medio diuī
 ne faciei refulges. in splēdore immarcessibilis glo
 rie splendes. in exultatione iocūditatis insatiabi
 lis gaudes. hec theodorus.

De sancto augustino crix. A

Augustinus hoc nomen sortitus est vel pro
 pter excellentiā dignitatis. vl̄ p̄pter feruo
 rē dilectionis. vel p̄pter etimologā noīs
 Propter excellentiā dignitatis. qm̄ sicut impera
 tor augustus p̄cellebat omnes reges. sic et iste ex
 cellit oēs doctores. sedm̄ qd̄ dicit remigius. Unde
 alij doctores p̄panf̄ stellis Dan̄. xij. Qui ad iustitiā
 erudunt multos quasi stelle ꝛc. Hic autē cōparaf
 soli. sicut patet in epla q̄ de eo cantaf. Quasi sol re
 fulgens. sic ipse refulsit in tēplo dei. Sc̄do p̄pter
 feruorē dilectōis. qm̄ sicut mēsis augustus valde

feruet estu caloris. sicut ipse valde incaluit igne di
 uini amoris. Unde ip̄e i libro p̄fessionū de se sic di
 cit. Sagittaueras tu cor meū caritate tua ꝛc. Itē
 ibidē. Aliqū intromitis me in affectū multū inu
 ratū intro: sus nescio ad quā dulcedinez q̄ sificiat
 in me nescio qd̄ erit si vita eterna non erit. Tercio
 p̄pter etimologiaz nomīs. Dicit em̄ augustinus
 ab augeo et astim qd̄ est ciuitas. et ana qd̄ est sur
 sum. Inde augustinus quasi augens supnam ciui
 tatez. Unde de eo cantaf. Qui p̄ualuit amplifica
 re ciuitatē ꝛc. De qua ciuitate ip̄e dicit in libro. xi.
 de ciuitate dei. Inest ciuitati dei et origo et infor
 mario et beatitudo. Qm̄ si queraf vnde sit. de' eā
 p̄didit. Si vnde sapiens a deo illuminaf. Si vnde
 felix. deo frui. Subsistens modificaf cōtemplans
 illustraf. inherens iocūdaf. Uidet ꝛ amat. In eter
 nitate dei viget. In veritate dei lucet. In bonita
 te dei gaudet. Uel vt dicit in glosario augustinus
 dicit magnificus. felix p̄clarus. fuit em̄ magnifi
 cus in vita. p̄clarus in doctrina. felix in gl̄ia. Eius
 vitā cōpilauit possidonius calam̄sis ep̄s vt dicit
 cassiodorus in li. de uiris illustribus.

Augustinus doctor egregius in p̄uintia af
 fricana ciuitate carthaginensi ortus ex bo
 nestis valde parentibus scz patre patritio
 mater monica genitus i liberalib' artibus sufficē
 ter edoctus fuit. adeo vt summ' ph̄us ꝛ r̄bero: lus
 culētissimus haberef. Nā libros aristorelis. et oēs
 libros liberaliū artū quoscuq; legere potuit p̄se
 didicit et intelletit. sicut ip̄e in li. p̄se. restaf dicit.

De sancto augustino

Omnes libros artium quas liberales vocant tunc nequissimus malarum cupiditatum seruus principis legi et intellexi quousque legere potui. Item in eodem Quidquid est de arte loquendi et differendi. quiddam de dimensionibus figurarum. et de musicis. et de numeris. sine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi. Scis tu domine deus meus quod celeritas intelligendi. et discendi acumen donum tuum est. Sed non inde sacrificabam tibi. Verum quod scientia sine caritate non edificat sed inflat in errorem manicheorum qui christum fantasticum fuisse affirmant. et carnis resurrectionem negant. incidit. et in eo per annos. ix. dum adhuc adulescens esset permansit. Ad has etiam nugas adductus est ut arbor esset plorare diceret. cum ab ea folium vel ficus tolleret. Cum igitur esset annorum. xix. et quandam librum cuiusdam philosophi scilicet ciceronis in quo vanitas mundi contemnenda et philosophia appetenda docebat perlegeret. ex hoc quiddam liber plurimum placuit. scilicet quod nomen ihesu christi quod a matre imbiberat ibi non erat dolere cepit. Mater vero eius pro plurimum flebat. et ipsum ad unitatem fidei reducere satagebat. Quadam igitur vice ut legisset in libro tertio confessionum non vidit se stare in quadam linea lignea licet tristis et quiddam ei iuuenis assistit et causas tristes tristis res quassuit. Que cum diceret perditionem filii mei deploro Ille respondit. Esto secunda quod ubi tu ibi ille. Et ecce continuo filium suum iuxta se stare vidit. Hoc cum augustino retulisset ille ait. Falleris mater falleris nec sic tibi dictum est. Sed ubi ego ibi tu. Contra illa dicebat. Non fili michi dictum est ubi ille ibi tu. sed ubi tu ibi ille. Rogabat igitur sedula mater quasi in portuna quandam epistolam sicut in eodem libro confessionum augustini testatur ut pro suo filio intercedere dignaretur. Qui tanta quodammodo importunitate deuicit. prophetica voce respondit. Uade secunda quod impossibile est ut filius tantarum lacrimarum peccat. Cum autem apud cartaginensem multis annis rhetorice docuisset occulte matrem nesciente romam venit. et ibidem multos discipulos congregauit. Cum enim matrem usque ad portum cum secuta fuisset. ut autem eum retraheret. aut secum iret. ipse eam de capite nocte latenter recessit. Quod illa mane considerans aures dei clamoribus implebat. Quolibet autem die mane et vespere ad ecclesiam ibat et pro filio orabat. His temporibus mediolanenses a simaciano prefecto romanorum petierunt sibi doctorem in rhetorica destinari. Presulabat tunc ibi vir dei ambrosius. et ad preces mediolanensium illum mittit augustinus. Mater autem eius que scire non valens cum multa difficultate ad eum venit. et ipsum iam nec vere manicheum nec vere catholicum reperit. Cepit autem

augustinus beato ambrosio adberere et eius predicationes frequenter audire. Erat autem valde in predicatione suspensus. ne quid contra ipsas manicheorum heresim vel pro ipsa diceret. Quadam ei vice contra illum errorem ambrosius diutius disputauit. et ipsum a pertis rationibus et auctoritatibus confutauit. ita ut error ille a corde augustini penitus pelleret. **B** Quid autem post hoc sibi contigerit ipse in libro confessionum narrat dicens. Cum te primum cognoui reuerberasti infirmitate aspectus mei radians in me vehementer. Et contremui amore et horrore et inueni me longe esse a te in regione dissimilitudinis tanquam audirem vocem tuam de excelso. Tibi sum grandium cresce et manducabis me. Ne tu me mutabis in te sicut tibi carnis tue sed tu mutaberis in me. Cum autem sicut ibidem refert via christi sibi placeret. sed per istam angustiam adhuc ire pigeret immisit dominus in mentem eius ut ad simplicianum in quo lucebat lux diuina scilicet gratia pergeret ut sibi actus suos secum perferret pro ferret quis esset aptus modus viuendi ad ambulandum in via dei in qua alius sic. alius sic ibat. Displacuit autem ei quicquid agebat in seculo pre dulcedine dei et decore domus eius quam dilexit. Simplicianus autem cepit eum hortari. ipse quoque cepit seipsum hortari et dicere. Quot pueri et puelle intra ecclesiam deo seruiunt. et tu non poteris quod isti et iste? An vero iste et isti in seipso possunt et non in deo suo? Quid in te stas et non stas prope te in eum et exapierte. et saluabit te. Inter horum colloquia memoria victorini in medium venit. Unde ex hilaratus simplicianus narrat qualiter quidem adhuc gentilis ob sui sapientiam romae quod maximum tunc erat statuam in foro meruisset. et qualiter se septem christianum dicebat. Cui cum simplicianus diceret non credo nisi te in ecclesia videro. ille tocando dicebat. Nunquid parietes faciunt hominem christianum. Tandem dum ad ecclesiam venisset. et ei tanquam verecundo occulte liber ubi erat symbolum fidei ad legendum et pronuntiandum ut tunc moris erat datus fuisset. ille in altum ascendit. et alta voce pronunciauit. mirare roma gaudete ecclesia. Omnes autem subito perstreperunt. victorinus. victorinus. cito sonuerunt et cito siluerunt. Tunc etiam ab affrica quiddam amicus augustini nomine potianus superuenit. et vitam et miracula illius magni anthonii qui nup in egipto sub constantino imperatore defunctus fuerat recitauit. horum exemplis augustinus vehementer exarsit. ita quod socium suum alippium tam vultu quam mente turbatus inuasit. et fortiter exclamauit. Quid patimur quod audimus. Surgunt indocti et celum rapiunt. et nos cum doctrinis nostris in infernum demergimur. An quod precesserunt pudet

sequi. et nō pudet nec saltē sequi. Et accurēs ī quē
dā oratū sub quādā ficu se picat. vt in codē li. p̄f̄s.
cōmēmorat et amarissime flens lamētābiles voces
dabat dicens. Quādu q̄ diu cras et cras. sine mo-
do sine paululuz. Modo nō habebat modū. et sine
paululū prodibat in longinquū. De hac sui tardi-
tate plurimū cōquerebat sicut postmodū in codex
li. scripsit. Heu michi q̄ excelsus es in excelsis. et q̄
p̄fundus in p̄fundis. et nusq̄ recedis et vix redi-
mus ad te. Age dñe et fac et excita et reuoca nos
Accede et rape et fragra et dulce. Impedimen-
tis omnibus sic timebā expediti quē admodū impe-
diri timendū est. Sero te amaui pulcritudo ras an-
tiqua et tā noua. sero te amaui intus eras et ego
foris. et ibi te querebā. et in ista formosa q̄ fecisti de-
formis irruibam. Mecū eras et tecū nō eram. Vo-
casti et clamasti. et rupisti surditatē meā. Corrusca-
sti et splēdisti. et fugasti cecitatē meā. fragraisti et
dugraisti sp̄m meū et anbelo tibi. Sustasti et esurio
et sitio te. Tetigisti me et etarsi in pacē tuam. Lus
aūt amarissime fleeret audiuit vocē dicētē sibi. Tol-
le lege. tolle lege. Aperuitq̄ statim codicē aplicū
et pietatis oculis ad primū capitulū legit. Induimī
dñm ihesum xpm. Et statim oēs ab eo dubietatis
tenebre diffugerunt. **C** Interim aūt tam ve-
hementissimo dentū dolore torqueri cepit. vt fere
sicut ip̄e ait ad credendū opinionē comelij philo-
zophi duceret q̄ summū bonum anime in sapiētia
summū vō bonū corpis in nullū sentiendo dolore
posuerat. Tam vehemēs aūt ille dolor fuit q̄ etiā
loquelā amisit. Quo circa vt in li. p̄f̄s. refert in ta-
bulis cereis scripsit. vt omēs p̄ eo orarent vt dolo-
rem illum dñs mitigaret. ip̄e igit̄ cum alijs genua
flexit. et subito sanū se sensit. Insinuauit ergo per
litteras sancto viro ambrosio suum votū vt mone-
ret quid sibi de libris sanctis legendum esset quo
aprior: fieret fidei xp̄iane. At ip̄e iussit ysayā p̄p̄he-
tam eo q̄ euangelij et vocationis gentiū p̄nūcia-
tor: aprior: videat. Cuius principū cum augustin⁹
non intelligeret. totum aliud tale esse arbitrās di-
stulit vt illud p̄legeret cū in scripturis sanctis ma-
gis exercitatus esset. **A**dueniēte vero paschali
tempore augustinus cū esset annor. xxx. cum filio
suo adeodato puero valde ingenioso. quē augusti-
nus in sua adolescētia dū adhuc gētilis et philozo-
phus esset genuerat. necnō et cū alippio amico suo
meritis matris et p̄dicatiōe ambrosij sacrū baptis-
ma suscepit. Tūc sicut fert̄ ambrosi⁹. te deū lauda-
mus inq̄r. et augustinus. te dñm p̄itemur. respōdit
et sic tunc ip̄i duo hūc hymnū alternatim cōposue-

runt. et vsq̄ in finem decantauērūt. Sicut etiam
testat̄ honorius in libro suo q̄ dicit̄ speculū ecclesie
In aliquibus aūt libris antiquis titulus talis p̄e-
ponit̄. Canticū ab ambrosio et augustino cōpilatū.
Protinus aūt in fide catholica mirabiliter confir-
mas̄ spem oēm quā habebat in seculo dereliquit.
et scolis quas regebat abrenunciauit. Quāra aūt
dulcedine diuini amoris extūc fruef. ip̄e in hoc
libro cōf̄s. apperit dicens. Sagittaueras tu cor
meū caritate tua. et gestabā verba tua transfixa in
visceribus meis. et exempla seruoꝝ tuoꝝ quos de
nigris lucidos et de mortuis viuos feceras conge-
sta in sinuz cogitationis mee vrebāt et cōsumebāt
grauē torporē et ascendenti a cōualle p̄oratiōis
et cantati canticū gradjuūdederas sagittas acu-
tas et carbonēs vastatoꝝ es. nec sariabar ī illis die-
bus dulcedie mirabili p̄siderare altitudinē diuini
cōsilij sup̄ salutē generis humani. Quantū fleui ī
hymnis et canticis tuis. suauē sonātis ecclesie vocib⁹
cōmorus acriter voces ille influebāt aurib⁹ meis
et cliquebatur veritas tua in cor meum. et curre-
bant lacryme. et bene michi erat cū eis. Tunc enī
in ecclesia mediolanēsi bec cātica instituta sunt. Et
clamabāt clamore alto cordis mei. **D** in pace. **D** in
idipm. **D** qui dixit dormiā et requiescam et somnū
capiā. Tu es enī in idipm qui nō mutaris. et in te
requies obliuiscēs labioꝝ omnū. Legebam totus
psalmū illū et ardebas qui fuerā latrator: amarus
et cecus aduersus litteras de melle celi melleas et
de lumine tuo lummosas. et sup̄ scripturas huius-
modi tabescebā. Xpe ihesu adiutor me⁹ q̄ suauē
michi subito est factū carere suauitāibus nugarū
mearū. et quas amittere mer⁹ fuerat. iā dimittere
gaudiū erat. Et ciebas eī eas a me vera tu et sum-
ma suauitas. Et ciebas et intrabas p̄ eis omī vo-
luptate dulcior. sed nō carni et sanguini omī luce
clarioꝝ sed omni secreto interior. omni honore sub-
limior: sed nō sub liminibus in se. **P**ost hoc
assumptis nebrodio et euodio et matre ad affricā
remeabat. Sed cū essent apud ostia tiberina. piā
mater ei⁹ defuncta est. Post cuius mortē reuersus
est augustinus ad agros p̄p̄rios. vbi cū his q̄ sibi
adherēbāt. ieiunijs et orōnib⁹ deo vacabat libros
scribebat. et indoctos docebat. fama aūt ei⁹ vbiq̄
diffundebat. et in omnibus libris suis et actibus ad
mirabilis habebat. Refugiebat aūt ad aliquā ciuit-
tatē accedere q̄ ep̄o careret. ne ip̄m in p̄dicato offi-
cio impediri contingeret. Eodē tpe apud yponez
erat quidā vir magnarū opū. qui augustino misit
q̄ si ad eum accederet. et verbū ex ore suo audiret

De sancto augustino

seculo renunciare posset. Quod Augustinus ubi com-
pit illuc peritus iuit. Audiens autem Valerius yponēsis
epus famam eius ipm plurimū renitentem in ec-
clesia sua presbiterū ordinauit. nonnullis quidē la-
chrymas suas supbe interpretantib⁹ et tanq̄ cū cōso-
lantibus et dicētib⁹. q̄ et locus psbiterij licet ipe
maiori dign⁹ esset appropinquaret tñ episcopatu
Qui statim monasteriū clericorū instituit et cepit vi-
uere scdm regulā a sanctis apostolis p̄stitutā. De
cuius monasterio fere decem epi sunt electi. Et q̄
p̄dictus eps erat grecus et minus in latina lingua
et lris doctus. Augustino potāse in ecclesia p̄dicaret.
Unde cum multi ep̄o derogarent ille de hoc non
curabat. dummodo p̄ eum fieret qd̄ per se fieri nō
ualebat. So tpe fortunatū presbiterū manicheum
et alios hereticos precipue rebaptizatos donati-
stas et manicheos cōiicit abstulit et cōfutaui. Ce-
pit autē Valerius formidare ne sibi Augustinus tol-
leret. et ab alia ciuitate in ep̄m peteret. Nam sibi
aliqui ablati fuerunt nisi eū ad locum secretū trans-
mittere curasset. ita ut inueniri minime potuisset.
Imperauit igit̄ ab archiepo carthaginensi ut ipe
cederet et Augustinū yponēsi ecclesie in ep̄m pro-
moueret. Sed cū hoc Augustinus oimode recusa-
ret p̄pulsus tñ et coactus succubuit. et ep̄atus cu-
ram suscepit. Quod in se fieri nō debuisset ut suo vi-
uente ep̄o ordinaret. postea et dixit et scripsit. pro-
pter cōcilij vniuersalis p̄hibitionem quā postmo-
dum ordinatus didicit. Nec quod sibi factū esse do-
luit alijs fieri voluit. Unde etiā fategit ut in cōci-
lijs ep̄orum cōstitueret ut omnia statuta patrū or-
dinandis deberent ab ordinatōib⁹ intimari. Ipe
autē de se dixisse postmodū legi. In nulla re michi
dñm sentio sic iratū sicut in hoc q̄ cū non essey dig-
nus poni ad remū posuit me ad amplustre in ap-
te regiminis ecclesie. Vestimēta eius et calciamē-
ta et ornamēta alia. nec nitida nimīū. nec abiecta
plurimū. Sed ex moderato et cōpetēti habitu erant
Ipe em̄ de se dixisse legi. Fateor de preciosa veste
erubeo. et ideo cū daf michi vendo eam ut quia
vestis non potest esse cōmunis p̄caum s̄t cōmune.
Mensa frugali et parca semp vsus est et inter ole-
ra et legumina p̄pter infirmos et hospites plerū-
q̄ carnes habebat. In ipa autē mēsa magis lectio-
nem v̄l disputatiōem q̄ epulationē diligebat. et cō-
tra pestem detractionis in ea sic scriptū habebat.
Quisquis amat dictis absentū rodere vitas. Hanc
mēsa indignā nouerit esse sibi. Nā et aliqui cū qui-
das sibi familiarissimi coepi ad detractōez lingua

larassent. adeo dure eos redarguit. ut diceret q̄
nisi desisterēt aut versus ipos deleret. aut a mensa
recederet. Quadā vice cū quosdam suos familia-
res ad prandiu inuitasset. vnus illoz curiosior ce-
teris coquinā ingressus est. Cumq̄ oia frigida re-
perisset reuersus ad Augustinū interrogauit qd̄ ci-
boz ipe p̄asurus paterfamilias p̄parasset. Cui
Augustin⁹ nequaquā taliū epulaz curiosus respōdit
Et ego vobiscū nescio. **T**ria a beato abro-
sio se didicisse ait. Primum est q̄ vxorē cuiusq̄ nunq̄
peteret. Scdm q̄ militare volentē ad hoc non cō-
mēdaret. Terciu q̄ ad cōuiuia inuitatus non irer.
Causa primi est ne illi inter se p̄ueniāt et sibi ma-
ledicāt. Causa scdi est ne militātes calūniam exer-
ceant et in eū alij culpam refundant. Causa tertij
est ne forte tēperantie modū perdat. Tante autē
puritatis et humilitatis fuit. ut ipa etiam minima
peccata q̄ apud nonnulla vel minima reputant in
libro p̄fes. cōfiteat̄ et de his corā deo humiliter se
excuset. Nā ibidem accusat se de eo q̄ cum puer cēt
ludēbat ad pilam dum ad scholas ire deberet. Item
de eo q̄ nolebat legere vel addiscere nisi a paren-
tibus vel magistro v̄geretur. Item de eo q̄ fabu-
las poetaz sicut fabulaz hēne cū adhuc esset puer
libenter legebat. et didonē mortuā p̄pter amorē
plorabat. Item de hoc q̄ de cellario parentum v̄l
mensa aliquid furabaf. ut pueris ludētib⁹ daret
Item de eo q̄ in ludo puerorū fraudulētās victo-
rias exercebat. Item de eo q̄ pirum de quadā ar-
bori vicina vinee sue cum adhuc esset annoz sede-
cim furatus fuit. In eodē quoq̄ libro accusat se de
ipā modica delectatiōe quā aliqui in comedēdo sen-
tiebat dicēs. Sic me docuisti ut quēadmodū me-
dicamenta sic alimēta sumprurus accedaz. Sed dū
ad quietez satietatis ex indigentie molestia tran-
seo. in ipō trāsitu insidiā michi laqueus cōcupiscē-
tie. ipe em̄ trāsit⁹ voluptas est. et nō est alius quo
trāscaf. quo trāsire cogit necessitas. Et cū salus sit
causa edendi et bibendi. ad iungit se tanq̄ pedis-
sequa periculosa iocunditas et plerūq̄ p̄cure cona-
tur ut eius causa fiat qd̄ causa me facere vel dico.
vel volo. Ebrietas longe est a me misereberis ne
appropinquar michi. Crapula autē nōnunq̄ subre-
pit seruo tuo misereberis ut longe fiat a me. Et q̄s
est dñe qui nō aliqui rapiat aliquantulū extra me-
tas necessitatis. Quisq̄s ille est. magn⁹ p̄fecto est
Magnificet nomē tuū. Ego uō sum qui homo pec-
cator sū. Habebat etiā se suspectū de olfactu dicēs
De illecebra odorū nō fatego nimis euz absunt nō
requiro cū assunt nō respuo. Parat⁹ etiā eis semp

carere ita michi video: et forsitan fallo. Nemo ei securus esse debet in ista vita q̄ tota tēptatio noīatur. Unde qui fieri potuit ex deterio: melio: non fiat ex melio: i deterio: Iterū de auditu p̄fitef dicens. Voluptates aurium tenaci⁹ me implicauerāt et subiugauerant. sed resoluiſti et liberaſti me. Cū michi accidit vt me amplius cātus q̄ res que canif moueat penaliter me peccare p̄fiteo: et tunc malez nō audire cātantē. Accusat etiā se de visu sicut de eo q̄ aliqui nimis libenter vidit canez currentē et de eo q̄ pagrum casu transiens venatōem libēter p̄spexit. et de eo q̄ domi existens araneas muscas suis retibus capientes nimis attente p̄spexit. Ideo autē de his corā dño confitef. vt ibidē dicit quia aliqui hec a bonis meditationib⁹ auertunt et orōnes interrumpunt. Accusat etiā se d̄ appetitu laudis et motu inanis gl̄ie dicens. Qui laudari ab hoibus vult vitupante. nō defendet ab hoibus iudicante. nec eripiet damnante te. Laudat homo p̄pter aliqd̄ donū qd̄ dedisti ei. et tñ plus gaudet se laudari q̄ donū. Temptamur his temptationibus quotidie sine cessatiōe quotidiana fornar nra est humana lingua. Verū tamen nollem vt vel augeter mibi gaudiū cuiuslibet boni mei suffragatio oris alieni. Sed auget fateo: nō solū s̄ vituperatio minuit. Contristo: autē aliqui laudibus meis. cū ea laudant in me in quib⁹ michi ipse displiceo vel etiam bona minora vel leuia pluris existimant q̄ existimanda sunt. ¶ Hereticos vir iste sanct⁹ validissime cōfutebat. ita vt ipi inter se publice p̄dicarēt peccatū nō esse interficere aug. quē tanq̄ lupū occidendū dicebant. et occisoibus omia sua peccata a deo dimittēda asserēbāt. multas ab eis insidias prulit. ita vt sibi aliquo pergēti in via insidias ponerent. sed dei p̄uidencia itineris errore seducunt vt inuenire eū no posses. Cū pauperū semper memoz erat. eisq; ex his habere poterat liberaliter exhibebat. Nā et de vasīs dñicis p̄pter pauperes et captiuos aliqui iubebat frangi et conflari. et indigentibus dispensari. Domū vel agrum siue villam nunq̄ emere voluit. Multas etiā hereditates sibi dimissas respuit eo q̄ mortuoz filijē vt p̄pinqs potius ipa deberi dicebat. In his quoq; q̄ in ecclia possidebat intentus amore vel iplicatus nō erat. s̄ die ac nocte de scripturis et reb⁹ diuinis cogitabat. fabricaz quoq; nouaz nunq̄ studiū habuit. deuitās i eis iplicationē sui animi quē semp liberā habere volebat ab omni molestia corporali. vt libere vacare posset p̄tinue meditationi et assidue lectioni. Non tñ illa edificare volentes

prohibebat nisi forte immoderate fieri conspexit. Laudabat quoq; plurimū illos quibus moriendi desiderū incrat. et sup hoc triū epoz exēpla sepi⁹ recitabat. Ambrosius ei cū in extremis esset. et rogaret vt plonagationem vite sibi p̄cibus obtineret respondit. Non sic vixi vt me pudeat inter vos viuere nec mori timeo. qm̄ bonū habem⁹ dñm. Qd̄ responsū aug. mirabiliter extollebat. Addebat quoq; de alio epō cui dū diceret eū ecclie multū necessariū fore et q̄ ideo adhuc eū dñs liberaret. ait. Si nunq; bñ. si aliquādo. quare nō modo. De alio quoq; epō aiebat cyp: ianū referre q̄ cū infirmitate graui laboraret adhuc sibi sanitatē restitui extorabat. Cui iuuenis speciosus apparēs cū indignatiōe infremuit et ait. Pari timetis exire nō vultis qd̄ faciā vobis? seminarū nullā nunq; nec etiā germanā. sorozē. aut fratris sui filias q̄ deopiter seruebant secū habitare pmisit. Dicebat etiā q̄ et si de sorore vel nepotib⁹ nulla mali possz oiri suspitio tñ q: tales p̄sone sine alijs sibi necessarijs esse non possent. et ad eas etiā alie aducntarēt. ex illis possent infirmiores aut humanis tēptatiōibus cōmoueri. aut certe malis hoim suspitiōibus infamari. Nunq; cū muliere solus loqui volebat nisi secretū aliqd̄ iteressz. Cōsanguineis sic bñ fecit nō vt diuitias hērent s̄ vt aut n̄ aut min⁹ egerēt. Raro p̄ aliquo aut lris aut vbiis intercedere volebat. recolēs quē p̄hilozophū p̄replatiōe fame amicus nō mfra p̄stitisse. Et sepe dicebat plerūq; potestas q̄ petif p̄mit. Cum autē id faciebat sic stilum tēperabat. vt onerosus nō esset. sed mereret v: banitate dicta minus exaudiri. ¶ Volebat porius inter ignotos q̄ inter amicos causas audire dicens. q: inter illos poterat libere iniquū cognoscere. et vnū ex his amicū esse factur⁹ pro quo scz iustitia mediāte sentētiā daret. Ex amitis vō esset vnū perditurus. scz cōtra quē p̄ferret sentētiā. A multis ecclesijs inuitabaf. et ibi verbū dñi p̄dicabat. et multos ab errore p̄uertebat. Aliquā a p̄posito digressio nē facere cōsueuerat in p̄dicatione. et tunc dicebat deum hoc p̄fectus salutis alicuius ordinasse. sicut in quodā manicheoz negociatore patuit. q̄ in p̄dicatione quadā augustini vbi ipse digressiōe faciens cōtra hūc erro: ē p̄dicauerat cōuersus fuit. Eo tēpore dū gothi romā cepissent ydolatre et infideles xpianis plurimū insultabant. P̄opter qd̄ augustinus libz de ciuitate dei cōposuit. i quo iustos in hac vita debere p̄emi. impios aut florere oñdit. Ubi de duplici ciuitate. scz hierusalem et babilone et earū regibus agit. quia rex hierusalem xps rex

De sancto

augustino

babilonis dyabolus. Quas duas ciuitates vt ibi-
dem dicit duo amores sibi fabricant. quia ciuitatē
dyaboli construxit amor sui crescēs vsq; ad cōrem-
prum dei. ciuitatem dei amor dei crescens vsq; ad
cōremptrū sui. **I**n diebus autem eius anno. s. s.
dñi. ccccxl. yuandali totam affrice. puintiam occu-
pauerunt vastantes omnia. nec parcentes sexui
ordini vel etati. Post hoc autē ad yponensem ci-
uitatē peruenierunt. et ipam manu valida obsede-
runt. Sub hac tribulatione augustinus pre cere-
ris sue senectutis amarissimā et lugubrē duxit vi-
tam. fuerūtq; sibi lachryme eius panes die ac no-
cte. cū alios videret occisos. alios effugatos. eccle-
sias sacerdotibus viduatas. ciuitates cum accolis
dissipatas. Inter tot tā mala cuiusdā sapientis sen-
tentia se cōsolabat dicens. Non erit magnus ma-
gnū putās q; cadunt ligna vel lapides et moriunt
mortales. Cōuocatis autē fratribus dixit eis. Ecce
rogauit dñm vt aut nos ab his piculis eruat aut pa-
tientia tribuat aut me de hac vita suscipiat. ne tot
calamitates videre pcellat. Et ecce tertium quod
periuu obtinuit. Et tercio obsidionis mense febrū-
bus laborans lecto decubuit. Intelligens autē dis-
solutionē sui corpis imminere. viij. psal. penitētia.
lēis sibi scribi fecit. iposq; in loco cōtra parietē po-
sitos lecto decubans legebat. et vbertim ac iugi-
ter lachrymas fundebat. Et vt deo vacaret liberi-
et ei usinretio a nullo impediri posset ante. x. dies
sui exitus nullū ad se ingredi pcepit. nisi euz me-
dicus ingredere. vel cū sibi refectio portaretur.
Quidam autē eger ad eū venit et vt sibi manū
imponeret et ab infirmitate curaret ipm instanter
rogauit. Cui augustin⁹ rñdit. Quid est hoc silt qd
loqueris? Putas q; si tale quid facere posses michi
hoc ipm non cōferrem. Ille autē instabat asserens
sibi in visione pceptū esse vt ad eum accederet.
et sanitatē reciperet. Vidēs autē fidē eius pro ipō
orauit. et sanitates recepit. Energummos multos
curauit. et plura alia miracula fecit. **I**n libro
xxij. de ci. dei. duo miracula de se tanq; de quodam
alio refert dicens. yponensem quandā virginē scio
q; cū se oleo punxisset. et p illa orās p̄biter lachry-
mas suas istillaauerat moy a demone fuisse sanatā.
In eodē etiā libro sic ait. Scio etiā ep̄m semel. p a
dolecēte quē non vidit orasse. illumq; illico demo-
nio caruisse. Nullum autē dubiū videt quin de se lo-
quat. sed humilitatis causa seipm noluit noiare.
In eodē quoq; libro de ci. dei sic ait. q; cū quidā in-
firmus incidi deberet. et de eius morte ob incisionē
plurimū timeret. et infirm⁹ multis lachrymis deū

exoraret. cum eo et p eo augustinus orauit. et sine
incisione aliqua integram sanitatem recepit. De-
niq; dissolutione corporis appropinquate hoc me-
morale docuit. nullū videlicet hominē q̄ tuncq; q;
excellētis meriti sine confessione et eucaristia de-
bere trāsire. Ad extremā autē horā veniēs mēbris
omibus sui corpis incolumis integro aspectu atq;
auditu anno etatis sue. lxxvij. ep̄atus vero sui. xl.
corā positus fratribus et orantibus migravit ad
dñm. Testamentū nullū fecit. q; vñ faceret paup-
xpi non habuit. floruit circa annos dñi. cccc. **I**n
Itaq; augustinus sapiētē lumē prefulgidū. ppu-
gnaculū veritatis. et fidei munimentū oēs ecclē
doctores tā ingenio q; sciētia vicir incōparabiliter
flores tam exēplis virtutum q; affluentia doctrina-
rū. Unde et beatus remigi⁹ hieronimū et quosdā
alios doctores cōmemorans sic cōcludit. Hos oēs
doctores aug. ingenio et sciētia sua vicir. Nam
licet hieronimus. vi. milia volumina origenis se le-
gisse fateat. iste tñ tanta scripsit vt non soluz dieb⁹
ac noctibus scribere libros eius quis non possit. s;
nec legere quidē occurrat. Volusianus autē cui au-
gustinus eplam scripsit. sic de eo dicit. Legi dei de-
est quicqd augusti⁹ cōtingerit ignorare. Hiero. quo-
q; in quadā epla scribēs augustino ait. Duobus li-
bellis tuis erudissimis. et omni eloquētie splēdo-
re fulgentibus respōdere non potui. certe qcquid
dici potuit et assumi ingenio. et descripturarū hau-
riti fontibus a te positū atq; disertū est. Sed que-
so reuerētia tuā parūper patiaris me tuū laudare
ingenio. Hiero. etiā in li. de. xij. doctoribus sic de
eo scribit. Aug. ep̄s volās p mōtiū cacumina qua-
si aquila. et ea q; sunt in montiū radicibus nō p̄side-
rans multa celozū spacia. terrarūq; sit⁹. et aquaz
circulū claro sermone p̄nunciat. Deniq; in quāta
eū reuerētia et dilectiōe hieronim⁹ habuit. patz in
eplis quas cidē misit. In quarū vna sic dicit. Dño
sancto ac beatissimo pape augustino biero. Di q;
dē tpe beatitudinē tuā eo quo decet honore vene-
ratus sum. et habitantē in te dilexi dñm saluatore
Sed nūc si fieri pōt cumulo aliqd addidim⁹. et ple-
na cōplemus vt absq; noīs tui mētiōe ne vnā ho-
rā quidē preterire patiamur. Idē in alia epla ad
eundē. Absit autē vt quicq; de libris beatitudinis
tue attingere audeā. Suffiat em̄ mea. pbare et alie-
na non rape. Greg. quoq; in epla ad innocētiū af-
frice prefectū de eius libris sic ait. Qd expositiōem
sancti iob vobis trāsmitte voluistis vō studio con-
gaudemus s; si deliciofo cupitis pabulo saginari
beati augustini cōpatriote vri opuscula legite. et

ad cōparationē illius similitudinē n̄oz furfurē non queretis. Idē quoq; i regūtro sic ait. Legit q; beatus aug. nec cū soroze suo habitare p̄sensit dicens Que cū soroze mea sunt. soroze mee nō sūt. Doct̄ ergo viri cautela magna nobis debet eē instructio In p̄fatione quoq; ambrosiana sic legit. Magnificentiā tuā in mortificatione augustini adorā^m tua in omnibus opante virtute. vt nullis p̄missis blandimentoz fallaciū vir tuo ignitus spū vinceret. qz cū ita omni genere pietatis imbueras. vt ip̄e tibi ara et sacrificiū et sacerdos esset et tēpluz. Beatus igit̄ p̄sper in tercio libro de vita cōtemplatiua sic de eo dicit. Sanctus aug. ep̄s acer ingenio. sua^m uts eloq̄o. secularis litterare pitus. i eccl̄iasticis laborib; opofus. in quotidianis disputatiōib; clarus. in oi sua actione p̄positus. in q̄stionib; soluc̄dis acutus. in cōuincēdis hereticis circūsp̄ctus. in expositiōe fidei n̄re carboolicus. in explanādis scripturis canonicis cautus. B̄. quoq; sic de eo scribit Augustinus hic est validissimus malleus hereticorum. **C** Post hoc autē cū barbara gens terras illam occupasset. et sancta loca p̄banaret fideles corpus augustini ceperūt et ip̄m in sardinia trāstulerūt. Trāsfactis autē ab eius obitu ānis. cclxxx. circa annos dñi. d. cxxvii. lipradus deuotus lōgobar^o doz rex audic̄s sardinia a sarracenis depopulatā solēnes ilucnūcios misit. vt doctoris sacri reliq̄as p̄p̄ia deferrēt. Qui magno p̄cio dato corpus sc̄i augustini tulerūt. et ip̄m vsq; ianuā deportauerūt. Qd̄ deuotus rex audic̄s vsq; ad predictā ciuitates cū magno gaudio eidē obuiauit et reuerēt̄er excep̄pit. Cū autē mane vellēt corp^o deducere. nullomō de loco moueri potuit. donec rex votū emisit. q; si se inde duci p̄mitteret ibidē in suo noīe eccl̄iam fabricaret. Cū autē votū fecisset statim sine difficultate inde deductū est. Rex autē qd̄ vouerat adimpleuit et ibidē in honore sancti augustini eccl̄iam cōstruxit. **I**dē miraculū die sequenti in quadā villa ep̄atus terdonei. q̄ dicit̄ casselle p̄rigit. et eodē modo ibidē in honore sancti augustini eccl̄iam fabricauit. In sup̄ villā ip̄am cū oibus suis appenditijs p̄cessit seruitibus eccl̄ie sc̄i augustini p̄petuo possidendā. Quia v̄o rex viderat sancto cōplacere vt in suo noīe eccl̄ia fieret v̄bicunq; māsisset. et timēs ne in alio loco q̄ vbi desideraret locū sibi eligeret in omni loco v̄bide nocte cum corp̄e hospitabaf. in honore ip̄ius eccl̄iam p̄struebat. Sicq; cum magno gaudio p̄p̄ia deducit et in eccl̄ia sancti petri q̄ celū aureū dicit̄ honorifice collocat. **M**olendinariū quidā in beatū augustinū sp̄alez deuotionem

habēs cū quadā infirmitatē q̄ dicit̄ sic gina falsus in tibia pateret beatū augustinū deuote in sui ad^o imoziū inuocabat. Cui p̄ visis sc̄is augustin^o ap̄paruit et tibiā manu p̄p̄as integre restituit sanitati. Qui excitatus se liberatū inuēit. et deo et brō augustino gr̄as reddidit. Quidā puer cū vicio lapidis p̄meret et de p̄silio medicoz incidī deberet. marer pueri mortis sibi timēs piculū br̄m augustinū deuote in sui filij subsidū inuocauit. Stratimq; fusa orōne puer lapidē cū vrina emisit et plenā sanitate recepit. **I**n monasterio qd̄ elemofina dicit̄ monach^o quidā in vigilia. sancti augustini raprus in spiritu vidit nubē splendidā celie^o elapsā et sup̄ nubē augustinū sedentē pontificalibus infigitū cuius oculi cū duo solis radij rotam illam eccl̄iam illuminabant. et odor inde nimius exalabat. Sc̄is quoq; bernardus dū quadā vice in matutinis cristens aliquantulum obdormisset. et de quodā tractatu augustini lectiōes legerent vidit quendā pul. berrimū iuuenē ibi stantem. de cuius ore tātus inundantium aquarū impetus exibat q; totā illam eccl̄iam videretur replere. Qui augustinum a desse non dubitauit qui fonte doctrine toras eccl̄iam irrigant. **Q**uidā sanctum augustinum valde diligēs monacho custodi corpus sancti augustini p̄cuniā magnam dedit. vt sibi sancti augustini digitū vnum daret. Sed ille accepta pecunia digitū cuiusdā mortui sericis inuolutū sibi tribuit. simulās esse digitū augustini. Quem ille reuerēt̄er accipiens semp̄ deuotissime adorabat et ori^o culisq; apponens crebro pectori astringebat. Cuius fidē deus intuens digito illo proiecto vnum digitū sancti augustini. tam mirabiliter. q; misericoz dicit̄ sibi dedit. Qui cū repariasset et multa ibi miracula fierent. fama vsq; p̄p̄ia delata est. Sed cū predictus monachus assereret q; cuiusdā mortui digitus ille esset. sepulcrū aperuerūt. et vnum deesse de eius digitis inuenerunt. Unde abbas recognita monachum ab officio deposuit. et dire afflyit. **A**pod burgūdiā in monasterio qd̄ dicit̄ fontanetiū erat quidā monachus bugo noīe sancto augustino valde deuot^o. q; in ei^o scriptis miro desiderio pascēbarur quē etiam crebra supplicatione rogauerat. vt ip̄m ex hac luce migrare non sineret. nisi in die sue sacratissime solēntatis. Ip̄se igitur xv. die ante festum eiusdē sic cepit duris febribus estuare. vt in vigilia ip̄ius sup̄ humū tanq; mortis poneretur. Et ecce plures decori ac fulgentes viri amicti albis eccl̄iam dicti monasterij. p̄cellionat̄ liter intrauerūt. quos sequebat quidā reuerēdus

De sancto Augustino

pontificalibus insignitus Quidam autem monachus in ecclesia consistens hoc videns obstupuit. et quina essent. vel quod pergeret inquisiuit. Cui vnus eorum dixit quod sanctus augustinus esset cum suis canonicis. qui ad deuotum suum morientem pergeret. ut eius animam ad regnum glorie deportaret. Post hoc illa reuerenda processio ad infirmarium ingreditur. Ubi cum aliquod diu mansisset. sancta illa anima a carne soluta est quam dulcis amicus et ab hostium insidijs securam reddidit. et ad celi gaudia introduxit. Legit quoque quod dum adhuc augustinus in carne viueret. et quaedam relegeret ante se transire vidit demonem librum humeris baulatam. Qui ab eo primum adiuratus. ut quod ibi scripta lateant sibi paderet. Qui postea hominum ibidem esse asserit scripta. quod vndeque collegit et in eo reposuit. Morosus ei precepit ut si aliquid suorum peccatorum. ibi scriptum retineret sibi legendum primum manifestet. Ostenso autem loco nichil augustinus. ibi scriptum reperit nisi quod quadam vice copletorium ex obliuione dimisit. Precepitque dyabolo ut suum prestolaret aduentum. ecclesiam est ingressus. et copletorium deuote dixit et solitas orationes coplere pegit. Reuersusque dixit ei ut predictum locum sibi ostenderet iterum relegendum. Qui dum crebro reuolueret. et tandem locum vacuum reperisset iratus dixit. Turpiter me decepisti. penitet me quod librum meum tibi ostendi. quod peccatum tuum orationum tuarum virtute delesti. Et his dictis profusus euauit. **M** Cum quaedam mulier a quibusdam maliciosis iniuriam pateret. illa ad beatum augustinum accessit ut super hoc eius consilium imploraret. Que cum ipsi studentem inuenisset et eum reuerenter salutasset ille nec ad eam respexit. nec queque sibi respondit. Cogitans illa ne forte ob nimiam sanctitatem in facie mulieris nollet intendere. pius accessit. et negotium diligenter exposuit. Sed ille nec se ad eamuertit. nec responsus aliquid sibi dedit. Ideoque illa cum tristitia magna recessit. Altera autem die cum augustinus missam celebraret. et dicta mulier intercesset. post elevationem corporis rapta in spiritu vidit se positam ante tribunal sanctissime trinitatis. Ubi vidit augustinum facie inclinata de trinitatis gloria arretrasse et sublimissime disputantem. factaque est vox ad eam dicens. Cum ad augustinum iuisti ille sic de trinitatis gloria attentissime disputabat. et ideo quod ibi fueris penitus non aduertit. Sed ad eum secure redeas quia et eius clementem inuenies et consilium salubre reperies. Quod cum fecisset augustinus benigne eam audiuit. et consilium salubre donauit. Fertur quoque quod dum quidam vir sanctus in spiritu raptus sanctos in gloria conspexisset et beatum augustinum minime vidisset. quaedam de sanctis ubi nam augustinus esset percunctatus est. Qui respondit

137
Augustinus residet in excelsis ubi disputat de gloria excellentissime trinitatis. **C**um quidam papieses a marchione malaspine in carcere detinerent. ab eis omnibus potus penitus est interdictus. ut posset ab eis magna pecunia extorqueri. Unde plerique iam spiritum exalabant. quidam vero vinum bibebant. At quidam iuuenis inter eos qui in beatum augustinum magnam deuotionem habebat ipsum in sui adiutorium inuocauit. tunc circa noctis medium sanctus augustinus predicto adlofcenti apparuit. et quasi manu eius dexteram apprehendens usque ad flumen graueloni ipsum deduxit. ibique cum folio vitis in aqua madefacto sic eius linguas refrigerauit. ut qui iam vinum bibere cupierat de potu nectaris non curaret. Prepositus cuiusdam ecclesie in beatum augustinum magnam deuotionem habens cum tres annos grauem infirmitatem incurrisset. ita ut de lecto surgere non valeret. adueniente solenitate sancti augustinus. cum iam in vigilia ad vespas pulsaret ad rogandum sanctum augustinum. tota deuotione se contulit. Cui in albis augustinus. apparet eidem ter citato proprio noie dixit. Ecce assus tonies a te inuocatus. Surge cito et celebra michi officium vespertinum. Qui sane surgens cunctis stupentibus ecclesiam intrauit et officium deuote peregit. **C**um quidam pastor seuus vlcus inter scapulas ortu esset adeo morbus inuoluit ut iam totis esset viribus destitutus. Qui dum ad sanctum augustinum preces emitteret. eidem augustinus. in visu apparuit. et super locum infirmum manum apponens perfecte eum sanauit. Idem quoque vir procedente tempore oculorum lumine est priuatus. Qui cum sanctum augustinum sedule inuocaret. quadam die circa meridiem eides apparuit. et oculos manibus suis tergens pristinas sibi sanitatem restituit. **C**irca annum domini. dcccxxij. viri quidam grauiter infirmi numero plusquam. xl. de germania et gallia romam ibant ad limina apostolorum visitanda. Quorum quidam scanis in terra curui se vehentes. alij cum baculis se sustentantes. alij priuari oculis post alios se trabentes. alij contractas manus et pedes habentes pgebant. Qui motes transeuntes ad locum qui dicit carbonaria puenerunt. Cum autem pene ad locum qui cana dicit aduenissent. quod tribus milibus a papia distat. sanctus augustinus. pontificalibus indutus de quadam ecclesia in honore sanctorum cosine et damiani constructa exiens. eisdem apparuit. eosque salutans quo tempore deret requisit. Qui cum ei quo tempore rent respondissent. adiecit. Ite papiam et de cenobio sancti petri quod dicit celum aureum interrogate. et ibi misericordiam habebitis quam operatio. Qui cum eius de noie suo interrogassent ait. Ego sum augustinus. quoddam proponi. ciuitatis episcopus. Statimque ab oculis eorum euas

De decollatione sancti iohannis

nuit. Illi autē papiaz pgentes cū ad dictū monaste-
riū puenissent et ibi corpus sancti augustini requie-
scere didicissent. ceperūt oēs voces lenare ac vna
nimitē edclamare. Sācte augustine adiua nos.
Ad quoz clamores ciues et monachi ex. itati ad tā
grande spectaculū pfluēbāt. Et ecce ex neruoz di-
stensione sanguis multus cepit effluere. ita vt ab ī-
troitu cenobij vsq; ad tumbā sancti augustini tota
terra sanguine videre resp̄sa. Cū autē ad sepulcrū
sancti augustini venissent omēs sanitati sunt inte-
gre restituti ac si nulla in eoz corporibus lesio ex-
stitisset. Cepit ex tunc fama sancti augustini crebre
scere. et multitudo languentiū ad eius tumulū ad-
uentare. Qui oēs sanitatis bñficia repositātes sue
salutis pigno: a relinquebāt. factūq; est vt tanta
predictoz pigno: fuerit multitudo vt inde torum
oratoriuū sancti augustini et porticus plena essent
ita vt eūdi et redeundi impedimētuz nō modicum
generaret. Quap: opter monachi necessitate com-
puli ea inde remoueri fecerūt. **N**otādū q; cū tria
sunt que a mūdānis homibus appetunt. scz diuitie
delicie. et honores. vir iste sanctus tante pfectōis
extitit. q; ipse diuitias p̄tempit. honores respuit.
voluptates abhoruit. Qd̄ em̄ diuitias cōtemneret
ipse testat̄ in libro soliloquioz vbi ratio interrogat
eū dicēs. Diuitias nullas cupis? Et respōdet aug.
hoc quidē nec nunc primū. Nam cū. xxx. annos a
gam. xiiij. fere anni sunt ex quo ista cupere destiti.
nec aliud in his p̄ter necessariū victum cogitauī.
P̄o: sus vnus ciceronis liber michi facile persua-
sit. nullo mō appetēdas esse diuitias. Qd̄ autē ho-
nores respuerit. in eodē libro testat̄. vbi ratio euz
interrogat dicēs. Quid honores? Et respondit au-
gustinus. fateor: eos modo ac pene his diebus cu-
pere destiti. Voluptates quoq; et delicias p̄tempit
et quantū ad cōcubitū et quātus ad gustū. Quantū
ad p̄imū interrogat eū ratio dicens in eodē libro.
Quid vxor? Nōne te delectat pulchra. pudica mo-
riferata. diues. p̄sertim si certus sis nichil ex ea
te molestie esse passurū. Et r̄ndet augustinus. Quā-
tūlibet velis eā depingere atq; cumulare bonis oī-
bus. nil michi tam fugiendū esse q; cōcubitū decre-
ui. Cui ratio. Non ergo quero quid decreueris. s;̄
verum ad hoc alliceris. Et respondet augustinus.
P̄o: sus nichil ī huiusmodi quero. nichil desidero
etiā cum onere horrore et aspersione talia re-
cordo. Quantū ad sc̄d̄m interrogat eum ratio di-
cens. Quid de cibus? Et respōdet augustinus. Siue
de cibo et potu. siue de balneis ceteraq; corporis
voluptate nichil interrogēs. tantū ab ea peto q̄rū
in valitudinis opem conferri potest.

De decollatione sancti iohannis baptiste

cxv

A

Decollatio sancti iohannis baptiste quatuor
de causis instituta fuisse videt̄. sicut in li. de
mitrali officio inuenit̄. Primo p̄pter eius
decollationē. Sc̄do p̄pter ossiū ip̄i cōcremationē
et collectionē. Tercio p̄pter capitis ip̄ius inuēti-
onē. Quarto p̄pter digiti ip̄ius trāslationē et ecclie
dedicationē. Et sc̄d̄m hoc festū istud a quibusdā di-
uersimode noīat̄. scz decollatio. collectio. inuētio.
et dedicatio. Primo igit̄ celebrat̄ hoc festū p̄pter
ip̄ius decollationē q; quidē hoc modo facta est. Nā
vt habet̄ in historia scolastica herodes antipas fi-
lius magni herodis romā p̄fiscēs. et per fratrem
suū philippū trāsitū faciēs cū herodiade vxore
philippi. et sc̄d̄m iosephū sorore herodis agrippe.
secreto pepigit. q; in reditu suo vxorē repudiaret.
et ip̄am in p̄iugē duceret. Qd̄ vxorē suā scz. filiā a-
retbe regis damascenoz minime latuit. et ideo nō
expectat̄o viri reditu ad patrē q̄torius festinauit.
Rediēs autē herodes herodiadē philippo abstulit
et arethā regē et herodē agrippā cū philippo in
sui inimiciā cōtrauit. Iohānes autē eū de hoc ar-
guebat. qm̄ sc̄d̄m legē quā recepat fratris sui vxorē
ip̄o viuente sibi minime habere licebat. Vidēs he-
rodes q; iohānes taz dire eū sup hoc redargueret
et q; ob predicationē et baptisimū sc̄d̄m iosephum
magnum pplm congregaret. ip̄m in carcere vincula-
uit. vxorē placere cupiēs et ppli subsequētis iohā-
nē dispendiū p̄mescēs. ip̄m autē occidere voluit. s;
pplm timuit. Desiderātes autē herodias pariter et

De decollatione sancti iohannis

herodes occasione aliquā inuēire ut iohānes occi-
dere possent. vident inter se secreto dixisse ut he-
rodes natalis sui diē corā primis galilee suisq; pri-
cipibus celebraret. et puella saltati filie herodiad.
quicqd petierit se sibi daturū iuramento firmaret.
et ipa caput iohānis petere. illd sibi ppter iuramē-
tum factū eū tribuere oporteret. sed de iuramēto
facto se pstritari simularet. Qd em̄ hanc versutiā
et simulationē habuerit videt̄ innui in historia sco.
vbi sic dicit. Credibile est qd herodes cum vxore de
nece iohānis sub tali occasiōe faciēda pri^o secreto
tractauerit. Itē hiero. i glo. Ideo forte iurauit. ut
occasione inueniret occidēdi. Nā silla patris aut
matriis interitū postulasset. herodes nō vtriq; pfen-
siss. Qd dīnato igit̄ cōiunio puella adest. corā oib⁹
saltat. placet cūctis. Se sibi quicqd petierit datu-
rū rex iurat. A matre pmonita caput iohānis ex-
postulat. Sz versipellis herodes ppter iusurādū
se pstritari simulauit eo qd ut dicit raban⁹ temere
iurasset qd eū facere oporteret. Sz tristitiaz pferē-
bat in facie cū letitiā haberet in mēte. Excusat sce-
lus iuramēto. ut sub occasione pietatis impius fie-
ret. Igit̄ spiculator mittit. caput iohānis pcedit. pu-
elle dat. et a puella matri adultere pferat. Aug.
occasiōe huius iuratiōnis narrat in sermone quo-
dā quē fecit i decollatiōe iohis bap. tale exēplum.
¶ Fuit quidā homo innocēs et fidelis a quo au-
diui qd narro. Eū em̄ quēdā sibi negasset. qd ei ac-
cōmodauerat v^l qd sibi debebat. p^omor⁹ ille puo-
cauit eū ad iusurādū. Ille igit̄ iurauit. iste pdidit.
Videbat ergo in ipa nocte se ad iudicē raprū fuisse
et ab eo interrogatū fuisse his v^{er}bis. Quare pro-
uocasti hoīem ad iuratiōē quē sciebas falsum eē
iuraturū. Rūdit ille. Negauit michi rē meā. Et iu-
dex. Velius erat ut rē tuā pderes qd ut aiām illi⁹
falsa iuratiōe pimeres. Prostratus igit̄ tā graui-
ter cedi iussus est ut i dorso cuiuslibet plagarū ve-
stigia apparerēt. Sed indulgētia est ei postq̄ emēda-
tus est. hec aug. In hac aut̄ die iohānes decolla-
tus nō est. s; circa dies azimoz āno pcedēte passio-
nē xpi. D^o potuit ergo ut ppter dñica sacramenta
minor cederet maiori. Hic exclamat Jo. crisō. Jo-
hānes scola virtutū. magisteriū vite. sctitatis for-
ma. norma iustitiē. v^ginitatis speculū. pudiciē ri-
tulus. erēpluz castitatis. pñe via. peccatoz venia
fidei disciplina. Iohānes maior hoīe. par āgelis le-
gis sūma. euāgelij scōz aploz vox. silētiū. ppheta
rū. lucerna mūdi. pcursoz iudicis. totius. medius
trinitatis. Et hic tātus dat incestuose. tradit ad ul-
tere. addit saltatrici. herodes aut̄ impunit⁹ nō
abijt s; exilio dānatus fuit. Naz sicut habet̄ in hist.

sco. alter herodes s; agrippa cū esset vir strēnuus
sed paup. p^o nimia paup^orate desperās quandam
turrū intrauit. ut ibidē se fame afficiēs moreret.
Qd cū herodias for^o sua audisset viro suo. s; be-
rodi antipe tetrarche supplicauit ut eū inde educe-
ret et sibi necessaria ministraret. Qd cum fecisset et
ambo inuicē epularent. herodes tetrarcha vino i-
caluit. et herodi agrippe beneficia q̄ sibi cōtulerat
improperare cepit. Ex hoc ille vehemēter doluit.
et romā pficiēs intantū a gayo cesare in gratiā
est receptus. ut ei duas tetrarchas. s; lisanie et a-
biline tribueret. et regem in iudeā imposito dyade-
mate destinarer. Vidēs herodias qd frater eius ha-
beret nomen regis. viro suo molestis p^oecibus in-
sistebat ut romā pergeret et sibi nomē regiū cōpa-
raret. Ille vero cū multis diuitijs habundaret ac
quiescere nolebat. magis diligēs ocium q̄ honore
laboriosum. Tandē deuictus vxoris p^oecibus ro-
mā cum ipa p^oerit. Quod agrippa intelligēs cesa-
ri litteras destinauit qd herodes cū rege parthoz
amicicias firmauerit. et romano impio voluerit re-
bellare. Et in argumentū huius rei significauit ei
q̄ in ciuitatibus suis habebat arma q̄ sufficerent.
lxx. milibus armatoz. Lecta autem epla garys
quasi aliunde incipiēs herodē de statu suo inter-
rogauit. et inter cetera. vtrū tanta copia armoz
esset i vrbibus q̄tum ipse audierat requisit. Qd
ille minime negauit. Tunc garys verū esse credēs
quod herodes agrippa scripsit ipm in exilium rele-
gauit. Vxori aut̄ eius q̄a erat for^o herodis agrip-
pe quē maxime diligebat potestatem tribuit ut in
terrā suam rediret. Ipsa aut̄ virus suū voluit comi-
tari dicēs qd illū cui cōmunicauerat in p^osp^oeris nō
derelinqueret in aduersis. Lugdunū igitur depo-
rati fuerunt. et ibi vitā miserabiliter finierūt. hec
in historia scolastica. **¶** Scdo ppter ossium
ipius cremationē et collectionē q̄ ipsa die scdm
quosdā fuerunt cremata. et a fidelibus ex pte col-
lecta. Cū quasi scdm martiriū patif qū ipse in suis
ossibus cremat. Et ideo ecclesia tanq̄ scdm eius
martiriū hoc festū celebrat. Sicut ei legit̄ in .xij. li.
hystorie scolastice vel ecclesiastice. cū discipuli iohā-
nis corpus eius apud sebasten vrbē palestine iter
beliseum et abdiam sepelissent. et ad eius tumulū
multa miracula fierent. iubente iuliano apostata.
gentiles eius ossa sperferunt. et eoz miracula non
cessarēt. post collecta et igne cōcremata i puluerē
redererūt. et pagros ventilaerunt. sicut dicit̄ in
historia scolastica et ecclesiastica. **¶** Beda vero dicit̄
qd ipa ossa collecta latius sparserūt. et sic scdm mar-
tiriū quodāmodo passus videt̄. Hoc quidā rep^ofen
6 ij

De decollatione sancti iohannis

tant nesciētes dū in eius natiuitate ossa vndecūq;
collecta p̄rem̄ār. Dū autē ad cōcremādū colligerē
tur. vt habet in historia scolastica. et beda testatur
Quidā monachi a hierosolimis veniētes latenter
colligentibus se miscuerūt. et magnā eoz partē tu
lerūt. Ip̄a quoq; ossa ad philippū hierosolimitanū
ep̄m detulerūt. q̄ ea postmodū arthanasio alexan
drino ep̄o misit. Postmodū vō theophilus eiusdē
vrbis ep̄s ea in tēplo serapis a sacerdotibus purgato
reposuit. et ī honorē sancti ioh̄is. basilicā p̄secrauit
Decbeda in hist. sco. Nūc autē apud ianuā deuore
colunf. sicut alexāder terti⁹. et inocēcius. iij. rei vī
tate cognita suis p̄uilegijs approbarūt. Sicut autē
herodes q̄ eius caput amputari fecit suoz scelerū
penā p̄tulit. sic et iulianū apostatā qui eius ossa cō
buri iussit vltro diuina p̄cussit de cuius p̄cussioe ha
bet in historia sancti iuliani. q̄ est post p̄uersionem
scti pauli. De huius autē iuliani apostate ori
gine impio crudelitate et morte in historia tripita
plenius edocef. Constantius namq; frater magni
cōstantini ex eodē patre duos habuit filios. scz gal
lū et iulianū. Mox tuo autē p̄stantino. p̄stantius ei⁹
filius gallū cesares fecit quē tamen postmodū in
terfecit. At iulianus metuēs monachus effect⁹ est.
Cepitq; magos consulere si possit ad huc ad impi
um puenire. Post hoc cōstantius iulianum cesares
fecit. et ad gallias misit. vbi victorias mltas exer
cuit. Corona autē laurea inter duas colūnas depen
dens rupto funiculo sup caput eius inde transeun
tis decidit. eumq; aptissime coronauit. cunctis cla
mātibus quia impij signū esset. Tunc a militibus
appellaref august⁹. et corona cū qua coronaref ibi
dem deesset. vnus torquē quē habebat in collo iu
liani capiti iposuit. et sic ab eis impator est effectus
Tunc figmentū xpianitatis qd̄ habebat abiecit. et
tēpla ydolorū aperiens. et eis sacrificās. se paga
noz pontificē nominabat. et signū crucis vbiq; de
struebat. Quadā vice ros sup eius vestimēta cete
rorūq; qui cū eo erant cecidit. et gutta quelibet se
in crucis signaculū transformauit. Volens autē com
placere oibus mortuo cōstatio voluit vt vnusquis
q; cui veller ritui deserviret. ac de curia sua eunu
chos tonsores et coquos fugauit. Eunuchos q̄dez
q; vxor: eius obierat post quā aliam non duxerat.
Coquos quia abis simpliciorib⁹ vtref. Tōsores
autē q; vnus inquit sufficit multis. Multos libros
dicitavit in quibus omēs ante se principes lacra
uit. Ut ergo coquos atq; tonsores expelleret op⁹
philosophi non impatoris egit. Ut autē detraberet
atq; laudaret neq; p̄bi neq; impatoris fuit. Dū ali
qū iulianus ydolis sacrificaret. in visceribus pecu

dis immolati signaculū crucis cor:ona circūdatum
eidē onsum est. Qd̄ ministri vidētes timuerunt. in
terpretātes crucis futurā vnitatē victoriā et inter
minabilitatē. Quos iulian⁹ p̄fortās ait hoc esse si
gnū xpiani dogmatis coercendū. nec vltra circulū
dilatādi. Dum p̄stantinopolim fortune iulianus
sacrificaret. maris episcopus calcedonie q̄ p̄e se
necture lumē amiserat. ad euz accedēs ipm̄ impiū
et apostatā appellauit. Cui iulianus ait. Neq; ga
lileus tuus potuit te curare. Et ille. De hoc gr̄as a
go deo meo q; ideo lumine me p̄iuabit. ne te vi
deā pietate nudatū. Julianus autē nil aliud respō
dēs abscessit. Apud anthiochiā. vasa sancta et pal
lia colligēs et in terra p̄iciens sup ea sedit et igno
minā addidit. Moxq; ī locis illis adeo est p̄cussus
vt inde vermes scaturirēt. et carnes corroderēt a
qua passioe quousq; vixit liberari nō potuit. S
Julianus quoq; p̄fectus dū ad p̄ceptū impatoris
ecclesiarū vasa abstulisset sup ea mingēs ait. Ecce ī
qb⁹ vasis marie filio ministrat. Cui repēte os ver
sum est in anū et egestionis organū est factū. Dū
apostata iulianus fortune tēplū intraret. et minist
ri tēpli aqua vt mūdarent ingrediētes aspergēt
valentinianus aspsiois guttā vidit in clamide. et in
dignat⁹ pugno p̄cussit ministrū dicēs se maculatū
potius q̄ purgatū. Qd̄ videns impator: iussit eū in
custodias redigi. et ad beremū destinari. Erat iēn
xpianus q̄ p̄ mercede meruit postmodū ad impiū
sublimari. In odiū quoq; xpianoz iulian⁹ tēplū iu
deoz iussit repari. ip̄is iudeis sumptus: largissime
subministrās. s; dū maximā cemētī copiā submini
strassent. subito vētus maxim⁹ veniēs totā dissipit
Deinde terremor⁹ maximus est effectus. Postmo
dū ignis a fundamētis egrediens plurimos cōcre
mauit. Alia vero die signū crucis in celo apparuit
et iudeoz vestes nigro colore crucis signaculo sūt
implete. Cū ad psas vadēs resfontē veissit et re
gē obsideret. rex sue patrie p̄tes obtulit si ab eo de
scederet. Ille autē nullatenus acq̄euit. putabate m̄
scdm̄ pitagore platonisq; snias ex mutatiōe corpo
rū alexādri aiam possidere. aut potius esse in alio
corpe alius alexāder. s; iaculū repēte discurrens ei⁹
lateri est infixū. quo vulnere terminū vite suscepit
Qui vō intulit actenus ignorat. s; alij quendā inui
sibilitū hoc intulisse ferūt. alij vnū pastorē ysmabe
litarū. alij militē fame et itinere fatigarū. Sed siue
homo siue angelus fuerit palā est q; diuinis iussio
nib⁹ ministravit. Calixtus autē eius familiaris dicit
eū a demone fuisse p̄cussum. Hec ī histo. tripartita
f. Tercio p̄pter ipius capitis iuentionē. Nā hac
die vt aiunt caput eius repp̄ū est. Sicut em̄ dicit in

139

De decollatione sancti iohannis

libro hist. ecclesiastice iohes in castello arabie dicto macheronta fuit vincitus et capite truncatus. De rodias aut caput iohis ibi fecit deferri et iuxta herod habitaculum caute sepeliri timens ne propha resurgeret si cum corpore caput sepultum fuisset. Tpe vero marciam principis ut habet in hi. sco. q. cepit anno dñi. cccliij. iohes caput suum duobus monachis q. hie rosolyma venerat reuelavit. Qui ad palacium qd herodis fuerat pperates caput ei inuenerunt sacris cilicinis inuolutum vestibus estimo quibus in deserto fuerat obuolutus. Qui dum caput capere ad propria remearet. quidam emissene ciuitatis sigulus pauprat fugies. comite se eisdem exhibuit. Hic dum peram sibi creditam cum sacro capite portaret. admonitus nocte a sancto iohes ipos fugies emissenam vrbem cum ipso capite est ingressus. Ibi q. diu vixit in quodam specu sanctum caput veneras prosperitate non modica assecutus est. Mories aut illud sori sue sub fide reuelavit. et scdm eundem modum sibignuice successores. Postmultum vero temporis sancto marcello monacho in eodem specu degenti beatus iohanes caput suum hoc modo reuelavit. Videbat enim sibi dormienti q. multe turbe psallentes incederent ad dicerent. Ecce sanctus iohes bapt. veit. Deinde vidit beatum iohem quem vnus a dextris alius a sinistris ducebat. Omnesq. ad eum accedentes ab eo benedicebant. Ad quem cum marcellus accessisset. et ei pedibus se prostrauisset. eleuans eum et pmentum apprehendens dedit ei osculum pacis. Tunc marcellus interrogauit eum dicens. Dñe mi vnde ad nos venisti. Et ille. De sebastie veni. Cum igit excitatus fuisset Et de hac visione plurimum miraret. quadam alia nocte cum dormiret quidam ad eum venies ipsum excitauit Et ecce dum excitatus fuisset. vidit stellam fulgentem in hostio cellule residere. Quam surgens cum palpare vellet subito in aliam partem se trastulit. Ille aut cepit abire post stellam quousq. stella stetit in loco ubi erat caput iohannis baptiste. Ubi fodiens reperit vnam et in ea sanctum thesaurum. Quidam aut cum non crederet manum ad ydriam misit. Sed statim manum auaruit et ydrie adhesit. Quantibus aut focis manum extraxit. sed inualida remansit. Apparuit aut eidem iohes dicens. Cum caput meum in ecclesia deponeret ydriam ptinges et sanitatem recipies. Qd et fecit et sanitatem integram recepit. Hoc aut cum marcellus iuliano eiusdem vrbis episcopo indicasset. ab eis est eleuatus et in vrbem delatum. Ex quo tpe cepit in eadem vrbem decollatio iohannis celebrari ipsa die ut arbitramur sicut dicitur in hist. sco. quo caput est inuentum siue eleuatum. Qd postmodum constantinopolim est trastatum. **¶** Tunc sicut dicitur in hi. trip. cum valens imperator iul-

lisset sacrum caput in vehiculo poni et constantinopolim trasterri. cum circa calcedoniam venisset. vehiculum nullo latenus trahi poterat quoniam truncumq. boues stimulis vigerent. ideoq. ipsum ibidem deponere sunt coacti. Sed cum postea theodosius ipsum inde auferre vellet et quendam matronam virginem custodie capitis deputatam reperisset ibidem rogauit eam ut sibi auferre dimitteret sacrum caput. Illa aut consentit credens q. sicut tpe valentis ita etiam et nunc non pmitteret se auferri. Tunc deuotus imperator purpura caput amplectens constantinopolim trastulit. et ibi pulcherrimam ecclesiam edificauit. Nec in hist. trip. Et inde gallias apud pictuniam regnante pipino postmodum est trastatum vbi eius meritis multi mortui sunt resuscitati. **¶** Et sicut punitus est herodes qui iohem decollauit: et iulianus apostata qui eius ossa combussit. sic et herodias punita est. q. puella ut caput peteret suggestit et ipsa puella q. hoc petijt. Quidam enim dicunt q. herodias in exilium danata non est nec ibi defuncta. sed cum caput iohis in manibus teneret et eisdem gaudens plurimum insultaret. diuino nutu caput ipsius in eius facie insufflauit et illa protinus expirauit. Hoc quidam vulgariter dicunt. Sed quod superius dictum est q. in exilio cum herode miserabiliter sumpta fuerit sancti tradit in cronica. et sic tenendum videtur. filia vero eius cum sup. glacie deambulet. sub ea glacies resoluit. et ipsa in aquis continuo profocatur. In cronica vero quadam dicit q. terra ipsam viuam deglutit. qd potest intelligi sicut de egyptijs in mari rubro profocatis dicit. Deuorauit eos terra. **¶** Quarto propter dignitatem ipsius translationem. et ecclesie dedicationem. Dignitas enim suus quo dominum ostendit ut ferre comburi non potuit. Unde ipse dignitas a predictis monachis est reperit que postmodum ut habet in hist. sco. sancta tecla inter alpes attulit. et in ecclesia sancti maximi collocauit. Hoc etiam testatur iohes beletus dicens q. predicta sancta tecla ipsum digitum qui comburi non potuit de ultra partibus marinis in no. maniam attulit. et ibi in honore sancti iohannis ecclesiam fabricauit quam ecclesiam ut ibidem dicit quidam hac die dedicaram fuisse asserunt. Unde a domino papa statutum fuit ut hec dies per totum mundum celebris haberet. **¶** Apud mariennam vrbem gallie matrona quedam iohanni baptiste valde deuota deum instans exorabat ut sibi de reliquijs iohis aliquam aliquid donaret. Cum autem orando nichil proficere se videret. sumpta de deo fiducia iuramento se astrinxit quod actenus non comederet donec quod petebat acciperet. Cum autem diebus aliquibus ieiunasset. pollicem super altare miri cadoreis vidit. et dei donum leta suscepit. Tres autem episcopi illuc accurrentes cum

De sanctis Felice et adaucto

quilibet de illo pollice prem vellet accipere. tres sanguinis guttas stillare i linteo supposito stupuerunt. et singuli singulas se meruisse letati sunt. Theodolina regina longobardorum medoene iuxta mediolanum nobile ecclesiam in honore sancti iohannis baptiste destruxit et dirauit. Procedente tempore ut testatur paulus in hist. longobardorum. constantinus qui et constans imperator volens italiam a longobardis eripere a quodam sancto viro qui spiritum prophetie habuit de exitu belli quiescit. Qui nocte orationi vacans mane respondit. Iohanni ecclesiarum regina destruxit. et ipse pro longobardis continue intercedit. et ideo superari non possunt. Veniet tamen tempus quo locus ille despiciet. et tunc superabunt. Quod tempore karoli fuit impletum. Vir quidam magne virtutis ut ait gregorius in dialogo nomine sanctulus cum quendam diaconum a longobardis captum in sua custodia tali conditione recepisset. ut si fugeretur ipse pro eo capitalem suam subiret. coegit predictus sanctulus ipsum diaconum ut fugeretur et se liberaret. Quapropter predictus sanctulus ad decollandum adductus. et ad hoc fortissimus spiculator. eligens de quo dubium non erat quin uno ictu caput eius abscideret. Extensusque collo cum carnifex forti annisu brachium cum ense in altum leuasset. ille protinus ait. Sancte iohannes suscipe illum. Statimque brachium percussoris irrituit. et erecto in celo gladio inflexibile remansit. Prestroque iuramento quod decetero nullum christianum feriret. vir dei pro eo orauit. et brachium statim deposuit.

De sanctis felice presbitero et adaucto A

Felix presbiter et frater suus similiter nomine felix et presbiter dyocleciano et maximiano oblatus sunt. Quorum senior cum ad templum serapis ut ibidem sacrificaret adductus esset insufflatus in facie statue. et primus cecidit. Ductus similiter ad statuam mercurij piter insufflatus. et primus statua cecidit. Ductus tertio ad simulacrum dyane similiter fecit. Tortus igitur in euleo. Ductus est quarto ad arborem sacrilegam ut ibidem immolaret. Qui fixis genibus orauit et in arbore sufflans eam a radice subuertit. et simulacrum cum ara et templo arbore corruente corruit. Quod cum prefectus audisset. cum ibidem decollari precepit. et corpus eius lupis et canibus dereliquit. Tunc quidam in medium repente presiliens christianum se libere confessus est. Ambo igitur se in uicem osculantes ibidem in simul decollati sunt. Christiani uero eius nomen ignorantes eum adauctum uocauerunt. eo quod sancti felix auctus sit ad coronam martirij. Quos cum christianum in fouea quam arbor effecerat sepellissent. pagani eos effodere uolentes protinus a dyabolo sunt arrepti. Passi sunt circa annos domini. cclxxxvij.

De sanctis sauiniano et sauina A

Sauinianus et sauina fuerunt filij sauini uiri nobilissimi sed pagani. Qui de prima uxore sauinianum genuit. de secunda sauina filiam generauit. et ex nomine suo ambos uocauit. Leges autem sauinianus uersum illas asperges me domine etc. quod hoc esset querebat sed intelligere non ualebat.

De sanctis Sauiniano et sauina

Unde intrans in cubiculum in cinere et cilicio prostratus iacebat dicens se malle mori quam non intelligere sensum verbi. Cui apparuit angelus dixit. Non te visque ad mortem affligere. quam inuenisti gratiam apud deum et cum baptisatus fueris nunc cadidior eris et tunc intelliges quod nunc queris. Recedente angelo letus efficit. et ydola de cetero venerari contemnens a patre plurimum obiurgat. Cui ergo pater sepius sibi diceret. melius est ut quod deos non adoras tu solus moriaris quam nos omnes in morte tua in simul inuoluamur. latenter aufugit. et ad urbem tracasinam deuenit. Cuius super fluuium secane venisset. et ut ibi ex eo baptisaretur deum exorasset. ibidem baptisatus est. Dicitque ei dominus. Nunc inuenisti quod tantum querendo laborasti. Statimque in terra baculum fixit. Et facta oratione baculus ille coram multis arboribus frondes et flores produxit. ita quod. m. c. viij. viri domini crediderunt. Imperator autem aurelianus hoc audiens milites ad eum capiendum plures direxit. Qui eum orantem inuenientes ad ipsum accedere timuerunt. Imperator autem plures prioribus misit. Qui venientes cum eo orantem pater orauerunt. Surgentesque dixerunt. Imperator desiderat te videre. Qui cum venisset et nollet sacrificare manus eius et pedes fecit ligari et vectibus ferreis cedi. Cui sauinianus dixit. Adauge tormentasi potes. Tunc iussit eum in media ciuitate ligari super scamnum. et suppositis lignis oleo et igne incedo cremari. Rex autem intrans vidit eum in media flamma stantem preciter et orantem. Stupefactus in facie sua cecidit et surgens ei dixit. fera mala non tibi sufficiunt a se quas decepisti nisi et nos per magicam artem decipere moliaris. Cui sauinianus. Adhuc multe anime et tu ipse per me sunt domini crediture. Cui autem imperator ex hoc nomen domini blasphemasset in crastinum iussit eum ad stipitem ligari. et sagittari. Sagitte autem a dextris et sinistris in aere suspendebant. nec aliqua eum lesit. Altera die imperator ad eum veniens dixit ei. Et ubi est deus tuus. Veniat nunc et de sagittis istis te liberet. Statimque vna de illis sagittis exiliens regem in oculo percussit. et penitus excecavit. Cui frater iussit eum in carcere recipi. et in crastino de collari. Sauinianus autem orans ut ad locum ubi baptisatus fuerat transferret. confractis carbentibus et a peritis hostibus per medios milites transiens illuc venit. Quod audiens imperator iussit eum illuc insequi et capite truncari. Videns autem sauinianus milites insequentes super aquam velut petram ambulauit. quousque ad locum sui baptismi peruenit. Cum igitur milites persuadissent. et eum percutere formidarent. ait illis. Securi me percutite et de sanguine meo ad impe-

ratozem vestrum deferte. ut lumen accipiat et dei virtute agnoscat. Percussus igitur caput suum leuauit. et passibus. xlix. illud portauit. At imperator cum de eius sanguine oculus terigisset. continuo sanatus est dicens. Vere bonus et magnus est deus christianorum. Quod audientes quidam qui annis. xl. lumen amiserat ad locum portari se fecit. et facta oratione primum lumen accepit. Passus est autem circa annos domini. cclxx. ix. kl. fe. Et hoc ideo inserit ut historie sororis sue cuius festum hic precipue recolitur hec quoque historia coniungatur. **B** Cui igitur soror eius sauina fratrem suum quotidie flecteret. et pro eo ydolis supplicaret. tandem sibi dormienti apparuit angelus dicens. Sauina non li fere sed quecumque habes derelinque. et inuenies fratrem tuum in honore maximo constitutum. Que cuiusgilana collectarum sue dixit. Amica mea aliquid ne sensisti? Et illa. Etiam domina. Nam video hominem tecum loquentem sed nescio quidem quid dicentem. Non me inquit accusabis? Et illa. Absit domina. Que cumque vis facias. tantum non te occidas. Sicque in crastino ambe recesserunt. Cui ergo pater diu fecisset eam inquiri. et non inuenisset. elauatis ad celum manibus ait. Si tu es deus potes in celo. ydola mea comminuc quoniam natos meos saluare non potuerunt. Tunc dominus intonans omnia comminuit et confregit. Quod multi videntes crediderunt. **V**erum beata sauina romana veniens ab eusebio papa baptisatur. et duos oculos duosque contractos sanans. v. annis ibi permansit. Cui dormienti apparuit angelus dixit. Sauina quid est quod facis ut tuas diuitias deserens nunc in delictis hic epuleris. Surge et vade in cretas ciuitatem ut fratrem tuum ibidem inuenias. Dixit ergo famule sue. Non oportet nos hic amplius habitare. Et illa. Domina quomodo vis ire ecce omnes valde te diligunt et tu pegeri mori cupis. Et illa. Deus nobis puenit. Et accipiens panem ordeaceum in vrbem rauens nam deuenit. Veniensque ad domum cuiusdam diuitis cuius filia quasi mortua plangebatur. se ibidem a famula hospitio recipi postulabat. Que ait. Domina mea quomodo hic hospitari vales cum filia domine mee moriat et omnes se grauius affligant? Non propter me inquit morietur. Intrans igitur domum manu puelle apprehendit et sanam ipsam erexit. Et cum vellent eam retinere nullatenus acquieuit. Cuius ergo iuxta cretas ad militare venisset dixit famule sue ut parum repausarent. Et ecce vir quidam nobilis nomine licerius de ciuitate veniens dixit eis. Unde estis? Cui sauina. Hincsum de ista ciuitate. Et ille. Cur mentiris. cum loquela tua indicat te esse peregrinam? Et illa. Domine vere peregrina sum et fratrem meum sauina

De sancto

Lupo

num diu perditū quero. Qui ait. Vir ille quē que-
ris ante paululū pro xpo decollatus est et in tali lo-
co sepultus. Tunc se psteruens in orōne ait. Dñe
qui me semp in castitate seruasti. non pmittas me
amplius duris itinerib⁹ fatigari aut corpus meuz
vltcrius de loco isto moueri. Cōmendo tibi famu-
laz meā que ppter me tāta sustinuit. fratresq; meū
quē hic videre non potui. fac vt in regno tuo vide-
re merear. finita orōne migravit ad dñm. Quod
videns eius famula cepit flere. qz ad sepelienduz
necessaria non habebat. Predictus aut vir pconē
p ciuitatē misit vt homines ad speliendū mulierē
peregrinā venierēt. Qui veniētes honorifice eā se-
pelierunt. Hac quoq; die fit festū sancte sabine q
fuit vxor valerim militis q cū nollet sacrificare sub
adriano imparoꝛe decollata est.

De sancto lupo cx xiii A

Lupus apud aurelianū ex genere regali or-
tus. dum cunctis virtutibus eniteret seno-
nensis archieps est electus. Qui cum omia
fere paupibus erogaret et quadā die plurimos ad
cōiuiua inuitasset. cū vinū ad medium non habe-
ret sic respondit ministro. Credo q deus qui vola-
tilia pascit nostrā pficiat caritatē. Et statim nūcius
affuit qui centū vini modios adesse pforibus nū-
ciauit. Cum omnes de curia sibi vebementer de-
traherēt q virginē dei famulā et filiā pdecesso-
ris sui nimis immoderate amaret. coram detrahē-
tibus ipam virginē apprehendens osculatus est
eas dicēs. Nichil nocēt homini verba aliena quē

ppria nō maculat cōscientia. Quia em ipaz deum
amare ardentē cognouerat. cam mēte purissima
diligebat. Cū rex francoꝝ lorarius burgundiā in-
trans senescallum suū contra senones direxisset et
ciuitatē obsideret. sanctus lupo ecclesiā sancti ste-
phani ingressus campanā pulsare cepit. Quā bo-
stes audiētes tantus eos terror inuasit vt nisi fuge-
rēt mortem se euadere nō putarent. Tandē obtē-
to regno burgundie cū rex aliū senescallū senonē
misisset. et beatus lupo ei cū muneribus nō occur-
risset. indignat⁹ nimis adeo eū apud regē infama-
uit. vt rex beati lupū in exiliū destinaret. Qui ibi
in doctrina et miraculis valde emicuit. Interea se-
nonici quendā ep̄m qui locū sancti lupi inuaserat
occidētes vt sc̄tus lupo de exilio rediret a regē im-
petrauerunt. Quem rex videns exilio tabefactum
ira diuinitus est mutatus vt corā illo pstratus ve-
mas peteret. multisq; auctū muncib⁹ sue restituit
ciuitati. Qui dū p parisijs remearet ei m̄stra incar-
ceratoꝝ turba aptis hostijs solutisq; viculis obuia-
uit. Quadā die dñica dum missaz celebraret lapsa
est celitus gēma in eius sancto calice. quē rex iter
suas reliquias collocauit. Rex clotaricus audiens
q campana sancti stephani in sono miram habe-
ret dulcedinē. misit vt parisijs deferret. vt ab ip̄o
sepius audiret. Sed cum sancto lupo displicisset
mox vt de v:be senonica delata est. soni sui dulcedē
nē perdidit. Qd rex audiēs statim restitui eā iussit
statimq; sono reddito isonuit septimo ab v:be mi-
liario. Itaq; sanctus lupo obuiā p̄xit. et qd do-
lēs pdiderat cū honore recepit. Nocte quadaz cuz
oraret instinctu dyaboli vebemēter sitiens iussit si-
bi aquā frigidā deportari. Dolos aut intelligēs in-
mici puluinar suū sup vas posuit. et ibi dyabolū in-
tus inclusit. qui tota nocte vociferando vlulare ce-
pit. facto aut mane. qui clā temptare venerat in
die cōfusus abscessit. Quadā aut vice dū more soli-
to ciuitatis ecclesias circumisset. rediēs domū au-
dit clericos suos rixantes. eo q mulieribus for-
mari vellēt. Qui ecclesiā intrās p eis orauit et mox
ab eis omīs stimulus temptatiōis abscessit. veniē-
tesq; ante illum veniam postulauerunt. Tandem
multis clarus virtutibus in pace quicuit. Claruit
circa annos dñi. dc. x. tempore era clij.

De sancto mamertino cx xiiii A

Mamertinus prius paganus cū ydola quadā
vice coleret vnū oculum pdidit. et vni⁹ ma-
nus ariditatē incurrit. Qui dū se deos offen-
disse putaret. et ad tēplū ad adorandū ydola per-
geret. obuiabat ei vir quidā religiosus noīc faui-

De sancto

Mamertino

nus qui eū vñ sibi tanta acciderit infirmitas req̄si-
uit. Qui ait. Deos meos offendi. et ideo eos orare
p̄ado. vt q̄ michi abstulit irati reddāt. pp̄icij. qui
ait. Erras frater erras si demones deos putes. sz
vade ad sanctū germanū antistodō: sefz ep̄m. et si
eius. p̄silio acq̄ueris p̄tinuo san⁹ eris. Qui statim
iter arripies venit ad sepulcrū sancti amato:is ep̄i
et plurimoz ep̄oz. sanctorū. Secessitq̄ p̄pter plu-
uiā nocte illa ad quandā cellulā sup̄ tūbā sancti cō-
cordiani collocatā. Cū aut̄ obdormisset apparuit
ei visio quedā mirabilis q̄ quidaz. sz vir venit ad
hostiū celle vocauitq̄ sanctū p̄cordianū vt veniret
ad festū qd̄ sanctus peregrin⁹ et sanctus amato:is cū
alijs ep̄is faciebāt. Cui ille de tumulto respondit.
Nō possum modo venire q̄ hospite quendā me cu-
stodire opo:ter ne a serpētibz qui hic habitāt oc-
cidat. Abiens ille q̄ audierat nūciauit. Reuersusq̄
ait. Sancte cōcordiane veni adductecū viuianus
subdyaconem et iuuiā acolitū. vt officium suū
faciant. Alexander aut̄ hospite tuū custodier. Cū
sumq̄ est igit̄ mamertino q̄ sanctus cōcordian⁹ ap-
p̄chēsa manu duceret eū secum. Cūq̄ ad eos ve-
nisset. dixit ei sanctus amato:is. Qui est iste qui tecū
ingressus est? Qui ait. Hospes me⁹ est. Et ille. Ex-
pelle eū quia polutus est. et nobiscū nō porest esse
Qui cū expelleret. p̄stratus coram eis sancti ama-
to:is gratiā impetrauit. Qui iussit eū vt ad sanctū
germanū pergere festinaret. Suigilans igitur ad
sanctū germanū venit. et corā eo p̄stratus veniā
postulabat. Qui cū ea q̄ sibi contigerāt enarraret

perreperūt ambo ad tumbā beati cōcordiani et re-
moto lapide viderunt plures serpentes qui decem
pedū longitudinē excedebant. Cūq̄ omēs diffu-
gerent beatus germanus eis imperauit vt ad talē
locū pergāt vbi decetero nemini p̄sumāt nocere.
Sicq̄ mamertin⁹ baptisatus est et sanar⁹ factusq̄ ē
mona:bus monasterij sancti germani vbi post san-
crū allodiū abbas factus fuit. **De** huius tpe in
eius monasterio sanctus marinus extitit. cuius o-
bedientiā sanctus mamertin⁹ p̄bare volēs vilis
officiū monasterij ei cōmissit pastorē. sz cū facēs
bubalozū. Cū igit̄ in silua quadā honeste vaccas
libenter custodiret. rāta sanctitate pollebat q̄ etiā
aues siluestres ad se veniētes manu pp̄ria nutrie-
bat. Nam et ap̄tū qui ad cellā eius cōfugerat a ca-
nibus eripuit. et abire fecit. Latrones quidā cum
eū expoliassent. et vestē eius secū ferentes abirēt.
solū ei palliolū dimiserūt. Qui statim post eos cla-
mauit dicēs. Reuertimini dñi mei. ecce denarium
colligatū in medio pallio inueni qui vobis so: sitā
necessarius erit. Qui protinus reuertētes pallio-
lū cum denario abstulerūt. et nudū penitus dimise-
runt. Sed cū festinanter ad suas larebras prope-
rarent. tota nocte cunctes in ipso crepusculo ad ei-
cellulā sunt reperti. Quos ille salutās in cellā suā
benigne recepit. pedesq̄ eozum lauans necessaria
q̄rum potuit ministravit. Qui stupefacti de eo qd̄
fecerant doluerūt. et vnusquisq̄ eoz ad fidē con-
uersus est. Quadā vice cū quidā iuniores mona-
chi secū manētes vñe cuidā q̄ ouibus insidiebat la-
queos tendissent. illa in laqueos nocte irrucns
capta tenebat. Quod sanctus mamertinus p̄ciēs
de lecto surrexit et eā inueniēs dixit illi. Quid facis
o misera? fuge cito ne capiaris. Eāq̄ dissoluēs di-
misit. Verū cū mortuus fuisset. et corpus eius anti-
stodozū deponeret. et cū fuissent ī quadā villa. nul-
lo modo illud inde mouere poterūt. quo ad usq̄ q̄
daz incarceration⁹ subito fractis vinculis liber exiliēs
venit ad corpus. et cū alijs vsq̄ ad vrbes portauit
Ubi in ecclia sancti germani honorifice est sepult⁹

De sancto egidio cccv

Egidius dicit̄ ab e qd̄ est sine. et geos quod
est terra et dyā qd̄ est clarum siue diuinus.
ipse nanq̄ fuit sine terra p̄ terreno:ū despe-
ctioes. clarus p̄sciētie illustrationē. diuinus per
amorem qui assimilat amantem amato.

Egidius athenis ex regia stirpe p̄genitus.
et sacris litteris ab infantia eruditus. dum
quadā die ad ecclesiam p̄geret. cuidā egro
in platca igenti et elemosinā petenti. tunicā suā

tribuit qua indutus sanitate integrā morē recepit. Post hoc parētibus suis in dño quiescētibus patri monij sui xpm fecit beredem. Quādā vice dum ab ecclesia rediret. quidā vir a serpente percussus eidē obuius extitit. Sz orōne fusa egidius prin^o virus fugauit. Quendā demoniacū in ecclesia cū ceteris existentē. et fideles clamorib⁹ suis turbantē egidius demone fugato sanauit. Verū humani fauoris formidans periculū. clam litus maris petijt. et nauitas quosdā in mari periclitātes p̄spexit et facta orōne tēpestates oēm sedauit. Applicātib⁹ autē nauitis audito q̄ romātēderet grās eius meritis egerunt. et q̄ eum secū gratis ueberent promiserunt. Cū igit̄ arelates uenisset et biennio cū sancto cesario eiusdē ciuitatis episcopo mansisset. et ibidē quēdā triennio sebi curasset beremū cupiens clam discessit. et cū ueredonio beremita sanctitate cōspicuo diu mansit. vbi sterilitatē terre suis meritis fugauit. Sed dū vbiq̄ miraculis choruscaret humane laudis timens piculū relicto eo interiorē beremū penetrauit. vbi quoddā antrū et quendā fonticulū repiēs. quandā nichilominus diuinitus ceruā preparatā ibidē habuit in nutrice q̄ ceteris horis lactis alimonā sibi p̄bebat. Sed cū ibidē regis pueri uenarent p̄dictā uidentes ceruā ceteris feris p̄tēptis banc cū canibus insequunt. Aquib⁹ dū uehementer uigere ad pedes sui p̄fugit alūni Ille uero admirās cur p̄ter solitū sic mugiret extitens et venatores audiens dñm exorauit ut quā sibi tribuerat nutricem seruarct. Canū autē nullus

infra lapidis iactū sibi appropiquare ausus est sz cō nimio ululatu ad venatores reuertebant. Nocte igit̄ supueniēte domū redeūt. et sequenti die illuc reuertētes casto labore domū iterū redierūt. Qd̄ dū rex audisset. rē ut erat suspicatus. cū ep̄o et multitudiue venatorū illuc p̄perauit. Sed cū canes ut prius accedere nō p̄sumerent. sz oēs ululando redirent locū uep̄riū densitate inaccessibiles in girū circumdederūt. Unus autē incaute sagittā dirigens ut inde ceruam expelleret. viro dei p̄ cerua oriantī graue vulnus inflixit. Sz milites semitā ferro aperientes ad ip̄ius deuenērūt speluncā. Et vidētes senē habitu monachali uestitū canicie autē et etate uenerabile. ceruā quoq̄ ad ei⁹ genua puolutā solus ep̄s et rex eū pedites adierunt. ceteris retro stare iussis. Et interrogauerūt eū q̄s esset vl⁹ vñ uenisset aut cur tā densas beremi uasitatē petisset. seu q̄s eū vulnerare tā grauitē p̄sumpisset. Quib⁹ cū ad singula r̄ndisset. et illi ab eo humiliter ueniā postulassent. medicos sanādo vulnere sponderūt. et multa donaria obtulerūt. Sz ip̄e nec medicinā adhibere uoluit. et munera p̄tēns ad ip̄a etiā nō respexit. qui potius sciēs uirtutē in infirmitate p̄fici. dñm exorauit. ne q̄ diu uiueret sanitati pristinae reddere. Sed cū rex eum frequenter uisitaret. et pabulū salutaris ab eo reciperet immēsas diuitias obtulit. sz eas ille recipere recusauit. admonēs ut inde monasteriū p̄strueret. vbi monastici ordīs disciplina uigeret. Qd̄ cū rex fecisset uict⁹ egidius laudis et p̄tib⁹ regis postq̄ plurimū r̄nuisset illius monasterij curā suscepit. **B** Hui⁹ sancti famā rex karolus ut audiuit eius ip̄etrato aduētū reuenter eū suscepit. Inter cetera salutis colloq̄a rex eū rogauit. ut p̄ eo dignaret orare q̄ quoddā facinus enorme p̄miserat qd̄ nulli vnq̄ nec ip̄o sancto p̄fiteri auderet. Sequēti igit̄ dñica dū egidius celebrās p̄ rege oraret. angelus dñi eidē apparens cedula sup̄ altare deposuit in qua scriptū erat p̄ ordinē. et regis peccatū. et egidij p̄cabus dimissum. si tñ penitēs et cōfitens ab illo deinceps abstineret. Adiunctūq̄ erat in fine ut quisq̄ sanctū egidij p̄o quocūq̄ cōmisso inuocaret si tñ ab illo desisteret. eius meritis sibi remissus nō dubitaret. Oblata igit̄ regi cedula peccato suo rex agnito ueniā humiliter postulauit. Egidius autē cū honore rediēs apud neumasensem urbē filiū principis qui tūc obierat suscitauit. Post aliq̄tulus uero tēpus p̄renūcians monasteriū suum nō longe ab hostibus euentus romā adijt et priuilegium ecclesie sue duosq̄ hostia cyp̄essina in quibus sculpte erāt ymagines

De Natiuitate beate marie

apostolorum a papa impetrans. dimittesque ea in tiberim diuino regimini commendauit et ad monasterium rediens cuidam contracto apud tibronem gressum restituit. Cumque ad monasterium redisset. predicta hostia in portu inuenit. et gratias agens deo quod intertor maris pericula illi seruasset ea in limib' ecclesie sue ad decus ecclesie et monumentum pacti romane sedis erexit. Tandem dominus diem sui obitus imminere sibi per spiritum reuelauit. Quod ille fratribus indicans et per se orare suadens in domino feliciter obdormiuit. ubi choros angelorum eius animam in celum ferentibus plurimifera audiuisse testati sunt. Claruit circa annum domini septingentesimum.

De natiuitate gloriose virginis marie A

cxxxvi

Natiuitas gloriose virginis marie ex tribu iuda et regia stirpe dauid duxit originem. Matheus autem et lucas non generationes marie sed ioseph descripserunt. qui tamen a conceptione christi penitus alienus fuit. quia consuetudo scripture dicit fuisse ut non mulierum sed virorum generationis series texeretur. Verissime tamen virgo beata ex progeme dauid descendit. Quod precipue patet ex hoc. Quoniam ut sepe scriptura testatur christus de semine dauid duxit originem. Cum igitur christus de sola virgine natus sit. manifestum est et ipsam virginem ex dauid natus esse et hoc ex cathena nathan. Dauid enim inter ceteros habuit duos filios. scilicet nathan et salomonem. Ex cathena igitur nathan filij dauid ut testatur iohannes damascenus. leui genuit melchi et pan-

thar. panthar genuit barpanthar. barpanthar genuit ioachim. ioachim virginem mariam. Ex cathena autem salomonis mathan habuit uxorem ex qua genuit iacob. Defuncto autem matha melchi ex tribu nathan qui filius quidam leui frater autem pantheris nupsit uxori mathan matri autem iacob et genuit ex ea hely facti sunt autem fratres veritini iacob et hely. Jacob quidem ex tribu salomonis. hely ex tribu nathan. Defunctus est autem hely de tribu nathan sine liberis. et accepit iacob frater eius qui ex tribu salomonis uxorem eius et suscitauit semen fratris sui et genuit ioseph. Ioseph igitur natura est filius iacob et descensione salomonis. secundum legem autem hely qui ex nathan. Nam filius qui nascebat. secundum naturam erat quidem generatus. secundum autem legem defuncti. Hec damascenus. Sicut autem in ecclesiastica historia dicit et beda in sua cronica testatur. cum omnes generationes hebreorum et alienigenarum in archis templi secretoribus seruarentur. herodes omnes iussit incendere. existimans se nobis lem posse videri si deficientibus probamentis progenies sua ad israel pertinere crederet. fuerunt tamen quidam dicit dominica sic dicit ob propinquitates christi qui et nazarei fuerunt. qui ordinem generationis christi primitiua pauca didicerant. partim ut a quibusdam libris habuerunt quos domi habebant quantum poterant docebant.

A Joachim autem accepit uxorem nomine annam que habuit sororem nomine hismeriam. Hec autem hismeria genuit elizabeth et eliod. elizabeth iohannem baptista. De eliod natus est aminen. de aminen natus est sanctus seruatius cuius corpus est in opido traieci super fluuium mosam in episcopatu leodiensi. Anna autem tres viros habuisse dicitur. scilicet ioachim. cleophas. et salome. De primo autem viro scilicet ioachim unam filiam scilicet mariam matrem domini genuit. quam ioseph nuptui dedit qui christum dominum genuit et peperit. Mortuo ioachim accepit cleophas fratrem ioseph. et genuit ex eo aliam filiam quam similiter mariam vocauit. et alpheo postmodum in coniugio sociauit. Hec autem maria ex alpheo viro suo quatuor filios genuit. scilicet iacobum minorem. ioseph iustum qui et barsabas. symonem. et iudam. Mortuo secundo viro anne. tertium cepit nomine salome. ex quo aliam filiam genuit quam rursus mariam vocauit. et zebedeo in coniugio tradidit. Hec autem maria ex zebedeo viro suo duos filios genuit. scilicet iacobum maiorem et iohannem euangelistam. Unum et de hoc extant versus. Anna solet dici tres concepisse marias. Quas genuere viri. ioachi. cleophas. solomeque. Has duxere viri. ioseph. alpheus zebede. Prima parit christum iacobum secunda minorem. Et ioseph iustum. peperit cum symone iudam. Tercia maior est iacobum. volucrumque

De Natiuitate beate marie

iobānem. Sed mirum videt quomodo bñā maria poruit esse cognata elizabeth. vt supius dictū est. Constat em̄ elizabeth vxorē fuisse zacharie. q̄ erat de tribu leui. et secūdm legē quilibet de sua tribu et familia ducere debebat vxorem. et ip̄am de filiabus aaron lucas fuisse testat. Anna autē fuit scdm hieronimū de bethleem q̄ erat de tribu iuda. Sed sciendū q̄ ip̄e aaron et ioiada summus sacerdos ambo de tribu iuda duxerūt vxores. Unde tribus sacerdotalis et regalis cognatione semp adinuicē probant fuisse coniuncte. Potuit autē vt dicit beda huiusmodi cōiunctio recentiori tēpore fieri datis nuptiis feminis de tribu i tribū vt manifeste beatā mariā que ex tribu regia descēdit cū tribu sacerdotali cognatione generis habuisse cōstare. Et ita beata maria de vtraq̄ tribu erat. Voluit em̄ dñs vt be tribus priuilegiatē ppter misterium adinuicē miserent q̄ de eis dñs nasciturus erat qui vere rex et sacerdos p nobis seip̄sus offerret. et fideles suos i militia huius vite pugnātes regeret. et post victoriā coronaret. Qd̄ etiā ex noie xp̄i idest inuncti inuif. q̄ soli sacerdotes et reges et pphete in legē veteri vgebant. Un̄ et nō a xp̄o xp̄iani dicimur. et genus electū et regale sacerdotiū appellamur. Sed et qd̄ dicebat q̄ mulieres tñ sue tribus hominibus inungerēt dictū fuisse constat ne distributio sortū cōfunderet. q̄ vero leuitica tribus sortem inter ceteras nō habebat mulieres de illa tribu nubere poterant cui volebāt. **H**istoriaz autē natiuitatis beate virginis beatus hiero. vt in prologo refert adolescentulus in quodā libello legit. Sed post multū tēporis vt se ibidē legisse recoluit primo rogatus trāscripsit. Joachim nāq̄ ex galilea et ciuitate nazareth sanctā annam ex bethleem duxit vxorē. Ambo autē iusti erant. et ambo sine reprehensione in oibus mandatis dñi incedebant. omnēq̄ suā substāriā tripartitē diuidebant. Unā partē templo et tēpli seruitoribus impendebant. Aliam pegrinis et paupibus erogabāt. Terciam sibi et familie sue vsibus reseruabant. Et ita p̄ annos. xx. prolē ex cōiugio nō habentes. voverunt dño q̄ si eis soboles concederet eam seruitio dñi manciparēt. Cuius rei gratia cū singulis ānis in tribus festis precipuis iherusalē frequentarent in festo encenior̄ ioachim cum tribulib⁹ suis iherusalē ascendit. et cū ceteris ad altare accedens oblationē suā offerre voluit. Quē vidēs sacerdos cū indignatione nimia repulit. Et cur ad altare dei accedere p̄sumeret increpauit asserens non esse cōueniens maledicto legis obnoxium oblationem dño legis

offerre. nec inter fecūdos infecūdū. et q̄ populum dei nō auxit altare. Joachim igit sic p̄sum se videns. p̄ pudore domū redire noluit. ne similiter a cōtribulibus suis q̄ hoc audierant tñ obprobriū sustineret. Secedēs igit ad pastores suos cum ibi aliq̄ diu fuisset. quadā die ei solus angelus cū magna claritate appuit et de eius visione turbatū ne timeret admonuit dicēs. Ego sum angelus dñi missus ad te vt annunciez tibi p̄ces tuas exauditas esse. et elemosinas tuas in cōspectu dñi ascendisse. Vidi ei pudorē tuū et audiui sterilitatis obprobriū non recte tibi obiectū. Peccati quippe non natura vltor est deus. Et idcirco alicuius vterū claudit ad hoc facit vt mirabilius de nouo aperiat. et nō libidinis esse qd̄ nascit. sed diuini fore muneris cognoscit. Primagētis vestre mater sara nōne vsq̄ ad nonagesimū annū sterilitatis obprobriū p̄tulit et tñ ysaac cui reprobmissa erat omniū gentiū bñdictione generauit? Rachel etiā nōne diu sterilis fuit et tñ ioseph genuit q̄ totius egipti dominiū habuit? Quis fortio sampsonē vel sanctio samuele. et tñ hi ambo m̄es steriles habuere? Ratio igit et exemplis crede dilatos diu cōceptus et steriles prius mirabiliores eē solere. Pro inde āna vxor tua pariet tibi filiā. et vocabis nomen eius mariā. Hec vt vouistis erit ab infantia dño p̄secrata. et adhuc ex vtero matris sue spūsāto plena. nec for̄ iscus iter populares sed in templo dñi sp̄ morabit ne quid sinistrus de ea aliquis suspicet. Et sicut ip̄a ex sterili matre nascet. ita mirabiliter ex ea altissimi filius generabit. cuius nomen erit ihs. et p̄ eum om̄ibus gentibus erit salus. Et hoc tibi signū. Cum p̄uenris iherosolimis ad aureā portā annam vxorē tuā obuiā habebis. q̄ de tua tardatione modo sollicita tūc in p̄spectu tuo gaudebit. His dictis angelus ab eo discessit. Anna autē cū amare steret. et quonā vir suus inisset ignoraret. idē angelus eidē apparuit. et sibi eadē q̄ viro annunciauērat patefecit addēs vt p̄ signo ibi iherusalē ad aureā portā pergeret et ibidē viro suo redeunti obuiaret. Igit iuxta angeli p̄ceptū ambo sibi inuicē obuiātes de mutua visione letati. et de ple. p̄missa securi. adozato dño domū redierūt. diuinū p̄missum hilariter expectantes. Anna igit cōcepit. et filiā pepit. et nomen eius mariā vocauit. Cōplero igit p̄ triēniū ablactatōis tēpore ad tēplū dñi virginē cū oblationibus adduxerunt. Erant autē circa tēplū iuxta. xv. graduū psalmos xv. ascensionis gradus. Nā q̄ templū in mōte erat cōstitutū. altare holocausti qd̄ for̄ infec⁹ erat adiri nisi per gradus non poterat. In hoz itaq̄ nouissi

De Natiuitate beate marie

mo virgo pstituta cunctos sine alicuius adiutorio
 ita conscōdit ac si iam etatis pfecte esset. Perfecta
 igif oblatiōe filiam cū alijs virginib⁹ in templo di
 mittentes ad ppria redierūt. Virgo autē quotidie
 in omni sanctitate pfitiens et ab angelis quotidie
 visitabaf. et visione diuina quotidie fruebat. Aut
 em̄ iberō. in quadā eplā ad cromatius et heliodoz
 q^d beata virgo hanc regulā sibi statuerat. vt a ma
 ne vsq^z ad terciā orōnibus insisteret. a terciā vsq^z
 ad nonam tetrino operi vacaret. a nona ab orō
 nibus non recedebat quousq^z angelus apparens
 sibi scām daret. **¶** Quarto autē decimo eta
 tis sue anno pontifex publice denūciauit. vt virgi
 nes que in templo instruebant et etatis tēpus im
 plescent domū reuerterent et viris legitime iūge
 rentur. Cuius mandato cum cetera paruissent sola
 beata maria virgo hoc se facere nō posse respōdit.
 tum q^d parēres sui eā dñi seruitio mācipassent. tuz
 quia virginitatē suā dño ipā vouisset. Tunc anxia
 tus pontifex eo q^d neq^z scdm scripturā q̄ dicit. vo
 uete et reddite. votū infringendū putaret. nec mo
 rem gēti insuetū introducere lauderet. ad imminē
 tes festiuitatē iudeoz senioribus puocatis. omnū
 bec vna fuit sn̄a. vt in retam dubia consiliū dñi
 quereret. Cū autē orōm insisterēt. et pontifex ad cō
 sulendū dñz accessisset. mox de loco oratoriū cūctis
 audientibus vox insonuit dicens. vt quicūq^z de do
 mo dauid nuptijs habiles piugati nō essent. singu
 li virgas singulas ad altare deferrent. et cuiuscūq^z
 virgula germinasset et in cacumine eius scdm ysa
 ye vaticiniū spūsanctus in colūbe specie p̄sedisset
 ip̄e proculdubio esset cui virgo despōsari deberet.
 Erat inter ceteros ioseph de domo dauid. Cui cum
 incōgruū videret si vir tam puecte etatis tam re
 neram virginē duceret in vxorē. ceteris virgas su
 as afferentibus solus ip̄e virgā suā substraxit. Cū
 cū nil diuine voci p̄sonū appareret. pōtifer itera
 to dñm cōsulendū putauit. Qui r̄ndit q^d solus ille
 virgā suā non attulit. cui virgo despōsari deberet
 P̄oditus itaq^z ioseph cū virgam suā attulisset. et
 ipā ilico florem germinasset. et in eius cacumine co
 lumba de celo veniens confedisset. liquido oibus
 patuit ip̄i virginem desponsandā fore. Despōsata
 igif virgine ioseph ip̄e quidē in suā ciuitatē beth
 leem recedit domū suā dispositurus et nuptijs ne
 cessaria p̄uisurus. Circa autē maria cū. vij. virgini
 bus coeuis et colactancis suis quas ob oñsionem
 miraculi a sacerdote acceperat. ad domū pentū in
 nazareth reuersa est. In diebus autē illis angelus
 gabriel ei orāti apparuit. et de ea nascaturū dei filius
 nunciauit. **¶** Dies autē natiuitatis virginis a

liquanto tpe fideles latuit. Cōtigit igif sicu refert
 iohānes beletbyr quidā vir sanctus sedule cōtem
 plationi insiltēs. singulis annis. vi. ydus septēbris
 in orōne positus iocundissimā angeloz soq̄etates
 solemnissimē audiret. Cūq^z deuotissime sibi reue
 lari peteret cur quolibet anno illo tñ die et nona
 lio hoc audiret. diuinū accepit responsus. q^d virgo
 gliosa maria tali die fuerit mūdo nata. et ideo hoc
 manifestaret filiis sancte ecclesie. vt p̄cordes fierēt
 in hac celebritate celesti curie. Cū autē hoc summo
 pontifici et alijs intimasset. et illi orōnibus et icu
 nijs: scripturis et antiquitatū testimonijs veritatē
 cōperissent. hunc diem in honore natiuitatis vir
 ginis celebrandū vniuersaliter statuerūt. Octaua
 autē natiuitatis beate marie olim non celebrabaf.
 sed dñs innocētius. iij. natione ianensis ip̄am iu
 stituit celebrandā. Cuius bec causa fuit. Gregorio
 em̄ nono q^d morte sublato de medio romani omēs
 cardinales in quodā cōclauū icluserūt. vt citius ec
 clesie p̄uideret. Sz cū p̄ plures dies cōcordare nō
 potuissent. et ip̄i a romanis multas molestias susti
 nuissent. vouerūt regine celi q^d si eius meritis con
 cordaret. et liberati abire possēt. octauas sue nati
 uitatis diu neglectas decetero statuerēt celebra
 das. Sicq^z in dñm celestū puenerūt et liberati p̄
 dñm innocētū votū adimpleuerunt. Celestinus
 em̄ modico tpe supuixit. et ideo eum impleri non
 potuit. Et nora q^d tres natiuitates ecclesia solēni
 fat. scz natiuitatē xp̄i. marie et ioh̄is bap. Que tres
 designāt tres spūales natiuitates. Cum iohanne
 nang^z i aqua. cū maria i penitētia. cū xp̄o renasci
 mur in gl̄a. Cū igif natiuitatē bap̄ismi i adultis
 oporteat p̄cedere p̄ritione et gl̄ie similiter. ideo il
 le due merito vigilias habent. Sed cū penitētia
 tota sit p̄ vigilia non oportuit vt vigiliā haberet.
 Octauas vero oēs habēt. q^d oēs ad octauā resur
 rectiōis anbelāt. **¶** Miles quidā valde stren
 nuus et b̄tē marie valde deuotus ad to:ncamētū
 vadēs. primo quoddā monasteriū ad honore b̄tē
 marie p̄structū in itinere reprum missas auditurus
 intrauit. Cuz autē missa missē succederet. et ille ob
 honorem virginis nullā p̄termittere vellet. tandē
 monasteriū exiens ad locum p̄ctus p̄perabat. Et
 ecce redeūtes eidem occurrerūt. et ip̄m strenuissi
 me militasse referunt. Quod dum omnes qui ad
 rant assererent. et vniuersi eū strēnuissime militas
 se vnanimiter acclamarent. nec non et quidā qui se
 ab eo captos dicebant se eidē offerrent. p̄pendēs
 vir discretus vrbana^z reginā vrbano modo se ho
 norasse. quid acciderit manifestauit. et ad monaste
 rium rediens filio virginis decetero militauit.

De Natiuitate beate marie

Episcopus quidā qui beatā mariā in sūma reuerētia et deuotione habebat. quandā eccliam bē marie in nocte media ex deuotiōe adibat. Et ecce virgo virginū comitata vniuerso virginū choro venienti viro occurrit. et cū summo honore susceptū ad eccliam ad quā tēdebat ducere cepit. p̄cedētibz duabus de choro puellis atq; dicētibz. Cātemus dñō socie. cātemus honore. Dulcis amor xp̄i resonet ore pio. Quos versus totus alius chorus virginū resumēdo percantat. Predictęq; bine cātrices binos qui sequunt̄ in ordine versus subsecure sunt. Primus. Ad yma ruit magna de luce sup̄. Sic homo cum tumuit primus. ad yma ruit. Sicq; virū dei cū tali p̄cessiōe vsq; ad eccliam p̄dixerūt. duabus semp̄ incipiētibz. et ceteris respōdentibz.

Quedā mulier solatio viri sui destituta vnicum filiū habebat quē tenerrime diligebat. Quadā autē vice filius eius ab inimicis capis. et in custodia vincula. Quod illa audiēs inconsolabiliter flebat. et beatā virginē cui multū deuota erat pro liberatione filij importunis precibus exorabat. Tandē videns q; sic nichil p̄ficeret eccliaz i qua erat sculpta ymago beate marie sola intrauit. et corā ymagine stans ip̄am sic alloquit̄ dicens. Virgo beata pro liberatione filij mei te sepe rogavi. et adhuc nequāq; matri misere subuenisti. Patrocinia tuus pro filio meo imploro. et nullū adhuc sentio fructū. Igitur si cut filius meus michi ablat⁹ est. sic et ego filiū tuū tibi auferam. et obsidē pro filio meo in custodiam ponā. Et hec dicēs propius accessit. et ymaginez pueri quā virgo in gremio baiulabat auferens domū abiit. Accipit̄ s̄q; ymaginē pueri ip̄am i linteo mūdissimo inuoluit. et in archa recondēs ip̄am cū clau i diligētius obfirmavit. bonū obsidem p̄ filio suo habere gaudēs. et ip̄m diligētē custodiēs. Et ecce sequēti nocte brā virgo iuueni apparuit. et ianuā carceris apertēs inde vt exeat p̄cepit. eiq; dixit. Matri tue fili dices vt meū michi reddat filius ex quo reddidi sibi suum. Qui exiēs ad matrē venit et qualiter beata virgo eū liberauerit enarravit. Illa autē plurimū exultans ymaginē pueri accepit et ad eccliam vadēs beate marie reddidit dicens. Gratias vobis dñā refero quia michi meū vnicū filiū reddidistis. et nunc vobis filiū vestrū reddo. q; meū me recipisse profiteor.

Erat quidā fur qui sepe latrocinia exercebat. s; beatā mariā plurimū in deuotione habebat. et eā crebrius salutabat. Quadā igit̄ vice furtim quedā rapiens capitur. et suspendio adiudicaf. Cuz autē suspendereft̄ continuo beata virgo ei affuit. et suspēsus tribus diebus vt sibi videbat suis manibus sustentavit. ita

q; nullā lesionē p̄sensit. Illi vero qui eū suspende runt casu inde trāseuntes eum viuētē et vultu bilari reppererūt. et arbitrātes q; nō bene fuisset laquo astrictus gladio ip̄m iugulare volebāt. Sed beata maria ferētū gladio manū opponebat. et illi sibi nil nocere poterāt. Cognoscentes ergo illo referēte q; brā maria sic eū iuuabat. mirātes eū deposuerunt. et amore virginis abire liberum dimiserunt. Qui abiens monasterium intrauit. et quo aduixit in seruitio dei genitricis p̄mansit.

Fuit quidā clericus qui beatā mariam valde diligens horas eius sedule decātabat. Cū autē pentes eius moierent. alius nō habēs heredem. eidē hereditatē dimiserunt. Cōpulsus est igitur ab amicis vt vxorem acciperet. et hereditatē p̄pria gubernaret. Quadā autē die cū ad celebrādas nuptias tēderet in itinere quādam eccliam repperit. et recordatus seruicij beate marie in ip̄am ingrediēs horas eius dicere cepit. Et ecce beata maria eidē apparuit et quasi seuerius ei dixit. O stulte et infidelis cur me amicā et sponsam tuā relinquis. et michi aliam feminam anteponis? Ad hoc ille compunctus ad socios rediit. et torum dissimulās celebratis nuptijs media nocte oibus relictis de domo aufugat et monasteriū intrās beate marie deuote seruiuit. Sacerdos cuiusdam parochie et bonefite vite nullam missam nisi missam beate marie sciebat. quā in ei⁹ honore sedule decantabat. Apud ep̄m igit̄ accusatur. et ab eo citius accersitur. Cū vō corā ep̄o se aham missam nescire diceret. ep̄s ip̄m quasi seductorē dure redarguit. et ab officio eū suspendens ne decetero eā missam cantare audeat interdixit. Sequēti autē nocte beata maria ep̄o apparēs eū plurimū increpauit et cur suū male sic tractass; famulū req̄siuit. Addidit quoq; q; die trigesima moieret. nisi ille ad p̄suetū officium restitueret. Tremefactus ep̄s p̄sbyterū accersuit. et veniā postulās vt nullam missam p̄ter illā quā sciebat de beata maria celebrare debeat impauit.

Quidā clericus van⁹ et lubricus erat. s; tñ dei genitricē plurimū diligebat. et eius horas scās deuote et alacriter decātabat. Quadā igit̄ nocte in visione vidit se ante tribunal dei astare. et dñm circūstantibus dicere. De illo qui vos aspiciat quo iudicio dignus sit vos ipsi decernatis quē tamdū tolleraui et nullum adhuc in eo emēdationis signū inueni. Tunc dñs oibus ap̄probantibus sup̄ eū dānationis tulit sententiā. Et ecce virgo beata surrexit. et filio suo dixit. Pro isto pie fili clementiā tuā rogo vt sup̄ eum dānationis sententiāz mitiges. Quia ergo hic ob grām meā. q; ob propria merita addicitur morti. Cui dominus.

De Natiuitate beate marie

Tuis em petitionibus eu tribuosi vel saltem runc eius correctione inspexero. Et conuersa virgo ad hoſem dixit. Uade et amplius noli peccare ne de- terius tibi cōtingat. Ille igit excitat' vitā mutauit et religionē petijt. et ibi in bonis opib' vitā finiuit.

U Apud ſiciliā anno dñi. dcccxvij. fuit quidā vir noſe theophila s cuiuſdā ep̄i vicedñs vt ait ſulber tus carnotenſis ep̄s. qui taz prudenter ſub ep̄o res eccleſiaſticas diſpēſabat. q' mortuo ep̄o eū dignū ep̄ſcopatu om̄is ppl's acclamabat. At ille vicedo minatu cōtētus aliū in ep̄m maluit ordinari. Tan dem ab ip̄o officio inuite ab ep̄o depoſit' in tantā impatientiā eſt delapſus vt ad ſuam recuperandā dignitatē cuiuſdā indei malefici cōſiliū expecteret Ille igit dyabolū aduocauit et aduocatus concit' venit. Theophilus ergo iuſſu demonis xp̄s et ma trē eius abnegauit. xp̄iani p̄ſſioni abrenuncia- uit. et ip̄ius abrenūciationis et abnegatiōis cyro graphū ſuo ſanguine. pp̄rio ſcripſit. et ſcriptū anu lo ſigillauit. et ſigillatuz demoni tradidit. et ſeci' ſerutto ſe addixit. In craſtinū igit p̄uratione de monis theophilus in gratiā ep̄i recipit. et in ſui di gnitatē officij reſtituit. Tandē ad ſe reuerſus de eo qd fecerat valde ingemuit: et ad virginē glorio ſam vt ſibi in adiutorij fieret tota mētis deuotiōe cōfugit. Quadā igit vice beata maria in viſiōe illi apparēs de impietate ip̄m redarguit. et dyabolo abrenūciare p̄cepit. ac xp̄m dei filiū et om̄e xp̄ia nitatis p̄poſitum conſiteri fecit. et ſic ip̄m in ſui et filij gr̄am recuperauit. et ad iudiciū indulte venie iterū ſibi apparēs cyrographū qd dyabolo dede- rat ſibi reddidit. et ſup̄pectus poſuit. vt iam nō ſe dyaboli ſerūū timeret. ſed p' virginē ſe liberū factū gauderet. Quo theophilus recepto vehementer exultās coram ep̄o om̄iqz populo qd ſibi accide- rat retulit. et cunctis admirantibus et virginē glo rioſaz laudātibus ip̄e poſt triduū in pace quieuit.

U Quidā vir et vxor ſua p̄pe lugdunū circa annū dñi. m. c. filiā vnicā habētes. eā cuidā iuueni nuptui tradiderūt. Ob amorē aut' filie generū ſuū ſecum in domo tenebāt. Mater aut' puelle iuuenē amore filie ſue tam diligētē colebat. vt nō maior eſſet amor puelle ad puerū q' ſocrus ad generum. Inter hec malicioſ. dicere ceperūt q' hoc non filie cauſa faceret. ſed vt eidē. p' filia ſeſe ingereret. Cū igit mulieris animū tāta falſitas cōcuſiſſet timēs ne in vulgi fabulā verteret duos ruſticos alloquit vt ſi occulte generū ſtrangulare vellent. cui libet xx. ſolidos pollicet. Quadā igit die eos in cellario redudēs maritū ſuū ex idulſtria aliquo ire p̄ſuluit. et filiā alio tranſmiſit. Tunc adoleſcens iuſſu dñe

ſue cellariū vt vinuz auferret ingredif. et mox a la- tronibus ſtrāgulaf. Mox ſocrus ip̄m in lectū filie detulit. et quaſi dormientē veſtib' circūterit. Re- deūctus ergo marito et filia et ad mēſam poſitus iubet mater filie vt maritus debeat excitare et ad mēſaz vocare. Quē cū defunctū repperiſſet. et hoc cōcita nūciaſſet. tota familia in lamentū vertit. Et ſila mulier homicida quaſi dolēs cū ceteris lamē- taf. Tandē mulier de perpetrato ſcelere valde in- gemuit. et ſacerdoti oīa p' ordinē p̄ſeſſa fuit. Poſt aliquod tēpus inter mulierē et ſacerdotē litigiuz orit' et a ſacerdote ſibi generi homicidiū irrogatur Qd cū a parentum iuuenis notiā deueniſſet ad- ducit' ad iudicē. et ab eo ignibus cōcremāda dāna tur. ſinē ergo ſuum imminere p̄ſiderās ad beataz virginē ſe cōuertit. et eius intrās eccliam in ordne cū lacrimis ſe p̄ſtrauit. Poſt modicū exire cōpel litur. et in magnū pietam ignē om̄s ibidem ſtare illeſaz et incolumē p̄uenit. At parētes pueri ignē parū eſſe purātes ad ſarmēta cōurrūt et in ignē p̄oijciūt. Uidentes aut' q' nec ſicin aliquo ledereſ lanceis et baſtis eam impugnare ceperunt. Tunc iudex qui aderat vehemēter obſtupuit. et eos ab ip̄ius impugnatione p̄ſecuit. Eam autē diligenter cōſiderans nullum in ea ſignū incendij p̄ter ſola vulnera lancearū inuenit. Cum aut' parētes eius domū eā reduxiſſent. et eā fomentis et balneis re- crearēt. nolens eam deus vlterius humana ſuſpi- tione ſedari. poſt triduū in laude virginis perſeue rantem ex hac vita vocauit.

De ſancto adriano cxxvij. A

Adrianus a maximiano impatore regnante
 martirus passus est. Cuius enim predictus maxi-
 mianus in nichomedia urbe ydolis immo-
 laret. iussu eius cuncti christianos perquirentes alij amo-
 re permisit pecunie. vicini vicinos. proprii domesti-
 cos ad supplicium traherent. Inter quos. xxiiij. a per-
 quireribus comprehensi. ante regem adducti sunt.
 Quibus rex. Non audistis qualis pena aduersus christia-
 nos posita sit? Cui illi. Audiuimus et stultitie tue ius-
 sione irrisimus. Tunc rex iratus neruis crudis eos
 cedi iussit. et lapidibus ora eorum contondi mandauit.
 ac annotata vniuscuiusque professione ferro vincros in
 carcere recludi precepit. Quorum adrianus constantiam
 prioris officij militaris considerans dixit eis. Adiuro
 vos per deum vestrum ut michi dicatis quod est remuneratio
 quam expectatis pro ista tormentorum? Ad hoc dixerunt sancti
 Oculis non vidit nec auris audiuit. nec in corde ho-
 minis ascendit quod preparauit dominus diligentibus se per-
 fecere. Tunc adrianus in medium proficiens ait. Annotate
 me cum istis. quia et ego christianus sum. Quod cum impe-
 rator audisset. nolentem sacrificare vincros ferro in
 carcere posuit. Natalis vero vxoris eius audiens virum
 suum incarceratum scidit vestimenta sua. flens pluri-
 mum et euulsum. Sed cum audisset quod propter fidem christi in
 carcere fuisset. gaudio repleta ad carcerem cucurrit.
 et vincula viri sui et aliorum osculari cepit. Erat
 enim christiana. sed propter persecutionem se non publicaue-
 rat. Et dixit ad virum suum. Beatus es domine mi adria-
 ne. quia inuenisti diuitias quas non dimiserunt pare-
 tes tui quibus egebunt hi qui multa possident quando
 non erit fenerandi tempus. nec mutuo accipiendi.
 dum nullus de pena alius liberabit. nec pater fili-
 um. nec mater filiam. nec seruus dominum. nec amicus a-
 micum. nec diuitie possessorem. Cumque eum admonuisset
 ut omnem gloriam terrenam premereret. et amicos et
 parentes sperneret. et semper ad celestia cor habere
 dixit ad eum adrianus. Uade sorore mea tempore passionis
 nostre accersisti te ut videas finem nostrum. Sicque virum
 suum alijs sanctis recommendans. ut eum se reconfor-
 tarent rediit in domum suam. **¶** Postmodum adria-
 nus sciens diem passionis sue adesse duas munera custo-
 dias et sanctos qui secum erant in fideiullos. abijt
 domum vocare nataliam. sicut ei iuramento promiserat
 ut eorum passionibus presens esset. Quidam autem eum videns
 percurrit et nunciauit natalie dicens. Absolutus
 est adrianus et ecce venit. Quod illa audiens non cre-
 debat dicens. Et quis potuit eum absolueri a vinculis?
 Non michi contingat ut soluat a vinculis. et sepe
 a sanctis. Dum hoc loqueretur puer domesticus venit
 dicens. En dominus meus dimissus est. Illa autem putans

quod martirium fugisset. amarissime flebat. Et cum vidisset eum. surgens velotius hostium domus contra
 eum clausit et dixit. Longe a me efficiat. quod a deo con-
 ruit. Non michi contingat loqui ori illius. pro quod dominum
 suum abnegauit. Et peruersa ad eum dixit. Tu miser
 sine deo. quis te coegit apprehendere quod non potuit
 isti perficere? Quis te sepauit a sanctis. aut quis te se-
 duxit. ut recederes a conuentu pacis? Dic michi cur
 fugisti antequam pugna fugeret. antequam repugnantes
 videres? Quomodo vulneratus es nondum emissa sagitta?
 Et ego mirabar si ex gente sine deo et de genere
 impiorum aliquis offerret deo. Heu me infelicem et mi-
 seram. quid faciam quod coniuncta sum huic ex genere im-
 piorum. Non est cessum michi ut vnus hore spacio
 vocarer vxoris martiris. sed ut dicerer vxoris transgres-
 soris. Ad modicum quidam exultatio mea fuit. et ecce
 per secula obprobrium meum erit. Hec autem beatus a-
 drianus audiens vehementer gaudebat. admirans
 de femina iuvene pulcherrima et nobili et ante. xiiij.
 menses nupta. quomodo talia loqui possit. An ex hoc
 quod ad martirium ardenter effectus verba eius libenter
 iure audiebat. Sed cum eam nimis affligi videret dixit
 ei. Christi michi domina mea natalia. Non enim ut putas
 martirium fugi. sed te ut promisi vocare veni. Que non
 credes ait. Vide quomodo me seducit transgressor. quomodo
 mentis alter iudas. Fuge a me miser meipsum iam inter-
 ficia ut fatieris. Et dum moraretur ad accipiendum ei dixit
 Christi citius. Nam vadam et ultra non videbis me et
 post hoc lugebis quod me ante exitum meum non videris.
 Fideiullos es dedi sanctos martires. et si ministri me
 requirerent non inuenerint sustinebunt sancti simul
 tormenta sua et mea. Hec audiens natalia apuit et
 subinuit perstrati ad carcerem simul abierunt. Vbi
 natalia per. viij. dies sanctorum vlcera cum lintreis pre-
 ciosis extergebat. **¶** Statuta autem die imperator
 eos presentari iussit. Qui resoluti penis quia ambu-
 lare non poterant velut animalia portabant. Adria-
 nus vero retro vincis manibus sequebatur. Deinde
 adrianus portans sibi euleum cesari presentat. Natalia
 vero adiungens se ei dicebat. Vide domine meus ne for-
 te trepides cum tormenta videbis. Modicum quidem
 nunc patieris. sed continuo cum angelis exultabis.
 Adrianus igitur sacrificare nolens grauissime cecus
 est. Currentesque natalia cum gaudio ad sanctos qui erant
 in carcere ait. Ecce dominus meus inchoauit martirium.
 Cuius autem rex ne deos suos blasphemaret moneret
 ille ait. Si ego torqueor quia eos qui non sunt deum blas-
 phemo. qualiter ipse torqueberis qui verum deum blas-
 phemas? Cui rex. Hec verba te illi seductores do-
 cuerunt. Ad quam adrianus. Quomodo seductores

De sancto

Adriano

cos dicit qui sunt doctores vite eterne. Currens natalia bec ponsa viri sui alijs cu gaudio referebat. Tunc rex a quatuor validissimis viris fecit eu grauitur cedi. Omnes aut penas et interrogationes et responiones natalia alijs martiribus q erat in carcere pino referebat. Intantum aut cesus est: vt ei viscera effunderetur. Tunc ferro vincrus cu alijs martiribus in carcere recludit. Erat aut adrianus iuuenis delicatus valde. et decorus annoz .xxviii. Natalia vero viru suum supinu iacentem et toru laceratu pideras. mittens manu sub vertice eius dicebat. Beat' es dñe meus qz dign' effect' es de numero esse sanctorz. Beatus es lumē meū vt patiaris p eo qui p te passus est. Perge nunc dulcis me' vt videas gloriā ei'. Audiēs aut impator q multe matrone sanctis in carcere ministrarēt: pcepit ne vltim' ad eos ingredi pmitterant. Qd audiēs natalia seipsam tonsoi ait. et habitū virilē assumēs factis in carcere ministrabat alias quoqz exēplo suo ad hoc induxit. Rogauitqz virū vt cū esset in glia hanc precē p se faceret: vt se intactam custodiēs deus ab hoc sclo citi' euocaret. Audiēs aut rex q matrone fecissent: iussit incedē afferi vt fractis iugū cū crurib' sancti martires interirēt. Timēs aut natalia ne vir su' ex alioz supplicijs terrerē: rogauit ministros vt ab eo inaperent. Abscisit igit ab eo pedibus. cruribus fractis. rogauit eū natalia vt manu sibi abscedi pmitteret quaten' alijs factis q plura passi fuerat cōpar esset. Quo scō adrian' spm reddidit. Ceteriqz vitro pedes pēdentes ad dñm migrauerūt. Rex at eoz corpa cremari mādaui. Natalia vō manu adriani in sinu suo abscondit. Cū aut corpa scōz in ignē pēpitarerent. voluit et natalia se cū eis in ignē pēpitarē. Sed subito vebemētissim' imber erupit. et ignē extinguēs corpa scōz illeca seruauit. Xpiani vero p silio imro corpa eoz pstantinopolim trāsseri fecerūt: quousqz pace ecclie reddita cū honore referretur. Passi sunt aut circa annū dñi. cclxxx. Natalia vō domi remanēs manu sancti adriani sibi retinuit quā in solaciū vite sue sp ad caput lectuli sui tenebat. **D** Post hoc aut tribun' videns nataliā tam pulcrā. tamqz diuitē et nobilē. de volūrate impator: is honestas matronas ad eā misit. vt in suū piugiū pēntiret. Quib' natalia rñdit. Quis michi p̄stare poterit vt piunger tali viro? Sed peto vt triū dierū michi dentur inducie vt me vālcā pparare. Hoc aut dicebat vt inde fugere posset. Cū aut dñm exoraret vese intactam pseruaret subito obdormiuit. Et ecce vnus

martirū ei apparuit. et eā dulciter p̄solans. vt ad locū in quo sunt corpa martirū veniat impauit. Euigilans em̄ et manū adriani solam accipiens cum multis christianis nauem p̄scendit. Quod tribunus audiens cum multis militibus camp nauigiū insecutus est. Exurgeno autē ventus p̄trarius. multis eoz submersis eos redire compulit. Media autē nocte diabolus in specie naucleri cū nauifantastica his qui erāt cū natalia apparuit. et quasi voce naucleri ait eis. Cū venitis et quo p̄gitis? Et illi. Ex nichodemia venim': et p̄stantinopolim p̄gim'. Quibus ille ait. Erratis. Ad finitram p̄gite vt recti' nauigietis. Hoc aut dicebat vt eos in pelag' mitteret: et pirēt. Cū aut vela mutarent: subiro adrian' in nauicula sedens eisdem apparuit. et eos nauigare sicut p̄t' ceperāt admo nuit. asserēs malignū spm fuisse q sibi locut' fuerat. ponensqz se añ eos: p̄cedebat illos. et vias eis ostēdebat. Natalia vō adrianū p̄cedere vidēs immenso gaudio repleta est. Sicqz añq̄ illucesceret p̄stantinopolim aduenerūt. Cū aut natalia in domū vbi erāt corpa martirū introiiss'. et manū adriani ad corpus posuisset. et post ostēdo: mita s̄. Adrian' ei appuit. et salutās eā vt in eternā pacē secū veniret p̄cepit. Que cū euigilass' et sōniū astātibus retulisset valefaciēs oib' emisit spm. fideles aut corpus accipiētes. iuxta martirū corpa illud posuerunt.

De sanctis gorgonio et dorotheo
cxxviii

6 2

De sanctis gorgonio, protho et iacinto

Gorgonius et dorothē apud nichomedias primi in palacio dioclectiani antique militie renunciāt. vt liberi regē suū sequantur et xpianos se voce libera p̄fiterentur. Quōd cesar audiens plurimū anxiebat egre ferēs p̄dere tales viros quos intra palaciū nutritos mox et generis nobilitas decorauit. Cum igit nec minis nec blandicijs mouerēt in eculeo distenduntur: et flagell et vngul roto corpore lacerari. aceto et sale nudatis pene eoz viscerib' p̄funduntur. et cū hec alacriter tollerarent. in craticula assant vbi quasi in lecto floz videbātur iacere: nichilq; lesiōis sentire. De inde iussu cesaris laqueo suspendunt. et corpa lupis et canib' exponunt sed tñ intacta a fidelibus colliguntur. Passi sunt circa annū dñi. cclxxx. Post multos annos corpus sancti gorgoni romā trāslatū est. Anno aut dñi. dclxxij. eps mercensis nepos pipini regis ipsum ad gallias transtulit. et in gorgociensi monasterio collocauit.

De sanctis protho et iacinto cxxix. A

Protho et iacinto fuerunt domicelli et studio p̄fic socij eugenie filie philippi nobilissimi romanoz genere. Qui quidē philipp' a senatu p̄fecturā alexādrice accepit. et il luc claudia vxore suā. et filios auitū et sergiū. filiā quoq; eugeniā secū duxit. Porro eugenia oibus liberis artib' et lris erat p̄fecta. Proth' quoq; et iacinet' secū studuerāt et ad p̄fectionē oīm sciaz deuenerant. Eugenia igit. xy. etatis sue anno ab

aquilino aquilini p̄sulis filio peti' vxor. Cui illa. Et marit' nō natalibus sed morib' est eligēdus. Peruenit igitur ad manus eius doctrina pauli. et cepit anio fieri xpiana. Permissum erat tūc xpianis iuxta alexandriā habitare. Unde illa quasi solaciādo p̄gens ad villā transiens audiuit xpianos cantātes. Quōs dñi gentiū demonia: dñs aut celos fecit. Tūc dicit ad pueros prothū et iacinetū qui se cū studuerāt. P̄hoz filiosq; scrupuloso studio transeginus. Aristorelica argumēta. et platonis ydeas. et socratis monita et breuiter q̄cqd cantat poeta q̄cqd orator. et quicqd p̄hs cogitat hac snia excluduntur. Dñam me vobis vsurpara p̄rās foro rem vero sapia fecit. Sim' ergo frēs et xpm sequamur. Placet p̄silū. et assumpto habitu viri ad monasteriū cui elenus vir dei p̄erat venit q; nullā ad se feminā venire sinebat. Qui etiā quadā vice cū heretico disputās cū vim argumētoz ferre nō posset. magnū ignē accēdi fecit vt ille q; nō cōbureret verā fidem p̄bare h̄re. Quōd cū factū esset prior intravit: et illesus exiuit. Heretic' aut cū intrare nollet: ab oibus expulsus est. Ad hūc igit cū accessisset et se virū diceret. Ille ait. Recte vir diceris q; cuius sis femina virilr agis. Nam sibi eius p̄ditio a deo fuit reuelata. Ab eo igit cū protho et iacinto monasticū habitū suscepit. et se frēm eugeniū ab oib' appellari fecit. Pater aut eius et mater videntes curiū eugenie domū vacuū redisse. merētes vndiq; filiā inq̄ri fecerūt sed minime inuenire poterunt. Interrogāt vates qd de filia factū sit. Qui rident eā a dijs inter astra trāslatā. Quocirca pater imaginē filie fecit. et ipam ab oib' adorari mādauit. Ipsa vero cū socijs in dei timore p̄mansit et mortuo p̄posito ipsa p̄ficā. **E**rat tūc alexādrice matrona quedā diues et valde nobilis melancia nomie quā sancta eugenia oleo pungens a quartana liberauit in noie ihesu xpi. Unde mlti ei misit munera sed nō recepit. P̄dicta igit matrona frēm eugeniū virū esse arbitrās sepi' eū visitabat. Vidensq; elegantia iuuetutis et pulcritudine corpis: in ei' amorē vehemēter exarsit. et qualiter cū eo p̄misceri possit anxia cogitare cepit. Simulans igit languorē: misit vt ad eā veniret. et se inuisere dignaret. Qui cū venisset apuit sibi qualiter ei' amorē capta esset. et qualiter in ei' p̄cupia estuaret. rogās vt secū carnalr cōmisceret. Stratimq; eū apprehēdens amplectit et osculat. et ad crimē hortat. Quōd scū frater eugeni' abhorruit dicēs ei. Recte melācia nomē h̄re cognoscis. nigredinis enī repleta p̄fidia nigra diceris et obscura filia te

De exaltatione sancte Crucis.

nebulæ. amica. diaboli. duræ pollutionis. fomentū libidinis. foror anxietatis perpetue. et mortis filia sempiternæ. Illa vero se deceptā vidēs: ne forte scelus publicaret voluit ipa prior detegere. clamare cepit quod eugenius se voluit violare. Abiit igitur ad philippū prefectū et cōquæta est dicēs. Juuenis quidā p̄fidus xp̄ianus ad me medēdi cā ingressus in me irruēs impudētē voluit me violare. et nisi vni ancille q̄ intra cubiculū erat fuissem liberata suffragio sue me libidini sociasset. Audiens hoc p̄fectus ira accēdit et missa appitorū multitudie eugeniā ceterosq; seruos xp̄i ferro victos adduci fecit. diēq; statuit in quo oēs tradi deberent morib; bestiarū. Accersitis autē eis corā se dixit ad eugeniā. Dic nobis em̄ sceleratissime. hoc vos xp̄s v̄r quē colitis docuit vt oprā corruptionibus detis. et matronas impudētī v̄scania violētis. Cui eugenia demissa facie ne agnosceret r̄ridit. Dñs n̄r castitatē docuit et integritatē seruandā eternū vitā p̄misit. hāc autē melancīā falsam ecclē monstrare possumus sed meli; est vt nōs patriamur q̄ illa cū puera fuerit puniatur. et fructus patrie n̄re depercat. Verunt̄ adducat ancillas quā dicat n̄r sceleris esse testē vt ex ore eius possint refutari mendacia. Quē cū adducta esset. illa a dñā sua doctā p̄stānter sibi opponēbat quod dñam suam opprimere voluit. Cūq; oēs de familia s̄r deprauati sic esse testat̄ur. ait eugenia. Temp; tacēdi transijt. et temp; loquēdi aduenit. Nolo vt impudica in seruos xp̄i crimen imponat nec fallacia gloriē. Ut autē mendaciū veritas super. et sapiētia maliciā vincat. veritatē ostendā nō p̄pter iactantiā sed p̄pter dei gloriā. Et hec dicēs tunicā a capite vsq; deorsum siue vsq; ad angulū scidit et femina apparuit. Dixitq; p̄fecto. Tu michi pater claudia mater. fr̄s bi duo q̄ tecū sedent auitus et fergi. ego eugenia filia tua. Hi duo protus et iacinctus. Qd̄ pater audiēs. et filiā cognoscere incipiens. in amplex; cū m̄re irruit et lacrimas multas effudit. Eugenia autē vestib; aureis induit et in sublime tollit. Ignis autē de celo venit. et melanciam cū suis p̄sumpsit. Sicq; eugenia p̄m̄ et matrem. fr̄s et totā familiā ad fidē xp̄i p̄uertit. ita quod pater a p̄fectura deposit; a xp̄ianis ep̄s ordinat. et in orōne p̄sistens ab infidelib; occidit. Claudia autē cū filijs suis et eugenia romā reuertit et ibi m̄ti ab eis ad xp̄m sūt p̄uersi. Eugenia autē iussu impatoris ligata grandī saxo in tiberim p̄cipitatur. Sed rupto saxo sup vndas incolumis gradiebatur. Tunc in somnā ardētē p̄iicitur: sed extincta for

nace refrigerio vtebatur. Recluditur deinde in tenebrosū carcerē sed lumen splēdidissimū radiabat eidem. Cūq; per .x. dies sine cibo fuisset saluator eidē apparuit. et panem candidissimū sibi porrigens dixit. Accipe cibū de manu mea. Ego sum saluator tuus quē tota m̄ris intētionē amasti. Eodē die quo ad terras descēdit ipse te eripiā: In die igitur natal̄ dñi spiculator mittit et caput ei; abscidit. Quē postmodū m̄ri apparuit. et quod die dñi ea se sequeatur p̄dixit. Clemētē igitur dñica die claudia in orōne posita emisit sp̄m. Protus autē et iacinctus cū ad tēplū ydolorū traberētur orōne simulā crū cōminuerūt. Et cū sacrificare nolent capitis obruncatione martiriū postmodū cōpleuerunt. Passi sunt autē sub valeriano et gallo. Circa ānos domini. cclvi.

De exaltatione sancte crucis cxxx. A

Alтарь sancte crucis dicitur eo quod tali die factus et sancta crux plurimū exaltata fuit. Notandū autē quod ante xp̄i passionē lignus crucis fuit lignū vilitatis quod h̄mōi cruce de lignis vilib; parabatur. Infructuositatis: quod quantumcūq; in monte caluarie plantabatur fructū minime faciebat. Ignobilitatis quod quod erat supplicii latronū. Tenebrositatis: quod tenebrosū et sine oī decore erat. Mortis: quod ibi boves morti tradebant. Fetoris: quod in medio cadauerū parabat. Post passionē vero fuit multiplex exaltata quod vilitas transijt in p̄ciositatē. Un̄ dixit andreas. Salve crux p̄ciosa. etc.

De exaltatione sancte Crucis

Infructuositas in fertilitatem. Canti. vij. Ascendam in palmā et app. fru. et. Ignobilitas in sublimitate. Aug. Cruc. q. erat supplicium latronum transijt ad frontes impatorum. Tenebrositas in claritatem. Christo. Cruc. et cicatrices xpi radijs solis in iudicio erunt lucidiores. Mors in vite perpetuitate. Unde caraf. Ut vñ mors omebat. et c. Ferro: in odoris suauitate. Can. i. Cū esset rex in accubitu suo nardus ad est. cruc. scra. de dit odorē suū.

Exaltatio scē crucis solemniter ab ecclia celebrat qz in ea fides q̄plimus exaltata fuit. Anno em̄ dñi. dccc. p̄mittēte dño flagellari p̄plm suū p̄seuiciā paganorū. cosdroe rex p̄ saz omnia regna terraz suo imperio subiugauit. Hierusalē aut̄ veniēs a sepulcro dñi territ redijt sed tñ partē sancte crucis quā sancta helena ibidē reliquerat asportauit. Nolens aut̄ ab oibus coli vt deus. turrim ex auro et argēto et interlucentib⁹ gemmis fecit. et ibidē solis et lune et stellaz imagines collocauit. Per subriles etiā et occultos ducit quasi de aqua desup infūdebat: et in subterraneo specu equi. quadrigas trabētes in circuitu ibant. vt quasi turrim mouerēt et tonitruū simularēt. filio igitur suo regio tradita in tali pbano p̄phanus residet. et iuxta se crucē dñi collocās appellari ab oib⁹ se deū iubet. Et sicut legitur in libro de mirali officio. ipse cosdroe i throno residēs tanq̄ pater lignū crucis sibi a dextris posuit loco filij. et gallū a sinistris loco spūs sancti. se vero iussit patre nosari. Tūc crachi⁹ impator exercitū copiosius collegit et p̄tra filiū cosdroe iuxta danubiū flumiū dimicatur⁹ aduenit. Tandē vtriusq̄ principib⁹ placuit vt sup pontē soli p̄fligerēt. et q̄ victor existeret sine damno vtriusq̄ exercit⁹ imperiū vsurparet. Decretū etiā exijt. vt quicūq̄ principē suū iuuare p̄sumeret. aurib⁹ absatis et bzachijs. ob hoc continuo in flumine mergeret. At crachi⁹ totū se deo obtulit. et sancte cruce deuotione qua potuit p̄medauit. Ambob⁹ itaqz in p̄sictū durātib⁹: crachi⁹ victoriā dñs p̄tulit. et p̄trariū exercitū suo imperio subiugauit. adeo qz vniuersus p̄pls cosdroe fidei xpiane se subdidit. et sacru bap̄tisma suscepit. Cosdroe aut̄ ignorabat exitū belli: qz cū ab oib⁹ odiret sibi a nemine intimaf. Crachi⁹ aut̄ ad eū p̄uenit et in throno aureo eū sedere repiens eidem dixit. Quia lignū sancte crucis scdm tuū modulā honorasti. si bap̄tismū et fidē xpī suscepis. ad huc vitam et regnū paucis a te acceptis oblidib⁹ obtinebis. Si aut̄ hoc implere p̄tēpseris gladio meo te feriā: et caput tuū precipiā. Cū igit ille acq̄scere

nollet. extracto gladio cum protinus decollauit. Et qz rex fuerat sepeliri p̄cepit. filiū vero suū. x. annorū. quē cū eo regit bap̄tisari fecit. et de sacro fonte ipsum suscipiens regnū paternū ei dimisit. Turrim vero illā destruēs. argētū in predā sui exercit⁹ tribuit. aurū vero et gēmas ad reparandas ecclias quas tirānus destruxerat reseruauit. Sacra igitur crucē suscipiēs hierlēmā repositauit. **C**unqz aut̄ de mōte oliueti descēdens p̄ portā qua dñs passus⁹ intrauerat. in equo regio et ornamento impiali ingredi veller: repēte lapides portē descēderūt. et inuicē quasi mur⁹ vel vnus parues se clauserūt. Sup quo cunctis stupētibus. angelus dñi signū crucis in manib⁹ tenēs sup portā apparuit dicens. Cum rex celoz ad passiōē p̄ hanc portā intraret. nec cultu regio sed humili asello ingrediens. humilitatis exemplū suis cultorib⁹ dereliquit. Et his dictis angel⁹ abcessit. Tūc imperator: lacrimis infusus seipm discalciauit. et vestimenta vsqz ad camisā exiit. crucē qz dñi accipiēs vsqz ad portā humili baiulauit. Moxqz duricia lapidū celeste p̄sensit imperiū. statimqz porta se suberigens. liberū intrantibus patefecit ingressum. Quid aut̄ suauissim⁹ qui eodem die eodēqz mōmēto quo de turri cosdroe sacra cruce fuit ablata. hierlēmā de p̄sarū puincia p̄tam longe terrarū spacia fuerat illapsus: tunc redijt. Dēiqz mirabili suauitate refecit. Rex aut̄ deuotissim⁹ in has crucis laudes p̄cipit. O crux splē didior cūctis astris mundo celebris. hoibus multū amabilis. sanctior vniuersis: q̄ sola fuisi digna portare talentū mūdī. Dulce lignū. dulces clauī. dulcis mucro. dulcis hasta. dulcia ferēs pondera. salua p̄ntem cateruā in tuis hodie laudibus p̄gregatam. tuo vexillo signatā. Sicqz p̄ciosa crux in suo loco restituitur. et antiqua miracula renouātur. Mortui quidā viue restituitur. palitici quatuor curātur. lep̄osi. x. mūdant. ceci. xv. illuminant. demones effugātur. et a varijs languorib⁹ plimi liberātur. Et sic imperator: ecclias reparās et regijs mūerib⁹ cumulās. ad p̄p̄tia remcauit. **I**n croniciis aut̄ hoc gestum aliter narrat. Dicit em̄ qz dū cosdroe occupās vniuersa regna: hierlēm cū za. baria p̄riarcha et ligno crucis cepisset. et crachi⁹ cū eo pacē facere veller: iurauit se cū romanis pacē nō facturū: donec crucifixū abnegarēt et solem adorarēt. Tūc crachi⁹ zelo armatus p̄tra eum exercitū mouit. et p̄sas multis plijs deuastauit. et cosdroe vsqz telifontē fugere cōpulsit. Tandē cosdroe dissentriā incurrens medasan filiū suū in regē coronare voluit

De exaltatione sancte Crucis

Quod sirois primogenitus eius audiens cum eractio sedus inijt patres cum nobilibus persecues in vinculis eiecit. Quae pane tribulationis et aqua angustie sustentas. tandem sagittari et occidi fecit. Postmodum autem oes incarceratos cum patriarcha et ligno crucis eractio destinavit. Ille autem preciosum lignum crucis hierlm detulit. et postmodum constantinopolim deportavit. Nec in multis cronis legitur. **De** hoc autem ligno crucis sic dicit sbilla apud paganos sicut dicit in hist. triptita. Quod ter beati lignum in quo deus extensus est. Hoc forte dictum est. propter vitam nature gratie et glorie que ex cruce puenit. **Apud** constantinopolim iudeus quidam ecclesiam sancte sophie ingressus quandam imaginem christi ibidem perspexit. Qui se ibi solum considerans gladium arripuit. et appropians imaginem christi in gutture percussit. statimque inde sanguis exiit. et iudei faciem et caput aspersit. Qui territus imaginem accepit. et ipsum in puteum precipiciens statim aufugit. Quidam autem christiani eadem obviavit sibi dicit. Unum venis iudeus? Aliquem hominem occidisti. Et ille. falsum est. Cui rursus homo ille dixit. Vere homicidium perpetrasti. et ideo sanguine aspersus es. Et iudeus. Vere deus christianorum magnus est. et fides eius firma proposita probat. Nequaquam enim hominem percussisti christi imaginem. et primus sanguis emanavit de eius gutture. Duxit autem iudeus boves illum ad puteum. et inde sanctam imaginem extraxerunt. Plaga autem in gutture christi ut fertur adhuc hodie cernitur. et iudeus continuo fidelis efficitur. **Apud** siriam in civitate berich quidam christianus sub annua pensione hospicium habens. imaginem domini crucifixi pro lectuli facie in pariete affixerat et ibi orationes suas prout faciebat. Post annum vero aliam domum locavit et imaginem ibidem ex oblivione dereliquit. Quidam autem iudeus predictam domum perduxit. et quadam die unum de suis tributibus ad puerum mutavit. Inter epulas autem ille qui invitatus fuerat casu circumspiciens. imaginem infixam parieti prout. et in illum qui se invitaverat ira fremens cur imaginem ibesu christi nazareni tenere audeat comminatur. Ille autem cum adhuc predictam imaginem non vidisset. sacramentis quibus poterat affirmabat quod illam de qua dixit imaginem penitus ignorabat. Tunc ille placatum se simulans valefecit. et ad principem sue gentis abiens iudeum illum de eo quod viderat accusavit. Iudei igitur congregati ad domum eius perveniunt. et visa imagine illum promelibus duris afficiunt. et extra sinagogam semivivum precipiunt. imaginem vero percussas pedibus. cuncta in ea dominice passionis obprobria renouant. Cum vero latus lancea perforasset. primus

sanguis et aqua vberim exiit. et suppositum vas implevit. Stupefacti iudei: sanguinem illum ac sinagogas detulerunt. et oes infirmi ex ipso muncti propter curabatur. Tunc iudei episcopo terre illius oia potestate narraverunt. et baptismum et fidem christi unanimiter susceperunt. Episcopus autem sanguinem illum in ampullis cristallinis et vitreis servavit. Christianum etiam illum accersit ad se et quis tam pulchram imaginem compositum fuisset inquisit. At ille dixit. Nicodemus illam compositum posuit quam moyses gamaliel. gamaliel zacheo. zacheus iacobo. iacobus simoni reliquit. Sicque in hierlm vsque ad exidium vrbis fuit donec inde a fidelibus in regnum a gripe delata. et inde ad patriam meam deducta. a parentibus meis ad me hereditario iure devenit. factum est hoc anno domini. dcc. l. Tunc omnes iudei sinagogas in ecclesias consecraverunt. Et extrunc hic mos inolevit ut ecclesie consecrarentur: quae ante tamen altaria consecrabatur. Propter istud miraculum ordinavit ecclesia. v. kalendas decembris memoriam fieri dominice passionis. vel ut alibi legitur. v. idus novembriis. Unde et rome consecrata est ecclesia in honorem salvatoris: ubi ampulla cum illo sanguine reservatur. et solemne festum tunc agitur. **Cur** tus crucis etiam apud infideles maxima potentia comprobatur. Nam ut gregorius in. iij. dialogorum libro prime morat andreas fundane civitatis episcopus. dum quadam sanctimoniali feminam secum habitare permitteret antiquus hostis cepit illius speciem oculis mentis eius imprimere ut in lecto nequaquam cogitaret. Quadam vero die iudeus quidam romam veniens. cum iam die declinare cerneret. et ubi manere posset minime repisset. in quodam templo apollinis ad manendum se protulit. Qui ipsum locum illius sacrilegum primescens quousque fidei crucis minime haberet. signo crucis tamen se munire curavit. Nocte autem media evigilans vidit magnos lignorum spiritu turbam quasi in obsequium cuiusdam patris stare eosque ceteris perat in eorum medio comsedere qui cepit singulorum spirituum sibi obsequentium causas accusosque discutere. quatenus unusquisque quantum egisset nequitiie inveniret. Modum autem discussionis gregorius breviter perstrinxit. Sed ex filiis in quodam exemplo quod legitur in vita patrum innoscere potest. Nam dum quidam in templum ydolorum intrasset: vidit sarbanam sedentem. et omnem eius militiam ei assistentem. Et veniens unus de malignis spiritibus adoravit eum. Cui ille. Unde venis? Et ille. In illa provincia fui: et ibi bella plurima suscitavi: et perturbaciones multas feci. et sanguinem copiosum effudi. et veni nunciare tibi. Et sarbanam ait. Quanto tempore hoc fecisti. Cui ille. In. xxx. diebus. Et sarbanam

c. iij

De sancto Iohanne christostomo.

Quare tanto tpe hoc fecisti. Et ait astantibus. Ite et flagellis eū cedite et duri verberate. Et secūsus veniens adorauit eū dicēs. In mari dñe eram et cōmōtiones maximas excitauit. et naues multas demergēs: hoīes q̄plures occidi. Et ait. Quanto tpe hoc fecisti? Et ille. In .xx. dieb. Et iussit hunc sūtr flagellari dicēs. Ita modicū tāto tpe laborasti. Et terci⁹ veniēs ait. In quadā ciuitate fui. et rixas i q̄busdā nuptijs excitauit. et multā sanguinis effusione feci. et sponsum ipsum occidi. et veniūciare tibi. Cui dixit quāto tpe hoc fecisti? Et ille. In .x. dieb. Et ille ait. Nōne plura in tot diebus opar⁹ es? Et iussit eū a circūstantib⁹ verberari. Et quart⁹ veniēs ait. In heremo mansi p. xl. annos. circa quendā monachum laborauit. et vix tandem ipsum in lapsum carnis p̄pirauit. Quōd sathan audiens de folio suo surrexit. et eū osculās de capite suo coronā abstulit: et capiti illi⁹ imposuit. ac ip̄m secum p̄sedere fecit dicens. Magnā rem fortiter egisti. et plus oibus laborasti. Nūc igit vel silis potest esse modus illi⁹ discussionis quē gregori⁹ pretermittit. Cū ergo singuli spūs exponerēt qd̄ egissent. vnus in mediū p̄siliit. et quāta carnis tēptatione de illa sanctimoniali femina andree animū cōmouisset aperuit. Addens q̄ heri hora vesperarū vsq̄ ad hoc ei⁹ mentē traxerit. vt in tergū ei⁹ blandiēs alapā daret. Tūc malign⁹ spūs eū horreatus est: vt p̄iceret qd̄ cepisset. vt illi⁹ ruine singularē inter ceteros palmā teneret. Precepitq̄ vt quererēt quisnam esset ille qui iacere in templo eodem p̄sumpserat. Cū autē ille vebemēti⁹ palpitaret et missi spūs eū crucis mysterio signatū viderent. territi clamauerūt. Vere vas vacuū s̄ signatū. Ad hanc vocē p̄tinus illa malignoz turba disparauit spiritū. Jude⁹ autē p̄curus ad ep̄m venit. et ei oīa p̄ ordinē enarrauit. Quōd ille audiēs vebementer ingemuit. et omnē mulierē a domo sua p̄tinus remouit. et iudeū baptizauit. Refert quoq̄ greg. in li. dyalo. qd̄dam sanctimonialis ortū ingrediēs et lactucā sp̄ficiēs p̄cupiuit eamq̄ signo crucis b̄ndicere oblita auide momordit. Sz arrepta a diabolo p̄tin⁹ cecidit. Cū autē beatus equicus ad eam venisset diabol⁹ clamare cepit ac dicere. Ego quid feci. ego qd̄ feci? Se debā hic sup lactucā: illa venit et momordit me. Ad imperiū autē p̄dicti viri diabol⁹ mor de ea exiuit. Legit in hysto. eccl. qd̄ gētilēs p̄ alexandriā arma terapis in parietib⁹ depinxerāt. Theodosi⁹ vō ill⁹ deletis signū crucis depingi mādauit. Quo viso gētilēs et sacerdotes ydolorū baptizati sunt. dicētes traditū esse q̄b antiquis q̄ ea que colebant starent: donec ve-

niret signū illud in quo est vita. Quedam tūc facta apud illos quas sacram vocabant habebat formā crucis quam dicebāt inter p̄rari vitā futuram.

De sancto iohanne crisostomo.
cxxxii.

Iohannes cognomine chrisostomus antiochenus. filius seculi et anture nobilitatis fuit. Cuius vita genus conuersationis et persecutio in historia tripartita plenius declaratur. Qui cum per se studium impedisset. tandem hanc de ferens diuina lectionibus incubebat. Qui per se oratione propter castitatis zelum seuerior: bebat. et seruum magister mansuetudini seruiebat. Et propter vite rectitudinem incantus ad futura prospicere nesciebat. In fabulatione arrogans a nescientibus putabatur. In docendo erat precipuus. in exponendo egregius ad mores coercendos optimus. Regnaribus igit archidiacono et honorio augustis et damaso in romana sede presidere factus est episcopus. Qui dum vitam clericorum recte corrigere voluit: oēs in sui odium pertraxit. et eum velut furiosum declinabat. et apud omnes ei detrahebant. Et quod nunquam aliquem ad prandium inuitabat. nec ab aliquo inuitari volebat. dicebant eum hoc ideo facere: quod turpiter manducaret. Alii propter excellentem et exquisitum usum ciborum hoc eum facere predicabant. Reuera autem propter abstinentiam. stomachum et caput sepe dolebat. et ideo prandiorum epulas cuitabat. Populus autem propter sermões quos in ecclesia faciebat eum plurimum diligebat. parumpendens quod contra eum emuli loquerentur. Apposuit quoque iohannes et quosdam propter obuiare. et ideo contra eum magis inuidia est

De sancto Johanne christostomo

accensa. Aliud quoque fecit quod cunctos valde commo-
uit. Eutropius namque propositus imperatoris et hinc con-
sulis dignitatem volens in quibusdam ad ecclesiam fugi-
entibus se vindicare. studuit ut lex ab imperatore po-
neretur ut nullus ad ecclesiam profugeret. imo quod dudum re-
fugerat extraheretur. Post paucos autem dies cum eu-
tropius regem offenderet ad ecclesiam mox profugit.
Epi autem hoc audiens ad eum sub altari latitans ac-
cessit: et omeliam increpatoriā contra eum faciens ipsum
durissime obiurgavit. Ex qua re multos offendit
eo quod homines infelices noluit misericordiam impedire. Sed
insuper non desistit obiurgare. Imperator ergo eutro-
pium rapiens eius caput abscidit. Pro diuersis igitur
causis multos homines fiducialiter obiurgabat. et ideo
erat plurimis odiosus. **Theophilus** autem alexandri-
nus episcopus iohannem deponere volebat. et presbiterum quem
dam nomine ysidorum intrudere affectabat. et ideo causas
depositionis diligenter querebat. Populus autem defende-
bat iohannem. et eius doctrina mirabili audientia pa-
sebatur. Sacerdotes quoque iohannes secundum ecclesiasticas
sanctiones viuere cogebat. dicens non debere frui
honore sacerdotum quod eorum vitas preterirent imitari.
Non solum autem ciuitatem constantinopolitanam strenue
gubernabat sed et plures circumadiacentes provin-
cias imperiali auctoritate prouide legibus ordinabat.
Cumque cognouisset in fenice adhuc demonibus sacri-
ficia ministrari. clericos illuc et monachos destina-
uit. omniaque templa ydolorum destrui fecit. **Eo-**
dem tempore gaimas quidam erat genere celticis. filio
barbarus studio tyrannico uehementer elatus. arria-
na heresim deperit. magister tamen militum factus. Dic
imperator rogauit. ut intra ciuitatem sibi suisque ecclesiam
vnam daret. Quod cum promississet. rogauit iohannem ut
ecclesiam suam illi concederet. ut sic eius tyrannidem refrena-
ret. At iohannes uirtute fortissimus ac torus zelo ignitus.
noli inquit imperator hoc promittere. nec sanctum ca-
minibus dare. nec hunc barbarum metuas. Sed ambos
nos iube vocari et sub silentio inter nos quod dicunt
audi. Ego namque huius linguam sic refrenabo. ut
huiusmodi petere non presumat. Quod audiens
imperator gauisus est. et utrumque altera die vocauit.
B Cumque gaimas unum pro se oratorum peteret
ait iohannes. Ubique tibi diuina domus aperta est ut nullus
te ueret orare. At ille. Ego alterius secreta sum. et unum
templum cum meis habere depono. Multos quidem
pro romana republica labores assumpsi. et ideo non
debeo in mea petitione penitere. Cui iohannes. Plurima
premia et que transcendunt tua certamina recepisti
Magister militum factus es. solari toga insuper ex-
ornatus et oportet te considerare quid dudum fueris. et

qualis modo spectariis. Que prisca paupertas et
quod modo substancia. Quibus uestimentis autem utebaris
et quibus ornaris modo. Igitur quod pauci labores
maxima tibi premia protulerunt. propter honorantem te non
sis ingratus. His sermonibus eius os obstruit.
ipsumque compulit ut taceret. Dum igitur constantinopoli-
tanam urbem strenue gubernaret. gaimas imperium
ambiens cum in die nichil agere posset nocte barba-
ros misit quod pallacium peremeret. Tunc aperte mo-
stratum est quod sanctus iohannes custodiebat ciuitatem.
Barbaris enim angelorum armatorum iungens corpus
habentium copiosa turba apparuit que ipsos pro-
nus effugauit. Quod cum domino suo nunciasset ille valde
de mirat' est sciens exercitum militum per ciuitates aliam
constitutum. Cum igitur sequenti nocte eos iterum desti-
nasset: a visione angelorum sunt sine effugati. No-
tissime ille egressus miraculum vidit et fugit. est
miles in die latere et nocte ciuitatem custodi-
re. Egressus inde ad trachiam iuit. et magno progre-
gato exercitu contra vastabat. timoribus cunctis bar-
baricam feritatem. Imperator ergo iohanni sanctissimo
legationis imposuit. Ille autem inimicitiarum immen-
sor alacriter est prouectus. Gaimas uero agnos-
cens eius fiduciam pietate assumpta longo itinere
eidem occurrit suisque oculis dexteram eius circumposuit.
et filios suos sacra eius genua osculari precepit.
Iohannes namque uirtutis iohannes fuit ut etiam ualde terri-
biles humiliari cogeret et timere. **E**odem
quoque tempore questio mota est uerum deus corpus haberet.
ex qua questione preteritiones et certamina surrexe-
runt. alijs hoc. alijs aliud affirmantibus. maxime tamen
monachorum turba simplicium est decepta. dicentium
deum forma corporis esse distinctum. Theophilus autem
episcopus alexandrinus peritiam sapiebat. ita ut in ecclesia
propter eos qui humane forme deum asseruerat preten-
deret et deum incorporeum predicaret. Quod egiptiorum
monachi agnoscentes habitacula sua reliquerunt.
et alexandriam ueniens seditionem propter theophilum
excitauerunt. ita ut eum occidere niterentur. Quod ille co-
gnoscens et timens. ait illis. Sic uos inquit uideo si-
cut dei uultum. Et illi. si uere inquit dicit. quod uultus
dei sic est ut noster: anathematiza libros orige-
nis qui nostre opinioni aduersant. Quod si non feceris
qui imperatoribus et deo rebellis es. a nobis obpro-
brium sustinebis. Et ille. Nolite in me seuire. Ego
quidem que uobis placet facio. Et sic monachos a
suo impetu reuocauit. Exercitati uero et perfecti mo-
nachi in hoc seducti non sunt. sed simplices ardore
fidei propter fratres peritiam sapientes insurrexerunt et
multos occiderunt. Dum hec in egipto fierent

De sancto Iohanne christostomo.

iohannes apud constantinopolim doctrina florebat et apud omnes admirabilis habebatur. Verum cum arriani plurimum pullulareret et extra civitatem ecclesiam haberent. sabbato tamen et dominica intra portas et porticos congregati hymnos et antiphonas nocte cantabant. Diluculo autem cum ipsis antiphonis per mediam civitatem portas egressi ad suam ecclesiam percurrerent. Hec autem ad vituperationem orthodoxorum facere non cessabant. frequenter hoc decantantes. Ubi sunt qui dicunt tria virtute vnum. Iohannes autem metuens ne simplicibus his cantibus traheretur instituit ut fidelium turba nocturnis hymnis iusseret. ut et illorum opus obscuraret. et fidelium professio firmaret. fecitque cruce argenteeas quae cum argenteis cereis portabatur. Tunc arriani zelo accensi invidie usque ad necem insurgunt. Una igitur nocte petra percussus est bryson eunuchus augusti qui ad hymnos exercendos a iohanne fuerat deputatus. Sed etiam quidam de populo utriusque partis extincti sunt. Ex his mortui improbi prohibuit arrianos hymnos publice decantare. **E**o tempore seucurianus gabalensis episcopus honorabilis apud multos peccator et ab ipso imperatore et augusta multum dilectus constantinopolim venit. et a iohanne gratanter susceptus est. Cumque iohannes asiaticum perisset suam eidem ecclesiam commendavit. Ille autem non fideliter ambulabat. sed semetipsum populo commendabat. Serapion autem clericus iohannis hoc iohanni studuit nunciare. Transiit autem seucuriano non assurrexit serapio. Ille autem indignatus clamavit. Si serapion clericus non mortuus fuerit. christus in humana natura natus non est. Hec audiens iohannes rediit et ipsum tanquam blasphemum de civitate eiecit. Ad augustum multum displicuit. et ipsum revocari fecit. rogans iohannem ut ipsum sibi recedat. Qui nullatenus acquievit donec augusta filium suum theodosium eius genibus imponeret supplicans et iurans ut seucurianum recedat. **E**odem quoque tempore theophilus alexandrinus episcopus diocorum virum sanctissimum et ysidorum patrum sibi amicissimum iniuste eiecit. Qui constantinopolim venit. ut principum et iohanni eius facta narraret. Iohannes autem eos quidem honorabat sed an cause cognitionem cum eis participare volebat. falsus tamen rumor ad theophilum venit quod iohannes cum illis communicaret et eis auxilium ferret. At theophilus indignatus non solum in illos vindictam exercere sed iohannem deponere fortiter se armabat. Celas igitur intentionem suam misit ad singulas episcopos civitatum dicens se origenis velle libros donare. Epiphanium quoque episcopum apertum virum sanctissimum circumvenit et amicum fecit. rogans ut et ipse sibi libros origenis donaret. Epiphanius propter sui sanctitatem eius

fallacias non attendens. apud ciprianum suos episcopos provocavit et lectionem origenis inter dixit. rogans iohannem plures ut se ab horum lectione librorum suspenderet et quae ordinata fuerant confirmaret. Iohannes autem hoc parvipendens in doctrina ecclesiastica laborabat. et in ea florebat. nichilque de his quae contra eum cogitabantur curabat. Demum theophilus odium diu celatum manifestavit. et se velle iohannem deponere indicavit. Mox inimici iohannis multique clerici et peccatorum palatii tempore oportum inveniunt. nitentur ut contra iohannem apud constantinopolim concilium fieret. Post hoc autem epiphanius constantinopolim venit. damnationem librorum origenis secum ferens. et in vituperationem iohannis cum theophili declaravit. Et quod dam propter epiphanius reverentiam damnationi librorum origenis subscriberebant. plures autem hoc facere recusabant. quorum vnum fuit theotinus sibi presul vir rectitudine vite famosissimus. Qui ita respondit. Ego inquit o epiphanius eius quod dudum bene recevit. iniurias non fero neque rem blasphemam repetere presumo. danans ea quae priores nostri respicere noluerunt. Nam neque malam doctrinam in libris eius esse suspicio. Qui his per melias inferunt nesciunt semetipsos. Athanasius autem defensor niceni concilii contra arrianos testis fidei hunc virum appellat. illi liberos suos coniungens et dicens. Mirabilis inquit et laboriosissimus origenes hoc de filio dei nobis testimonium prohibet. asserens coeternum eum patri. Iohannes autem indignatus non est cur ab his regulis in ecclesia sua epiphanius ordinatio fecerit. Sed tamen rogabat ut inter episcopos cum se maneret. At ille nec se cum eo manere nec orare respondit. nisi diocorum eijceret. et damnationem librorum origenis subscriberet. Iohannes hoc facere renuente. adversus iohannem ab eius invidis epiphanius incitatus. Unum epiphanius libros origenis donavit. et diocorum adiudicavit. et iohanni tanquam horum defensori detrabere cepit. Cui iohannes mandavit. Contra regulas multas fecisti o epiphanius. Primum quod ordinationem fecisti in ecclesia sub meo iure constituta. Deinde quod in ea autoritate propria sacra celebrasti. Et rursus quod invitatus excusasti. et nunc denuo quod in te ipsum perfidis. Qua propter observa ne in populo seditio oriat. et tui rei periculum ipse suscipias. Hoc autem audiens epiphanius discessit. Qui cum ad ciprianum revertitur esset. mandavit iohanni. Spero quod episcopus non morieris. At ille respondit mandavit. Spero quod ad patriam tuam non redibis. Quod sic evenit. Nam epiphanius in via obiit. Et iohannes post modum de episcopo depositus in exilio vitam finivit. **A**d sepulcrum autem tui epiphanius viri sanctissimi. demones expellunt. fuit autem vir mire liberalitatis

149
De sancto Johanne christostomo.

tis ad paupes. Qui cum quadam vice totam ecclesiam pecunia erogasset: et nichil sibi remansisset: quodam subito veniens sacculum multarum pecuniarum sibi obtulit ac discessit. Nec unquam venerit aut quo abierit scitum fuit. **P**auperes quidam volentes epiphanium decipere ut aliquid eis daret: vultu eorum superinum se in terra prostravit. alter super eum stans quasi mortuum flebat. et quod nichil vultu eum sepelire possit habet querulis vocibus clamabat. Epiphanium igitur superveniens ut in quiete dormiret oravit. et sepulture necessaria ministravit. homo minime consolatus abiit. Ille autem socium pulsans dicebat. Surge hodie tuis laboribus epulemur. Quem cum crebro pulsasset. et mortuum agnovisset. ad epiphanium cucurrit. et quod acciderit nunciavit ac ut eum resuscitaret rogare cepit. Ille autem benigne eum consolatus est. non tamen eum resuscitare voluit: ne ministris dei facile illudat. **T**ertium cum epiphanium discessisset relatum est iohanni quod eudoxia augusta pro eum epiphanium incitasset. Qui solito zelo accessus sermonem ad populum fecit qui cunctarum mulierum vituperationem omnimoda pertinebat. hic sermo ab omnibus est acceptus ut quatuordecim pro augusta sit platus. Quod tamen augusta cognovisset imperatori quaesita est dicens pertumescit illata vultu in eum potius reducere. **M**ortuus ad hec imperator pro iohanne precepit sinodum celebrari Theophilus igitur festine episcopus vocabatur. Desiderio iohannis inimici alacriter persequerentur. superbum et impium eum vocantes. Universi igitur episcopi apud constantinopolim constituti non iam de libris origenis tractabant sed pro iohanne se manifesti erigebant. **M**itantes igitur pro iohanne ipsum citaverunt quod eos quasi inimicos vitare censuit. ac universalem sinodum fieri proclamavit. Illi vero quater eum denuo citaverunt. Qui cum eos refugeret. et si nodum fieri proclamaret. dannaerunt eum in nullo eum culpantes nisi quod vocatus noluit obedire. Quod populus audiens ad seditiones maximas excitatus est. et cum trahi ab ecclesia non sinebat sed ut hoc ad maius referret periculum proclamabat. **I**ussio autem principis compellebat eum velociter cucurrit: et in exilium deportari. **J**ohannes autem timens ne in populo seditio oriret: nesciente populo semetipsum tradidit in exilium deserendum. Quod cum populus cognovisset importabilis seditio est exorta. ita ut etiam multi inimicorum eius ad misericordiam moverentur: dicentes eum calumniam passum quem paulo ante desiderabant videre depositum. **S**everianus autem de quo supra sermo habitus est in ecclesia dicens iohanni detrahebat dicens. Et si nullum aliud crimen haberet eius tamen superbia depositionis eius causa sufficiens potest esse. **D**icit igitur pro imperatore et episcopus immensa seditione in populo augusta imperatorem rogavit: ut io-

bannem de exilio reduci faceret. **T**erremotus quoque maximus civitatem inuasit diebus cunctis hoc accideret propter iniustam electionem iohannis. **M**issi igitur sunt legati ad iohannem rogantes ut cito rediret: et civitati precibus suis omnibus subveniret. et in populo seditionem excitatam sedaret. **A**lij quoque post illos. et rursus alij destinati sunt qui eum cito redire compellerent. **Q**ui eum redire nolentem ad propria cito redierunt. eisdem cum cereis et lampadibus universo populo occurrentem. **I**pse autem in episcopali sede residere volebat dicens oportere hoc fieri iudicio sinodali. et eos qui dannaerant suam sententiam revocare. **P**opulus autem miro modo accendebatur eum in episcopali sede residentem videre: et verba doctoris audire. **P**revaluit igitur populus coactusque est sermonem facere ad populum: ac in sua cathedra residere. **T**heophilus igitur aufugit. **Q**ui cum constantinopolim advenisset: mortuus est eiusdem civitatis episcopus. et ibi lamon sanctissimus monachus est electus. **A**t ille eum crebro refugeret. ei theophilus suadebat ut sue electioni assensum preberet. **T**unc ille promisit dicens. **T**ras quod domino placet implebitur. **C**raftina ergo die venientes ad cellam suam eum ut episcopatum susciperet instanter rogabant. qui ait. **O**remus primo ad deum. **Q**ui dum oraret mox cum ipsa oratione terminum vite suscepit. **J**ohannes itaque doctrine sedule insistebat. **E**o autem tempore statua argentea clamide circumamicta in platea iuxta ecclesiam sancte sophie ad honorem eudoxie auguste constituta erat: ubi milites et percerus lusus publicos exercebant. **Q**uidam iohanni plurimum displicebat. cum videret hoc ad ecclesiam spectare iniuriam. **C**onsuevit igitur fiducia rursus linguam suam armauit. **E**t cum oporteret principes supplicationis verbo deflectere ut a tali lusu recederent hoc non fecit sed impetu sui versus eloquium iubentes fieri talia maledicebat. **A**ugusta vero rursus ad suam hoc trahere iniuriam. et denuo laborabat ut adversus eum sinodum iterum celebraret. **H**oc sentiens iohannes illam famosissimam in ecclesia protulit omeliam cuius initium est. **R**ursus herodias vesanuit. rursus turbata. denuo caput iohannis in messorio percussit accipe. **Q**uid factum ad iracundiam populi incitavit augustam. **D**um autem quidam iohannem vellet occidere a populo est apprehensus et ad iudicandum traditus. **S**ed a prefecto ne occideret creperet est. **Q**uidam etiam servus cuiusdam presbyteri in eum impetum faciens ipsum occidere molitur est. **Q**ui dum a quodam teneretur. ipsum qui tenebat. et alium astantem et tercium percussit. **T**unc clamore facto multis concurrerunt plurimos interfecit. **E**t illo tempore populus iohannem custodiebat eius domum diebus ac noctibus munitis. **S**uadente

De sanctis Cornelio et Cipriano.

igitur augusta epi constantinopolim puenerunt. et accusatores iohis fortiter insistere ceperunt. Cum aut festiuitas natalis dñi supuenisset madauit imperator iohi q: nisi prius criminib' exiret. no' comunicaret eidē. Epi aut nichil ptra eū repperūt. nisi q' post depositionē residere in sede epali sine peccato p'cipio psumpsiss. Et sic dānauerūt eū. **A**p'propinquare tandē solēnitare pascale madauit ei imperator: n' posse secū in ecclia manere. cū euz duo p'cipia p'denassent. Vacabat igit iohes et nequa q' in eccliam descēdebat Illi q' iohi fauebāt iohāntē dicebātur. Post hoc aut imperator: iohannē de ciuitate expelli fecit. ac duci in exiliū in quandā ciuitatē parua vbi fines sūt ponti imperiq; romani q' loca crudelib' barbaris sunt vicina. Sed clemēs dñs nō pmisit diu in locis talib' athletā suus fidelissimū cōmorari. Hoc innocēti' papa audiēs moleste ferebat: volensq; p'cipiū celebrare scripsit clero constantinopolitano: ne iohi successorē aliquē ordinārēt. **C**ū igit longo fuisset itinere fatigatus et dolore capitis vehemētissime cruciatus. nec nō et ardore solis intolerabilem pateret. sancta illa ania in cumanis. xiiij. die mēsis septēbris e carne soluta est. Duo defuncto grādo uehemēs in constantinopolim et oīa suburbana descēdit dicētib' cunctis hoc dicit iracūdia gestū esse. eo q' iniuste iohannes fuerit p'denat'. Quib' verbis fidem fecit mors auguste. p'rin' subsecuta. Quarta nāq; die post grandinē est defuncta. Mortuo quoq; oim doctore ferrariū. occidētales epi cū onēralib' nullaten' cōmunicare voluerūt: donec illi' sacratissimi viri nomē inter p'decessores epōs poneret. Uerum theodosi' xpianissim' filius p'dicti archadij q' aui sui nomē et pietatē tenebat: sacras hui' doctoris reliqas in mense ianuario in regiā ciuitatē transferri fecit. Cui fidelissim' p'p'us cū lampadibus et cereis obuiauit. Theodosi' aut suppliciter eius adorās reliqas. p' archadio et eudoxia genitoribus supplicauit. vt ignorāter delinquentib' veniam p'donaret. Dudū em parētes ei' mortui fuerāt. Hic theodosius clemētissim' fuit. adeo vt nullum se ledentiū morti adiudicaret dicēs. Utinam esset michi possibile ad vitā etiā mortuos reuocare. Si' curia monasteriū videbat matutinas laudes agebat. codices diuinos legebat. Huic erat vxor: noīe eudoxia q' heroy. o metro poemata mltā p'fecit. Habuitq; filiā noīe eudoxiā quā valentiniano quē imperatorē fecerat dedit vxorē. Decoīa de hystoria triplicita extracta sunt. Mortu' est aut circa annos dñi. cccc.

De sanctis cornelio et cipriano. cxxii.

Cornelius interpretatur intelligēs circūcisōnē. Ipse em intellexit et intelligēdo seruauit circūcisōnē a supfluis licitis: et etiā necessarijs. Uel corneli' dicit a cornu. et leos qd est p'p'us. quasi cornu. id est. fortitudo p'p'li. **C**iprianus dicit a cipro qd est mixtura. et ana qd est sursum. Uel dicit a cipro qd est melicia vel hereditas. Ipse em habuit supnā mixturā grē et virtutū melitiā peccatorū. et hereditatē celestiu gaudiorū. **C**ornelius papa successor sancti fabiani a decio cesare cū suis clericis i exiliū relegat. Ibiq; a scro cipriano carthaginensi epō lras p'fortatiōis accepit. Tandē de exilio reduct' decio p'stat. et dū immobilis pmaneret: iussit eum decius plūbatis cedi. p'cepitq; vt ad templū martiris duceret. vt ibi aut sacrificaret. aut sententiā capitalē subiret. Cū ergo illuc diceret: miles quidā rogauit eū vt ad domū suā diuenteret. et p vxore sua salustia q' p. v. ānos paralytica iacebat oraret. Que dū ad orōnem ei' sanata esset. xx. milites cū ipa et viro suo dño crediderūt. Qui oēs iubēte decio ad templū martiris deducti. et in illud expuētes cū scro cornelio martirizati sunt. Passus est autē circa annos dñi. cclij. **C**iprian' aut carthaginēsis epō in eadē ciuitate patrono p'cōsuli p'ntat. Qui cū a fide nullaten' mutari poss. in exiliū mittitur. Inde q; reuocat' ab anglrico. p'consule qui patrono successerat sententiā capitalem accepit. Qua sentētia lata dixit ciprian'. Deo grās. Cum

De sancta

Eufemia

autem ad locum cum spicatore venisset: p[re]ce
pir suis ut eidē spiculatori pro mercede .xv. aure
os darent. Accipiensq[ue] lintib[us] manu sua oculos
regit. et sic coronā suscepit. circa annos dñi. cclvi.

De sancta eufemia cxxxiii A

Eufemia dicitur ab eo quod est bonum. et femina
quasi bona femina. id est utilis. honesta et de
lectabilis: quia hoc triplici modo dicitur bonum.
fuit enim utilis alijs per conversationem. honesta sibi per
modum propositionem. delectabilis deo per celestem prem
pationem. Vel eufemia dicitur quasi eufonia quod est
suavis sonoritas. Suavis autem sonus fit tribus mo
dis. scilicet voce ut in cantu. pulsu ut in cathara. flatu ut
in organo: sic beata eufemia fecit deo dulcem sonum
cum voce predicationis. cum pulsu bone operationis. et
cum flatu interne deuotionis

Eufemia filia senatoris videns christianos t[em]p[or]e
dyocleciani tam diuersis penis lamari. ad
p[re]senciam iudicis peruenit. et christum publice co
fiteens exemplo sue p[re]sentie etiam viros animos p[ro]ferta
bat. Cum igitur iudex christianos successiue occideret.
alios p[re]sentes esse iubebat ut saltem territi immola
rent dum p[re]sentes tam crudeliter lamari viderent. Cum
ergo coram eufemia sanctos crudeliter deturbarer ipsa
eorum p[re]sentia amplius puocata iniuriam a iudice se
pati clamabat. Tunc iudex gauisus est: putans eam
sacrificijs velle p[re]sentire. Unde cum ab ea quam sibi in
iuriā faceret requisisset. Illa ait. Ego sum genere no
bilis cur michi ignotos et aduenas anponis et pri
ores facis ad christum p[ro]tingere et ad p[ro]missam gloriam

peruenire. Cui iudex. Putabam te ad mentem redisse.
et gaudebam te tue nobilitatis vel sexus meminisse
Reclusa igitur in carcere. et sequenti die cum vincis si
ne vinclo adducta iterum grauissime est p[ro]p[ri]a cur co
tra legem imparum sibi soli a vinculo p[er]ceret. Tunc ala
pis durissime cedidit. et in carcere reclusa. Quam iu
dex securus ex libidine opprimere voluit. Sed illa vi
rili reluctante manu eius versus diuina p[ro]trahit. Tunc
putans se incantatum. p[ro]positum domus sue ad ipsam dire
xit multa p[ro]mittens si eam faceret p[re]sentire. Sed ille
carcerem clausus nec clauibus aperire potuit nec securi
bus frangere: donec a demone arreptus. clamans et se
ipsum dilanians vix euasit. Deinde educta posita
est super rotam cuius vectes carbonibus pleni erant. et ar
tifer intra rotam tale signum trahentibus dedit: ut quando so
num faceret sil traberetur. et sic exente igne vectes cor
pus eius dissiparet. Sed nutu dei ferramentum quo ro
ta p[ro]p[ri]a de manu eius decidens sonum fecit. et continuo
illis trahentibus rota artificum p[ro]minuit. et eufemiam sta
tem super eam illesam seruauit. Tunc parietes artificis la
mentantes supposito igne ipsam cum rota p[ro]burnere vo
luerunt. Sed rota combusta eufemia ab angelo soluta in
quodam loco excelso i columinis stare aspiciat. Appel
lianus iudicis ait. Viri christianorum non nisi in ferro vi
cif. Unde p[ro]furo ut eam facias decollari. Erectis igitur
scalis cum quidam ad eam capiendam manum mittere vel
let mox torculari solutus vix inde seminiui eductus
est. **A**lius autem nomine sosteres ascendens p[ro]
nuo mutat ab ea veniam petijt. et euaginato gla
dio ad iudicem clamauit quod seipsum liberum occideret.
quod eam quam angeli defendebant p[ro]tingeret. Denique
inde educta. iudex cancellario suo dixit ut ad eam
oculos petulantes iuuenes puocaret. Qui tandem illas
illuderet donec fatigata deficeret. Sed ille ad eam
ingrediens. et multas virgines splendidissimas cir
ca eam orantem videns. monitis eius p[ro]tinus christianus
effectus est. Preses vero per capillos virginem suspenderit.
Sed immobilem p[ro]manentem negato cibo in carceres
reclusit fecit. ut vii. die inter quatuor magnos la
pides sicut oliua p[ro]stringeret. Illa vero quotidie ab
angelo satiata. dum vii. die intra lapides durissi
mos posita esset: ad eius orationem ipsi lapides in ci
neres tenuissimum sunt redacti. Unde preses se vincit a
puella erubescens eas in foueam p[ro]ici iussit ubi tres
rante immanitatis bestie erant que omnem boiem
deglutiret. Que statim blandiendo ad virginem p[ro]cur
rentes et iunctis ad inuicem caudis ei quasi cathe
dram ad sedendum p[re]bentes iudicem hoc videntem
vehementius confuderunt. Unde cum preses fere
pre angustia moreretur. ingressus carnifex ut dicitur

sui iniuriam vindicaret. gladiū in latus suū fixit. et xpi martirē fecit. Quē iudex p mercede veste serica induit. et torque aurea circūdedit. Sz egre diens a leone arripit. et ab eo penitus deuoratur. Unde sui eū diuti' pqrētes vir pauca ei' ossa cū veste serica et torque aurea repperit. Pūsc' quoq; iudex seipm comedens mortu' est inuērus. Sancta aut eufemia in calcedonia cū honore sepulta est. Meritis cui' oēs iudei et gentiles calcedonie in xpm crediderūt. Passa est aut circa annos dñi cclxx. **A**mbrosi' de hac virgine in pfatione sic ait. Virgo almagriūpbatricis eufemia. v̄ginitatis retinēs mitram. passionis meruit vestiri corona. Cui' p̄cibus hostis inimicus euincitur. p̄scus ad uersarius supatur. a fornicis igne virgo sospes eripitur duri lapides in pulcre p̄uertur. fere mansuescūt collaq; submitūt atq; oīa penaz sup p̄licia eius orōne supantur. Nouissime gladij mucrone confossa. carnea relinque's claustra. celesti choro iungitur leta. Desacra virgo tibi dñe ecclesiā tuā p̄medet. hec p nobis peccatorib' interpellat. hec etiā vota nra vt virgo vernula illibata tibi p̄stet.

De sancto lamberto. cxxxiiii. **A**

Lambert' nobil' genere sz nobilior sanctitate vite. et a primeuo etatis sue lris eruditus adeo p sui s̄citate ab oibus amabat. vt p' theodardū mḡm suū trecēsis ecclie in ep̄m meruit pmoueri. Quē childeric' rex plimū diligebat. et p oibus ep̄is carū sp̄ hēbat. Sed cre-

scente inuidoz malicia eū sine causa impij expellentes honore debito priuauerūt. et feramundū in ei' cathedra statuerūt. At lambert' monasteriuz ingressus p. vii. annos ibidē optime p̄uersat' est. Quadā v̄o nocte ad orōnez surgēs in paumēto p ignorantia sonū fecit. Quod audiēs abbas dixit. Quisq; hūc fecit sonū stari vadat ad crucē. Tūc lambert' illico nudis pedib' in alicio ad crucē cucurrit ibiq; tādū et in niue et gelu ac glacie fix' stetit donec fr̄b' post martinus se calefacētib' abbas eū deesse p̄gnouit. et audiēs a quodā fr̄e q' ille esset q' ad crucē iuisset. eū introduci fecit. et ab eo cū mōachis veniā postulauit. Ille v̄o nō solus cleinter indulgit sz et de bono pacētie eis sublimiter p̄dicauit. Post. vii. ānos feramūndus expulsus est. et sctūs lābert' iubēte pipino ad sedē pp̄iaz est reduct'. Cū aut sicut p̄ v̄o et exēplo polleret. insurgētes in eū duo maligni eū grauiter insectare ceperūt. Quos amici p̄ntificis eos sicut meruerāt occiderūt. Eo tpe lābert' pipinū de quadā meretrice quā tenebat plimūz increpauit. Dodo aut p̄ sanguine' eoz q' occasi fuerāt. et fr̄ ipsi meretricis dōstic' aule regie. p̄gregato exercitu domū epi circūquaq; obfedit. volens occasoz necē in s̄c eū vindicare lambertū. At cū puer lamb. in orōe posito nūciat' ille p̄sūsus in dño vt eos expugnet mucrone arripuit. Sz ad se rediēs gladiū de manu picit meli' iudicās vt p̄sistēdo et moriēdo vinceret q' vt sacratas man' de impioz sanguine maclaret. Tūc vir dei suos admonuit. vt peccata sua p̄fiterētur. et mortē patiēter sustinerēt. Statimq; impij irruētes sanctū in orōne lambertū p̄stratū p̄emerūt. Circa ānos dñi. dclxx. Quibus discedētib' quidā ex ei' famul' euadētes corp' eius occulte ad cathedrale eccliam nauigio p̄dixerunt et cū multa ciuitatis mesticia sepulture dederūt.

De sancto mattheo xxxv

Mattheus binomi' exiit. sz mattheus et leuis. Matthe' aut interpretat donū festinationis. vl' donator' p̄silij. Vel dicit matthe' a magn' et theos: qd est deus quasi magn' deo. vl' a man' et theos quasi man' dei. fuit ei donū festinationis p̄ festinā p̄uersionē. donator' p̄silij p̄ salubri' p̄dicationē. magn' deo p̄ vite p̄fectionē. man' deus dei p̄ euāgelij p̄scriptionē. Leui interpretatur assumpt' vl' applicatus sine addit' aut apposit'. fuit em assumpt' ab exactione vectigaliū. applicat' nūcro ap̄loz. additus p̄sortio euāgelistaz. et appositus cathalogo martirū.

De sancto

Mattheo

Mattheus ap[osto]lus in ethiopia p[re]dicans in ciuitate que dicitur nadabar duos magos noie sarocen et arphaxat cepit q[uod] ita hoies suis artib[us] dem[on]strabat ut quoscunq[ue] vell[et] m[em]bro[rum] officio et sanitate priuare viderent. Qui in tanta superbia erup[er]unt ut se quasi deos ab hoib[us] facerent adorari. Matthe[us] aut[em] ap[osto]lus p[re]dicat[us] ciuitate ingressus et apud eunuchum cadacis regine que philipp[us] baptizauerat hospitat[us] ita mago[rum] p[re]stigia detegit: q[uod] q[uod]d ipsi faciebant hoib[us] in p[re]iudicium: hoc ipse p[ro]teret in salutem. Eunuchus aut[em] sanctum mattheum interrogare quod tot linguas loqueret et intelligeret. exposuit ei matthe[us] q[uod] sp[iritu] sancto descende[n]te o[mn]i lingua[rum] sciam recepisset: ut sicut illi q[ui] p[ro]supbiam turrim vsq[ue] in celu[m] edificare volebat: p[ro]p[ter] fusio[n]e lingua[rum] ab edificatio[n]e cessauit: sic apl[us] p[ro] o[mn]i lingua[rum] sciam turrim no[n] de lapidib[us] s[ed] de virtutibus p[ro]struat[ur] q[uia] o[mn]es q[ui] crediderint in celu[m] ascendat. Tunc venit q[ui] dicit magos illos cu[m] duob[us] aduenisse draconib[us] q[ui] igne sulphureo ex ore et narib[us] eorum m[er]ces cunctos hoies occiderent. Ap[osto]lus aut[em] signo crucis se munit[us] ad eos secure exiit. Quem mox ut dracones viderunt an[te] ei[us] pedes p[ro]strati dormierunt. Dixitq[ue] magis. Ubi est ars v[est]ra? Excitate eos si potestis. Ego aut[em] nisi d[omi]n[u]m rogassem q[uod] in me cogitaueratis inferre in vos p[ro]stratos: si essem. Cum aut[em] p[ro]p[ter] p[re]uenerat in noie ihesu draconib[us] ut abiret p[re]cepit. et nullu[m] ledentes p[ro]stratos abiecit. Cepit quoq[ue] p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] de gloria paradisi terrestris magnu[m] sermonem contere asserens ip[s]um o[mn]i[m]o[m]n]ibus eminere et p[ro]xi-

mum celo esse. spinas vel tribulos ibi no[n] esse. lilia vel rosas ibi no[n] marcescere. senectute[m] ibi no[n] euenire s[ed] hoies ibi iuuenes sp[iritu] manere angelo[rum] organa ibidem sonare. aues vocatas p[ro]tinuo obedire. De hoc aut[em] paradiso terrestri dixit hoiem eiectu[m] esse: s[ed] per x[risti] natiuitate[m] in paradisu[m] celeste[m] reuocatu[m] fuisse. Et cu[m] hoc p[ro]p[ter] loqueret: ecce subito tumultus exortus est: in quo regis filius mortu[us] plangebatur. Que[m] cum magi suscitare no[n] possent suadebant regi q[uod] in deo[rum] consortium raptus fuisset: et ideo simulacru[m] et templu[m] sibi p[ro]strui oporteret. Predictus aut[em] eunuchus magos custodire facie[n]s apl[us]m aduocauit. Qui orone[m] fusa cu[m] p[ro]tinuo suscitauit. Qua p[ro]p[ter] rex noie egip[ti] hoc viso p[ro]nuerit suas puicias misit dicens. Venite et videte deu[m] in effigie hominis latentem. Uenerunt igitur cu[m] coronis aureis. et diuersis sacrificio[rum] generib[us] volentes sacrificare ei. Quos matthe[us] co[n]pescuit dicens. Uir quid facitis. Ego deus no[n] sum sed seru[us] d[omi]ni ihesu x[risti]. Illi igitur de auro et argenteo q[uod] sibi attulerant ipso iubente ecclesiam magna[m] fabricauerunt qua[m] intra xxx. dieru[m] spaci[u]m p[ro]summauerunt. In qua ap[osto]lus xxxij. annis sedit et totu[m] egip[ti] ad fide[m] p[ro]uertit. Rex aut[em] egip[ti] cu[m] vxore sua et o[mn]i p[ro]p[ter]lo baptizatus est. Ephigenia quoq[ue] filia regis ap[osto]lus deo dicata p[ro]p[ter] q[uod] .cc. virginib[us] p[re]fecit. **P**ost hoc birtac regi successit. et virginem predictam p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] dimidiu[m] regni sui ap[osto]lo p[ro]misit si ea in coniugiu[m] suu[m] sibi faceret p[ro]sentire. Cui ap[osto]lus ait ut iuxta more[m] p[re]decessoris die d[omi]nica ad ecclesia[m] p[ro]ueniret et p[ro]p[ter] ephigenia cum ceteris virginib[us] q[uod] bona sunt iusta coniugia audiret. Quo rex cum gaudio festinauit putans q[uod] ephigenie vellet coniugiu[m] suadere. Matthe[us] igitur virginib[us] et omni p[ro]p[ter]lo p[ro]gregatis de bono matrimonio diu locut[us]. a rege plurimu[m] est laudat[us] credens q[uod] hoc deo diceret ut virginis animu[m] ad m[er]itu[m] moniu[m] p[ro]uocaret. Deinde imp[er]ator silencio sermonem repetit dicens. E[st] ergo bonu[m] sit matrimoniu[m] si saluo federe teneat. b[ea]ta scitis astates q[ui] si regis sponsam aliq[ui]s seruo[rum] vsurpare p[ro]sumeret. non solu[m] regis offensam s[ed] morte[m] insup[er] mereret. no[n] q[uod] vxor e[st] duxisse p[ro]bat[ur] sed q[uod] sponsas d[omi]ni sui accipies ei[us] matrimoniu[m] violasse p[ro]uincis. Itaq[ue] et tu rex scies ephigenia[m] regis eterne sponsas effecta[m]. et sacro velamine p[ro]secrata[m] quod poteris sponsam potetio[n]is te tollere et tuo m[er]itu[m] copulare? Quo audito rex p[ro]p[ter] ira infans furibundus abscessit. Ap[osto]lus aut[em] intrepidus et p[ro]stans o[mn]es ad patientia[m] et p[ro]stetiam p[ro]fortauit. et ephigenia[m] cora[m] se ex timore p[ro]strata[m] cu[m] ceteris virginib[us] benedixit. Post missas

autem solennia rex spiculatorē misit qui iuxta al-
tare mattheū stantē et expāsis manib⁹ in celū orā-
tem misso a tergo gladio interfecit et martirē fe-
cit. Quōd pp̄s audiēs ad palaciū regis oīa incensu-
rus pp̄bat. Sed a p̄biteris et dyaconib⁹ vix de-
fēti apli martiriū cū gaudio celebrauerūt. Rex vō
cū nec p̄ martōas ad eā dirctas. nec p̄ magos ephi-
geniā posset aliquaten⁹ immurare. totā ei⁹ domū
igne copioso vallauit vt ip̄as cū ceteris virginib⁹
p̄remaret. Ap̄lus autē eisdē apparēs omnē ignē
ab eaz domo excussit. Qui erūpens regis pala-
ciū inuasit. et solo rege euādente vix cū vnico filio
cūcta p̄sumpsit. Statimq; fili⁹ arreptus a demo-
nio patris crimina p̄fiterēs ad sepulcrū apli prope-
rauit. Pater vero turpissim⁹ leprosus effect⁹. cū
curari nō poss. manu pp̄ria gladio se pemit. Po-
pul⁹ autē frēm ephigenie ab ap̄lo baptisatū regem
p̄stituit. Qui p̄ānos. lxx. regnauit. et filiū suū sibi
substituēs xp̄ianū cultū magnifice ap̄liauit. et totā
ethiopic p̄uincia eccl̄is xp̄i repleuit. Zaroes autē
et arphaxat ab ea die qua regis filiū ap̄ls suscita-
uit in perfidē fugerūt. Sed simon et iudas ibidem
eos vicerūt. **N**otandū q; in brō matthæo
quatuor p̄ncipalr p̄siderātur. Primū est obedi-
entia velocitas: q; mox vt xp̄s eū vocauit: p̄tinuo
teloneū reliquit. nec dñs suos timēs rōnes ve-
ctigaliū imp̄fectas reliquit. et xp̄o p̄fecte adhesit.
P̄o hac velocitate obediētie quidā occasione er-
roris sibi assumpserūt. sicut recitat hiero. in origi-
nali sup̄ p̄dicatū locū dicēs. Arguit in hoc loco por-
phirius et iulianus august⁹ vel impericiā historici
mentiētis vel stultitiā eoz q; statim secuti sunt sal-
uatorē: quasi irrōnabilyr quē liber vocantē hoīem
sint secuti. cū tāte virtutes tātaq; signa p̄cesserint
que ap̄los anteq; crederēt vidisse nō dubium est.
Certe fulgor: ipse et maiestas diuinitatis occulta
que etiā in hūana facie relucebat ex primo ad se
videntes trahere poterat aspectu. Si em̄ in ma-
gnere lapide hec esse virt⁹ dicat: vt anulos et festu-
cas sibi copulet: quantomagis dñs oīm creaturaz
ad se poterat trahere quos volebat. Hec hiero.
Secundum est ei⁹ largitas siue liberalitas: q;e
statim fecit ei p̄uuiū magnū in domo sua. Quōd q;
dem p̄uuiū nō tm̄ fuit magnū ex rōne laute p̄e-
parationis s; etiā fuit magnū primo rōne voti. q;e
cū magno affectu et desiderio ip̄um recepit. Secūdo
rōne mysterij. q;e fuit indicatiuū magni mysterij.
Quōd mysterij exponit glo. sup̄ lucā dicēs. Qui do-
micilio xp̄m recipit interno. maximis exuberatiū
pascit delectationib⁹ voluptatū. Tercio rōne docu-

mentoz. q; ibi magna documenta exhibuit sicut
miscōias volo et nō sacrificiū. et nō egēt q̄sani sunt
medico et. Quarto rōne inuitatorū. q; magni di-
scubētes etiā inuitati fuerūt. s; xp̄s et discipuli ei⁹.
Terciuū ei⁹ hūilitas q; appuit in duob⁹. P̄o in
hoc q; se publicanū manifestauit. Ceteri euāgeli-
ste vt dicit glo. verecūdie cā et euangeliste honore
nomen vulgatū nō ponūt. Ipse scdm̄ qd̄ scriptus
est iustus in p̄imis accusator: est sui mattheū se et
publicanū nominat: vt ostēdat nullū p̄uersus debe-
re de salute diffidere. cū ap̄ls et euāgelista de pub-
licano rep̄ere sit fact⁹. Secūdo in hoc q; ad suas ui-
urias patiens fuit. Quā em̄ p̄bei murmurabant q;
xp̄s ad hoīem peccatorē diuertisset. potuisset eis
mattheū r̄ndisse ac dixisse. Vos potius miseri ac
peccatores estis q; vos iustos arbitrātes medicus
refugitis. Ego autē iam pctōr: dici non valeo q; ad
medicū salutis p̄fugio. et eidē vuln⁹ meū nō absco-
do. **Q**uartū est euāgelij ipsi⁹ in eccl̄ia ma-
gna solēntas. Eius em̄ euāgelij p̄ ceteris euāge-
lij magis in eccl̄ia frequentat: sicut et psalmi da-
uid. et eplē pauli p̄ ceteris scripturis amplī in ec-
clesia recitātur. Cui⁹ hec est ratio: qm̄ teste iaco-
bo tria sunt genera pctōz. s; pctm̄ sup̄bie. luxurie
et auaritiē. Pctō sup̄bie peccauit saul⁹ a saule sup̄-
bissimo rege dicit⁹: q; eccl̄iam supra modū p̄secut⁹
est. Pctō luxurie peccauit dauid. q; et adulteriū cō-
misit. et p̄pter ip̄m adulteriū fidelissimū militem
vriā occidit. Pctō auaritiē peccauit matthe⁹: q; p̄
auariciā lucris turpib⁹ inhiabat. fuit em̄ telonea-
rius. Est autē teloneū. vt dicit yfido. locus in portu
maris: vbi merces nauū et nauaraz. emolumenta
reddūtur. Telos autē grece. vt dicit beda. latine
dicit vectigal. Licet igit̄ isti pctōres extiterint: eoz
tm̄ p̄nā adeo placuit vt non solū dñs eoz culpis
ignosceret sed etiā in eis dona sua multiplici⁹ cu-
mularēt. Nam seuissimū persecutorē fecit fidelissi-
mū p̄dicatorē. adulteriū et homicidā fecit pp̄ham
et psalmistā. lucris inbiantē et cupidū fecit ap̄lm et
euāgelistā. Ideo igit̄ hoz triū dicta nobis tā fre-
quētius recitant. vt null⁹ q; p̄uerti voluerit despe-
ret de venia. qm̄ tātos in culpa tales p̄spicit. fuisse
in gr̄a. **N**otandū insup̄ q; scdm̄ beātū ambro-
circa p̄uersionē beati matthei quedā ex p̄te medi-
ci. quedā ex p̄te infirmi sanati. quedā ex p̄te modi
sanandi p̄siderātur. In medico tria fuerūt. s; sa-
pientia qua radicē morbi cognouit. bonitas qua
medicamēta adhibuit. potētia qua ip̄m tā subito
mutare potuit. De his tribus sic idem dicit am-
bro. in gl̄ona ipsius matthei. Dic potest auferre

De sancto

Mauricio.

cordis mei dolorem et anime pallorem qui nouit occulta. Et hoc quantum ad primū. Inueni medicum qui in celis habitat et in terris spargit medicamenta. Hoc quantum ad secundū. Dic potest solus sanare vulnera mea qui nescit sua. Hoc quantum ad terciū. In ipso autem infirmo sanato secundum quod dicitur ambrosius ostendit. Ipse namque morbum perfecte exiit. curanti gratis extitit. et in sanitate recepta semper mundum se seruauit. Unde ait. Sequebatur mattheus iam letus et alacer et exultabat dicens. Jam non publicanum gero. iam non porto leui. Exiit leui postquam christum induit. Et hoc quo ad primū. O dno genus meū. fugio vitam meā. solum te sequor dno ihesu: qui sanas vulnera mea. Hoc quo ad secundū. Quis est qui me separar a charitate dei qui in me est tribulatio an angustia an fames? Hoc quo ad terciū.

Modus autem sanandi secundum beatum ambrosium triplex fuit. Primo enim christus ipsum uinculis ligauit. Secundo cauterium ipsum impressit. Tercio omnem putredinem emundauit. Unde ait ambrosius. loquens in persona matthei. Ligatus sum fidei clauis et bonis cōpedibus charitatis. Aufer ihesu meorum putredines peccatorum dum habes uinculis charitatis ligatus. Secundo quodcumque inuenieris uiciosum. Hoc quantum ad primū. Omne mandatum tuum sicut cauterium impressum tenebo. et si uideri cauterium mandatum tuum putrefacta carnis exurit. ne ad uirum serpet contagio. Et si mordet medicamentum tuum ucleris tollit uiciū. Quantum ad secundum. Ueni cito dno incidēs occultas et latentes varias passiones. Aperi cito uulnus: ne noxi serpat humor. emūda oēs quod fetidum est pegrino lauacro. Hoc quantum ad terciū. Eius autem euangeliū anno dno. d. quod manibus suis scripsit ratum ossibus beati barnabe repertum est. Quod quidam euangeliū beati barnabas secum ferebat. et super infirmos illud ponens. omnes tam fide barnabe quam merito matthei continuo liberabat.

De sancto mauricio. cxxxvi. A

Mauricius dicitur a mari et cis quod dicitur uomēs uel durus et uis quod interpretatur cōsiliator: uel festinās. Uel dicitur a mauro quod secundum ysidorum grece dicitur nigrum. Ipse namque habuit amaritudinem pro incolatu miserie et dilatione patrie. fuit uomēs per supfluoꝝ abiectionē. durus et firmus per tormentoꝝ oppressionē. cōsiliator: per cōmilitonū exhortationē. festinās per feruorē et bonoꝝ operū multiplicationē. niger per sui desperationem. Huius passionē scripsit et cōpilauit beatus eucharis lugdunensis archiepiscopus.

Mauricius in sacratissima legione que thebea dicitur dux extitisse prohibet. Dicit autem sunt thebei a ciuitate sua que thebea nuncupata est. Est autem ipsa regio in partibus orientis ultra fines arabie habilis opibus. fructibus fertilis. arboribus delectabilis. habitatores uero illius regionis dicuntur esse magni corporibus. armis strenui. in bello fortissimi. callidi ingenio. sapia locupletissimi. Ipsa autem ciuitas centum portas habuit. et super Nilum fluum qui de paradiso egreditur et gion dicitur sita fuit. De qua dicitur. Ecce uerum thebea centum iacet obruta portis. His iacobus frater domini uerbum salutis predicauit: et fides christi perfecte eos docuit. Dioclecianus autem et maximianus qui ceperunt anno domini. cclxxvij. uolentes fidem christi penitus extirpare. tales epulas populos puincias in quibus christiani morabantur transmiserunt. Si aliquid determinari oporteret aut sciri. et totus mundus ex una parte congregatus esset. et sola roma ex alia parte consisteret. mundus totus uictus sugeret. et sola roma in culmine scientie remaneret. Cur ergo uos parua plebecula eius preceptis resistitis. et contra ipsi statuta tam stolidè supbitis? Aut igitur deorum immortalium fidem suscipite. aut immutabilis de uobis sententia proferret damnationis. Christiani autem hominibus istas suscipientes. nuncios omnes uacuos remiserunt. Tunc dioclecianus et maximianus in ira commoti: populos puincias miserunt ut omnes bellicis armis apti ad romam ueniret. et rebelles romano imperio subiugarerent. Iste autem augustorum ad populum thebeorum delata sunt. Qui populus secundum dei preceptum que dei erant deo. et que erant

De sancto

cesaris cesari reddebant. Congregātes igitur ele-
ctam militū legionē scz. vi. milia. dclxvi. eos ad
imparōrē miserūt: vt in bellis iustis imparōrē iu-
uarēt n̄ vt p̄tra xp̄ianos arma mouerēt s̄ eos po-
ti⁹ defensarēt. Huic autē sacratissime legioni dux
erat inclit⁹ vir maurici⁹. signiferi autē candid⁹. in-
nocētius. exuperi⁹. victor: ⁊ p̄stari⁹. Dioclecian⁹
igitur maximianū quē sibi in collegā impij assum-
pserat p̄tra gallias cū infinito exercitu misit. et ei
legionē t̄bebeā sociauit. Hi a sancto marcellino
papa exhortati sunt vt ante gladijs interirēt q̄ si
dem xp̄i quā acceperant violarēt. **C**ū igitur
vniuersus exercit⁹ montes alpiū transmeasset. et
ottodox aduenisset. iuber imparōr: vt oēs q̄ secus
erāydolis immolarent. ⁊ p̄tra rebelles imperio
⁊ maxime p̄tra christianos vnanimiter conura-
rent. Qd̄ sancti milites audiētes octo miliaribus
ab exercitu secesserūt. ⁊ in quodā loco amene cui
aganū no mē est iuxta rodanū p̄sederūt. Qd̄ au-
diens maximian⁹: missis militibus p̄cepit vt ad
deoz sacrificia cū alijs festinarēt. Quis nō posse
facere r̄nderunt v̄tore q̄ fidem xp̄i h̄rent. Tunc
imparōr: ira succensus ait. Jungit despectui meo
celestis iniuria. ⁊ meū religio romana p̄rennif.
Sentiar p̄tmax miles nō solum michi sed etiam
d̄ys meis me posse dare vindictā. Tūc cesar missis
militibus suis iussit vt aut d̄ys sacrificare eos cō-
pellerēt. aut decimū quēq; eoz. p̄tinus decolla-
rent. Sancti igitur cū gaudio capita extēdentes.
vnus ante alterū festinabat ⁊ ad mortē p̄ueni-
re certabat. Tūc sanctus maurici⁹ assurgēs inter
cetera sic p̄cionar⁹ est. Congratulo: vobis qz p̄o
fide christi omnes mori parati estis. Cōmilitones
vestros necari sustinui: qz vos ad passionem p̄o
xp̄o paratos vidi: ⁊ d̄ni mandatū seruauī q̄ ait pe-
tro. Mitte gladiū tuum in vaginā. Quia ergo iam
cōmilitoz: corporib⁹ vallati sumus. ⁊ socioz san-
guinib⁹ rubricatas vestes habem⁹. nosipfos ad
martiriū sequamur. Hec ergo si placet cesari mā-
dem⁹ r̄nsa. Milites tui imparōr: sumus. ⁊ ad de-
fensionem reipublice arma suscepim⁹. Non est in
nobis proditio. nō formido. sed xp̄i fidē nullaten⁹
deseremus. Cū hoc imparōr: audisset: iussit iteruz
vt decimū trucidarent. Quo facto exuperius signi-
fer vexillū arripens. ⁊ inter cōmilitones stans di-
xit. Gloriosus dux noster maurici⁹ de nostroz com-
militonū gl̄ia est locut⁹. nec exuperi⁹ signifer nos-
ter ideo hec arma arripuit vt talibus resistamus
Proiciāt dextre nostre arma hec carnalia. ⁊ ar-
mentur virtutibus. ⁊ talia si placēt: cesari remāde-

Mauricio

mus. Milites sumus imparōr: tui. serui autē qd̄ li-
bere p̄fitemur xp̄i. Tibi debem⁹ militiā: illi inno-
centiā. A te laboris stipendiū. ab illo exordiu sum-
psim⁹ vite. Omnia p̄o xp̄o tormēta suscipe para-
ti sum⁹. ⁊ ab eius fide nunq̄ discedem⁹. Tūc im-
p̄ius cesar iussit suū exercitū totam legionē circū-
dare ita qz vn⁹ euadere nō posset. Vallātur igitur
milites xp̄i a militib⁹ diaboli. ⁊ nephandis mani-
bus trucidant. ⁊ pedibus equoz ꝑculcātur. ⁊ xp̄o
p̄ciosi martires p̄secrātur. Passi sunt autē circa
annos d̄ni. cclxxx. Dei autē nuru q̄ p̄ples euaserūt.
vt in regiones alias venientes xp̄i nomen p̄dica-
rent. ⁊ gloriosissime in locis alijs triūpharent. Ex
quibus fuisse dicūtur solutor. auentor: ⁊ octaui⁹
apud thaurinū. alexāder apud p̄gamū. secūdus
apud vintinū. necnō ⁊ beati⁹ p̄stantius ⁊ victor: ⁊
vrsus ⁊ q̄ plures alijs. Cū igitur carnifices p̄dam
diuiderēt. ⁊ insimul epularētur: quendam senem
nomine victorē inde casu transeuntē ad secū p̄ui-
uandū inuitant. Ille autē rē q̄rere cepit quō inter
tot milia occisoz possent cū gaudio epulari. Cum
autē a quodā audis̄ qz p̄o fide xp̄i mortui essent:
suspirās ille vebemēter ingemuit beatiū omnino
se clamaris si cū illis fuisset occisus. Cuz autē com-
perissent qm̄ christianus esset in eum imperū fece-
runt: ⁊ ipsuz p̄tinus trucidarūt. **P**ost hec
maximian⁹ apud mediolanū. dioclecian⁹ vō apud
nichomediā vna die purpurā deposuerunt. vt p̄i-
uatam vitam agerent. ⁊ adolescentioes. scz p̄stan-
tius ⁊ maxim⁹ ⁊ galerius quos cesares fecerant
imparent. Sed cum maximian⁹ iterū tirānice im-
perare veller a p̄statio genero suo p̄secut⁹ suspen-
dit vitam finiuit. Tandē corpus sancti innocētijs
de eadē legione in vndā rodanū immersus a domi-
ciano genanensi ⁊ grato augustano ⁊ probasio
eiusdez loci ep̄is cū alijs in ecclesia est sepultū. In
cuius p̄structione quidā gentilis artifex erat qui
alijs die d̄nico solennitatibus solus opus suū ex-
ercebat. Adest factoz exercit⁹. rapitur. ceditur et
arguit qz opus suū p̄phanus assumpserit. ⁊ die
d̄nico cum alijs diuinis intenderent ipse operibus
mechanicis inbiaret. Correc⁹ ad eccliam cucur-
rit. ⁊ se fieri christianū postulauit. **A**mbro. in p̄-
fatione de his martiribus sic ait. Lacerua fide-
um diuino lustrata lumine ab extremis terre fini-
bus venēs tibi fidelis supplicauit. Et tam corpo-
reis bellatoz legio mucromb⁹ arcū septa q̄q; sp̄i-
ritualib⁹ etiā armis vallata: ad martiriū vigili cō-
stantia p̄perauit. Quos pestifer tirannus vt eos
metu p̄terreret ad internētionē supplicij gladio

decimauit. atq; postmodū p̄stanter eos p̄durātes
in fide vniuersos pariter capite plecti p̄cepit.
Sed hi tanto charitatis ardore feruebant. vt cie-
ctis armis flexo publice passim geniculantes. spi-
cularoz relabillari corde susciperent. Inter quos
beatus maurici⁹ ita fidei amore succensus decer-
tando martirij est coronā adept⁹. Hec ambrosius
Mulier quedā filium suum abbatī monasterij in
quo sanctoroz martirū corpora requiescūt erudien-
dum tradidit quē in breui defunctū irremediabili
luctu plangebat. Cui apparēs maurici⁹ cur filiū
suū sic fleret quesuit? Que sibi respondit q̄ q̄ diu
viueret lacrimis nō cessaret. Cui ille. Noli cum
flere vt mortuū: sed scias eum habitare nobiscū.
q̄ si pbare desideras cras ⁊ in omnib⁹ diebus vite
tue si ad matutinas surrexeris vocē ei⁹ inter mo-
nachoz psallentiū voces audire valebis. Qd̄ illa
semp fecit: ⁊ vocē filij cū monachis cantantē sem-
per discernēs audiuit. **R**ex gaturanicus cum
thesauros suos relictis seculi p̄p̄is paup̄erib⁹
⁊ ecclesijs erogaret. quendā presbiterū misit vt si-
bi de sacrosāctis ipsoroz reliquijs asportaret. Qui
cū reliquijs impetratis rediēs. dū nauis orta tem-
pestate in lacu lausanensi p̄iret: capsa cū reliquijs
fluctibus opposuit. ⁊ mox secuta fuit tranquillitas
magna. **A**nno dñi. dccclxiiij. cum quidā mona-
chi obitū karoli a nicolaio papa corpa sancti v-
bam pape ⁊ sancti tiburci martiris ipetrassent.
⁊ redeuntes sanctoroz martirū eccliam visitassent.
ab abbate ⁊ monachis impetrarūt vt corp⁹ san-
cti maurici⁹ ⁊ caput sancti innocēcij apud anthi-
siodoz in ecclesia quā sanct⁹ german⁹ eisdē mar-
tirib⁹ dudū dedicauerat transporarēt. **R**efert
petr⁹ damiani q̄ in burgūdia erat quidā cleric⁹
supbus ⁊ ambiciosus qui quandā eccliam sancti
maurici⁹ sibi vsurpauerat. quodā porēte milite si-
bi plurimū obfistēte. Dū aut̄ quadā die missa can-
tare. ⁊ in fine euāgelij dicere. oīs qui se exaltat
humiliabit. derisit miser ⁊ ait. falsum est. Nam si
ego meis hostib⁹ me humiliassem: tot hodie diuiti-
as ecclie non haberē. Et ecce fulmen instar gladij
in os eius p̄ qd̄ blasphemie verba euomuit in-
troiuit. ⁊ subito eum extinxit.

De sancta iustina. cxxxvii. A
Iustina a iustitia dicta est. Ipsa em̄ p̄ iusti-
tiam vnicuiq; qd̄ suū est reddidit. scz deo
obedientiā. superiori prelato reuerentiā
per concordia. inferiori disciplina. inimicis patientiā
am. miseris ⁊ afflictis cōpassionē. sibi sanctimoni-
am. ⁊ proximis charitatem.

Iustina virgo de ciuitate antiochie. filia
sacerdotis ydoloroz quotidie ad fenestras
sedens. p̄clum diaconē euangeliū legen-
tem audiebat. a quo tandem p̄uersa est. Quod cū
mater patri in lecto retulisset. ⁊ ambo dormissent
x̄ps cū angelis apparuit eis dicēs. Venite ad me
⁊ dabo vobis regnū celoz. Qui euigilātes statim
cum filia sua se baptizari fecerunt. Hec ergo iusti-
na virgo a cipriano plurimū molestata. ipm̄ tan-
dem ad fidē p̄uertit. Ciprianus em̄ a sua pueritiā
magus extiterat. Nam cū. viij. annor. esset: a parē-
tibus diabolo p̄secrat⁹ est. Hic igitur magice arti
inferuebat. ⁊ matronas in iumēta p̄uerrere vi-
debat. ⁊ multa alia p̄stigia exercebat. Ardēs igit̄
in amore iustine v̄ginis: ad magicas artes se p̄u-
lit: vt ipsam p̄ se vl̄ pro viro quodā a cladio q̄ t̄l̄r
in eius amore trāserat posset h̄re. Aduocat igit̄
demonem vt ad se veniat ⁊ iustina per eū valeat
h̄re. Adueniēs demon dixit ei. Quid me vocasti?
Cui ciprianus. Amo virginē de galileis potes ne
facere vt ipsam habeam. ⁊ voluntatē meam secū
perficiā? Cui demon. Ego qui hominē de paradī-
so eijcere potui. cayn frēm suū occidere p̄curavi.
iudeos x̄pm̄ occidere feci. homines p̄urbavi. ⁊ nō
potero facere vt vnā puellam habeas. ⁊ ea iuxta
tuū placitū fruaris? Unguentū hoc accipe ⁊ circa
domū ei⁹ deforis sparge. ⁊ ego supueniēs cor ei⁹
in tuū amorē incendas. ⁊ tibi eam assentire p̄pel-
lam. Sequēti nocte demō ad eam ingredit̄: ⁊ cor
eius ad amorē illicitū in caritate conat̄. Qd̄ illa fen-
v̄ e

De sancta

riens deuote se dño p̄mēdauit. ⁊ totū corpus suū
signo crucis muniuit. Ad signū autē sancte crucis
diabolus territ⁹ fugit. ⁊ ad ciprianū veniēs ante
eum stetit. Cui ciprian⁹ dixit. Quare nō adduxisti
ad me virginē illā? Cui demon. Uidi in ea quod
dam signū ⁊ p̄tabui: ⁊ omnis virt⁹ in me defecit.
Ciprianus autē eum dimisit: ⁊ aliū fortiorē voca
uit. Cui demon. Audiui tuā iustionē. ⁊ vidi illius
impossibilitatē. Sed ego emendabo ⁊ tuā cōple
bo voluntatē. Aggrediar eam ⁊ cor eius vulne
rabo in amorē libidinis. ⁊ ea iuxta desiderū tuū
p̄frueris. Ingrediēs igit⁹ diabol⁹ nitebat eiper
suadere. ⁊ animū ei⁹ ad amorē illicitū inflāmāre.
Illa autē se deo deuote recommendās: signū cru
cis omnē tēp̄rationē repulit. ⁊ insufflās in dem o
nem p̄tinus eū abiecit. Demon autē p̄fusus abiit
⁊ aufugit: ⁊ an ciprianū stetit. Ad quē ciprianus.
Et vbi est vgo ad quā te trāsmisi? Et demon. U
ctū me facer: ⁊ qualr dicere p̄misco. Quoddam
em signū terribile in ea vidi. ⁊ p̄tinuo robur om̄e
amisi. Tūc ciprian⁹ eū deridens dimisit. ⁊ ipsum
principē demonū aduocauit. Cūq; venisset ad eū:
dixit. Que est virt⁹ v̄ra tam modica vt vincat ab
vna puella? Dixit demon. Ecce egrediēs varijs fe
bribus eā vexabo. ⁊ animū ei⁹ ardētius inflāma
bo. ⁊ totū corp⁹ eius vehemētī ardore respergā. ⁊
freneticā illam faciā. ⁊ varia sibi fantasmata offe
ram. ⁊ media nocte eā adducā tibi. Tūc diabol⁹
in sp̄m vni⁹ v̄ginis se trāfigurauit. ⁊ ad virginē
veniēs dixit. Ecce ad te venio q; tecū in castitate
viuere p̄cupisco. Veruntū dic q̄so te: quenā certa
minis nisi merces erit? Cui sc̄ta virgo r̄ndit. Mer
ces quidā multa: labor modic⁹. Dicit ei demon.
Quid est ergo qd̄ deus precipit? Crescite ⁊ multi
plicamini: ⁊ replete terrā. Timeo ergo bona socia
q; si in virginitate manserim⁹ verbum dei irritus
faciem⁹ ⁊ velut p̄tēnentes ⁊ inobediētes in graue
iudiciū decidem⁹. ⁊ vnde videbamur sperare pre
miū graue incurrem⁹ tormentū. Cepit autē cor vir
ginis grauib⁹ cogitationib⁹ p̄ immissionē demo
nis p̄cuti. ⁊ ardore p̄cupiscētie fortius inflāmari:
adeo vt iam surgēs abire veller. Tūc sancta vgo
ad se reuerfa. ⁊ quis esset qui secū loq̄ret intelli
gens. p̄tinuo se cruce muniuit. ⁊ in diabolum suf
flans ipsum instar cere p̄tinus liquefecit. ⁊ ab om
ni tēp̄rationē statim liberatā se sensit. **P**ost
modū diabol⁹ in specīē iuuenis pulcherrim se trāf
figurauit. ⁊ thalamū eius ingrediēs cū ipsa in le
ctulo iaceret. impudenter in ei⁹ lectulū p̄siluit.
⁊ in eius amplex⁹ ruerere voluit. Qd̄ videns iustina

Justina

et malignū spiritū adesse p̄gnosens: mox signum
crucis edidit ⁊ instar cere diaboli liquefecit. Tūc
diabolus p̄mittēte deo febrib⁹ eā fatigans ⁊ p̄les
cum gregib⁹ ⁊ armētis occidens: maximā morta
litate in tota antiochia futurā per demoniacos
p̄dicebat: nisi iustina p̄ugio p̄sentiret. Qua p̄per
rota ciuitas morbo languens: ad ianuam paren
tum iustine p̄uenit: clamans vt iustinā p̄ugio tra
derent. ⁊ sic ciuitatē a tanto piculo liberarēt. Sz
cū iustina nullaten⁹ p̄sentiret. ⁊ ex hoc mortē cidē
oēs minarētur. vij. anno mortalitatis ipsa p̄ eis
orauit ⁊ omnē pestilētiā p̄pulsauit. Uidēs ar dia
bolus q; nichil p̄ficere. in formā iustine se trāsmi
rauit vt samā iustine pollueret ⁊ ciprianū deludēs
se iustinā ad se adduxisse iactabat. Pergens igit⁹
diabolus ad ciprianū in specie iustine. ad ipm̄ cu
currit ⁊ eū quasi que ei⁹ amore lāgueret osculari
voluit. Quā ciprian⁹ videns ⁊ iustinā esse credēs
gaudio repletus ait. Nū venisti iustina omniū fe
minaz decora. Mox vt ciprian⁹ nomē iustine no
minauit: diabolus nomen illud ferre nō potuit. sz
ad ei⁹ p̄lationē instar fumū statim cuanuit. Quas
p̄opter ciprian⁹ delusum se vidēs tristis r̄māst
Unde ⁊ amplius in amore iustine estuans ad
hostiū v̄ginis diu vigilauit. ⁊ q̄nq; i feminā. q̄nq;
in auē vt videbat arte magica se cōmutans. cū ve
nisset ad hostiū virginis neq; femina neq; auis sz
ciprian⁹ p̄tin⁹ apparebat. **A**cladi⁹ quoq; arte
diabolica mutat⁹ in passerē cū ad fenestrā iustine
volāss: mox vt virgo eū aspexit: nō passer sz acla
di⁹ apparuit. angustiarq; nimis cepit: ac tremere
q; nec fugere poterat nec saltre Timēs v̄o iustina
ne cadēs creparet eū p̄scalā depom fecit. ⁊ admo
nēs vt a sua vesama cessaret: ne iuxta lege s rāq;
malefic⁹ puniret. Ista oīa sc̄s figmēta dyabolica
ad quādas apparentiā fiebāt. **U**lt⁹ igit⁹ p̄
oīa diabol⁹ ad ciprianū redijt. ⁊ an eū p̄tulit ste
tit. Cui dixit ciprian⁹. Nanq; d̄ tu vict⁹ es: Que ē
miser virt⁹ v̄ra vt vna puellā nō possitis vincere.
nec in eam p̄tatem b̄re: sz ecōuerso ipsa vos vin
cat. ⁊ tam miserabilr vos p̄sternat? Dicit tū michi
obsecro in quo est eius tam maxia fortitudo. Cui
demō ait. Si michi iuraueris vt a me nequaq; re
cedas: virtutē eius victorie tibi pandā. Cui cipi
rianus. Per qd̄ tibi iurabo? Cui demō. Jura michi
p̄ virtutes meas magnas q; a me nūq; discedas. Di
cit ei ciprianus. Per virtutes tuas magnas tibi iu
ro q; a te nunq; discedas. Tūc diabol⁹ quasi secu
r⁹ ei dixit. Puella illa signū crucifixi edidit. ⁊ sta
tim p̄tabui ⁊ omnē virtutē amisi. ⁊ quasi cera a

De sanctis Cosma et Damiano

facie ignis effluxi. Dicit ei ciprianus. Ergo crucifixus maior te est. Et demon. Utiq; maior oibus est: et nos et oēs quos hic decipim; traderet igni inextinguibili cruciandos. Cui ciprianus. Ergo et ego amicus debeo fieri crucifixi: ne tantā aliquā penam incurrā. Cui diabolus. Jurasti mihi p virtutes mei exercit; p quas nemo piurare valet q; a me nunq; discederes. Ad quē ciprianus. Te et oēs fumigan; res tuas virtutes p;eno. et tibi et oibus diabolis tuis abrenuncio. et crucifixi salutaris signo me munio. Statimq; ab eo diabolus p;usus discessit. Tūc ciprianus ad ep̄m iuit. Quē vidēs ep̄s et credēs eū venisse vt xp̄ianos in errorem mitteret. ait ei. Sufficiant tibi cipriane bi qui foris sunt. Nichil enī poteris aduersus eccliam dei. Inuicta est enī virtus xp̄i. Cui ciprianus. Certus sum q; inuicta est virtus xp̄i. Narransq; que sibi acciderāt ab eo se baptizari fecit. Qui postmodum tam in sciētia q; in vita valde p;ficiēs: mortuo ep̄o ipse in ep̄m ordinatus ē. Beatā vō virginē iustinā in monasterio posuit et multis sacris virginib; eā ibidē in abbatissā p;fecit. Sanctus autē ciprianus martirib; epl̄as sepe mittebat. et eos in certamine roborabat. Comes autē regionis illi; audiēs famā cipriani et iustine eos ad se p;itari fecit. et an sacrificare vellent requisit. Qui dū in fide xp̄i p;fisterēt firmi: iussit eos in sartagine plenā cera. pice et adipe poni. Que tū eis mirum refrigeriū p;stitit. nec aliqd supplicii irrogauit. Sacerdos autē ydolorū p;fecto dixit. Iubeas me ante sartaginē stare. et p;estim vincam omnē virtutē eorū. Cū ergo iuxta sartaginē venisset dixit. Magnus es deus hercules. et pater deorū iupiter. Et ecce p;tinuo de sartagine ignis exiit. et penit; eū p;sumpsit. Tūc ciprianus et iustina de sartagine extrahunt. et data sup eos snia piter decollantur. Horū corpora cū vij. dieb; ad canes p;iecta mansissent. postmodū romā translata sunt. Nunc autē vt dicit placētie req̄escūt. Passi sunt autē. vi. kis octobris Circa annos dñi. cclxxx. sub dyocleciano.

De sanctis cosma et damiano cxxxviii

Cosmas dicitur a cosmos quod est forma vel ornatus. Vel secundum yfidorū cosmos grece dicitur mundus latine. fuit enim forma alijs in exemplis ornatus virtutibus bonis. mundus ab omnibus vicijs. Damianus dicitur est a dama quadam bestia que bomil est et mansueta. Vel damianus a dogma quod est doctrina. et ana quod est sursum. Vel a damū quod est sacrificium. Vel damianus quasi dñi manus ipse enim mansuetudinē habuit in p̄uersione. doctrinam supernam habuit in predicatione. sacrifici-

cium fuit in carnis maceratione. dñi manus fuit in medicinali curatione.

Cosmas et damianus germani fratres in ciuitate egea ex religiosa matre nomine theodora nati sunt. Hi arte medicine edocti tantam a spūs sancto grām acceperūt vt oēs languores nō solū ab hoibus sed etiā a iumentis curarēt. gratis oīa tribuētēs. Marrona autē quēdā noīe palladia cū oīa sua in medicis p;sumpsisset. ad sc̄os accessit. et ab eis sanitatē integrā reposcavit. Tūc illa quoddā munusculū sc̄o damiano obrulit. Et cū nollet recipere illa eū sacramētis terribilib; adiurauit. Quō ille acquieuit recipere: nō quidā ductu cupiditate muneris: sed et deuotioni satisfaciēs offerentis. et ne nomē dñi videret spernere p; quō videbat sic se adiuratū esse. Hoc vbi sanctus cosmas cōspexit p̄cepit ne corpus ei; vna cū ipsi; corpore poneret. Sed sequenti nocte dñs cosine apparuit et frēm de suscepto munere excusauit. Audiens eorū famā p̄consul listas eos ad se accersiri fecit. et q; eorū sunt noīa. q; patria. q; fortuna inq̄rere cepit. Sancti martires dixerūt. Noīa nra sunt cosmas et damianus. et alios tres fr̄es habem; quorū noīa sunt antonius leoncius et euprepus. Patria autē nra arabia est. Porro fortunā xp̄iani nesciūt. Iussit ergo p̄consul vt fr̄es suos adducerēt. et sil; ydolis immolarēt. Sed cum oīno immolare p̄mnerēt p̄cepit eos in manib; et pedibus. dure torqueri. Cū autē eius tormēta deriderēt: iussit eos catbena ligari et in mare p̄cipitari. Sed statim ab angelo de-

De sancto Cosma et Damiano

mari liberantur et ante presidem statuuntur. Ad
pses psiderans ait. Per vos magnos maleficijs
vincitis: quia tormenta premitis et mare sopitis. Do-
cete ergo me hec vestra maleficia: et in nomine dei adri-
ani sequar vos. Et hoc dicto statim duo demones
affuerunt et eum grauissime in facie ceciderunt. Et ille
clamans dixit. Depcor vos o boni viri: ut pro me
ad dominum vestrum oreris. Quibus orationibus continuo demo-
nes discesserunt. Preses autem dixit. Videtis qualiter
aduersus me dii indignati sunt: quia eos relinquere
cogitabam. Jam ergo deos meos vos non pariter
blasphemare. Tunc eos in ignem copiosum iactari
cepit. sed tamen eos nil lesit quam potest flamma. psilijt lon-
ge. et multos de astantibus interemit. Jubetur ergo
in culeos suspēdi. Sed ab angelo ipso custodiēte
fatigatis ad modum in cedendo ministris ante psides
deponuntur illesi. Tres igitur fratres in carcere fecit re-
cludi. et cosmam et damianum crucifigi. et a populo lapidari.
Sed in suos lapides redibant auctores. et quod
plurimos vulnerabat. Tunc preses furore repletus
eductis tribus fratribus et statim iuxta crucem iussit
cosmam et damianum supra crucem a quatuor militibus
sagittari. Sagitte vero peruersi plurimos vulnera-
bant: sed sanctos martires non ledebant. Videns au-
tem preses in omnibus se psusum. usque ad mortem angu-
stiatum: omnes quinq; fratres fecit sic decollari. Memores
autem christiani verbi quod dixerat sanctus cosmam:
ne in vno sepeliretur. cogitabant quod vellent mari-
tes sepeliri. Et ecce subito camelus aduenit et hu-
mana voce proclamans sanctos in vno loco sepeliri
cepit. Passi sunt sub dioleciano qui cepit cir-
ca annos domini. cclxxxvij. **R**usticus quidam
cum post lobos esset messis in campo apertus ore dormiret
serpens in eius ventre ingressus est. Euigilans
autem cum nichil sentiret domum redijt. et sero facto
grauissime torqueri se sensit. Voces igitur miserabi-
les emittebat. et sanctos dei cosmam et damianum in
sui auxiliū inuocabat. Sed cum dolor spiritus increperet.
ad ecclesiam sanctorum martirum psugit et ibidem eo sub-
ito dormiente serpens sicut per os eius intrauerat sic
exiit. **U**ir quidam longe psfecturus: sanctis mar-
tibus cosine et damiano vxorem suam comenda-
uit dās ei signum cui psin debet annuere si aliquā
eam vocaret. Post hoc autem sciens signum diabolus quod
ei maritus dederat se in hominem transfigurauit et si-
gnum virtutis offerens dixit. Vir tuus ab illa ciuitate me
misit ad te: ut ducam te ad eum. At illa ad huc ire
formidans ait. Signum quidem agnosco sed quia san-
ctis martiribus cosine et damiano comendata sum
sup eorum altare michi iura quod securam me ducet. et

tunc psinus psificat. Ille autem psinuo ut dixerat
sibi iurauit. Secuta ergo eum cum ad quendam locum
secretum venissent: voluit eam de iumento diabolus
pscipitare ut eam occideret. Ad illa sentiens exclama-
uit. Deus sanctorum cosine et damiani adiua me.
Vobis enim credidi et secuta sum eum. Confestim autem
sancti cum multitudine dealbatorum ibidem affuerunt et
eam liberauerunt. Diabolus vero statim euauit. Et
dixerunt ei. Nos sumus cosmam et damianum quorum
iuramento credidisti. ideoque festinauimus venire in
auxiliū tibi. **F**elix papa artauit sancti gregoriū
in honore sanctorum cosine et damiani nobilē ecclesiam
rome psruuit. In hac ecclesia vir quidam sanctis mar-
tibus seruebat cui ceterum vni cruce totum psumpserat.
Et ecce dormiente illo sancti cosmam et damia-
num deuoto suo apparuerunt. vnguentum et ferramentum
secum portarunt. Quorum vni alteri dixit. Ubi carnes ac-
cipiamus ut absque carne putrida locum vacuū re-
pleamus. Tunc ait alter. In cimiterio sancti petri
ad vincula hodie ethiops recens sepultus est. De
illo ergo affer ut huic suppleamus. Et ecce ad cimi-
terium psperauit. et coram mauri artulit. psidentemque
coram infirmi loco eius coram mauri inseruerunt. et pla-
gam diligenter vngentes coram infirmi ad corpus
mauri mortui detulerunt. Euigilans autem cum se sine
doloris sensisset manū ad coram apposuit. et nil lesi-
onis inuenit. Apponensque candelam cum in cruce
nichil mali videret: cogitabat an non ipse quod erat
sive alius alter esset. Rediens autem ad se psre gaudio de-
lectulo psilijt. et quid in somnis viderat et qualiter
sanatus fuerat omnibus enarrauit. Qui psati ad
tumulum mauri miserunt et coram mauri pscafas
et coram psdicti viri loco illius in tumulo positi-
tam repperunt. Passi sunt autem circa annos domini
cclxxx sub dioleciano.

De sancto foroseo cccxix A
Foroseus eps cuius historia beda scripsisse
creditur. dum omni virtute et bonitate pol-
leret. ad extremum veniens spiritum emisit. U-
dens quoque duos angelos ad se venientes. et eius
animam deferentes. terciū vero armatum scuto cado
et gladio fulgureo se pscedentem psperit. Deinde
demonēs clamantes audiuit. Pscedam et an sa-
ciem eius bella psmoueam. Cum ergo pscessissent
pueris iactabant in eum ignita iacula. Sed angelus
pscedens scuto ea suscipiebat. et psin psxtinguebat.
Tunc demones angelis opponentes dixerunt. De-
osofos sermones sepe dixit. et ideo illesus non debet
psruui vita beata. Quibus angeli. Nisi psincipalia
vicia psra eum psuleritis: pspter minima non psbit.

De sancto

Foroseo

Tunc dixit eis demon. Si iustus est deus: homo hic nō saluabit. Scriptū est em̄. Nisi pueri fueritis. et efficiami sicut puuli: nō intrabitis in regnū celoz. Cui angelus excusans ait. Intelligētā in corde habuit: sed p̄suetudo hominū p̄cavit. Cui demon. Sicut accepit malū ex p̄suetudine. ita accipiat vindictā a sup̄no iudice. Sāctus angel⁹ dixit. Judicemur añ deū. P̄citate angelo aduersarij territi sunt. Tūc demon dixit. Seru⁹ q̄ scit voluntatē dñi sui et nō facit: plagis vapulabit multis. Cui angel⁹. Quid em̄ iste de dñi sui voluntate non impleuit? Et demon. Dona iniquoz recepit. Cui angelus. Credidit q̄ vnusquisq; eoz penitētā egisset. Demon dixit. Ante debuit p̄bare penitētie p̄seuerantiā: et sic fruct⁹ suscipe. Angelus r̄ndit. Judicemur añ deū. Sed demon succubuit. Jererū aut̄ ad bellandū surrexit dicēs. Usq; nunc deū existiabam⁹ veracē q̄ oē delictū qd̄ in terris non purgatur se in eternum puniturum promisit. Sic ergo homo quandā vestem a quodā vsurario recepit. nec de hoc punitus fuit. Ubi est ergo iustitia dei? Cui angel⁹. Silete q; occulta dei iudicia ignoratis. Quādiu em̄ sperat penitētia: comitat hominē diuina misericōdia. Demon r̄ndit. Sed null⁹ hic locus est penitētie. Cui angelus. Profunditatem iudicioz dei ignoratis. Erit etem̄. Tūc diabolus tam grauit̄ cū p̄cussit: vt postmodū vite restitutus sp̄ p̄cussionis vestigiū retineret. Arripiēt̄ es em̄ demones vnū de his quos in ignibus torquebant. ipsum in eum iacrauerūt. qui ei⁹ bume⁹

rum maxillamq; incendit. Cognouitq; hominem q; ille erat cui⁹ vestem acceperat. Dixitq; angelus. Qd̄ incēdisti arsit te. Si em̄ hui⁹ viri in peccatis mortui donū non accepisses: nec pena in te arderet. Et hāc p̄cussionē p̄mittēte deo p̄receptione vestimēti illi⁹ p̄cepit. Alter aut̄ demon dixit. Ad huc restat illi angusta porta vbi illū supare poterimus. Diliges primū tuū sicut teipsum. R̄ndit angelus. Vir iste in p̄rimos suos operat⁹ est bona. Aduersari⁹ r̄ndit. Non sufficit hoc: nisi etiā sciat seipm̄ dilexerit. Cui angelus. fruct⁹ dilectionis est bene opari: q; deus reddet vniciq; scdm̄ opa sua. Dixitq; demon. Sed q; verbū de diligendo nō impleuit damnat⁹ erit. Pugnante turba nefanda. sancti angeli victores fuerūt. Dixit iterum demon. Si deus iniquus nō est. et verbi illi⁹ transgressio ei displicet. iste penaz expers n̄ erit. Promisit em̄ seculo abrenūciare: et ecōtrario seculum dilexit p̄tra id qd̄ dictū est. Nolite diligere mundum neq; ea que in mūdo sunt. Sanct⁹ angelus r̄ndit. Non sibi ea que sunt seculi sed hoībus indigentib⁹ dispensanda dilexit. Diabol⁹ r̄ndit. Qualicunq; modo diligatur p̄tra p̄ceptum diuinum est victis aduersarijs rursus diabol⁹ ad callidas cōuertitur accusationes dicēs. Scriptū est. Si non annuntiaueris iniquo iniquitatē suam: sanguinē ei⁹ de manu tua requirā. Sic nō annūciauit. digne p̄cōtib⁹ penitentiā. Sāctus angel⁹ r̄ndit. Quā auditores despiciūt verbū. lingua doctoris loqui p̄peditur dū videt q; p̄dicatio audita despicitur. Unde prudētis est dū nō est loquēdi t̄ps nosse tacere. In omni vero p̄tradictione demonū p̄ualida nimis extitit pugna: donec iudice dño triumphantibus angelis. deuictisq; aduersarijs. immensa claritate vir sanct⁹ circūfusus est. Un⁹ autē. vt beda restat. ex angelis dixit ei. Respice mundum. Respiciensq; vidit vallem tenebrosam et quatuor ignes in aere aliqb⁹ spacijs a se distātes. Dixitq; ei angel⁹. Hi sunt quatuor ignes q̄ mūdū succendunt. Un⁹ est ignis mēdaciū. cū hoc q; abrenūciare diabolo et omnib⁹ pompis ei⁹ in baptismo hoīes p̄miserūt: minime implent. Scd̄s cupiditatis. cū mūdi diuitias amore celestiuū p̄ponūt. Tertius est dissensionis: cum anios p̄rimoz in sup̄uacuis rebus offendere nō formidāt. Quart⁹ impietatis cū infirmiores expoliare et eis fraudē facere pronichilo ducūt. Deinde illi ignes appropinquātes in vnū redacti sūt. et illi appropinquabāt. Timēsq; angelo dixit. Dne ignis michi appropinquat. Cui angelus. Quod nō accēdisti nō ardebit in te.

Ignis enim iste secundum merita operum hominum singulos examinat. Nam sicut corpus ardet per voluntatem illius citius. ita etiam ardebit per debitam penam. Tandem ad proprium redactus est corpus. plangens quod eius mortuum estimabatur. Ille autem aliquando tempore superiuit. et in bonis operibus laudabiliter vitam finiuit.

De sancto michaelis cxi A

Michael interpretatur quis ut deus. Et quotiens sicut ait grege. mire virtutis aliquid agitur michael mitti prohibetur. ut ex ipso actu et nomine dectur intelligi quod nullus poterit facere quod facere preualer deus. Et idcirco eidem michaeli multa que sunt mire virtutis attribuuntur. Ipse enim ut daniel attestat in tempore antichristi surgit. et pro electis tanquam defensor et protector stabit. Ipse cum dracone et angelis eius pugnavit. et ipsum de celo cunctis victoria fecit magnam. Ipse cum diabolo de moysi corpore altercat est: eo quod diabolus eius corpus perdere voluit: ut ipsum pro deo iudeorum populus adoraret. Ipse sanctorum animas recipit et in paradysum exultationis perducit. Ipse olim princeps fuit synagoge: sed nunc constitutus est a domino in principem ecclesie. Ipse ut dicitur plagas egyptiis intulit. mare rubrum diuisit. populum per desertum duxit. et in terram promissionis introduxit. Ipse inter sanctorum acies angelorum signifer christi habetur. Ipse ad domini imperium antichristum existentem in monte oliueti precipit occidet. In voce ipsius archangeli michaelis mortui resurgent. Ipse crucem. clavos. lanceam et coronam spinam: in die iudicii portabit. B

Michaelis archangeli sacra solemnitas beate apparitio. dedicatio. victoria et memoria Apparitio ipsius angeli multiplex est. Prima qua in monte gargano apparuit. In appulianam est quidam mons nomine gargano: iuxta civitatem que dicitur sipontus. Anno autem domini. cccc. in predicta de siponto erat quidam vir nomine garganus qui secundum quosdam libros a monte illo nomen accepit. vel a quo mons ille nomen accepit. Qui ovium et bovum infinita multitudine pollebat. Cum autem circa predicti montis latera pasceretur. Contigit quendam thaurum alios relinquere. et verticem montis persequi. Cum domum alios redeuntibus non redisset. collecta dominus multitudine famulorum per devia queque recessit. ipsum tandem in vertice montis iuxta hostium cuiusdam spelunce inuenit. Permotus itaque cur soliuagus incederet: mox in ipsum sagittam toxicam direxit. Sed statim velut a vento retrota ipsum qui iecerat percussit. Turbari super hoc duces. episcopi advenunt. et super re tam stupenda ipsum recesserunt. Qui tripartitum ieiunium eis indicit. et a deo querendum esse admonuit. Quo pacto sanctus michael episcopo apparuit dicens. Sciatis hominem illum voluntate mea suo telo esse percussum. Ego enim sum michael archangelus qui locum hunc in terris incolere tutumque servare statuens. hoc volui probare indicio. ipsi me locum inspectorem esse atque custodem. Statimque episcopi atque cives cum processione locum advenit. et ingredi non presumptentes orationem preforibus insistent. Secunda apparitio est que circa annum domini. dccc. accidit de desertum. Nam in loco que tumba dicitur iuxta mare. v. milibus ab urbe abiacenti michael episcopo predicte civitatis apparuit iubens. ut in predicto loco ecclesia constructeretur. et sicut sit in monte gargano ita et ibi in memoria sancti michaelis archangeli celebraret. Cum autem episcopus de loco in quo ecclesiam constructeretur dubitaret. ab ipso edoceret ut ibi constructi ecclesia faceret ubi thaurum a latronibus absconditum inueniret. Iterumque de loci amplitudine dubitans iubet modum in amplitudine statuere quantum videret thaurum in circuitu pedibus intruisse. Due autem rupes ibidem erant quas nullatenus virtus humana movere poterat. Tunc michael cuidam viro apparuit precipiens ut ad predictum locum accederet et ipsas rupes remoueat. Quo accedere tam facile rupes movit ut nichil bene ponderis videretur. Edificata igitur ibidem ecclesia de monte gargano partem pallii quod sanctus michael super altare posuit. et partem marmoris super quo stetit ad suam ecclesiam detulerunt. Cum vero ibidem aque penuriam paterent. monitu angeli quoddam foramen in quodam

De sancto michaelē

saxo durissimo fecerunt. et tanta aquarū copia protinus emanavit. ut vsq; nūc ei' bñficio copiosius sustentetur. Hec autē apparitio in p̄dicto loco. xvij kalēn: nouēbris solēniter celebratur. In eodem autē loco quoddā memoria dignū contigisse referunt miraculus. Ille em̄ mons vndiq; oceano cingitur. Sed bis in die sancti michaelē iter p̄bens a populo apitur. Cum ergo copiosa turba ad ecclīā p̄geret cōtigit et quandā mulierē grauidā vicināq; paritui secū ire. Et ecce magno impetu vnda redijt et oīs turba timore p̄cussa ad litus fugit. sola autē mulier p̄gnans fugere nō valuit. sed a marinis fluctibus capta fuit. At michaelē archangelus mulierē seruauit illesā. ita etiā q̄ in medio pelagi filiu parturuit quē in vlnis suscipiēs lactauit. et mari iterū sibi iter p̄bente cū puero leta exiuit. **L** Tercia apparitio est. q̄ rome tpe gregoriū pape legitur accidisse. Nam dū idē gregorius papa p̄pter pestē inguinariā letanias maiores instituisset et deuote p̄ salute ppli exoraret. vidit supra castrū quod olim memoria adriani dicebat. angelum domini qui gladiū cruetatū tergebat et in vaginā mittebat. Unde sanct' gregori' intelligens p̄ces a domino exauditas ecclēsiā in honore angelorū ibidē p̄struxit. Unde et castrū illud vsq; nūc castrū sancti angeli vocatur. Hec autē apparitio cū illa q̄ in monte gargano apparuit cū sipontanis victoriā dedit viij. idus may celebratur. **Q**uarta apparitio est que p̄sistit in gerarchiis ipsorū angelorū. Nam prima gerarchia dicitur ephibania. idest. supior apparitio. media dicitur ipphania. idest. media apparitio. vltima dicitur ipophania. idest. inferio apparitio. Et dicitur ierarchia a gerar quod est sacrum et archos princeps. quasi sacer p̄cipar'. Quelibet autē ierarchia continet tres ordines. Nam supior p̄tinet seraphin. cherubin et thronos. Media p̄tinet scdm assignationem dyonisiū dñationes. virtutes et potestates. Vltima p̄tinet scdm assignationē eiusdē p̄cipar'. archangelos et angelos. Et horū ordinatio et dispositio potest videri p̄ simile in terrenis potestatibus. Nam ministroz qui sunt sub vno rege. quidā opantur immediate circa personā regis. sicut cubicularij. cōsiliarij et assessores. Similes his sunt ordines prime ierarchie. Quidā vero habent officia ad regimē regni in cōmuni nō deputati huic vl' illi p̄uicē. ut p̄cipes militie et iudices curie. Similes his sunt ordines secūde ierarchie. Quidā vero p̄ponunt ad regimē alicui' ptis regni ut p̄positi et baluii et huiōi minores officiales. Et his siles sunt ordines terciē gerarchie.

Tres igitur ordines prime ierarchie accipiunt inquantū deo assistūt. et ad ipm̄ p̄uertunt. Ad hec tñ tria necessaria sunt scz sūma dilectio. et hoc quātum ad ordinē seraphin qd̄ interpretat̄ ardentes. Perfecta cognitio et hoc quātū ad cherubin qd̄ interpretat̄ plenitudo scie. Perpetua p̄bensio siue fructio. et hoc quātū ad thronos q̄ interpretat̄ sedes qz in eis sedet deus et q̄scit dum eos in se q̄scere facit. Tres autē ordines mediē ierarchie accipiunt inquantū habent p̄esse et regere vniuersitate hominū in cōmuni. Hoc autē regimē p̄sistit in tribus. Primo in p̄sidentio siue imperādo. et hoc p̄tinet ad ordinē dñationum ad quē spectat alijs inferioribus p̄esse et eos in omnib' ministerijs diuinis dirigere ac eis omnia imperare. Qd̄ innuit zach. v. vbi vnus angelus alteri dixit. Curre et loquerē ad puerū istum dicēs etc. Secōdo in opando. et hoc p̄tinet ad ordinē virtutū quib' nichil est impossibile exequi qd̄ imperat qz eis datū posse sup̄ omnia dif' ficalia ad diuinū ministeriū p̄sentia. et ideo attribuitur eis miracula facere. Tercio in arcendo vt scz impediētia et infestātia arcantur. et hoc p̄tinet ad ordinē potestātū que hñt coercere p̄arias potestates. qd̄ signatū est thobie. viij. vbi dicit q̄ raphael religauit demoniū in deserto superioris egipti. Tres vero ordines vltimē ierarchie accipiunt scdm q̄ hñt regimē determinatū et limitatū. Quidā em̄ eoz p̄sunt vne puincie. hi sunt de ordine principatus sicut erat princeps p̄faz q̄ p̄erat persis. de quo habet dan. x. Quidā vero deputati sunt ad regimē multitudine vtputa vni' ciuitatis. Et hi dicuntur archāgeli. Quidā vero ad regimen p̄sone singularis. Et hi dicuntur angeli. Unde et dicuntur minima nūciare ex eo q̄ eoz ministeriū ad vnū hominē limitat. archangelū vero dicuntur maiora nūciare: qz bonū vni' multitudinis digni' est q̄ bonū vni' hoīs. In assignatione autē ordinū prime ierarchie greg. et bern. cū dyonisiō p̄cor dāt: qz accipit̄ penes eoz fructiōnē que p̄sistit in feruēti dilectiōe quo ad seraphin. p̄funda cognitiōe quo ad cherubin. perpetua retētiōe quo ad thronos. Sed in assignatiōe mediē et vltimē in duob' vidētib' scz p̄ncipatu et virtute dissentire videtur. S: eg. em̄ et bern. aliā p̄siderationē habuerūt. put scz mediā ierarchia accipit̄ penes p̄lationē. vltima penes ministratiōnē. P̄relatio autē in angelis triplex est. P̄sunt em̄ angeli angelicis spiritib'. et hi dñationes dicuntur. P̄sunt etiā angeli bonis hoīb' et hi dicuntur p̄ncipar'. P̄sunt demonib' et hi dicuntur potestates. Et ordo et grad' dignita-

v iij

tis in his patet. ministerium autem triplex est. quod
 dam quod consistit in operando. quoddam in docendo
 aut maiora aut minora. Primum est virtutum. secundum
 archangelorum. tertium angelorum. **Q**uinta ap
 paritio est de qua legitur in libro triplici. Nam iuxta
 constantinopolim est quidam locus ubi olim dea vestra
 colebatur. Sed nunc ecclesia in honorem sancti michaelis
 fabricata est: qui etiam locus michaelium nuncupatur. Cum
 igitur quendam nomine aquilinum ardentissima febris ru
 beis coloribus moram comprehendisset estuatum pro
 lum media dederunt quod euomuit. adeo ut postmo
 dum quicquid comederet vel biberet euomeret. Dum
 autem iam morti vicinatus esset. ad locum hunc se duci se
 cit credens se illuc aut mori aut languore priuari.
 Cui michael apparuit dixit ut perfectioes sibi ex mel
 le et vino et pipere faceret. et omnia que comederet ibi
 intingeret: et sic plenam sanitatem reciperet. Quod cum se
 cisset plene liberatus est. Cum tamen secundum medicum ra
 tionem peritium esse videat calida pocula coleri
 cis exbibere. Hec in libro triplici. **S**ecundo dicitur
 victoria. Multiplex autem victoria ipsius archangeli
 michaelis et angelorum inuenitur. **P**rima est quam
 archangelus michael predictis spontaneis hoc mo
 do prestat. Postquam quod est tempus ab inuento lo
 co neapolite adhuc gentiles contra christianos et
 beneuentanos qui quinquaginta milibus a se pro
 distant ordinato exercitu bellare ceperunt. Qui de
 epi philo triduo inducias petierunt: ut ieiunio tri
 duano vacarent et patronum suorum michaelis in sui
 auxilium implorarent. Tertia autem nocte michael
 epi apparuit. preces dicit exauditas victoriam pro
 mittit a futuram. et quarta diei hora iubet hosti
 bus occurrendum. Quibus occurrentibus mons gar
 ganus immenso tremore percutitur. fulgura quoque
 crebra volant. et caligo tenebrosa totum montis
 cucumen obduxit. ita ut deo viri de aduersariis tam
 ex ferro hostium quam ex sagittis igneis interiret. Reli
 qui vero virtute archangeli cooperata. ydolatrie re
 liquerunt errorem. et continuo colla christiane fidei sub
 miserunt. **S**ecunda victoria est quam michael archan
 gelus obtinuit contra draconem. id est. luciferum cum
 omnibus suis sequacibus de celo expulit. De quo ex
 ponitur illud quod habet in apocalypsi. factum est pre
 lium magnum in celo. Michael pugnabit et cetera. Cum
 enim lucifer dei equalitate appetisset. archangelus
 michael celestis exercitus signifer adueniens. ipsum
 luciferum cum suis sequacibus de celo expulit. et in
 hunc aerem caliginosum usque in diem iudicii retrusit.
 Non enim permittitur eis in celo habitare siue in su
 per. omni parte aeris que locus clarus et amoenus est. nec

in terra nobiscum. ne nimis nos infestaret: sed in
 aere inter celum et terram ut dum superius respiciunt: et
 vident gloriam quam amiserunt. inde dolore habeant
 et dum inferius respiciunt. et videt homines illuc ascende
 re unde ipsi ceciderunt. inde invidia frequenter tor
 queatur. frequenter tamen ex diuina dispensatione ad
 nostrum exercitium ad nos descendunt. Unde sicut alii
 quibus viris sanctis monstratum est. frequenter circa
 nos volitant sicut musce. Innumerabiles enim sunt. et
 velut musce totum aerem repleuerunt. Unde dicit hie
 mo. ut philosophi dixerunt et doctores nostri opinantur. ac
 iste ita plenus est demonibus et malignis spiritibus si
 cut radius solis minutissimis puluibus. **L**icet autem
 tot sint tamen iuxta sententiam origenis eorum exercitus
 minuit cum eos vincimus: ita ut qui ab aliquo sancto
 viro victus fuerit. deinceps ille de vicio de quo vi
 ctus est ipsum non valeat temptare. **T**ercia victoria
 est quam angeli quotidie de demonibus obtinent. dum
 pro nobis contra eos pugnant ab eorum temptatione
 nos liberant. Tribus autem modis ab ipsorum temptati
 one nos liberant. Primo potestate demonis re
 frenando. Apocalypsi. de angelo qui demonem liga
 uit: et in abyssum misit. et thobie. viij. de diabolo in
 deserto superiori religato. Huius enim religatio nichil
 aliud est quam potestatis eius refrenatio. Secundo peccati
 tiam refrigerando. Quod significatum est gen. xxij.
 ubi dicitur quod angelus tetigit neruum iacob et statim
 emarcuit. Tercio memoriam diuine passionis nostris
 mentibus imprimendo. Hoc significatum est apocalypsi. vij.
 ubi dicit. Nolite nocere terre et mari nec arboribus
 quousque et cetera. Item ezech. ix. Signa thau in frontibus
 viros gementium. Thau enim scribitur ad modum crucis
 est facta. Et qui hoc signati sunt non timebunt angelum
 percussorem. Unde ibidem dicit. Super quem videris thau
 non occides. **Q**uarta victoria est quam archan
 gelus michael de antichristo habitus est. quoniam ipsum
 occidet. Tunc enim michael princeps magnus. ut dicitur
 dan. xij. surget. et pro electis tanquam adiutor et pro
 tector contra antichristum fortiter stabit. Deinde antichristus
 ut dicit glossa apocalypsi. xij. super illud. Uidi unum de ca
 pitibus eius occisum et mortuum se finget. et per tri
 duum latens postea apparebit dicens se suscitatum
 arteque magica ferentibus eum demonibus in aera ascen
 det. et vniuersis mirantibus adorabunt eum. Tandem in
 monte oliuati ascendens. ut dicit glossa. super illud. ij.
 thessal. ij. quem dominus ihesus interficiet et cetera. dum stabit
 in papilionem et in solio suo in loco contra quem dominus
 ascendit. michael adueniens ipsum interficiet. De
 quo prelio et victoria intelligitur secundum greg. illud
 quod dicit apocalypsi. xij. factum est prelium magnum in celo mi

De sancto michael

chael etc. Illud em̄ verbū de triplici p̄elio micha-
 elis intelligitur. sc̄z de p̄elio qđ habuit cū lucife-
 ro cū ipsum de celo repulit. et de p̄elio qđ cū de-
 montib⁹ habet nos inestantib⁹. et de isto de quo
 hic agitur qđ sc̄z cum antixpo in fine mūdi habitu-
 rus est. **T**ercio hec solennitas dicitur dedi-
 catio. ex eo qđ hac die p̄dictum locum in monte
 gargano a se dedicatū fuisse michael archāgelus
 reuelavit. Reuersi em̄ spontani a cede aduersa-
 riorū et tam magnifica potiti victoria. adhuc dubi-
 tare ceperūt vtrū p̄dictum locū ingredi vel dedi-
 care deberēt. Tunc ep̄s sup̄bis duxit papā pela-
 giū p̄sulum. Qui r̄ndit dicens. Si homo illā ec-
 clesia dedicare deberet. hoc maxime die quo victo-
 ria data est fieri oporteret. Si vō aliter sancto mi-
 chael placuerit ab ipso est sup̄ hoc ei⁹ requirēda
 voluntas. Instant b⁹ igitur papa et ep̄o cū ciuib⁹
 triduo ieiun. o. michaeli hac die apparuit ep̄o
 dicens. Non est opus vobis quā ego edificauī dedi-
 care ecclesia. Ipse em̄ qui p̄didi dedicauī. P̄ce-
 pitq; vt dicit sequēti locū cum pp̄lo ingrediēs ip̄m
 p̄cab⁹ frequētarent. et se speciale suū patronū
 sentirent. Deditq; ei p̄dicere p̄secrationis signū vt
 sc̄z ab oriēte p̄ posterulā ascenderēt. et ibidem ves-
 tigia hominis imp̄ssa marmorū inuenirēt. Mane
 igitur ep̄s et vniuersi p̄p̄s ad locū veniūt. et in-
 trogrediētes criptā magnā et tria altaria inuenē-
 runt quorū duo in australi parte posita erāt. ter-
 ciū vtro in orientali venerandū quidē et rubeo
 pallio circūtectū. Celebratis igitur ibidē missaz so-
 lennis cū sacrā communionē singuli accepissent.
 omnes ad propria cum immenso gaudio redierūt
 Ep̄s autē ibidē sacerdotes et clericos delegauit q̄
 iugiter diuinū officū celebrarēt. In eadē spelun-
 ca aqua lucida et mimum dulcis emanat qua post
 cōmunionē p̄p̄s potat. et diuersę egritudines sa-
 nantur. Tūc summus pontifex bis auditis hūc diē
 in honore s̄cti michaelis et omniū brōz spiritū
 per totū orbē vniuersi s̄cti statuit celebrandum
 Quarto hec solēnitas dicit mēoria sancti micha-
 elis. In qua tñ solēnitate omniū angeloz memo-
 riā agim⁹. et oēs generalr̄ honoram⁹. Decet nāq;
 nos eisdem laudē et honore impendere multiplici
 ratione. Ip̄si em̄ sunt custodes n̄ri. ministratores
 nostri. fratres et p̄ciues nostri. animaz nostraz in
 celum portatores. orationum nostraz apud deū
 rep̄tatores. regis eterni nobilissimi milites et tri-
 bulatoz p̄solatores. **P**rimo igitur debem⁹ eos
 honorare: quia sunt custodes nostri. Quilibet enim
 hoi dantur duo angeli. Unus malus ad exercitiū

Alius bonus ad custodiendū. Custodia em̄ boni
 angeli deputat homini et in natiuitate et in vtero
 et statim post natiuitatē ex vtero. et sp̄ est cū ipso
 iam adulto. In hoc em̄ triplici statu necessaria est
 homini custodia angelica. Nam dum paruul⁹ ad-
 huc est in vtero potest interim et dānari. Dum est
 extra vterum ante adultam etate potest a ba-
 prismate impediri. Dum est in adulta etate p̄t
 ad diuersa peccata pertrahi. Diabolus em̄ in ho-
 mine adulto rationē seducit per astutias. volunta-
 tem allicit per blandicias. virtutem opprimat per
 violentias. ideo necesse fuit vt bonus angel⁹ eidē
 ad custodiā deputet. vt hominē erudiat et dirigat
 p̄tra fallacias. exhortet et incitet ad bonum con-
 tra blandicias et defendat ab oppressione contra
 violentiam. **E**ffectus autē angelice custodie in
 homine quadrupliciter assignari potest. Primus
 est vt p̄ficiat ania in bonū gratie. Et hoc facit an-
 gelus in anima tribus modis. Primo omne impe-
 dimentum ad bonum remouendo. Hoc signatum
 est exod. xij. vbi angelus p̄ussit primogenita egip-
 tii. S̄cdo pigritiā excitādo. Qđ signatū est zach.
 iij. vbi dicit. Angelus dñi excitauit me: quasi bo-
 minem qui excitatur a somno. Tercio in via peni-
 tentie ducendo et reducendo. Qđ signatū est tho-
 bic. v. in angelo qui cum duxit et reduxit. **S**e-
 cundus est vt non cadat in malū culpę. Et hoc facit
 angel⁹ tribus modis. Primo impediendo pec-
 catum futurum ne fiat. Hoc signatum est numeri.
 xxij. in balaam qui ad maledicendum israhel p̄gēs
 ab angelo impeditus est. Secundo increpando p̄-
 teritum vt ab eo quis recedat. Hoc signatum est
 iud. ij. vbi cum angelus filios israhel de p̄uarica-
 tione increpasset ipsi eleuauerūt vocē et fleuerūt.
 Tercio violentiam quasi in'erendo vt a p̄senti
 peccato eripiat. Hoc signatum est in violenta edu-
 ctione loth et vxoris eius de sodomis. id est. de
 peccati p̄suetudine. **T**ercius effectus est si ca-
 dat qđ postmodum resurgat. Et hoc facit angelus
 tribus modis. Primo mouendo ad contritionem
 Hoc signatum est thobie. xi. vbi ad documentum
 angeli de felle per qđ intelligit p̄tricio: laniuit p̄-
 tri oculos. sc̄z cordis. Secundo purgādo labia ad
 p̄fessionem. Quod signatur ysa. vi. vbi p̄ angelus
 labia ysaie purgātur. Tercio gaudento ad satisf-
 factionē. Luce. xv. dicitur qđ maius gaudium est
 in celo super vno peccatore penitentia agente qđ
 sup̄ nonagintanouē iustis: qui nō egēt penitētia.
Quartus effectus est ne toties vel in tot mala
 cadat quotiens vel ad quot diabolus incitat. Et

hoc facit tribus modis. scz potestatem demonis refrenando. ꝓcupiscentiã debilitando ꝛ memorias dominice passionis nostris mentibus imprimendo. De quibus supra dictum est. **S**ecundo debemus eos honorare: qz sunt ministratores nostri. Omnes em̄ sicut dicitur bebre. i. sunt ad ministratorij spiritus. Omnes em̄ ꝓpter nos mittuntur: qz superiores ad medios. mediꝝ ad infimos. infimi mittuntur ad nos. Hec autem missio competit bonitati diuine. In hoc em̄ manifestatur diuina bonitas: quantum nostram salutem diligit. dum nobilissimos spiritus q̄ ei intima charitate iunguntur. dirigit ꝛ transmittit ad procurandum salutem nostram. Secũdo charitati angelice. Cũ em̄ charitatis ardentis sit maxime desiderare alioꝝ salutẽ ob quam etias dixit ysaias. Ecce ego domine mitte me. ꝛ angeli possunt nos iuuare. ꝓ eo qd vident nos suo auxilio indigere. ꝛ malos angelos nos impugnare. ideo qd ad nos mittuntur. lex exigit angelice charitatis. Tercio humane indigentie. Mittuntur em̄ boni angeli ad inflammandũ affectum ad amorem. Unde in figuram huius leguntur missi fuisse in curru igneo. Secundo ad illuminandum intellectũ ad cognitionem. Hoc assignatum est apocal. x. in angelo qui habebat librum apertum in manu sua. Tercio ad corroborandum in nobis omne imperfectũ vsqz in finem. Hoc signatum est. iij. Regũ. xix. vbi angelus portauit helie panem subnericiũ ꝛ vas aque vt comedit ꝛ ambulauit in fortitudine cibi illius vsqz ad montem dei oreb. **T**ercio honorãdi sunt: qz ipsi sunt fratres ꝛ ꝓciues nostri. Omnes em̄ electi assumuntur ad ordines angeloz. quidam ad superiores. quidam ad inferiores. quidam ad medios ꝓ diuersitate suoz meritor. licz beata virgo super omnes sit. Quod beatus gregorius in omelia insinuare videt. Nam vt ait sunt nonnulli qui parua capiunt. sed tñ hoc annunciare fratribus non desistunt. Isti in angeloz nũero currunt. Et sunt qui secretoz celestium summa et capere ꝓvalent ꝛ nunciare. Sic cum archangelis. Et sunt qui mira faciunt signa: ꝛ valenter operantur. Et hi cum virtutibus. Et sunt qui malignos spiritus virtute orationis ꝛ vi accepte potestatis fugant. Et hi cum potestatibus. Et sunt qui acceptis virtutibus electozum merita transcendunt. ꝛ electis fratribus ꝓincipantur. Et hi cum ꝓincipatus meritum sortiantur. Et sunt qui in semetipsis omnibus vicis dominantur. vt ipso iure munditie diꝝ inter homines vocetur. Unde ad moysen

dicitur. Ecce constituite deum pharaonis. Et hi cum dominationibus. Et sunt in quibus velut in throno suo dñs presidens alioꝝ facta exarnat. per quos dum sancta ecclesia regitur plerumqz de suis quibusdam infirmis actibus alij electi iudicantur. Et hi cum thronis. Et sunt qui dei ꝛ ꝓximii charitate amplius ceteris pleni sunt. Et hi meritor suoz sorte inter cherubin numerum acciperunt: quia cherubin plenitudo scientie dicitur. ꝛ iuxta paulum. Plenitudo legis est charitas. Et sunt qui superne contemplationis amore accensi in solo ꝓditoris sui desiderio anhelant. nichil iam in hoc mundo cupiunt: solo eternitatis amore ꝓscuntur. terrena queqz abijciunt. cuncta tꝓalia mēte trãscendunt. amant ꝛ ardēt atqz ipso suo ardore requiescunt. amando ardent. loquēdo accendunt et quoscũqz verbo tangunt: ardere ꝓtunt in dei amore faciunt. Quo isti nisi inter seraphim numerũ sortem sue vocationis acceperunt. Hec greg. **Q**uarto honorãdi sunt: qz ipsi sunt. aniaz niaz in celum portatores. Et hoc faciunt triplici modo. Primo viam ꝓparãdo. Malach. iij. Ecce ego mitto angelũ meũ qui ꝓparabit viã ante faciẽ meã. Scdo ꝓ viam ꝓparãtã in celũ baiulãdo. Ezo. xxiij. Ecce ego mitto angelũ meum qui te custodiet in via. ꝛ inducat te in terrã quã ꝓmisi ꝓtribus tuis. Tercio in celo collocando. Luce. xvi. factũ est vt moyses mendicet ꝛ portaret ab angel in sinũ abzabe **Q**uinto honorãdi sunt: qz ipsi sunt orõnũ niaz apud deũ repñtatores. Ipsinamqz primo orõnes nias deo repñtant. Thobie. xij. Nũ orabas cum lacrimis ꝛ sepeliebas mortuos. ego obtuli orationem tuam dño. Scdo ibidem ꝓ nobis allegat Job. xxxij. Si fuerit ꝓ eo angelus loquẽs vnũ de filiis vt annunciet hominis equitatẽ. miserabitur eius ꝛc. Itẽ zach. i. Et rñdit angelus dñi ꝛ dixit. Dñe exercitũ vsquequo nõ misereberis hierl'm ꝛ vrbũ iuda qbus irat'es: iste iam septuagesim' ann' est. Tercio dei sententiã nobis renunciant. Dan. ix. vbi dicitur qd gabriel ad eũ volans dixit. Ab exordio ꝓccũ tuaz egressus est sermo. glosa. id est sentẽtia a deo. Et sequit. Ego aut veni vt in dicarẽ tibi: qz vir desiderioꝝ es. De his tribus dicit bern. sup can. Discurrit angelus medius inter dilectũ ꝛ dilectã. vota offerẽs. referẽs dona. Excitat istam. placat illũ. **S**exto honorãdi sunt: qz ipsi sunt regis eterni nobilissimi milites. scdm qd dicit iob. xxv. Nunquid est numerus militũ ei? Sicut aut videm' in militibus alicuius regis. qd quidam eozum semper in aula regia commorantur. ꝛ re?

De sancto

gem associant. et ad eius honore et solaciu cantat. quida aut ciuitates et castella regni custodiunt. qdam vero regis inimicos expugnant. Ira et horum militu xpi. quida in aula regia scz in celo empirio reo semp regu regu associat. et ad ei honore cantica letitie et glie semp cantant dicetes. Sanctus sanctus sanctus etc. Item. benedictio et claritas et sapiencia etc. apocal. vij. Alij aut custodiunt ciuitates. suburbana. villas et castra. illi scz qui nobis sunt ad custodia deputati. custodietes statu virginum. pinentiu. iugatoz. et castra religionum. Esa. xij. Super muros tuos hierlm pstru custodes. Alij vero dei inimicos. i. demones expugnat. Apocal. xij. factu est preliu magnu in celo. id est scdm vna expositione in ecclia militari. Michael et angeli ei phabant cu dracone. **S**eptimo et vltimo honora di sunt: qz ipsi sunt tribulatoz solatores. Zach. i. Angelus qui loqbat in me verba bona et solatoria. Ire thobie. v. forti animo esto etc. Et hoc faciunt tribus modis. Primo confortado et roborado. Dan. x. vbi cu daniel corruisset: terigit eu angelus dicens. Noli timere. pax tibi. confortare et esto robustus. Secdo ab impatentia confornado. Psal. Angelis suis mandauit dote etc. In manu. por. etc. Tercio ipam tribulatione refrigerando et manuendo. Et hoc signat dan. iij. vbi angelus dni cum tribus pueris in fornace descendit. et fecit mediu fornacis quasi ventu rois flantem.

De sancto hieronymo cxi. A

Iheronimo

Hieronimus dicitur a gera quod est sanctu. et nemus: quasi sanctus nemus. Vel norma quod estylet. Unde dicitur in legenda sua quod biero. interpretatur sacra lex. fuit enim sanctus. id est firmus. vel mudas. vel sanguine tinctus. vel vsui sacro deputatus. sicut vasa templi dicebantur sancta: quia sacro vsui deputata. fuit enim sanctus. id est firmus in bono opere propter perseuerantie longanimitate. et mudus in mente puritate. et sanguine tinctus pro dicitur passionis meditatione. sacro vsui deputatus per scripture sacre expositione et interpretationem. Dicitur et nemus a nemore vbi aliqui pueriatus fuit. et lex propter regulare disciplinam quam monachos suos docuit. vel quia sacram legem exposuit et interpretatus fuit. Hieronymus etiam interpretatur visio pulcritudinis. vel diiudicatis locutiones. Est autem triplex pulcritudo. Prima est spualis que est in anima. Secunda moralis que consistit in honestate morum. Tercia intellectualis que est pulcritudo angelica. Quarta substantialis que est diuina. Quinta celestis: que est sanctorum in patria. Hanc quintuplicem pulcritudinem hieronymus in se vidit et habuit. Nam habuit spualem in virtutum varietate. Moralem in vite honestate intellectuali in excellenti puritate. Supstantiali in ardenti charitate. Celesti in eterna vel in excellenti claritate. Diiudicauit etiam locutiones sue verba tam sua quam aliorum. sua examinare proferendo. aliorum vera confirmando. falsa refutando. dubia vero exponendo.

Hieronimus cusebii viri nobilis filius ab opido stridonis quod dalmacie et panonie presidia tener: exiitit orudus. hic ad huc uenit romam adijt. et literis grecis et latinis et hebraicis plene cruditus est. In arte grammatice donatum habuit preceptore. In rhetorica autem vi. totum orator est. In scripturis autem diuinis exercitabat die ac nocte. et inde hausit auidem quod postmodum effudit abunde. Quodam tempore sicut ipse in epistola ad custodibiu prohibet. cum de die tullium et de nocte platonem auidem legeret. eo quod sermo inculcatus sibi in libris prophetis non placeret. circa mediam quadragesimam tam subita et ardenti febre corripit. ut toto frigescente iam corpore vitalis calor in solo pectore palpitarer. Dum ergo exequie funeris pararent. subito ad tribunal iudicis trahit. et interrogatus cuius conditionis esset christianum se esse libere profiteretur. Ad quem iudex. Mentiris inquit. Ciceronianus es. non christianus. Ubi enim est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. At hic ro. obmutuit. et continuo ipsum iudex durissime cecidit iussit. Tunc exclamauit et dixit. Miserere mei dñe: miserere mei. Tunc qui astabant precabantur iudex

De sancto

dicem vt veniā tribueret adoleſcēti. Ipſe eſt in-
rare cepit ac dicere. Dñe ſi vnq̄ habuero codices
ſeculares ſi legero te negabo. In hec igit iuramē-
ti verba dimiſſus ſubito reuiuifcit. Tūc lachrimis
torū ſe inuenit p̄fuſum. ⁊ ex verberib⁹ que añ tri-
bunal ſuſceperat ſcapſas terribilr̄ reppit liuientes
Tanto autem ſtudio libros diuinos legit extunc
quāto libros gentiliū vnq̄ legerat. Dum aut̄ eſſet
annoꝝ .xxix. in romana ecclia cardinalis p̄ſbiter
ordinat⁹ eſt. Mortuo aut̄ liberio papa hieroni-
mus dignus ſummo ſacerdotio ab omnib⁹ accla-
matur. Sed dū quorundā clericoz ⁊ monachoz
laſciuiā increparet: illi nimium indignati ei inſi-
dias parauerūt. Sed ⁊ p̄ veſtē mulieb: em. vt ait
ioh̄es beletb. ab eis turpiter eſt deriſus. Nam cū
hiero. ad matutinas ſolito more ſurgeret. veſtes
mulieris quā emuli iuxta lectum poſuerāt reppit.
ſuamq; eſſe credēs induit. ⁊ in ecclia ſic p̄ceſſit.
Hoc aut̄ emuli faciebāt vt mulierē h̄re in thala-
mo credereſ. Qd̄ ille vidēs tante eoz veſantie lo-
cū dedit. ⁊ ad greg. nazanzēnū p̄ſtantinopolitane
vrbis ep̄m puenit. Poſtq̄ aut̄ ab ipſo ſacras ſcr̄as
didicit: in heremū p̄perauit. vbi p̄o xp̄o quāra
ſuſtinuerit ipſe ad cuſtodiū narrat dicēs. Quorū-
ens in heremo p̄ſtitur⁹. ⁊ in illa vaſta ſolitudine
q̄ cruſta ſolis ardoꝝ horridū monachis p̄ſtat
habitaculū. putauit me romanis delicijs intereſſe
Horebāt ſacco mēbꝝa deſormia. ſqualida cutis ſi-
tū ethiopice carnis adduxerat quotidie lachꝝime
quotidie gem ⁊. ⁊ ſi qñ repugnantē ſumm⁹ immi-
nens opp̄ſiſſet. nuda humo vix oſſa herētia colli-
debātur. De cibis ⁊ potu taceo. cū etiā languētes
aqua frigida vtātur. ⁊ coctū aliqd̄ accepſiſſe luxu-
ria ſit. ⁊ dum ſcorpionū tñ eſſem ſocius ⁊ ferarū.
ſepe choreis intereram puellaz ⁊ in frigido coz-
pore ⁊ carne p̄morta libidini incēdia pullula-
bant. Itaq; p̄tinuo flebā: ⁊ repugnantē carnem
hebdomodaz inedia ſubigebā. Diem crebro con-
iunxi cū nocte. nec p̄ia pectoris ceſſabā verberib⁹
q̄ a dño trāquilliras reddereſ. Ipſam quoq;
cellulam meā quaſi cogitationū p̄ſciam p̄timeſce-
bam. ⁊ michi iratus ⁊ rigidus ſolus deſerta pene-
trabā. Et vt michi teſtis eſt dñs poſt mltas lachꝝi-
mas ⁊ nōnunq̄ videbar intereſſe agminib⁹ ange-
loꝝ. Per quadrienniū igit̄ ibidē penitētia ſic pa-
tra ad bethleē opidū remeauit. Vbi quaſi dome-
ſticū anial apud p̄ſepe dñi ſeſe obtulit p̄māſurum
Bibliotecā aut̄ ſuam quā ſummo ſtudio ſibi p̄di-
derat clauſam. alioſq; libros iterū rele gēs diē ie-
iun⁹ ducebat ad veſperū. Mltos aut̄ ibidē diſci-

Iheronimo

pulos coadunans in ſancto p̄poſito ⁊ tranſlatio-
ne ſcripturaz q̄nquagintaq; annis ⁊ ſex men-
ſibus deſudauit. ⁊ vſq; ad finē vite vgo p̄manſit.
Licq; aut̄ in hac legēda dicat q̄ ſp̄ vgo fuerit. ipſe
tñ de ſe ita ſcribit ad p̄machiū. Arginitatē in ce-
lo p̄fero: non q; habeo. Tanta demiq; laſtitudine
fatigar⁹ eſt vt in ſtratu ſuo iacens funiculo ad tra-
bem ſuſpēſo ſupin⁹ mambus ſe leuaret. vt ſcs offi-
cium monaſterij p̄t̄ porerat exhiberet. C
Quadā vero die adueſp̄ſcēte cum hicro. cū fra-
tribus ad ſacram lectionē audiendū ſederet. ſubi-
to leo quidā claudicās monaſterij ingreſſus eſt.
Quo viſo cū ceteri fr̄s ſugerēt hieronim⁹ ei quaſi
hoſpiti obuiavit. Leo igit̄ dū pedē ſibi leſū oſcē de-
ret: vocatis fr̄ib⁹ pedes ſibi p̄cepit ablui. ⁊ dilige-
ter ei⁹ plagā inquiri. Qd̄ cū factū fuiſſet: inuene-
runt leonis plantā a ſentibus vulneratā. Adhibi-
ta igitur diligētī cura leo p̄ualuit. ⁊ omni ſerita-
te depoſita inter eos quaſi domeſticū anial habi-
tauit. Tūc hicro. videns q̄ nō tā p̄o ſanitate ſui
pedis q̄ p̄ eoz vtilitate dñs leonem miſiſſet. de
fratrū p̄ſilio eidē hoc inuixit officiū: vt aſinū quē
habebāt q̄ ligna de nemore deſerebat ipſe leo ad
paſcua duceret ⁊ ductū ibi cuſtodiret. Qd̄ factū
eſt. Nam inuicta leoni aſini cura more paſtoris in-
duſtrij eūdo ad paſtū ſoci⁹ inceſſanter itineris ru-
re paſcēdo vnde cūq; deſenſo: tutiſſim⁹ erat. Verū
tñ veſe cibaret. ⁊ aſin⁹ ſolitū p̄ficeret opus p̄ſue-
tis ſemp̄hoꝝis cum eo domū redib̄at. Quadā igit̄
vice paſcēte aſino: ⁊ leone grauiter ſopozato mer-
catores cū camelis inde tranſcūtes aſinū ſolū vi-
derūt. ⁊ eū q̄ citius rapuerūt. Exgefactus itaq;
leo cū ſociū nō inueniret rugiedo buc illucq; ib̄at.
Quē tandē nō inueniēs ad portas monaſterij tri-
ſtis adiit. ⁊ intus vt ſolitus erat p̄re verecūdia in-
gredi nō p̄ſumpſit. Et vidētes fr̄s q̄ tardi⁹ more
ſolito ⁊ ſine aſino veniſſet: putauerūt q̄ fame cō-
p̄uſus aſinū comediffet. nolentes ei annonā tri-
buere ⁊ ſuetā dicebā. Uade ⁊ reliquā partē aſelli
q̄ tibi remāſit māduca ⁊ tuā ingluuiē reple. Deſi-
tantes tñ vtrū hoc malū p̄petraſſet. exierunt ad
paſcua ſi forte aliqd̄ mortis indicū inuenirēt. Et
nichil inueniētes hoc hieronimo retulerūt. Tunc
monitis ei⁹ officiū aſini leoni inuigil. ⁊ ligna ce-
dentes leoni imponūt. Qd̄ cū leo patiēter ferret.
Quadā die expleto opere agrum exijt. hac illacq;
diſcurrit. ſcire deſiderās quid de ſuo fuiſſet ſocio
factū. Et ecce vidit a longe negociatores cū om-
niſtis camelis p̄cedente aſino venientes. Mos eſt
illi regionis eſt: vt quādo cum camelis longi⁹ gr̄

De sancto

Hieronimo

diuntur. cameli ut directius vadant. precedentem
 et collo funiculum gestantem asinum subsequuntur.
 Recognito igitur leo asino cum ingenti rugitu sup
 eos urruit. et oes hoies in fugam perterritus. Et leo
 terribiliter rugiens percutiebat cauda fortiter terram.
 perterritosq; camelos sicut erat onusti ante se ad
 cellas ire coegit. Quod cum freres vidissent. et hiero. nu
 ciallent. alle ait. Hospitibus nostris freres charissimi
 pedes abluite. escas pberet sup hoc voluntate dñi
 expectare. Tunc leo per monasterium cepit ut sole
 bar letus discurrere. singulorum fratrum vestigijs se
 prosternens. et quasi de perpetrata quam non fece
 rat culpa cauda alludens veniam postulabat. Hiero
 nomus aut futuroz psciens ait fratribus. Ite freres et
 venientibus hospitibus necessaria ppare. Adhuc
 colloquente nuncius ad eum venit annuncians ante for
 res hospites adesse qui abbatem vellent videre. Ad
 quos cum ille iussisset. protinus illi eius pedibus puol
 uunt. pro culpa veniam postulantes. Quos ille be
 nigne cleuans. precepit ut sua recipient. et aliena non
 usurparent. Rogabant igitur illi beati hiero. ut medie
 ratem olei per benedictionem accipiat. Quibus vix assen
 tiens tandem coactus suscipi iubet. Promiserunt aut
 se annuatim eandem olei mensuram fratribus ipsis
 daturos. et a suis dare hereditatem. De
 Cum aut olim in ecclesia vniuersisq; caneret quod vo
 lebat theodosius imperator. ut ait iohannes beletus. da
 masum papam rogauit ut alicui viro docto officium
 ecclesiasticum committeret ordinandum. Ipse igitur sciens
 hieronimum in lingua latina. greca et hebraica pfe
 ctum. et in omni sapientia summum. eidem officium predi
 ctum commisit. Hiero. igitur psalterium per feras distin
 xit. et vnicuique ferie nocturnum proprium assignauit.
 ac gloria patri. in fine cuiuslibet psalmi dicendus
 instituit. ut ait sigibertus. Deinde epistolas et euange
 lia per anni circulum decantandas. ceteraq; ad officium
 pertinentia preter cantum rationabiliter ordinauit. Ad istos
 illud de bethleem ad summum pontificem. et ab eo et
 cardinalibus suis fuit valde approbatum. et perpetuo
 authenticatum. **P**ost hoc autem in ore speluce in qua
 dominus iacuit monumentum sibi construxit. vbi expletis
 nonaginta octo annis et sex mensibus sepultus fuit.
In quarta reuerentia cum augustinus. habuerit patet per
 epistolas quas sibi misit. In quarum vna ei tali modo
 scripsit. Dño dilectissimo et cultu sincerissimo cha
 ritatis obseruando atq; amplectendo hieronimo au
 gustinus etc. Alibi quoque de eo sic scribit. Sanctus
 hiero. presbiter greco. latino. hebreo eloquio erudi
 tus. in locis sanctis atq; in libris sacris vsq; ad de
 crepitam vixit etatem. Cuius nobilitas eloquii ab

oriente in occidentem instar solis lampas resplen
 duit. Beatus autem prosper in suis chronicis de eo
 sic ait. Hieronimus presbyter in bethleem toto
 iam mundo clarus habitabat. egregio ingenio et
 studio vniuersae ecclesiae seruiens. Ipse quoque de se
 sic ait ad albigensem. Nichil a puericia ita vitare
 conatus sum ut animi tumentem et erectam ceruicem
 dei pro se odium puocantem. Idem. Ego etiam
 tuta omnia timco. Idem. In monasterio hospita
 litati et corde intendimus. et oes ad nos venien
 tes preter hereticos leta fronte suscipimus. ac vo
 mentium pedes abluimus. Isidorus vero in li. et his
 mol. ait. Hieronimus trium linguarum extitit pitus.
 Cuius interpretatio ceteris antefertur: quoniam et verborum
 tenacior est. et perspicuitate sententiarum clarior. atque ut po
 te a christiano interprete verior. In dialogo quoque se
 ueri discipuli sancti martini qui eius tempore fuit sic de
 hieronimo scriptum habentur. Hieronimus preter fidei
 meritum doctorum virtutum non solum latinis atque grecis
 sed etiam hebraeis ita libris instructus est. ut se illi in om
 ni scientia nemo audeat comparare. Cui iugiter
 aduersus malos pugna perpetuus certamen. Ode
 runt cum heretici: quod eos impugnare non desistit.
 Oderunt clerici: quod vitam eorum insectatur et crimi
 na. Sed plane boni omnes et mirantur et diligunt.
 Nam qui cum hereticum esse arbitrantur insanunt.
 Totus semper in lectione. totus in libris est. non die
 non nocte requiescit. aut legit aliquid. aut scribit.
 Nec seuerus. Et sicut ex his verbis patet. et sicut
 etiam ipse sepe testatur. multos persecutores et multos
 detractores persequutus est. Quas tamen persecutiones quod
 libenter sustinuerit. patet ex eo quod sic dicit in epistola
 ad asellam. Gratias ago deo quod dignus sum habitus
 quem oderit mundus. et maleficum me garrunt. Sed scio
 ad regnum peruenire per infamiam et bonam famam. Item.
 Utinam ob domini mei nomen atque iustitiam vniuersa me
 infidelium turba persequatur. Utinam in opprobrium meum
 solidum exurgat hic mundus. tamen ut mercar a christo lau
 dari. et sue pollicitationis sperare mercedem. Gra
 tia vtriusque et desiderata reprobatio est: cuius premium a
 christo speratur in celo. Nec maledictio grauis est
 que diuina laude mutatur. Obijt circa annos domini.
 cccc. viij.

De sancto remigio. cxliij. A

Remigius dicitur a remige: qui est nauis du
 ctor: vel rector. Uel dicitur a remis que sunt
 instrumenta quibus nauis ducitur. et gion quod
 est lucratio. Ipse enim ecclesiam gubernauit a peri
 culo naufragij. eam duxit ad portum paradisi. pro
 ea lucratus est propter insidias diaboli.

Remigius regem et gentem francorum ad christum
 puertisse dicitur. Habebat enim regem non
 mine claudum christianissimam que virum
 suum nitentem ad fidem puertere sed nequebat. Que
 cum filium genuisset ipsum baptizare voluit sed rex
 oino prohibuit. Illa autem quiescere non valens. tandem
 vii hoc a rege obtinuit et filium baptizauit. Qui dum
 baptizatus esset subito est defunctus. Cui rex ait.
 Nunc apparet quod christus vilis est deus qui cum pro
 que fides ei poterat sublimari in vita seruari non po-
 tuit. Cui illa. Imo in hoc a deo meo valde me dili-
 gi sentio quod primum fructum veteris mei ipsum recepisse
 cognosco qui regnum in infinitum tuo melius filio
 meo largitus est. Concepit igitur iterum et filium alium
 peperit quem sicut primum cum multa instantia bap-
 tizari fecit. Sed ecce subito infirmatus ita quod de eius
 vita desperatur. Dixitque rex uxori. Vere debilis est
 deus tuus qui nullum in nomine suo baptizatum in vi-
 ta seruare potest. Nam si mille genueris et cunctos ba-
 ptizaueris: omnes saluum pibunt. Sed tamen puer pualuit. et
 sanitatem recepit: ita quod post patrem regnauit. At si-
 delis mulier virum suum ad fidem reducere cona-
 batur: sed ille modis omnibus resistebat. Qualiter
 autem ad fidem puertus est. in alio festo quod est post
 epiphaniam dictum est. Volens autem predictus rex clodo-
 ueus factus christianus remensem ecclesiam dotare.
 beato remigio dixit: ut quantum circumiret dum ipse
 in meridie dormiret sibi daret. Quod et factum est. Sed
 cum quidam molendinum suam habebat intra fines
 beati remigii. molendinarius ipsum dum circumiret

cum indignatione repulit. Cui dixit remigius. Ami-
 ce non sit tibi durum ut hoc molendinum sibi habeam.
 At ille ut cum reiecit statim rota molendini in con-
 trarium verti cepit. clamauitque pro sancto remigio di-
 cens. Seruus dei veni: et habeam pariter molen-
 dinum. Cui ille. Nec michi nec tibi. Statimque se ter-
 ra aperuit. et molendinum penitus deglutiuit. **P**re-
 uidens remigius famem futuram: cum in villa qua-
 dam bladi cumulos congregasset. inebriati rustici:
 senis prudentiam deridentes ignem supposuerunt.
 Quod ille audiens illuc venit: et pro frigore etatis et
 vespertinis temporibus se calefacere cepit. et tranquillo cor-
 de dixit. Semper focus bonus est. Veruntamen qui hoc
 fecerunt et posterius eius: viri in genitalibus rupti. se-
 mine gutturose erunt. Quod sic in illis euenit quousque
 per karolum sunt dispersi. **N**otandum autem quod il-
 lud festum sancti remigii quod agitur in mense ianua-
 rij est festum de felici obitu illius. illud autem dicitur esse
 de eius sacri corporis translatione. Cum enim cor-
 pus eius post ipsius obitum ad ecclesiam sanctorum
 timothei et apollinaris cum feretro deferretur iec-
 ecclesiam sancti cristofori cepit adeo ponderare quod
 nullatenus moueri potuit. Tandem coacti rogau-
 erunt dominum ut eis ostendere dignaretur si forte in
 ecclesia illa sancti cristofori ubi nulle reliquie san-
 ctorum quiescebant sepeliri vellet. Statimque corpus
 leuissime sustulerunt. et ipsum ibi honorifice posuerunt.
 Ubi cum multa miracula fierent ecclesia amplius
 uerunt. Et facta cripta retro altare cum effossum cor-
 pus ibi reponere vellent. mouere nullatenus po-
 tuerunt. Cum autem in omnibus quiescerent. et media
 nocte omnes pariter obdormuissent in crastinum. scilicet
 kalendas octobris. inuenerunt sepulcrum cum corpore san-
 cti remigii in illam criptam ab angelis deporta-
 tum. Quod tamen post longum tempus in pulchriorem cri-
 ptam eadem die cum capsula argentea translatum est
 floruit circa annum domini quadringentesimum non-
 nagesimum.

De sancto leodegario. cxxiii. **A**
 Leodegarius cum omni virtute polleret. edu-
 cense ecclesie meruit in pontifice promoueri.
 Qui dum clotaire rege decedere cura re-
 gni grauius premeret. voluntate dei et principum filio
 childerici fratris clotaire adolescentem valde idone-
 um profecit in regem. Sed ebroin theodoricum ipsi
 childerici germanum proficere nitentem. non propter re-
 gni commodum: sed quod de potestate eiectus et omni-
 bus odiosus iram regis et principum verebatur. **L**
 mens igitur ebroin licentiam a rege petijt et mona-
 sterium introiuit. Quo decedere. et fratrem suum the-

De sancto

Leodegario

Et audiens q̄ in his tormentis deum laudaret. i linguā ei⁹ p̄cidi fecit. ⁊ postmodū eū cuidā custod tradidit: vt ip̄m nouis supplicijs reseruaret. Ille aut̄ vsū loquēdi non p̄didit sed p̄dicationi ⁊ exhortationi prout poterat vacabat. p̄dixitq; q̄n̄ et qualr ipse ⁊ ebr̄oin⁹ ex hac vita migrarēt. Lux aut̄ rem immēsa in modū corone caput ei⁹ circūdedit. Quā cū multi vidissent quid hoc esset ab ipso ep̄o quesierūt. At ipse se in orōne p̄sternēs gr̄as deo retulit. ⁊ omnes astantes vt in melius vitam mutarent admonuit. Qd̄ ebr̄oin⁹ audiēs ⁊ inuidēs missis quatuor spiculatorib⁹ ipsius de collari p̄cepit. Cū ergo ipsum ducerēt. Air̄ eis. Non est inq̄ opus fr̄es vos diuti⁹ fatigari. Sed hic implete desiderii ei⁹ qui vos misit. Ad hoc tres illoz adco sunt cōpuncti q̄ ad pedes eius p̄cidentes veniā p̄cabātur. Quart⁹ vero cum eum decoi⁹ assēt. p̄tinus a demone arrept⁹ ⁊ in ignem piectus: vitā miserabilr terminauit. Biennio expleto audiens ebr̄oin⁹ corpus sancti viri multis miraculis illustrari. miserabilr cruciat⁹ inuidia. militē illum m̄sire: vt an sicse b̄i et veritas intimaret. Miles aut̄ supbus ⁊ arrogās cum illuc venisset: calce tumbā sancti p̄cutiēs exclamauit. Moriaf qui mortu⁹ miracula facere posse credit. Mor̄ ille arrept⁹ a demonio: ⁊ subito moriēs. morte sua sanctū amplius p̄mēdauit. his auditis ebr̄oin⁹ amplius inuidia torquebat. ⁊ famā sancti extinguere moliebatur. Sed iuxta p̄dicationē sancti gladio nequiter neq; ipse occidit. Passus est aut̄ circa annus dñi. dclxxx. tpe p̄stantini quarti.

De sancto Francisco, cxliiii. **F**ranciscus prius dicit⁹ est iohes: sed postmodū mutato noīe franciscus vocat⁹ est. Cui⁹ mutationis noīs multiplex cā fuisse videtur. Primo rōne miraculi p̄notandi. Linguā eim gallicā miraculose a deo recepisse p̄gnoscitur. Unde d̄: in legenda sua q̄ semp cum ardore spiritali sancti repleret ardentia foris verba cructans gallice loquebat. Secūdo rōne officij diuulgādi. Unde dicit in legenda q̄ diuina prouidentia sibi hoc vocabulū indidit vt ex singulari ⁊ insueto nomine opinio ministerij ei⁹ toti citi⁹ innotesceret orbi. Tercio rōne effect⁹ p̄sequēdi: vt sc̄z p̄ hoc daretur intelligi q̄ ipse per se ⁊ per filios suos multos seruos peccati ⁊ diaboli debeat francos ⁊ liberos facere. Quarto ratiōe magnanimitatis in corde. Nam fr̄aci a ferocitate sūt dicti. q; eis inest natural feritas ⁊ magnanimitas anioz. Quito rōne virtuositatis in sermone q; ei⁹ sermo instar

odoriū ne p̄tra regnū aliquid moliretur in custodia detinēte. sanctitate ⁊ p̄uidētia ep̄i pace mirabili oēs gaudebāt. Sed post aliq̄ t̄pus rex malignoz p̄silio deprauat⁹. int̄m in viri dei odiū incitatur. q̄ oportunitatē ⁊ modū mortis ei⁹ attētius inquirebat. Sed ep̄s blande ferens. ⁊ oēs inimicos suos vt amicos amplectēs. egit cū rege vt diem pasce in v̄be cui p̄erat celebraret. Et ecce illa die nunciatū est ei q̄ rex in illa nocte quicqd̄ de morte eius tractauerat p̄ficere decreuisset. At ille nichil trepidans: s; illa die cū rege in mensa comunicās persecutorē sic fugit q̄ in luxuuiensi monasterio dño seruiēs etiā ebr̄oino q̄ monastico habitu latitabat sedula charitate seruiuit. Post modū rex morit⁹ ⁊ theodorici in regnū sublimatur. Quap̄o p̄pter leodegari⁹ ppli sui lacrimis ⁊ p̄cibus motus ⁊ abbat̄is impio cōpulsus ad sedē suā redijt ac ebr̄oin⁹ p̄tinus apostatauit ⁊ regis senescallus ordinat⁹ est. Qui licet prius malus fuerit. tñ postea fuit peior: totoq; studio leodegariū occidere nitebat. Missis igit militib⁹ q̄ eū caperēt. cum hoc leodegari⁹ cōperisset eoz furore cedens dum in habitu pontificali de v̄be egrederef a militibus capif: q̄ ei statim oculos eruerūt. **P**ost biennū sanct⁹ leodegari⁹ cum fratre suo garino quē ebr̄oin⁹ exulauerat in palaciū regis est adductus Cū ad irrisionē ebr̄oini sapiēter ⁊ pacifice responderet: neq; ille iussit garinū lapidib⁹ obuī. sanctūq; ep̄m tora die nudis pedib⁹ p̄quēdā fluiū sup acutissimos lapides decurrentē deduci.

De sancto

Francisco

securis vicia incidebat. Sexto rōne terroris in de
monū fugatiōe. Septimo rōne securitatis ex vir
tute ⁊ operū p̄fectionē. ⁊ honestatis in p̄uersario
ne. Atq̄ em̄ fr̄ciscas dici signa quedā instar secu
rius q̄ rome añ p̄sules ferebant q̄ erāt in terrore in
securitatem ⁊ in honorem. **A**

Franciscus seruus ⁊ amicus altissimi in ci
uitate assisij ortus ⁊ negociator effectus.
fere vsq̄ ad .xx. etatis sue annū t̄ps suus
vane viuendo p̄sumpsit. Quē dñs infirmitatis fla
gello corripuit. ac in virū alterū subito trāsforma
uit. ita q̄ iam spū p̄phetico pollere cepit. Nam
cum quadam vice ipse cū plurimis a perusinis ca
ptus. diro fuisset carceri mancipat⁹. dolētib⁹ alijs
hic solus exultat. ⁊ redargu⁹ sup hoc a p̄captiuis
rūdit. Ideo me exultare noueritis. q̄ adhuc san
ctus p̄ totū seculū adorabor. Quadā vice romā
causa deuotionis p̄ficiēs vestimēta sua deposu
it. ⁊ p̄aupis cuiusdā vestimēta induēs ante eccle
siam sancti petri inter p̄upes sedit. ⁊ cū eis ve
lur vnus ex illis auide māducauit. Et sepi⁹ sile fe
cisset nisi notoz verecūdia impediss⁹. Antiqu⁹
hostis cum a salubri p̄posito conabat auertere. ⁊
feminā quandā sue ciuitatis monstruose gibbosaz
cordi eius imittit. ⁊ nisi respiscat a ceptis: simlē
se facturū minatur. Sed a dño p̄fortatus audiuit.
francisce amara pro dulcib⁹ sume. ⁊ te ipsum cō
temne si me cupis agnoscere. Quendā igit le
prosum obtinū hīs: cum hmōi boies naturat̄ ml
tuz abhorretur diuini tñ memoꝝ oraculi accurrens

in oscula eius ruit: ⁊ post hoc ille statim disparuit
Quapropter ad leprosoꝝ habitacula p̄operat. et
eoz manus deuote osculans pecuniam donat.

Ecclēsiā sancti damiani orationis causa in
gredit. ⁊ imago xp̄i eum miraculose alloquit. Fr̄
cisce inquit vade repara domū meā que vt cernis
tota destruit. Ab ea igit hora anīa eius liquefa
cta est. ⁊ crucifixi cōpassio eius cordi mirabiliter est
infixa. Insistit sollicitate ecclesie repande. ⁊ vēditis
que hēbat cum pecuniā cuidam p̄bitero daret
et ille timore parentū recipe recusaret. coras ipso
eam p̄oiciēs tanq̄ puluerē vilipendit. Quapro
pterea patre ligat⁹ ⁊ captus pecuniā eidem resti
tuit. ac vestem pariter resignauit. ⁊ sic nudus ad
dñm euolauit. ⁊ cilicio se induit. Aduocat in super
seruos dei quendā simplicē virū quem loco patris
suscipiēs rogat vt cum pater eius maledicta p̄ge
mner ipse sibi econuerso bñdicat. Frater eius
carnalis byemali tpe franciscū vilibus pannicul
rectum orationi vacantē ⁊ tremebundum vidēs:
ait cuidam. Dic francisco vt de sudore suo vnā tibi
nummatā vendat. Qd ille audiēs alacriter rūdit
Reuera egobanc dño meo vendā. Quadas die
dum audiret ea que dñs discipulis suis ad p̄di
candum missis locutus est. statim ad vniuersa ser
uanda tota virtute p̄surgit. Soluit calciamenta
de pedibus. tunica vna sed vili induit. ⁊ pro corri
gia mutauit funiculū. Tempore niuis p̄ siluaz
ambulans a latronib⁹ capif. ⁊ ab eis quis sit req̄
situs p̄conē dei se esse asseruit. Quem illi arti
pientes in niuem p̄oiciūt dicētes. Jace rustice p̄
co dei. **M**ulti nobiles ⁊ ignobiles clerici
⁊ laici sp̄reta seculi pompa eius vestigijs adbe
runt quos pater sanct⁹ docuit euangelicam perfe
ctione implere paupertatē ap̄: ebēdere ⁊ per viā
sanctē simpliciatatis incedere. Scripsit p̄reca
euangelicā regulam sibi ⁊ suis fratribus habitis
⁊ habendis quā dñs papa innoçēcius p̄firmavit
Lept̄ extunc frequentē v̄bi dei semina sparge
re et ciuitates ⁊ castella seruoze mirabili arcure
Frater quidam erat quantū a foris videbatur
eximie sanctitatis sed tñ ad modum singularis q̄
tanta districtione silentiū obseruabat: vt nō ver
bis sed nutibus p̄fiteretur. Cūq̄ sanctus ab om
nibus laudaret. vir dei illuc adueniens dixit. Si
nite fr̄s. nec michi in eo diabolica figmēta lauda
te. Non est semel vel bis in hebdomada p̄fiteri.
Qd si nō fecerit diabolica tēptatio est: ⁊ deceptio
fraudulenta. Non est q̄ illū fratribus. digitus
ori suo imposuit. ⁊ caput p̄cutiens se nullatenus

De sancto

Francisco

confessurū innuit. Nō post multos dies ad vomitū redijt. et in facinerosis actibus vitā finiuit. Fatigatus in itinere seruus dei dū asinū equitaret. soci⁹ frater leonardus de asinio sistr fatigatus intra se cepit cogitare ac dicere. Nō de pari ludebāt huius parentes et mei. Et cōtinuo vir dei de asino descēdens dixit fratri suo. Nō puenit me eq̄rare et te pedirē venire. q̄ nobilioꝝ me fuisi. Stupefactus frater ad pedes patris p̄didit. et veniam postulauit. Trāseunti sibi aliqñ mulier quedā nobilis cōcoto gradu occurrit. cui⁹ lassitudine et interclusos anhelitus miserat⁹ quid nā requireret inquisiuit. Et illa. Oia p me parer q̄ salubre ppositū qd̄ concepi viro impediēte non exequor. sed in seruicio xp̄i michi plurimū aduersat. Cui ille. Uade filia. q̄ cito de eo consolationē recipies. et ex parte dei oipotētis et mea sibi denūciēs q̄ nunc est tēpus salutis. postmodū equitatis. Qua denūciante vir subito imutat⁹ et cōtinentiā pollicet. Quidā rustico in quadā solitudine siti deficienti fontem aque ibidē suis orationibus impetrauit. Cuidam fratri sibi ad modū familiari secretū hoc sancto instigāte spū retulit dicens. Hodie est aliq̄ seruus dei sup̄ terram p̄pter quē quo aduixerit. non p̄mittet dñs famem sup̄ homines deseuire. Sed sic p̄caldubio fuisse narrat. Sed illo sublato tora in cōtrariū conditio p̄mutat⁹. Nam post eius felicē transitū p̄dicto fratri apparuit dicēs. Ecce iam videri fames quam donec viuerē ego venis. sup̄ terrā dñs non p̄misit.

In festo pasce cum fratres in heremo greci mēsam accuracius solito albis et vitreis p̄parassent. et vir dei hoc p̄sperisset. p̄tinus gressum retrahēs capellū cuiusdā paup̄is qui tunc aderat capiti suo imponit. et baculū manu gestans foras egredit⁹ et ad hostiū p̄estolat. Māducantibus igi fratrib⁹ clamabat ad hostiū vt amore dei pegrino pauperi et infirmo elēmosinā largiant. Vocat⁹ paup̄ ingreditur. et in terra solus recūbens discū ponit ī cinere. Nō vidētes fratres stupore nimio sunt repleti. Quibus ille ait. Mensam vidi paratā et ornatā et pauper hostiatim euncū vnicū non esse cognoui.

Paup̄ratē in se et in alijs adeo diligebat. vt paupertatē dñam suam semp̄ vocaret. Sed qñ paup̄iorē seipso videret p̄tinus inuidebat et se ab alio vinci timebat. Nam et cū die quadā paup̄culū quendā obuium habuisset. ait socio suo. Magnas verecundiā intulit nobis hui⁹ inopia. et nostrā paupertatē plurimū rēp̄hendit. Nam p̄ meis diuitijs meam dñam paupertatem elegi. et ecce ampli⁹ reluctet in isto.

Dum quidā paup̄ coram eo trāsiret.

et vir dei intima fuisset cōpassione cōmotus dixit ei socius. Et si hic sit pauper sed forsitan ī tora provincia non est eo ditior volūtate. Cui vir dei dixit. Cito tunicā tuā exue et pauperi tribue. et ad eius pedes p̄stratus culpabilē te clama. Cui ille p̄tin⁹ obediuit.

Quadā vice tres mulieres facie et habitu et per omnia similes obuias habuit que eum taliter salutauerūt. Bencueniat dñā paup̄tas. Et cōtinuo disparuerūt. et vltra vise nō sunt. Cui ad ciuitatē arecū deuenisset et ibi bellū intestinū cōmotū fuisset vidit vir dei de burgo sup̄ terram illā demones exultantes. Vocās q̄ sociū suū nomine siluestrū dixit ei. Uade ad portā ciuitatis et demonibus vt ciuitatē creant ex parte dei omnipotētis precipe. Qui festinās ante portā valenter clamauit. Ex pte dei et iussu patris n̄ri francisci discedite demones vniuersi. Sicq̄ omnes ciues post modicum ad cōcordiā redierūt. Predictus aut siluester dū adhuc sacerdos secularis esset vidit in somnis crucē aureaz de ore francisci prodeuntē cuius summitas celos tangebatur. cuius brachia protensa in latū vtranq̄ mūdi partē amplectendoangebant. Cōpunctus sacerdos. p̄tinus mūdū deserit et viri dei p̄fectus imitator. efficit.

Existente viro dei in orōne dyabolus ter eū proprio noīe vocauit. Cui cum sanctus respondisset adiecit. Nullus est adeo in hoc mūdo peccator. cui si cōuersus fuerit. nō indulgeat dñs. Sed quicūq̄ semetip̄m penitentia dura necauerit misericordias ī perpetuo nō inuicet. Continuo seruus dei per reuelationē cognouit hostis fallaciā. quomō misus fuerit ad teporē eum reducere. Cernens aut hostis antiquus quia sic non p̄ualuit. grauē carnis temptatiōē eidem immisit. Qd̄ vir dei senties veste deposita cordula durissima se verberat dicēs. Eya frater asine sic te manere decet. sic subire flagellū. Sed cum tēptatio nequaq̄ discederet. foras exiens in magnā niuem se nudū demersit. Accipientesq̄ niuem in modū pile. septē glebas cōpingit quas sibi proponens cepit alloq̄ corpus. Ecce inquit bec maior vxor tua. iste quatuor duo filij sunt et due filie tue. relique due sunt seruus et ancilla. festina ergo omēs induere. qñ frigore moriunt. Si aut̄ eoz multiplex sollicitudo te molestat. vni dño sollicitus serui. Flico dyabolus cōfusus abscellit et vir dei deū glōrificans in cellā redijt. Cum apud dñm leonē cardinalem sancte crucis ab eo rogat⁹ aliq̄ diu moraret. nocte quadā demones ad ip̄m venientes euz grauissime verberauerūt. Vocās q̄ sociū et res sibi aperiēs ait. Demones sunt castaldi dñi nostri quas destinat.

De sancto

ipse ad puniēdos excessus. Ego vere offensam nō recolo quā per misericordiam dei satisfactione nō lauerim. Sed forte ideo castaldos suos in me pmisit irruere. qz maneo in curijs magnatū qd forsitan fratribus meis paupculis bonā suspitionē non generat. qz forte me estimant delicijs abundare. Et surgens summo mane inde recessit. Existente aliquādo eo in oratione. audiuit sup tectū domus cateruas demonū discurretes euz strepitu. Qui cōcitus foris exiens et crucis signū sibi imprimens dixit. Ex parte oīpotentis dei vobis dico demones. vt quicqd vobis pmisum est in meo corpore faciatis. Libenter enī omnia sustinebo. qz euz maiore inimicum non habeam corpe vindicabitis me de aduersario meo. dū in ipso vice mea exercebitis vltionē. Confusi igit demones euanesūt. **F**rater quidā socius viri dei in extasi factus inter ceteras celi sedes vidit vnā dignissimā et nobili gloria pfulgentem. Qui cum miraret eam tam pclara sedes seruarietur audiuit. Sedes ista vni de ruentibus pīcipibus fuit. et nunc humili frācisō paraf. Et exiens ab oratiōe virū dei interrogauit dicēs. Quid de te opinaris pater? Et ille. Video michi maximus peccator. Statimqz in corde fratris spiritus dixit. Cognosce qz vera fuit visio quā vidisti. qm ad sedem p superbiā perditāz humilitas leuabit humilimū. **E**t in visioe seruū dei supra se seraphin crucifixū aspexit qui crucifixionis sue signa sic euidenter ei impsit. vt crucifixus videret et ipse. Consignans manus et pedes et latus crucis caractere. Sz diligētī studio ab oīm oculis ipa stigmata absōdebat. Quidā tamen hec in vita viderunt. Sed in morte plurimi cōspexerunt. Quod aut hec stigmata per omnia vera extiterint multis miraculis ostensum est. Quoz duo q post eius obitum contrigerunt hic interserere sufficiat. **I**n apulia vir quidē noīe rogerius ante ymaginē sancti francisci stans cepit cogitare dicēs. Esset ne hoc verus vt tali claruisset miraculo. an pia fuisset illusio siue suoz fratrū simulata inuētio. Quod dū mente reuolueret subito audiuit sonū quasi spiculū pfuliēs de balista. sensitqz se in sinistra manu grauitervulneratū. Sed cū in cirotbeca nichil lesionis apparet. cirotbecaz de manu extraxit. et graue vulnus quasi sagitte in palma cōspexit. ex quo tanta vis padebat ardoris vt totus ex dolore z ardore deficere videret. Cumqz peniteret et se beati francisci stigmata credere veraciter testaret post duos dies dū sanctū dei p sua stigmata exorasset fuit cōtinuo liberatus. **I**n regno quoqz castelle cū quidā vir

Francisco

sancto francisco deuotus ad cōpletoriū pergeret. ab insidijs ad mortē alterius ibi paratis ex errore impetit. et letaliter vulneratus semiuiuus relinqtur. Deinde gladiū in gutture crudelis licor infixit et extrahere nō valens recessit. fit vndiqz cōcursus et clamor. et ab oībus plangit mortuus. Cum autē nocte media campana fratrū ad matutinas pulsaret. vxor clamare cepit. **M**i dñe surge et vade ad matutinas qz cāpana te vocat. Statim ille manū eleuans videbat alicui inuere vt gladiū extraheret. Et ecce vidētibus omibus gladius quasi validissimi tactatus manu pugilis eminus pfuliuit. Statimqz ille pfecte sanatus se erexit dicēs. **B**eat⁹ franciscus ad me veniēs. suaqz stigmata meis vulneribus apponens. eoz suauitate cuncta vulnera deliniuit. et cōtractu mirifice solidauit. Qui cū vellet discedere sibi innuebā vt gladiū abstraheret. quia loqui aliter nō valebā. Quē statim apprehendēs valide piccit et stigmatib⁹ sanctis vulneratū guttur demulcēs pfecte sanauit. **I**n vrbē roma clara illa luminaria orbis sz beatus franciscus et beatus dñicus corā dño hostiense q postea fuit sumus pōtifer aderant. Dixitqz eis eps. Cur nō facimus de vris fratribus epōs et p̄latos. q documento et exēplo ceteris p̄valent. fit inter scōs de rīdendo longa cōtentio. Uicit tandē humilitas franciscū ne se pponeret. Uicit et dñicū vt primo rīdendo humiliter obediret. Dixit ergo beatus dñicus. Dñe gradu bouo si cognoscūt sublimati sūt fratres mei nec pro meo posse pmittā vt aliud assequant specimē dignitatis. Post hoc rīdens sanctus frācis⁹ dixit. Dñe minores ideo vocati sūt fratres mei vt maiores fieri nō psumāt. Igit⁹ beat⁹ frācisus columbina simplicitate plenus omēs creaturas ad creatoris hortaf amore. predicat aubus. audif ab eis. tangunt ab ipō. nec nisi licenciate recedunt. Irundines dū eo p̄dicante garrirēt. ipō imperāte p̄tinus cōticescūt. **I**n apud prociunculā iuxta eius cellā cicada in ficu residens frequenter cantabat. Quā vir dei manū extendens vocauit dicēs. Soror mea cicada veni ad me. Que statim obediēs sup eius manū ascēdit. Cui ille. Canta soror mea cicada et dñm tuū lauda. Que p̄tinus canens nō nisi licenciatā recessit. Parat lucernis lampadib⁹ et candelis nolēs sua manu deturpare fulgorem. Sup petras reuerēter ambulat intuitu eius q dicitur petra. Legit de via vermiculos ne transeuntū pedib⁹ conculcent. Et apibus ne inedia pereant glacie hiemali mel et optima vina iubet apponi. fraterno noīe anialia cūcta vocabat. **M**iro et

De sancto Francisco

Ineffabili gaudio replebat ob creatoris amorē cū solem lunā et stellas intuebat. et eas ad creatoris amorē inuitabat. **C**or: onam sibi magnā fieri pbi: bebat dicens. Nolo q̄ fratres mei simplices partē habeant in capite meo. **C**ir: quidā ad modū secularis. cum seruū dei franciscū apud sanctū seuerinū p̄dicantē inuenisset. vidit deo sibi reuelāte sanctū franciscū duobus trāsueris ensibus valde fulgentibus in modū crucis signatū. quoz̄ vnus a capite vsq̄ ad pedes alius a manu in manū p̄ pectus trās uersaliter tendebat. Quem cū nunq̄ uidisset tali iudicio re: agnoscens cōpunctus d: dūne introiit. et vitā feliciter cōsummauit. **C**um infirmitate oculo: ex fletu continuo incurrisset suadentibus q̄ abstineret a lacrimis sic r̄didit. Non est ob amorē luminis qd̄ habemus cōmune cū mufcis eterne lucis uisitatio repellēda. Cum autē a fratribus uigretur vt pateret infirmitati uisus remediū adhiberi et cyurgicus instrumentū ferreū igne candens in manu teneret. vir dei ait. Mi frater ignis esto michi in hac hora. ppicius et curialis. precor: dñm qui te creauit vt tuū michi calores tēperet. Et hoc dicens signū crucis cōtra illud edidit. P̄ofundatoḡ illo in tenera carne ab aure vsq̄ ad supalium nullū vt retulit dolorē sensit. **A**pod beremus sancti y: bani seruo dei egritudine validissima laborante. cum ipse defectū nature sentiēs vini poculū postulasset. ni. bilq̄ adesset. allatā sibi aquā signo crucis edito bñdixit. Mor in optimū vinum cōuersa est. Qd̄ deserti loci paup̄tas impetrare non potuit. viri sancti puritas ipetravit. Ad cuius gustum subito cōualuit. **M**alebat de se vituperius audire q̄ laudem. Et ideo cuz̄ populi merita in eo sanctitatis extollerēt p̄cipiebat alicui fratri vt uerba ip̄m uisificancia suis auribus cōculcādo p̄ferret. Cūq̄ frater ille licet inuitus eum rusticum et mercenariū impitum et inutile diceret. exhibarat dicebat. Benedicat tibi dñs quia tu uerissima loqueris. et talia me decet audire. **N**on tam seruus dei p̄esse uoluit q̄ sub esse. nec tam p̄cipere q̄ parere. Idcirco generali cedās officio gardianū petijt cuius per omia uolūtati subiaceret. fratri quoq̄ cum quo solitus erat ire semp̄ p̄mittebat obedientiam et seruabat. **C**ū frater quidā et contra legem obedientie aliquid fecisset. et penitentie signā haberet. vir tñ dei ad alioz̄ terrorem eius capucium in ignem p̄ici iussit. Cūq̄ p̄ morā capucium fuisset in medio ignis. precepit ipsum extrahi et fratri restitui. Extrahitur igitur capucium de medio flammaram nullum habens adustionis uestigium

Quodam tēpore p̄ paludes ueneciarū ambulans inuenit maximā auium multitudinē cantantiū in palude dixitq̄ ad focū. Sor: ores aues laudāt creatorē suoz̄. Samus et in earū medio horas canonicas dñi decantem. Quibus intrātib⁹ aues more nō sunt. Sed quia ob nimium garritum se inuicē audire non poterūt ait. Sor: ores aues a cantu cessa te donec laudes debitas dñi p̄soluamus. Quibus statim tacētib⁹ finitis laudib⁹ licentiā cantandī dedit. et statim cantū suū more solito resumpserūt. Inuitatus deuore a quodā milite dixit ei. Frater hospes meis monitis acquiesce. et pctā tua confitere quia cito a libi māducabis. Qui statim acquiescens domui sue d. sp̄ouit et penitentiā salutarē accepit. Cum ergo ad mensam intrassent hospes subito expirauit. **C**um quandā auium multitudinem repisset. et eas uelut rationis participes saluasset dixit. fratres mei uolucres multū debetis laudare creatorē uestrū q̄ plumis uos induit. penias ad uolandū tribuit. aeris puritatē cōcessit. et sine uestra sollicitudine uos gubernat. Aues autē ceperūt uersus eū extendere colla. p̄tendere alas apire rostra. et in illū attēre respicere. Ille uero p̄ medium earū transiens tunica p̄tingebat easdē nec tamen aliqua de loco est mota. donec licentia data omnes insimul auo:auerūt. **C**um apud castrū almartū p̄dicaret. p̄pter garritus yundinum ibidem nidificantius audiri nō poterat. Quib⁹ ille Sor: ores mee yūdines iam tps̄ est vt loquar ego quia uos satis dixistis. Tenete silentiū donec uerbum dñi compleat. Cui cōtinuo obediētes p̄tin⁹ conticuerunt. **T**ransiēte aliquando uiro dei p̄ apuliam vnā bursam magnā repperit in uia denarijs tumescētē. Quam socius uidens accipe uoluit vt paup̄ibus erogaret. S; nullatenus ille p̄misit dicens. Nō licet fili alienū auferre. Sed cuz̄ ille uehemēter instaret. frā: scus paululum orans iubet vt bursam tollat. q̄ iam colubū p̄o pecunia cōtinebat. Qd̄ uidēs frater timere cepit. Sed obediēre uolens et implere mandatū. bursam manib⁹ capit. et unde magnus serpens p̄tinus exiliuit. Et ait sanctus. Pecunia seruis dei nichil aliud est q̄ dyabolus et coluber uenenosus. **C**um frater q̄dam grauiūter temptaretur cogitare cepit q̄ si aliquid scriptū de manu patris haberet. ipsa. p̄tinus tēpratio fugaret. Sed cū rem sibi nullaten⁹ apire auderet. quadā uice uir dei uocauit eum dicens. Porta michi fili cartam et atramentū quia laudes quasdā dei scribere uolo. Quas cum scripsisset ait Accipe cartā hanc et vsq̄ ad diem mortis tue cu-

De sancto

Francisco

studias diligenter. Statimq; ois temptatio ab eo recessit. **I**dem quoq; frater dñi sanctus infirmus iaceret cogitare cepit. Ecce morti appropinquat parer. et q̄ plurimū consolaret si post mortē haberem tunicā patris mei. Post modicū sanctus franciscus vocat eum dicens. Tibi trado tunicam istā et post mortem meam ipsam habeas pleno iure. **C**um apud alexandriā lombardie cum quodaz honesto viro hospitar⁹ fuisset. ab eo rogat vt propter eu āgelij obseruantia de omī apposito mādu carer. Qui cū eius deuotioni assentiret ille accurrens caponē septennē preparat māducādū. Māducātibus illis infidelis quidā amore dei elemosinas petijt. Mox vir dei nomē audiēs benedictū mēbrum sibi transmittit caponis. Reseruat infelix datū. et in crastinū dum sanctus p̄dicaret osidit dicens. Ecce quales carnes comedit iste frater quoz vt sanctū honoratis. Nā michi hoc in sero tribuit. Sed cū membrū caponis ab omībus piscis videretur. velut insanus ab omni pp̄lo increpaf. Qd cū ille didicisset erubuit. et veniā postulauit. Redieruntq; carnes ad sui speciē postq̄ redijt p̄uaticator ad mentem. Dum quadā vice ad mensam sederet. et de paup̄tate beate virginis et filij eius collatio fieret. prius vir dei a mensa surgens singultus ingeminat dolorosos. et perfusus lacrimis sup nudam humū reliquū panē manducat. **S**acerdotalibus manibus quibus cōficiendi dñici corporis sacramentū est collata potestas. magnā volebat reuerentiā exhiberi. Vñ et sepe dicebat. Si sancto cuiq; de celo venienti. et paup̄culo alicui sacerdoti me p̄tingeret obutare. ad sacerdotis manus deosculādas citius me conferrē. ⁊ sancto dicerem. Expecta me sancte laurētī quia manus hui⁹ verbū vite cōtrectāt et vltra humanū aliquid possident. **M**iraculis multis in vita claruit. Naz panes et ad benedicendū oblatis multis infirmis attulere salutē. Aquam in vinum cōuertit et inde eger quidā gustans prius sanitatē recepit. Et multa alia miracula fecit. Cū vero ad dies iaz appropinquaret extremos. lōga infirmitate p̄fectus sup nudā humū poni se fecit. fecitq; oēs fratres ibidē assistentes ad se vocari. et manus singulis imponēs oibus ibi p̄sentibus bñdixit. et instar cene dñice singulis buccellā panis diuisit. Inuitabat vt moris sui erat omnes creaturas ad laudes dei. Nam et mortē ipsam cūctis terribilē et exosā horrabat ad laudem. ei⁹ letus occurrit. et ad suū inuitabat hospitiū dicens. Beneueniat foroz mea moris. Ad extremā igit horam veniē a dormiuit in

dño. Cuius animā quidā frater vidit in modū stelle similis lune in quantitate. soli in splendorē. Minister fratru in terra laboris nocte auq̄. in hora iaz vltima positus cum diu iam amisset loquelam subito clamās dixit. Expecta me pater. expecta ecce iam venio tecū. Querētib⁹ fratribus quid diceret ait. Nō videtis patrē nostrū franciscū qui vadit in celū. Et statim in pace obdormiuit. et patrē secutus est. Cū quedam dña que beato francisco deuota extiterat viam vniuersę carnis fuisset ingressa. et derici et presbiteri feretro exequias celebrātes astarent. subito se mulier erigit sup lectum. et vnū de astantibus sacerdotib⁹ vocat dicens. Volo pater cōfiteri ego em̄ mortua fuerā. et diro eram carceri mancipanda. qm̄ peccatū quod tibi pandam nec dum cōfessa fueram. Sed orante p̄ me sancto francisco ad corpus michi redire indultū est vt illo reuelato peccato veniam merear. Statimq; vt istud manifestauero in pace cernētibus vobis quiescā. Confessa igit et absolutione recepta mox in dño obdormiuit. Cuz fratres de vicera plaustrū quoddam a quodā viro mutuo peterēt. Ille indignat⁹ rñdit. Ego potius duos ex vobis cū sancto francisco excoariē q̄ plaustrū meuz vobis acomodarē. Sz in se reuerius semetip̄m redarguit et blasphemie penituit iras dei formidās. Moxq; filius eius infirmas. et ad extrema deducit. Qui filiū defunctorum vidēs in terra volutabat et flēs. sanctū franciscum inuocās dicebat. Ego sum qui peccavi me flagellare debuisti. Redde sancte iaz deuote p̄canti. quē abstulisti impie blasphemanti. Mox filius eius surrexit et planctū p̄hibens ait. Cū mortuus essem sanctus franciscus p̄ quadā viam longā et obscurā me ducens in quodā randē me viridario pulcherrimo collocavit. ac deinde dixit michi. Reuertere ad patrē tuuz nolo te amplius detinere. **P**auper quidā cuidam diuiti debēs quandam pecunie quātitatē rogauit vt sancti frāncisci amore sibi terminū prolongaret. Cui ille supbe rñdens. tali inquit loco te recludā vbi nec franciscus nec alius poterit te iuuare. Moxq; illum vinculatum in carcerē obscurū inclusit. Paulopost sanct⁹ franciscus affuit. et fracto carcere ruptisq; vinculis hominē incolumē reduxit ad pp̄ria. **Q**uidaz miles sancti francisci operibus et miraculis detrahens. cum quadā vice luderet ad taxillos vesania et incredulitate plenus circūstantibus ait. Si franciscus est sanctus. xvij. veniāt in taxillis. Mox in eis senarius triplicat⁹ apparuit. et vsq; ad nouem vices quolibet. suo iactu ter senos accepit. Sz iusa

De sancta

Pelagia

niam addens insanie ait. Si verū est q̄ franciscus iste sit sanctus cadat hodie corpus meū gladio. Si vero sanctus nō est euadā incolumis. Iudo finito vt eius oratio fieret in pctm̄. cum nepoti suo inferret iniuriam ille gladiū accipiēs in viscera patruī transfixit et prius interfecit. **¶** Tū quidaz cruce sic p̄ditō vt nullatenus se mouere posset. sanctum franciscū talibus vocib⁹ indamabat. Adiuua me sancte francisce. memor deuotionis ⁊ seruij quod tibi impēdi. Nam in asino meo te portauī. sanctos pedes tuos et manus osculatus fui. et ecce morior doloris huius durissimō cruciatū. Morq; ille sibi apparens cum paruulo baculo qui t̄bau in se figuram habebat locū doloris retigit. et fracto apostemate sanitatē prius recepit. Sed t̄bau signū sup locū remansit. Hoc signo sanctus franciscus litteras suas cōsueuerat signare. **¶** Cum in castro pomerio in montanis apulie puella quedā et patri et matri vnica fuisset defuncta. ⁊ mater sancto francisco deuota nimia tristitia fuisset absorpta apparuit ei sanctus dicēs. Noli flere quia lucerne tue lumē qd̄ deploras extinctū mea est tibi intercessiōe reddendū. Mater igit sumpta fiducia corpus extinctum nō pmisit efferrī. sed sancti francisci nomē inuocans. et mortuā filiam apprehēdēs eam incolumen alleuauit. **¶** In vrbē roma cū puer paruulus de fenestra palacij cecidisset. et penitus exspirasset beatus franciscus inuocat. et vite prius restituit. **¶** In ciuitate suesa cum quedam domus corruēs quedam iuuenē extinctisset. et cadauer iā in lecto ad sepeliendū posuissent. mater beatū franciscum tota deuotiōe qua poterat inuocabat. Et ecce circa mediā noctē puer oscitauit. et sanus surrexit. et in laudis verba pr̄upit. frater iacobus reatinus cū in nauicula parua fluiū quendā cū fratribus p̄transisset. et socijs iam sup ripiam positjs p̄ostremo se ad nauis exitū prepararet reuoluta naue ip̄e in pfundus fluminis est dimersus. fratribus igit p̄ liberatione submersi beatū franciscū inuocātibus. ip̄o etiā corde vt poterat beati francisci auxiliū implo:āte. ecce p̄dictus frater per pfundū sicut per aridā ambulabat. et demersam nauiculā capiens cū ea perueit ad litus. Vestimenta autē eius madida facta non sunt nec aque gutta p̄ocinavit ad tunicam.

De sancta pelagia xlv A

Pelagia prima feminaz antiochie ciuitatis rebus et diuitijs plena. corpore pulcherrima habitu ambiciosa et vana. aīo et corpe impudica. Quadā vice per ciuitatē cū ambitione

maxima trāsibat. ita vt michi sup eam nisi aurum et argentū et preciosi lapides viderent. ita vt quocunq; iret. aerē diuersorū aromatuū odore repletet quā p̄dicebat et sequebat multitudō maxima puellarū et pueroꝝ. qui et ip̄i p̄claris erāt induti vestimētis. Quā quidā sanctus pater noīe veronus ep̄us elyopoleos que nunc damiana vocat vidēs amarissime flere cepit ex eo q̄ maiorē curam habebat placere mundo q̄ ipse haberet placere deo. Procidensq; sup pauimentū faciem suam cū terra p̄cutiebat. et ip̄am terram lacrimis rigans dicebat Altissime deus ignosce michi peccōi qz vnus diei meretricis ornatus tori vite mee idultriā supauit Ne me dñe cōfundat vni meretricis ornar ante spectū tremende maiestatis tue. Illa p̄ terrenis sumose studio decorauit ego tibi imortali dño placere p̄posui. et p̄ meā negligentia non iplui. Dixitq; his qui secū erant. In veritate dico vobis qd̄ deus hanc cōtra nos in iudicio p̄ducturus est. qm̄ bectam solicate se depingit. vt terrenis amatoꝝ bus placeat. et nos celesti sponso placere negligimus. Dum hec et similia diceret subito obdormiuit. Visumq; est sibi q̄ quedā columba nigra et fetida nimis. circa eum celebrantē missam volaret. Qui dū carbecuminos abscedere p̄cepisset colūba disparuit et post missam rediens. et ab ipso ep̄o in vase quodā aque mersa munda et candida extensā alte volauitq; videri nō potuit. Enigilans igit dum quadā vice ad ecclesiā p̄cedens p̄dicaret. et pelagia p̄sens esset. adeo cōpūta est q̄ ci litteras

De sancta

per nuncium misit dicēs. Sancto ep̄o discipulo xp̄i pelagia discipula dyaboli. Si vere xp̄i discipulus comprobaris qui vt audiui p̄ peccatorib⁹ de celo descendit. me peccatricē sed penitentē suscipere digneris. Cui ille remisit. Rogo vt humilitatē meam nō remp̄tes. quia homo peccō: sum. Sed si vere saluari desideras. solū me videre nō poteris. sed iter alios me videbis. Cūq; ad euz corā pluribus aduenisset pedes eius app̄hendit. et amarissime flēs dicere cepit. Ego sum pelagia pelagus iniquitatis exūdans fluctib⁹ peccatorū. Ego sum pditionis abissus. ego vorago ⁊ laqueus animarū. multos deceptos decepi. q̄ nunc cuncta p̄horui. Tūc ep̄s interrogauit eā dicens. Quod tibi nomē est? Cui illa. A natiuitate pelagia vocor. Sed p̄pter vestimentoz pompam omnes me margaritā appellāt. Tūc ep̄s clementer eam suscipiens penitentiam ei salutarē iniunxit. et in dei timore diligenter instruxit ⁊ sacro baptisate regenerauit. Dyabolus aut̄ ibidē clamabar dicēs. O violētia quā patior ab hoc fene decrepito. O violenta senectus mala. Maledictus dies in quo p̄trarius natus es michi quia spem meam maximā abstulisti. Quadā in sup nocte cū pelagia dormiret. dyabolus ad eaz venit et eam exicans dixit sibi. Domina margarita quid vñq; tibi malefecit? Nunquid non oibus diuitijs et gloria te ornauit? Quēso dic michi in quo te contristauit. et p̄tinus tibi satisfariā. Tantum obsecro ne me deseras. ne opprobriū xp̄ianis efficiar. Ipsa aut̄ se signauit et in dyabolus insufflauit. et statim euauit. Die tercio omnia q̄ habebat cōgregauit et paup̄ibus tribuit. Post aliquot aut̄ dies cūctis ignoratibus pelagia inde noctu aufugit. et in mōrem olueti deuenit. vbi habitū heremite accipiēs in parua cella ibidē se collocauit. et deo in multa abstinentia seruiuit. Maxime aut̄ fame ab oibus habebat. et frater pelagius dicebat. Post hoc quidam dyacon⁹ sup̄radicti ep̄i hierosolimā causa visitandi loca sancta aduenit. Cui dixit ep̄s vt post sanctorū loco: um visitationē quendā monachū nomine pelagiū quereret et ip̄m visitaret. cūz verus dei seruus esset. Qd̄ cum ille fecisset mox ab illa cognitus nequaq; ip̄am p̄pter nimiam maciem cognouit. Cui dixit pelagia. Habes ep̄m? Et ille. Imo dñe. Et illa. Quer pro me ad dñm quia vere ap̄ls ch̄isti est. Recedens autez inde die tercia ad cellā eius redijt. Sed cū ad hostiuz percussisset. et nullus ei aperisset fenestrā aperuit. et mortuū eum inuenit ac vidit. Currensq; cum hoc ep̄o nunciasset. ep̄s et clerus omnesq; monachi conuenerunt

Margaritha

vt tam sancto viro exequias celebrarēt. Cūq; de cella corpus eius extraxissent. reperunt q̄ mulier esset. et plurimū admirātes deo gr̄as reddiderūt et sanctū corpus honorifice sepelierūt. Obijt aut̄ octaua die intrāte octobr̄. circa ānos dñi. cclxxx.

De sancta margaritha. cxlvi. A

Margaritha dicta pelagius virgo pulcherrima diues et nobilis. tanta fuit parentū solitudine custodita. et optimis moribus instructa. tantaq; pudicie honestate vigeat. q̄ ab hoibus videri modis oibus rēnebat. Deniq; a quodā adolescente nobili in coniugius querit. et vtriusq; parētis assensu cuncta nuptijs necessaria cū immensa diuitiarū gloria preparant. Cū ergo nuptiarū dies aduenisset. et iuuenes et puella et cuncta simul nobilitas ante thalamū iam paratū nuptiarū festa cūz gaudio celebrarent. virgo deo inspirante cōsiderās damnū virginittatis tā damnosis plausibus cōparari. p̄strata in terra cum lacrimis gloriā virginittatis et nuptiarū molestias tanta in corde suo cōpensatiōe librāuit. q̄ oīa hui⁹ vite gaudia quasi stercoza respuebat. Un̄ nocte illa a viri cōsortio abstinens media nocte deo se recomendans. tonsis crinibus in virili habitu clam aufugit. Longe aut̄ ad quoddā monasteriū veniens. et fratrem pelagiū se appellās ab abbate receptus est. ⁊ diligenter instruct⁹. Qui tā sancte ac religiose se habuit. q̄ defuncto sanctimonialiū p̄uisore de senioz consilio et abbatis impio. licet multus monasterio virginū est p̄clatus. Dū ergo eis

non solū corꝝ sed etiā animarū pabula p̄tinue
et incuꝑabiliter ministraret. dyabolus ei inuidens
studuit qualiter p̄sperum eius cursum obiectu cri
minis impediret. Nā ynam virginē que p̄foribus
erat in adulteriū traxit. et intumescēte vterꝝ cum
tam celari nō posset. tantus pudor: et dolor omēs
virgines et monachos vtriusq; monasterij cōster
nauit q̄ sō us pelagi⁹ v̄tpore earū familiaris atq;
p̄positus sine iudicio et examinatione ab oībus
condemnares. Qui sōas cū ignominia pellit. ac in
quodā rupis specu recludit. sibiq; monachos seu
rissimus deputat qui sibi panē et deaceū et aquas
tenuissimē ministraret. Quibus gestis monachi re
cesserunt. et solū ibi pelagium reliquerunt. Ar ille
omnia patiēter sustinēs in nullo turbatus fuit. S̄
semp̄ gr̄atias deo referēs per sanctorū exempla se
continuē cōfortabat. Tandem cū finem suū adesse
cognouisset. abbatē et monachos p̄ litteras sic mā
dauit. Nobili or̄a genere margarita i sec̄do dicta
sui. q̄ v̄pelagus temptationū trāscire pelāgius
michi nomē imposui. vir sum hō p̄o deceptio
mentita q̄d factis ostendi. De crimine virtutē ob
tinui. penitentiā egi innocēs. et iam queso vt quā
viri feminā ne scierunt. sancte forores sepeliant. et
sic expiatio viuētis. offēso morientis. vt femine
virginē recognoscant. quā calumniatores adulte
rum iudicabāt. His auditis monachis et sanctimo
nialibus ad speluncā currētibus pelagius a femi
nis femina et virgo intacta cognoscitur. et cūctis
penitentiā agentibus i monasterio virginū hono
rifice sepelitur. finit legenda de prima feminarū an
tiochie ciuitatis. abundāissima tandem pelagius
appellata

De sancta thaïsi meretrice

cxliiij

A

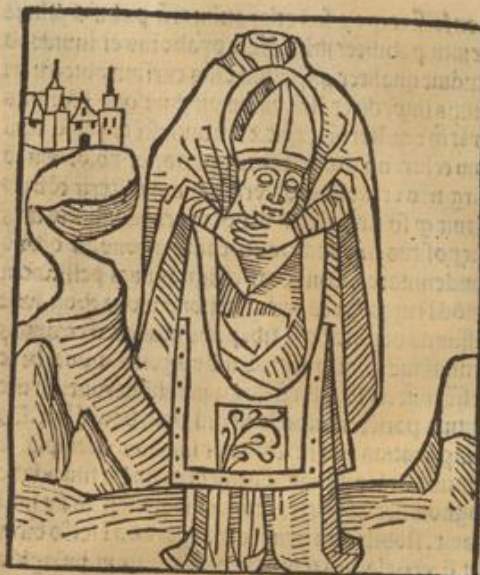
Thaïsi meretricis vt in vitas patrū legit tante
pulchritudinis exstitit. vt multi propter eas
venditis substātijs suis ad vltimā pauper
tatē deuenirent. Sed amatores sui p̄ zelo litib⁹
inter se cōfertis frequēter puelle limina sanguine
replebāt. Qd cū audisset abbas p̄funct⁹ sum p̄
habitu seculari. et vno solido p̄fectus est ad eam
in quadā egipti ciuitate dedir̄q; ei solidū quasi pro
mercede peccādi. Illa accepto p̄cio ait illi. Ingre
diamur in camerā. Cūq; ingressus esset. et lectū
preciosis vestibus stratū ascendere inuitāref. dicit
ad eā. Si est interius cubiculū in ipsum eamus. Et
cum duxisset eum p̄ plura loca ille semp̄ dicebat. q̄
videri timebat. Illa autē dixit. Est quoddā cubicu
lum vbi nullus ingreditur. Si vero deum times

non est locus qui deitari eius abscondat. Quod cū
senex audisset dixit ei. Et scis esse deū? Cūq; illa re
spondisset se scire deū. et regnū futuri seculi. nec
non et tormenta peccatorum. dixit ei Si ergo nosti
cur tantas animas p̄didisti? Et non solū p̄ anima
tus sed p̄ illoꝝ redditura rōnem dānaberis. Illa
vero hoc audiens. p̄uoluta ad pedes abbatis pa
funcij cū lacrimis exorabat d. cēs. Scio esse peni
tentiam pater. et cōfido remissionē te orāte sortiri
Tantū peto tribus horis inducias et post hoc quo
tulleris ibo. et quecunq; preceperis facias. Cūq;
locū illi abbas constituisset vbi venire deberet. illa
collectis omnibus quecunq; ex peccato lucrata fue
rat perlatiq; in mediā ciuitatem populo spectāte
igne cōbussit clamans. Venite omēs qui peccastis
mecū et videte quomō ea que michi cōtulistis exu
ram. Erat autē p̄ciū auri librarū quadringentaz.
Que cū omnia incendisset ad locū quem abbas pa
funcius p̄stituerat p̄xit. Quā ille repto virginis
monasterio in cellulā parūā recludens hōstū celo
lule plūdo signauit. et parūā reliquit fenestrā per
quā ei victus modicus inferref. Iussitq; ei oībus
diebus parū panis et paululū aque a ceteris mini
strari. Cū autē senex discederet thaïsi ad eum ait.
Quo iubes pater vt ex naturali meatu aquā meas
effundam? Et ille. In cellam sicut digna es. Cūq;
iterum quomodo deum deberet adorare inquire
ret. respondit. Non es digna nominare d. uz neq;
in labijs tuis nomen trinitatis adducere. sed nec
ad celum manus expandere. qm̄ labia tua iniqui
x iij

tate plena sunt. et manus tue sordibus inquinatae.
Sed tantummodo incumbens contra orientem respice hunc sermonem frequenter iteras. Qui plasmasti me miserere mei. Cum ergo tribus annis fuisset inclusa condoluit abbas pasuncius. et profectus est ad abbatem anthonium ut ab eo requireret si remisisset illi deus peccata sua. Et narrata causa sanctus anthonium uocatis discipulis suis. precepit eis ut illa nocte uigilantes in oratione persistere singulatim. quatinus alicui ex his declararet deus causas pro qua abbas pasuncius venerat. Cum igitur incessanter orassent abbas paulus maior discipulus anthonium uidit subito in celo lectum preciosis uestibus ornatum. quem tres uirgines clara facie custodiebant. Tres iste uirgines fuerunt. timor: pene future. qui ipsam a malo retraxit. Pudor: culpe commissae. qui ei veniam premeruit. Amor: iusticie. qui eam ad superna transferuit. Cuius paulus illis diceret gratiam illam tantum esse anthonium. uox diuina respondit. Non est patris tui anthonium sed thais meretricis. Quod cum abbas paulus manererulisset. cognita dei uoluntate abbas pasuncius cum gaudio discessit. Et mox profectus ad monasterium hostium celle dissipauit. Illa uero rogabat ut adhuc maneret inclusa. Dixit autem ei. Egredere quoniam remisit tibi deus peccata tua. Et illa respondit. Testor: deum quia ex quo huc ingressa sum. ex omnibus peccatis feci uelut sarcinam et statui ante oculos meos. Et si cut non discedit anhelitus de naribus meis. sic non discesserunt peccata mea ab oculis meis. sed flebam semper illa considerans. Cui abbas pasuncius dixit. Non propter penitentiam tuam remisit tibi deus peccata tua. sed quia timorem semper habuisti in animo. Et cum inde illa edurisset. xv. dies supuixit et paucauit in pace. Abbas quoque effrem aliam meretricem simili fere modo conuertere uoluit. Nam cum illa meretricem sanctum effrem ad peccandum alliceret impudenter. dixit ei effrem. Sequere me. Qua sequente cum ad quandam locum ubi erat multitudo hominum uenisset. dixit ei. Sede huc ut commiscear tecum. Et illa. Quomodo possum hoc facere tanta multitudo hic stante? Et ille. Si homines erubescis nonne magis tuum debes erubescere creatorum qui reuelat occulta tenebrarum? Illa autem confusa recessit.

De sancto dionysio **cxlviii** **A**
dionysius interpretatur uehementer fugiens
uel dicitur dionysius a dya quod est duo. et ni
sus quod est eleuatio quasi secundum duo eleua
tus. scilicet secundum corpus. et secundum animam. uel dicitur a
dyanam quod est uenus. scilicet dea pulchritudinis. et serpos
quod est deus quasi pulcher deo. uel ut quidam aiunt.

dicitur a dionysia quod ut dicit yfido. est quedam gemma
nigra ualens contra ebrietatem. fuit ergo uehemen
ter fugiens de mundo propter perfectam abrenuncia
tionem. Eleuatus per interiorum contemplationem. pul
cher deo per decorum uirtutum. ualens peccatoribus
contra ebrietatem uiciorum. hic ante conuersionem mul
ta prenomina habuit. Uocatus est enim ariopagita
a uico in quo habitabat. Item dicitur esse theosophus
id est deum sapiens. Item a grecorum sapientibus usque
hodie dicitur pierigion tuarami. quod latine dicitur
ala celi. quia in celum ala spiritualis intelligentie mi
rabiliter uolauit. Item dicitur esse macharius. id est
beatus. Item a patria dicitur esse ionicus. Ionica autem
ut ait papias una est ex linguis grecorum. uel ionice
sunt genera rotundarum columnarum uel ionicum ut
idem dicitur esse pes qui habet duas correptas et duas
longas. Per quod ostendit quod ipse fuit sapiens diuini per
occultorum inuestigationem. ala celi per celestium con
templationem. beatus per eternorum possessionem. Per alia
ostendit quod ipse fuit mirabilis per rethorice eloquentiam.
ecclesie sustentator per doctrinam. breuis sibi per humili
tatem. longus alijs per caritatem. Aug. autem in li. viij.
de ciui. dei dicit quod ionicum est genus philosophorum.
Distinguit enim ibidem duo genera philosophorum.
scilicet ytalicum quod est ex parte ytalie. et ionicum quod est ex
parte grecie. Quia ergo dionysius summus erat
philosophus. ideo antonomastice dicebatur ionicus. Eius pas
sionem et uita grecice dictatur methiodius. iustitino
politanus. latine uero anastasius aplice sedis bi
bliotecarius ut dicit ignarius remorum episcopus.

Dyonisius ariopagita a beato paulo apostolo ad fidem christi conuersus fuit. Qui ariopagita a vico ciuitatis in quo habitabat dictus fuisse dicitur. Ariopagus enim erat vicus martis in quo scilicet erat templum martis. Athenienses enim singulos vicos denotabant a dijs quos colebant. ut vicum in quo colebatur mars vocabant ariopagum. quia ariodictus mars. Vicum in quo colebant panem vocabant panopagum. Erat a singulis dijs singulos vicos denotabant. Ariopagus autem erat vicus excellentior quia ibi erat curia nobilium. et scole liberalium artium. In hoc ergo vico morabatur dionysius maximus philosophus qui ob plenitudinem diuinorum numinum et sapientie theosophus id est deum sapiens dicebatur. Erat et secus appollophanus eius copiosus. Ibi etiam erant epicuri. qui ponebant felicitatem hominis in sola corporis voluptate. et stoici qui in sola animi virtute. In die igitur dominice passionis cum tenebre facte fuissent super vniuersam terram. philosophi qui erant athenis non potuerunt huius causam in causis naturalibus inuenire. Non fuit enim naturalis eclipsis solis. Tunc quia luna fere erat e regione ad solem. eclipsis autem fieri solet in sinodo solis et lune. Luna autem tunc erat quintadecima et ita imperfecta distantia a sole. Tum quia eclipsis non aufert lumen vniuersis partibus terre. Tum quia per tres horas durare non potest. Quod autem illa eclipsis in vniuersis partibus terre lumine abstulerit. patet ex eo quod lucas euangelista hoc dicit. et ex eo quod vniuersitatis dominus participabat. et ex eo quod fuit apud eleopolim egypti. et ex eo quod fuit rome. et in grecia siue asia minori. Quod autem fuerit rome testatur orosius dicens. Tum dominus paribulo affixus est maximo terremoto per orbem facto. saxa in montibus scissa maximarumque urbium plurime partes plus solita concussionem ceiderunt. Eodemque die ab hora diei sexta sol in totum obscuratus est. tetra nox subito obducta terris est adeo ut stellas tunc diurnis horis: vel potius in horrenda nocte toto celo visas fuisse referatur. Hec orosius. fuit etiam apud egyptum. Et huius meminit dionysius in epistola ad appollophanum dicens. Obscuri namque orbis vniuerso: miter tenebrarum caligine tabescente. ut purgarum redijt solis dyametri regulam philippi aridei assumpsimus. Tuncque regimus quod et erat notissimum solem pati molestias non debere. atque ad te vaste pericula sacrarium ad huc nescimus tate rei misterium. Quid in qua speculatur doctrine appollophanis his secretis ascribis. ad que tu michi ore diuino et non humani sensus sermone. De bone dionysi diuinarum permutaciones sunt rerum. Denique notatum ferie

diem et annum annunciationis quam paulus nostris auribus suspensis intonuit. signis acclamantibus recordari expertus. dedi veritati manus. et falsitatis sum nexibus absolutus. Hec dionysius. Huius etiam meminit idem in epistola ad polycarpum loquens de se et appollophano dicens. Ambo apud elyopolim tunc presentes et constantes inopinabiliter soli luna incedentem videbamus. Non enim erat conueniens tempus. Et rursus ipsam a nona hora usque ad vesperam. ad solis dyametrum supernaturaliter restituta. Eclipsim autem illam vidimus in oriente inchoatam. et usque ad solarium terminum venientem postea regredientem. Et rursus non ieremodum et desertum et purgationem. sed everso secundum dyametrum facta. Tunc enim dionysius cum appollophano voto astrologice discipline apud elyopolim egypti preceperat. et postea inde reuersus est. Quod autem fuerit in asia. testatur eusebius in cronica asserens se in dictis ethnicorum legisse. quod tunc in bitinia que est provincia asie minoris fuit terremotus magnus et maior solis obscuratio quam unquam fuerit. et quod dies hora sexta ita in tenebras noctem versus sit ut stelle in celo vise sint. et quod in nicena que urbs est bitinie multas edes terremotus subuertit. Tandem ut in historia scola. legitur per b. ad hoc adducti sunt ut dicerent quod deus nature patris. Alibi tamen legitur quod dixerunt. aut ordo nature patris. aut elementa mentiuntur. aut deus nature patris et elementa sibi comparant. Alibi quoque dicitur quod dionysius dixit. Hec nos quam nouam miramur. totius mundi veram lucem aduenturam signat. Tunc athenienses illi deo aram construxerunt. et suppositus est titulus ignoto deo. Singulis ei aris supponebatur titulus indicans cui essent dedicate. Et cum vellent illi offerri holocausta et victimas dixerunt per b. Bonorum nostrorum non eget. sed facietis genuflectiones ante aram eius et supplicabitis ei. quia non querit oblationes pecorum sed deuotionem animorum. Cum ergo paulus venisset athenas epicuri et stoici per b. cum eo disputabant. Quidam autem dicebant. Quid seminatio: verborum hic vult dicere? Alii dicebant. Nouorum demoniorum videtur annunciatum esse. Adducetes ergo eum ad vicum per b. v. noua doctrina ibidem examen recipere dixerunt. Noua quedam inferis auribus nostris. Volumus ergo scire quidnam velint hec esse. Athenienses autem ad nichil aliud vacabant. nisi aut dicere. aut audire aliquid noui. Cum ergo paulus singula deorum altaria plustrasset. et inter cetera ignoti dei altare vidisset. dixit illis per b. Quoniam ignorantes colitis. hunc ego annuncio vobis verum deum qui

De sancto

fecit celū et terrā. Deinde dixit dyonísio quē prece-
teris magis doctum in diuinis videbat. Quis est
dyonísi ille deus ignotus? Cui dyonísus. Ipse est
deus verus qui inter ceteros deos nō est demon-
stratus. Sed nobis est ignotus et seculo vêturo fu-
turus et impetū regnaturus. Et paulus. Homo
an tantū spiritus est? Et dyonísus. Deus et homo
est. Sed ideo incognitus est quia eius tantū in celis
cōuersatio est. Cui paulus. Ille est quē predico quē
de celis descēdit. carnē suscepit. mortē sustinuit. et
die tertia resurrexit. **C**um autē dyonísus ad huc
cū paulo disputaret fortuitū transiit per viam ceco-
cus coram eis. Statimque dixit dyonísus paulo. Si
dixeris huic ceco. in nomīe dei tui vide. et viderit.
statim credā. Sed vitatis verbis magicis quia forā
nostri verba quae habēt hōis efficaciam. ego forma
verborū tibi prescribas. In hac igitur forma verborū
dices ei. In nomīe ihesu christi nati de virgine. cru-
cifixi. mortui. qui resurrexit. et ad celum ascendit.
vide. Sed ut omnis suspicio tolleret dixit paulus
dyonísio. ut be ipse verba proferret. Cum ergo in
eadē forma dyonísus ceco ut videret dixisset pro-
tinus visum recepit. Statim dyonísus cū damari
uxore sua et tota familia baptisatus est. et fidelis
effectus. Sicque a paulo trienniū instructus athe-
nis episcopus ordinatus est. Ubi ille p̄dicationi insistēs
ipsam ciuitatē et maximā partem regionis illius ad
fidem xp̄i adduxit. **C**uius paulus ea que in
terciū celū raptus vidit reuelasse dicit sicut et ipse
dyonísus in plerisque locis insinuare videt. Unde et
de gerarchijs ipsorū angelorū ordinibus disposi-
tionibus et officijs tam luculēter et clare disseruit
ut non putares ipsum hoc ab alio didicisse. sed ipsum
potius etiam usque in terciū celum raptū esse. et ibi
hec omnia conspexisse. Prophetie spiritu claruit
sicut patet in epla quā misit ad iohē euangelistā
in parthos insulam in exilio relegatū. vbi pro-
phetavit quod inde rediturus esset sic dicens. Gaude
vere dilecte. vere amabilis. et desiderabilis. et di-
ligibilis valde dilecte. Et infra. Ex custodia que
est in parthos dimitteris. et ad terrā asie reuerte-
ris. et facies ibi boni dei imitationes. et his quae erūt
post te trades. **D**ormitioni beate marie interfuit
sicut ipse in libro de diuinis nominibus insinuare
videt. Cum ergo audisset petrus et paulum rome
a nerone in carceribus detineri ep̄m sibi substituit
et ad eos visitandos accessit. Verū cum illi ad dñs
feliciter migrassent. et postmodū clemens preside-
ret ab ipso beato clemēte post aliq̄d spacii tēpo-
ris in franciā destināf. et sibi rusticus et cleuterius

Dyonísio

sociantur. Missus igitur parisius venit et multos
ibidē ad fidē cōuertit. et ecclesias plurimas fabri-
cauit. et clericos diuersis ordinis collocauit. Tanta
autē in ea gratia celitus emicuit quod cum sepius pon-
tifices ydolorū contra eū seditionē populi coratā-
rent et populus ad eū pendendū sepe cū armis cō-
curreret mox illo viso aut omni feritate deposita
se eius pedib⁹ proiuebāt. aut nimio timore soluti
ab eius p̄sentia fugiebāt. Sed dyabolus vidēs et
inuidēs quod quotidie sui cultura decresceret. et mul-
tiplicatis fidelibus ecclesia triūpharet domicianū
imparorē in tantam cōmouit seueriā. ut preceptū
daret. quod quicūque xp̄ianum aliquē respiceret. aut ipsum
sacrificare cogeret. aut diuersis supplicijs crucia-
ret. Prefectus igitur feceninus contra xp̄ianos p̄sibus
a roma directus. beatus dyonísio populo p̄dicantē
inuenit. statimque captū colaphis. cōspūctū. de-
risum. et locis durissimis alligatū. cū sanctis rusti-
co et cleuterio sibi p̄sentari precepit. Cū ergo san-
cti corā illo in cōfessione dei p̄stantes astaret. ecce
quedā matrona nobilis aduenit. et virū suū lubriū
turpiter ab his magis deceptū asseruit. Pro eius
vitijs viro citius mitit. et in dei cōfessione perseue-
rans inultē necat. Sācti verō a. xij. militibus fla-
gellantur. Deinde magno pondere carbonarū cō-
stricti carceri mācipant. Sequenti die dyonísus sup-
prietatem ferreā suppositis flāmis nudus extēditur.
vbi dño decantabat dicens. Ignitū eloquiū tuū ve-
bementer. et seruus tuus dilexit illud. Inde autē
erigit et ad bestias ferocissimas multo ieiunio ex-
citaras p̄iatur. Sed cū in eum impetuose curreret
signū crucis opposuit et māfuetissimas eas fecit.
Deinde in cubanū iactat sed extincto igne nil ledit
tur. Crux affigit et diutius ibi torquet. Inde depo-
situs cū suis socijs et multis alijs fidelibus carceri
mancipatur. Ubi dū missam celebraret et pplm cō-
municaret dñs ihesus eidē cum imenso lumine ap-
paruit. et panē accipiens ei dixit. Accipe hoc care
meus quia mecum est maxima merces tua. Post hoc
iudici presentari iterū nouis supplicijs macrantur
et iuxta ydolū mercurij cū securibus triū capita in
p̄fessione trinitatis p̄cidunt. Statimque corpus
scti dyonisy se erexit et caput suū inter brachia an-
gelō duce et celesti lumine p̄cedente p̄ duo milia-
ria deportauit. a loco qui dicit mons martirū usque
ad loca vbi nunc sua electione et dei p̄uidencia re-
quiescit. Tanta autē ibidem angelorū melodia info-
nuit ut inter multos qui audierunt et crediderunt
etiam larcia vxor prefati lubrij christianā se esse cla-
mauit. Et mox ab ipijs decollata et in suo sangui-

De sancto

Calixto.

ne baptizata occubuit. filius aut eius nomine vir-
 bius rome sub tribus impatorib' militauit. Dein
 de parisijs rediēs baptizaf. et religiofozū numero
 sociat. Dū aut infideles metuerēt ne sanctorū rusti-
 ci et cleuterij corpa xpiani sepelirent. iusserunt vt
 in secana mergerent. **D** Matrona aut que-
 dam nobilis vectores ad prandiu inuitauit. et illis
 epulātib' sanctorū corpa furtiue surripuit et ī
 agro suo occulte sepelire fecit. que postea psecu-
 ratione cessante inde sustulit. et corpa beati dyoni-
 sij bonozifice sociauit Passi sunt sub domiciano an-
 no dñi. xvi. etatis vero beati dyonisiij. xc. Circa
 annos dñi. dccc. v. tpe ludouici legati michaelis
 impatoris cōstānopolitani. inter cetera munera
 derulerūt ludouico filio karoli magni libros dyo-
 nisiij de gerarchia de greco in latinuz translatos.
 Qui cū gaudio sunt recepti. et. xix. infirmi in ipsa
 nocte in ecclia eius curati. **C**um apud arelatē
 sanctus regulus eps missarū solemnia celebraret
 apf'oz'z nomib' in canone recitatis adiunxit. et
 beatis martirib' tuis dyoniso rustico et cleuterio.
 Quo dicto cū adhuc dei famulos viuere crederet.
 plurimū mirari cepit cur eoz' nomina sic nesciens
 in canone ptulisset. et ecce eidē miranti tres colū-
 be apparuerūt sup crucem altaris residentes que
 sanctorū martirū noīa habebāt suis pectorib' san-
 guine insignita. Quas diligenter intueēs sanctos
 migrasse a corpe intellexit Circa annū dñi. dclxiiij.
 dagobertus rex francoz' vt in quadā habetur cro-
 nica qui longe ante pipinuz regnauerat a sua pue-
 ricia sanctū dyonisiū in magna veneratione ha-
 bere cepit. Nam et quādo clorarij patris sui iram
 metuebat. ad ecclia sancti dionisiij cōtinuo fugie-
 bat. Cū ergo factus iam rex mortuus fuisset cuidā
 sancto viro in visione monstratū est q' anima eius
 ad iudiciū raptā fuit. et multi sancti suarū ecclia-
 rum expoliationē obijciebant eidē. Cū ergo mali
 angeli iam ad penas rage eam vellēt affuit beat'
 dyonisius et eius interuenta liberata est. et penā
 euasit. forte esū eius aīma ad corpus redijt et ibi
 penitentiā egit. Clodouens rex corpa sancti dyo-
 nisiij manus religiose discooperiens. os brachij ei'
 fregit et cupide rapuit. qui mox in amenciaz ver-
 sus est. **E**t nota q' ignarus eps remensis dicit
 in epla quā misit ad karolū q' iste dyonisi' missus
 in galliā fuit dyonisius ariopagita vt supra dictus
 est. Idē testat iobes scorus in epla ad karolum
 Nec forte ratio ex computo temporis contradicit.
 sicut aliqui obijcere voluerunt

Calixtus papa anno dñi. ccc. xij. sub alexādro
 impatore martiriū passus est. Cuius tēpori-
 bus pars eminētioz' vrbis rome diuino est
 incendio cōcremata. et sinistra manus iouis aurea
 liquefacta. Tunc omēs sacerdotes ad alexādrum
 impatorē venerunt petentes vt dij irati sacrifi-
 cijs placarent. Dū ergo offerrent subito celo fere-
 no. mane die iouis diuino fulmine quatuor sacer-
 dotes ydoloz' mortui sunt. et ara iouis cōcremata
 est. et sol obscuratus est. ita vt ppl's romanus fuge-
 ret extra muros. Audiens aut palmacius cōsul q'
 calixtus cū suis clericis transiberim latitaret. ro-
 gauit vt christianit' quos hoc malū contigerat ad
 purgationē ciuitatis penitus delerent. Palmaci'
 potestate accepta. cū illuc cū militibus pperasset.
 sed illi p'tinus excecati fuissent. reuertit' alexādro
 hoc p'tinus nunciauit. Tūc imperator iussit vt diē
 mercurij omnis ppl's conueniret et mercurio imo-
 laret. vt ab eo sup bis respōsa acciperet. Qd dum
 fieret. virgo quedā tēpli nomīe iuliana arrepta a
 demone exclamauit. Deus calixti est verus et vi-
 uus deus. qui nostris est pollutionibus indignat'
 Qd audiēs. palmacius trāstiberim ad vrbem rauē-
 nancium ad sanctū calixtū accessit. et cū vxore sua
 et familia se ab eo baptizari fecit. Qd audiens im-
 perator eum accersitū simpliciō senatori tradidit.
 vt verbis blandis eū moneret. exeo q' republice
 plurimū necessari' esset. Palmacio vero ieiunijs
 et orōnibus pseuerante venit ad euz quidā miles
 p'omittēs q' si vxorē suaz paraliticā sanaret con-

De sancto calixto. clix. A

tinuo crederet. Cū ergo palmaciū oraret. illa sanata ad palmaciū cucurrit dicēs. Baptisa me in nomine xp̄i. qui tenuit manū meam et alleuauit me. Tunc calixtus veniens ip̄am cum viro suo et simpliciō et multis alijs baptizauit. Quōd auditiū impator iussit omēs baptizatos decollari. calixtū vero quinq; diebus sine cibo et potu manere fecit. Ille autē videns eum amplius p̄fortari iussit. eum diebus singulis fustigari. deinde p̄ fenestram p̄cipitatus alligatūq; saxo in puteū p̄cipitari. Asteri autem p̄ esbiter corpus eius de puteo eleuauit et ipsum in cimiterio calpodij sepeluit.

De sancto leonardo d A

Leonardus dicitur odor populi. a leos quod est pplus et nardus quod est herba redolens quia odore bone fame pplum ad se traheret. Uel leonardus dicitur quasi legens ardua. Uel leonardus dicitur a leone. Leo enim quatuor habet in se. Primo habet fortitudinē quā fortitudinē ut dicitur yfido. habet in pectore et in capite. Sic beatus leonardus habuit fortitudinē in pectore p̄ malarū cogitationū refrenationē. in capite p̄ infatigabilem sup̄norum cōtemplationem. Secūdo habet sagacitatem et hoc in duob; scz in ap̄tione oculorū cum dormit. et in deletionē vestigiōrū cum fugit. Sic leonardus vigilauit p̄ laborem actionis et vigilando dormiuit p̄ quietem cōtemplationis et in se deleuit vestigia toti; mundane affectionis. Tercio habet virtuositatem in voce. qz eius vox tertia die fecerat leunculū natum mortuū et omnē bestiam fi

gere facit gradū. Sic leonardus multos mortuos in peccatis suscitauit et multos bestialiter viuētes in opibus bonis vixit. Quarto habet timorem in corde quia scdm yfidoz duo timet. scz strepitū rotarum et ignē accensum. Sic leonardus timuit. et timēdo vitauit strepitū mundane sollicitudinis. et ideo in desertum fugit et ignē terrene cupiditatis et ideo omēs thesauros sibi oblatos p̄misit.

Leonardus fuisse dicitur circa annū domini. d. lxxv. hinc sancto remigio remēsī archiep̄o de sacro fonte leuatus et ab ipso salutaribus disciplinis instructus est. Cuius parentes primi in palatio regis francie habebantur. hic tantā gratiam a rege obtinuit. qz oēs incarcerati quos ipse visitabat. p̄tinus absoluebant. Cuius igitur fama sanctitatis eius excreueret. rex multo tpe eum secum manere coegit donec oportuno tpe ei ep̄atum donaret. Quōd ille rēnuuit et solitudinē desiderans relictis omnibus aurelianū predicādo cū fratre suo liardo deuenit. Ubi postq; in quodam cenobio aliquandiu vixerūt. dum liardus sup̄ ripam ligeris solitari; manere vellet. et leonardus p̄ sancti spūs admonitionē in aquitania disponeret p̄dicare. o; sculantes se ab inuicē discesserūt. Leonardus igitur vbiq; p̄dicans multa miracula exercēs. in quadā silua ciuitati lemouice vicina habitauit. vbi erat aula regia causa venationis cōstructa. Accidit autē ut quadā die rex ibi venaret. et regina illuc causa delectationis egressa partu periclitaret. Cū ergo rex et familia p̄pter regine p̄dicationē lugerent et leonardus p̄ nemus trāsiret. et gementiū voces audiret pietate cōmorus illuc p̄perauit. et a rege vocatus p̄tinus introiuit. Cū igitur a rege interrogatus quis esset. et se sancti remigij discipulū fuisse narraret. rex spem bonā concipiēs. et a bono magistro ip̄m bene instructū existimans ip̄m ad reginam induxit. rogans vt suis p̄cibus de recuperata coniuge et edita ple duplex gaudium obtineret. Tūc ille orōne fusa quod petebat p̄tinus impetravit. Cum autē rex multa in auro et argento sibi offerret ille p̄tinus recusauit. admonēs vt hec paupibus daret dicens. Ego nullis horū indigeo sed tantum in aliqua siluarū contempnis huius mūdi diuirijs soli xp̄o famulari desidero. Cum autē rex totū illud nemus sibi tradere vellet. ille ait. Non totū illud accipio. sed q̄rtum nocte cum meo asello circumire poterō. tantū michi cōcedi exopto. Quōd rex libentissime adimpleuit. Cōstructo itaq; ibidē monasterio. ibi diu cum adiuctis sibi duobus monachis in abstinentia multa degebat. Cum autē aqua vno ab

De santo

Leonardo.

eis miliario distaret. puteū ibidem sicū pentus
 fodi iussit quē aqua orōnibus suis impleuit. Locū
 aut illū nobiliacum appellauit. eo q̄ a rege nobili
 traditus sibi fuisset. Ibi rāris miraculis cho:usca
 uit q̄ quicūq; eius nomē in carcere inuocasset mor
 ruptis vinculis nullo cōtradicente liber abiret. et
 suas eidez catbenas vel cōpedes presentaret. No
 rū plures secū manebant. et ibidē dño seruebant
 Septē quoq; familie de eius nobili stirpe v̄ditis
 oibus ad eū venerūt. et distributo singulis. nemō
 re ibi cum ipso manentes. exemplo suo plurimos
 attraxerūt. Deniq; sanctus vir leonardus multis
 clarus virtutibus. viij. ydus nouēbris ad dñm mi
 grauit. Ubi postq̄ multa fecisset miracula clericis
 illius ecclesie est reuelatū. vt quia locus ille. ppter
 multitudinis frequētā artus erat. alibi ecclesiam
 fabricarent. et illuc corpus sancti leonardi honori
 fice transporaret. At illi cū populo triduoano ie
 iunio et orōni insistentes. respiciētes viderūt totā
 puinciam niue coopertā locū aut illū in quo san
 ctus leonardus quie scere volebat. oīno vacuū cō
 spexerūt. Ibi itaq; trāslatus quanta miracula pre
 cipue circa incarcerationē dñs per eū faciat. immēsi
 ferri varietas ante eius tumulū depēdētis restis
 existit. Uice comes lemouicensiū ad terrore malo
 rum quandam grauissimā catbenam fecerat. quas
 in cippo sue turre affigi mandauerat. Qua catbe
 na quicūq; collo cingebat. cuiuslibet aeris intempe
 rici expositus nō vna. sed quasi mille mortibus an
 gebatur. Accidit aut vt quidam seruus sancti leo
 nardi illa catbena sine culpa ligaret. Qui cus fere
 vltimū spiritum efflaret. intra se quo potuit toto
 sanctū leonardū affectu rogauit. vt qui alios libe
 raret. sibi quoq; seruo suo subueniret. Statimq;
 sanctus leonardus in veste cādida sibi apparēs di
 xit. Noli timere qz nō morieris. Surge et hanc ca
 tbenam tecū ad ecclesiam meā deferas. Sequere
 me quia ego precedā te. Qui cōsurgens r catbenā
 accipiens sanctum leonardū precedentem vsq; ad
 ecclesiam suā secutus est. Statimq; vt ante fores
 fuit. beatus leonardus ipsum dimisit. et ecclesiam
 intrans q̄ sanctus leonardus sibi fecerat omnibus
 enarrauit. et catbenam illam tam maximam ante
 tumulū eius suspendit. **U**ir quidā in loco sancti
 leonardi nobiliaco habitans et eidem sancto val
 de fidelis existens. a quodam tyranno captus est.
 Qui tyrannus intra se cogitans dicebat. Leonar
 dus iste omnes absoluit. et omis vis ferri ante eū
 velut cera ante ignē liquefat. Si hunc igit vincu
 lis ligauero. p̄orinus leonardus aderit et ipsum

liberabit. Si autem ipsum custodire possem mille
 solidis ipm redimi facerent. Scio igit quid faciam
 In turre mea profundā foueas faciam. et hominē
 hunc cōpedibus aggrauatū ibidem submergam.
 Deinde sup os fouce ligneam arcam constructam
 in qua armatos milites accubere faciam. Licet eū
 leonardus ferrum confringat. tamen nondum sub
 terra intrauit. Quod cum totus vt cogitauerat cō
 pleuisset. et ille homo sanctum leonardum sepius
 inelamaret. leonardus nocte veniens arcam in
 qua iacebant milites reuoluit. et tanq̄ mortuos in
 sepulcro ita eos sub ipsa reclusit. Deinde cū mul
 ta luce foueam ingressus manum fidelis sui tenuit
 ac dixit. Domine an vigilas? Ecce leonardus quez
 desideras. At ille admirans ait. Domine adiuua
 me. Confestim contractis catbenis apprehensum
 proprijs vlnis extra turrin portauit. Deinde secū
 sicut amicus cum amico confabulans. vsq; ad locū
 suum et domum ipsum deduxit. **P**eregrin
 nus quidam cum a visitatione sancti leonardi re
 disset. et in auernia captus in cauea inclusus esset
 eos plurimū deprecabatur vt amore sancti leonar
 di cum nichil vnq; eos offendisset eum relaxare de
 berent. Qui responderūt q̄ nisi se copiose redime
 ret nō exiret. Et ille. Sit inter vos et sanctum leo
 nardum cui me sciatis recommendatum. Sequē
 ti igitur nocte sanctus leonardus domino illius ca
 stri apparuit. et vt peregrinum suū dimitteret im
 perauit. Ille vero mane euigilās et visionē quasi
 somniū paruipendens. nullatenus dimittere vo
 luit. Altera nocte eadem imperans sibi apparuit
 Sed ille iterum obedire contempsit. Tercia vero
 nocte sanctus leonardus peregrinū accipiens ex
 tra opidū deduxit. statimq; turre cum media par
 te castri coruens. oppressis pluribus solum princī
 pem ad sui confusionē fractis cruribus referuauit
Miles quidā in britania incarcerationis sanctū
 leonardum inuocabat. Qui statim cunctis videnti
 bus et cognoscentibus et stupētibus in media do
 mo apparuit. et carcerem intrans et vincula fran
 gens homini catbenas in manibus posuit. et q̄ me
 dium illozum deducens omnes stupore perterruit
Fuit et alius leonardus eiusdem professiōis et
 virtutis. cuius corpus apud corbiacum requiescit.
 Hic cum in monasterio esset prelatus. tanta se hu
 militate deiecebat. vt omnibus inferior videref.
 Sed cum omnis pene populus ad eum conflue
 ret. quidam inuidi regi clotario suascerunt. q̄ nisi
 preuideret. per leonardum qui multos sub obten
 tu religionis colligebat. regnum francie detrimen

De decem milibus martiruz

tum nō modicū sustineret. Quib⁹ rex nimis credulus cum expelli iussit. Clementes autē milites ad eo eius verbis cōpuncti sunt. q̄ se suos futuros discipulos spondiderunt. Rex quoq; penitus veniam petijt. et detractores rebus et honoribus priuanit et sanctum leonardum valde dilexit. et vix ad preces sancti detractores dignitati pristine restituit. Qui a deo similiter impetrauit vt quicunq; in carcere tenerentur mox inuocato suo nomine soluerent. Dum autē quadā die orationi incumberet serpens quidā maximus a parte pedū vsq; in eius sinū tēdit. Qui ppter hoc nullaten⁹ ab orōne surrexit. Completa vero orōne dixit ei. Scio quia ab initio creationis tue homines q̄rum p̄cuales inquietas sed nunc si in me tibi tradita est potestas. fac in me quicquid merui. Quo dicto serpens p̄ capucium exiliens ad pedes eius mortuus corruit. Post hoc autē cum duo s̄ epos discordantes sedasset in crastinum se finiendū p̄dixit. circa annos dñi. d̄lxx.

De decē milibus martirū c̄li A

DAssio et memoria decem milium martirum veneratur et colitur decimo kalē. iulij. q̄ omnes vna die pro. bristi nomine passi sunt sub adriano imperatore alijsq; sex regibus qui ei vincerunt in adiutorium. Hi sancti martires cum ab imperatore ad sacrificandū ydolis compellerentur dixerunt. Sacrificiū viuū et immaculatū offerimus nosmetipsos dño nostro ihesu xp̄o. qui pro humano genere nasci dignatus est. et descendere de celis multis malis affligi. et ad vltimū voluit

etiam pro nobis crucifigi. quem tu miser ignoras. Tunc iratus impator iussit eos diu torqueri et ad vltimū crucifigi. Et omnia tormenta q̄ passus est dñs noster ihesus xp̄s. forti animo et fide firmissima pro dño sustinuerūt. Locus igit vbi passi sunt beati martires mons est magnus. et vocat ararat et distat ab alexandria ciuitate quingentis quasi stadijis. A quibus autē passi sunt fuerunt exercitus regum qui illi venerāt in adiutorij triginta milia. Hora vero sexta illius diei terre motus factus est magnus. petre scisse sunt. sol obscuratus est. et oia signa q̄ in passiōe dñi visa fuerūt. etiā ibi visa sunt. Tunc sancti martires fundentes orationē ad dñm dixerunt. Dñe deus memento nostri in hoc patibulo crucis. et suscipe petitionē nostrā. et ea que a te exposcimus nobis concedere digneris. vt quicunq; memoriā nostri corde et ore cum ieiunio et deuotione celebrauerint. mereantur a te assequi fructuosam mercedē tribuēdo eis sanitatē corporum medicamē anime. et in domibus eorū intus et foris bonorū omnū vbertatem concede. Et si in prelio fuerint. nō eis nocere p̄ualeant inimici visibiles et invisibiles. te p̄ eis pugnāte. sed sicut placet tibi armis tuis eos p̄tege. Diesq; vnus ieiunij nostre passiōis vni penitentialem annū cōpleat obseruātib⁹ se deuotio corde. Et hoc dominator dñe a te poscimus. dissipa omnē occupationem et omnem inuidiam spiritū. omnēq; infirmitatem eorū expelle. quia gloriosus et laudabile est nomē tuū per omia secula seculorū. Et respondentibus omnibus amen. facta est vox de celo dicens. Quere per istos dilecti. sicut mei scitote vos ipetrasse. Gaudete quoq; et letamini. quia orōnes vestre coram xp̄o. et immortalī rege veraciter sunt exaudite. Et his dictis in cōfessione emisere spiritū veraciter percepturi premia regni celorū. Amen.

De sancto luca c̄li A

Lucas interpretat ipse consurgens vel eleuans. vel dicitur lucas a luce. Ipse enim fuit cōsurgens ab amore mundi. eleuans se in amorē dei. fuit etiā lux mundi eo q̄ mundum illuminauit vniuersus. Mat̄h. v. Vos estis lux mundi. Lux autē mundi est ipse sol. que quidē lux habet in situ sublimitatem. Eccl. xxvi. Sol oriens mundo in altissimis dei. In aspectu delectabilitatē. Eccl. xi. Dulce lumē et delectabile est oculis videre solem. In motu velocitatē. ij. besdre. iij. Magna est terra et excelsus est celū et velox cursus solis. In effectu vtilitatē quia sc̄dm philosophū homo generat hominem et sol. Sic lucas habuit sublimitatem.

De sancto Luca euange.

per celestium contemplationem. delectabilitatem per dulcem conuersionem. velocitatem per feruentem predicationem. utilitate per doctrine sue conscriptionem.

Lucas syrus natione antiochenus. arte medicus. fuit scdm quosda vnus de septuaginta duobus dñi discipulis. Sane cum hieronimus dicat eum fuisse discipulū apostolorū non domini. et glo. super. xxv. exodi notet q̄ domino predicanti non adhefit. sed post resurrectionē eius ad fidem venit. magis tenendum est q̄ non fuerit vnus de. lxxij. licet aliqui sic fuerint opinati. Qui t̄te fuit perfectionis et vite vt optime ordinatus fuerit q̄tum ad deū. et q̄tum ad pximū. et q̄tum ad seipsum. et q̄tum ad suum officiū. Et in signum huius quadruplicis ordinādis quatuor facies habere describit. scz faciem hominis et leonis. bouis. et aquile. Quodlibet em̄ de animalibus habebat quatuor facies et quatuor p̄nas. vtd icif ezech. i. Et vt hoc meli⁹ videat ymaginemur aliquod animal qd̄ habeat caput quadratū. vt lignū quadratum. et in qualibet superficie ymaginemur vnā faciem a parte anteriori faciem hominis. a dextris faciem leonis. a sinistris faciem vituli. a parte posteriori facie aquile. Quia vero facies aquile sup̄ alias eminebat ppter colli p̄ductionē quod in ea longū est. ideo dicit q̄ erat desup. Quodlibet etiā horū quatuor pennas habebat quia cū quodlibet animal quasi quadratū ymaginemur. et in quadrato sint quatuor anguli. i. quolibet angulo erat

vnā penna. Per ista quatuor animalia scdm sanctos quatuor euangeliste significat. quorum qui libet habuit quatuor facies scribendo scilicet de humanitate. passione. resurrectione. et diuinitate. Singule tamen singulis per quādam appropriationem attribuuntur. scdm hiero. Matheus in homine figurat. quia p̄cipaliter circa xp̄i humanitatem immoratur. Lucas in vitulo agens de xp̄i sacerdotio. Marcus in leone euidentius scribens de resurrectione. Catuli em̄ leonū vt dicit vsq; in dies terciū quasi mortui iacent. sed rugitu leonis in die terciū excitant. Item q̄ incepit a rugitu predicationis. Johannes in aquila ceteris altius volans scribens de xp̄i diuinitate. Xps̄ etiā de quo scribūt oīa ista quatuor fuit scz homo natus de virgine. vitulus in passiōe. leo in resurrectione. aquila in ascensione. Per has igit quatuor facies in qb⁹ designatus est lucas sicut quilibet alius euāgelista. ostendit qualiter illis quatuor modis fuerit ordinatus. Nam per facie hominis ostendit q̄ recte fuerit ordinatus q̄tum ad proximū quez debet ratione instruere. mansuetudine attrahere. et liberalitate fouere. Homo em̄ est animal rationale mansuetū et liberale. Per facie aquile ostendit q̄ recte fuerit ordinatus q̄tum ad deū. quia in eo oculus intellectus cōtuet deū contemplationē. rostrū affectus ad ipm̄ exercatur p̄ meditationem. senectus insup̄ abijcit per nouā conuersionē. Aquila em̄ acuti luminis est vt rotam solis irreuerberatis oculis aspiciat et in altū mirabiliter eleuata pisciculos i medio maris videat. Rostrū etiā nimis aduncatū ne impediatur in cibo capiēdo petre allidit. et sic vsui cibandi habile efficit. Exusta insup̄ a calore solis et in fontē magno impetu se p̄iitēs senectutē abijcit. calore solis oculoꝝ caliginē consumēte et pennas alleuitate. Per faciem leonis ostēditur q̄ recte fuerit ordinatus q̄tum ad se. q̄ habuit generositatē p̄ honestam moꝝ conuersionē. sagacitatē p̄ insidiarū hostilius vitationē. et passibilitatē per afflictioꝝ compassionē. Leo em̄ est animal generosum q̄ rex animalium. Est sagax q̄ vestigia cauda delet cū fugit ne inueniat. Passibile q̄ quartanā patit. Per facie vituli sive bouis ostēdit q̄ recte fuerit ordinatus q̄tum ad suū off. cinm. qd̄ fuit scribere euangelium. Ibi em̄ moꝝ ole p̄cessit. q̄ incepit a natiuitate precursoris et natiuitate et infantia xp̄i. et sic paulatim p̄cessit vsq; ad vltimā consummationē. Discrete incepit. quia post alios duos euāgelistas. vt qd̄ illi omisissent iste suppleret. et qd̄ insufficienter dixissent omitteret. Circa templū et sacrificiū im̄

De sancto Luca euange.

moratus fuit. qđ patet in principio et in medio et in fine. Bos em̄ est animal morosum in vngulis filsum p quod intelligit discretio immolantiū. **C**Ux qualr beatus lucas i pdictis quatuor modis ordinatus fuerit melius onditur si vite eius series melius indaget. Primo igit ordinat' fuit quantū ad eum. Tripliciter aut' ordinat' homo quātum ad deum scđm beatū bern. scz affectione. cogitatione et intencione. Affectio debet esse sancta. cogitacio munda et. intēcio recta. Affectiōē igit sanctā habuit q: spūs sancto plenus fuit. Hiero. in plogo sup lucā. Obiit inqt in bithinia plen' spūs sancto. Scđo habuit cogitacionē mundā. q: fuit virgo corpe et mente. in quo notat mundicia cogitationis ipsius. Tercio habuit intencionē rectam. q: in omnibus q faciebat honorē dñi querebat. De his duob' vltimis dicit in plogo sup actus apłoz. Sine crimine in virginitate pmanēs. Hoc quantū ad mundiciā cogitacionis. Dño maluit seruire. idest ad honorē dñi. Hoc quantū ad rectitudinē intencionis. Scđo fuit ordinat' quantū ad primum. Ad primus aut' ordinatur cū ei impēdimus qđ debem'. Tria autē scđm rich. de sancto vic. sunt q' primo. debemus. scz nostrū posse. nostrz nosse nostrū. velle et vt quartū addat nostrū agere. Nostrū posse in. subsidijs. nostrū nosse in cōsilijs. nostrū velle in desiderijs. nostrū agere i obsequijs. Quantū ad hec quatuor ordinat' fuit beatus lucas. Dedit eniz primo posse suū in subsidijs. quod patet ex hoc. q paulo in omib' tribulacionibus semp adbesit. et ab eo nunq' discedēs eidez in pdicacionis subsidiū fuit ij. tbi. iij. Lucas est meū solus. In hoc q' dicit mecum tanq' scz adiutor: et defensor. norat qualiter sibi subsidia pstitit. In hoc q' dicit solus. norat q' cōstiter eidē adbesit. Itē. ij. cor. viij. dicit de lucas. Non solum aut' sed ordinatus est ab eccl'js focus pgrinationis nostre et c. Scđo suū nosse in cōsilijs. Tunc em̄ suū nosse primo tribuit cū doctrinā apostolicā et euāgelicā quā ipse nouerat ad vtilitates pximorū cōscripsit. De hoc ipse testimoniū sibi pbibet in plogo suo dicens. Visus est vt mihi affectio a principio diligenter ex ordine tibi scribere optime theophile. vt agnoscas eorum verborū de quib' es eruditus veritate. Qualiter etiam pbuit suum nosse in cōsilijs. patet ex illo verbo qđ dicit hiero. in plogo. q: eius verba aīme languētis sūt medicina. Tercio eius velle in desiderijs qđ patet ex hoc q' eis salutē eternā desiderauit. col. iij. Salutar vos lucas medicus. i. salutē eternā exoptat. Quarto eius agere in obsequijs. qđ patet ex eo q'

dñm quē aliquē pegrinū extimabat hospicio recepit. et ei omne obse quū caritatis exhibuit. fuit ei socius de opbe dū ibat i cmaus sicut aliqui dixerit put refert greg. in moralibus. licet ambro. dicat aliū fuisse cuius etiā nomen ponit. **D** Tercio fuit bene ordinatus q̄tuz ad seipm. Tria aut' sunt scđm bern. q' optime ordinant hominē ad seipm et sanctū faciūt. scz victus sobrius. act' iustus. sensus pius. Et qđlibet hoz scđm ipm bern. in tria diuiditur. Victus inquit sobrius erit. si cōtinenter si socialiter. si humiliter vixerimus. Actus iustus erit. si fuerit rect'. discretus fructuosus. Rect' p bonā intētionē. discretus p moderationē. fructuosus p edificationē. Sensus pius erit si fides nra sentit deū sume potentes. summe sapientes. summe bonū. vt p eius potentia nostrā credamus iuari in infirmitatē per eius sapientia nostrā credamus corrigi ignoꝝ rantiā. per eius bonitatē nostrā credamus dilui iniquitatē. Nec be' In his oibus beat' lucas fuit optime ordinatus. Primo em̄ habuit victū sobriū. et hoc tripliciter. quia vixit p̄tinet. Nā vt testat hiero. de eo in plogo sup lucā. Ipse nec vxorē vnq' habuit. nec filios. Scđo socialiter hoc norat in hoc q' dicit de ipso et de deopha. supposita opinione pdicta. luce vlti. Duo ex discipulis ibesu ibant. ipa die et c. Socialitas em̄ norat in hoc q' dicit duo. et in hoc q' dicitur discipuli. quasi disciplinati. i. bene moigerati. Tercio humiliter cuius humilitas infinuatur in hoc q' nomen socij sui. scz de opbe exp̄ssit et suū tacuit. Nam scđm opinionē quorundā lucas ex humilitate nomē suū siluit. Scđo habuit actum iustū qui quidā actus fuit rectus p intentionē. hoc norat in oratione cū dicit. Qui crucis mortificationem iugiter in suo corpore pro tui nois amore portauit. Discret' p moderationē. Unde in forma bonis monstratus est qui vngulā fin dit. p quod virt' discretionis exprimit. fructuosus p edificationes adeo quippe fuit pximis fructuosus q' ab oibus carissimus habebatur. Unde col. iij. vocat ab apostolo carissimus. Salutar inquit vos lucas medicus carissimus. Tercio habuit sensum piū. q: credidit et i suo euāgelio. p̄fessus est deū esse summe potentes. summe sapientē. summe bonū. De duobus primis dicit in. iij. c. Stupebāt in doctrina eius qz in potestate erat sermo ipsi'. De tercio patz. xvij. ca. Nemo bonus nisi solus deus. Quarto et vltimofuit optime ordinatus quantū ad suū officij qđ fuit scribere euāgelij. In hoc aut' patet qualiter fuerit ordinatus. qm̄ ipse suū euāgelij fulcra multa veritate. repletur multa vtilitate. decorat

a 49
in pximo

De sancto

Luca enange.

multa venustate et autenticatur multa auctoritate. **P**rimo namq; fulcitur multa veritate. Est autem triplex veritas. scz vite. iusticie. et doctrine. Veritas vite est adequatio manus ad linguam. Veritas iusticie est adequatio sentencie ad causam. Veritas doctrine est adequatio rei ad intellectum. Hac triplici veritate ipsum euangelium fulcitur. quia in ipso euangelio hec veritas edocetur. Ostendit enim lucas et xpm hanc triplicem veritatem in se habuisse et alios docuisse. Ostendit autem xpm hanc triplicem veritatem in se habuisse per testimonium aduersariorum. sicut patet luce. xx. Magister scimus qz recte dicis et doces. Ecce veritas doctrine. Et no accipis psonam. Ecce veritas iusticie. Sed in veritate viam dei doces. Ecce veritas vite. Bona enim vita dicitur via dei. Secundo ostendit in ipso suo euangelio xpm hanc triplicem veritatem docuisse. Primo enim ibidem docetur veritas vite qz consistit in obseruatione mandatorum dei. Unde dicitur. x. c. Diliges dominum deum tuum etc. Hoc fac et viues. Item. xvij. interrogauit eum quidam. Magister qd faciendo vitam eternam possidebo? Et sequitur mandata nostri? Non occides etc. Secundo veritas doctrine. Vbi quibusdam hanc veritatem doctrine peruerterentibus dicebat. xi. c. Ne vobis phariseis qui decimatis id est decimanda predicatis mentam ruti et omne olus et pteritis iudicium et caritatem dei etc. Item ibidem. Ne vobis legisperitis qui tulistis clauem scientie etc. Tercio veritas iusticie. Unde dicit. xx. c. Reddite ergo qz cesaris sunt cesari et que dei sunt deo. Item. xix. c. Veruntamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc. et interficite ante me. Item. xij. vbi agit de iudicio vbi reprobis dicitur est. Discedite a me omnes operarij iniquitatis. **S**ecundo eius euangelium replet multa utilitate. Unde et ille qui scripsit medicus fuit. ad designandum qz nobis medicinam vtilissimam ppinavit. Est autem triplex medicina curatiua. pseruatiua. et melioratiua. Hanc triplicem medicinam nobis lucas in suo euangelio celestem medicum ostendit ppinasse. Medicina autem curatiua est qz curat a morbo. et hec est penitentia que omnes morbos spuales curat. Hac medicinam dicit medicum celestem nobis exhibuisse cum ait. iij. c. Sanare contritos corde predicare captiuis remissionem etc. Item. v. c. No veni vocare iustos etc. Medicina melioratiua est que sanitatem auget. et hec est obseruatio consiliorum. Consilia enim hominem meliorem et pfectiorem faciunt. Hanc medicinam ostendit nobis medicum ppinasse. xvij. c. cum ait. Omnia quecumqz habes vende et da pauperibus etc. Item. vi. c. Ab eo qz

aufert tibi vestimentum etc. Medicina autem pseruatiua est qz pseruat a casu. et hec est vitatio occasionum peccandi et malorum societatum. Hanc medicinam ostendit medicum tradidisse cum ait. xij. c. Attendite. a fermere phariseorum etc. Ubi edocet malorum pfortia euitare. Vel potest dici qz ipsum euangelium multa utilitate replet. qm in ipso virtus omnis sapientie continetur. De hoc sic dicit ambrosius. Lucas omnes sapientie virtutes euangelij sui complectitur historia. Docuit enim naturalia cum de spiritu sancto dnicam incarnationem extitisse reserauit. Unde et dauid naturalis docens sapientiam ait. Emitte spiritum tuum et creabunt. Item cum docuit tenebras in passione xpi factas terram tremuisse. solis radios extraxisse. Docuit moralia cum ipse beatitudinibus mores docuit. Rationalia docuit cum ait. Qui fidelis est in minimo et in magno fidelis est. Sine hac triplici sapientia ipsa fides ipsum misterium trinitatis esse non potest. hoc est naturali. rationali. et morali. Hec ambrosius. Tercio eius euangelium decoratur multa venustate. Eius enim stilus et modus loquendi valde venustus et decorus est. Ad hoc autem qz aliquis in dictis suis venustatem et decorum teneat. tria sunt necessaria que tradit augustinus. scilicet vt placeat. vt pateat. et vt moueat. Ut placeat debet loqui ornate. vt pateat debet loqui apte. vt moueat debet loqui cum seruore. Hunc triplicem modum habuit lucas et in scribendo et in predicando. De duobus primis. ij. cor. vij. Misimus autem cum illo fratre glo. barnabam vel lucam cuius laus est in euangelio per omnes ecclesias. In hoc qz dicit cuius laus est etc. Notatur qz locutus est ornate. In hoc qz dicit per omnes ecclesias notatur qz locutus est aperte. Quod autem cum seruore locutus sit. patet ex hoc qz cor ardens habuit dicens. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis. etc. **Q**uarto cuius euangelium autenticatur multorum auctoritate. Multorum quippe auctoritate autenticatum fuit. Quonia a patre fuit preordinatum. Hier. xxxi. Ecce dies veniunt dicit dominus. et feriam domum israel et domum iuda fedus nouum. non secundum pactum quod pepigi cum patribus eorum etc. Sed hoc erit pactum quod feriam cum domo israel. post dies illos dicit dominus dabo legem meam in visceribus eorum etc. Ad litteram loquitur de doctrina euangelica. Secundo a filio corroboratum. Unde dicitur in codice euangelio. xxi. c. Celum et terra transibunt verba autem mea non transibunt. Tercio a spiritu sancto inspiratum. Unde dicit hiero. in plogo super lucam. Sancto instigante spiritu in achate partibus hoc scripsit euangelium. Quarto ab angelis prefiguratum. fuit enim prefiguratus ab illo

De sancto

angelo de quo dicit apoc. xiiij. Vidi angelum dei volantē p mediū celi. habentē euangelium eternū. Istud aut euangeliū dicit eternū. q̄ ab eterno efficeret id est a xp̄o qui est eternus de eternis materialiter ad eterna finaliter. i. eternū ppetualiter. Quinto a pp̄his p̄nunciatū. Nam ezechiel pp̄ ha istud euangeliū p̄nunciat. cū vnū de animalib⁹ faciem viruli habere dixit. p qd euangeliū luce signatū est. vt sup̄ a dictū est. Itē q̄ dixit ezech. ij. se vidisse librū qui erat scriptus intus et foris. et in quo erant scripta lamentū carnē et ve. Per hūc em̄ librū intelligit euangeliū luce. qd est scriptum intus per p̄fundi mysterij occultationē. ⁊ foris per historie apertionē. In quo etiā continet lamentū passionis. carmen resurrectionis. et ve eterne dānationis. sicut patet. xi. c. vbi multa ve ponūtur. Sexto a virgine referatū. Virgo em̄ beata omnia in corde suo p̄seruabat. ⁊ diligenter cōseruabat. vt dicit luce. ij. vt bec postmodū scriptorib⁹ referaret. vt dicit glosa ibidē. Omnia que de dño vel ad dño facta vel dicta cognouit in memoria recōdebat vt cum tēpus predicande vel scribende incarnationis adueniret. sufficēter vniuersa put essēt gesta posset explicare querentibus. Unde etiam bern. assiggnans rōnem quare angelus beate virginis nūciauit cōceptū elizabet̄ ait. Ideo cōceptus elizabet̄ nūciauit marie. vt dū nunc saluatoris. nunc p̄cursoris edocet aduētus rerū tempus et ordinē tenens ipsa post modū melius scriptorib⁹ ac p̄dicatoribus euāgelij referaret veritatē. que plene de omnibus a principio celitus fuit instr̄ ucta mysterijs. Credit igitur q̄ euangeliste eam de multis inquirebāt. et ipsa eos certificabat. Et specialiter credit de beato luca q̄ ad eam tanq̄ ad archā testamenti recurrit. et ab ea de multis certificatus fuit p̄cipue de his que sibi soli cōstabant. sicut de angelica annūciatione. et xp̄i natiuitate. Septimo ab apostolis intimatū. Cū vero lucas nō fuerit cū xp̄o in omnibus actibus et miraculis xp̄i. ideo suuz euangeliū scripsit scdm̄ quod apl̄i qui p̄sentes fuerant sibi intimauerūt et retulerūt sicut ip̄e in p̄logo suo insinuat dicēs. Sicut tradiderunt nobis qui ab inicio ip̄i viderūt et ministri fuerunt sermonis ⁊c. Cum em̄ dupliciter cōsueuerit ferri testimoniū. scz de visis. et de auditis. ideo dñs vt ait aug⁹. deos testes voluit habere de visis. scz matheū et ioh̄em. et duos de auditis. scz marcū et lucā. Et qm̄ testimoniū quod est de visis firmitus et certius est q̄ illud qd est de auditis. ideo vt dicit aug⁹. duo euangelia q̄ sunt de auditis ponuntur extrema. ⁊ alia duo que

Crisanto

sunt de auditis ponunt media. vt bec media tanq̄ infirmiora ab illis extremis que sunt certiora. hanc inde fulciant et roborent. Octauo a paulo mirabiliter approbatum. Nam eius euangelium mirabiliter approbat qm̄ ad confirmationes ditorū suoz luce euangelium adducebat. Unde dicit hiero. in libro de viris illustribus. Quidā suspicant quoties cunq̄ paulus in cpl̄is suis dicit. scdm̄ euangelium meū. de luce significare volumine. Eius etiā euangeliū mirabiliter approbat cū de eo scribit. ij. cor. viij. cuius laus est in euāgelio p̄ omnes ecclesias. **L**egit in histo. antiochena q̄ dum xp̄iani qui erant in antiochia multis flagitijs se dedissent obfessi a multitudine thurcoz. fame ac miseria multiplici affigebant. Sed cū plene ad dñm p̄penitentiā fuissent conuersi apparuit cuidam in ecclesia sancte marie de tripoli vigilanti vir quidā lucidus candidis vestimētis indutus. et cū quereretur quis nā esset. dixit se esse lucam qui de antiochia venerat. vbi dñs militā celi et ap̄los et martires cōuocauerat vt p̄ suis p̄grinis pugnaret. Xp̄iani igitur animati omnē thurcoz exercitum confregerūt.

De sancto crisanto cluii A

Crisantus filius polimij viri illustrissimi. dū fidem xp̄i edoctus esset. et a patre ad ydola reuocari non posset. iussit cum pater in conclauī recludi. et quinque puellas eidem vt eam seducat blanditijs sociari. Qui cū oasser deum ne a fera pessima carnali scz cōcupiscentia suparetur. continuo predicte puelle somno oppresso nec potū

De vndecim milibus virginū.

nec cibum sumere poterant. sed educte exterius continuo hec sumebūt. Tunc daria virgo prudentissima de veste dicata. rogatur vt ad crisantum intro eat. et eum dijs et patri restituat. Qua ingressa. et a crisanto de pompa vestium reprehensa. respondit se non ppter pompā. sed vt dijs et patri euz lucrificaret sic indurā. Cum crisantus iterum eam reprehenderet cur pro dijs illos coleret. quos autores ipsoruz flagitiosos semper viros et impudicas feminas affirmarent. respondit daria philosophos per nomina hominū elementa sanxisse. Cui crisantus. Si vnus terram vt deam veneretur. et alter vt rusticus aret. plus rustico q̄ veneranti exhibere probatur. et de mari et alijs similiter. Tunc crisantus et daria ab eo cōuersa sancti spiritus copula vniti. et carnale matrimonium simulantes. ad christum plurimos conuertebāt. Nam et claudius tribunum qui eius tortor fuerat cum vxore eius et filijs et pluribus alijs militibus ad fidem conuertunt. Crisantus igitur iussa numeriani infetidissimi carcere recludit. Sed feto: in odore suauissimum commutatur. Daria autem lupanari tradit. Sed leo ab amphiteatro fugiens. hostiarius lupanaris efficitur. Mittitur igitur quidam vt virginem corumpat. sed a leone capitur. et quasi inuens a sancta quid de captiuo fieri iubeat sciscitatur. Que precepit ne eum lederet. sed ad se venire permitteret. Qui mox conuersus per vrbem cucurrit. et dariam deam esse clamare cepit. Mittitur igitur venatores vt leonem capiant. sed omnes a leone capiuntur. et ante pedes virginis ponuntur et ab ea conuertuntur. Tunc prefectus copiosum ignem iussit in introitu celle mitti. vt leo cum daria comburatur. Quod leo considerans timuit et rugiens a virgine licenciam accepit. vt nullum ledē quo vellet abiret. Cum ergo crisanto prefectus et darie diuersa penarum supplicia irrogaret. et nequaquam ledi valerent tandem inuiolati coniuges in foueam deponuntur. et terra et lapidibus obruti christo martires consecrantur. tempore cari narbonensis episcopi qui cepit anno domini. ccc. horum solennitas hic celebrius recolitur

De vndecim milibus virginum cliiii

Undecim milium virginum passio hoc ordine celebrata fuit. In britania namq; rex xpianissimus quidam fuit nomine notbus vel maurus. qui quādam filiam nomine vrsulam generauit. hic mirabili honestate morum. sapientia et pulchritudine pollebat. ita q̄ eius fama vbiq; vo-

labat. Rex autē anglie cum nimis prepotens esset. et multas nationes suo imperio subiugaret. audita huius virginis fama. beatum se per omnia fatebatur. si predicta virgo suo vnigenito copularetur. Iuuenis etiam ad hoc plurimum estuabat. Mittunt igitur solennes nuncios ad patrem virginis. magnis promissionibus et blādicijs. magnas adijcientes minas si ad dñm suum vacui reuertantur. Rex autem cepit plurimum anxari. tum quia xpi fide insignitam cultori ydolorū tradere indignum duceret. tum quia ipsam nullatenus consentire cognosceret. tum quia ipaz regis ferocitatem plurimum formidaret. Ipa autem diuinitus inspirata patri suasit. vt predicto regi assensus preberet. eam tamen condicione proposita. vt ipse rex cum patre decem virgines electissimas sibi ad solacium traderet. et tam sibi quā alijs mille virgines assignaret. et comparatis trieribus inducias triennij sibi daret ad dedicationem sue virginittatis. et ipse iuuenis baptisatus. in his tribus annis i fide instrueretur. Sapienti siquidem vsa consilio. vt aut diffcultate propositae conditonis animum eius ab hoc auerteret. aut hac oportunitate predictas virgines secū deo dedicaret. At iuuenis libenter hac condicione accepta apud patrem institit. et protinus baptisatus accelerari cuncta que beata virgo preceperat imperauit. Pater autem puella orcin aut q̄ filia sua quam valde diligebat. viros quorum solacio tam ipsa q̄ eius exercitus indigebat in comitatu suo haberet. Undiq; igitur virgines con-

De undecim milibus virginū

fluunt. undiq; viri ad tam grande spectaculū cur-
runt. Nam multi episcopi ad eas confluerunt. vt
secum pergerent. Inter quos fuit pantulus basi-
liensis episcopus. qui eas vsq; romam perduxit et
inde reuersus cum eis martirium suscepit. **B**
Sancta quoq; gerasima regina sicilie. que virum
suum regē crudelissimum quasi de lupo fecerat a-
gnū soror: matrisq; episcopi et: darie matris san-
cte vsule. cum eidem pater sancte vsule secretum
per litteras intimasset. continuo inspirante deo cū
quatuor: filiabus suis babilla. iuliana. victoria. et
aurea. et paruulo suo adriano. qui amore sororus
suarū vltro se peregrinationi ingessit. relicto re-
gno i manu vnus filij sui. vsq; in britaniā nauiga-
uit. Cuius cōsilio virgines de diuersis regnis colli-
gebantur. et earum sempductrix existens cum eis
tandem martirium passa est. Juxta conductus igi-
virginibus tricibus et sumptibus preparatis. cō-
militonibus suis regina secreta reuelat. et in nouā
militiam omīs coniuuant. Nam modo belū prelu-
dia inchoant. modo currunt. modo discunt. In-
terdum belli causa plerunq; fugam simulant. om-
niq; genere ludorū exercitate nichil quod animo
occurreret relinquebant intactum. Aliquādo me-
ridie. aliquando vix vespere redibant. Confue-
bant proceres et primates ad tam grande specta-
culum. et omnes admiratione et gaudio repleban-
tur. Tandem cum vsula omnes ad fidem virgi-
nes conuertisset. sub vnus diei spacio flante prof-
pero vento ad portum gallie qui tiella dicitur. et
inde coloniā deueniunt. Ubi vsule angelus dñi
apparuit. et predixit eas illuc integro numero re-
uerfuras. et coronas ibidem martirij pcepturas.
Inde igi ad angeli admonitionē romam tenden-
tes. ad vrbem basileā applicuerūt. et ibidē relictis
nauibus romā pedestres venerūt. Ad quarū adue-
tū papa criacus valde gauisus. cū ipse de britania
oriūdus esset. et mltas ibidē inter eas cōsanguine-
as haberet. cū omni clero ipas summo cū honore
suscepit. In ipa aut nocte pape diuinitus reuelaf.
eū cū ipsis virginib⁹ palmā martirij pcepturum.
Quō apud se celans multas ex ipsis que ad huc bap-
tificate nō fuerant baptisauit. Uerū cū oportunū
tēpus videret. et anno vno et. xi. hebdomadibus
post petrū ecclesiā decimus nonus rexisset in cōuen-
tu' omniū ppositū suum indicauit. et corā oībus et
dignitati et officio resignauit. Sed cū omnes recla-
marēt et maxime cardinales qui eū delirare pu-
tabant. eo q; relicta pontificatus glia post quasdā
mulierculas fatuas ire vellent. ille nullaten⁹ acq̄e-

scens quendā virū sanctū qui ametos dicitur est lo-
co sui in pontificē ordinauit. Et quia sedē apostoli-
cam inuito clero reliquit nomē eius de cathologo
pontificū idem clerus ab: asit. omnēq; gratiā quaz
sacer ille virginū chorus i curia romana habuerat
atēpore ille admisit. Duo aut iniqui p: i: ipse roma-
ne milicie. scz maximus. et africanus videntes ma-
gnam virginū multitudinem. et q; multi multoq;
ad eas cōfluere. timuerūt ne p eas nimis cresce-
ret religio xpiana. Quapropter iter earū diligen-
tius explorātes nuncios miserūt ad iulium cogna-
tum suū principē gentis hunorū. vt educto contra
eas exercitu ipas cum xpiane essent cū ventrent co-
loniam trucidarēt. Beatus igi ciriacus cū illa no-
bili virginū multitudine de vrbē egressus est. Se-
cutus est aut ipm vincētius presbiter cardinalis.
et iacobus qui de britania patria sua in antiochiā
puectus archiepatus dignitatē. vij. annis ibidē re-
nuit. Qui cū papā tunc tēporis visitasset. et iā vrbē
egressus de virginū aduentu audisset. cōcitus re-
dijt. et itineris ac passionis se eis sociū fecit. Mau-
ricius quoq; leuicane vrbis eps. auunculus babile
et iuliane. necnō et follarius lucensis eps et sulpi-
cius rauēnsis eps qui tunc romam aduenerant
pdictis virginib⁹ adbererūt. Sibeus quoq; spon-
sus beate vsule manēs in britania. p vitionē an-
gelicā a dño admonet. vt matrē suaz hortaret fieri
xpianam. Nā pater eius primo anno quo xpianus
factus fuerat mortuus est. et filius ei⁹ etbere⁹ eidē
in regno successit. Cum autem sacre virgines cum
pdictis episcopis a roma redirent. etbereus a
dño admonet. vt protinus surgens sponse sue oc-
currat. vt cū ea in colonia martirij palmā accipiat
Qui diuinis monitis acquiescēs matrē suā bap-
tisi fecit. et cū ipa et sorore sua paruula florentina
iam xpiana necnō et clemente epō ipsis virginib⁹
obuians se ad martiriū sociavit eidem. Marcus
quoq; eps grece. et neptis sua cōstantia filia doro-
thei regis cōstantinopolitani. q; nubēs cuidam ad-
olefenti filio cuiusdā regis. sed ante nuptias morte
preuento. virginitatē suam dño vouit. p vitionem
ad martiriū se iunxerunt. et pdictis virginibus
ad martiriū se iunxerunt. Omnes igi virgines cū
pdictis episcopis coloniā redierūt. et ipam iam ab
hunis obsessas inuenerūt. Quas barbari videntes
sup eos cū clamore nimio irruerūt. et quasi lupi se-
uētēs in oues. totā illā multitudinē occiderūt. Cū
aut ad beatā vsulam ceteris iugularis venissent.
vidēs pnceps eius miras pulchritudinē obstupuit
et cōsolans eā sup necem virginum pmissit q; eam

De sanctis Simone et iuda

sibi in cōiuges copularer. Sed cū hoc illa penitus respuisset. ille contemptū se vidēs. directa sagitta eam trāssit. et sic martiriū consummavit. **C**

Quedā autē virgō nomīe cōrdula timore perterrita in naui. nocte illa se abscondit. Sed incrassatus sponte mortē se offerēs martiriū cōonam suscepit. Sed cū eius festū non fieret. cō q̄ cum alijs passa non esset. ipsa post longū tempus cuidā recluse apparuit p̄cipiens. vt sequēti die a festo virginū. eius quoq̄ solēnitās recolat. P̄asse sunt autē anno dñi. cccxxviii. **R**atio autē ip̄is vt quibusdam placet non sustinet q̄ hec tali tpe sint peracta. Sicut enim tunc non erat regnū nec constantinopolis. cū hic fuisse dicat cū virginibus has reginas. Verius creditur. q̄ diu post constantinū imperatōrē cū hūni et gōrbi seuebāt tale sit martiriū celebratum. tpe scz marciāni impatoris. vt in quadā cronica legit. qui regnauit anno dñi. ccclij. Abbas quidam ab abbatisa colonie corp̄us vnius virginū ip̄etrauit. p̄mittens q̄ ip̄m in capsā argentea in sua ecclesia collocaret. Sed cum p̄ annū integrū sup̄ altare eā in capsā lignea tenuisset. quadā nocte dum abbas ip̄ius monasterij cū suo cōuentu matutinas cantaret virgō illa corp̄aliter desup̄ altari descēdit et ante altare reuerenter inclinans p̄ mediū chorū vidētibus monachis et stupētibus inde recessit. Abbas igit̄ ad capsam currēs. et vacuā ipsam inueniens colonā p̄perauit. et abbatisse rei ordinē intromauit. Pergētēscz ad locū vnde illud corp̄us sum̄pserant illud ibidē inuenērūt. Cū abbas veniā petens illud vel aliud peteret certissime promittens capsam p̄ciosā citius se facturū nullatenus impetrauit. Religiosus quidā cum has virgines in deuotōe multa haberet quadā die dū grauit̄ infirmaref. vidit quadā virginē pulcherrimā sibi apparentē. et si se cognosceret inquirentem. Qui cū ad eius visionē miraretur. et se nequāq̄ ipsam cognoscere fateref. illa ait. Ego sum vna virginum erga quas tantum habes deuotionis affectus. Et v̄ inde mercedem accipias si amore et honore nostri v̄ndecies mille dñicam orationem dixeris in hora mortis in p̄otectiōe et solaciū nos habebis. Qua disparente ille. q̄ citius potuit hec impleuit. Statimqz vocato abbate inungi se fecit. Qui cum inungeref. subito exclamauit vt fugerēt. et veniētibus sacris virginibus locū darent. Quē cum abbas quid hoc esset interrogaret. et ille p̄missionē virginis sibi p̄ ordinē enarrasset. recedētibus cunctis et paulo post redēntibus. ipsum migrasse ad dominum inuenērunt.

De sanctis simone et iuda apostolis. **clv**

Simon interpretat̄ obediens vel ponens tristitiam. Hic habuit duplex cognomē. Dicit̄ est em̄ simon zelotes. et simon chananeus a chana vico galilee vbi dñs aquā in vinū mutauit. Et idē est zelotes qd̄ chananeus. Chana em̄ zelus interpretat̄. Habuit igit̄ obedientiā p̄ceptorum per executionē. tristitiā afflictōrū p̄ compassionē. zelum animarū p̄ constantē feruorē. **J**udas interpretat̄ cōsirens vel gloriosus. Vel iudas quasi iubili dāns. Ip̄se em̄ habuit cōfessionē fidei gl̄iaz regni. et iubilum interni gaudiij. Hic multiplex habuit cognomen. Dicitur est em̄ iudas iacobi supple frater. fuit em̄ frater iacobi minoris. Scd̄o dicitur est thadeus. qd̄ interpretat̄ apprehendēs p̄incipem. Vel dicit̄ thadeus a thadea et deus. Thadea dicit̄ esse vestis regia. Ip̄se em̄ fuit vestis regia dei per ornamentū virtutū per quā apprehendit p̄incipem xpm. Vel thadeus quasi tam deus idest magnus deus scz per adoptionē. Tercio dicitur est in bisto. ecclesiastica lebeus. quod sonat quasi cor vel corculus. idest cordis cultor. Vel lebeus quasi lebes. Co: p̄ magnanimitatē. corculus p̄ puritatē. lebes p̄ gratiaz plenitudinē. qz quasi olla et vas virtutū et gratie esse promeruit. Eorū passionē et legendā hebraice ab dias ep̄s babilonit̄ ab ip̄is apostolis ep̄s ordinatus scripsit. Quā tropicus ab die discipulus transtulit in grecum. africanus in latinum.

Simon chananeus et iudas q̄ ⁊ thadeus fratres fuerunt iacobi minoris. et filij marie cleophae que alpheo nupta fuit. Judas vero ad abagarū regem edisse a thoma missus fuit post ascensionē dñi. Legit enim in eccle. historia. q̄ predictus rex abagarus dño nostro ihesu x̄po in hūc modū epistolā destinavit. Abagarus rex euchanie filius. Ihesu saluatori bono. qui apparuit in locis hierosolimoꝝ salutē. Auditū est michi de te ⁊ sanitatib⁹ quas facis. q̄ sine medicamentis aut herbis stant ista pte. et q̄ verbo facis cecos videre. claudos ambulare. leprosos mūdari. et mortuos reuiuiscere. Quibus oibus auditis de te starui in animo meo vnū esse e duob⁹. aut q̄ tu sis deus et descenderis de celo vt hec facias. aut q̄ filius dei sis qui hec facis. Propterea ego scribēs rogauerim te vt digneris fatigari vsq̄ ad me. et egritudinē meā qua diu laboraui curare. Nam et illud comperi q̄ iudei murmurant aduersum te. et volunt insidiari tibi. Veni ergo ad me. q̄ est michi parua ciuitas. sed honesta que vtriq̄ sufficiet. Dñs aut̄ ihesus in hec verba sibi r̄dit. Beatus es qui credidisti in me cū ipse nō videris me. Scriptū est enī de me. quia hi qui me non vident credent. et hi qui me vident non credēt. De eo aut̄ q̄ scripsisti ad me vt venias ad te. oportet me hec omnia complere p̄pter que missus sum. et postea me recipi ab eo a quo missus sum. Cū ergo assumptus fuero aliquē de discipulis meis mitā ad te vt curet te. et viuificet te. hec in histo. eccle. Videns aut̄ abagarus q̄ presentia liter x̄pm videre non posset. scdm̄ qd̄ in quadā antiqua historia inuenit. sicut iobes damascenus in li. iij. restat. pictorem quendā ad ihm̄ misit vt dñi ymaginē figuraret. vt sic ipm̄ saltē p̄ ymaginem cōspiceret. quē in facie videri nō poterat. Sed cū ad eū pictor venisset. p̄pter nimīū fulgorē qui ab eius facie p̄cedebat in eius facie clare nequibat videre vel intrēdere. nec ipam vt sibi iustum fuerat figurare. Qd̄ cernens dñs vestimentū lineum ipsius pictoris accipiēs. et sue facie sup̄imponēs. sui p̄p̄ius ymaginē eidem imp̄ssit. ac desiderāti regi abagaro destinavit. Cuiusmodi aut̄ ymaginis dñs fuerit in eadē antiqua historia legit. sicut idē iobes damascenus restat. fuit enī vt ibidē dicit bene oculus. bene sup̄ciliatus. longū vultū habuit. et fuit accliuus quod signū maturitatis fuit. **M**ā aut̄ epistola dñi nostri ihu x̄pi tante virtutis esse dicit. vt in illa ciuitate edissa nullus hereticus vel paganus viuere valeat. nec tyrānus aliq̄s eidē nocere p̄sumat. Nam si aliquādo gēs aliqua armata

manu cōtra illam ciuitatē insurrexerit. infans aliquis sup̄ portam stans eplam illam legit. et ea die hostes territi fugiūt. aut pacati cū eis componūt. sicut fert olim fuisse adimplētū. Sed postmodum ciuitas a sarracenis capta fuit et p̄phanata sublatō bñficio p̄pter abundantia peccatorū in oriente vndiq̄ patefactā. Postq̄ vero dñs assumptus est. vt in histo. eccle. legit misit thomas ap̄lm̄ thadeū qui et iudas dicitur ad abagarū regem scdm̄ dei p̄missionē. Qui cū ad eū venisset. et se discipulum ihesu sibi p̄missum dixisset. vidit abagarus in vultu thadei quendā mirum et diuinū splendorē. Duo viso stupefactus et territus dñm̄ adorauit dicens. Vere discipulus es ihesu filij dei qui michi dixerat. Mittam aliquē ad te de discipulis meis q̄ te curet. et tibi vitam p̄stet. Cui thadeus. Si in dei filiū credideris omnia tui cordis desideria obtinebis. Cui abagarus. Credo vere et iudeos q̄ eus crucifixerūt libenter trucidarē si michi possibilitas adesset. et nequaquā romanorū auctoritas impediret. Cum igit̄ abagarus vt in aliq̄bus libris legit. leprosus esset. thadeus eplam saluatoris accepit. de ea eius facie confricauit. et statim plenā sanitatem recepit. Judas aut̄ postea in mesopotamia et ponto predicauit. simon vero in egipto. deinde in p̄fidā ambo venerūt. et ibidē duos magos zarocē ⁊ arphaxat quos matheus de ethiopia fugauerat inuenerunt. Tunc baradach dux regis babilonie cōtra indos ad preliū p̄fecturus. nullū a dijs suis potuit habere r̄sum. Pergentes aut̄ ad phanum p̄ime ciuitatis. ibidē habuerunt r̄sum. q̄ p̄pter ap̄los qui venerūt dñj respōdere nō possent. Tūc dux eos inquiri fecit. et inuentos quinā essent. vel quadere venissent inquisiuit. Qui r̄sponderunt. Si genus queris hebrei sum⁹. Si cōdicionē seruos ihu x̄pi nos esse fate mur. Si causam. salutis v̄re causa huc venimus. Quibus dux respōdit. Cum felix reuersus fuero audias vos. Cui ap̄li. Modo magis congruū est te cognoscere illum cuius ope vincere possis. vl̄ certe rebelles pacatissimos inuēire. Quibus dux. Dijs nostris potētiores vos video. finem belli nobis rogo p̄dicare. Cui ap̄li. Ut deos tuos mēdaces esse cognoscas. iubemus illos ad quesita dare respōsa. vt dū dixerint que ignorāt. p̄bem⁹ eos p̄ omnia esse mentitos. Tūc fantastici grande bellum dixerūt futurū. et multū populū hinc inde prelio ruiturū. Tunc ap̄li ridere ceperūt. Dicit eis dux. Ne timor inuasit. et vos ridetis? Cui ap̄to li. Noli timere. q̄ pax huc nobiscū intrauit. ⁊ cras bona diei terciā legari indoꝝ ad te veniēt. et tue

De sanctis Simone et iuda

se potestari cum pace subijcient. Tunc pontifices
risum etiā leuauerūt et duci dixerūt. Ad hoc isti se
curū te reddere volūt. vt dum incautus fueris ab
aduersarijs occuperis. Cui apli. Non diximus tibi
expecta vnū mensem sed vnū diem. et cras in pace
victor exite a. Tūc dux vtrōsq; custodiri fecit. vt ex
rei exitu veraces honorarent. et mendaces pro cri
mine punirent. Cum ergo in crastinum quod apli
p̄dixerant euenisset. et dux incēdere voluisset pon
tifices p̄hibuerunt apostoli ne hoc fieret. cum ipsi
nō viuentes occidere sed mortuos viuificare missi
essent. **T**unc dux valde miratus q̄ eos oc
cidi non p̄mitterent. et quia de bonis illorū aliqua
recipere nollent. eos ad regē duxit dicens. Isti rex
sunt dii latentes in effigie hominū. Tuncq; tibi oīa
p̄sentibus p̄dictis magis narrasset zelo inuidie ma
gi cōmori dixerūt eos malignos esse. et cōtra re
gnum sublimiter cogitare. Dixit eis dux. Si aude
tis cum eis cōfligite. Cui magi. Si vis videre q̄a
nobis p̄scitis loqui nō potuerunt veniāt huc vi
ri eloquentissimi. et si corā nobis ausi loqui fuerint.
nos per omīa impitōs p̄babis. Cum aut plurimi
aduocati adducti fuissent. cōtinuo corā magis ita
muti facti sunt. vt nec nutū q̄ loqui non poterāt
indicarent. Dixerūtq; magi ad regē. Ut scias nos
deos esse. p̄mitteremus eos loqui. sed ambulare nō
posse. Iterumq; reddemus eis gressum. sed facie
mus eos aptis oculis nil videre. Qui cū hec omīa
fecissent. dux aduocatos illos turpiter cōfisos ad
ap̄los duxit. Quos cū aduocati p̄anosos vidissent
eos in animo cōtempserunt. Quibus simon. Sepe
eueit vt intra scrinea aurea et gēmata vilia queq;
habeant inclusa. et intra vilissimas et ligneas ca
psas sint gēmax monilia p̄ciosa cōposita. Quicūq;
ergo alicuius rei cupit esse possessor. nō magnope
gestatorū. sed ipsum qd̄ gestat expectat. Promitti
te igit̄ vos ab ydoloꝝ cultura discedere. et solum
deū inuisibile adorare. et nos signū crucis in fron
tibus vestris faciem⁹. et magos cōfutare poteritis
Qd̄ cum fecissent. et in frontibus eorū consignati
essent. ad regē coram magis itez ingressi sunt. Et
cum a magis supari non possent. Immo ip̄s coras
omibus insultarēt. irati magi multitudinē serpen
tum aduenire fecerunt. Statimq; ad iussum regis
veniētes apli pallia sua de serpētib⁹ impleuerūt
et in magos piecerunt dicētes. In nomie dñi nō
moriemini. sed a serpētibus lacerati doloꝝ vestro
rum mugitus dabit̄. Cum ergo serpētes carnes
eorū comederēt. et ipsi tanq̄ lupi vlularent. rex et
ceteri rogabant ap̄los vt eos a serpentibus occidi

179

permitterēt. Quibus apli responderūt. Nos missi
sumus reducere de morte ad vitā. nō a vita p̄cipi
tare in mortē. Et facta orōne iusserūt serpentibus
vt omne venenū qd̄ infuderāt reuocarēt. et postmo
dum ad loca solitaria redirēt. Maiores aut crucia
tus magi senserūt. cum venena serpentēs retrabe
rent q̄ cum ante carnes comederēt. Quibus apli
dixerūt. Tribus dieb⁹ dolores sentietis. tertia ve
ro die sani eritis. vt vel sica vestra malicia receda
tis. Cum ergo tribus diebus sine cibo et poru ac
summo doloribus nimis cruciati mansissent. apo
stoli veniētes ad eos dixerūt. Non dignat̄ dñs ha
bere coacta seruitia. ideoq; surgite sani et abite ha
bentes liberā facultatē faciendi qd̄ vultis. Illi aut
in malicia perdurantes ab eis fugerūt. et pene cō
tra eos totā babiloniam cōmouerunt. Post hoc
filia cuiusdā ducis ex fornicatione concepit. et filiū
parturiens quendā sanctum dyaconum infama
uit q̄ eam violauerit. et ex ipso conceperit. Cum
aut parentes dyaconus occidere vellent. apostoli
adueniunt. et quando puer nar⁹ sit requirūt. Qui
responderunt. Hodie hora prima diei. Dixeruntq;
ap̄li. Infantē huc adducite. et dyaconū quē accu
tis bucciam p̄ducite. Qd̄ cum factū esset apostoli
infanti dixerūt. Dic infans in nomie dñi si iste dya
conus hec p̄sumpsit? Ad hoc infans. Iste inquit
dyaconus castus et sanctus est. nec vnq̄ carnes suā
comquinavit. Cum aut parētes puelle instarent
vt apli quererent. quis autor huius sceleris fuisset
rūderūt apostoli. Nos innocētes absolucere decet.
nocentes p̄dere non decet. Tunc etiam temporis
contigit vt due trigides ferocissime que in singu
lis caueis clausē erant fugerent. et omnes qui sibi
occurrerēt deuorarēt. Tunc apli ad eas venerunt
et in nomie dñi eas velut oues mansuetas fecerūt
Volentibus aut apostolis ab inde discedere roga
ti per annū et tres menses ibidē p̄manserunt. In
quo spacio plusq̄. lxx. milia hominū exceptis par
uulis cū rege et principibus baptisati sunt. **D**
Predicti aut magi ad quandā ciuitatē nomie san
nir vbi erant. lxx. ydoloꝝ pontifices venerūt et
eos contra ap̄los concitauerūt. vt cum illuc veni
rent. aut ego sacrificare cōpellerēt aut penitus ne
carent. P̄elustrata igit̄ vniuersa puincia cū apo
stoli ad predictā ciuitatē venissent. ecce p̄dicti pon
tifices cum vniuerso populo eos capiunt. et ad tē
plum solis deducūt. Demones aut per energumiz
nos clamare ceperūt. Quid nobis et vobis ap̄osto
li dei viuit? Ecce in ingressu vestro flāmis exurimur
Tunc angelus dei eis apparens dixit. Unū e duo
y iij

De sancto

Quintino

bus eligite. Aut horū repentinū interitū. aut ve
strū martiriū. Cui apostoli. Adoranda est dei mi
sericordia vt et istos conuertat. et nos ad palmam
martiriū pducatur. facto autē silencio apli dixerunt.
Vt sciatis q̄ hec ydola demonib⁹ plena sunt. Ecce
eis imperamus vt excant. et singuli simulacra sua
cōfringant. Statimq; duo ethiopes nigri et nudi
cunctis stupētibus de simulacris exierūt. et cōfra
ctis illis cū diris vocibus abscesserūt. Quod vidē
tes pontifices in aplos irrucērūt. et eos prinus tru
cidarūt. In ipa autē hora cum nimia esset celi fere
ntas. tāta fulgura extiterūt. vt templū ipm trisa
ric scindere. et illi duo magi in carbones ictu ful
guris verterent. Rex autē corpora aploꝝ ad vrbē
suā transtulit. et in honore eoz ecclesiaz mire ma
gnitudinis fabricauit. **D**e beato autē simone in
plurib⁹ locis inuenit q̄ crucis paribulo sit affixus
Quod etiā yfido. in li. de obitu aploꝝ. et eusebius
in histo. eccle. et beda sup actus. et magister iohes
beletb in summa sua testātur. Cum em̄ vt aiunt in
egyptio p̄dicasset. hierosolimā redijt. et post mor
tez iacobi h̄moris in ep̄m hierosolimitanū ab apo
stolis vnanimiter est elect⁹. et ante mortē suā. xxx.
mortuos suscitasse narraf. Unde cātā de eo. Ter
denos mortuos fluctibus mersos būane vite reddi
dit. Cum autē ecclesiaz hierosolimitanā per annos
multos rexisset. et. cxx. annū ageret tēpore traiani
imparozis. cum atticus cōsularis hierosolimis ha
beret. et ab eo capif. et iniurijs multis afficit. Ad
vltimū in cruce ipm affigi iussit omnibus qui ad
rant et ipō iudice mirantibus et. cxx. annoꝝ senex
cruce suppliciu p̄tulisset. Nōnulli vero dicunt sicut
est rei veritas. q̄ nō fuit iste simon qui crucis mar
tiriū p̄tulit et qui ep̄s hierosolimitanus fuit. sed
fuit alius simon filius deophe fratris ioseph quod
etiā eusebius cesariensis ep̄s in sua cronica testāf.
Idem dicunt yfido: us et beda in suis cronicis. Nā
yfido: us et eusebius quod prius dixerunt. postmo
dum in cronicis suis corexerunt. quod patet per
bedam qui se hoc sensisse redarguit in retractioni
bus suis. Usuardus quoq; in suo martologio idem
testatur.

De sancto quintino dñi A

Quintinus genere nobilis et ciuis romanus
ad vrbem ambianū veniens et multa mira
cula faciēs. iussu maximiani p̄fecto vrbis
capif et vsq; ad defectū cedentiū verberatus car
ceri mancipaf. Sed soluēte eū angelo in mediam
vrbem iuit. et ibi populo p̄dicauit. Unde iterū ca
prus et in eulco vsq; ad raptionē venarū distētus

neruis quoq; crudis durissime cesus. oleū picem
et adipem feruentissimū tolerauit. Et cum p̄fidē
derideret. irat⁹ calcem acetū et sinapiū in os eius
picit. Sed cū adhuc inobilis p̄maneret et apud
veromandū adduct⁹ fuisset. duos clauos a capite
vsq; ad crura. et decē inter vngulas et carnē p̄fes
infigens tandē cum decolari fecit. Cuius cor
pus in flumē picētū. cū pannos. lv. latuisset. a quadā
matrona nobili romana taliter reptus est. Nam cū
assidue orationi vacaret. nocte ab angelo monita
ad castrū vero mandū p̄perare iubet. vt in tali lo
co corpus in corruptū sancti quintini requireret. et
honorifice sepeliret. Cum igit ad p̄dictus locum
cū multo comitatu venisset. et orōnem ibidē funde
ret corpus sancti quintini in corruptū et redolēs sa
per fluuiū. prin⁹ enatauit. Quō sepeliens p̄ sepul
ture beneficio lumen oculoꝝ recepit. et ibidē edi
ficata ecclesia ad propria remeauit.

De sancto eustachio dñi A

Eustachius ante placidus vocabat. hic erat
magister militū traiani imperatoris. Erat
autē operibus misericordie valde assiduus
sed tamē ydoloꝝ cultui deditus. Habebat autē con
iugem eiusdem ritus et misericordie existentē. Duosq;
filios p̄creauit quos iuxta suā magnificentiā ma
gnifice educari fecit. Et quia opibus misericordie sedu
lus insistebat. ad viam veritatis meruit illustrari
Quadam em̄ die cum venationi insisteret. greges
ceruorū reperit. inter quos vnū ceteris speciosio
rem et maiore conspexit. qui ab alioꝝ societate dis

De sancto

Eustachio

scedens in siluā vastiorē p̄silijt. Verū alijs mili-
 ribus circa ceruos reliquos occupatis. placidus
 hūc toro niso insequit. et ip̄m capere nitēbat. Quē
 cū totis virib⁹ insequeret. ceruus tandē sup̄ quan-
 dam rupis altitudinē cōscendit. et placidus appo-
 pians qualiter capi posset animo sedulus reuolue-
 bat. Qui cum ceruū diligenter consideraret vidit
 inter cornua ei⁹ formā sancte crucis sup̄ a solis cla-
 ritatem fulgentē. et ymaginē ihesu xpi qui per os
 cerui sicut olim p̄ asinam balaam sic ei locutus est
 dicens. O placide qd̄ me insequeris? Ego tui gra-
 tia in hoc animali tibi apparui. **E**go sum xps̄ quē
 tu ignorās colis. Elemosine tue corā me ascende-
 runt. et ob hoc veni vt p̄ hunc quē venabaris cer-
 uum. Ego quoq; te ip̄e venarer. Alij tamē dicūt qd̄
 ip̄a ymago xpi q̄ inter cornua cerui apparuit hec
 verba. prulit. Hec audiēs placidus nimio timore
 correptus de equo in terrā p̄cidit. et post vnā ho-
 ram ad se rediens de terra surrexit et ait. Reuela
 michi quid loqueris. et sic credas in te. Et ait xps̄.
 Ego placide sum xps̄ qui celū et terras creauī. qui
 lucē oriri feci. et a tenebris diuisi. qui tpa et dies et
 annos cōstitui. qui hominē de limo terre formauī.
 qui p̄pter salutem humani generis in terris in
 carne apparui. qui crucifixus et sepult⁹ tercia die
 resurrexi. Hec audiēs placidus iterū in terram de-
 cidens ait. Credo dñe quia tu es qui omnia fecisti
 et qui errantes cōuertis. Et dixit ad eum dñs. Si
 credis vade ad ep̄m ciuitatis. et te baptisari facias
 Cui placidus. His dñe vt hec eadem vxori mee et

filijs meis nuucize. vt et ipsi pariter in te credant?
 Cui dñs. Renūcia illis vt et ipsi pariter tecū mun-
 dentur. Tu quoq; die crastina huc venas vt tibi
 rursus appareā. et que futura sint plenius tibi p̄s-
 dam. Cū ergo domū venisset et hec vxori in lecto
 renūciasset. exclamauit vxor eius dicens. Dñe mi.
 et ego cū transacta nocte vidi dicentē michi. Cras
 tu et vir tuus et filij tui ad me venietis. Et nunc
 cognoui qm̄ ipse est ihesus xps̄. Perreperunt igit̄
 ad ep̄m rome media nocte qui eos cū magno gau-
 dio baptisauit. et placidū eustachiū vocauit. eius
 vxorē theospitē. et filios eius agapitū. et theospi-
 tū. Nane factō eustachius sicut prius ad venatio-
 nem p̄cessit. et p̄pe locū veniēs milites suos quasi
 sub obtēru inuestigāde venationis dispsit. Stāsq;
 in loco formam prime visionis aspexit. cadensq; in
 faciem suā dixit. Supplicō tibi dñe vt manifestes
 que p̄miseras seruo tuo. Cui dñs. Beatus es eu-
 stachi qui accepisti lauacrū gratie mee. quia modo
 dyabolū supasti. modo eum qui te decepat cōculca-
 sti. modo apparebit fides tua. Dyabolus em̄ eo qd̄
 ip̄m dereliqueris contra te seue armitatur. Oportet
 igit̄ te multa sustinere. vt accipias coronam victo-
 rie. oportet te mlta pati. vt de alta seculi vanitate
 humilieris. et rursus in sp̄ialibus diuitijs exalte-
 ris. Tu ergo ne deficias. nec ad gloriā pristinā re-
 spicias. quia p̄ temptationes oportet te alterū iob
 demonstrari. Sed cū humiliatus fueris venias ad
 te. et in gloriā pristinā restituā te. Dic ergo si mo-
 do temptationes vis accipe. aut in fine vite. Dicit
 ei eustachius. Dñe si ita fieri oportet modo nobis
 accidere temptationes tube. sed virtutē patientie
 tribue. Cui dñs. Constans esto qd̄ gratia mea cu-
 stodiet animas vestras. Sicq; dñs in celum ascen-
 dit. et eustachius domū rediēs hec vxori sue nūcia-
 uit. **P**ost paucos igit̄ dies mors pestifera
 cūctos seruos et ancillas ipsius inuasit. et vniuer-
 sos occidit. Deinde post aliquot tēpus oēs equi et
 omnia eius pecora subito interierūt. Quidam autē
 scelesti eius depredationē videntes et p̄ noctem in
 domū eius irruētes. cuncta que reperunt asporta-
 runt. et domū toram auro et argēto et rebus alijs
 spoliarunt. Et ipse cū vxore sua et filijs gratias a-
 gens nocte nudus aufugit. Qui ruborem vrētes
 egyptū p̄gebant. Totaq; eius possessio p̄ rapinam
 māloz ad nichilū est redacta. Rex autē rotusq; se-
 natus p̄ magistro militū tam strēnuo multū dole-
 bant. cō qd̄ de eo nullū iudicium repire poterant.
 Cū autē iter agerent appropinquauerūt mari et
 inueniētes nauē sup̄ eaz nauigare cōperūt. Cū dēs

autē dñs nauis vxorē eustachij q̄ pulchra esset nimis. ipsam plurimū habere desiderauit. Cū vero trāstrerassent nauū ab eo exigerat. Non habentibus vero illis vnde soluerēt. iussit pro nauo detineri vxorē volens illam secū habere. Qd̄ vt eustachius audiuit. nullatenus assentire voluit. Diu vero eo contradicente innuit dñs nautis suis vt euz in mare p̄cipitarēt. vt sic vxores suā habere possent. Qd̄ cum eustachius compisset vxorē eis tristis reliquit. et duos infantes accipiens ingemiscens ibat ac dicebat. Ne michi et vobis q̄ mater vestra alienigene marito tradita est. Perueniensq̄ ad quendam fluiuium. p̄pter aquarū abundantia nō est ausus cū duobus filijs fluiuiū p̄transire. Sed vno circa ripā fluminis relicto. alterū trāsportabat. Qui cū fluiuiū transuadasset. illū infantē quem baiulauerat sup̄ terram posuit. et ad accipiendū alū festinauit. Cum autē circa medium fluminis p̄uenisset. ecce lupus cōcitus venit. et infantem quē deposuerat rapiens in siluā aufugit. Qui de eo desponsus ad alium festinauit. Sed cū abiret leo venit et alium filiū rapiens abiit. Unde cum cōsequi non valens cū esset in medio fluminis cepit plangere. et capillos suos euellere volens se in aquā p̄icere nisi eū diuina. p̄uidencia cōtinuisset. Pastores autē vidētes leonē puerum viuū portare. euz cū canib⁹ insecti sunt. Per diuinā autē dispensationē leo puerū illesum abijciens recessit. Quidam insup̄ aratores post lupū in clamātes. alū puerum de eius faucibus scolumē liberarūt. Utriq̄ vero sc̄ pastores et aratores de vno vico fuerunt. et penes se pueros nutrierūt. Hoc vero eustachius nesciebat sed merens ac plorans ibat dicens. Heu michi q̄ ante vt arbor pollebā. sed modo penitus sus nudat⁹. Heu me q̄ multitudine militum circūdari solebam. sed nunc solus remanēs. nec filios cōcessus sum habere. Memini dñe te michi dixisse. q̄ oportet te temperari sicut iob. Sed ecce plus aliqd̄ in me fieri video. Ille em̄ et si possessionibus nudatus fuerit tñ stercus habuit. sup̄ quo sedere potuit. Michi autē nil horuz remansit. Ille amicos sibi compaciētes habuit. ego immites fer as habui que meos filios rapuerunt. Illi vxor est relicta. a me vero ablata. Da requiē dñe tribulationibus meis. et pone curam ozi meo. ne declinet cor meū in verba malicie. et eijciar a facie tua. Et hec dicens cum lacrimis ad quendam vicū abiit. et data sibi mercede a gros illorū hominū per annos. xv. custodiuit. filij autē eius in altero vico educati sunt. nec se esse fratres sciebant. Dñs autē vxorē eustachij cōseruauit.

nec illam ille alienigena cognouit. sed potius eam intactam dimittens vitam finiuit. **C** Imperator autē et populus romanus plurimū ab hostibus molestabant. Et recordat⁹ placidi q̄ strenue contra ipsos hostes sepi⁹ dimicasset de eius subita mutatione plurimū tristabant. Direxitq̄ multos milites p̄ diuersas mudi partes. p̄mittēs omnibus qui eum inuenissent multas diuitias et honores. Duo autē ex militibus qui aliquādo placido ministrauerant. ad ipm̄ vicū in quo degebat venerūt. Quos placidus de agro venire cōsiderans eos ex incessu p̄tinus recognouit. Et veniens in memoriā dignitatis sue. p̄urbari cepit ac dicere. Dñe sicut istos qui aliquādo mecum fuerūt p̄ter spem vidi. sic da vt aliquādo cōiugē meam videre possim. Nam de filijs scio q̄ a feris comesti sunt. Venit autē ad eum vox dicens. Cōfide eustachi. quia cito honorē tuū recuperabis. et filios et vxorē recipies. Cum igit⁹ militibus obuiaisset. ipi eum minime cognouerūt. Cūq̄ eū salutassent. que serūt si aliq̄ue peregrinū nomine placidū cum vxore et duobus filijs cognosceret. Ille autē se nescire p̄fessus est. Ad p̄ces tñ eius in hospicio suo diuerterunt et eustachius eis seruebat. Et recolens pristinū statum suum. lacrimas cōtinere non poterat. Egressus autē foras suā faciē lauit. et iterū rediens eis seruebat. Illi vero cōsiderantes adinuicē dicebāt. Quā similis est homo hic illi quē querimus. Et respōdēs alter dixit. Valde quidē similis est. Cōsideremus igit⁹ et si habet signū cicatricis in capite qd̄ sibi in bello accidit. et si hoc habet ipse est. Et respiciētes et signus videntes. ipm̄ esse quē querebāt p̄tinus cognouerunt. Et insiliētes et osculantes eū de vxore et filijs eius sciscitari sunt. Qui dixit eis q̄ filij mortui essent. et vxor detenta. Uicini autē omnes quasi ad spectaculum concurrebant. dum milites virtutem eius et primā gloriā p̄dicabant. Tūc milites p̄ceptū imperatoris ei exponūt. et oprimis indumentis ipsum induūt. Post vero iter. xv. dierū ad imperatorē deueniunt. Qui eius aduentū audiens p̄tinus eidē occurrit. et ipm̄ videns in oscula eius ruit. Narrauit quoq̄ omnibus cuncta q̄ sibi per ordinē acciderāt. Stratimq̄ ad magisterium militie trahit. et idē qd̄ prius officiū exercere compellitur. Qui numeratis militibus et paucos contra tot hostes esse cognoscēs. iussit troncos colligere per oēs ciuitates et vicos. **C** Contigit autem illam terram in qua filij eius educati sunt describi. vt darent duos troncos. Uniuersi autē eius loci incole illos duos iuuenes tanq̄ ceteris aptiores magistro

De sancto

Eustachio

militū consignarūt. Videns vero iuuenes elegantes et mo:ū honestate cōpositos. cū sibi plurimus placuissent inter primos conuiuas suos ordinauit eosdē. Et sic puectus ad bellū subiectis hostibus exercitū suū tribus diebus in quodā loco vbi vxor sua pauper hospita manebat requiescere fecit. Illi vero adolescētes in tabernaculo matris sue nutu dei hospitati sunt. nescientes tñ q̄ mater sua esset. Et sedentes circa meridiē et mutuo cōfabulantes exponebāt sibi iuicē de infantia sua. Mater vero eorū contra sedens que ipi referebant attētius audiebat. Dicebat em̄ maior: minori. Ego dū infans essem nichil aliud recolo nisi q̄ pater meus magister militū erat. et mater mea speciosa valde. Duxosq; filios habuerūt scz me. et aliū minorē me qui et ipse speciosus valde erat. Accipiētesq; nos egres si sunt de domo nocte. Ingressiq; sunt naues nescio quo euntes. Cum autē de nauī egredere mur ma ter nostra nescio quomodo i nauī relicta est. Pater vō nō portans nos duos flēs pgebat. Perueniēs q; ad quendam fluiuium. transiit cū fratre meo iu nioze. et me sup ripam fluminis dereliquit. Cum autē reuerteret vt me acciperet. lupus venit et illum infantē rapuit. et anteq̄ ad me appropinquaret. leo de silua exiēs me rapuit et in siluā deduxit. Pa stors vero eruerunt me de ore leonis. et nutritus sum in illa possessione in qua et ipse scis. et nō potui scire quid factū sit de patre meo neq; de infante. Hec audiēs minor: cepit flere ac dicere. Per deum vt audio frater tuus sum ego. quoniā etiaz qui me educauerāt hoc dicebāt. quoniā de lupo eruius te. Et in amplexus rucēs osculabant semuicē et fleuerūt.

Audiēs hec mater eorū et consi derans q̄ euentū suū ita s:riam dixisset diu apud se tractauit si illi filij sui essent. Altera autē die ad magistrū militū adiit. et interpellauit eum dicēs. Deprecor: te dñe vt me ad patriā meam pduci iu beas. Ego em̄ de terra romanorū sus. et peregrina bic sum. Et hec dicens vidit in eo signa mariti sui. Et eum cognoscēs cum se iam cōtinere non posset peidit ad pedes suos et ait. Precor: te dñe vt expo nas michi pristinā vitam tuam. Puto em̄ q̄ tu sis placidus magister militū. qui alio nomine diceris eustachius. quē placidum saluator: conuertit. qui talem et tales temptationē sustinuit. et cui vxor q̄ ego sum in mari ablata fuit. q̄ tamen ab omni cor ruptione seruata sum. qui et duos filios scz agapi tum et theospitū habuit. Hec audiēs eustachius et ipam diligenter cōsiderans. vxorem suam reco gnouit. et lacrimat⁹ pre gaudio ipas osculatus est.

glorificans deum qui consolatur afflictos. Tunc dicit ei vxor: sua. Domine vbi sunt filij nostri? Et ait a feris capti sunt. Et exposuit ei quomodo per didit illos. Et illa. Gratias agamus deo. Puto ei q̄ quē admodū deus donauit nobis vt inuenirem⁹ nos iuicē donabit etiā recognoscere filios nostros. Et ille. Dixi tibi q̄ a feris capti sunt. Et illa. Be sterna die sedens in orto. audiui duos iuuenes sic et sic suam infantiam exponētes. et credo q̄ filij nostri sunt. Interroga igitur ab eis et dicent tibi. Et conuocans eos eustachius et audiens ab eis in fantiam suam. recognouit q̄ filij sui essent. Et am plectentes eos ipse et mater super eorum colla plu rimum fleuerunt. et crebrius eos osculabant. Dis igitur exercitus plurimum gaudebat: et de inuen tione eorum. et de victoria barbarorū. Cum igitur rediret contigit iam traianum obijisse. et successis se ei peiorem in sceleribus adrianū. Qui pro victo ria obrenta et inuentione vxoris et filiorū magni fice eos suscepit. et magnum conuiuū preparauit. Altera autē die ad templū ydolorum processit. vt ibi sacrificaret pro victoria barbarorum. Videns vero imperator: q̄ eustachius nec pro victoria. nec pro inuentione suorum sacrificare vellet. horraba tur vt sacrificiū immolaret. Cui eustachius. Ego xpm deum colo et illi soli sacrificō. Tunc impera tor: ira repletus ipsum cum vxore et filijs in arena statuit et leonē ferocem ad eos dimitti fecit. Accur rens vero leo et dimisso capite quasi eos adorans ab eis hūiliter recessit. Tunc impator: bouē eneus mēdi fecit. et eos ibidem viuos immitti mādauit. Orantes igit sancti et se dño cōmendantes boues intrauerunt. et ibidē dño spiritū reddiderūt. Ter cia autē die de boue corā impatore extracti. ita pe nitus intacti inuenti sunt. q̄ nec capillos nec quic quid eorū vapores incendijs aliquatenus cōrige rūt. Xpiani vero eorū cor: pora tulerūt. et in loco ce leberrimo recōdantes. ibidem oratorū construxe runt. Passi sunt autē sub adriano. qui cepit circa annū dñi. cxx. kalēn. nouemb:is. vel scdm quosdā xij. kalēn. octobris.

De omnibus sanctis. dñi A

Omnium sanctorum festiuitas quatuor: de causis instituta fuisse videtur. Primo pro pter cuiusdam templi dedicationem. Secū do propter omisso:um suppletionem. Tercio pro pter negligentiarū expiationē. Quarto ppter sa ciliozem orōnum nostrarum impetrationē. Primo igit instituta est ppter cuiusdā templi dedicatio nem. Romani em̄ cum vniuerso o:bi dominarent.

De omnibus sanctis

quoddam tēplum maximū construxerūt. in cuius medio suū ydolum collocātes. omniū prouinciarū simulacra p̄ circuitū statuerunt. respicientia rectis vultibus ydolum romanoꝝ. Si quando aut̄ aliqua prouincia rebellaret. p̄tinuo vt aiūt arte dyabolica illius prouincie simulacrū ydolo romanoꝝ posteriora voluebat. tanq̄ innuens q̄ ab eius dominio recessisset. Concito igit̄ romani ad illā prouincā copiosum exercitū destinebāt. et ipsam dñio suo sub fugabant. Verū nō suffecit romanis q̄ omniū prouinciarū simulacra in v̄be sua haberēt. quin pot̄ fere singulis dijs singula tēpla cōstruxerunt tanq̄ qui eos cunctarū prouinciarū victores et dños effecissent. Sed quia omnia ydola tēplū ibidem habere non poterant ad maiore sue vesanie ostentationē vnū tēplū ceteris mirabilius et sublimius in honore deoꝝ omniū crexerūt. et pantheon qd̄ sonat totū diu vocauerūt. a pan qd̄ est totū et theos deus. Pontifices em̄ ydolorū ad maiore populi deceptionem sengerunt. q̄ sibi a cibeles. quā omnium deoꝝ matrē vocabant. fuerit imperatū. vt si de omnibus gentibus vellent victoriā obtinere. filiis suis tēplū magnificū fabricarent. fundamentū aut̄ ipsius tēpli spericū iacitur. vt et ipsa forma deoꝝ eternitas demōstret. Sed quia latitudo testudinis insustētabilis videbat. cum supra terrā in edificio aliquantulus p̄cessissent. totū intus terra replebāt. simul vt dicat̄ cum terra denarios iacētes. et sic fecerūt quousq̄ p̄dictū tēplū est mirabiliter consummatū. Tunc data licentia vt quicūq̄

terrā asportare vellet. tota quā in ipsa terra inuenisset pecunia sua eēt. festine turba p̄perat et ipm̄ tēplū cito euacuat. Deniq̄ romani pinnā cneaz et deauratā fabricant. et in summitate collocant. Aiunt quoq̄ q̄ in hac om̄s prouincie mirabiliter sculpre erāt. ita vt quicūq̄ romā venisset. versus quo esset sua prouincia scire posset. Hec aut̄ procedente tpe inde cecidit. vnde et in p̄dicto tēplo in summitate aptura remāstr. Tēpore igit̄ foce ip̄eratonis cū iam dudū roma fidē dñi recepisset. bonifacius papa quartus a magno gregorio circa annos dñi. dcv. p̄dictum tēplū a foca cesare impetrauit et omniū ydolorū eliminata spurciā ipm̄ tēplū. quarto ydus maij in honore beate marie et martiris p̄secrauit. ac locū sancte marie ad martires appellauit. q̄ nunc sancta maria rotūda a populo appellat. Nondū em̄ confessorū solennia ab ecclesia agebant. Sed q̄ ad hoc festū multitudo maxima cōfluebat. et p̄pter defectū victualium celebrationi vacare nō poterant. ideo quidā papa gregorius hoc festum in kal̄. nouemb̄ris quādo maior victualium copia videt̄ esse messibus et vindemijs celebratis fieri instituit. ac per vniuersum mundū hūc diē in honore omniū sanctorū celebrari solēnter ordinauit. Et sic tēplū quod fabricatū fuerat omnibus ydolis. nunc dedicatū est omnibus sanctis. et vbi multitudo colebat ydolorū. ibi deuote laudat̄ multitudo sanctorū. **S**ecūdo instituta est p̄pter om̄sio:um suppl̄cione. Nos em̄ multos sanctos om̄isimus. de quibus nullā festiuitatē siue etiā memoriā fecimus. Non em̄ possumus omniū sanctorū festa agere. tū p̄pter sanctorū multiplicatē. quia multi et quasi infiniti sunt. tū p̄pter nostram infirmitatē. q̄ infirmi et debiles sumus nec ad hoc sufficere possemus. tū p̄pter tēp̄s breuitatē q̄ etiā tempus non sufficeret. Nā sicut ait hiero. in quadā epistola q̄ suo kalēdario preponit. Nullus dies est excepto die kalēdaz ianuarij qui nō intra quātq̄ miliū martirū numerū repiri possit ascript̄. Ideoq̄ ecclesia rōnabiliter ordinauit. vt quia omniū sanctorū singulariter festa facere non possumus. saltem omnes generaliter et in simul honoremus. Quare aut̄ institutū sit vt festiuitates sanctorū in terris agamur. magister guillermus altrifiodorēsis in summa de officio ponit sex rationes. Prima est p̄pter honore diuine maiestatis. Cum em̄ sanctis honorem impēdimus. deū in sanctis honorem et ipm̄ in eis mirabilē p̄dicamus. q̄ qui sanctis honorem tribuit. illū specialiter honorat qui eos sanctificauit. Secūda est p̄pter auxilium nostre infirmitatē

De omnibus sanctis

tis quia et per nos salutē habere nō possum⁹. ideo sanctorū intercessionib⁹ indigemus. a quibus vt ad luari mereamur. merito ipos honorare debem⁹. Legit em̄. iij. reg. i. q. berfabee qd̄ interpretat⁹ puerus facietatis. idest ecclesia triūphās. filio suo id est ecclesie militanti regnū suis p̄cibus obtinuit. Tercia est ppter augmentū nostre securitatis. vt scz per sanctorū gloriā que nobis in eorum festiuitate pponitur nostra spes et securitas augmentet. Si em̄ homines mortales nobis similes potuerunt ita p sua merita sublimari. constat q nos similiter poterimus cū manus dñi abbreviata nō sit. Quarta est ppter exēplū nostre imitationis. Cū em̄ eoz festiuitas recenset. ad eoz imitationē puocamur vt scz eoz exēplo terrena cōremnamus. et celestia desideremus. Quinta est ppter debitū mutue vicissitudinis. Sancti em̄ de nobis in celo festū faciūt. Gaudiū em̄ est angelis dei et animab⁹ sanctis sup vno peccatore penitentia agente. Ut igit eis vicissitudinē rependamus. iustū est vt qz ipsi de nobis festū agunt in celis. et nos de ipsis festū agamus in terris. Sexta est ppter procuracionē nostri honoris. Cum em̄ sanctos honoram⁹ tunc nostrā rez agimus et nostrū honorē procuramus quia eoz festiuitas est. nostra dignitas. Nam cū honoramus fratres nostros. honoramus nos ipsos. caritas nāqz facit oīa eē cōmunia. oīa quidē nostra sūt celestia terrestria et eterna. **C** Preter aut̄ has rōnes ponit alias rōnes ioh̄es damas. li. iij. c. vij. quare scz sancti et pariter eozū corpora siue eozū reliquie debeant honorari. Quarū quedā sumunt̄ q̄tum ad eoz dignitates. quedā q̄tum ad eozū ipsoz preciositatem. Dignitas aut̄ eozū vt ibidem dicit quadruplex est. Quā ipsi sunt amici dei. filij dei. heredes dei. et duces nostri. Et ponit istas auctoritates. De primo ioh̄. xv. Jam nō dicā vos seruos sed amicos etc. De scdo ioh̄. i. Dedit eis potestatem filios dei fieri. De tercio ro. viij. Si aut̄ filij et heredes. etc. De quarto sic dicit. Quantū laborares vt ducē inuenires qui mortali te regi adduceret. et pro te ad ipm sermonem faceret? Duces igit totius generis humani qui ad deū pro nobis interpellationes faciunt. nonne honorandi sunt? Utiqz quidē honorandi sunt. templa erigentes deo et eozū memoriam venerantes. Alie sumuntur q̄tum ad eozū ipsozū preciositatem. Et ponit idē damas. iij. et aug. addidit quintā per quas manifestatur preciositas eozū siue reliquiarū sanctorū. Ipsa em̄ sanctorū corpora fuerunt promptuarij dei. tēpluz xp̄i. alabastrū spiritualis vnguenti. fontes diuini

et organū spūsancti. **P**rimo em̄ fuerunt promptuarij dei. Unde dicit. Hi em̄ promptuarij dei pura cenacula facti sunt. Scdo tēplū xp̄i. Unde sequit. Quā per intellectū in corporibus eozū habitauit deus. ait ap̄tus. Nescitis quomā corpora vestra tēplū inhabitatis in vobis spūsancti sunt. Deus aut̄ spiritus est. Qualiter igitur non honoranda animata dei tēpla. et animata dei tabernacula etc. De hoc etiā crisostomus. Homo in edificatione parietū delectat. deus aut̄ in cōuersatione sanctorū. Unde psal. Dñe dilexi decorē domus tue. Quē de corē. Non quē diuersitas marmorū splendentium facit. sed quē prestat varietas viuentiū gratiarum. Ille decor carne delectat. iste viuificat animā. Ille pro tēpore deicit et decipit oculos. iste aut̄ imperpetuū edificat intellectum. Tercio alabastrū spūalis vnguenti. Vñ ait. Unguentū boni odoris ex se manans sanctorū reliquie tribuentes. Et nullus hoc discredat. Si em̄ ex rupe et firma petra aqua iheremo emanauit. et ex maxilla asini sampsoni scienti aqua venerat. multo potius ex martirū reliquijs vnguentū bene olens emanare incredibile nequaquē est sitientibus diuinā virtutes ad ipsoz sanctorū honorē. Quarto fontes diuini. Vñ ait. Isti viuentes in veritate cū libera p̄sencia deo assistūt fontes nobis salutare dñaro: xp̄s sanctorū suorū p̄buit reliquias multiformia beneficia irrigantes. Quinto organū spūsancti. Hanc rationē assignat aug⁹. in li. de ciui. dei dicēs. Non sunt cōremnenda sed plurimum reuerēda sanctorū corpora quibus dū adhuc viuerēt. spiritussanctus quasi quibusdā organis ad omne opus bonū vsus est. Unde ap̄tus. An experimentū queritis eius qui in me loquitur xp̄s? Et de stephano dicit q nō poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebat etc. Itez ambrosio. in exameron. Hoc est p̄ciosissimū q homo diuine vocis fit organū. et corporalib⁹ labijs exprimit celeste oraculum. **T**ercio instituta est ppter negligentiaz expiationē. Licet ei paucorū scdōz festa agamus ad huc tamē illa pauca negligenter sepe agimus. et multa ibidē p ignorantia vel negligentia obmittimus. Si igit in alijs solennitatibus sanctorū quas egimus aliqd negleximus. in hac generali festiuitate supplere possumus. et de negligentia nos purgare valeamus. Decretio tangi videt in sermone qui hac die p ecclesias recitat. in quo sic dicit. Decretū est vt hac die sanctorū omnium memoria habeat. vt quicqd humana fragilitas per ignorantiam vel per negligentia seu per occupationē rei secularis in solennitatibus sanctorū minus bene

De omnibus sanctis

peregisset in hac sancta obseruatione salua. Notandum autem quod quadruplex est differentia sanctorum noui testamenti quos per anni circulum colimus. et quos hodie diurna die in simul recolimus ut ea que negligenter fecimus suppleamus. scilicet apostoli martires. confessores et virgines. Et huiusmodi rabanus per quatuor mundi partes significat. Per orientem apostoli. per meridiem martires. per aquilonem confessores. per occidentem virgines. Prima igitur differentia est apostolorum quorum dignitas et excellentia manifestat ex eo quod omnes alios sanctos in quatuor excedunt. Primo in preminencia dignitatis. Ipsi enim sunt sapientes principes ecclesie militantis. potentes assessores eterni iudicis. dulces pastores domini gregis. Bern. Tales debebat humani generis pastores et doctores constitui. qui et dulces essent et potentes. et sapientes. Dulces. ut misericorditer suscipiant. potentes ut fortiter protegerent. sapientes ut ad viam et per viam ducerent que ducit ad ciuitatem supernam. Secundo in preminencia potestatis. De quorum potestatis preminencia sic dicit augustinus. Apostolis deus dedit potestatem super naturam ut eas curarent. super demones ut eos euerterent. super elementa ut ea mutarent. super animas ut ipsas a peccatis soluerent. super mortem ut ipsam contemnerent. super angelos ut corpora dominicum consecrarent. Tercio in prerogatiua sanctitatis. Unde propter eorum maximam sanctitatem et gratiarum plenitudinem. vita et conuersatio christi in eis tanquam in speculo relucebat. et cognoscebatur in eis sicut sol in suo splendore. sicut rosa in suo odore. sicut ignis in suo calore. De hoc dicit crisostomus super mattheum. Misit christus apostolos quasi sol radios suos. quasi rosa suauitatis sue odorem. quasi ignis scintillas suas dispersit. ut sicut sol in radijs suis apparet. sicut rosa in odoribus suis sentit. sicut ignis in scintillis suis aspicitur. sic in illorum virtutibus christi potentia cognoscatur. Hec crisostomus. Quarto in efficacia utilitatis. De quorum efficacia sic dicit augustinus. loquens de apostolis. Ex abiectissimis et imperitissimis. et paucissimis nobilitantur. illuminant. multiplicant. dulcissima eloquia. preclarissima ingenia. copiosissima agmina mirabilemque pietatis auroz facundorum atque doctorum subiungant christo. **S**ecunda differentia est martirum. Quorum dignitas et excellentia manifestatur ex eo quod passi sunt multipliciter. utiliter. et constanter. Multipliciter quoniam preter martirium sanguinis passi sunt triplex aliud martirium sine sanguine. De quo triplici martirio dicit bernardus. Triplex est martirium sine sanguine. scilicet paucitas in ueritate quam habuit dauid. largitas in paupertate quam exhibuit thobias

et uidua. castitas in iuuetute qua usus est ioseph in egypto. Secundum autem gregorium. triplex est martirium sine sanguine. scilicet patientia aduersorum. Unde dicit. Sine ferro martires esse possumus si patientiam in animo ueraciter custodimus. Compassio afflictorum. Unde dicit. Qui dolore exhibet in aliena necessitate. crucem portat in mente. Dilectio inimicorum. Unde dicit. Ferre contumelias. odientem diligere. martirium est in occulta cogitatione. Secundo utiliter. Que utilitas ex parte ipsorum martirum est omnium peccatorum remissio. meritoque cumulatio. et eterne glorie perceptio. Ista pretio sui sanguinis sibi emerunt et ideo eorum sanguis dicitur pretiosus. id est pretio plenus. De primo et secundo dicit augustinus. de ciui. dei. Quid est pretiosius quam mors propter quam delicta dimittunt. et merita cumulantur. Item super iobanem. Pretiosus est sanguis christi sine pretio. fecit tamen ipse suorum sanguinem pretiosum pro quibus dedit sanguinem in pretium. Nam si suorum sanguinem non faceret pretiosum non diceretur pretiosa in conspectu domini etc. Item cyprianus. Martirium est delictorum finis. periculi terminus. dux salutis. patientie magister. dominus uite. De terciio bernardus. Tria sunt que morte sanctorum faciunt pretiosam. quies a labore. gaudium de nouitate. securitas de eternitate. Ex parte nostra duplex est utilitas. quia dati sunt nobis in exemplar ad ceterandum. Criso. Tu christiane delicatus es miles. si putas te posse sine pugna uincere. sine certamine triumphare. Excerce vires fortiter. diuina atrociter. in philo isto concerta. considera pactum. conditionem attende. militiam nosse. pactum quod suscepisti. conditionem quam accepisti. militiam cui nomen dedisti. Hoc enim pacto cuncti pugnauerunt. hac conditione uniuersi vicerunt. hac militiam triumphauerunt. Hec crisostomus. Secundo dati sunt nobis in patronos ad auxiliandum. Adiuuant enim nos et meritis suis. et orationibus suis. De primo augustinus. O immensa dei pietas. martirum merita nostra vult esse suffragia illos examinat ut nos erudiat. illos ceterit ut nos acquirat. illorum cruciatus nostros vult esse peccata. De secundo hieronymus. contra vigilantium. Si apostoli et martires adhuc in corpore positi possunt orare pro ceteris quoniam de se adhuc deberent esse solliciti. quanto magis post coronas victorias et triumphos. Unus homo moyses impetrauit veniam a deo sexcentis milibus armatorum. Et stephanus paulo et multis alijs veniam obtinuit. Sed postquam cum christo esse ceperunt multo magis possunt. Paulus apostolus. cclxxvi. sibi dicit in nauis animas condonatas. et postquam resolutus cepit esse cum christo multo magis potest. Tercio

De omnibus sanctis

constat. Aug⁹. frama est anima martiris splē dida caritate. acuta veritate. dei pugnantis vibra ta virtute. que bella fecit. que contradicentium ca teruas redarguendo superauit. percussit infestos. prostravit aduersos. Item cris⁹. Torri torquenti bus fortiores steterunt. ac laniantes vngulas la niata membra vicerunt. **T**ercia differētia est confessorū. quoz dignitas et excellētia mani festatur. ex eo q^d deum confessi sunt tribus modis scz corde. ore. et opere. Confessio autē cordis non sufficit sine confessione oris. sicut pbat cris⁹. qua tuoz rationibus super matheum. Quantū ad pri mam sic dicit. Radix confessionis fides est cordis. cōfessio autē fructus est fidei. Sicut ergo q^d diu ra dix est viua in terra necesse est vt aut ramos pro ducat aut folia. Si aut non produxerit. sine dubio intellige. quia radix in terra siccata est. Sic q^d diu fides cordis integra est semp germinat confessio nem in ore. Si autem confessio marida fuerit oris intellige sine dubio. quia fides cordis eius laz ante ficata est. Quātū ad scōas sic dicit. Si tibi prodest corde credere. et corā hoibus non confiteri. ergo et infideli ypocrite cōfiteri chri⁹tu prodest. etiam si corde non credat. Si aut ille nichil pficit sine fi de confitens. nec tu proficis credendo sine confes sione. **Q**uantū ad terciā sic dicit. Et si sufficit xpo quia cognoscis eum. etiam si confessus eū non fue ris coram hominibus. ergo et tibi sufficiat. quia cognoscit te xps. etiam si confessus non fuerit te co ram deo. Si aut tibi non sufficit cognitio eius. nec illi sufficit cognitio tua. **Q**uantū ad quartā sic dicit Si em sufficeret tibi fides cordis co rantūmodo tibi deus creasset. Nunc autē et os tibi deus crea ur. vt corde credas. et ore confitearis. Tercio con fessi sunt deū opere. Qualiter aut quis deum ope confiteatur. aut neget. ostendit hiero. in originali sup illud confitent se nosse deum dicens. Xps est sa pientia. iusticia. veritas. sanctitas. fortitudo. Ne gatur per insipientiā sapientia. per iniquitates iu sticia. p mendaciū veritas. p turpitudinē sanctitas per imbecillitatem animi fortitudo. et quotiē scūqz vincimur vicijs atqz pctis. toriens deū negamus z econuerso. quotiens bene qd agimus deū confite mur. **Q**uarta differentia est virginū. Quarū digni tas et excellētia manifestatur primo. quia ipse sunt spōse eterni regis. Ambro. Pulchritudinē qz po test maior: ē existimare decore eius que amat a re ge. pbat a iudice. dedicata a deo. semp sponsa. sp innupta. Scōo quia comparant angelis. Ambro. Virginitas conditionē humane nature suggredit

per quā homines angelis sociant. maior tamen est victoria virginū q^d angeloz. Angeli em sine carne viuūt. virgines vero in carne triumphāt. Tercio quia illustriores sunt fidelibus vniuersis. Un cypri anus. Virginitas est flos ecclesiastici germinis. dec⁹ atqz ornamentum gratie spiritualis. leta indoles laudis et honoris opus integrū atqz incorruptum dei ymago rursus ad sanctimoniam dei illustrior: por cio gregis xpi. Quarto quia preferunt cōiugatis. Dea aut excellētia quā habet virginitas respectu copule coniugalis. patet ex multiplici cōparatio ne ad illā. illa em impregnat ventre. ista mentem. Aug⁹. Generosius elegit in carne vita iam imita ri angelozū q^d ex carne numerū augere mortaliū. Est autē vberior: feliciozqz fecunditas non ventre grauescere. sed mente gradescere. Illa parturit fi lios doloris. ista filios gaudij et exultandi. Aug. Ipa cōtinētia nequaqz sterilis est sed fecūda ma ter filiozū gaudioz de marito re dñe. Illa filijs replet terrā. ista celū. Hiero. Nuptie terrā implēt. virginitas paradysū. Illa autē est multe solitudi nis. ista quietis. Hilbertus. Virginitas est curarū silentiū. pax carnis. redēptio vicioz. principatus virtutū. Illa est bonū. ista melius. Hiero. ad pam machium. Tātum est inter nuptias et virginitatē q^drum inter nō peccare et benefacere. Imo vt le uius dicam. q^drum inter bonū et melius. Illa com paratur spinis. ista ros. Hiero. ad eustochiū. Lau do nuptias. sed qz michi virgines generant. lego de spinis rosam. de terra aurū. de cōca margaritā. Quito qz multis gaudent priuilegijs. Ipse nanqz virgines coronā aureolā habebunt. canticū nouū sole cantabunt vestimētis eisdem cum xpo gande bunt. post ipsam agnū semper ambulabūt. **F** Quarto et vltimo instituta est ppter facilitatē ora tionū nostrarū impetrationē vt sicut omnes san ctos vniuersaliter hac die honoramus. sic et ipsi oēs p nobis in simul intercedant. vt sic dei miseri cordiā facilius impetremus. Si em impossibile est multoz preces nō exaudiri. constat qz impossibile valde erit omnū sanctorū p nobis orantiū preces non exaudiri. Hec ratio in orōne tangit cum dicif desideratā nobis tue ppiciat omis abundantiam multiplicatis intercessorib⁹ largiaris. Intercedūt em pro nobis sancti merito et affectu. Merito dū nobis corū merita suffragant. Affectu dū vota no stra cupiūt adimpleri. qd tamē nō faciūt nisi volū tate dei adimplenda didicerūt. Quod autē in hac die omēs sancti ad intercedendū vniuersaliter pro nobis conueniant. ostēditur in quadā visione que

In nomine Domini Amen

De Commemoratiōe oīm fidelīū

sequenti anno ab huius solēnitatis institutione cōtigisse narratur. Cū em̄ in hac die custos ecclesie sancti petri ex deuotione omnia altaria circūisset. et omniū sanctorū suffragia implorasset. et demū ad altare sancti petri redisset. ibi paululū p̄cesse extra se rapit. Et ecce vidit regē regum in sublimi solio consistentē. et omēs angelos in eius circuitu cōmorantes. Tunc virgo virginum in dyademate p̄fulgētī aduenit. quā innumerabilis multitudo virginū et cōtinentiū sequebatur. Huic rex p̄tinus assurrexit. et posito solio iuxta se sedere fecit. Post hoc aduenit quidā vestitus pilis camelorum quē sequebatur multitudo venerabiliū senioꝝ. Deinde aduenit et alius pontificali habitu decoratus quē aliquoꝝ chorus in habitu consimili sequebatur. Postea vero processit innumerabilis multitudo militum. Post quos aduenit turba diuersarum gētium infanta. Omnes igitur ante regis solium aduenerunt. et ipsum flexis genibus adorauerunt. Is autē qui in pontificali habitu erat. marctinas ceteris p̄sequentiū inchoauit. Angelus autē qui predictū custodem ducebat. eidem visionem exposuit. iusserens virginem in prima acie matres dei esse. Vestitum de pilis camelorum iohannem baptistam cum patriarchis simul et prophetis. pōntificali ornatu habitu petrum cum ceteris apostolis. milites martires. turbam reliquā confessorum. Qui ideo omnes ante regē venerunt. vt pro honore sibi hac die a mortalibus eribit gratias agerent. et pro oꝝbe vniuerso orarent. Deinde ad locum aliū ipsum duxit. et vtriusq; sexus homines diuersis delicijs. alios nudos et inopes auxilium mendicantes ostendit. Dixit autē hunc locum purgatorium esse. abundātes vero animas illas esse quibus ab amicis per multa suffragia copiose subueniebatur. egentes vero esse quorū cura nullatenus habebatur. Iussit ergo vt omnia ista summo pontifici intimaret. vt post festum omnium sanctorum diem statueret animarum. vt saltē generalia suffragia pro illis illa die fierent. qui specialia habere nequirent.

De commemoratione omnium fidelium defunctorum clix

Ammemoratio omnium fidelium defunctorum hac die in ecclesia fieri instituta est. vt generalibus beneficijs adiuuentur. qui specialia habere non p̄ualēt. sicut i predicta reuelatione monstratum est. At quoq; petrus damiani q̄ sanctus odilo abbas cluniacē. cōperitēs

q̄ apud vulcanum sicilie crebro voces et ululatus demonum audiebant plangentiū q̄ anime defunctorum per elemosinas et orationes de eorum manibus eripiebant in suis monasterijs ordinauit. vt post festū omniū sanctorū fieret cōmemoratio defunctorum quod fuit post ab omni ecclesia approbatum. De duobus autē hic specialiter videri potest. Primo de ipsis purgandis. Secūdo de eorū suffragijs. Circa primū tria vidēda sunt. primo qui sunt illi qui purgant. Secundo per quos purgantur. Tertio vbi purgantur. Illorum autem q̄ purgantur tria sunt genera. Primi qui satisfactione sibi iniuncta nondum completa decedunt. Ueruntamē si tantam haberem cordis contritionem que sufficeret ad delendū peccatum. liberi ad vitam transirent. etiam si satisfactionem minime cōplessent. q̄ contritio est maxima pro peccato satisfactio et maxima peccati deletio. Hiero. Apud deum nō tam valet mensura temporis q̄ doloris nec tam abstinentia ciborū q̄ mortificatio viciorum. Sed qui non adeo conterūt et ante completionē penitentie moriunt igne purgatorij grauissime puniunt. nisi forte eorū satisfactio ab aliis quibus caris suis p̄ficienda assumatur. Ad hoc tamen q̄ predicta cōmutatio valeat. quatuor requiruntur. Primum est ex parte commutatis. scz eius auctoritas. q̄ de sacerdotis auctoritate debet fieri. Secundum est ex parte illius pro quo fit cōmutatio scz eius necessitas. quia i tali statu debet esse q̄ per se satisfacere nō valeat. sed adiuuari indigeat. Tertius est ex parte illius in quem fit cōmutatio.

De Comemoracione oim fidelium

scz charitas qz necesse est ipsum esse in charitate q̄ faciat ipam satisfactioē esse meritoria z satisfactioē. Quartū est ex pte pene scz debita. pportio nabilitas: vt videlz minor pena cōmutet in maiorē. qz plus satisfactio deo pena ppria q̄ aliena. Est em̄ triplex pena scz ppria z voluntaria. z bec marie satisfactio. Scda est ppria z nō voluntaria q̄ est in purgatorio. Tercia est voluntaria s̄ nō ppria sicut est in pdicta cōmutatione. z bec min⁹ satisfactio q̄ ppria. ex eo q̄ nō est ppria z magis q̄ secūda ex eo q̄ est voluntaria. Veruntamē si iste p quo satisfactio est assumpta decedit. nichilomin⁹ em̄ in purgatorio cruciat sed tñ per penā quā ipse sustinet z quā alij pro eo solunt citius liberatur qm̄ dñs z penā suā z penā illoz in sorte cōputat. Unde si debuit in purgatorio penam duoz mensium sustinere. talis sic poterit iuuari q̄ liberabitur vno mense. Nunq̄ tñ inde eripit quousqz debitum sit solutum. Quo soluto illud quod soluitur deinceps est ipsius q̄ facit z in sinum eius p̄actitur. z si ipse non indiget p̄uertitur in sinum ecclesie. vel valet alijs qui in purgatorio sunt. **S**ecundi qui in purgatoriu descendunt sunt qui satisfactionem quidem iniunctam compleuerūt sed tñ ad illam penam ignorantia vel negligentia sacerdotis nō fuit sufficiens. Di em̄ nisi magnitudo contritioni suppleat. totū in purgatorio complebūt. qd̄ min⁹ in hac vita fecerūt. Deus em̄ qui modos cōmensurā peccatoz z penaz nouit. addit penā sufficientē ne aliqd̄ peccatū impunitū remaneat. Unde penitētia iniuncta aut est maior aut equalis aut minor. Si maior: tñ illud qd̄ plus fecerit cedit ei ad augmentū glorie. Si equalis tñ sufficit ad dimissionē totius culpe. Si minor: tñ illud qd̄ restat supplet ex v̄tute diuine iusticie. De his vero qui in fine penitent audi quid aug⁹ sentiat. Baptizatus ad horā secur⁹ hinc exit. fidelis bene viuens secur⁹ hinc exit. agens penitentiā z recōciliat⁹ cum sanus est securus hinc exit. agens penitentiā ad vltimū z reconciliat⁹ si securus hinc exit. ego nō sum secur⁹. Ergo tene certū z dimittite incertū. Dec aut̄ ideo dicit aug⁹. qz tales p̄sueuerūt poti⁹ penitere ex necessitate q̄ ex voluntate potius timore pene q̄ amore glorie. **T**ercij qui in purgatoriu descendunt sunt qui lignū. fenem z stipulam secum ferunt. qui scz circa suas diuitias infra tñ deum carnali tenētur affectu. Affectiōes em̄ carnales quibus de diti sunt domibus. cōiugibus. possessionib⁹. ita tñ vt nil deo p̄ponāt illis tribus significatur. Qui scdm̄ suos amādi modos

177
vel diuti⁹ vt lignū. vel minus vt fenem. vel minimum vt stipula cremabūtur. Qui ignis sicut dicit aug⁹. z si etern⁹ n̄ sit: miro tñ mō est grauis. excel lit em̄ omnē penam quā vnq̄ passus est aliq̄s in hac vita. Nunq̄ in carne inuenta est tanta pena. lig⁹ mirabilia martires passi sunt tormenta. **C**irca scdm̄ p quos scz purgatur sciendū q̄ illa purgatio z punitio fit p malos angelos z non per bonos. Boni em̄ angeli nō vexant bonos. sed boni malos. z mali bonos. z mali malos. Pie tñ credendum est q̄ boni angeli fr̄es z p̄cites suos fr̄es quēter visitant z p̄solantur. z vt parēter sufferāt exhortantur. Hnt etiā aliud p̄solationis remediū. ex eo scz q̄ certi gloriā futurā expectāt. Habēt em̄ certitudinē de gloria. minorē tñ q̄ illi qui sunt in patria: sed maiorē q̄ illi qui sunt in via. Certitudo em̄ illoz qui sunt in patria est sine expectatiōe z timore: qz nec illam futurā expectāt cū p̄ntem habeant. nec illam decetero amittere formidant. Certitudo aut̄ illoz qui sunt in via ecōtrario est. Sed certitudo illoz q̄ sunt in purgatorio medio modo est. Est em̄ cū expectatiōe qz ipsam futurā expectāt. sed est sine timore. qz cum habeant liberum arbitriū p̄firmatū decetero se peccare nō posse cognoscūt. Hnt etiā aliā p̄solationē qm̄ pro se suffragia fieri credūt. forte tñ verius credendum est q̄ illa punitio non fit per malos angelos sed diuina iusticia iubente. z flaru eius succedente. **C**irca terciū vbi scz purgatur. sciendū est q̄ purgantur in quodā loco iuxta infernū posito q̄ purgatoriu dicit scdm̄ positioē plimoz sapientū. licet alijs videat q̄ sit in aere vel in torrida zona. Sed tñ per diuinā dispensatiōē diuersa loca diuersis aniabus aliq̄n depurātur. z hoc multiplici de causa scz aut p̄pter eoz leuem punitiōē. aut p̄pter eoz celeriorē liberationē. aut p̄pter n̄ram instructionē. aut p̄pter culpe in loco perpetratiōnem. aut p̄pter alicui⁹ sancti orōnem. **P**rimo p̄pter eoz leuem punitiōē: sicut aliq̄bus scdm̄ grego. reuelatū est anias quasdā in vmbra punitas esse. **S**cdō p̄pter eoz celeriorē liberationē vt scz possint alijs suā indigētiā reuelare z ab eis suffragia petere. z sic celer⁹ de pena exire. Sicut legit q̄ quidā piscatores beati theobaldi in autūno frustū magnum glaciei p̄ pisce p̄diderūt. de quo magis q̄ de pisce gauisi. maxie qz c̄ps dolore pedū laborabat: p̄s glaciei eius pedibus supposuerūt. z magnū ei refrigeriū p̄stabat. Quadam vero vice de glaciei bois vocē audiuit: qui ab ep̄o adiuuatus q̄s esset dixit. Sum quedā ania que in

De Cōmemoratione oīm fidelīū

hoc gelicidio pro peccatis meis affligor. et libera-
ri possem si. xxx. missas sine interuallo. xxx. dieb⁹
primis diceres. Qui cū missarū medietatē dixisset
et se iam ad missam aliā preparasset: diabolica sug-
gestione p̄tigat q̄ fere oēs hoīes illius ciuitatis in-
ter se bella mouerēt. Unde vocat⁹ ep̄s ad sedan-
dam discordiā sacras deponēs vestes missam illa
die p̄termisit. Iterū remapiēs et iam duas p̄tes
complens: exercit⁹ magnus vt videbat ciuitatem
obsedit. et compulsus missae officiū intermisit. Et
deinde remapiēs cum oēs missas vltima excepta
dixisset: et vltimā inchoare vellet: tota villa et do-
mus ep̄i vt videbat accensa est. Cui cū serui dice-
rent vt missam intermitteret. ille dixit. Si tota vil-
la cremari deberet missam non dimitterem: quia
celeberrima glacies p̄tinus resoluta est. et ignis quē
se vidisse credebāt tanq̄ fantasma recessit. et nullū
dammū intulit. **Tercio** p̄pter nr̄az instructionē
vt sc̄s magnā penam post hanc vitā infligi peccan-
tibus cognoscamus. Sicut parisi⁹ p̄tigisse legitur
Magister em̄ silo. vt ait cāro: parisiēsis. quendam
suum scolarē socium egrorantē obnixe rogauit. vt
post mortē ad se rediret: et statū suum sibi renūci-
aret. Post aliquot igit dies sibi apparuit cū cap-
pa de p̄gameno tota de sophsimarib⁹ descripta. et
intus flamma ignis tota p̄tecta. Qui req̄sit⁹ a ma-
gistro quisnam esset. ait. Ille vtiq̄ sum q̄ ad te re-
dire. p̄misi. Qui de statu suo req̄sit⁹ ait. Hec cap-
pa plus sup me ponderat et plus me p̄mit q̄ si
vnā turrim sup me haberē. et est michi data vt eā
portē p̄ glia quā in sophsimaribus habui. Porro
flāma ignis qua coop̄ta est pelles sunt delicate et
varie quas ferebā: que flāma me cruciat et exurit
Sed cum mḡr illam penā facillē iudicaret. dixit ei
defunct⁹ vt manū extēderet: et sic facilitatē sue pe-
ne sentire posset. Cūq̄ manū extēdisset: ille gut-
tam vnā sui sudoris dināsit que p̄dicti mḡri ma-
num quasi sagitta citi⁹ p̄forauit. ita q̄ cruciatū mi-
rabile sensit. et ait. Talis sum tot⁹. Ille igit maḡ
ex illius pene acerbitate perterrit⁹ seculū delibe-
rauit deserere. et religionem intrare. Unde mane
scolaribus congregatis hos versus composuit.
Liquo coar ramis tra conuis vānq̄ vānis. Ad
logicam pergo que mortis non timeo. Ergo. Et sic
seculū deserēs: ad religionē p̄fugis. **Quarto** p̄-
pter culpe in loco perpetratiōē. Sic aliq̄n sc̄m
augustinū anime puniūtur in locis in quib⁹ deli-
querunt. sicut patet per illud exemplum quod re-
citatur greg. in quarto dialogorū. Quidā nanq̄ p̄s-
biter dum balneum frequenter: quendam virū

incognitum ad suum obsequium p̄paratum in-
uenit qui semp sibi sedule ministrabat. Qui dum
quadam die pro benedictiōe et laboris mercede
quendam panem benedictū sibi exhiberet. ille me-
rens respondit. Michi ista quare das parer⁹? Iste
panis sanctus est. ego autē manducare nō possum
Ego em̄ aliq̄n hui⁹ loci dñs fui: s̄ pro culpis meis
hic post mortem meā deputatus sum. Sed queso
vt omnipotēti deo hūc panem pro peccatis meis
offeras. Tunc autē te exaudiri cognosce cum huc
ad lauandum veneris: et me minime inuenieris.
P̄sbyter autē per vnā hebdomodā salutare
pro eo quotidie obtulit hostiam. Et reuersus enī
iam minime inuenit. **Quinto** p̄pter alicui⁹ san-
cti orationē. Sicut legitur q̄ sanctus patricius in
quodam loco in terra quibusdā purgatorū impe-
trauit. Cui⁹ hystoria post festū sancti benedicti re-
peries. **Circa** sc̄m qd̄ est de suffragiis tria
sunt videnda. Primo de ipsis suffragiis que fiūt
Secundo de his pro quib⁹ fiunt. Tercio de his q̄
quos fiunt. **Circa** suffragia que fiunt norandu
q̄ quatuor sunt genera suffragiorū que maxie de-
functis p̄sunt. sc̄s fidelīū et amīcorū oratio. elemo-
sinarū largitio. salutaris hostie immolatio. et ieiū-
niorū obseruatio. Nō primū genus suffragiorū sc̄s
amīcorū oratio eis profit. patet per exemplum de
pascasio. De quo greg. in quarto libro dialogo-
rum narrat. q̄ cum vir mire sanctitatis et virtu-
tis extiterit. et duo tūc in summos pontifices ele-
cti fuissent. sed tñ postmodum in vnum illoꝝ eccle-
sia p̄uenisset. ipse tñ pascasius quasi ex errore aliū
semp p̄tulit. et in hac sentētia vsq̄ ad mortem per-
manit. Qui cum esset defunctus. et dalmaticā fe-
retro super ostiā demoniacus tetigisset: statim sa-
natus est. Post multū vero t̄pis cum german⁹ ca-
puanus ep̄s balneum ob gratiam sanitatis peris-
set: p̄dictum pascasium diaconum stantem et ob-
sequenti inuenit. Quo viso vebementer extimuit
et quid illic tantus vir faceret inquisiuit. Qui pro
nulla alia causa se in illo loco penali deputatum
asseruit: nisi q̄ in illa tali causa plus iusto sensit.
Et addidit dicens. Queso te pro me dñm depreca-
re. Atq̄ in hoc cognosces q̄ exauditus sis si huc
rediens me nō inuenieris. Qui cū pro eo orasset. et
illuc post paucos dies redisset: p̄dictū pascasium
in loco codē minime inuenit. **Petr⁹** quoq̄ clu-
macensis ait. q̄ cū quidā sacerdos quotidie pro
mortuis celebraret. ex hoc apud ep̄m accusat⁹ ab
officio est suspensus. Cum autē ep̄s in magna so-
lennitate per cimiteriū ad matutinas pergeret.

De Cōmemoratione oīm fidelīū

126

pra illum mortui surrexerunt dicentes. Iste eps nullas missas nobis dat. Insuper sacerdotē nostrū nobis abstulit sed certe nisi emēdaverit monetur. Qui et sacerdotē absoluit: et libenter pro mortuis decetero celebravit. **Q**uā grāte etiam sint deo functis orationes viuoꝝ patet per hoc: quoniam quidā ut refert cantor parisiensis. dū per cimiteriū trāsi ret semp psalmū. de profundis dicebat pro defunctis. Qui cū ab inimicis per cimiteriū fugiens insequeretur. continuo mortui surrexerūt. et unusquisque instrumentū sui officij in manu habebat. et sic ipsi viri defendērūt. et inimicos territos fugauerūt. **Q**uōd vero secundū genus suffragioꝝ scilicet elemosinarū largitio eis proficit: manifeste haberi potest ex eo quōd in libro machabeoꝝ legitur. Quā vir fortissim⁹ iudas collatione facta. xij. milia dragmas argenti misit hierosolimā offerri ea ibi pro peccatis mortuoz: iuste et religiose de resurrectione cogitans. Quantū etiam elemosine defunctis valent: colligitur per exemplum quōd narrat greg. in quarto dialogoz. Quidā namq; miles ex corpore eductus exanimis iacuit. Sed citius rediens que cum eo gesta fuerant enarrauit. Dicebat namq; quod pons erat sub quo niger et caliginosus fluvius et feridus decurrebat. Transacto autē ponte amena erant prata odoriferis herbaz floribus exornata in quibus albaroz hominū puenticula esse videbantur quos varia et mira floꝝ suauitas satiabat. Hec vero erat in p̄dicto ponte. p̄batio ut quisq; iniustoz veller transire in tenebrosū ferentēq; fluvii laberet. iusti vero securo gressu ad amena loca puenirēt. Ibi quendā petrū nomine deoz sum positū magno ferri pondere ligatū se vidisse asseruit. Qui dum requireret cur illic esset dictum est ei. Hec idcirco patitur quia si quid ei pro faciēda vltione iubebas ad inferēdas plagas plus ex crudelitatis desiderio quā obediētia seruebas. Ibi etiam quendā peregrinū se vidisse fatebas quod ad p̄dictū pontē veniens tanta eū auroitate trāsiuit quāta hic sinceritate vixit. Alter vero stephanus nomine dū transire voluisset ei⁹ pes lapsus est et medio corpore iam extra pontē deiectus est. Tunc a quibusdā teterrimis viris ex flumine surgentib⁹ per coxas deorsum atq; a quibusdā albatīs et speciosissimis viris cepit p̄ brachia trahi sursum. Tuncq; beclucta fieret is qui videbat ad corpus redibat. et quōs in illo occulti arbitris examine obrinuerit scire nō valuit. In quo datur intelligi. quod in illo mala carnis cum elemosinarū largitione certabant. Quōd etiam p̄ coxas deorsū. et p̄ brachia tra-

hebatur sursum. patet nimirum: quia et elemosinas amauerat et carnis vicij perfecte non restiterat. **Q**uōd autē terciū genus suffragioꝝ scilicet sacre hostie immolatio plurimū defunctis proficit ex multis exemplis apparet. Refert enim greg. in quarto libro dialogoz quod cum quidē monachus suus nomine iustus ad extremū veniēs tres se occultos aureos indicasset habere. et de hoc ingemiscens mortuus fuisset p̄cepit gregorius fratribus ut corpus eius cum tribus aureis in sterquilinio sepelirēt dicentes. Pecunia tua tecū sit in perditionē. **T**andem cuidā e fratribus gregorius p̄cepit ut usq; ad viginti dies omni die pro eo hostiam immolaret. Qui cum iussa compleisset is qui defunct⁹ fuerat in die tricesima cuidā fratri apparuit. Quem frater requisivit dicens. Quō es? Cui ille r̄dit. Nunc usq; male fui sed iam modo bene sum. quia hodie communionē recepi. **H**ec autē hostie immolatio non solum mortuis: sed etiam viuis plurimum profuisse inuenta est. Quidam namq; cu in quadā rupe argentū foderent subito rupes cecidit et fundit⁹ cunctos extinxit. Unus autē eoz subitus in quodam sinu ipsius rupis mortem euasit. inde tñ exire nō valuit. Uxor autē illius eū defunctum existmans: omni die pro ipso missam celebrari faciebat. et panem vnum et viceum vini cum candela quotidie offerebat. Cui diabol⁹ inuidēs per tres dies p̄tinuos eidē in forma humana apparuit: et quo tenderet requisivit. Cui cū illa sui itineris causā exponeret. ille aiebat. Noli frustra vexari: quia iam missa celebrata est. et sic illa tribus diebus missam intermisit: nec ipsam celebrari fecit. Quidam autē post hoc in p̄dicta rupe argentū fodiens: quandam vocem audiuit de subterris dicens. Plane percutias quia capiti meo imminet magnus lapis. Cū autē ille tremere. et ad hāc vocem audiendā plurimos puocasset. iterū fodit et sic vocem audiuit. Tunc omnes propius accedētes: dixerūt. Quis enim es tu? Qui r̄dens dixit. Plane faciatis quia magnus lapis quasi super me cadit. Qui a latere fodientes et ad eum usq; peruenerunt: cum sanum et incolumē extraxerūt. Et factantes quō ibi radiū vixisset dixit quod qualibet die panis vnus et viceus vini et candela accensa nisi tñ tribus diebus sibi oblarus fuit. Quōd vxor eius audiens. et vehemēter exultans. agnouit quod de oblatione sua fuerit sustentatus. et quod diabolus eam deceperit: ne illis tribus diebus missam cantari fecerit. Illud ut testatur petrus cluniacensis. accidit in villa nomie ferraria gracionopolitane dio-

3 4

De Cōmemoratiōe oīm fidelīū

cesis. **B**regorius etiam refert q̄ dum quidam nauis in mari naufragiū perpeſſus fuiſſet. ⁊ q̄daſ ſacerdos p̄ eo hoſtiā immolaſſet: ipſe tandem de mare ſanus exiuit. Cum aut̄ qualiter euaiſſet in- terrogaretur dixit q̄ dum in medio maris exiſte- ret ⁊ iam pene fatigatus deficeret: quidā ad eum venit ⁊ panem quendam ſibi obtulit. Quē cū ille comediſſet ſtatim p̄fortat̄ vires recepit. ⁊ in qua- dam nauī inde tranſcūte recepit̄ fuit. Inuentūq̄ eſt q̄ illa hora panem habuit qua p̄ eo ſacerdos hoſtiā immolauit. **Q**uōd vero quartum ſuffra- gior̄ genus ſc̄z ieiunior̄ obſeruatio defunctis p̄ ſit. reſtatut̄ greg. agens tam de iſto q̄ de alijs tri- bus dicens. Anīe defunctor̄ quatuor̄ modis ſol- uuntur. aut oblationib⁹ ſacerdorū. aut p̄cib⁹ ſan- ctor̄. aut caro:um elemoſinis. aut ieiunio cogna- tor̄. **U**alēt nichilomin⁹ p̄ eis penitentia facta ab amicis. Unde retulit quidā ſolennis doctor q̄ cum quēdam mulier viro mortuo de paup̄are de- ſperaret. apparuit ei diabol⁹ dicēs q̄ eam dītare ſi ſuam faceret voluntatē. Cui p̄mittendo primo inuēnit vt viros eccleſiaſticos in ſuo hoſpicio re- ceptos faceret fornicari. Sc̄do q̄ paupes ī die re- ciperet: ⁊ in nocte vacuos expelleret. Tercio q̄ ora- tiones in eccleſia garriēdo impediret. Quarto q̄ nulli hoc p̄fiteri deberet. Tandē cum morti appo- pinquaſſet. ⁊ a filio ad p̄ſeſſionē admoneretur: il- la ei factū aperiēs dixit ſe p̄fiteri nō poſſe nec ſibi aliquid p̄ſeſſio valerēt. Sed cum ille cū lacrimis inſtaret. ⁊ penitentia ſe p̄ ea facturū p̄mitteret: illa p̄puncta p̄o ſacerdote filiū deſtinauit. Sed anteq̄ ſacerdos veniret: demones ad eam irruerunt: quor̄ horrore ac timore mortua eſt. filius ſuus p̄o ea peccatū ſuum p̄ſitens. ⁊ penitentiam ſeptennē faciēs. ipſa p̄pleta vidit matrē ei de ſua liberatione gr̄as referentē. **U**alent etiā eis in- dulgentie eccleſie. Unde cum quidā ap̄lice ſedis le- gatus quendam ſtrenuum militem rogaret vt in terra albigenſi in ſeruiciū eccleſie militaret. facta in- dulgentia patri ſuo defuncto. per vnāz ibidē qua dragenam morat⁹ eſt. Quā p̄pleta pater luce cla- rior: ei apparuit. ⁊ de ſua liberatione gr̄as ei egit. **C**irca ſc̄dum hui⁹ partis ſc̄z ſc̄los p̄o quibus ſunt etiam quatuor̄ videnda ſunt. **P**rimo q̄ ſunt illi quibus poſſunt p̄deſſe. **S**ecūdo quare debēt eis p̄odeſſe. **T**ercio ſi omnib⁹ equaliter p̄ofunt. **Q**uarto qual̄ ſuffragia que p̄o ipſis ſunt ſc̄re poſſunt. **D**e primo ſc̄z qui ſunt illi quib⁹ p̄deſſe poſſunt. **S**c̄ndū eſt q̄ ſicut dicit aug⁹. oēs qui de hac vita decedunt. aut ſunt valde boni. aut valde

mali. aut mediocriter boni. Suffragia igitur fa- cta p̄o valde bonis ſunt gratiar̄ actiones. p̄ val- de malis ſunt viuor̄ qualeſcunq̄ p̄ſolationes. p̄ mediocriter bonis ſunt expiationes. **U**alde autē boni dicuntur qui ſtatim euolant ⁊ ab vtroq̄ igne tam purgatorij q̄ inferni liberi ſunt. **S**or̄ autem ſunt tria genera ſc̄z baptiſati. martires ⁊ viri per- fecti qui ſc̄z tam perfecte edificauerūt aurū ⁊ ar- gentū ⁊ lapides p̄cioſos. id eſt. dei dilectionē p̄o- ximi amorē ⁊ bonam opationē: vt nō cogitent pla- cere mūdo ſed tantū deo. Qui ⁊ ſi quib⁹ venialiter peccant. ſeruor̄ e tñ charitatis ita in eis peccatum p̄ſumitur ſicut gutta aque in camino ignis peni- tus abſorbetur. ⁊ ideo ſecum cremabilia nunquā ferunt. **Q**ui igitur p̄o aliquo iſtor̄ triū generū oraret. vel aliqua alia ſuffragia faceret: eis iniuri- am faceret. Quia ſicut dicit aug⁹. Iniuriam facit martiri qui orat p̄o martire. **S**i vero aliquis p̄o aliquo valde bono oraret de quo tñ an euolaſſet dubitaret. tunc ille orationes eſſent gratiar̄ actio- nes: ⁊ ad meritum cederēt exorantis. ſc̄dm illud. Oratio mea in ſinum meū p̄uertetur. **H**is em̄ tri- bus generib⁹ celum p̄tinus aperitur cū decedūt. nec aliquem purgatorij ignem ſentiant. **Q**uōd ſigni- ficatū eſt per illos tres quib⁹ celum apertum eſt. **A**pertū eſt em̄ x̄po baptiſato. **L**uce. iij. **J**heſu bap- tiſato ⁊ orate apertū eſt celū. **P**er q̄d ſignificat q̄ celū apitur omnib⁹ baptiſatis: ſiue ſint paruuli ſiue adulti. ita q̄ ſi decederēt p̄tinus euolarent. **B**aptiſmus em̄ virrute paſſionis x̄pi mūdat ab oī peccato ⁊ originali ⁊ mortali ⁊ veniali. **S**c̄do ap- tum eſt ſtephano lapidato. **A**ctuum. viij. **E**cce vi- deo celos ap̄tos ⁊c. **P**er q̄d ſignificatur q̄ apitur omnibus martirib⁹. ita q̄ ſtatim euolant cū dece- dunt. ⁊ ſi aliqua cremabilia hēant oīa falce marti- rij reſecātur. **T**ercio ap̄tū ē ioh̄i p̄fectiſſimo. **A**po- cal. iij. **V**idi ⁊ ecce hoſtiū ap̄tū in celo. **P**er q̄d ſi- gnificatur q̄ viris p̄fectis qui total̄ penitentiam compleuerūt nec venialia admiferūt. vel ſi aliq̄ admittuntur a ſeruore charitatis p̄tinus conſu- muntur. celū ipſum p̄tinuo apitur. ⁊ mox in illud p̄petuo regnaturi ingrediūtur. **U**alde autē mali ſunt qui p̄tinuo in inferni baratrū hēmergūtur. **P**ro quibus ſi de coz dānatione p̄ſtaret nulla ſuf- fragia aliquaten⁹ eſſent ſc̄da. ſc̄dm q̄d dicit aug⁹. **S**i ſc̄rē patrē meū eſſe in inferno: non plus orare p̄o eo q̄ p̄ diabolo. **S**i autē p̄o aliq̄bus dānatis: de quor̄ dānatione dubitatur aliqua ſuffragia fi- erent nichil tñ eis p̄odeſſent. nec quantū ad libe- rationē vt ſc̄z ab ipſis penis liberētur. nec quātū

De Comemoratione oim fidelium

ad mitigationem: vt scz pena in eis mitigetur vel diminuat. nec quantum ad suspensionem vt scz ad tps vel ad bo: a coz dñatio suspēdat. nec quantum ad fortificationem vt scz ad tolerandū leui⁹ ro⁹ borent. Quantum em̄ ad aliqd boz in inferno nulla redēptio est. **¶** Medio criter autē boni dicuntur qui cremabilia aliqua scz lignū. fenū. st. pulā secū ferūt vel qui penitentiā inunctā et sufficientē morte p⁹ occupati complere nō possunt qui nec adeo boni sunt quin suffragijs egeāt. nec adeo mali quin eis prodesse valeant. Suffragia igit facta p⁹ his sunt eoz expiationes. Unde isti sunt illi qbus ipsa suffragia solū pdesse pnt. In bmo autē suffragijs faciendis ecclesia pfueuit triphēc numerū dierū maxime obseruare scz septenariū. tricenariū. et anniuersariū. Et rō boz assignat in libro mitrali de officio Obseruatur septenarius. vt anie ad eternū qētis sabbatū pueniāt. vel vt eis oīa peccata remittantur que in vita egerūt: que per septē dies ducatur vel vt remittantur eis peccata q̄ egerunt tū coipe. qd̄ p̄sistit ex quatuor humorib⁹. et cū ania in qua sunt tres vires. Obseruatur tricenariū qui p̄stat ex tribus denarijs. vt purget in eis quicqd̄ in fide trinitatis et in transgressiōe decalogi deliquit. Obseruatur anniuersariū. vt de annis calamitatis perueniāt ad annos eternitatis. Sicut em̄ anniuersariū sanctorū celebrat⁹ ad ipsoz honore et ad nostram utilitatē. sic et anniuersariū defunctorū ad ipsoz utilitatē et nostrā deuotionē. **¶** De secundo quare scz eis debēt suffragia pdesse. sciendum q⁹ tri. plia rōne debēt eis pdesse. Primo ratione vnitatis. Sunt em̄ coz⁹ vni cū illis de ecclesia militari. et ideo bona sua debēt eis esse cōmunia. Secō rōne dignitatis: qm̄ dum adhuc viuērent. meruerūt vt bechibi pdescent. Et iterū. Dignū est vt qui alios iuuerūt: et ipsi ab alijs iuuent. Tercio rōne necessitatis q: scz sunt in statu in quo iuuare se non possunt. **¶** De tercio scz vtrū equaliter omnibus p̄sint. sciendū q⁹ si ipsa suffragia in speciali sūt magis p̄sint illis pro quib⁹ specialiter fiunt q̄ alijs. Sicut in cōmuni fiunt magis pro eis qui plus meruerūt in hac vita vt sibi pdescent. si in equali vel maiori necessitate existūt. **¶** De quarto qualiter suffragia que p eis fiunt scire possunt. sciendū q⁹ scōz aug⁹. scire possunt tribus modis. Primo per diuinā reuelationē qm̄ scz bo: eis deus reuelat. Secō p bonoz angeloz manifestationē. Angeli em̄ qui hic semp nobiscū sunt et oēs actus nostros p̄siderāt. in instanti quasi ad eos possunt descendere. et eis protinus nunciare.

129

Tercio per animaz hinc exeuntium intimatiōnem. Anime em̄ que de hoc mūdo transeūt hec et alia eis nunciare possunt. Quarto nichilominus scire possunt per experiētiā et reuelationē. Cum em̄ a penis se releuari sentiūt. suffragia p se fieri cognoscūt. **¶** Circa terciū hui⁹ scōe partis scz illos per quos fiunt. sciendū q⁹ ipsa suffragia si pdesse debēt. oportet q⁹ fiat ab his qui sunt in charitate. Nam si p malos sūt pdesse nō possunt. Vñ legit q⁹ dum quidā miles in lecto cū vxore esset et luna valde lucēs primas intraret. mirabatur quo modo homo rōnalis creatori suo non pareret. cū eidē creature irrōnales parerent. Et dū cuidā militi defuncto qui sibi fuerat familiaris detraberet subito ille qui mortu⁹ fuerat in thalamū introiuit et dixit illi. Amice noli male suspicari de aliquo et condona michi si quid in te peccauit. Cuius sup statu suo interrogaret dixit. Varijs penis affligor p̄cipue quia tale amiteriū violauit. et ibi quendā vulnerans eū cappa sua expoliari: que michi sup p̄mit et vno monte magis me premit. Rogauitq⁹ vt pro se orationes fieri faceret. Cū autē ille sibi diceret. an vellet q⁹ a tali et tali sacerdote ipsas orationes faceret fieri. ille ad hoc nichil rōdens: caput moze renuētis p̄cussit. Deinde dixit si vellet q⁹ talis beremita pro se oraret. Cui ille. Vñā p me oraret. Qd̄ cū se facturū p̄mitteret. ille ait Et ego dico tibi: q⁹ ab hac die vsq⁹ ad duos annos tu etiam morieris. Sicq⁹ ille disparuit. et miles vita sua in melius mutata: in dño obdormiuit. **¶** Qd̄ autē dictū est suffragia facta per multos prodesse nō posse. intelligendū est nisi sint opera sacramentalia: vt est celebratio missę que a malo ministro violari nō p̄t. Vel nisi ipse defunctus vel aliquis eius amic⁹ aliqbus etiā malis aliqua dispensandā reliq̄sset. Que tñ p̄tinuo dispensare debēt: ne sibi p̄tingat qd̄ cuidā p̄tigisse legitur. Miles em̄ quidā in bello karoli magni vt ait turpin⁹ cū mauris pugnatur⁹. rogauit cognatū suū vt si in bello moreretur equum suū venderet. et paup⁹ p̄ciū daret. Quo mortuo cū equ⁹ sibi nimis placeret eū sibi retinuit. Et post modicū t̄pis defunct⁹ ei tanq̄ sol refulgens apparuit dicens. Cognate bone per octo dies merē casti pati penas in purgatorio propter equū. cui⁹ p̄ciū vt dixerā pauperib⁹ nō dedisti. Sed impune nō feres. hodie em̄ ferent animam tuam in infernū diaboli. et ego purgatus vado in regnum dei. Et ecce subito in aere auditus est clamor velut leonū. v: soz et lupoz. et ipsum de medio abstulerunt.

De quatuor coronatis ⁊ scō Theodoro

De quatuor coronatis. clx. A

Quatuor coronati fuerūt seuerus. seueria. anus. corporosus ⁊ victorin⁹ q̄ iubere. dio-
deciano vsq; ad mortē icrib⁹ plumbatoꝝ
cessi sunt. Hoꝝ noīa cū regiri nō possent q̄ tñ post
multos annos dño reuelante reperta sunt. statu-
tum fuit vt eoz mēoria sub nominib⁹ alioꝝ q̄nos
martirum sc̄s claudij. castorij. simphoriani. nicho-
strati ⁊ simplicij recoleret qui post duos annos a
martirio p̄dictoz passi sunt. Isti em̄ martires cū
omnem sculpture artē h̄cent. ⁊ diodeciano idolus
quoddā sculpere nolent. nec sacrificare aliquate-
nus p̄sentirēt. iussu ipsius diodeciani in loculos
plumbeos viui missi sunt. ⁊ sic in mare p̄cipitati.
circa annos dñi. cclxxvij. Sub nominib⁹ igitur
istoz quinq; statuit melchades papa p̄dictos
quatuor honorari. ⁊ quatuor coronatos vocari.
ante sc̄s q̄ eoz noīa regirētur. Et licet postmodū
nomīa repta fuerint. vsus tñ obtinuit vt quatuor
coronati deinceps vocarentur.

De sancto theodoro. clxi. A

Theodor⁹ in vrbe marmanitanoz sub dio-
deciano ⁊ maximiano martirium passus
est. Cui cū p̄ses diceret q̄ sacrificaret. ⁊
p̄istinam militiā reciper. r̄ndit theodorus. Ego
milito de meo ⁊ filio ei⁹ ihesu xp̄o. Cui p̄ses. Er-
go deus tuus filiū habet? Cui theodorus. Etiam
Ad quē p̄ses. Possem⁹ eū cognoscere? Et theo-
dorus. Euz vtiq; potestis cognoscere. ⁊ ad eū ac-
cedere. Datis igitur inducijs sc̄to theodoro vt sa-

crificaret. rēplū martis deoz noctu sc̄us introiuit
⁊ igne supposito totū illud succendit. Qui a quo-
dam qui hoc vidit accusat⁹. in carcerē vt fame ibi
moreretur reclusus est. Cui dñs apparens dixit.
Confide serue meus theodore: qz ego tecū sum.
Tunc turba multa dealbatoꝝ viroz clauso hostio
ad eū veniens cū eo psallere cepit. Qd vidētes cu-
stodes territi fugerūt. Cum autē inde educ⁹ fuisset
et ad sacrificia inuitaretur. ait. Si carnes meas
igne cremaueris. ⁊ varijs p̄sumas supplicijs. do-
nec fuerit sp̄s in naribus meis. nō denegabo de-
um meū. Tunc ad p̄ceptū p̄sidis in ligno suspē-
ditur. ⁊ vngulis ferreis tam crudelr latera ei⁹ ra-
duntur vt etiā eius costae nudarētur. Ad quē p̄ses
Tus theodore nob scū esse aut cū xp̄o tuo. Cui ille
Cum xp̄o meo ⁊ fui ⁊ sum ⁊ ero. Tunc iussus est
igne cremari. In quo quidē igne sp̄m emisit. sed
tñ corpus eius ab igne illesum p̄mansit. Circa an-
nos dñi. cclxxvij. Odore vero suauissimo oēs re-
pleti sunt. ⁊ audita est vox dicēs. Veni dilecte mi
intra in gaudium dñi tui. Celum quoq; apertum
multi viderunt.

De sancto martino. clxii. A

Martinus quasi martē tenens. id est. bellū
p̄tra vicia ⁊ peccata. Vel martin⁹ quasi
martirū vn⁹. fuit em̄ martir saltē volun-
tate ⁊ carnis mortificatione. Vel martin⁹ interp̄-
tatur quasi irritās vel. puocās seu dominās. Ipse
nanq; p̄ meritū sue sanctitatis irritauit diabolū
ad inuidiā. puocauit dñm qd miscōias. dñgrus est

De sancto martino

carni sue p macerationē p̄tinuam. Cui sc̄z carni ratio siue anim⁹ dominari debet. vt dicit dionisi⁹ in ep̄la ad demophilū. sicut dominatur domin⁹ seruo. aut pater filio. aut senio: lasciuo iuuenulo. Eius viram seuerus cognomento sulphicius discipulus sancti martini quem gennadius inter illustres viros p̄numerat scripsit.

Martinus sabarie pannontoz opido oriundus: sed intra italiā papie alit⁹. cū patre suo tribuno militū sub p̄stantino ⁊ iuliano cesaribus militauit. non tñ sponte: q̄z ab infantia diuinitus inspirat⁹. cum esset annoz. xij. multo parētib⁹ ad eccliam fugit. ⁊ carbecuminum se fieri postulauit. ⁊ extūc heremū intrasset nisi carnis infirmitas obstetisset. Sed cū cesares decreuissent: vt veteranoz filij p̄o patribus militaret martinus cū esset annoz. xv. ad militandū v̄gec vno tñ p̄tentus seruo. cui tñ martin⁹ seruiēs sepius ministrabat. ⁊ calciamenta detrahebat atq; tergebat. Quodā h̄yemali tpe p̄ portam ambianensū transiens. pauperē quendā nudū obuuium habuit qui cum a nullo elemosinā accepisset. martinus hūc sibi seruātū intelligēs. arrepto ense clamidē que sibi tñ supererat diuidit. ⁊ partē pauperi tribuēs reliqua rursus induitur. Sequenti igitur nocte ch̄istū clamidis sue parte qua pauperem texerat vestitū vidit. ipsumq; ad circūstantes angelos sic loquentē audiuit. Martin⁹ adhuc carbecumin⁹ hac me veste p̄terit. Unde vir sanct⁹ non in gl̄iam elatus: sed dei bonitatē cognoscēs

cum esset annoz. xvij. baptisari se fecit. ⁊ adhuc ad instantiā tribuni sui q̄ tpe sui tribunat⁹ expleto se seculo abenūciatur. p̄mittebat. p̄ biennium militauit. Interea irruētib⁹ intra gallias barbaris. iulianus cesar p̄tra eos pugnat⁹ pecuniam militib⁹ erogauit. At martin⁹ nolēs deinceps militare donatiuū recipe noluit sed cesari dixit. Xpi ego miles sum: pugnare mihi nō licet. Indignat⁹ iulianus dixit q̄ non religionis gr̄a sed metu belli imminētis militie renūciaret. Cui martin⁹ intrepidus respondit. Si hoc ignaue nō fidei ascribitur: crastina die ante aciem inermis astabo. ⁊ in nomine xpi signo crucis nō clipeo protectus aut galea. hostiū cuneos penetrabo secur⁹. Unde custodiri iubet. vt inermis vt dixerat barbaris obijceretur. Sed die sequēti hostes legationē miserunt sua omnia seq; dantes. Unde nō dubium est meritis sancti viri talē victoriā sine sanguine datā esse.

Exinde relicta militia ad sanctū h̄lariū pictauesem ep̄m p̄xit: ⁊ ab eo accolit⁹ ordinatus monetur a dño p̄ soporē vt parētes suos adhuc gentiles visitaret. P̄fect⁹ igitur: multa aduersa passurum se esse p̄dixit. Nam inter alpes incidit in latrones. Cūq; vnus securim in caput ei⁹ vibrasset: itum ferietis dextre sustinuit alter. Vincitū post tergū manib⁹ vni eoz custodiē dus traditur. Percunctāti vero latroni an timuisset. r̄ndit nūq; se ita fuisse securū: q̄ sciret misericordiam dei maxime in temptationib⁹ assuturam. Incipiensq; latroni p̄dicauit. ⁊ ip̄m ad fidem xpi p̄uertit. Qui martinum ad viam reducens: laudabilem postmodum vitam duxit.

Tum aut mediolanū p̄terisset. diabolus in humana specie sibi obui⁹ fuit. ⁊ quo tenderet requisuit. Cui cū r̄ndisset se quocumq; dñs vocaret tendere. ille ait. Quocumq; ieris diabolus tibi aduersabitur. Cū aut martin⁹ sibi r̄ndisset. dñs michi adiutor est. nō timebo quid faciat michi homo. statim ille euauit. Itaq; m̄ez p̄uertit. pater vero in errore p̄mansit. Sed cū heresis arriana p̄ totū orbem pullularēt. ⁊ ille penes solus obsisteret. publice cefus ⁊ de ciuitate eiecit. mediolanū rediit. ⁊ ibi sibi monasteriū statuit. S̄z inde ab arrianis eiectus. ad insulam gallinariam cū vno solo p̄bitero p̄xit: vbi eleboz gramē venenatū inter alias herbas in cibū sumpsit. ⁊ vicinam mortē sentiens omne piculū ⁊ dolorē virtute orationis fugauit.

Audiēs vero q̄ beat⁹ h̄larius de exilio rediret. obuiam ei p̄fectus est. ⁊ iuxta pictaui monasteriū ordinauit. Ubi cū quēdā adhuc carbecuminū h̄fer: parūper a monasterio

discedens et rediens repperit eum sine baptismo defunctum. Quē in cellā ducens. et super corpus se prosternēs ipsum sua orōne ad vitā pūstinā reuocauit. Idem fere homo referre p̄sueuit q̄ dū super eum data sentētia obscuris locis deputat⁹ fuisset. per duos angelos iudici est suggestū hūc esse pro quo martin⁹ oraret. Iussum ē igit̄ ut ip̄os duos reduceret. et martino viū redderet. Aliū insuper qui laqueo vitā finierat. vite restituit. **T**erū cū plebs thuronica ep̄o careret ip̄m plurimū renitētem sibi ordinari petijt. Quidā aut̄ ex ep̄is q̄ p̄nerat: eo q̄ deformis esset habitu et vultu despicabilis resistebat. Inter quos p̄cipuus fuit quidā noīe defensor. Sed cū lector tūc deesset. quidam accepto psalterio primū quē inuenit psalmū legit vbi versus hic erat. Ex ore infantū et lactentū p̄fecisti laudē: ut destruas inimicū et defensorē. Et sic ille defensor est ab omnib⁹ p̄futatus. Ordinar⁹ itaq; ep̄s cū ppli tumultū nō ferrer: duob⁹ fere milibus extra vires monasteriū p̄stituit. vbi cū .lxxx. discipulis in multa abstinentia vixit. Nam ibi vinū nemo biberat: nisi quē infirmitas coegisset. Mollior: habit⁹ ibi pro crimine erat. Plurime ciuitates de his ep̄os eligebant. **C**um quidam sub nomine martiris coleret. et a martino nil de ei⁹ vita vel merito inueniri posset. quadam die super sepulcrum stans orauit dñm ut q̄s esset vel cui⁹ meriti indicaret. Cōuersus ad leuā: vidit vmbriā nigerrimā stare. Qui a martino adiurat⁹: dixit se latronem fuisse. et ob scelus percussus esse. p̄tinuo igitur martinus altare destrui p̄cepit. **L**egitur quoq; in dialogo seueri et galli discipulorū sancti martini vbi multa suppleta sunt que in ei⁹ vita seuerus dimiserat: q̄ martin⁹ quodā tpe valentinianū imperatorē pro quadā necessitate adijt. Sed ille sciēs eū velle petere qd̄ ipse volebat dare. fores palaciū sibi claudi fecit. At martin⁹ semel et iterū passus repulsam. cilio obuolūt⁹ et cinere p̄sperfus. per vnā hebdomodā cibū pot⁹ abstinentia maceratur. Tūc monēte angelo ad palaciū venit. et nullo sibi p̄hibēte ad imperatorē vsq; puenit. Quē cū venientē videret iratus q̄ fuisset aditus: ei assurgere noluit donec sellam regiā ignis operiret. et ipsum imperatorē a parte posteriori ignis succenderet. Tūc sc̄tō martino irat⁹ assurgēs. virtutē diuinā se sensisse p̄fessus est. multūq; ip̄m complectēs sibi omnia anteq̄ rogaret p̄cessit. multaq; munera obtulit sed martin⁹ nō accepit. **I**n eodem quoq; dialogo legitur quāsi terciū mortuū suscitauit. Cum em̄ quidā iuuenis defunct⁹ fuisset et mater p̄

resuscitatione filij beatum martinū lachrimis exoraret. iste in medio cāpi vbi erat innumerabilis multitudo gentiliū genua flexit. et cunctis videntib⁹ puer surrexit. Quap̄: propter omnes illi gentiles ad fidem christi p̄uersi sunt. **E**idem quoq; viro sancto obediebant etiam insensibilia. vegetabilia. et irrationabilia. Insensibilia: sicut ignis et aqua. Nam cum in quodā pbano ignem misisset. in domo p̄tima adherente agente vento flamma ferebatur. Tūc martin⁹ super tectum dom⁹ ascendēs obuuium se aduenientibus flammis inseruit. **M**ox p̄tra vni venti flamma torques. ut p̄slicet⁹ quidā compugnantū inter se elemētōrū videret. **N**am uis etiam quedā cum periclitaret. ut in p̄dicto dialogo legit. quidā negociator: necdum christianus exclamauit. Deus martini eripe nos. et statim trāq̄litas magna secessit. **S**ilr vegetabilia. Nam cum in quodā loco templū antiquissimū diruisset. et arbore p̄mi diabolo dedicatā veller excidere. obfistentibus rusticis et gentib⁹ vnus eorū dixit. Si de deo tuo fiduciam habes: nos hanc arbore succedemus. et tu eam suscipe. et si tecū est deus tuus ut dicas euades. Quo annuente. succise arbori. et iam versus eum ibidē ligatū cadenti signū crucis opposuit. et in aliam partē rediēs rusticos qui in tuto loco erāt fere oppressit. Qui viso miraculo ad fidē p̄uersi sunt. **I**rrationabilia quoq; animalia sibi pluries obedierūt sicut legit in p̄dicto dialogo. Cum em̄ canes lepūculū insequētes vidisset. impauit canib⁹ ut animal insequi desisterēt. **M**ox illi p̄stiterūt et quasi vincti in suis vestigijs fixi manserunt. **S**erpens etiam quidā cū fluiū quendam narranto transiret. martin⁹ ait ad serpentē. In noīe dñi iubeo te redire. **M**ox se ad verbū sancti reuertit. et in ripā aliā transmeauit. Et ingemiscens martin⁹ ait. Serpētes me audiūt. et hoīes non audiūt. **L**anis silr quidā cum in quēdam ex martini discipulis larraret: ille ad eum p̄uersus ait. In noīe martini iubeo te obmutescere. **L**anis p̄tinuo obmutuit ac si linguam habuisset abscisaz. **D** fuit aut̄ beatus martinus multe humilitatis. Nam lep̄osus quendā cunctis horribilē paruos obuuium habēs ipsum oscular⁹ est atq; bñdixit. statimq; mundatus est. In sacratio quoq; residens nunq; cathedra vsus est. Nam in ecclia nō vnq; eum sedere p̄sperit. Sed ebat aut̄ in sellula rustica quas tripodes vocāt. **M**ulte dignitatis. Quia par aplis dicit⁹ est. et hoc p̄pter grām spūs sancti q̄ in eū in specie ignis ad robur descēdit. sicut fuit in aplis. **U**n et apli frequēter eū tanq̄ cō-

De sancto

martino

parem visitabant. Legitur enim in predicto dialogo quod quadam vice dum martinus in cella solus sederet. et seuerus et gallus eius discipuli pro foribus expectarent. subito mirabili concussio horrore. presens in cella audiuit insimul colloquentes. De quo cum postmodum martinum requisissent. ille ait. Dicam vobis. Sed vos queso nulli dicatis. Agnes. reclusa et maria ad me venerunt. Nec tamen illa die. sed sepius ab eis presens est visitari. Et petrum et paulum apostolos a se sepe videri prohibuit. **M**ulte iusticie. Cum enim ab imperatore nomine maximo inuitatus fuisset. et martinum proculum primo fuisset oblatum. sperantibus cunctis ut post se regi tribueret. presbitero suo dedit. nullus estimans dignior esse qui post se deberet bibere. et indignum iudicans si aut regem aut regis proximos presbitero preulisset. **M**ulte patientie. Tanta enim in omnibus patientiam seruabat quod cum esset summus sacerdos impune sepe a clericis ledebat. nec a sua eos propter hoc charitate repellebat. Nemo illum unquam vidit iratum. nemo merentem. nemo ridentem. Nunquam in illius ore nisi christus. nunquam in illius corde nisi pietas. nisi pax. nisi misericordia inerat. Legitur quoque in predicto dialogo quod dum martinus quadam vice in veste bispidam. nigro et pedulo pallio circumtectus super ascellum procederet. equis de porta venientibus expauefactis. milites in terram saltu precipiti se dederunt. et martinus arripientes graueriter verberauerunt. Ille autem quasi mutus cedentibus terga prebebat. Sed magis illi subrebant. eo quod ille quasi non sentiens verbera illata pretereire videre. Proterius autem anialia adeo humo fixa permanebant. ut quantificumque flagellata velut saxa moueri non possent. quousque ad martinum redeuntes. et peccatum suum quod ignoranter in eum commiserant presertentes. ille eis licentiam dedit. et gradu parato anialia precesserunt. **M**ulte assiduitatis in oratione. Quia ut in legenda sua dicitur. Nunquam vultu horarum momentum preterijt. quo non aut orationi. aut lectioni incumberet. Inter legendum tamen et operandum nunquam animam ab oratione laxabat. Nam ut fabris ferrariis motus est qui inter operandum pro quodam laboris leuamine incudem feriunt: ita martinus dum aliquid ageret sepe orabat. **M**ulte austeritatis in seipso. Refert enim seuerus in epistola ad eusebium quod cum martinus in quadam villam sue diocesis venisset. et clerici lectum sibi plurimo stramine preparassent: ille ibidem requiescens. insuetam mollicie prohorrescit quippe qui nuda humo uno tantum cilicio super periecto cubare presueuerat. Itaque permotus iniuria surgens stramentum omnem picat. et se super nudas humum collocauit. Circa media vero nocte tota illa

palea igne accenditur. et martinus excitatus dum exire temptaret sed nequirit ab igne capitur. et etiam vestimenta vultur. Rediens vero ad solitum orationis presugium. et crucis emittens signaculum. in medio ignis intactus permansit. et flammam sensit roantes quas male expererant videntes. Monachi igitur excitati percurrunt. et martinum quem iam presumptum pertrabant de medio flammam illesum educunt. **M**ulte compassionis erga delinquentes. Quia omnes volentes penitere. compassionis sinu recipiebat. Nam et cum diabolus martinum reprehenderet cur semel lapsos ad penitentiam reciperet: eidem respondit. Si tu ipse o miserabilis ab hominum infestatione desisteres. et te factorum tuorum peniteret. ego tibi presus in domino christi misericordiam pollicerer. **M**ulte pietatis erga pauperes. Legitur in predicto dialogo quod martinum in quadam festiuitate ad ecclesiam tendentem. pauper quidam nudus secutus est. Martinus autem archidiacono precepit ut egentem vestiret. Sed cum hoc ille facere distulisset. ingressus martinus secretarium tunicam suam illi tribuit. et primo abscedere iussit. Cum ergo archidiaconus moneret ut ad solennia presagenda precederet. ille de se loquens respondit se ire non posse: donec pauper vestem accipiat. Archidiaconus vero non intelligens: quod cum extrinsecus cappa tectus esset: ipsum nudum interius non videbat. pauperem non adesse causatur. At ille inquit. Mihi festis deferatur: et pauper non deerit vestimenta. Compulsus ille ad forum vadit. et quinque argenteis tunicam vilem et curtam que dicitur penula quasi penam nulla rapiceno. ante pedes martini iratus picat. Quam ille secreto induit. cuius manice usque ad cubitum et longitudo usque ad genua predebantur. Et sic missam celebraturus precedit. Dum autem missam celebraret. globus igneus super caput eius apparuit: et a multis ibidem visus fuit. ob hoc par apostolis dicitur. Huic autem miraculo addit magister iohannes belth. quod cum in missa manus ad deum ut motus est leuaret. manicis lineis retro labentibus cum nec brachia eius essent grossa nec multum carnosa. nec prefata tunica prederetur nisi usque ad cubitum remanserunt eadem brachia nuda. Tunc miraculose torques aurei et gemmati deferuntur angelis. et brachia deceter operiunt. **M**ulte etiam tonsam quadam vice prespicis euangelicum inquit mandatum ista compleuit. Duas tunicas ista habuit. et unam non habuit largita est. Ita et vos inquit facere debetis. Multe preteris erga demones expellendos. Sepe enim ipsos demones ex hominibus expulit. Legitur etiam in predicto dialogo quod quedam vacca a demone agitata. cum

ubiq; sciret et multos pederet et versus martinū
 et socios suos in itinere turbunda pcurreret. ille
 manu eleuata ipsam sistere iubet. Qua immobili
 pstante: vidit demonē dorso illi insidentē. Quē
 increpās discede inquit funeste de pecude. et inno-
 xiū aīal agitare desiste. Quo prim⁹ d. scedēte. vac-
 ca ad ei⁹ pedes pstermit. et ad ei⁹ imperiū cū omni
 mansuetudine ad gregē suū reuertitur. **Mul-**
 te subtilitatis erga eos pgnoscedos. demones em
 sibi ita ppicabiles reddebatur. vt aperte ab ipso
 sub quacūq; imagine videretur. Nam interdū de-
 mones in iouis psonaz plurimūq; mercurij. aliqñ
 veneris vñ minerue trāfiguratos se eius vultib⁹
 offerebāt: quos ille oēs suis noibus increpabar.
 Mercuriū maxie patiebat infestū. Jovē brutum
 atq; hebetē esse dicebat. **Quadā** etiā vice dia-
 bolus in forma regis purpura et diademate et au-
 reis caligis ornar⁹. sereno ore. letaq; facie sibi ap-
 paruit. Cūq; diu ambo tacuissent: agnosce inqt
 martine quē colis Xps ego sum descensur⁹ ad ter-
 ras prius me manifestare tibi volui. Ad hoc cum
 adhuc martin⁹ admirās taceret. rursus ait. Mar-
 tine cur dubitas credere cū me videas? Xps ego
 sum. Tūc ille a spūsancto doct⁹ ait. Dñs ihs xps
 nō se purpuratū. nec diademate reuolūtū ventu-
 rum esse pdixit. Ego xpm nisi in cohabitū et for-
 ma qua passus est: nisi crucis stigmata pferentem
 venisse nō credā. Ad hanc vocē ille disparuit. et to-
 tam cellam fetore cōpleuit. **Martin⁹** igit
 obitum suum longe ante psciuit quē etiā fratri-
 bus reuclauit. Interea canda.ensem dioecesim cā-
 sedande discordie visitauit. Pergens ergo vidit
 mergulos in flumine piscib⁹ insidiātes et quosq;
 capiētes. forma inqt hec demonū est. Insidiatur
 incautis. capiūt nesciētes. capros deuorāt. satura-
 ri nequeūt deuoratis. Impar igit vt relicto gurgite
 desertas peterēt regiones. Stratimq; grege scō-
 mōres siluāsq; petierūt. **In** illa igit diocesi ali-
 quādiu cōmoratus. virib⁹ corpis cepit destitui. et
 discipulis indicat se iam resoluti. Tūc omnes flen-
 tes. cur nos inquit pater deseris. aut cui nos de-
 solatos relinqs? Inuadent em gregē tuū lupi ra-
 paces. Et ille eoz mor⁹ ptebus fletibusq; flens
 quosq; sic orauit. Dñe si adhuc p. tuo sum ne-
 cessari⁹: nō recuso laborē. fiat volūtas tua. Dubi-
 tauit em penē qd mallet: qz ne hos deserere. nec
 a xpo volebar diuti⁹ separari. Itaq; cū aliquādiu
 molestia febriū teneret. et a discipulis suis rogare-
 tur vt in lectulo suo vbi in cilicio et cinere decum-
 bebatur stramentū aliqñ poneretur. nō deceat inqt

filij christianum nisi in cinere et cilicio mori. Ego
 si vobis aliud exemplum relinquo: ipse peccavi.
 Oculis ac manibus in celū sp̄ intentus: inuictū ab
 orōne spiritū nō relaxabat. Et cū supinus semper
 iaceret. et a presbiteris rogaret vt corpusculū mu-
 tatione lateris releuaret. sinite me inqt fratres si
 nite celū pot⁹ respicere q̄ terrā vt spūs ad dñm di-
 rigat. Et hec dices vidit diaboluū assistere. Quid
 hic inquit astas cruenta bestia? Nichil in me fune-
 stum r. p. rics. abrae me sinus recipiet. Et in hac
 voce sub archadio et hononio. qui ceperunt circa
 annū dñi. cccxlvij. vite eius. lxxi. sp̄m deo red-
 didit. Ultraq; ei⁹ tanq̄ iam glorificatus resplen-
 dit: ac chorus angeloz ibidem p̄cēs a multis
 auditus fuit. **Ad** eius transitū pictaui sicut tu-
 ronici pueniunt. ubiq; magna alacritatē oīra est.
 Dicebat em p̄ t. aut. Noster est monachus. nos re-
 qui in⁹ cōmendatū. Quibus illi. Vobis est abla-
 tus: nobis a deo donat⁹. Nocte igit media pictaui
 oēs penit⁹ sopiūt. et sic a thuronicis p̄fene-
 strā eiecit. p̄ ligerim nauigio ad vrbē thuronicaz
 cū gaudio deportat. **Beatus** aut seuerinus colo-
 niensis eps cum die dñica loca sancta post matuti-
 nas more solito circūiret. illa hora qua vir sanct⁹
 obijt angelos cantātes in celo audiuit. Vocansq;
 archidiaconū interrogat si aliquid audiret. Et cū
 se nil audire diceret. et archieps vt diligenter au-
 scultaret moneret. cepit sui sum colū extendere.
 aures erigere. et sup summis articulis baculo su-
 stante stare. Sed da archieps p̄ eo orasset qual-
 dam in celo voces audire se dixit. Cui archieps
 Dñs meus martin⁹ est q̄ migravit e mūdo. et nūc
 angeli eum in celum deferūt. Demones aut affue-
 runt qui eum retinere voluerūt: sed nichil suum
 in eo reperientes p̄fusi recesserūt. Archidiaconus
 igitur diē et horā notauit. et tūc martinū migrasse
 cognouit. Seuerus etiā monach⁹ qui vitam eius
 ser. p̄sit cū post matutinas leuiter obdormisset. si-
 cut ipse in quadā epla testatur. Sanct⁹ martinus
 albis indut⁹. vultu igneo. stellat⁹ oculis. crine
 purpureo. tenēs librū in manu dextra. quē de v-
 ta ei⁹ eidē seuer⁹ scripserat. eidē apparuit. Cūq;
 post bñdictionē in celū p̄scēdere ipsum videret. et
 cū eo ascēdere cuperet: euigilauit. Post hoc autē
 nuncijs veniētib⁹. eadē nocte sanctū martinū mi-
 grassē audiuit. **E**o quoq; die sanct⁹ ambro-
 mediolanensis eps missam celebrās sup altare in-
 ter p̄phetiā et eplāz obdormiuit. Et cū nullus eū
 excitare p̄fumeret. et subdiacon⁹ nisi ipso inuē-
 te eplā non auderet legere. transactis duarum

De sancto

Briccio

vel trium horarum spacio. excitauerunt eum dicentes. Jam hora preterijt. et populus valde lassus expectat iubeat dominus noster ut clericus epistolam legat. Ad quos ille. Nolite turbari. frater enim meus martinus ad deum migravit. et ego eius funeri interfui et obsequium prebui sed ultimam orationem vobis excitatis explere non valui. Tunc illi diem et horam notantes inuenerunt sanctum martinum tunc migrasse ad celum. Cappam eius. ut ait magister iohannes belectus. reges francie in preliis portare soluerunt. Unde ipsi cappae custodes cappellani dicebantur. Post mortem autem eius anno. lxxij. cum beatus perpetuus eius ecclesiam magnifice ampliasset. et in eam corpus eius transferre vellet. semel et bis et tercio ieiunijs et vigilijs insistens. sepulcrum eius nullatenus mouere potuerunt. Cumque vellent dimittere quidam senex pulcherrimus eis apparuit dicens. Usquequo tardatis Non videtis sanctum martinum paratum iuuare vos si manus apponitis? Tunc ille cum eis manus supposuit et cum summa velocitate sepulcrum leuaueit. et in loco ubi nunc colitur posuerunt. Senex autem ille post hoc nusquam comparuit. Hec translatio in mense iulij celebratur. Refert odo abbas cluniacensis. quod tunc omnes capane in omnibus ecclesijs nullo tangere pulsabantur. et omnes lampades diuinitus accendebant. Fertur quoque quod tunc duo socij erant quorum vnus erat cecus et alter pertractus. Cecus autem pertractum ferebat. et pertractus ceco viam demonstrabat. Sicque talis medicina res multa pecuniam acqrebant. Audiens vero quod ad corpus sancti martini multi sanabantur infirmi cum in translatione eius corpus extra ecclesiam processionaliter duceret. timere ceperunt ne predictum corpus iuxta domum ubi manebat duceret. et sic ipsi forsitan curarentur. Nolebant enim sanitatem sequi. ne deperiret materia questus sui. Quapropter de illa strata fugientes se ad aliam transferre per quam corpus nequaquam duci poterat. Dum ergo fugerent corpus eius ex improviso. primum obtinuerunt. Et quod deus multa bona prestat inuitis. ambo pro eorum voluntate continuo sunt curati. licet de hoc plarimum tristaretur. Ambrosius autem de sancto martino sic ait. Beatus martinus propheta erroris templa destruxit. vexilla pietatis erexit. mortuos suscitauit. ab obsessis corporibus demonia seua exclusit. ac varijs laborantes languoribus salutis remedio subleuant. Qui ita perfectus inuentus est ut christum texisset in pauper et veste quam egenus acceperat mundi dominum induisset. O felix largitas qua diuinitas operitur. O claudis gloriosa diuinitas que militem rexerit et regem. O inestimabile donum quod vestire meruit diuinitatem. De

gne huic domine confessionis tue premia contulisti. Digne ei arrianorum subiucuit feritas. Digne amore martiri persecutoris tormeta non timuit. Quid erit pro oblatione integri corporis recepturum qui pro quantitate vestis erigere deus vestire meruit: et videre? Sic sperantibus contulit medicinam: ut alios supplicat nominibus. alios visu saluaret.

De sancto Briccio dicitur

Brictius sancti martini diaconus. eiusque plurimum emulus multa eidem sancto puicia inferebat. Nam cum quidam pauper martinum requireret. dixit ei brictius. Si illud delirum queris: prospice eminens. ille est enim qui quasi amens celum respicit. Cum igitur pauper a martino quod petierat accepisset. vir sanctus brictius ad se vocatus dixit. An ego tibi delirum video? brictius? Quod cum ille pre verecundia se dixisse negaret. ait martinus. Nonne aures meae ad os tuum erant quando haec eminens loquebaris? Amen dico tibi quod a domino obtinui ut michi in episcopatu succedas: sed scias multa te in episcopatu aduersa passurum. Quod brictius audies irridebat dicens. Nonne verum dixi istud delirum esse. Post mortem igitur sancti martini brictius in christum est electus. Qui deinceps orationi vacabat. Et licet adhuc superbus in corpore castus erat. Anno autem episcopatus sui. xxx. mulier quaedam religiose vestraeque eius vestimenta lauabat procepit et filium peperit. Tunc omnis populus cum lapidibus in eius ianuam congregatus est dicens. Diuinitate sancti martini luxuria tua dissimulauimus: sed iam nequaquam pollutas manus osculari valemus.

De sancta

Elisabeth

Ilo autē viriliter hoc negante ait. Adducite ad me infantē. Quo allato. cū. xxx. c. s̄s̄ dierū dixit ad eum brixius. Adiuro te per filiū dei vt dicas corā omnib⁹ si ego te genui. Et ille. Non tu inquit es pater meus. Pp̄lo autē v̄gēre vt q̄s esset eius pater requireret. ille ait. Non est hoc meum. feci q̄d ad me pr̄nuir. Pp̄ls autē hoc totū magicis artib⁹ attribuebat. dicens. Nequaq̄ nobis falso pastoris nomine dñaberis. Tūc ille pro sui purgatione pr̄unas ardētes vsq̄ ad tumbā sancti martini cūctis vidētib⁹ deportauit. Pr̄ocatisq̄ pr̄unis. vestis ei⁹ illa apparuit. Et ait. Sicut hoc meū vestimētū a pr̄unis mansit illesum. sic corpus meū a pr̄actu mulieris est mundū. Pp̄lo autē ad huc nō credēte. san tū brixii p̄tumelīs et iniurijs afficiūt. et a sua dignitate cūctiūt. vt verbū q̄d sanct⁹ martinus dixerat impleret. Tunc brixius flens. papā adiit. et. vij. annis ibi permanēs: quicquid in sanctum martinū deliquerat penitēdo delcuit. Pp̄ls autē iustinianū p̄fecit. et romā p̄tra brixium m. sit. vt ep̄scopatū sibi p̄tra brixii defensaret. Quo cum tenderet: in ciuitate vercellensi vitam finiuit. et armenū loco ei⁹ pp̄lus omnis p̄fecit. Septimo igitur anno brixius cū auctoritate pape rediēs sero ab v̄be miliario hospitii accepit. et armenius eadem nocte sp̄m exalauit. Qd brixius per reuelationē cognoscēs. ait suis vt surgerēt. et secum ad tumulandū thuronensem ep̄m properarēt. Cum ergo brixii p̄ vnā portā ciuitatē ingrederetur. al̄le autē p̄ aliā mortu⁹ efferebat. Quo sepulto. sanct⁹ brixius sedem suam accepit. et septē postmodum annis p̄fidens et vitam laudabilē ducens. xlvj. anno ep̄scopatus sui: in pace quicuit.

De sancta Elisabeth. clxiii. A

Elisabeth interpretat deus meus cognouit vel dei mei septima. vel dei mei saturitas. Dicitur ergo primo elisabeth deus me⁹ cognouit q̄: deus eam cognouit. id est. suo bñplacito approbavit. vel cognouit. id est. notitiā sue cognitionis sibi infudit. Secō d̄: elisabeth. id est. dei mei septima. ipsa cū habuit septimā dei. v̄l q̄ septē opibus misericōdie se exercuit. vel q̄ nūc est in septima etate quiescentiū. perueit. et tandem in octauam resurgentiū. vel propter septem stat⁹ in quib⁹ fuit. Ipsa namq̄ fuit in statu virginali. scōdo in statu p̄ugali. tercio in statu viduali. quarto in statu actiuo. quinto in statu p̄templariuo. sexto in statu religioso. et nūc septimo est in statu glioso. Et isti septē stat⁹ manifeste p̄tinēt in legenda sua vt possit dici de ea q̄d d̄: in danielē de nabu

chodonosor. septē t̄pa mutabūtur sup̄ eā. Terco d̄: dei mei saturitas. deus eam modo sariavit. et repleuit p̄plēdo: et veritatis. dulce d̄: et suauitatis et vigore eternitatis. Vñ aug⁹. in li. de ciui. dei. agē s̄de ciuitate celesti dicit. In eternitate dei v̄get. in veritate dei lucet. in bonitate dei gaudet.

Elisabeth illustris vngarie regis filia. genere nobilis. s̄: fide ac religione nobilior stirpem tam nobilē nobilitauit exemplis illustrant miraculis. et decorauit gr̄a sanctitatis. Quā auro: nature supra naturā quodāmodo extulit dum puella regalib⁹ nutrita delicijs. oīa pericula aut oīno p̄tēneret. aut eades in dei obsequiū manciparet: vt liquido clareat tenera ei⁹ infantia quanta simplicitate v̄guit. quanta dulci deuotione inceptit. Extr̄s. quidem cepit bonis assuescere studijs. ludos spernere vanitatis. successus p̄sp̄eros fugere mundi. p̄ficere semp̄ in reuerētia dei. Cum cū ad huc esset quinquennis. in eccl̄ia orādī gr̄a tam sedula permanebat: vt eam eius sodales vel ancille auellere vix valerēt. Quā cum analle vel coeranee ei⁹ obseruarēt. aliquā de illis causa ludi versus capellam insequi videbatur vt ex hoc intrādī eccl̄iam opportunitatē captaret. Quā ingrediēs genua flectebat. aut pauimēto totalit̄ incumbebat. Et licet l̄raz peritiā non b̄ret. tñ corā se in eccl̄ijs sepe psalteriū expandebat. vt quodāmodo se legere fingeret: me velut occupatam quis impediret. Se quoq̄ cum puellis ad terras prostratā ludi specie mensurabar vt sub tali occa

De sancta

Elisabeth

sione deo reuerentiam exhiberet. In ludo etiam anuloꝝ ⁊ alijs ludis spem totam in deũ ponebat. Et ex his q̄ puella puula lucrabat vñ alias pecu- aliter possidebat. puellis paupculis decimas ex- hibeat inducens eas vt sepe oratione dñicam di- ceret ⁊ crebro virginẽ salutarẽ. **T**rescens vero per etate t̄pis .crescebat ampli⁹ per affectũ deu- tionis. Nam beatã virginẽ dei genitricẽ in sui pa- tronam ⁊ aduocatã ⁊ beatũ iohem euangelistaz in sue castitatis custodẽ elegit. Cũq; em̄ singule cedule singuloꝝ ap̄loꝝ nomini⁹ inscripte altari imponeretur. ⁊ quelibet aliaz puellaz casu sibi cedulã p̄tingentẽ acciperet. ista orõne fusa trib⁹ vi- cibus cedulã vbi nomẽ sancti petri erat inscriptũ: vt desiderabat accepit. Ad quẽ tanto deuotionis feruore affectu. vt nichil in ei⁹ nose p̄teritibus denegaret. Ne vñ mudi successus sibi nimĩu blan- diretur quotidie in reb⁹ p̄speris si aliqd̄ detrabe- bat. Cum em̄ in aliquo ludo sibi p̄sperẽ succede- ret reliquũ intermittens dicebat. Nolo procedere se p̄per deum reliquũ intermitto. **B** Ad cho- reas quoq; cum puellis ceteris aduocata cũ vnũ circuitũ peregisset dicebat. Sufficiat nobis vnus circuitus: iam p̄pter deũ alios dimittam⁹. Et sic per talem modũ puellas a vanitatibus t̄pabat. Vestimentoꝝ lasciuos vsus semp abhorruit ⁊ om- nem in his honestatẽ dilexit. Certũ quoq; sibi nu- merũ orationũ indixerat: quem si qñ aliqua occu- patiõẽ p̄uẽta nõ potuisset p̄ficere. ⁊ ab ancillis lectũ ingredi cogereatur cũ celesti sponso vigilias vigilanter soluebat. Dies quoq; solennes puella nobilis tanta deuotione colebat: vt etiã manicas sibi p̄sui nulla ratione pateretur anteq̄missaz so- lemmia cõplerentur. Sirotecaꝝ etiã vsus ante me- ridiem in diebus dñicis sibi interdixit. volens in hoc ⁊ sacre deferre solẽmitati. ⁊ sue satisfacere deu- otioni. Propter qd̄ solita erat ad bec ⁊ silia se p̄ votũ alstringere: ne q̄s eam posset aliquib⁹ suasio- nibus a suo p̄posito reuocare. Officiũ eccl̄asticũ audiebat cus tanta reuerẽtia vt cum sacra legerẽ- tur euangelia. vel sacra hostia p̄ficere: manicas si forte p̄sute essent solueret. monilia deponeret. ⁊ cetera capitis ornamẽta in ymo locaret. **A** vbi gradum virginalem prudenter rexit. ⁊ innocẽter percurrir. piugalem gradũ intrare cõpellitur. vt pote que ad hoc paterno imperio vrgebatur. fru- ctum p̄ceptura tricesimũ que fidem trinitatis ser- uauit cũ decalogo p̄ceptoꝝ. Consensit igit̄ licẽ in- uita in copulã piugalem: nõ vt libidini p̄sentiret. sed ne patris p̄ceptũ p̄temneret. ⁊ vt filios edu-

candos ad dei seruiciũ p̄crearet. Quãuis em̄ fue- rit legi thori piugalis p̄stricta: nulli tñ culpande delectationi fuit subiecta. Qd̄ inde manifeste con- stat: qm̄ in manib⁹ m̄gri conradi votum emisit. q̄ si vñ suo eam sup̄uicere p̄tingeret: p̄inentiã p̄- petuaz obseruaret. **F**uit igitur lanegrauo thuringie sociata piugio. prout regalis exigebat magnificẽtia. ⁊ dispositio ordinauit diuina. vt sc̄s ibidẽ multos ad dei amorẽ adduceret. ⁊ incultos hoies edoceret. Licet aut̄ mutãerit statum nõ tñ mutauit m̄tris affectũ. Quãte aut̄ fuerit deuotio nis ⁊ humiliationis ad deũ. quante austeritatis ⁊ abstinentie ad seipsam. quante largitatis ⁊ mise- ricordie ad paupes. ex his que subiecta sunt apti⁹ declaraf. Nam in oratione tanti exiit seruois: vt etiam ancillas ad ecclesiã gradu p̄cito p̄uẽni- reret quasi quibusdã clãdestinis ordĩibus aliqua dei gratiã impetraret. In nocte ad orationẽ sepe surgebat. rogante eam marito vt sibi parceret et quieti alicui corp⁹ donaret. ordinauit aut̄ cũ qua- dam domicella sibi inter ceteras magis familiari vt si forte somno depressa nõ surgeret eam pede tangens excitaret. Quadã vero vice pedẽ dñe tan- gere voluit ⁊ casu in pede mariti ip̄egit. Qui subi- to excitat⁹ rem vt erat didicit: ⁊ paciẽter sufferẽs prudẽter dissimulauit. Et vt orationum suaz deo pingue redderet sacrificiũ sepe ip̄m irrigabat abũ- dantia lacrimaz quas quidẽ lacrimas funde- bat iocũde. ⁊ sine aliqua indecẽti vult⁹ p̄mutatio- ne. ita vt sp̄ cũ dolore fletet. ⁊ de dolore gauderet ⁊ hoc quadã vult⁹ leticia venustaret. Tante se hu- militati subiecit vt p̄pter dei amorẽ vilia ⁊ abie- cta nõ sperneret. ⁊ bec cũ deuotione nimia exerce- ret. Nam infirmũ quendã vultu deformẽ. capitis fetore horribilẽ in sinu p̄prio redinauit. ⁊ horri- dum crinem tondẽs: ei⁹ caput ancillis ridentib⁹ lauit. In rogationib⁹ semp p̄cessionẽ nudis pedi- bus induta lanceis sequebat. Et in predicationũ stationib⁹ inter paupculas tanq̄ pauper ⁊ hũilis residebat. In purificatione post partũ nequaq; se vt cetera gemis ornabat. vel vestib⁹ deauratis re- gebat sed exẽplo im̄merare puerpe filiũ p̄p̄ijs gestã in vlnis. solum ad altare cũ agno ⁊ cãdela humilr offerebat vt ex his t̄sculi pompam p̄teni- nendam ostenderet. ⁊ se illibate puerpe p̄forma- ret. Deinde domũ rediẽs. vestimẽta ipsa cum qui- bus ad ecclesiã p̄cesserat alicui pauperi mulierĩ tribuebat. **A**ccidit quoq; ad sue humilitatis p̄- conũ q̄ ipsa libertate p̄cellens ⁊ dignitate subli- mis. cuiusdam viri sc̄s magistri cõiadi pauperis ⁊

De sancta

mendici sed tñ scientia et religione precipui saluo iure matrimonij et sentiente marito. obedientie adeo se subiecit vt quicquid ille precipet ipsa cum reuerētia et multo gaudio adimpleret. vt ex hoc et obedientie preciperet meritū. et dñi saluatoris qui factus est obediens vsq; ad mortē imitaretur exemplum. **Q**uadam autē vice ad quandā pdicationem ab ipso vocata: supueniente marchionissa missenense impedita nō venit. Qd ille egreferens tantā ei inobedientiā relaxare noluit donec vsq; ad camisiam expoliatā cum quibusdā ancillis suis que culpabiles fuerāt fortiter verberari fecit. **D** Sibi quoq; tantā abstinētiā et rigore imponēbat: vt corpus suū vigilijs. disciplinis et ieiunijs maceraret. Nam sepe a virginitate abstinēs noctes ducebat insomnes vt orōnibus posset insistere. et in abscondito patrē celestē orare. Cūq; somni interpellaret necessitas: supstrata rapēcia dormiebat. Sed cū maritus abesset cū sponso celesti in orōnibus procreabat. Sepe etiā p manū ancillaz faciebat se in cubiculo fortiter verberari vt saluatori flagellato vicē repēderet. et carnē ab omni lasciuia coerceret. **T**antā autē in cibo et potu tpanitiam exhibebat vt in mensa mariti inter diuersa ferculoz genera interdū pane simplici esset ptenra. Magister em̄ coradus sibi interdixit ne de cibis mariti quicq; ptingeret de quibus sanam cōscientiā non h̄eret. Qd ipsa tanta diligentia obseruauit vt alijs diuersis delicijs abundātibz ipsa cum ancillis suis cibis grossioribz vteretur. Sepe tñ ad mensam sedebat. et cibos manibus ptractabat et diuidebat. vt ex hoc comedere videretur: ne supstitionis notā incurreret s; vrbānitate talicunctos pnuas lenificaret. **Q**uadā vice cū longi itineris fuisset laboris depressa et marito et sibi fuissent cibi diuersi oblari qui nō credebātur de istis laboribus acquisiti omnino abstinuit. et nigrū panem et durū in aqua calida madefactū cū suis ancillis patiēter comedit. Qd hoc quosdā reddit iustos vir suus sibi assignauerat de quibus cū quibusdam ancillis suis que sibi ad hec omnia sentiebant viuebat. Sepe autē cibos curie respuit. et aliquoz bonoz viroz cibaria requisit. Hec autē omnia vir suus cū patientia supportabat. asserēs q; hec et ipse libēter faceret. si turbationē sue familie nō timeret. **S**tatū quoq; paupratis in summa glia pstituta lamope affectabat vt ex xpo pauperi vicem rependeret. et mūdus in ea nil pprius h̄eret. Quapropter interdum cū sola esset cū ancillis vestimētis vilibus induens se. et despecto velo

Elisabeth

caput suum operiens dicebat. Taliter incedam cū ad statū venero paupratis. Licet autē sibi abstinētie frenū imposuerit. tāta tñ liberalitate se ad paupes effundebat. vt nullū aliqua premi inedia patretur. sed omnibz adeo largissime subueniebat vt oēs eam matrē pauperū acclamarēt. Sex em̄ miscdie opibus tota vigilantia insudabat. vt regnū perpetuū pp etuo regnatura precipere. et paternam benedictionē cum benedictis ad dexterā possideret. Ipsa nāq; nudos vestiebat. Siquidē vestimēta impēdebat paupibus nudis. pegrinoz et pauperū corporibz speliendis. et pueris baptizandis. Quos quidē pueros sepe de fonte sacro leuabat. et pprijs manibz eoz vestimēta suebat. vt compaternitate ptracta eis liberius subueniret. **A**ccidit autē vt cuidam paupercule quoddam fatis bonū tribueret vestimentū. Illa autē videns donū tam magnificū. tam ingēti gaudio est pfusa vt ad terrā cadens mortua crederetur. Qd beata elisabeth vidēs: doluit se sibi tanta dedisse timēs ne sibi fieret causa mortis. Sed tñ p ea orauit. et ipsa sanata surrexit. Sepe autē ipsa cum ancillis suis lanā pprijs manibz filabat: et inde vestimēta fieri faciebat vt ex hoc bonoz laborz gloriosum reciperet fructū et exēplum vere humilitatis preberet. et de proprijs corpis laboribz elemosinā daret deo. **I**psa esuriētes pascebat. Paupibz em̄ alimēta pbebat. adeo vt lant grauiro viro suo profecto ad curiam frederici imperatoris q; tūc erat cremone: ipsa omnē annonā de suis grāgijs collegit. et pgregatis vndecunq; paupibz. quotidie eis necessaria ministrabat. eo q; tunc charistia et fames valida imminēbat. Sepe autē cum pecunia ei deficeret: ornāmēta vendebat vt paupibz subueniret. Multa etiā sibi et suis ancillis pfueuit subtrahere et paupibz reseruare. **I**psa sitiētes potabat. Quadā autē vice ceruisiā paupibz distribuens cum vnicuiq; sufficēter dedisset: inuentū est q; vas nullam habuit diminutionem sed eandem quā prius mensurā seruauit. **I**psa hospicio pegrinos et paupes suscipiebat. Domū em̄ maximam sub altissimo castro suo pstruxit in qua infirmozū magnā multitudinē resouebat quos diebz singul non obstante difficultate ascensus vel descensus visitās. et eis oia necessaria ministrabat. et verbis incitatorijs ad patientiā inducebat. Et licz omnē corruptionē acris semper egre portauerit. infirmoz tamen corruptiones propter dei amorē etiā tēpore estiuo nō abhorruat sed remedia adhibuit velo proprij capitis versit. et manibus pprijs con

De sancta

Elisabeth

trectant. licet ancille talia grauer tolerarent. In eadem quoque domo puerulos pauperum feminarum nutriri cum summa diligentia faciebat quibus se tam dulcem et humile exhibebat: ut eam omnes matrem vocarent: et intrantem domum cuncti tanquam matrem filii sequerentur. et ante eam caernatim cum summo studio collocarent. ipsa vero et olliculas et anulos vitreos et quedam alia vitrea emi fecerat: ut pueri ludos pueriles in talibus exercerent. Que dum in pallio proprio equitatis in castrum deferret. de rupe altissima super lapides ceciderunt: sed nulla in eis lesio est inuenta. Ipsa infirmos visitabat. Miseroz enim compassio adeo animum eius vendicabatque eorum hospicia diligenter perquirens eos sollicite visitabat. eorum camerulas familiariter et deuote subintrans. nec difficultate vie preta: nec longitudine lacessita quibus subueniebat in necessariis. et verba exhibebat consolationis. Propter quod ex quintuplici consideratione remunerationem accepit. scilicet ex dignatione visitationis. ex labore itineris. ex affectu compassionis. ex affectu consolationis. et ex largitione misericordie. Ipsa sepultura pauperum frequenter abibat. Mater namque deuota pauperum curabat ad funera. et vestes quas propriis manibus fecerat eorum corporibus cooperabat. adeo ut semel velut suum lineum magnum in partes divideret. et cuiusdam pauperis corpus involueret. Eorum etiam funera propriis manibus conrectabat. et in ipsorum obsequiis deuota manebat. Inter hec laudanda est deuotio viri sui. qui licet negocijs esset multis implicatus in dei tamen obsequio erat deuotus. Et quod ipse talibus personarum intendere non valebat: vixor: sue preterea precesserat agendi omnia que dei honorem respicerent. et anime sue salutem afferrent. **F**cupiens vero beata elizabeth ut vir suus in fidei defensione potentie sue arma pertereret: ipsius salubri exhortatione induxit: ut ad terram sanctam pergeret visitandam. Ubi dum esset ipse languens princeps fidelis deuotus et inclitus. fide integra. et deuotione sincera. deo reddidit spiritum. suorum operum fructum recipiens gloriosum. Et sic ipsa vidualem statum cum deuotione amplectitur: ne vidualis potentie primio fraudaretur sed fructum sexagesimum perciperet ut pote que decalogum preceptorum cum sex operibus misericordie obseruaret. **T**erum cum mors viri sui per totam fuisset turbingiam diuulgata: ipsa tanquam dissipatrix et prodiga a quibusdam vasallis viri sui turpiter et totaliter est eieccta: ut ex hoc eius patientia claresceret. et paupertatis diu preceptum desiderium obtineret. Adueniente igitur nocte in domo cuiusdam tabernarii in loco

ubi porci iacuerant se recepit. deo gratias multas agens. Hora vero matutinali ad domum fratrum minorum pergens. rogauit ut pro sua tribulatione deo gratias agerent. et te deum laudantem cantarent. Sequenti die domum cuiusdam sui emuli cum suis paruulis iussa est ingredi. arto sibi loco ibidem admodum assignato. Que dum ab hospite et hospita plurimum grauaretur. pariter valefecit dicens. Libenter hominibus valefacere si beneficos inuenire. Compulsa igitur ad locum priorem rediit. et paruulos suos ad loca diuersa alendos transmisit. Dum vero per quandam viam strictam luto profundo plenam super quosdam lapides ibidem positos pergeret. et verula quedam cui iam multa beneficia contulerat super eosdem lapides transiens eadem cedere recusaret ipsa in lutum profundum cecidit. et surgens vestimenta sua gaudens et ridens absternit. **P**ost hoc autem abbatissa eius matertera ipsius paupertati nimium compaties ad episcopum habenbergensem ipsius auunculum eam duxit. Qui eam honeste suscipiens caute retinuit: intendens ipsam scdis nuptijs copulare. Quod cum ancille que secum continentiam vouerant didicissent. et ex hoc se multis lacrimis affligerent: beate elizabeth cum gemitu hoc retulerunt. Que eas confortans ait. Confido in domino pro cuius amore continentiam voui perpetuam que meum propositum firmum custodiet. et omnem violentiam preteret. et consilium humanum dissoluet. Et si forte auunculus meus voluerit me alicui copulare animo dissentiam. et verbis pariter contradicam. Et si nullum aliud michi euadendi superesset remedium nasum michi proprium detruncare ut me sic deformem quilibet abhorreret. **T**um igitur de mandato ipsius episcopi ad quoddam castrum inuita fuisse deducta. moratura ibidem donec tradere in coniugium. et ipsa suam castitatem domino cum lacrimis commendasset. Ecce domino disponente ossa viri sui de ultramarinis partibus deferunt. Iussa est igitur ab episcopo reduci: ut ossibus viri sui deuota occurreret. Ipsa ergo ossa ab episcopo cum honorabili processione. et ab ipsa cum multa deuotione et lacrimarum effusione suscepta sunt. Que peruersa ad dominum dixit. Gratias tibi ago domine quia in susceptione ossium viri mei dilecti tui me miseram consolatus es. Tu scis domine: quod licet ipsum te amantem multum amauerim tamen ob tui amoris eius presentiam carui. et in sancte terre tue subfidium destinavi. Et quod quis delectabile michi esset ad huc cum eo viuere tali conditione: ut cum ipso per totum mundum pauperum mendicare tamen te recte contra tuam voluntatem in vno crine ipsum non redimerem: nec ad vitam mortalem iterum reuocarem. ipsum autem

De sancta

et tue gratie recommendo. **S**erua ne fructum centesimū pderet qui pfectione euangelicā seruantibus darur q̄ de sinistra miserie ad dextrā glie transferūtur. religiosus habitū induit. vestes s̄s gr̄. scas hūiles z abiectas. p̄tinentiā post mortem viri perpetuā seruans. obedientiā p̄fectā custodiens. z voluntariā paup̄ratē amplectēs. Mēdicando quoq̄ ire hostiarim voluit: sed mḡr Conradus nō permisit. fuit aut̄ ei⁹ habitus tam despectus: vt deferrer palliū griseū p̄ano coloris alteri⁹. plongatū. manicas etiā tunice ruptas alterius coloris panno habuit emendatas. **P**ater vero suus rex vngarie audiens filiā suā ad tantā deuenisse inopiā. comitē quendā ad eam misit vt ipsas ad paternā limina reducere pcuraret. Qui videns eam tali habitu ornātā. cernensq̄ sedentē humiliter z filantē p̄e p̄fusione z admiratione exclamās dixit. Nunq̄ filia regis tam vili habitu induta apparuit: nec lanam aliq̄n filare visa fuit. Cū vero pro sua reductione vehementer institisset nullaten⁹ acq̄civit. cū paup̄ b⁹ malens in paup̄ertate degere q̄ diuitijs multis cū diuitib⁹ abū dare. Ut vero eius anim⁹ in deum totus trāsiret. z intenta eius deuotio nullū impedimentū h̄ret. rogauit dñm vt omnīū tēporaliū p̄emptū sibi infunderet. z filioz dilectionē a suo corde auelleret z p̄tra omnes p̄tuncias p̄emptū z p̄stantiā largiret. fusa vō orōne audiuit dñm sibi dicentē. Exaudita est oratio tua. Que dixit ancillis. Exaudiuit dñs vocem meam: q̄ z omnia t̄palia vt sterco ra reputo. z de filijs meis non plus q̄ de alijs p̄ximis curo. z mei p̄emptū z obprobria paruipendo. nichilq̄ aliud iam diligere video: nisi deum. Magister quoq̄ Conradus sepe sibi molesta z cōtraria imponebat. z quos amplius diligere videbatur ab ei⁹ p̄sortio sepabat adeo vt duas fideles ancillas z predilectas que a iuuetute sua secum fuerant enutrite ab ea remoueret. multis effl. s. lacrimis hinc z inde. Hec aut̄ faciebat vir sanct⁹ vt eius voluntatē frāgeret. z vt ipsa suū affectus ad deū totaliter erigeret: z ne aliqua de ancillis p̄stinam gloriā ad eius memoriā reuocaret. In his aut̄ omnib⁹ inueniebat z v̄t ad obedientiā z p̄stans ad patientiā vt per patientiā animā suā possideret. z per obedientiā victoria decoraretur. Dicebat quoq̄. Si p̄pter deum tantū timeo hominem mortalem: quantū timere debco iudicē celestem. Idco aut̄ mḡr cōrado pauperi z mēdico z nō alicui diuiti e p̄o obedientiā facere volui: vt omnē occasione t̄pale p̄solationis a me penitus

Elisabeth

abdicarem quadam v̄te: dum claustrum quarundam sanctimonialiū ab eis obnixē rogata intrasset: nō habita licentia a suo mḡro: fecit eam tam grauitē verberari: vt post tres hebdomodas in ea vestigia verberū apparerēt. Dicebat aut̄ suis ancillis se z illas p̄solans. Sicut gramē fluuiō inundante dep̄mim z decrescēte erigitur sic z nos aliqua afflictione adueniēte debemus per hūilitatē submitri. cessante vero ad deū p̄spiritualē letitiā eleuari. **T**anta se humilitate dep̄imebat: vt nullaten⁹ patere q̄ ancille eā dñam appellarēt. sed singulari tantū ad eam nūero loquerētur eomodo s̄z quo inferiorib⁹ loqui solem⁹. Scutellas insup̄ aliq̄s coquine vr̄silia lauabat. z ne ab ancillis p̄hiberet eas tūc ad loca alia trāsmittere dicebat etiā. Si vitam aliā magis despectā inuenissem: ipsam pot⁹ elegissem. **C**eterum vt cum maria optimā partē possideret: sedule p̄mptioni vacabat. In qua quidē p̄mptione specialē gr̄am habuit lacrimas infundere. celestes visiones crebro videre. z ad amorē dei alios inflammare. Nūquidē magis iocunda videbat. tūc iocūde deuotionis lacrimas emittebat. ita vt lachrime de vultu ei⁹ iocūdo tanq̄ de fonte serenissimo effluere viderētur vt sil̄ silens videret z gaudens. nunq̄ in deformitatē vel rugas vultū exfletu p̄uertēs. Dicebat em̄ de his qui vultū in fletu deformāt: vident quasi dñm deterrere. Dent em̄ dñō qd̄ h̄nt cū iocunditate z hilaritate. Visiones celestes in ipsa sui orōne z p̄mptione sepe videbat. Quadam vero die sacro quadragesimali tēpe in ecclesia existens sic ad altare oculis defixis intentā manebat ac si ibidem dei p̄ntiam miraret. vbi per magnū spaciū p̄solata diuina est reuelatione resecta. Deinde domū reuersa dū se p̄e debilitate in ancille gremiū appodiasset. z illa p̄ fenestrā oculos ad celū defixos attolleret. tanta hilaritate vultus eius pfundit vt etiā risus mirabilis seq̄retur. Que cū diu tam iocunda visione letificata fuisset subito in lacrimas est p̄uersa. Rursus oculos aperies pristina iocūditate p̄fruit. oculosq̄ claudēs pristinis lacrimis irrigat. Et sic vsq̄ ad completoriū talib⁹ est diuinis p̄solationib⁹ immorata. Cum vero diu tacens nullū verbū emisisset penitus tandem p̄umpens locuta est dicēs. Ira dñe tu vis esse mecū z ego tecū. z nunq̄ volo a te separi. Postmodū cum ab ancillis rogaret vt ad dei honorē z ipaz edificationē qd̄ viderit indicaret: illa ipsaz importunitate de uicra ait. Vidi celū apertū: z ibesum se ad me benignissime inclinā

De sancta

Elisabeth

tem. vultumq; ad me sincerissimū ostendentem. Ego vero de sua visione ineffabili iocunditate perfusa. de suo recessu remanebā multo merore deiecta. Qui mei misert⁹. iterū me sui vult⁹ oñsione letificans ait. Si tu vis esse mecū: et ego ero tecum. Cui ego rñdi. put me loquentē audistis. Cūq; rogaretur vt etiā visionē quā iuxta altare vidit exponeret. illa rñdit. Quae ibi vidi nō expedit enarrare. Ibi tñ ī gaudio mltō fui. et dei mirāda p̄spexi. **S**epe quoq; dū in orōne p̄sisteret. facies ei mirē splendebat. et in eius oculis instar solis radij prodibant. **S**epe autē eius oratio tanti feruoris inueniebā: vt etiā alios inflammaret. Iuuenē quoq; quendā sc̄lariter indutū ad se vocās ait. Uideris nimis dissolute viuere cū dēres creatori tuo seruire. Velles ne q̄ pro te deū orarem? Et ille. Uolo dñā et id vehemēter exposco. Cum igitur orationi se dedisset. et iuuenē s̄tr pro se orationi incumbere monuisset: iuuenis alta voce clamauit dicēs. Cessate dñā ab oratione. iam cessate. Sed cū illa iam attentius oraret. iuuenis altius clamans dixit. Cessate dñā: q̄ torus deficit et cōburo. Ipse enim tanto calore fuerat succensus. vt totus sudans et fumās corpus et brachia velut amens iactaret. adeo vt pleriq; accurrētes et ipm tenentes vestes ei p̄re nimio sudore madidas inuenirent. et estum eius manibus ferre nō possent ipso clamāte et dicēte. Torus ardeo et p̄sumor. Ut vero beata elisabeth orationē compleuit. iuuenis estuare cessauit. Qui rediēs ad seipsum. et diuina grā illustrat⁹ ordine fratrum minorū ingressus est. Illa autē inflāmatio sic ostensa. feruore orationū tuarū igneū demonstrabat: q̄ tam validus extitit q̄ etiā frigidū inflammauit. Sed ille carnalibus assuetus et sp̄ialib⁹ nondū idoneus talia cape nō valebat. **A**d summū vero cumulū p̄fectionis propter marie p̄replationis ocū nō deseruit marthe officii laboriosum sicut supra in sex operibus misericōdie est ostensus. Nichilomin⁹ tñ postq̄ religiosum habitū induit. sedule pietatis operibus deseruiuit. Nam cū pro dote sua duo milia marcharū recepisset. partē in paupes distribuit. et de reliquo in marpurg magnum hospitale p̄struxit. Propter qd̄ oēs eaz reputabāt d. si patricē et p̄disgam. et cuncti appellabāt eam insanam. Et q̄ omnes iniurias nouerat gaudenter accipe. improperabant ei q̄ nimis cito memoriam viri sui a corde abiecerat que taliter exultabat. Postq̄ autē hospitale p̄struxerat. seruiijs pauperū tanq̄ ancillā humilē mācipauit. Nam paupibus sollicita mini-

strabat: vt eos etiam balnearet. et in lectis collocans opiret: adeo vt ancillis gratulabūda diceret. Quā bñ nobiscū agis: q̄ dñm sic balneam⁹ et regimur. In ipso autē pauperū obsequio sic humilr se habuit q̄ puerulū quendā monoculū et scabie p̄sum vna nocte sex vicib⁹ p̄p̄ijs brachijs ad locuz necessitatis detulit. et pannos ipsius sedatos libenter lauit. Quandā etiam mulierē horribilr leprosam sepe abluens in lectulo collocauit. vlcera tergens et ligans. medicamēta adhibēs. vnguesq; p̄cidens. eius etiā pedib⁹ p̄strata corrigias calciamētoz solūēs. Ipsos autē infirmos ad p̄fessionē et cōmunicacionē inducēs verulam quandā penitus rennuentē verberē castigatā induxit. Cū vero a pauperū vacabat officio. filabat lanā de quodam monasterio sibi missam: et p̄eciū qd̄ inde accipiebat pauperibus diuidebat. **C**ū autē post multā paupertatē quingentas marchas p̄ dote sua recepras pauperib⁹ diuideret. et omnib⁹ ordinate locatis ipsa succincta transiens ministraret posita est lex vti quis in alioz pauperū p̄iudiciū locum mutaret vt iterū acciperet. capilloz suoz de truncationē aliquā sustineret. Et ecce quedā puella nomine radegundis que mira capilloz pulcritudine pollebat inde transitura aduenit. non ad elemosinā sed vt quandā sorore suā infirmā visitaret. Quae cū tanq̄ legis p̄uaricatrix ad beatā elisabeth adducta fuisset: eius capillos p̄tinus de truncari mādauit: ipsa flente et plurimū reluctāte. Cum vero quidā de astantib⁹ eam innocentē assererent. illa ait. Saltrē decetero nō poterit cū tāta capilloz ambitione ad chorēas accedere. nec cū illis vanitates aliquas exercere. Interrogata vero puella a beata elisabeth vtrū aliquū salubris vite propositū p̄cepisset. rñdit q̄ iam diu habitū religionis assumpsisset. nisi tanta fuisset in ea dilectio in capillis. Et illa. Carius est michi q̄ capillos p̄deris q̄ si filius meus fuisset in imperiū sublimatus. Continuo igitur puella habitū religionis induit. et in hospitali cū beata elisabeth degens laudabilem vitā duxit. **C**ū quedā paupcula filiaz peperisset. beata elisabeth filiā de sacro fonte leuauit. et noxē suā ses elisabeth eidē imposuit. et matri necessaria ministravit. ita vt de pellicio ancille sue manicas auferēs ad inuoluēdū puellā sibi tribueret. et calceos p̄p̄ios eidē donaret. Post tres autē septimanas m̄lier dimissa puella. latēter cū viro suo aufugit. Qd̄ cū sancte elisabeth nūciatum fuisset. in orationē se dedit. et vir et mulier vltra p̄gredi nō valentes ad ipsam coacti redierūt

z i

De sancta

Elisabeth

ab ea veniam postulantes. Quos ut iustum erat de ingratitude redarguēs eis puellā nutriendā tradidit. et de necessarijs eis prouidit. **K** Ap-
propinquāte vero tpe quo dñs dilectā suā de mū-
di erga saeculo vocare disposuit ut que p̄tēperat re-
gnū mortaliū. regnū perciperet angloꝝ. x̄ps sibi ap-
paruit dicēs. Veni dilecta mea in preparata tibi
eterna tabernacula. Dum igitur febre correpta de-
cūberet. et ad parietē faciē versam teneret. audita
est a circūstantibus dulcissimā pmere melodiam.
Que cū ab vna ancillā q̄dam hoc esset p̄cūta-
ta fuisset illa r̄ndit. Auicula que dā inter me et pa-
rietē se ponēs tam suauiter cecinit q̄ me ad canē-
dum silr̄ puocauit. In ipsa aut̄ sui egritudine sp̄-
bilaris exiit. et nunq̄ ab orōne cessauit. Ultima
vero die ante eius transitū dixit eis. Quid acture
essens si diabolus ad vos adueniret? Post paulu-
lum vero alta voce quasi diabolū licētians. fuge
tribus vicibus exclamauit. Deinde dixit. Ecce ap-
propinquat media nox in qua x̄ps nasci voluit et
in p̄scipio requieuit. **A**ppropinquāte vero ho-
ra huius transitus ait. Jam tps̄ instat in quo omni-
potēs deus eos qui amici sui sunt ad celestes nu-
ptias euocauit. Post paululū vero anno dñi. M.
ccxxvi. ad extremā horā veniēs dormiuit in pace.
Licer̄ aut̄ eius venerabile corpus inhumatū qua-
tuor dieb' iacuerit: nullus tñ fetor ex eo p̄dibat.
sed quidā odor aromaticus cunctos reficiēs exala-
bat. Tunc aut̄ vise sunt auicule multe sup̄ cacumē
ecclesie p̄gregare: quas nunq̄ aliquis pius vide-
rat: que tam suauī modulatione cantabāt. et tāta
varietate modos cantādi formabāt. ut cunctos in
admirationē adducerent. eo q̄ ei' exequias quo-
dammodo agere viderētur. Vultus aut̄ ibi fuit
clamor pauperū. multa deuotio ppl'oꝝ. ita ut aliq̄
capillos capitis detrūcarēt. aliq̄ piculas pannoz̄
inaderent. et hec p̄ summis reliquijs reseruarēt.
Eiūs aut̄ corpus in monumento est positū: qd̄
postmodū redundare oleo est repertū. Manife-
stum est igitur in ei' transitu quāte ipsa elizabeth
fuerit sanctitatis. et hoc quo ad auicule modula-
tionē et demonis expulsionē. Illā em̄ auiculā que
inter ipsam et parietē se posuit. et tam dulciter ce-
cinit q̄ etiā ipsam ad cantandū induxit. credim'̄
fuisse eius angelū q̄ fuerat ad eius custodiā depu-
tatus: qui eidē eternū gaudiū nūciauit. Sicut em̄
reprobis interdū ante suū transitū reuelat eterna
sui damnatio ad maiore sui p̄fusionē: sic electis in-
terdū reuelat eterna sui saluatio ad maiore sui cō-
solationē. Ille aut̄ cantus quē ipsa prulit fuit im-

mensum gaudiū qd̄ ex tali reuelatione p̄cepit. qd̄
quidē tam immensum extitit q̄ in corde totaliter
capi non potuit: sed se per suauitatis vocē manife-
stauit. Diabolus insuper si forte aliq̄ ius habeat
ad sanctos etiā moriētes accedit. Sed q̄ in beata
elizabeth nil iuris habuit: ideo turpiter licētians
aufugit. Per hoc igit̄ intelligi datur quāte fuerit
sanctitatis a qua et diabolus territus fugit. et cui
angelus eternū gaudiū nūciauit. **M**anifestū
est sc̄do quante fuerit mūdicie et puritatis. et hoc
quo ad odoris exalationē. Quia em̄ corpus eius
omni mūdicia et castitate in vita nituit: ideo in
morte odoris suauitate fragrauit. **M**anifestus
est tertio quante fuerit excellentia et dignitatis et
hoc quo ad auū iubilationē. Illas em̄ auēs q̄ in
cacumine ecclesie iubilātes et cantantes apparue-
runt credim'̄ fuisse angelos. qui a deo missi fuerūt
ut eius aiām in celum deferrēt et eius corpus cele-
stibus iubilationibus honorarēt. Sicut em̄ ad re-
probos morientes multitudo cōuenit demonū ut
eos terroribus cruciēt. et eoz̄ aiās ad tartara ra-
pian. sic ad electos decedētes multitudo confluit
angloꝝ ut eos p̄fouēt et eoz̄ animas ad celestia
regna p̄ducant. **M**anifestū est quarto quāte fue-
rit misericōdie et pietatis. et hoc quo ad olei emanatio-
nem. De eius em̄ corpe oleus emanauit. q̄ in vita
misericōdie opibus tota redūdauit. Quātis pie-
tatis viscerib' eius nūc affluit sp̄s. cuius p̄fundi
oleo inuentū est in puluere iacens corpus. **M**a-
nifestū est quinto quāte sit apud deū potestatis et
meriti. et hoc multiplici miraculoꝝ operatione.
Postq̄ em̄ de corpe transiit deus eam multiplici
miraculoꝝ gloria illustrauit: quoz̄ quedā inferius
sunt posita. multa vō breuitatis gr̄a intermissa.
In partibus siquē saxonie in monasterio
quodam biledē. diocesis monachus quidam ordi-
nis cister. beinric' nomie tāta fuit infirmitate de-
pressus. et grauib' doloribus circūdat' ut oēs ad
cōpassionē induceret. et clamoribus inquietaret.
Quadā igitur nocte apparuit sibi quedā venerā-
bilis dñia vestib' albis amicta que eū admonuit
ut si sanitatē recipere cupet beate elizabeth se deuo-
ueret. Sequēti nocte filia persuadens apparuit.
Ille aut̄ eū abbas et prior deessent: de p̄silio supe-
rioris votū emisit. Tercia nocte eidē apparens:
signū crucis sup̄ eum edidit. et ille p̄tinuo sanitatē
recepit. Cum aut̄ abbas et prior redeūtes hec au-
dissent: mirari quidē de ei' sanitate ceperūt: sed
de voti adimplitiōe plurimū dubitarūt. cū nulli
monacho liceat aliqua vota emittere. nec se ad

De sancta

talía obligare. Adiecit quoq; prior monachos sepe ad bñdi illicita sub specie boni demonū apparitione deludi. et ideo esset illi monacho psulendū vt mentē suā instabilē p̄fessione firmaret. Sequēti igit nocte eadē p̄sona q̄ prius sibi apparēs dixit Infirm⁹ sp̄ eris: donec impleas qd̄ vouisti. Statim ergo eadem infirmitas ipsius arripuit: et eisdē doloribus torqueri cepit. Qd̄ cū abbas audisset. ipsum statim licentiauit. et ceram pro imagine faciēda dari p̄cepit. Qui mox sanitate recepta. voto suū adimplere studuit et illi infirmitatis nichil postmodū passus fuit. **P**uella quēdā noīe benigna magūtinensis dioecesis: cū ab ancilla porū petisset illa cōmota potum porrexit dicēs. Accipe et diabolū bibe. Usumq; est puelle vt ardēs ticio p̄ ei⁹ guttur descēderet. adeo vt se in collo parti clamarēt. Continuo igitur venter ei⁹ instar vris intumuit. et quidā in ei⁹ ventre p̄singula mēbra discernerē visum est. Illa vō gemit⁹ miserabiles faciens. et voces insanas emittēs obsessa a demone fore credebatur. In statu vrotali p̄biennū māsit. Deducita igit ad tumulū sancte elizabeth. et ibidē pro ea voto emissio. dum sup̄ tumbā posita fuisset. velut exanimis ibidē apparuit. sed dum modicū panis ad manducandū et aquā bñdictā ad bibendū dum sup̄ eandē tumbam eidē obrulissent. mox cunctis stupeñtib⁹ et mirantibus sanata surrexit. **U**ir quidā de dioecesi traiectēsi gederic⁹ nomine: cum vna manu p̄tract⁹ eius vsū penit⁹ amisisset. et sepulcrū beate elizabeth bis v̄isitans curatio nē in minime recepisset. tercio illic cum vxore sua cum multa deuotione accessit. Quo dū tenderet. senem quēdā reuerēdi aspectus habuit obuiū. Qui ab eo salutat⁹. et vnde venisset requisit. dixit se de marpurg vbi corpus sancte elizabeth requiescat venire. vbi deus multa miracula opatur. Cum aut̄ vir suam infirmitatē exposuisset eidem ille manu eleuata eū benedixit dicēs. Secur⁹ p̄ge: q; sanitatē recipies. dummodo manū infirmā ad caput sepulcri in quadā fouea ibi facta sub lapide miseris. Quā quāto p̄fundi immiseris tanto citi⁹ sanitatē obtinebis. Tūc aut̄ sanctū nicolaū in memoria habeas: qui sancte elizabeth tanq; comes et soci⁹ in suis miraculis cooperatur ibidē. Adiecit etiā stultos esse qui proiectis oblationib⁹ statim discedūt cum sanctis placeat vt cū p̄seuerātia eoz suffragia postulent. Moxq; senex ab eis disparuit: nec vltra ipm̄ videre potuerūt. Sup̄ quo plurimū admirati p̄gebant. plenā sanitatis recuperāde fiduciā obtinētēs. **U**ir igit iuxta senis cō-

Elisabeth

siliū manū sub lapide monumenti posuit. et ipsam p̄tinuo retraxit oīno sanatā. **Q**uidā de dioecesi coloniensis hermānus nomine. dum in carcere a iudice teneret: ad deum se totalit̄ p̄tulit. et beatā elizabeth et maḡm cōradum in sui adiutoriū deuotione qua poterat inuocabat. Sequēti autem nocte ambo insimul cū multo lumine sibi apparuerunt. multiplex cū psolantes. Tandē sententia in eum data suspēditur. et ad spaciū vniuersitatis theutonici in patibulo detinet. Iudex aut̄ p̄cessit parētibus vt ipsum deponerēt. et in tumulo sepelirent. P̄parata igitur fouea cū esset depositus pater et patru⁹ ceperunt pro mortuo beate elizabeth patrocinia inuocare. Et ecce mirantib⁹ et stupeñtib⁹ vniuersis qui fuerat mortu⁹ surrexit viuus. **S**colaris quidā de dioecesi magūtinensi ouitar dus nomine. dū piscationi min⁹ caurus insisteret. in flumen lapsus cecidit. Magno aut̄ ipis spacio interiecto dum ei⁹ corpus esset extractū adeo sine sensu et motu rigidū est repertū q̄ nullo in eo signo vite inuēro. vere mortu⁹ ab oibus est iudicatus. Tūc beate elizabeth implozātur merita. et cūctis videntibus et admirantibus sibi restituitur sal⁹ et vita. **I**uuenis quidā tres annos et dimidium hīs de dioecesi magūtinensi. bugolun⁹ nomine dum sp̄m̄ emisisset. et corpus ei⁹ p̄ spaciū quatuor militarioz teutonicoz rigidū et exanime iacuisset. mater ad inuocandā sanctā elizabeth tota deuotione se p̄tulit. et puerum viuum et sanum recepit. **P**uer quidā quatuor annoz dū in puteū cecidisset. casu quidē veniēs aquā haurire. ania duerit puerū submersum int⁹ iacere. Quē postq; cum difficultate extraxit: ipm̄ mortuū deprehendit. Cui⁹ quidē mortis erāt indicia. ipis diuturnitas. corporis rigiditas. oris et oculoꝝ horribilis ap̄ro. denigratio cutis. venteris inflatio. et omnimoda sensus et motus priuatio. Pro ipso igitur suicitādo. ad beatam elizabeth votum emittitur. et p̄tinuo vite pristina restauratur. **Q**uedam etiam puella in flumine submersa. dum fuisset extracta. beate elizabeth meritis. p̄tinuo est vite restituta. **U**ir quidam nomine fredericus de dioecesi magūtinensi. in arte natandi valde peritus. dum se in quadā aqua balnearēt. et pauperē quēdā per beatā elizabeth illuminatū deridēs. in ei⁹ faciē aquam cōtempnibiliter spargeret. ille puocat⁹ dixit. Dñā illa sancta quē michi grām p̄stitit: de te me vindicet. ita vt hinc nō ex eas nisi mortu⁹ et submersus. Ille aut̄ imprecationem pauperis parupēdens. et in aquā lasciuē se immittēs. vixit⁹ penitus destituit⁹.

De sancta

Elisabeth

se iunare non potuit: sed in profundū quasi lapis descēdit. Post multū vero tps requisit⁹. de aqua mortuus est delatus. Cūq; magn⁹ plāctus fieret super eum quidā ei⁹ propinqui ceperūt pro eo ad beatā elizabeth votū facere. ⁊ ei⁹ suffragia deuotissime implorare. Statim igitur in eū spūs redijt ⁊ uiuus ⁊ san⁹ surrexit. **Q**uidā nomine iobes de diocesi maguntinē. cum quodam fure innocēter deprehensus. ⁊ suspēdio cū ipso adiudicatus: cunctos rogauit vt beatā elizabeth orarēt. vt se cundū sua merita iuuaretur. Cum chier suspēsus audiuit vocē sup se dicentē. Confide ⁊ in sanctam elizabeth fiduciam habe. ⁊ liberaberis. Statimq; alio remanēte ipso fune fracto de loco alto grauissimē cecidit. nullam tū lesionē incurrit. licet noua qua indur⁹ erat camisia rumpetur. Qui exhilaratus ait. Sancta elizabeth tu me liberaisti. ⁊ in stratum molle me cadere fecisti. Cum eim aliqui dice⁹ rēt ipm iterū suspēdendū. iudex ait. Quē de⁹ liberauit. denuo suspēdi nō pmittā. **T**onnerus quidam fuit in quodam monasterio dioecesis maguntinensis volemarus nomine ad modū religiosus q̄ carnē suā sic afflixit vt circa annos viginti loncā ad carnē portaret. ⁊ inter lapides ⁊ ligna iaceret. Hui⁹ manū dum in molēdino esset lapis molaris casu apprehensam sic peritit vt carnē ab vtraq; parte euelleret. ossa ⁊ nervos contereret. ita vt in quodā mortario p̄rita quodāmodo videret. Qui tanto doloris aculeo vigebarur vt rogaret q̄ manus. sibi p̄cideret. Cum igitur beatā elizabeth crebro in sui auxiliū inuocaret q̄ etiā in vita sua sibi familiaris extiterat. quadā nocte sibi apparuit dicens. Vis sanus fieri? Qui cū r̄nderet. libēter. illa manū apprehēdens nervos sanauit. ossa integrauit: ⁊ carnē ab vtraq; p̄te restituit. ⁊ pristinae sanitati donauit. Mane aut factō p̄fecte sanatū se regit ⁊ toti p̄ctū ipsam manum cunctis stupētib⁹ sanāram ostendit. **Q**uidā puer quinquēnis discretus noīe maguntinē. d. oecsis. cum cec⁹ natus esset. meritis beate elizabeth lumen recepit. Pellis siquē integra sine pilis palpebrarū vel aliqua pellis diuisione oculi sup̄inducta fuerat. adeo vt totalr oculos regeret. nec substātie oculorū vllum indicū appareret. Mater igitur ei⁹ ad sepulcrum beate elizabeth ipsum duces. de terra sepulcri oculos ei⁹ liminit. ⁊ sup eū beate elizabeth merita inuocauit. Et ecce pellis integra per medius scinditur. ⁊ eius oculi paruissimi turbulenti ⁊ sanguinolēti vidētur. Sicq; puer beate elizabeth meritis suffragiib⁹ visus bñficio est port⁹. Puella

quedam eiusdem dioecesis. beatrix nomine cū diu magnis ⁊ diuersis fuisset infirmarib⁹ molestata. tandē gibbo in dorso ⁊ struma in pectore exarscētib⁹. sic ⁊ toto corpore incuruata vt nulla se rōne erigeret sed manibus sup genua positis corp⁹ suum taliter sustentaret. Cum igitur mater in quadam sporta eam ad tumulū sancte elizabeth deportass⁹ ⁊ per decē diēs cōmorātes ibidē nullū poruissent sanitatis remediū inuenire. irata mater ei⁹ p̄tra beatam elizabeth murmurauit dicēs. Omnib⁹ beneficis impendis: ⁊ me miserā non exaudis. Reuertens igitur oēs quos potero a visitatione tui auertere p̄curabo. Cū igitur irata recederet. ⁊ tāmiliare ⁊ dimidiū pegisset. ⁊ ei⁹ filia dolorib⁹ cruciata lugeret tandē ipsa puella obdormiēs vidit quadā pulcherrimā dñam cū facie refulgenti. quī corpus ei⁹ in dorso ⁊ pectore lucēs dixit ei. Surge ⁊ ambula. Enigilans puella. ⁊ se ab oī deformitate ⁊ curuitate p̄ctus sanā inuicēs. visitōnē matri retulit ⁊ gaudiū ⁊ letitiam generauit. Redētes igit ad sepulcrū sancte elizabeth. deo ⁊ sibi grās egerūt. ⁊ ibidem sportā in qua puella portata fuerat dimiserūt. **M**ulier quedā gertrudis noīe eiusdem dioecesis p̄ multos ānos vtrōq; crude p̄tracta ⁊ toto corpore curua in somnijs admonebatur: vt ad sanctū nicolaū p̄ficēs ei⁹ debeat merita implorare. Quē ad quadā eccliam sancti nicolai portari se fecit. ⁊ in vno cruce sanitatē inuenit. Tandē ad sepulcrū beate elizabeth p̄ducta. et sup ei⁹ tumulū posita. grauissimis dolorib⁹ stimulara. ⁊ velut amēs effecta. sana ⁊ inolumis exurrexit. **M**ulier quedā sanctrudis noīe eiusdem dioecesis cū p̄annū integrū penit⁹ ceca mansisset ⁊ aliorū sp̄ auxilio duceret. ad rogandū sanctā elizabeth tota deuotiōe se p̄tulit. ⁊ amissum lūmē recepit. **C**ir quidā beatrix maguntinē. dioecsis. cum lumine oclorū penit⁹ esset puuatus. sepulcrū scēte elizabeth visitās: plene curationis bñficiū reportauit. Postmodū vō idē vir fluxu sanguinis adeo est grauat⁹ vt moritur⁹ a familia crederet. Accipiens vero de terra sepulcri sancte elizabeth ⁊ ipsam p̄ficēs aqua cōmiscuit. ⁊ bibēs plenā sanitatem recepit. **P**uella quedā metildis noīe treuerenē. dioecsis dum visu ⁊ auditu priuata esset. ⁊ loquēdi ⁊ ambulandi p̄rentiā amississet. p̄ suos ⁊ mater ad beatā elizabeth eam deuocuit. ⁊ p̄fecte sanata: deū ⁊ elizabeth laudātes magnalia recepit. **M**ulier q̄dā noīe beledigis treuerenē. dioecsis. cū p̄ annū ceca penit⁹ extitisset. ⁊ p̄ sua curationē beate elizabeth merita inuocass⁹: ad tumū

De sancta

Cecilia

lum eius duci se faciens vni⁹ oculi lumen recepit
 Que ad ppria reuerfa in alio grauiter torqri se
 sensit. Cū vero iterū ei⁹ merita implozasset. appa
 ruit ei dicēs. Accedēs ad altare fac cū corpali tu
 os oculos vtilari. z sic recipies sanitatē. Que cū
 iussa cōpleuisset sanitatē recepit. **C**ur qdā the
 odo:us nomine maguntin. diocesis. in genibus z
 crurib⁹ diu grauissime infirmat⁹. ita vt nō posset
 peigere nisi ab alijs portaretur. vorum fecit q se
 pulcrū sancte elizabeth cū oblationibus visitaret
 Et cum locus eius a tumulo tm̄ per decem milia
 ria distaret. vit in octo dieb⁹ potuit puenire. Cus
 vero ibidem per quatuor septimanas mansisset. z
 nullū remediū impetraffer. domū redibat. Cūq
 in loco quodā iuxta alū infirmū decumbēs quie
 sceret. vidit in somnis quēndā ad se venientē z a
 qua totalr perfunderē. Qui euigilans. ptra so
 cium iratus ait. Quare me aqua totalr pfudisti?
 Qui ait. Ego te nō pfudi. Sed credo q illa pfusio
 erit tibi causa salutis. Ille igitur surgens. z se sa
 natum totalr inueniēs. baculos sup humerū po
 suit. z ad tumulū sancte elizabeth rediens. z grās
 agens letus adpropria remeauit.

De sancta cecilia. drv. A

Cecilia quasi celi lilia. vel cecis via. veta
 celo z lia. Uel cecilia quasi cecitate carēs
 Uel hō a celo z leos qd est ppl's. fuit em̄
 celeste liliū per virginitaris pudorē. Uel dī liliū.
 qz habuit candorē mūdicie. virozem pfaētie. odo
 rem bone fame. fuit z cecis via per exēpli infoz

mationem. celum per iugem ptemplationem. lia
 per assiduā operationē. Uel dī celū: qz sicut dicit
 ysidorus. celum pfi volubile. rotundū z ardens
 esse dixerūt. sic z ipsa fuit volubilis p operationē
 sollicitā. rotūda per perseuerantiā. ardens pcha
 ritatē succensam. fuit etiā cecitate carēs pcr sapi
 entie splendorē. fuit z celū ppli: qz in ipsa tanq
 in celo spūali ppl's ad imitandū inuictur solem.
 lunam z stellas. id est. sapiētie ppicacitatē. fidei
 magnanimitatē. z virtutū varietatē.

Cecilia virgo pclarissima ex nobili roma
 noz genere exorta. z ab ipsis cunabulis
 in fide christi nutrita. absconditū semper
 euangelū xp̄i gerebat in pectore. z nō dieb⁹ neq
 noctib⁹ colloquijs diuis z orōne cessabat. suāq
 virginitarē pseruari a dño exorabat. Cum autem
 cuidā iuueni nomine valeriano desponsata fuisset
 z dies nuptiaz instituta esset. illa subrus ad car
 nem cilicio erat induta. z desup deauratis vesti
 bus tegebatur. Et cantātib⁹ organis: illa in cor
 de soli dño decārabat dicēs. fiat dñe cor meum z
 corpus meū immaculatū: vt non pfundat. Et bi
 duanis ac triduanis ieiunijs orans cōmendabat
 dño qd timebat. Venit autē nox in qua suscepit
 vna cū sponso suo cubiculi secreta silencia. Et ita
 eum alloquitur. O dulcissime atqz amātissime iu
 uenis. est mysteriū qd tibi pfitear. si modo tu iura
 tus asseras tota te illud obseruātia custodire. Ju
 rar valerianus se illud nulla necessitate detegere
 nulla pdere ratione. Tūc illa ait. Angelū dei ha
 beo amatozē qui nimio zelo custodit corpus meū.
 Sic si leuiter senserit q tu me polluto amore con
 tingas. statim feriet te. z amittes florē tue gra
 tissime iuuetutis. Si autē cognouerit q me sine
 ro amore diligas. ita quoqz diligit te sicut me. et
 oñdet tibi gloriam suam. Tūc valerian⁹ nutu dei
 correctus ait. Si vis vt credā tibi: ipm angelum
 michi ostēde. z si vere probauero q angel⁹ sit fa
 ciam qd hortaris. Si autē virū alium diligis. te z
 illum gladio feriā. Cui cecilia dixit. Si in deū ve
 rum credideris. z te baptisari pmiseris ipsum vi
 dere valebis. Uade igitur in terciū miliariū ab
 vrbē via q p̄ nūcupatur. z paupib⁹ quos illic
 inuenies dices. Cecilia me misit ad vos vt osten
 datis michi sanctū senē vibanū: qm̄ ad ipsum ha
 beo secreta mādata que perferā. Hunc dū tu vide
 ris: indica ei oīa verba mea. z postq ab eo puri
 ficatus fueris z redieris angelum ipsum videbis.
 Tūc valerian⁹ p̄xit. z scdm̄ signa que acceperat
 sanctū vibanū ep̄m̄ intra sepulcra martirū latitā

z iij

De sancta

rem inuenit. Cuius ei omnia verba cecilie dixisset ille manus ad celum pandens cum lacrimis ait. Domine ihesu christe seminato: casti filij. suscipe seminum fructus que in cecilia seminasti. Domine ihesu christe pastor bone. cecilia famula tua quasi apis tibi argumetosa deseruit. Nam sponsus quem quasi leonem ferocem accepit ad te quasi agnum mansuetissimum destinauit. Et ecce subito apparuit senex quidam mucis vestibus indutus: tenens librum aureis litteris scriptum. Quem videns valerianus pro nimio timore quasi mortuum cecidit. et a senex leuatus sic legit. Unus deus. vna fides. vnum baptisma. vnum deus et pater omnium: qui super omnes. et pater omnia. et in omnibus nobis. Cuius hec legisset. dixit ei senex. Credis ita esse an adhuc dubitas? Tunc exclamauit dicens. Non est aliud quod verius credi possit sub celo. Statimque illo disparere valerianus a sancto urbano baptisma suscepit. Et rediens cecilia cum angelo loquentem in cubiculo inuenit. Angelus autem duas coronas ex rosas et liliis in manu habebat. et vnam cecilie et alteram valeriano tradidit dicens. Istas coronas immaculato corde et mundo corpore custodite: quia de paradiso dei eas ad vos attuli. nec vnum marcescent. nec odorem amittent. nec ab alijs nisi quibus castitas placuerit videri poterunt Tu autem valeriane quoniam filio credidisti pete quodcumque volueris. et sequaris. Cui valerianus. Nichil michi in vita exiit dulcius quam vnicuius fratris mei affectus. Peto igitur verum et veritatem ipse mecum agnoscat. Cui angelus. Placet domino petitio tua. et ambo cum palma martirij ad dominum venietis.

Post hec ingressus tiburcius frater valeriani cum nimium rosas sensisset odorem dixit. Viri: hoc tempore rosas hic odor et lilioz vnde respiret. Nam si ipsas rosas vel lilia in manibus meis tenerem: nec sic poteram odorem amara tantum michi suauitatis infundere. Confiteor vobis ita sum refectus: ut putem me totum subito immutatum. Cui valerianus. Coronas habemus quas tui oculi videre non preualent. floreo colore et nullo cadore vernantes. et sicut me interpellante odorem sensisti. sic et si credideris videre valebis. Cui tiburcius. In somnis hoc audio an in veritate ista tu loquaris valeriane? Cui valerianus. In somnis vsque modo fui: et iam nunc in veritate manem. Ad quem tiburcius. Quis hoc nosti? Et valerianus. Angelus domini me docuit quem tu videre poteris si tu purificatus fueris. et omnibus ydolis abrenunciaueris.

Huius miraculo de coronis rosarum ambrosio. testis in prefatione sic dicens. Sancta cecilia celesti dono repleta ut martirij palmam assumeret. ipsum mundum et cum thalamis execrata. Testis est

Cecilia

valeriani iugis et tiburcij puocato pfectio quos domine angelica manu oderiferis floribus coronasti. Quos virgo duxit ad gloriam. mundus agnouit. quantum valeat deuotio castitatis. Hec ambrosius.

Tunc cecilia euidenter ostendit ei omnia ydola esse insensibilia et muta. ita ut tiburcius ruderet accideret. Qui ista non credit pecus est. Tunc cecilia osculans pectus eius dixit. Hodie te farcor: meum esse cognatum. Sicut enim amor dei fratrem tuum michi coniugem fecit. ita te michi cognatum preptus faciet ydolorum. Adde igitur cum fratre tuo ut purificationem accipias. et angelicos vultus videre valeas. Dixitque tiburcius fratri suo. Obsecro te frater ut michi dicas ad quem me ducitur es? Cui valerianus. Ad urbanum episcopum. Cui tiburcius. De illo urbano dicitur qui rotens damnat est. et adhuc in lateribus commoratur. Dic si inuentus fuerit cremabitur. et nos in illius flammis pariter inuoluemur. et dum querimus diuinitatem latentem in celis. incurramus furorē exurentem in terris. Cui cecilia. Si hec sola esset vita iuste hanc perdere timerem. Est autem alia melior que nunquam amittitur quam nobis dei filius enarrauit. Omnia enim que facta sunt filius ex patre genuit perdidit. Uniuersa autem que perdit sunt ex parte. precedens spiritus animauit. Sic igitur filius dei in mundum veniens verbis et miraculis aliam vitam esse nobis monstrauit. Cui tiburcius. Certe vnum deum esse asseris. et quod nunc tres esse testaris? Respondit cecilia. Sicut in vna hominis sapientia sunt tria. scilicet ingenium. memoria et intellectus sic et in vna diuinitatis essentia tres persone esse possunt. Tunc cepit ei de aduentu filij dei et passione predicare. et multas pergruitates ipsius passionis ostendere. Nam ideo inquit filius dei est tentus: ut genus humanum dimittat peccato detentum. Benedictus maledicatur. ut homo maledictus ab illusionem demonum liberetur. Spicam coronam accepit in capite: ut a nobis sententiam auferat capitalem. Sed suscepit amarum: ut sanaret hominis dulcem gustum. Expoliatus: ut parentum nostrorum nuditatem aperiat. In ligno suspensus dicitur: ut lignum purificationem tollat. Tunc tiburcius fratri suo dixit. Miserere mei. et perduc me ad hostem dei ut purificationem accipiam. Ductus igitur et purificatus: angelos dei sepe videbat. et omnia que postulabat prius obtinebat.

Ualerianus igitur et tiburcius elemosinis insistebat. et sanctorum corpora quos almachi prefectus occidebat sepulture tradebat. Quos almachi ad se vocans. cur pro suis sceleribus damnatos sepeliret inquisiuit. Cui tiburcius. Utinam illoz serui essemus quos tu dam-

De sancta

Cecilia

atos appellas. Qui p̄tēpserūt illud qđ videtur esse ⁊ non est. ⁊ inuenerūt illud qđ non videt esse ⁊ est. Cui p̄fectus. Quid naz est illud? Et tiburci? Qđ videt esse ⁊ nō est. est om̄e qđ in hoc mūdo est qđ hominē ad nō esse p̄ducit. Qđ vero nō videtur esse ⁊ est. est vira iustoz ⁊ pena maloz. Cui p̄fectus. Non puto qđ mente tua loquaris. Tūc iuberet astare valerianū dicens ei. Qm̄ nō est sani capitis frater tuus. tu saltē poteris sapiēter dare rē sponsum. Constat plurimū vos errare qđ gaudia respicitis. ⁊ oīa inimica gaudijs affectatis. Tunc valerian⁹ se vidisse ait glaciali tpe ociosos iocantes. ⁊ oparios agricolos deridentes. Sed est uo tpe dum aduenissent gloriosi fructus laboz. gaudentibus illis qđ putabātur vani ceperūt flere qui videbātur vrbani. Sic ⁊ nos nūc quidē sustinem⁹ ignominia ⁊ laborē. in futuro autē recipiem⁹ gloria ⁊ eternā mercedē. Vos autē nunc trāsitorū habetis gaudiū. in futuro autē inuenietis eternū luctum. Cui p̄fect⁹. Ergo nos inuictissimi principes eternū habebim⁹ luctū. ⁊ vos p̄sonē vilissime p̄petuū possidebitis gaudiū? Cui valerian⁹. Hominationes estis non principes. tpe nostro nati citius moriuntur. ⁊ decorationē plus omnibus redduntur. Dixit autē p̄fect⁹. Quid verboz circuitu immoramur? Offerte dijs libamīa ⁊ illes abscedite. Sācti r̄nderunt. Nos deo vero quotidie sacrificiū exhibemus. Quib⁹ p̄fectus. Qđ est nomen eius? Cui valerian⁹. Nomē ei⁹ inuenire nō poteris etiā si pennis volaueris. P̄fect⁹ dixit. Ergo iupiter nomē dei nō est? Cui valerian⁹. Nomē homicide ⁊ stupratoris est. Ad quem almachi⁹. Ergo totus mūdus errat. ⁊ tu cū fratre tuo verum deū nosti? Valerianus r̄ndit. Nos soli nō sum⁹: sed innumērabilis multitudo hanc sanctitatē recepit. Tradūtur igitur sancti in custodiā maximi. Quibus ille ait. O iuuetutis flos purpureus. o german⁹ fraternitatis affect⁹: quō ad mortē quasi ad epulas festinatis? Cui valerianus ait. qđ si crediturum se promitteret. gloriā tunc ipse animaz coz post mortem videret. Et maximus. Fulminib⁹ igneis p̄sumar. si non illū solū deū p̄starear quē adoratis: si p̄tingat qđ dicitis. Ipse igitur maxim⁹ ⁊ omnis eius familia ac vniuersi carnifices crediderunt. ⁊ ab vrbano qđ illuc occulte venit. baptisma susceperunt. **E**rgo dum aurore nocti finē daret. cecilia exclamauit dicēs. Eya milites xp̄i: abijcite opera tenebray ⁊ induimini arma lucis. Quarto igitur militario ab vrbē sancti ad statuā iouis ducuntur. Et dum sacrificare nollent: pariter decol-

lantur. Tunc maximus cum iuramēto asseruit se in hora passionis eoz. angelos vidisse fulgentes. ⁊ anias eoz quasi virgines de thalamo exeūtes. quas in gremio suo in celū angeli detulerūt. Almachius vero audiēs maximū xp̄ianū effectū eū plūbatis tandem cedi fecit quousq; sp̄m excussit. Cui⁹ corpus sancta cecilia iuxta valerianū ⁊ tiburcum sepeluit. Tunc almachi⁹ facultates amboz cepit inquirere. ⁊ ceciliā tanq̄ valerianū p̄iugem coram se fecit astare. Iussitq; vt ydolis immolaret. aut sententiā mortis incurreret. Cum autē ad hoc ab apparitorib⁹ vigeretur. ⁊ illi vehementer flierēt. eo qđ puella tam decora ⁊ nobilis vltro se morti traderet. dixit ad eos. Hoc boni iuuenes nō est iuuentūte p̄dere s; mutare. dare lutū ⁊ accipere aurū. dare vile habitaculū ⁊ accipere p̄ciosus. dare breuē angulū ⁊ accipere forū p̄tuidū. Si quis pro nūmo solidos daret: nome veloci⁹ festinaretis? Deus autē qđ accepit simplū: reddet centuplū. Creditis bis que dico? Et illi. Credim⁹ xp̄m verū esse deum qui talem possidet famulā. Uo: ato igitur vrbano ep̄o. quadringenti ⁊ ampl⁹ baptisati sunt. Tūc almachi⁹ sanctā ceciliā ad se vocās ait. Cui⁹ p̄ditionis es? Et illa. Ingenua sum ⁊ nobil. Cui almachi⁹. Ego te de religione interrogo. Et cecilia. Interrogatio tua stultū sumit incitū qđ duas r̄siones vna putat inquisitione p̄cludi. Cui almachi⁹. Unde tibi tanta p̄sumptio r̄ndendi? At illa. De p̄scientia bona. ⁊ fide nō ficta. Cui almachi⁹. Ignoras cui⁹ p̄tatis sum. At illa. Prās vestra est quasi vter v̄tro repletus quem si acus pupugerit: omnis protin⁹ rigo: palleat. ⁊ qđ in se rigidum h̄re cernitur incuruatur. Cui almachi⁹. Ab iniurijs cepisti. ⁊ in iniurijs p̄seueras. Cecilia r̄ndit. Iniuria non dicitur nisi qđ verbis fallentib⁹ irrogatur. Unde aut iniuriā doce si falsa locuta sum. aut teipsum corripe calumniam inferentem. Sed nos scientes sanctum dei nomen. oīno negare nō possum⁹. Melius est em̄ feliciter mori qđ infeliciter viuere. Cui almachi⁹. Ut qđ cum tanta supbia loqueris. Et illa. Non est superbia sed p̄stantia. Cui almachi⁹. Infelix: ignoras qđ viuificādi ⁊ mortificādi michi est tradita prās. Et illa. Contra veritatē publicā probo te nūc esse mentitū. Vitam em̄ viuētibus tollere potes. mortis autē dare nō potes. Es igitur minister mortis: nō vite. Cui almachi⁹. Jam depone amentia: ⁊ sacrificia dijs. Cui cecilia. Nescio vbi oculos amiseris. Nam quos tu deos dicis: omnes nos saxa esse videntur. Adite igitur manum: ⁊ tangendo

De sancto

discere quod oculis non vales videre. Tunc iratus almachius iussit eam ad domum suam reduci. ibique tota die et nocte iussit eam in bulliere balneo cremari. Que quasi in loco frigido mansit. nec modicum saltem sudoris pensit. Quod cum audisset almachius iussit eam in ipso balneo decollari. Quam spiculator tribus ictibus in collo percussit: sed tamen caput eius amputare non potuit. Et quod decretum erat ne quarta percussione decollandus acciperet: eam semivivam cruentus carnifex de reliquit. Per triduum autem supervivens omnia que habebat pauperibus tradidit. et omnes quos ad fidem pertraxerat vrbano episcopo commendavit dicens. Triduanas michi inducias postulavi. ut vos tue beatitudini commendarem. et hanc domum meam in ecclesiam consecrarem. Sanctus autem vrbano corpus eius inter episcopos sepeliuit. et domum suam in ecclesiam ut rogauerat consecravit. Passa est autem circa annos domini. ccc. xliij. tempore alexandri imperatoris. Alibi autem legitur quod passa sit tempore marci aurelij qui imperavit circa annos domini. ccc. x.

De sancto clemente. clxvi. A

Clemens dicitur a cleos quod est gloria et mens quasi gloriosa mens. Habet enim gloriosam mentem. sed purgatam ab omni sordibus ornatam omni virtute. et decoratam nunc omni felicitate que felicitas persistit in hoc sicut dicit augustinus. in libro de trinitate. quod ibi esse nostrum non habebit mortem. nosse nostrum non habebit errorem. amare nostrum non habebit offensionem. Vel dicitur a clemencia quod clemens et misericors valde fuit. Vel sicut dicitur

Clemente

in glosario. Clemens dicitur dulcis. iustus. maturus. pius. Iustus in actione. dulcis in sermone. maturus in conversatione. pius in intentione. Eius vitam ipse in suo itinerario inseruit. maxime usque in illum locum in quo qualiter beato petro in pontificatu successit ostenditur. Cetera ex eius gestis que communiter habentur sumuntur.

Clemens episcopus ex nobili romano. profapia ortus est. Pater eius faustianus. mater vero eius macidiana nuncupata est. Habuitque duos fratres quorum unus fustinus alter faustus dicebatur. Cumque macidiana mater eius mira corporis pulcritudine polleret. frater viri sui libidinoso amore in eam vehementer exarsit. Cum autem eam quotidie molestarer. et ipsa sibi nullatenus assentire vellet. viros suo hoc reuelare timeret. ne inter duos fratres inimicitias suscitaret. cogitavit per aliquod tempus se a patria absentare: donec illicitus amor quietesceret. quem aspectus sue presentie inflammaret. ut autem hoc a viro suo obtinere valeret. somnium calidissime pinguet. quod in hunc modum viro suo retulit dicens. Ecce quidam michi per visum apparuit: michi precipiens ut festinus cum duobus geminis scilicet faustiano et fausto ex urbe discederem: et tamdiu abessem: donec ipse michi reditum impetraret. Quod si non facerem simul cum omnibus liberis interire. Quod vir audiens vehementer expavit. ac uxorem cum duobus liberis et familia multa athenis misit ut ibi maneret et filios faceret erudiri. Mox autem filium scilicet clementem cum esset annorum quinque sibi pater in solacium retinuit. Cum autem mater cum filijs nauigaret. nocte quadam navis naufragium pertulit. et mater sine filijs a fluctibus eiecta super quoddam saxum euasit. Que duos natos perisse desperans pro nimio dolore in maris fundum se precipitasse: nisi quod saltem eorum cadauera se reperturam sperabat. At vero ubi nec vivos nec mortuos se reperire posse cognouit. clamoribus et ululatus maris dabat manus suas mortibus lacerabat. nec ullam consolationem ab aliquo recipere volebat. Cumque multe mulieres astarent que sua infortunia eidem narrarent. et illa ex hoc consolationem non reciperet. affuit quedam mulier inter ceteras que virum suum adolescentem et nautam in mari perisse asseruit. et ob hoc sui amore postmodum nubere recusavit. Recepra igitur qualicumque consolatione apud ipsam manebat. et quotidianum victum suis manibus acquirebat. Sed non multum post manus eius quas crebris moribus lacerauerat. et sine sensu et motu adeo sunt effecte ut cum ipsis nullatenus operari possent. Illa autem que eas susceperat paralysim incurrit. et de

De sancto

Clemente

lecto surgere non valebat. Sicq; macidiana me-
dicare p̄pellitur. ⁊ ipsa cū hospita ex his que inue-
nire poterat p̄secebat. Completo igit anno quo
macidiana cū liberis discessit ⁊ patria misit atbe-
nas nūcios vir ei⁹ vt ipsos req̄rerēt. ⁊ qd agerent
intimarēt. Sed illi q̄ missi fuerāt nullaten⁹ redie-
runt. Deniq; cū alios misisset: ⁊ illi reuertētes se
nullum inde vestigiū repisse narrarēt. Clemētem
filiū suū sub tutorib⁹ dereliquit. ⁊ ipse ad querendū
vxoꝛē cum filijs nauē p̄scendit: sed minime redijt
Viginti igitur annis clemens orbat⁹ sterit. nec
de patre vel de m̄re vel de fratrib⁹ aliqd̄ indicium
inuenire potuit. Ipse aut̄ clemens studio litterarū
se p̄tulit. ⁊ summū philosophic apicem app̄hēdit.
Desiderabat aut̄ vebemētē ⁊ studiose querebat
qualr sibi anime immortalitas persuaderi posset
D̄ hoc p̄hoꝝ scolas sp̄ adibat. ⁊ siquidem q̄ im-
mortalis esset obtinebatur. gaudebat. si qū vxoꝛ
q̄ mortalis esset p̄cludebat: tristis discedebat.

C Deniq; cum barnabas romam venisset. ⁊ fi-
dem xp̄i p̄dicaret. p̄hi cum tanq̄ insanū ⁊ amen-
tem deridebāt. Unde ⁊ quidā qui scdm̄ quosdam
fuit clemens p̄hus q̄ eum primo sicut aliq̄ deride-
bat. ⁊ eius p̄dicationē p̄tēnebat. talem questionē
pro derisu barnabe fecit dicens. Cum culex anial
sit exigūū quid est q̄ sex pedes habet. ⁊ in super
alao possidet. elephās aut̄ cum sit immane anial
nec alas possidet ⁊ tñ̄ quatuor pedes habet? Cui
barnabas. Stulte: tue questionē r̄idere p̄facile
possem: si veritatis causa discende querere videre
ris. Sed nunc de creaturis vobis dicere aliqd̄ ab-
surdū est. cū a vobis creaturarū p̄ditōr ignoretur.
Quia cñ̄ creatorē nō cognoscatis: iustum est vt in
creaturis erretis. Hoc verbū cordi clementis p̄hi
valde inhesit. ita q̄ fidem xp̄i instructus a barna-
ba recepit. ⁊ in iudeā ad petrū postmodū p̄pera-
uit. Quē ille de fide xp̄i instruxit. ⁊ ante immorta-
litate euidenter edocuit. **E**o tpe simon magus
duos discipulos habebat. scz aquilā ⁊ nicetā: qui
ei⁹ fallacias agnoscentes cū reliq̄runt: ⁊ ad petrū
p̄fugerūt. ⁊ eius discipuli sunt effecti. Cum autem
petrus clemēte de sua interrogasset p̄genie ille
quid matri ⁊ fratrib⁹ ⁊ patri acciderit p̄ ordinem
enarravit. addens q̄ credebat q̄ mater cū fratri-
bus in mari perissent. pater vero aut merore aut
sitr naufragio interisset. Qd̄ audiēs petr⁹ lachri-
mas p̄tinere nō potuit. **Q**uadā aut̄ vice petrus
cum discipulis suis antbaradū ⁊ inde ad insulam
per sex miliaria distantē in qua macidiana mater
clemētis morabatur venit: vbi quedā colūne vitree

mirē magnitudinis erant. Quas cum petrus cum
ceteris miraret videns ipam mendicantē. cur nō
potius suis manib⁹ oparet increpauit. Que r̄idit
Speciem tñ̄ dñe habeo manū: que meis sic sunt
debilitate moribus. vt oīno sint insensibiles esse
cre. Atq; vtinam me in mare p̄cipitasset vt vltra
nō viuerē. Cui petrus. Quid est qd̄ loq̄ris? Nescis
q; ante eoz qui se interemūt grauiter puniuntur.
Cui illa. Utinam hoc michi certū fieret q̄ anime
post mortē viuant libēter cñ̄ meipsam occiderē:
vt saltē vna hora dulces meos natos videre possē
Cunq; petr⁹ ab ea cām tāte tristitie interrogasset.
⁊ illa ei ordinē geste rei narrasset. ait petrus. Est
quidam adolescēs apud nos noīe clemēs q̄ hec
que refers matri ⁊ fratrib⁹ asserit accidisse. Qd̄ il-
la audiēs nimio stupore p̄cussa corruit. Cunq; ad
semetipsam redisset. cū lachrimis ait. Ego sum a-
dolescēs m̄r. Et prociēs ad pedes petri: rogā-
re eū cepit: vt sibi filiū suum festināter ostēdere di-
gnaret. Cui petr⁹. Cū adolescentē videris paulu-
lum dissimula quousq; ab insula cū nauē egredia-
mur. Qd̄ cū illa se facturā p̄misisset. tenēs petrus
manū eius ipsam ad nauē vbi erat clemēs duce-
bat. Videns vero clemens petrū manu mulierem
ducentem. ridere cepit. Mor aut̄ vt mulier iuxta
clemēte fuit: se p̄tinere non potuit: sed statim in
amplex⁹ eius ruit. ⁊ crebro osculari cepit. Quā ille
tanq̄ insanientē mulierē cū indignatiōe repelle-
bat: ⁊ aduersus petrū indignatiōe nō modica mo-
uebat. Cui petrus. Quid agis o fili clemēs. Noli
repellere matrē tuā. Qd̄ cū audisset clemēs lachri-
mis infusus sup matrē iacentē p̄cidit: ⁊ eam reco-
gnoscere cepit. Tunc ad p̄ceptū petri hospita
sua q̄ paralytica iacebat adducit. ⁊ ab eo p̄tinuo li-
berat. Tūc mater clemēte de p̄re interrogauit.
Cui ille. Ad te querendum iuit: ⁊ vltra nō redijt.
At illa audiēs solūmodo suspirauit. grāde cñ̄ p̄
filio inuēto gaudiū h̄ns. reliquos p̄solabatur me-
iores. **I**nterea cū niceta ⁊ aquila deessent
⁊ redeūtes mulierē cum petro vidissent. que nam
sit hec mulier percūctant. Quib⁹ clemēs ait. Ma-
ter mea est quam michi deus redonauit per dñm
meū petrū. Post hec petrus oīa eis per ordinem
enarravit. Tūc cū audissent niceta ⁊ aqla. subito
surrexerūt ⁊ obstupefacti p̄turbati ceperūt dicen-
tes. Dñato: dñe deus vera he sunt hec. an somni-
um est qd̄ audiuim⁹? Tunc petrus. filij nō inquit
nos insanim⁹: sed hec vera sunt. At illi faciē p̄ri-
cantes aiūt. Nos sum⁹ faustinus ⁊ faustus quos
mater nostra estimat in mari interisse. Et accurē

De sancto

tes in complexus matris ruunt. et eam crebrius osculant. At illa ait. Quid vult hoc esse? Ad quā petrus. Isti sunt filij tui faustinus et faustus quos in mari perisse putabas. Nec audiens mater pre nimio gaudio velut amens effecta corruit. et post ad se reuerfa ait. Obsecro vos dulcissimi filij narra te michi quō euasistis? Qui rīderunt. Cuius nauis fuisset resoluta: et nos sup quandā tabulā uebere mur quidā pirate nos inuenientes in suā nauiculā posuerūt. ac mutatis noīb' cuidā nos honeste uide iustine noīe vendiderūt: que tanq̄ filios nos habuit. et liberalib' artib' nos erudiri fecit. Tandē p̄hic operā dedim'. et simoni cuidā mago nobiscū educato adbecim'. Cūq; eius fallaciā cognouisse mus ipsum oīno deseruimus et petri discipuli per zacheum effecti sum'. **S**equenti autē die assumptis petrus tribus fratribus. scz clemēte. aquila. et niceta. ad quendam secretorē locum orationis grā descēdit. Quos uenerandus quidā senex sed tñ paup alloqui cepit dicēs. Misereor: vñ frēs qz sub specie pietatis vos grauius errare p̄sideo. Neq; em̄ deus est. neq; cultus hic aliquis est. neq; p̄uidencia in mūdo sed fortuitus casus et genesis omnia agunt. sicut et ego ex me ipso manifeste cōperi in disciplina mathesis pre ceteris eruditus. Nolite ergo errare. siue em̄ oretis siue nō qd̄ uestra genesis p̄uinet uobis erit. Clemens autē in eū respiciēs anio pulsabat. et sibi se eum al's uidisse videbat. Cūq; de mandato petri clemens. aquila et niceta cum eo diuti' disputassent. et p̄uidencia apertis rōnib' ostendissent. eumq; ob reuerentiā crebro patrē uocarent. Dixit aquila. Quid necesse est ut eum patrē uocem': cum in mandatis habeam' neminē sup̄ terram patrē uocare. Et post hoc respiciēs ad senem ait. Non iniuriose accipias pater. q̄ fratrem meū culpauit: qz te patrē uocauit. Habem' em̄ tale mandatū. ne aliquem isto nomine uocemus. Cūq; aquila hec dixisset: risit omniū astantiū ceterus vna cū sene et petro. Et euz ille causā risus inq̄reret. dixit ad eū clemēs. Quia facis id de quo alios culpas: senem patrē uocādo. At ille negabat dicēs. Vere nescio si eum patrem uocauerim. Uerum cum satis de p̄uidencia disputatū esset. dixit senex. Crederē vñq; p̄uidenciam esse: sed a p̄pria p̄sciētia p̄hibeor: huic fidei accomodare p̄sensus. Noui em̄ meā et piugis mee genesis. et scio que vnicuiq; nostrū dictabat genesis accidisse. Audite igitur piugis mee thema et inuenietis scema cui' cecitus accidit. Habuit namq; martē cum uenere super centrū. lunā uero in occa

Clemente

su in domo martis et finibus saturni: quod scema adulteras facit. et seruos p̄prios amare et p̄gre p̄fici et i aquis defungi. Qd̄ et ita factū est. Incidit namq; in amorem serui: et piculum atq; obprobrium metuens euz ipso aufugit. et in mari perijt. Nam sicut frater me' retulit ipsum primo adamauit. Sz cū ipse assentire sibi nollet in seruū sue libidinis amorē reuocaret. Nec tñ ei impurandū est. qz eaz genesis hoc facere compulit. Narrauitq; quōd somnū sumpserit. et quōd euz liberis athenas uadēs naufragio perierit. **E**t cūq; filij uellent in eum irruere et rem aperire. prohibuit petrus dicēs. Quiescite quoad usq; michi placuerit. Dixitq; ei petrus. Si hodie piugem tuam castissimā cū tribus filijs tuis p̄signa uero. credes q; genesis nichil sit. Cui ille. Sicut impossibile est te exhibere qd̄ p̄misisti. ita et impossibile est extra genesis aliquid fieri. Dixit ei petrus. Ecce iste est filius tuus clemens. et hi duo gemini tui faustinus et faustus. Tunc senex resolutis membris cecidit. et quasi ex animis fact' est. filij autē irruētes in eū osculabatur: uerētes ne sp̄m̄ reuocare posset. Tandē ad se rediens: omnia ut acciderāt per ordinē audiuit. Tunc subito vxor aduenit. Et cū lacrimis clamare cepit. Ubi est uir me' et dñs meus. Nec cū illa quasi amens clamaret. senex cucurrit et cū multis lacrimis amplecti et stringere eā cepit. Dū igitur simul manerēt. aduenit quidā nunciās apionem et ambionē faustimani amicissimos cū simone mago hospitari. De quoz aduētū faustimian' ualde gauisus ad eos uisitandos iuit. Et ecce nūc' uenit q̄ diceret ministrū cesaris antiochiā aduenisse ut magos omnes quereret et morte puniret. Tūc simon magus in odiū filioz qui ipsum reliquerāt uultus sui similitudinē in faustimianū impressit. ut non faustimianus sed simon magus ab omnib' putaretur. Hoc autē fecit ut a ministris cesaris loco sui teneretur et occideretur. Ipse autem simon de partibus illis abscessit. **C**um autem faustimianus ad petrum et filios redisset expauerūt filij uultum simonis in eum intuetes. uocem autē patris sui audientes. Solus autē petrus erat qui uultū eius naturalē uidebat. Cūq; filij ei' et vxor eius cum refugerent et excrearentur. dicebat eis. Cur excreamini et refugitis patrē uestrū? Qui responderūt q̄ ideo eum fugerēt: qm̄ in eo uultus simonis magi appareret. Consecerat em̄ simon qd̄dam unguentū. et faciē ei' punxerat. et uultū suū arte magica impresserat in eū. Ipse igit' lamētabatur et dicebat. Quid michi misero accidit ut vna die

De sancto

Clemente

recognitus ab vxore et filijs letari non potuerim cum
eis: Vxor vero eius sparsis crinibus et filij plurimum
flebant. **S**imon autem magus dum adhuc esset
antiochie petrum plurimum infamauerat. magum ma-
leficum et homicidam eum dicendo. Denique instantum ad
uersus petrum populum peritauerat ut ipsum inuenire
plurimum affectaret: ut carnes eius dentibus laniar-
ent. Dixit ergo petrus faustimiano. Quis quidem si-
mon magus esse videris perge antiochia et coram
omni populo me excusa. ac ea que de me dixit simon
ex persona sui retracta. Post hoc ego antiochia ve-
niam. et alienum hunc vultum a te effugabo. et proprium
vultum coram omnibus reddam. Hoc tamen nullo modo
credendum est quod beatus petrus mentiri mandauerit
cum deus non indigeat nostro mendacio. Ideo itine-
rium clementis in quo hec scripta sunt. liber apo-
criphus est. nec ut quibusdam placet suscipiendus est
in talibus. Verum tamen dici potest quod petrus si diligenter
verba sua consideretur non sibi dixit ut simonem ma-
gum esse se diceret sed ut populo effigiem faciei sup-
indutam ostendens petrum ex persona simonis com-
mendaret. et mala que dixerat reuocaret. Et ille
dixit se esse simonem: non quantum ad veritatem: sed quan-
tum ad apparentiam. Unde quod infra dixit faustinia-
nus. Ego simon etc. Sic debet accipi. id est. quantum
ad apparentiam video: esse simonem. fuit ergo simon
suppleputatius. Perrexit ergo faustimianus presbyter de
clementis antiochia. et populum vocans dixit. Ego simonem
annuncio vobis et perire omnia fecerit de petro.
Nequaquam enim est seductor: vel magus: sed ad salu-
tem mundi missus. Quapropter si decetero aliquid
petra ipsum dixerit. me tanquam seductorem et maleficum
repellatis. Nunc enim penitentiam ago: quod male me
dixisse cognosco. Moneo igitur vos ut ipsi creda-
tis. ne vos et civitas vestra infamati peatis. Cumque hec
omnia que petrus iusserat compleret. et iam in amorem
petri populum incitasset. petrus ad eum venit. et oratione
facta effigiem vultus simonis ab eo penitus effuga-
uit. Populus autem antiochenus petrum benigne et cum
multo honore recepit. et ipsum in cathedra subli-
mauit. Quod audiens simon illuc perrexit et populum con-
vocans ait. Miror quod cum vos salubribus preceptis in-
struxerim. et a seductore petro vos cauere monu-
erim. vos ipsum non solum audistis. sed etiam episcopi ca-
thedra sublimastis. Tunc omnes cum furore aduer-
sus eum dixerunt. Monstro nobis similis es. Nu-
diusterate penituisse dicebas. et nunc te et nos per-
cipitare conaris. Et impetum in eum facientes. cum igno-
minia cum protinus expulerunt. Hec omnia clemens in li-
bro suo de seipso narrat. et hanc historiam ibidem infe-

ruit. **S** Post hec autem petrus cum romam ve-
nisset. et suam passionem imminere videret. clemen-
tem post se episcopum ordinavit. Martino igitur princi-
pe apostolorum petro. clemens vir prouidus precaues in
futurum ne se per hoc exemplum quilibet vellet sibi
in ecclesia successorum statuere. et hereditate sanctu-
arii domini possidere. lino cessit. et postmodum clero.
Nonnulli asserunt quod lino et clerus non fuerunt summi
pontifices: sed tamen petri apostoli coadiutores propter
quod in cathalogo pontificum meruerunt annumerari.
Post hos autem clemens eligi et presidere appellatur.
Qui ita more oratione pollebat: ut iudeis et gen-
tilibus et omnibus christianis populis placeret. Sin-
gularum inopes regionum nominatim scriptos habe-
bat: et quos baptismi sanctificatione mudauerat.
non sinebat publice fieri medicitati subiectos. Cum
itaque domicillam virginem neptem domiciani im-
peratoris sacro velamine secerasset. et theodora
uxorem sifinnii amici imperatoris ad fidem peruerit
et in castitatis proposito manere permitteret sifinnio
zeloductus ecclesiam post uxorem suam occulte intrauit
scire volens propter quod illa sic ecclesiam frequenter
At ubi a sancto clemente oratio suscipitur. et a populo
risum est. amen. sifinnio eccus et surdus penitus ef-
fectus est. Qui statim pueris suis dixit. Ego me
tollite et foras educate. Pueri autem per totam eccle-
siam eum girabant: sed et ad ianuas peruenire non
poterant. Quos cum vidisset theodora sic errantes.
primo quidem ab eis declinauit. putans quod vir su-
us eam cognoscere posset. Postmodum autem quod dnam
hoc esset interrogauit. Qui dixerunt. Dominus noster
dum vult videre et audire que non licet: eccus et sur-
dus factus est. Tunc illa in oratione se dedit de-
cans ut vir suus inde exire posset. Et post oratio-
nem dixit pueris. Ite modo et producite dominum vestrum
ad domum. Cumque abissent sancto clementi theodora quod
acciderit indicauit. Tunc sancto rogatu theodore
ad eum venit: et ipsum inuenit apertis oculis nihil videntem
et nihil penitus audientem. Cumque clemens pro eo orasset.
et ille auditum et lumen recepisset. videns clementem
iuxta uxorem suam stantem amens efficit. et se illius
magicis artibus suspicatus. Precepitque seruis suis ut
ternerent clementem dicens. Ut ingredere ad uxorem
meam magicis artibus me excecavit. Precepitque
ministeris ut clementem ligarent et ligatum traherent.
At illi ligantes columnas iacentes et saxa: putabant
sicut sifinnio videbatur quod sanctum clementem cum
suis clericis traherent et ligarent. Tunc clemens sif-
innio ait. Quia saxa deos dicis. saxa trahere me-
ruisti. Ille autem vere eum ligatum existimans ait.

Ego te interfici faciam. Clemens autē inde abscēdens, theodoram rogauit ne ab oratione cessaret donec virū suum dñs uisitarēt. Oranti igitur theodoro petrus ap'ls apparuit dicēs. Per te vir tu' saluabitur: ut impleatur quod dixit frater meus paulus. Saluabitur vir infidelis per mulierē fidelem. Et hec dicēs abscēssit. Statimq; sifinnius uxorē suā ad se uocauit: obsecrans ut pro se oraret. et sanctū clementē ad se uocaret. Qui cum uenisset ipsum in fide instruxit. et cum eum. cccxiij. de domo sua baptisauit. Per hunc autem sifinnium multi nobiles et amici nerue imperatoris dño crediderunt. Tūc comes sacrorū pecuniā multis dedit. et p'ra sanctū clementē seditionē maximā excitauit. ¶ Tūc mamertin' uobis p'fectus populi seditionē maximā non ferens. ad se clementem adduci fecit. Quem cū redargueret. et ad se inclinare attēptaret. Ille ait. Orare te ad rationē accedere. Nam si canes multi p'ra nos latrauerint. et morsib' attrectauerint. nunq; hoc nobis auferre p'nt q' nos sumus rationabiles homines. et ipsi sūt irrōnabiles canes. Seditio autē ab impit'is exorta. oñdit se nichil h're certū uel uerū. Tūc mamertin' de co traiano imperatori scribēs r'sum accepit. q' aut sacrificaret. at trāspontū mare in heremo qd̄ adiacet ciuitati terrene ipsum in exilium mitteret. Tūc p'fect' clemēti cū lacrimis ait. Deus tuus quem pure colis ipse te adiuuet. P'fectus autē ei nauem tribuit. et oīa necessaria ministravit. Multi autē clerici et laici ipsum in exilium sunt secuti. P'fect' autē in insulā. inuenit ibi plus q' duo milia xpianorū ibidē. iam dudū ad secunda marmora damnatorū. Qui sanctū clementē uidentes. statim in fletū et lacrimas p'ruerūt. Quos ille solans ait. Non meis meritis ad uos me misit dñs v're corone participē me fieri. Et cū ab eis didicisset q' a sexto miliario aquā suis hūeris deportarēt. dixit eis. Orē oēs dñm ihesum xpm. ut p'fessib' suis fontē in loco isto ac uenas aque aperiat. Et qui p'cussit petrā in deserto sina et fluxerunt aque in abundātia. ipse nobis laticē affluentē impartiat: ut de ei' beneficijs gratulemur. Tūc oratione facta hinc de circūspiceret. uidit agnum stantē qui pede erecto dextro quasi locis epō oñdebat. Et intelligēs dñm ihesum xpm esse quem solus ipse uidebat. perrexit ad locū et dixit. In nomine patris et filij et spiritus sancti in isto loco p'cutite. Sed cū nullus in isto loco in quo agn' steterat p'ingeret. ipse accepto breui sarculo leui ictu locū sub pede agni p'cussit. et statim maximus

fons erupuit. et in fluiū creuit. Tūc uniuersis gaudentibus sanct' clemēs ait. fluminis impet' letificat ciuitatē dei. Ad hanc famā multi p'fluxerunt. et vna die quingēti et ampl' ab eo baptisma susceperūt. et ydolorū tēpla destrūctes p'totā p'ouinciā intra annū vñū. lxxv. ecclesias edificauerunt. Post tres autē annos traian' imperator qui cepit anno dñi. cvi. hoc audiēs. quēdā ducē illuc misit. Qui cum oēs libēret mori p'piceret. multitudini cessit. et solum clementē ligata ad collū eius anchora in mare p'cipitauerit dicēs. Jam nō poterunt ipsum pro deo colere xpiani. Strāte autē oī multi tudine ad litus maris. corneli' et p'hebus discipuli eius oēs orare p'ceperūt. ut dñs corpus sui martiris eis monstraret. Statimq; mari per tria miliaria recedēte: oēs p' sicū ingressi. inuenērūt in modum templi marmorei habitaculū a deo paratū. et ibi in archa corp' sancti clemētis. et anchorā iuxta eū. Reuelatū est autē discipul' ei' ne inde tollerēt corp' eius. Omni autē anno tpe passiois p' septē dies ad tria miliaria mare recedit. et siccum iter adueniētib' tribuit. ¶ In vna autē solenitatū mulier cū filio suo paruulo ad locū accessit. Completis autē festiuitatib' solennijs cum puer obdormiret. sonus inundantiū aquarū subito factus est. Mulier autē territa: et filij sui oblita. cū reliqua multitudine ad ripā aufugit. Que postmodū filij memor cū ciuitatu maxio flebat. et vsq; ad celum lamētabilis uoces dabat. ac plitōra clamās et ciulās discurrebat: si forte filij corp' a litōribus eiectū uideret. Sed cū in ea spes oīs deficeret ad domū rediit. et totū illum annū in fletu et merore duxit. Post annū igitur ap'ro mari oēs anticipās ad locū p'ra uenit. si de filio forte aliqd̄ uestigium inuenire posset. Cum ergo ante tumulum sancti clementis se in orationē dedisset. surgens uidit in fantē in loco ubi eū reliq'rat dormientē. Estimās autē eum esse defunctū. accessit p'pius quasi corp' collectura exanime. Sed cū euz dormientē cognouisset. excitatū uelociter spectatibus ppl'is incolumem in uinis leuauit. et uinā per illū annum fuerit requisit. Ille autē se nescire r'ndit. si ann' integer p'eterierat: s' tñ vni' noctis spacio se sua uiter dormisse putabat. ¶ Ambro. in p'efatione sic ait. Cū iniquissim' p'secutor: beatū clementē penis afficere a diabolo cogere. non ei tormentum intulit sed triumphū. Factatur ergo martir in fluctibus ut mergeretur. et ex hoc puenit ad premiū unde petrus mag' ei' puenit ad celum. Amboz ergo in fluctib' xp's approbās mentes. clementē

De sancto

Crisogono

ad palmam victorie de profundo reuocat petrum ad celestia regna in eodem elemēto ne mergere tur eleuat. Refert leo hostien. epus q̄ tpe quo michael imperato: noue rome regebat imperium sacerdos quidā nomine p̄bus qui ob summū ingenū a puericia fuerat sic vocatus. cum terfonam peruenisset. et de his que narratur in historia clementis habitato: es interrogasset: q̄ aduene potius q̄ indigene erant. se nescire professi sunt. Si quidē miraculum marini recessus ob culpam inhabitantiū iam diu cessauerat. et ob incursum barbaroz tempo: e marini recessus venientium templum destructum fuerat. et archa cū corpore marinis su. tibi ob: ura erat. exigētibus culpis inhabitantiū. Sup̄ quo miratus p̄bus et accedens ad ciuitaculam nomine georgiā cum ep̄o et clero accessit ad querendū sacras reliquias ad insulam in qua estimabāt esse corpus martiris. Ubi cū hymnis et orationibus fodientes: diuina reuelatione inuenerunt corpus et anchorā cum qua fuerat in mare proiectū. et deponerūt terfonas. Deinde p̄dictus p̄bus cū corpore sancti clementis romā venit. et multis ostensis miraculis in ecclia q̄ nunc dicitur sancti clemētis. hono: ifice corpus collocatum fuit. In quadā autē cronica legitur q̄ mari ab illo loco exiccaro. a beato cirillo mo: anoz ep̄o romam translatum est.

De sancto crisogono. clxvii. A

Crisogonus iussu dno: leclani in carcere recludit. vbi scē anastasia alimonijs fouebatur. Cū ergo anastasia vir ei in artissimam custodiā posuisset. crisogono qui cā erudierat talia scripta direxit. Sācto p̄fessori xpi crisogono anastasia. Sacilegi tugū mariti suscepi: cui deo miserāte thoz mērita infirmitate declinans. die noctuz dñi nri ihesu xpi amplecto: vestigia. Cum iste patrimoniū meū ex quo illustratur cū indignatiōe ac turpibus ydolatriis exauriat. me quoq; velut magā atq; sacrilegā custodie tā gra: uissime mā: ipauit: vt me vitam tpalem amittere suspicer. Nichil enī sup̄est nisi vt amisso spū mortis succūbam. In qua morte licz gloriē: tñ mea mēs valde peritur: q; opes mee quas deo deuouerā a turpibus p̄sumūtur. Vale vir dei. memēto: mei. Cui crisogonus scribit. Vide q̄ nō p̄turberis in hoc q̄ tibi pie viuenti inferatur aduersa. Non enī deciperis sed p̄baris. Esto ad te placitū tps xps p̄uertet. et quasi post noctis tenebras floridus delumen aspicias. atq; post glaciei frigus aurea tibi tpa et serena succedēt. Vale in dño et ora pro me. Deniq; cum beata anastasia sic in custodia artaretur: vt vir ei panis quadrās daretur. estimans se mo: ituram sancto crisogono eplam in hec verba scripsit. Confessori xpi crisogono anastasia. finis venit corporis memēto mei: vt egredientē aniam meā ipse suscipiat: pro cui amore ista sustineo q̄ ex ore hui⁹ vetule recognoueris. Cui ille rescripsit. Sup̄est vt lumē tenebre antecedat: sicut etiā post infirmitatē salus reuertit: et vita post mortē p̄mittitur. Uno fide p̄cludūtur et aduersa hui⁹ mū: di et p̄pera. ne vel tristib⁹ desp̄atio v̄ letis elatio dñetur. Unū mare est in quo nauicule corpis nri velificāt. et sub vno corpis gubernatore ante nre nautico fungūtur officio. Quoz duz igitur naues fortissimis carinaz nexib⁹ solidate crebros equoz ris p̄citatos fluct⁹ ille p̄tereūt. Quoz undā vero fragiles iuncture lignoz etiā in tranquillo vicinū morti p̄ficiūt cursum. Tu autē o xpi famula crucis tropheū tora mēte p̄stringe. et teipsam p̄para ad opus dei. Igit dno: decian⁹ aquilegie ptib⁹ positus ceteros xpianos occidēs. sanctū crisogonū sibi p̄sentari iussit. Cui cū diceret. Accipe ptārem p̄fecture tue et p̄sulatū generis tui: et sacrificia dñs. respondit crisogon⁹. Unū deū in celo adoro. et dignitates tuas quasi lutū premno. Dara igit sup̄ eum sentētia. ad quendā locū ducitur. et ibidē p̄tinus decollatur. Circa annos dñi. clxxviiij. Cui⁹ corpus cū capite sanctus sel⁹ p̄sbyter sepeliuit.

De sancta

Katherina

De sancta katherina .cxviii. A

Katherina dicitur a catha quod est vniuersum et ruina. quasi vniuersalis ruina. Omne enim edificium diaboli in ea vniuersaliter corrumpitur. Nam in ea corrumpitur edificium superbie: per humilitatem quam habuit. carnalis cupiditatis mundane: quod omnia mundana despicit. Vel katherina quasi cathenula. ipsa enim sibi per bona opera quandam cathenam fecit per quam usque ad celum ascendit. Que quidem cathena siue scala quatuor gradus habet qui sunt innocentia operis. mundicia cordis. despectio vanitatis. et locutio veritatis. Quos propheta per ordinem ponit dicens. Quis ascendit in montem domini. etc. Et ridet. Innocens manibus et mundo corde qui non accepit in vano animam suam. neque iuravit in dolo pro primo suo. Quasi autem isti quatuor gradus in beata katherina fuerunt patet ex legenda sua.

Katherina costis regis filia. omnibus liberalium studiis crudita fuit. Cuius autem maxime impator omnes tam diuites quam pauperes ad alexandriam vocaret ut ydolis immolarent. et christianos immolare volentes puniret. katherina cum esset annorum xvij. et in palacio diuitibus et pueris pleno. sola remansisset. audiens animalium diuersorum mugitus et cantantium plausus. misso illuc nuncio inquiri iussit celeriter quid hoc esset. Quod dum didicisset assumptis aliquibus de palacio si-

gno crucis se muniens illuc accessit. ibique multos christianos metu mortis ad sacrificia duci aspexit. Que vehementer dolore cordis sauciata. ad imperatorem se audacter ingessit. Et sic ait. Salutationem tibi proferre imperator et ordinis dignitatem et rationis via premeonebat. si creatorem celorum agnosceres et ad deum animam reuocares. Stans ergo ante ianuam templi. per varias conclusiones silogismorum allegorice et metaphorice discrete et mystice multa cum cesare disputauit. Deinde rediens ad commune colloquium dixit. Nec tibi tanquam sapienter proferre curavi. Nunc autem quare incassum congregasti hanc multitudinem ad colendam stultitiam ydolorum? Miraris hoc templum manu artificum operatum. miraris ornamenta preciosa que velut puluis ante faciem venti erunt. Mirare potius celum et terram mare et omnia que in eis sunt. Mirare ornamenta celorum. solem videlicet et lunam et stellas. Mirare famularum eorum qualiter a mundi initio usque ad finem nocte et die currunt ad occidentem. et redeunt ad orientem. nec unquam fatigantur. Et cum hec aniaduertens. interroga et discere quis sit eorum portentor. Cuius autem ipsum ipso donante intellexeris. nec scilicet illum inuenire valueris. ipsum adora. ipsum glorifica. Ipse enim est deus deorum. et dominus dominantium. Cuius de filii incarnatione sapienter plurima disputasti. stupescere cesar non valuit ad hoc ridere. Tandem ad se reuersus. dixit ad eam. Sine o mulier. sine nos finire sacrificium. et post hoc tibi responsa redemus. Precepit igitur eam ad palacium duci. et cum diligentia custodiri. admirans nimium eius prudentiam et corporis pulchritudinem. Erat enim speciosa valde. et incredibili pulchritudine omnium oculis admirabilis videbatur et gratiosa. Veniens igitur cesar ad palacium. dixit katherine. Audiuimus tuam eloquentiam. et mirari sumus tuam prudentiam: sed in deorum sacrificiis occupati omnia plene intelligere nequimus. Nunc autem ab initio progeniem tuam requirimus. Et sancta katherina ad hoc. Scriptum est. Nec te collaudes nec te culpaueris ipse. Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis. Confiteor tamen meam progeniem non timore iactantie: sed humilitatis amore. Ego enim sum katherina: costis regis unica filia. Que quous in purpura nata. et liberatibus disciplinis non mediocriter instructa. hec tamen omnia premissi. et ad deum ibesum christum profugi. Deum autem quos colis nec te nec alios iuuare possunt. Dignetur igitur infelices talium numinum cultores quibus aduocatis. in necessitate non assunt. in tribulatione non succurrunt. in periculis non defendunt. Cui

De sancta

Katherina

rex. Si ira est ut dicis totus mundus errat. et tu sola verū dicis. cum tñ omne verbū in ore duoz vel trium testū pfirmetur. Si angelus esses. si celica virtus. adhuc tibi credere nemo deberet. quāto min⁹ cū femina fragilis esse pbaris? Cui illa. Ne obsecro cesar a furore tuo te vinci pmittas. vt in sapiētis anio nō stet turbatio dira. Sic nāq; poeta ait. Tu si anio rexeris rex eris. si corpe seruus. Et rex. Ut video pestifera calliditate nos illaqueare disponis dū per exēpla pboz sermonē ptrahere niteris. Videns aut cesar q̄ eius sapiētie obuiare nō posset: mādauit occulte per lras vt oēs grāmatici et rbero: es ad pretoriū alexandrie festinanter veniret. immēsa miera recepturi. si p̄cio naticē virginē suis assertionib⁹ suparent. **C** Adducti sunt igit de diuersis puincijs quinquaginta oratores: q̄ oēs mortales in omni mūdāna sapiētia excellēbāt. Quib⁹ interrogātib⁹ cur tā de remotis p̄tib⁹ euocati fuissent. Cesar respōdit. Est apud nos quedā puella sensu et p̄udentia incomparabilis que oēs sapiētes pfurat. et deos nostros demones esse affirmat. Quā si supaueritis cum honore magno ad ppria redibitis. Ad hec vnus indignat⁹ stomachū voce rīdit. O magnū imperatoris p̄siliū: qui ob vni⁹ degenerē puellē p̄suctā sapiētes mūdi de remotis partib⁹ aduocatur: cum vn⁹ ex nostris diētulis eam poterat uisilime pfutare. Et rex. Poterā quidam hanc vt ad sacrificandū impellere. aut penis extinguere. s; meli⁹ iudicauit. vt v̄ris argumētis penit⁹ pfutetur. Cui illi dixerūt. Adducatur corā nobis puella vt sua temeritate p̄icta. nunq̄ se sapiētes vidisse cognoscat. Sed cum virgo certamen qd̄ sibi iminebat didicisset: corā se dño cōmendauit. Et ecce angelus dñi astitit sibi. et vt p̄stāter staret admonuit: asserēs q̄ nō solum ab his vinci nō poterit: sed insup illa ipsos p̄uersos ad palmā martirij destinabit. Cum ergo corā oratorib⁹ adducta fuisset: dixit impatori. Quali iudicio p̄tra vnā puellā quinquaginta oratores opponis quos et pro victoria remunerādos pmittis et me sine spe mercedis pugnare compellis? Erit tñ merces michi dñs ihesus x̄ps qui est spes et corona pro se certātium. Verū cū oratores deū fieri hominē. aut partī impossibile dicerēt. virgo etiā boca gētilib⁹ p̄dictū esse oñdit. Nam plato astruit deum circūrotundum et decurtatū. Sibilla quoq; sic ait. felix ille deus ligno qui p̄ndet ab alto. Cū igitur virgo corā oratorib⁹ sapiētissime dispuraret. et eos aptiorōnibus pfutaret. stupescati illi. quid dicerēt non

inuenientes. muti penitus sunt effecti. Tūc impator: contra eos nimio furore replet⁹. increpare eos cepit. cur ab vna puella tam turpiter se vinci pmitterēt. Tunc vn⁹ magr̄ alioz sic ait. Noueris impator: q̄ nullus vnq̄ ante nos stare potuit. q̄n̄ p̄tinuo vinceretur. Hec aut puella in qua spirit⁹ dei loquitur. sic nos in ammirationē p̄uertit. vt cōtra x̄pm aliqd̄ dicere. aut oīno nesciam⁹. aut penitus formidem⁹. Unde impator: p̄stāter fatemur q̄ nisi pbabiliorē sententiā de his quos vsq; modo coluim⁹ ptuleris. Ecce oīnes ad x̄pm p̄uertimur. Audiens hec tirann⁹ nimio furore succensus oēs in medio ciuitatis p̄remari iussit. At virgo ipsos p̄fortans ad martiriū p̄stantes efficit. et de fide diligenter instruit. Et cū dolerent q̄ sine baptismo decederēt. virgo rīdit. Ne timeatis: qz effusio vestri sanguinis vobis baptism⁹ reputabitur et corona. Cū ergo signo crucis muniti flammis fuissent iniecti. ita animas dño reddiderūt. vt nec capilli nec vestimēta eoz ab igne in aliquo lederentur. Cum aut a xpianis fuissent sepulci. tirann⁹ virgini loq̄tur dicēs. O virgo generosa. iuuentuti tue p̄sule. et post reginā in palacio meo secūda vocaberis et imagine tua in medio ciuitatis fabricata a cunctis velut dea adoraberis. Cui virgo. Desine talia dicere q̄ zelus est etiā cogitare. Ego me x̄po sponsā tradidi. Ille gl̄ia mea. ille amor me⁹. ille dulcedo et dilectio mea. ab eius amore nec blandimēta nec tormēta me poterunt reuocare. Tunc ille furore replet⁹: iussit eā spoliatā scorpionib⁹ cedi: et cesā in obscurū carcerē tradi. ibiq; dieb⁹. xij. fame cruciari. **D** Rege autē pro quibusdā causis instantib⁹ extra regionis p̄imia p̄cedente. regina eius nimio amore succensa: cū p̄ncipe militū nomine porphirio media nocte ad carcerem virginis properauit. Quo cum regina introisset: vidit carcerem inestimabili claritate fulgētem. et angelos plagas v̄ginis perungētes. Incipiēs qz virgo eterna ei gaudia p̄dicauit. et ad fidem p̄uertens martirij coronā eidem p̄dixit. Sicq; vsq; ad mediam noctē sermonē ptraxerūt. Que cum oīa porphiri⁹ audisset: ad pedes virginis p̄cidit. et cū ducētis militib⁹ fidem x̄pi recepit. Quia vero per duodecim dies sine cibo tirānus esse eam iusserat x̄ps p̄ hos dies missa de celo candida columba celsi eum cibo refouebat. Deinde dñs cū multitudine angeloz et virginū eidem apparuit dicens. Agnosce filia creatorē tuū. pro cui⁹ nomine laboriosum subijsti p̄slictū p̄stans esto qz tecū sum. Rediēs igitur impator: eam sibi p̄sentari iussit. et

videns eam splendēte quā subito ieiunio estimabat afflictā. putauit q̄ eam aliquis in carcere sustentasset. et furore replet⁹ custodes torqueri p̄cepit. Illa vero ait. Ego cibū ab hoīe nō accepi: sed x̄ps me p̄ suū angelū enutriuit. Cui impator. Responde oro qd̄ moneo in corde tuo. et noli dubijs respōdere sermonib⁹. Non te quasi famulā possidere cupim⁹ sed regina potens et electa decore in regnō meo triūphabis. Cui virgo. Attēde et tu obsecro. et iudicij examine veridica sanctione decerne quē magis eligere debeo. An potentē eternū gloriosum et decorū. vel infirmū mortālē ignobilē et desolātū. Tunc impator indignat⁹ ait. E duob⁹ tibi vnū elige. aut sacrificare vt viuas. aut exquiritā tormentā subi vt pereas. Et illa. Quēcūq; tormenta potes cogitare ne differas: q̄ carnē et sanguinē meum x̄po offerre desidero. sicut et ipse pro me seipm̄ obrulit. Ipse em̄ deus me⁹. amator meus. pastor et sponsus vnicus me⁹. Tūc quidā p̄fecit furētī regi suāsīt. vt infra tridū quatuoꝝ rotas ferris ferreis et clauis acutissimis circūsepras p̄pararet. vt eā tam horribile tormentū dissecaret et ceteros xp̄ianos tā dire mortis exēpluz terreret. Ordinatūq; est vt due vno ordine voluerēt. due autē p̄rario impetu agerēt. vt ille deorsus lacrando p̄traherēt. ille repugnātes sursum deuorādo impingerēt. Tūc beata virgō dñm exorauit. vt ad laudem sui nominis et p̄uersionē ppli circumstantis ipsam machinā dissiparet. Et ecce angel⁹ dñi molam illam cū tanto impetu diuellendo cōcussit. q̄ quatuoꝝ milia gentium interemit. Et

Regina autē que desuper hoc aspiciēbat. et vsq; tūc celauerat. statim descēdens imperatorē de fāta scūcia durius increpauit. Rex autē furore repletus cum regina sacrificare p̄tēneret: iussit eam extractis prius māmīll decollari. Que cū ad martiriū duceretur. katherinam rogauit vt p̄ se dñm p̄careretur. Que r̄ndit. Ne timeas a deo dilecta regina q̄ tibi hodie pro trāsitorio regno cōmutabis eternū. et pro mortali sponso tibi immortalē acq̄res. Tūc illa p̄stans effecta tortores hortabatur. ne qd̄ iussi fuerant facere morarēt. Ministri igitur extra ciuitatē eam ducentes. ferreis hastilib⁹ māmīllas eius euellunt. et post caput eius precidunt. Cui⁹ corpus porphirus rapiens sepeliuit. Sequēti die cum de corpore regine questio fieret et multos ex hoc ad supplicium tyrannus p̄trahēti iuberet. porphirus p̄orūpens in mediū exclamauit. Ego sum qui christi famulam sepeliui. et christi fidem recepi. Tunc maxencius amens esse

ctus. rugitum terribilem emittens exclamauit. O me miserū et omnibus miserandū. ecce porphirus qui erat vnicus anie mee custos. et totius laboris solaciū decept⁹ est. Qd̄ cū suis cōmilitibus referret. illi prius r̄nderunt. Et nos xp̄iam sumus. et mori parati sum⁹. Tunc cesar furore ebri⁹ p̄cepit oēs cū porphiro decollari. et corpora hereticibus dimitti. Deinde katherinā aduocās ait. Quāuis arte magica reginam mori feceris. si tñ respueris prima in palacio meo eris. Hodie igitur aut dijs sacrificā. aut caput amittes. Cui illa. fac quecumq; anio p̄cepisti. paratā em̄ me videbis ad omnia sustinenda. Data igitur sup eā sententia. decollari iubetur. Que cū ad locum de ducta fuisset. erectis in celū oculis orauit dicens. O spes et salus credentiū. o decus et gloria virginū. Ihesu rex bone obsecro te. vt quicumq; passionis mee memoriam egerit seu in exitu anie sue vel in quacūq; necessitate me inuocauerit. tue p̄piciationis p̄sequatur effectū. factaq; est vox ad eam dicens. Veni dilecta mea sponsa mea. ecce tibi celi ianua aperta est. Nam et his qui passionē tuā deuoris mentibus celebrauerint. optata p̄sidia promitto de celis. Deinde cū decollata fuisset. de ei⁹ corpore pro sanguine lac emanauit. Angeli autē corpus eius accipientes. ab illo loco ad montē sinay itinere plusq; dies viginti deduxerūt. et ibidem honorifice sepelierūt. Ex cui⁹ ossibus indefinenter oleum emanat. qd̄ cunctoz debiliū mēbra sanat. Passa est autē sub maxencio siue maximo tyranno. qui cepit circa annos dñi. cccj. Qualiter autē maxenci⁹ p̄ hoc scelere et alijs que cōmisit punitus fuit. in historia de inuentione crucis habetur. Dicitur q̄ quidam monachus rothomagensis ad montē sinay p̄rexit. ibiq; per septem annos in seruiuo beate katherine deuotus permāsīt. Quam cum instāt⁹ exoraret vt aliquid de corpore ei⁹ h̄c mereretur. subito irrupit de manu illi⁹ vnus articulus digitoꝝ. Qui donū dei letus recepit. et ad suum monasterium deportauit. Fertur quoq; q̄ dum quidam beate katherine deuot⁹ existeret. et eam crebro in sui adiutorij inuocaret. p̄ processum spiritus mentis incuria resolutus et deuotionem mentis perdidit. et ab ipsius inuocatione cessauit. Qui i orōne posit⁹ vidit multitudinē virginum ante se transeuntū. Inter quas vna erat que ceteris splēdidior videbatur. Que cū sibi appropinquasset faciem suā opuit. et sic añ ipm̄ facie velata transiuit. Cui⁹ splendorē cum ille nimium miraretur. et q̄ esset interrogaret. vna ex eis r̄ndit

De sancta Katherina

hec est katherina quam olim cognoscere solitus
 eras: nunc autem quia cognoscere non videris: coram te
 si velata facie tanquam a te cognita pertransiit. **F**
Memorandum quod beata katherina mirabilis apparet
 in quibus. Primo in sapientia. secundo in eloquentia. tertio
 in constantia. quarto in mundicia castitatis. quinto
 in privilegio dignitatis. **P**rimo admirabilis ap-
 paret in sapientia. In ipsa enim sunt omnes species philo-
 sophiae enim siue sapientia dividitur in theoreticam, practicam
 et logicam. **T**heoretica dividitur secundum quosdam in tres
 scilicet in intellectualem, naturalem et mathematicam. Ha-
 buit igitur beata katherina sapientiam intellectualem in
 cognitione divinorum: quae maxime visa est in disputati-
 one contra rhetores: quibus unum solum deum verum esse pro-
 bavit. et deos omnes falsos esse prouit. Secundo natura-
 lem in cognitione omnium inferiorum: quae maxime visa est
 in disputatiōe contra imperatorem sicut patet ibidem. Ter-
 cio mathematicam in preceptis terrenorum. hec enim scien-
 tia secundum boetium speculatur formas sine materia in
 abstractione. Hanc beata katherina habuit quoniam animam
 suam ab omni materiali amore abstraxit. Hanc enim
 se habere ostendit cum imperatori interrogati respondit. Ego
 enim sum katherina. costis regis filia quae quatuor in
 purpura nata est. hac maxime est visa cum reginam ad
 preceptum mundi. et despectum sui. et desiderium regni
 eternum animauit. **P**racctica autem dividitur in tres.
 scilicet in ethicam, economicam et publicam siue politicam.
 Prima docet mores informare: et se virtutibus ex-
 ornare. et pertinet ad omnes. Secunda docet familiam
 bene componere. et pertinet ad patrefamilias.
 Tercia docet vobis et populos et rempublicam bene
 regere. et pertinet ad rectores urbium. Hanc etiam tri-
 plicem scientiam habuit beata katherina. Prima enim
 habuit. cum se omni more honestate populit. secundam
 cum familiam suam quae sibi magna relicta fuit lau-
 dabiliter rexit. tertiā cum imperatore sapienter instruxit.
Logica dividitur in tres partes. scilicet in demonstrati-
 uas probabiles et sophisticas. Prima pertinet ad philosophos
 secunda ad rhetores et dialecticos. tertia ad sophisticas.
 Hanc etiam triplicem scientiam habuisse videtur cum
 de ea scribitur. Per varias conclusiones filogismos-
 rum allegorice et metaphorice diserte et mystice
 multa cum cesare disputauit. **S**ecundo fuit admira-
 bilis in eloquentia. Habuit enim eloquentiam facundissimam
 in predicando. sicut patet in suis predicatōibus.
 Disertissimam in ratione reddendo. sicut patet cum di-
 cebat imperatori. Miraris hoc templum manu arti-
 ficum fabricatum. Suauissimam in attrahendo sicut
 patet in porphuro et in regina quos eloquium sui
 suauitate ad fidem attraxit. Efficacissimam in puniē-

do sicut patet in rhetoribus quos tam potenter ed-
 uicit. **T**ercio in constantia. fuit enim constantissima
 in minimis illatis quae ipsas precepit. Unum imperatori sibi
 minanti respondit. Quicquid contra me potes cogitare
 ne differas: quia carne et sanguine meum christo offer-
 re desidero. Item. fac quecumque animo precepisti:
 parata enim me videbis ad omnia sustinenda. Secundo
 in donis oblatis: quia ea respuit. Unde cum impera-
 tor sibi promitteret quod eam in palacio secundam habere
 respondit. Desine talia dicere quae scelus est contra cogi-
 tare et. Tercio in supplicij irrogatis: quia ea super-
 raui. sicut patet cum fuit posita in carcere et supro-
 tam. **Q**uarto in mundicia castitatis. Seruauit
 enim castitatem inter ea quae castitas piculatur solet.
 Quibus enim sunt in quibus castitas piculatur. scilicet as-
 fluentia resoluens. oportunitas inducens. iuuentus
 lasciuens. libertas effrenans. pulcritudo alliciens.
 Inter hec beata katherina castitatem seruauit. Ha-
 buit enim maximam affluentiam rerum: ut ipse quod sicut
 domina tota die inter suos famulos versabatur. Habuit
 iterum etatem iuuenilem. Item sui libertatem: quia sola
 et libera in palacio remansit. De his quatuor dis-
 citur supra. katherina cum esset annorum. xvij. in pa-
 lacio diuitijs et pueris pleno: sola remansit. Ha-
 buit etiam pulcritudinem. Unum dicitur. quia erat speciosa
 valde et incredibilis pulcritudine: omnium oculis
 admirabilis videbatur. **Q**uinto in privilegio di-
 gnitatis. Que enim sunt priuilegia spalia fuerunt in ali-
 quibus sanctis dum decederent. ut christi visitatio quae fuit
 in beato iohanne euangelista. olei emanatio quae fuit in
 beato nicolao. lactis effusio que fuit in beato pau-
 lo. sepulcri preparatio quae fuit in beato clemete. peti-
 tionum exaudicio que fuit in beata margaretha quoniam
 orauit pro agentibus sui memoriam. Hec autem omnia
 fuerunt in beata katherina. sicut patet in legenda.
Dubitationem autem habet apud aliquos utrum a maximo
 vel a maximino martyrisata sit. Tunc enim tres
 imperia tenebantur. scilicet constantiniana: qui ex paterna suc-
 cessione imperium sumpsit. et maxentius maximianus
 filius a protonatis militibus rome augustus appel-
 latus. et maximinus in orientis partibus cesar esse
 ctus. Secundum autem quoniam onicas maxentius rome. maximus
 vero in oriente contra christianos tyrannidem exerce-
 bat. Videtur ergo ut aliquibus placet quod vicio scripto-
 ris sit factum ut pro maximino maxentius poneretur.
De sancto saturnino dixit **A**
Saturninus ab apostolorum discipulis christus ordi-
 natus. in vrbem iherosolimam directus est
 Cum autem ipse ingrediēte demones a iherosolimis
 cessarent. vnus gentium dixit. quod nisi saturninum

De sancto

occiderēt a dijs suis nil penitus obtinerēt. Appre-
hendētes igit saturninū nolentē sacrificare ad pe-
des tauri ligauerūt. cuiq; stimulis agitātes a sum-
ma arce p gradus capitolij precipitauerūt. Sicq;
capite fracto & cerebro excusso. martiriū feliciter
cōsummauit. Cuius corp⁹ due femine rapiētes in
p̄fundo loco ppter metum gentiliū condiderunt.
Qd̄ postea successores eius ad locū reuerentiores
transulerunt. Fuit et alius saturninus quē romē
p̄fectus diu in carcere macerati in eculeum leuari
et neruis fustibus et scorpionib⁹ cedi fecit. De ide
lateribus adustus de postū de eculeo decollari pre-
cepit. circa annos dñi. cclxxxvij. sub maximiano.
Fuit et alius saturnin⁹ apud africā frater sancti
satiri. q̄ cui⁹ p̄dicto fratre suo et reuocato. & felicita-
te sorore dicti reuocati. necnō et cū p̄petua genere
nobilis martiriū passus est. Quoz passio alio tpe pō-
tissimum recolitur. Cum ergo p̄consul eis dixisset
vt ydolis imolarēt. et illi nullatenus assentirēt. in
carcerē missi sunt. Qd̄ vidēs parer p̄petue. ad car-
cerem flens cucurrit dicēs. filia quid fecisti. de bo-
nestati genus tuū? Nunq̄ aliquis de genere tuo i
carcerem missus fuit. Cum autē audisset q̄ xp̄iana
esset. in eam impetu cū digitis ad oculos irruit. et
ei oculos eruere voluit. et exclamās egressus est.
Vidit autē beata p̄petua huiusmodi visionē. quā
in crastino socijs enarrauit dicēs. Vidi scalā aureā
mirabili altitudine vsq; ad celū erectā q̄ adeo an-
gusta erat. vt nō nisi vnus & paru⁹ ascendere po-
terat. In dextera vero & leua. erant fixi cultri &

Saturnino

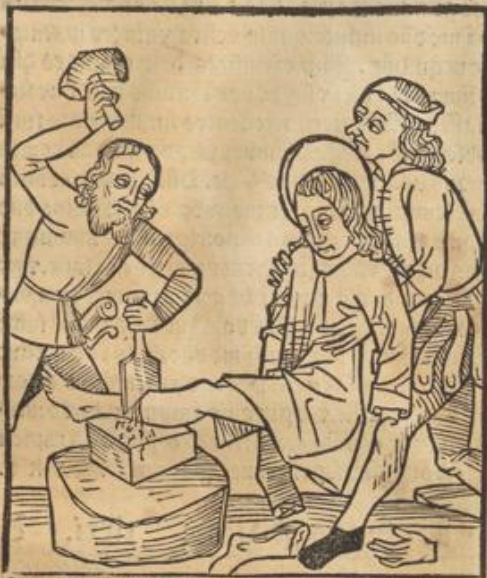
gladij ferrei limati & exacuti. ita vt ascendens cir-
ca vel infra se nullatenus respicere poterat sed sp̄
ad celum eū erectū stare oportebat. Sub ea dia:co
teterrim⁹ & ingētis forme iacebat: & pre timore q̄
libet ascēdere formidabat. Vidi etiā satirū p̄ eam
ascendentē vsq; sursum & respicientē ad nos & di-
centē. Ne timeatis hunc draconē: sed securi ascē-
dite vt mecū esse possitis. Hec audiētes oēs grās
egerunt: q; se vocatos ad martiriū cognouerunt.
Presentati igitur iudici cū sacrificare nolēt
fecit saturninū cum alijs viris a mulieribus sepa-
rari. & dixit felicitati. Habes virum? Et illa. Ha-
beo. sed p̄emno. Cui ille. Misere tui puella vt
vias. maxime cū infantem in vtero habeas. Ad
quem ait. fac de me quicquid vis: q; ad volunta-
tem tuā nunq̄ me trahere valebis. Parētes autē
beate p̄petue cū viro accurrētes: infantem par-
uulum beate p̄petue qui adhuc lactabatur ad-
duxerūt. Et videns eam pater stantem ante p̄fe-
ctū: cadens in faciē dixit. filia mea dulcissima mi-
serere mei. & hui⁹ mestissime m̄ris tue. & hui⁹ mis-
errimi viri tui q̄ post te viuere nō valebit. Per-
petua vero immobilis stabat. Tūc pater filiū ad
collū ei⁹ iactauit. & ipse & m̄r & marit⁹ eius man⁹
tenētes & flentes osculabātur eam dicētes. Mi-
sereri n̄ri filia & viue nobiscū. At illa. p̄iētes par-
uulū. & illos repellens ait. Discedite a me inimici
dei mei q; nō noui vos. Videns vero p̄fectus eoz
pstantias diuissime verberatos in carcere posuit.
Sancti vero dū plurimū mesti essent de felicitate:
que octo iam mensib⁹ p̄gnans erat: p̄ ea orauerūt
& dolores partus subito in eā irruerūt. peperitq;
filium viuū. Quidā vero de custodib⁹ dixit ad eā.
Quid facies cum ante p̄fectū veneris si nūc tam
grauiter cruciaris? R̄ndit felicitas. Dic ego p̄ me
patior. ibi pro me deus patietur. Extracti igitur
de carcere. ligatis post tergū manibus & nudatis
naribus p̄ plateas ducūtur. Et dimissis bestijs. sa-
tirus & p̄petua a leonib⁹ deuorātur. reuocar⁹ et
felicitas a leopardis comedūtur. Beatus vero sa-
turnin⁹ gladio capite trūcatur. Circa annos dñi.
cclvi. sub valeriano & galieno imperatoribus.

De sancto iacobo interciso.

clxx

Iacobus martir. cognomento intercisus.
nobilis genere sed fide nobilitor. ex regi-
one persarū & ciuitate elape oriūduus fuit
Dic ex christianissimis parētibus ortus est: & vxo-
rem christianissimam habuit. Erat quoq; notissi-
mus regi persarū. & inter optimates primus.

De sancto Jacobo Interciso

Accidit autem ut a principe nimio amore seducere-
tur. et ad colendum ydola steteretur. Hec autem ma-
ter et vxor audientes prius sibi scripserunt dicentes
Obediendo mortali deseruisti eum qui vita est. pla-
cendo future cito putredini deseruisti sempiternum
odorem. veritate in mendacium commutasti. et mor-
tali obtemperas viuorum ac mortuorum iudicem reli-
quisti. Noueris igitur nos a modo a te futuras ex-
traneas. nec tecum decerem aliquatenus moraturas
Cum autem has litteras iacobus legisset. amare flens ait.
Si mater mea que me genuit. et vxor mea a me ex-
traneae facte sunt quantomagis a me extraneus factus
est deus meus? Cum ergo pro errore suo se plurimum
afflixisset. nuncius venit ad principem qui diceret
iacobum christianum esse. Quae princeps aduocatus ait
Dic mihi si nazarenus es? Cui iacobus. Etiam nazare-
renus sum. Et ille. Ergo magus es? Cui iacobus.
Absit a me magus esse. Cum ergo ei multa suppli-
cia minaret. Dixit iacobus. Non me perturbat mine-
tue: quia tanquam verus flans super petram furor tuus aures
meas cito pertransit. Cui princeps. Noli impru-
denter agere: ne graui morte pereas. Cui iacobus
Hoc non mors sed somnus potius est dicendum. cum
post modicum resurrectio tribuatur. Cui princeps.
Non te seducant nazareni dicentes mortem esse som-
num: quia magni imperatores timent eam. Cui iacobus
Nos mortem non timemus: quia de morte ad vi-
tam transire speramus. Tunc princeps de filio
amicorum hanc super iacobum tulit sententiam: ut ad ter-
rorem aliorum membratum iacobus puniatur. Cum autem

quidam ex compassione super eum flerent. Ille ait.
Nolite super me flere: sed super vos ipsos plangite:
quia ego ad vitam pergo. et vobis supplicia eter-
na debentur. Tunc carnifices pollicem manus eius
dextere absciderunt. Et exclamans iacobus ait. Sus-
berato nazarene suscipe ramum arboris misericordie
tue. Nam a cultore vinee sarmentum absciditur vi-
tis: ut potius germinet et uberius conueniat. Cui
carnifex. Si assentire vis. ad huc tibi parco ac me-
dicamentum adhibeo. Cui iacobus. Nonne prospere
risti spiritus vitis: quia cum amputatur sarmentum. il-
le nodus qui remanet in suo tempore cum terra cale-
scere incipit per singula abscisionis loca producit
et germina. Si ergo vitis puratur vicissitudine
temporis ut germinet. quantomagis fidelis homo
qui in vera vite christo compactus est? Tunc accedens
carnifex secundum abscidit digitum. Beatus autem iacobus
dixit. Suscipe duos ramos quos plantauit
dextera tua domine. Abscidit et tertium. Et dixit iacobus.
De triplici temptatione liberatus benedicam
patri et filio et spiritui sancto. Et cum tribus ereptis
de camino pueris proficebor tibi domine. et ichoro mar-
timum psallam nomini tuo christe. Abscisus est et quartus.
Et iacobus dixit. Proreor filios israel qui in
quarta benedictione pronuntiatus es. suscipe a ser-
uo tuo confessionem quarti digiti tanquam in iuda bene-
dicti. Absciso quinto digito dixit. Completum est
gaudium meum. Tunc carnifices dixerunt ei. Parce
iam nunc anime tue ne pereas. nec tristiteris si vnam
manum amiseris quoniam multi sunt vnam manum tuam ha-
bentes. et multis diuitijs et honoribus abundantes.
Beatus iacobus dixit. Quia pastores incipiunt
pecora tondere. nunquid dextrum tuum vellus aufe-
runt et sinistrum dimittunt. Si ergo pecus quod ani-
mal brutum est totum vult velus amittere. quan-
tomagis et ego homo rationalis non dedignabor
pro deo occidi. Accedentes igitur impij ad sinis-
tram manum. digitum minimum exciderunt. Et iacobus
dixit. Tu domine cum magnus esses. minimum et paruus
pro nobis fieri voluisti. et idcirco reddo tibi corpus
et animam quam creasti. et proprio sanguine tuo redemi-
misti. Abscidit sextimus digitus. et ait. Septies
in die laudem dixi domino. Abscidit octauus. et dixit.
Octauo die circumcisus est iesus et hebreus circumci-
dit octauo die ut transeat ad legales ceremonias
et mens serui tui domine transeat ab his incarcerationibus
et conuictibus habitibus prepucium: ut veniam et respi-
ciam faciem tuam domine. In die. etiam nonus digitus
et ait. Hora nona tradidit christus in cruce spiritum. Unde
et ego domine in dolore nomi digiti tibi proficebor. et gra-

tias ago. Inciditur dicimus: et ait. Decim^o numerus est in preceptis. et iota prima littera est nominis ihesu christi. **T**unc quidam de astantibus dixerunt. O dilectissime quondam noster: profiteri tamen coram consule ut vivere valeas. Licet enim abscise sunt manus tue. sunt tamen peritissimi medici qui tuis doloribus valeant subuenire. Quibus iacobus dixit. Absit a me huiusmodi nephanda simulatio. Nemo enim mitens manus suas ad aratrum. et respiciens retro. aptus est regno dei. Tunc indignati carnifices accesserunt. et pollicem pedis dextere absciderunt. Et iacobus dixit. Pro christi perforatus est et sanguis exiit. Absciditur secundus pedis digitus. et ait. Magna mercedi dies hec est pro omnibus diebus. hodie quippe ad deum forte peruersus ibo. Absciderunt et tertium et ante ipsum proiecerunt. Et subridens iacobus dixit. Uade tercio digite ad socios tuos. et quem admodum granum tritici multum fructum affert. ita et tu in nouissimis diebus cum sociis tuis requiesces. Abscidit quartum. et ait. Quare tristis es anima mea. et quare turbas me. Spero in deo quoniam adhuc profitebor illi salutare vultus mei: et deus meus. Absciditur quintus. et ait. Nunc incipiam dicere ad dominum quoniam dignum me fecit socium seruis suis. Tunc accedentes ad pedem sinistrius digitum paruum absciderunt. Et dixit iacobus. Digite parue confortare: quoniam magnus et paruus unam habent resurrectionem. Capillus capitis non prohibet. quoniam omnia a sociis tuis minime separaberis. Abscidit secundus. Et iacobus ait. Destruite veterem domum: quoniam splendidior paraf. Absciditur tertius. et ait iacobus. Tons omni firmatur incus. Abscidit et quartum. et ait. Conforta me deus veritatis. quoniam in te confidit anima mea. et in umbra alarum tuarum sperabo. donec transierit iniquitas. Absciditur et quintus. et ait iacobus. Ecce me tibi domine immolo vices. Tunc accedentes pedem dextrum absciderunt. Et dixit iacobus. Nunc offeram munus celesti regi: pro cuius amore hec parat. Absciderunt et pedem sinistrius. Et beatus iacobus dixit. Tu es qui facis mirabilia. exaudi me domine et salua me. Absciderunt dextram manum. et ait. Misere tue domine adiuuent me. Ad sinistram ait. Tu es deus qui facis mirabilia. Absciderunt dextrum brachium. et ait. Lauda anima mea dominum: laudabo dominum in vita mea: psallam deo meo quod diu fuero. Absciderunt et brachium sinistrius. et ait. Circumdederunt me dolores mortis. et in nomine domini vindicabo in eis. Tunc accedentes absciderunt suram dextri cruris scindentes usque ad femur. Tunc beatus iacobus ineffabili dolore grauatus exclamans ait. Domine ihesu christe adiuua me: quoniam circumdederunt

me gemitus mortis. Et ait carnificibus. Carne nonna me dominus inducit: quam vestra vulnera maculare nequebunt. Jam carnifices defecerant. eo quod a prima hora dici usque ad nonam in eius inclinatione succubissent. Tunc iterum accedentes sinistri cruris suram abscidendo usque ad femur extraxerunt. Tunc exilans beatus iacobus dixit. Domine exaudi me semiuivum. viuum et mortuorum dominus. Digitos domine non habeo ut ipsos ad te porrigam. nec manus ut eas ad te extendam. Pedes mei truci sunt. et genua mea demorata: ut tibi genua flexere non valeas. et sum velut casura domus ablata quibus sustentatur columnis. Exaudi me domine ihesu christe. et educe de carcere animam meam. Hec cum dixisset: vnus de carnificibus accessit. et caput eius amputauit. Chastus autem igitur occulte accesserunt et corpus eius rapientes. honorifice sepelierunt. Passus est autem. v. kalendas decembris.

De sancto Pastore clxxi. A

Pastor: in heremo multis annis in abstinentia magna se affligens. multa sanctitate et religione pollebat. Cum autem mater eius prosum et fratres eius desideraret videre sed non posset obseruare. et dicit. et illis ad ecclesias euntibus. propterea se eisdem obrulit. At illi fugientes et cellam intrantes: in facie eius clauserunt hostium. Illa autem ante hostium stans cum nimio fletu clamabat. Pastor autem ad hostium veniens dixit ei. Quid sic clamas o vetula: que audies vocem eius: amplius clamabat faciens et dicens. Volo vos videre filij mei. Quid enim si videam vos?

De sancto

Pastore

Nunquid non ego sum mater vestra que lactavi vos. et iam canis rota sua plena. Cui filii? hic nos vis videre. aut in alio seculo. Que respondit. Si non video vos hic: videbo vos illic filii. Qui ait. Si equanimiter ferre valeas ut nos hic non videas: illic proculdubio nos videbis. **Q**ue discessit gaudens et dicens. Si vos visura sum illic: nolo vos videre hic.

Judex provincie cum abbate pastorem videre cuperet sed nequireret. filium sororis sue tanquam malefactorum tenuit. et in carcere posuit dicens. Si pastor venerit et pro eo intercesserit: eum dimittam. Mater igitur pueri ad hostium senis plorans. dum ille nil sibi responderet ait. Et si viscera ferre habes. et nulla compassione moueris. saltem miseratio sanguinis tui flectat te. et quod unigenitum michi existit. Ille autem mandauit ei. Pastor filios non generauit. et idcirco non dolet. Qua cum dolore discedere. dixit ei iuder. Saltem verbo iubeat. et ego eum dimittam. Ille autem ei remandauit dicens. Examina causam secundum legem et si dignum morte habes. primum moriar. sin autem fac quod tibi placet.

Docebat autem fratres dicens. Custodire et seipsum considerare et discretionem habere operationes sunt anime. Paupertas. tribulatio et discretio sunt operationes solitarie vite. Scriptum est enim. Si fuerint hi tres viri nocuius et daniel et noe. prosonam habet nichil possidentium. iob tribulatio. daniel discretio. Si duas res oderit monachus potest ab hoc mundo liber esse. Et querenti fratri que essent dixit. Carnalis repausatio et vana gloria. Si vis requiem inuenire in hoc seculo et in futuro in omni causa dic. Quis ego sum. et non iudices quenquam.

Cum quidam frater de congregatione offenderet. abbas de presilio cuiusdam solitarii eum expulit. Qui cum quasi flendo desperaret. abbas pastor eum ad se adduci fecit. Quae benigne consolans misit ad illum solitarii dicens. Audiens de te videre te desidero. fatiga igitur te usque ad me. Qui cum venisset dixit pastor. Duo homines erant qui ambo habebant mortuos suos. Reliquit autem unum mortuum suum. et abiit plorare mortuum alteri. Quod solitarius audiens et intelligens in sermone eius compunctus est.

Cum quidam frater pastorem dixisset se perturbatum esse. et locum velle deserere. eo quod quedam verba de quodam fratre audiuisset que eum non edificauerant dixit pastor. ne hec verba crederet: quia vera non essent. Ille vero vera esse assererat: quia frater fidelis sibi reculit. Cui pastor. Non est fidelis qui tibi dixit. quia si fidelis esset nequaquam tibi talia diceret. Et ille. Ego vidi oculis meis. Ille autem interrogatus de festuca et trabe quod essent. respondit de festuca

quod festuca esset et de trabe quod trabs esset. Et pastor. Pone in corde tuo quod peccata tua sunt. sicut et trabs illi autem velut hec pua festuca.

Sicut quidam quod peccatum grande fecerat. volens penitere triennio interrogauit abbatem pastorem si multum esset. Qui dixit. Multum est. Et quesitum si annus iuberet ait. Multum est. Abba autem dicebat. Usque ad xl. dies. Et ille. multum est. Et adiecit. Puto quod si ex toto corde homo penituerit. et peccatum non iterauerit: etiam penitentiam triduanam suscipiet dominus.

Interrogatus de illo verbo qui irascitur fratri suo sine causa et c. ait. Et omni re qua te grauare voluerit frater tuus: ne irascaris aduersus eum donec oculum dextrum tibi extrahat. et si aliter feceris. sine causa sibi irascaris. Si autem aliquis te voluerit separare a deo. pro hoc irascere ei.

Dixit iterum pastor. Qui querulosus est: monachus non est. Qui malitiam in corde suo tenuerit: monachus non est. Qui iracundus est: monachus non est. Qui malum pro malo reddidit. monachus non est. Qui elatus et verbosus est: monachus non est. Qui vero vere est monachus: spiritus est humilis. mansuetus. charitate plenus. et timor est dei semper et vbiq; pro oculis hominum ut non peccet.

Dixit iterum quod si sunt tres in unum: ex quibus unus bene quiescat. alius autem infirmetur et gratias agat. tertius vero minister eius sit ex sincera voluntate. hi tres siles sunt velut sint unius operis.

Cum quidam frater sibi quereretur quod multas cogitationes homines in ipsis picitaretur. eus sub acre nudo eiecit dicens. Expande sinum et apprehende ventum. Qui ait. Non possum. Et ille. Nec cogitationes prohibere potes ne introeant: sed tuum est resistere eis.

Interrogatus a quodam fratre quid de hereditate sibi dimissa faceret. dixit ut post tres dies ad se rediret. Qui cum redisset. ait illi. Si dixero da eam clericis: faciet inde primum si dixeroda eam pauperibus. non est tibi merces. si dicam da eam pauperibus securus eris. Quicquid ergo vis fac. ego causam non habeo. Nec in vita patrum.

De sancto Johanne abbate clxxii

Johannes abbas cum episcopus per annos xl. in heremo habitasset. interrogauit eum quantum ex hoc profecisset. Et ille dixit. Ex quo cepi solitarii esse: nunquam vidit me sol manducantem. Et iohannes. Nec me irascentem. Simile fere legitur ibidem quod cum epiphanius episcopus abbatem bilarioni daret carnes. Ille ait. Ignosce michi: quia ex quo accepi habitum hunc non dimisi aliquem dormire qui aduersus me aliquid haberet. neque dormiui homines alii

De s. iohanne et moise abbatibus

quid aduersus aliquem. Cui ille. Ignosce michi: q: melior es q: ego. Volens iohes ad similitudinem angelorum nichil operari s: deo sine intermissione vacare. seipsum expoliavit et vna hebdomoda in heremo fuit. Cum aut: fame picitaref. et aculeis muscarum et vesparum totus vulneraret. reuersus ad hostium fratris sui pulsauit. Ad quem ille. Quis es tu. Et ille. Ego sum iohannes. frater aut: dixit ei Nequaquam. Iohannes enim angelus factus est. et inter homines vltra non est. Et ille. Vere ego sum. Et non aperiens ei: dimisit eum affligi vsq: mane. Postea aperiens dixit. Si homo es. opus habes iterum opari vt pascaris et viuas. Si aut: angelus es. quid queris intrare cellas. Et ille dixit. Ignosce michi frater q: peccauit. Cum aut: morderetur. rogauerit eum fratres vt aliquid verbum salutare et cõpendiosum loco hereditatis sibi reliqueret. Qui ingemiscens ait. Nunquam feci propriam voluntatem. nec aliquid docui quod prius ipse non fecerim. Nec in vitas partum.

De sancto moyse abbate. clxxiii. A

Moyse abbas dixit fratri penitenti a se sermone. Sede in cella tua. et docebit te vniuersa. Cum quidam senex infirmus in egiptu ire vellet. ne fratres nimis grauaret. Dixit ei abbas moyses. Non vadis: quoniam in fornicationem casurus es. Qui pristatus dixit. Mortuum est corpus meum. et tu michi ista dicis. Cum ergo iuisset. et quendam virgo ex deuotione sibi seruiret. ille pualescens eam violauit. Que cum filium peperisset. senex

puerum in vlnis accipiens: in die magne festiuitatisque erat in sexti ecclesia coram multitudine fratrum intrauit. Cum aut: oes fletent dixit. Videtis infantem hunc. filius est inobediencie. Laute ergo vobis fratres q: in senectute hoc feci. et orate pro me. Et pergens ad cellam ad pristinum statum reuersus est.

Alius quoque senex cum dixisset alteri mortuum sum Ille ait. Non fidas in te donec creas de corpore Nam si dicas quod mortuus es. sabanas tamen mortuus non est. Cum frater quidam peccasset. miserunt ad abbatem moysen. Qui accepta sporta plena arena. venit ad eos. Quem cum fratres quidnam hoc esset interrogaret. Dixit. Peccata mea sunt post me curretia. et non video ea. et veni hodie alius iudicare peccata. Illi aut: hoc audientes: fratri pepercerunt.

Simile legit de abbate priori. Nam cum fratres de quodam fratre culpabili loquerentur. Ille tacebat. Cum ergo accepisset sacculum plenum arena retro. et de eadem arena modicum ante se ferret. interrogatus quid hoc esset dixit. Multa arena sunt peccata mea que post me ferens ipsa non considero. nec pro eis doleo. Modica vero arena sunt peccata fratris ante me posita que semper considero. et ipsa video cum tamen peccata mea ante me semper portare deberem. et de ipsis cogitare. et pro ipsis deum rogare.

Cum abbas moyses factus fuisset clericus. et imposuissent ei superbumerale. dixit ei episcopus. Abbas factus est candidatus. Et ille. A fons domine purpura. vtinam intus. Volens aut: episcopus cum probare. dixit clericis suis: vt quoniam ad altare acce-

De sancto

Arsenio

deret ipsum cum iniuria expellerent. deinde eum sequentes quid loqueretur audiret. Projicientes autem eum foras dixerunt. Exi foras et hiops. Qui egrediens dicebat. Bene tibi fecerunt cinerem et cacabate. quia cum homo non sis quare te in medio hominum dare presumpsisti. hec in vitas patrum.

De sancto arsenio abbate clxxiii.

A

Arsenius cum adhuc in palatio persisteret. et ut ad salutem dirigere oraret. audiuit. Arseni fuge homines. et saluaberis. Accedens igitur ad monachalem vitam et ibidem orans. audiuit Arseni. fuge. tace et quiesce. Legitur enim ibidem de hac quiete appetenda quod tres fratres cum facti fuissent monachi. unus elegit discordantes ad pacem reducere. sed in infirmos visitare. tertius in solitudine quiescere. Primus igitur laborans propter lites hominum non potuit omnibus placere. et tedio victus venit ad secundum. quem inuenit animo deficientem et mandatum perficere non valentem. Et concordantes ad tertium qui erat in solitudine venerunt. Cui cum tribulationes suas narraissent. ille missa aqua in cippo dixit. Attende in aquam. Et erat comota et turbulenta. Et rursus dixit. Attende modo quod quieta et limpida facta est. Qui cum intenderet. et vultus suos videret ait. Sic qui in medio hominum persistunt perturbati non vident peccata sua. Cum autem quieti fuerint. tunc peccata sua videre valent. Quidam etiam cum inuenisset quendam in heremo velut bestiam verbas manducantem et nudum. currebat post

ipsum fugientem dicens. Expecta me quia propter deum sequor te. Et ille. Et ego propter deum fugio te. Cum autem vestem picasset. expectavit eum dicens. Quam materiam mundi picasti a te. expectavi te. Cui ille. Dic michi quomodo saluus efficiar. Qui respondens. fuge homines et tace. **M**atrona quedam et nobilis et seuer venit ut abbatem arsenium ex devotione videret. Qui rogatus a theophilo archiepiscopo ut se videri permitteret nullatenus acquieuit. Tandem illa ad eius cellam properans ipsum foras ante hostium cellem inuenit. et se ad eius pedes prosternit. Ille autem cum indignatione nimia eleuauit eam dicens. Si faciem meam videre vis. vide. Illa autem faciem eius profusione et verecundia non considerauit. Cui senex. Quomodo cum mulier sis tantam navigationem facere presumpsisti. Ecce enim romam redibis et quod abbatem arsenium videris alijs mulieribus enarrabis. et ille sibi veniet ut videat me. Et illa. Si deo dante romam rediero. nullam huc venire permittram. Sed saltem obsecro ut orem pro me. et mei memor sis semper. Cui ille. Deo deum ut deleat memoriam tuam de corde meo. Et illa audies turbata nimium venit in ciuitate. et per tristitia febricitare cepit. Quod archiepiscopus audies ad eam consolandi accessit. Illa autem dicebat. Ecce ego tristata morior. Cui archiepiscopus. Nescis quia mulier es. et inimicus sanctos per mulieres impugnat. et propterea senex hoc dixit. Nam pro anima tua semper orat. Et sic consolatione recepta cum gaudio ad propria remeauit. **D**e quodam alio patre legitur quod cum discipulus eius sibi diceret. Senuisti abba. accedam parum iuxta mundum. Ille ait. Ubi non est mulier ibi etiamus. Dixit ei discipulus. Et ubi est locus non habens mulierem nisi forte solitudo. Et ille. Ergo in solitudine me tolle. **A**lius etiam frater cum matrem suam vetulam transfluum portare deberet. ille manus suas pallio inuoluit. Cui illa. Ut quod sic opus est manus tuas filii. Et ille. Corpus mulieris ignis est. et ex eo quod te contingebat. aliarum feminarum memoria in meo animo veniebat. **B** Arsenius autem per totum tempus vite sue ad opus sedens manuum suarum pannum habebat in sinu propter lacrimas que crebro de oculis eius currebant. Totam noctem insomne ducebat. Mane autem facto cum propter nature lassitudinem dormire velleret. dicebat somno. Veni serue male. Et surripiebat parum somni sedendo. et statim surgebat. Dicebat quoque. Sufficit monacho si dormierit vna hora. si tamen est pugnator. **C**umque per sancti arsenii nobilissimum senatorum vitam finies et restitutum facies. magnam hereditatem arsenio dimississet. magistrum

¶ iiij

De sancto

predictum testamentū ad ipsum detulit. Quōd ille accipiēs voluit illud scindere. Magistranus autē eius pedibus puoluit. rogauit ne hoc faceret: quē caput eius p̄scideret. Cui arfeni. Prius mortuū sum q̄ ille. Ipse igit̄ cū modo mortuus sit quōd me fecit heredem. Et remisit testamentū nichil accipere volens. **Q**uadā vice facta est vox ad eū dicens. Veni et ostendam tibi opa hominū. Et eduxit eū in quēdam locū. ostendit̄ ei ethiopē incidētē ligna et facientē sarcinā grandē quā portare nō poterat. Deinde iterū ligna incidebat et ad sarcinā addebat. et hoc faciebat diutius. Ostendit̄ ei rursum hominē haurientē aquā de lacu et effundentem a quā in cisternā prorsam quā aquā refundebat in lacū et ipsā cisternā implere volentē. Et ostendit̄ ei iterū templū. et duos viros sedētes in equis portantes lignū transuersum. Volentes autē introire in templū nō poterāt: eo quod lignū in transuerso portarēt. Et exposuit dicens. Hi sūt qui portāt quasi iugū iustitię cū supbia. et nō humiliātur. p̄pter quōd remanēt foris a regno dei. Qui ligna incidit. homo est in peccatis multis. et pro eo ut agat penitentiā non subtrahit de peccatis. sed addit iniquitates iniquitatib⁹. Qui autē aquā haurit hō est bona opa faciēs. Sed quia cū eis sūt permixta mala perdit bona opa sua. Vespere sabbati veniēte die dñico reliquebat p̄ se solem. et extēdebat manus suas ad celum donec mane die dñico sol ascendens faciem eius illustrabat. et sic residebat. Hec in vitas patrū.

De scō agathon abbate. clxxv. A

Agathon

Agathon abbas prienniu lapidē in os suū mittebat donec taciturnitatē disceret. Alius quoq; frater cū intrasset p̄gregationem dixit intra se. Tu et asinus vnū esto. Sicut ergo asinus vapulat et nō loquit̄. iniuriā patit̄. et non respondet. sic et tu. Alius quoq; frater a mensa expulsus nichil respondit. Postmodū sup hoc interrogatus ait. Posui in corde meo quod equale sim cani. qui cum sectas foras egredit̄. Interrogatus agathon quā virtus plus haberet laboris r̄ndit. Puto non esse talem laborē qualem orare deū. Nam inimici eius semp laborant ei⁹ orōnes interrumpere. Nā in ceteris laboribus hō aliquā requiem possidet. orator autē op⁹ habet magni certamis. Interrogatus agathon a quodam fratre quomōdū cū fratribus habitare deberet. ait. Sicut in prima die et nō assumes fiducia. Non ē enim peior passio quā fiducia genitrix est em̄ oim passionū. Dixit itez. Iracundus si mortuos suscitet nō placet alicui vel deo p̄pter iracundiā suam. frater quidā iracund⁹ intra se ait. Si solus habitare. ad irā non ita cito moneberer. Quadā autē vice cum vrceolū aqua impleret. versatus est. Secūdo impleuit et itez versat⁹ est. Tercio impleuit et versat⁹ est. Qui cōmotus furore fregit vasculū. In se autem reuersus cognouit quia ab eodem demone iracūdie sit illusus. et dixit. Ecce solus sum. et tñ ira me vicit. Reuertar ego in p̄gregationem. quia vbiq; labor. et vbiq; patientia et adiutorio dei opus est. **C**ontra erant duo frēs qui multis annis inuicem cōuersantes nunq̄ ad iracūdiam poterant puocari. Quadā vice dixit vnus alteri. faciam⁹ et nos litem sicut homines de mundo faciunt. Et ille respondit. Nescio qualiter fiat lis. Et dixit frater. Pono in medio laterculū et dico meū est. Tu autē dic nō. sed meum est. et inde fiet litis iniciū. Posita est ergo testa in medio. Dixit vnus meum est hoc. et alter dixit. non. sed meū est. Et ille respondit. Etiam tuū est. Tolle ergo et vade. Et discesserūt. nec inter se p̄ndere potuerūt. **E**rat autē abbas agathon sapiens ad intelligendum. impiger ad laborandum. parcus in cibo atq; vestimēto. Dixit autē. Scdm volūtate meā nunq̄ dormiui retinens in corde aduersus quenq; dolorem. Nec dimisi dormire alium hntem aduersum me aliquid. **M**ortuus quoq; agathon tribus diebus mansit immobilis ap̄tos tenens oculos. Qui cum pulsaretur a fratrib⁹ r̄ndit. In p̄spectu diuini iudicij assisto. Dicunt ei. Et tu times. Et ille. In custodiendis mādati dei virtute qua potui laborari sed homo sum. et nescio vtrū placuerunt

De sancto

opera mea dño. Dicunt ei. Et non p̄fidis de operibus tuis q̄ sc̄dm̄ deum sunt. Et ille. Non p̄sumo donec venero ante illum. Aliter em̄ sunt iudicia dei. et aliter iudicia hominũ. Cũ aut̄ eũ adhuc interrogare vellent. ait. Ostendite charitatẽ. et nolite me cũ loqui: q̄ occupatus sum. Quo dicto. statim sp̄m̄ cum gaudio emisit. Videbant em̄ eum colligentem sp̄m̄ quẽadmodũ si quis saluet amicos suos dilectos. Hec in vitas patrum.

De sancto barlaam cxxvi. A

Barlaam cuius hystorias iohes damascenus diligẽti studio compilauit. operante in eo diuina gr̄a sanctum iofaphat regem ad fidem pertraxit. Et enĩ cum vniuersa india xp̄ianis et monachis plena esset. surrexit rex quidã prepotens nomine auennir qui xp̄ianos et p̄cipue monachos plurimũ p̄sequeretur. Accidit aut̄ vt quidã regis amicus et in palacio suo primus diuina communitus gr̄a regiam aulam relinqueret. et monasticũ ordinẽ introiret. Qd̄ rex audiẽs p̄re ira infansiens eum per queq̄ deferta inquiri fecit. et vir inuentum ad se adduci m̄adavit. Vidensq̄ eũ villitunica cooptum et fame maceratũ: qui splendidis vestimentis ornabatur. et multis diuitijs affluere p̄fueuerat. Dixit ei. O stulte ac m̄etis perditẽ. cur honorem in p̄tuelias commutasti. et te ludũ puerorũ fecisti. Cui ille. Si huius a me rationẽ audire desideras: inimicos tuos. p̄cul a te abijcias. Regem autem qui essent h̄mõĩ inimici querente. ait. Ira

Barlaam

et p̄cupiscẽtia. hec enim impediunt ne veritas videatur. Assideant aut̄ ad audientiam dicendorũ. prudẽtia et equitas. Cui rex. fiat vt loqueris. Et ille. Insipientes ea que sunt despiciunt quasi non sint. ea vero que non sunt quasi sint: app̄rehẽdere moluntur. Qui autẽ non gustauerit eorũ que sunt dulcedinẽ. non poterit eorũ que nõ sunt addiscere veritatem. Multa aut̄ illo de mysterio incarnationis et fidei p̄sequente. Rex ait. Nisi tibi in principio promissem q̄ de medio filij iram remouerem. nunc vt igni tuas carnes traderẽ. Surge igitur et fuge ex oculis meis ne vltra te videam. et male te perdam. Vir aut̄ dei tristis abcessit eo q̄ martiriũ perpessus non esset. **I**nterea dum rex liberos non haberet. puer ei pulcherrimus nascitur: et iofaphat appellatur. Congregate aut̄ rege infinitã multitudinẽ vt dijs pro ortu pueri immolarẽt. quinquagintaquinque astrologos puocauit: a quibus quid futurũ esset filio suo diligenter quesuit. Cunctis aut̄ respondentibus cum magnã in potentia et diuitijs futurũ. vnus sapiẽtior ex ipsis dixit. Puer iste qui natus est tibi o rex nõ in tuo erit regno: sed in alio incõparabilẽ meliori. Nam illius quam persequeris christiane religionis vt estimo futurus est cultor. Hoc aut̄ nõ a semetipso sed a deo inspirate dixit. Audiẽs hoc rex et plurimum ex paucis. in ciuitate seorsum palaciũ speciosissimũ p̄strui fecit. et ibi puerũ ad habitandum posuit. ibiq̄ secũ iuuenes pulcherrimos collocauit precipiens illi. vt nec mortẽ nec senectutẽ. nec infirmitatẽ vel paupertatẽ. nec aliquid qd̄ posset sibi afferre tristitiã ei nominarẽt sed omnia iocunda ei proponerẽt. quatenus mens eius leticijs occupata nil de futuris cogitare posset. Si quẽ vero ministrantũ infirmari p̄tingeret. hunc protinus rex precipiebat ei. et aliũ loco eius incolumẽ subrogari. Precepitq̄ ne sibi de xp̄o aliquã facerẽt mentionem. **E**odem tpe erat cũ rege vir quidã christianissimus sed occultus: qui inter nobiles regis principes primus erat. Hic cum aliquũ cum rege ad venandum iuisset. hominẽ quendã pauperem pedem lesum a bestia h̄ntem. et in terra iacentem inuenit. a quo rogat vt se suscipere debeat: q̄ sibi in aliquo forsita p̄desse posset. Cui miles dixit. Ego quidem te libenter suscipio: sed in quo vtilis inueniaris ignoro. Et ille dixit. Ego sum h̄mõ me dicitus verborũ. Si em̄ aliquis in verbis ledatur: p̄gruam scio adhibere medelam. Miles aut̄ qd̄ ille dicebat pro nichilo computauit. p̄optet deum tñ ipsum suscipiens eius curam egit. Viri aut̄ qui

De sancto

dam inuidi et maliciosi videntes predictum principem in tanta gratia esse regis: ipsum apud regem accusauerunt quod non solum ad christianorum fides declinasset sed in supergenum conabatur sibi subire turbam sollicitat et sibi consiliarius. Sed si hec inquit ita esse rex scire desideras ipsum secreto aduoca. et vitam hanc cito finiendam commemorata. et idcirco gloriam regni te velle derelinquere. et monachorum habitum assumere asseras quos tamen ignoranter actenus fueras persecutus. Et tunc videbis quid tibi responderit. Que cum rex omnia ut illi suaserant fecisset. ille doli ignarus persusus lacrimis propositum regis laudauit et vanitatem mundi rememorans quantoties hoc adimplendum consuluit: Quod rex audiens et verum esse quod illi dicebant credens. furore repletus est. nichil tamen sibi respondit. Vir autem perpendens quod rex grauiter verba sua acceperat tremens abscessit. et medicum se habere verborum recolens. omnia sibi narrauit. Cui ille. Notum sit tibi quod rex suspicatur ut propter hoc dixeris quod eius regnum velis inuadere. Surge igitur cito et comam tuam tonde. et vestimenta abiectis alium indue. et summo diluculo ad regem ingredi. Cuius rex quod sibi hoc vellet interrogauerit: respondebis. Ecce rex paratus sum sequi te. Nam et si via per quam cupis ire difficilis sit. recuz tamen et riscenti facilis michi erit. Sicut enim socium me habuisti in prosperis. sic habebis pariter in aduersis. Nunc igitur presto sum quid moraris. Quod cum ille per ordinem fecisset. rex obstupuit. et falsarios arguens virum ampliori honore dotauit. **F**ilius autem eius in omni sapientia plene edoctus fuit. Admirans autem cur pater sic eum reclusisset. unum de seruis sibi familiarioris secreto de hac re interrogauit: dicens se in multa mestitia positum pro eo quod foras egredi non liceret: adeo ut nec quibus sibi sapet nec potest. Quod pater audiens et dolens. equos idoneos parari fecit et choros plaudentes ante eum mittens. ne quid sibi fedum occurreret diligenter prohibuit. **P**redicto igitur iuvene taliter procedere: quadam vice unum leprosus et unus cecus sibi obuiauerunt. Quos ille videns et stupens qui sint et quidnam habeant inquisiuit. Et ministri dixerunt. Passiones iste sunt que hominibus contingere solent. Et ille. Omnibus hominibus contingere possunt homini. Negantibus illis respondit. Noti sunt igitur qui hec pati debeant. an sic indefinite proueniunt. Et illi. Et quis hominum futura scire valet. Valde igitur anxius esse cepit. per in consuetudine rei. **A**lia autem vice quendam valde senem rugosam

Barlaam

habentem faciem et dorsum incuruatum. et cadentibus dentibus balbuciendo loquentem inuenit. Stupefactus igitur discere cupit visionis miraculum. Cuius didicisset quod propter annorum multitudinem ad talem statum venisset. ait. Et quis est huius finis. Dicit ei. Mors. Et ille. Est ne mors omnium vel aliorum. Cuius didicisset omnes mori debere. interrogauit. In quorundam annis hec superueniunt. Et illi. In octoginta vel centum annis senectus inducitur. deinde mors ipsa subsequitur. Hec igitur iuuenis frequenter in corde suo recogitans in multa desolatione erat sed contra pre letitia predebatur. plurimum desiderans in homini dirigere et doceri. **E**t igitur quidam monachus vita et opinione perfectus habitans in deserto terre sennaar nomine barlaam. hic que circa filium regis agebantur per spiritum cognouit et mercatoris habitum sumens ad ciuitatem illam deuenit. Accedensque pedagogo filii regis locutus est dicens. Ego cum negociator sum lapidem preciosum venale habeo. qui cecis lumen tribuit. surdis aures aperit. mutos loqui facit. insipientibus sapientiam infundit. Nunc igitur duc me ad filium regis. et hunc sibi tradam. Cui ille. Uideris homo mature prudentie: sed verba tua prudentie non concordant. Veruntamen cum lapidum noticiam habeas ipsum lapidem michi ostende. et si talis ut asseris fuerit comprobatus: a filio regis honores maximos consequeris. Ad quem ille. Lapis meus in superhanc habet virtutem. Quia qui non habet sanam oculorum aciem. et qui non seruat integram castitatem si forte illum aspexerit: ipsam virtutem quam habet viles perdit. Ego autem medicinalis artis non experis video te sanos oculos non habere. filium autem regis audiui pudicum esse. et oculos pulcherrimos et sanos habere. Cui ille. Si sic est noli michi ostendere: quod et oculos sanos non habeo. et peccatis fordesco: Nunciatus igitur hec filio regis ipsum ad eum quantum dicitur introduxit. Cuius ergo introductus fuisse. et rex eum reuerenter suscepisset. ait barlaam. In hoc rex bene fecisti quod de foris paruitati apparere non attedisti. Nam rex quidam magnus in curru deaurato procedens cum quibusdam attritis vestes indutis et macie attenuatis obuiaisset. continuo de curru exiliens ad pedes eorum proiciens ipsos adorauit. et surgens in oscula eorum ruit. Proceres autem eius indigne hoc ferentes sed regem super hoc arguere formidantes. fratri eius retulerunt quod rex magnificentie regali indigna fecisset. frater autem regem super hoc redarguit. Et rursus regi consuetudo quod quando aliquis morti tradendus erat. Rex ante eius ianuam preconem cum tuba ad hoc deputata mittebat. Uespere igitur ve-

De sancto

Barlaam

niente ante fratris ianuā tubam sonare fecit. Quōd ille audiēs. et de sua saluatione desperās: totā noctē in somnē duxit. et testamentū fecit. Mane autē facto induit nigris vestib⁹. cū vxore et filijs ad fores palacij lugens accessit. Quē rex ad se ingredi faciēs dixit. O stulte si preconē fr̄is tui cui nichil te deliquisse cognoscis adeo timuisti: quōd precōnes dñi mei in quē adeo peccauit timere nō debeā qui sonabilius michi tuba mortē significāt et terribilem iudicis aduentū michi denunciant. Deinde quatuor: captas fieri iussit. et duas eaz extrinsec⁹ auro vndiq; opiri. et ossib⁹ mortuoz putridis impleri. duas vero pice liniri. et gemmis et margaritis preciosis impleri fecit. Vocansq; illos magnates quos sciebat querimoniā apud patrem deposuisse. quatuor: illas captas ante eos posuit et que preciosiores essent inquisiuit. Illi vero duas deauratas magni esse precij. reliquas vero vilis precij. esse iudicauerunt. Precepit igitur rex deauratas aperiri. et continuo inde fetor: intollerabilē emanauit. Quibus rex. Ne illis siles sunt q̄ gliosis vestibus sunt amici. intus vero immundicia vicioz pleni. Deinde alias aperiri fecit. et ecce odor mirabilis inde exalauit. Quibus rex. Iste illis pauprib⁹ mis quos honoraui siles sunt q̄ et si vilibus vestimentis operiātur. intus tñ omni virtutū odore resplendent. Vos autē solum q̄ defozis sunt attenditis. et que deint⁹ sunt nō p̄sideratis. Sedm̄ igitur illum regē tu quoq; fecisti bñ suscipiēs me. Incipiens igitur barlaam cepit ei de mūdi creatione. et hominis p̄uaricatione. ac filij dei incarnatione. passionē et resurrectione. longū sermonē retexere. nec n̄ de die iudicij. et de retributione bonoz. et maloz multa proferre. et seruientes ydolis plurimū exprobare. ac de eoz fatuitate tale exemplū ponere dicens. **S**agittarius quidā auiculā paruā nomine philomenā capiēs cum vellet eam occidere. vox data est philomene et ait. Quid tibi proderit o homo si me occideris? Neq; em̄ ventrē tuū de me implere valebis. Sed si me dimittere velles tria tibi mandata darē que si diligētī p̄seruares: magnā inde vtilitatē p̄sequi posses. Ille vero ad eius loquelam stupefact⁹: p̄misit q̄ eam dimitteret. si hec sibi mādata p̄ferret. Et illa. Nunq̄ rem que apprehēdi nō p̄t. apprehēdere studeas. De re p̄dita irrecupabili nunq̄ dolcas. Verbū incredibile nūq̄ credas. Nec tria custodi. et bñ tibi erit Ille autē vt p̄miserat eaz dimisit. Philomena igitur per acra volitās dixit ei. Ne tibi homo q̄ malum p̄siliū habuisti et q̄ magnū thesaurū hodie p̄didisti.

sti. Est em̄ in meis visceribus margarita que strucionis ouū sua vincat magnitudie. Quōd ille audiēs valde p̄ristat⁹ est q̄ eam dimiserit. et eam apprehendere conabatur dicēs. Veni in domū meam et omnē tibi humanitatē exhibebo: et honorifice te dimittā. Tu philomena. Nūc pro certo cognoui te fatuū esse. Nam ex his que tibi dixi nullū p̄fectū habuisti q; et de me perditā sed irrecupabili doles et me rēptasti cape cū nequeas meo itinere p̄gere et insuper margaritā tam grandē in meis visceribus credidisti esse cum ego tota ad magnitudinē oui strucionis nō valeas p̄tingere. Sic ergo stulti sunt illi q̄ p̄fidunt in ydolis q; p̄starmos a se adorant. et custodios a se custodes suos appellant.

Cepitq; p̄tra fallacē mundi delectationē et vanitatem multa disputare. et plura ad hoc exēpla adducere dicens. Qui corporales delectationes desiderant. et anias suas fame mori p̄mittūt. similes sunt cuidā homini q̄ dum a facie vnicornis. ne ab eo deuo: aref. vel veloci⁹ fugeret: in quoddā baratrū magnū cecidit. Dū autē caderet: manib⁹ arbusculā quandā apprehēdit. et in base quadā lubricā et instabili pedes fixit. Respicies vero vidit duos mures vnū album et aliū nigrū incessanter radicē arbuscule quam apprehēderat corrodetes. et iam prope erant vt ipsam absiderēt. In fundo autē baratri vidit draconē terribilē spirantē ignē. et aperto ore ipsuz deuorare cupientē. Sup̄ basem vero vbi pedes tenebar vidit quatuor: aspidū capita in de p̄dūtia. Eleuās autē oculos vidit exiguū mellē de ramis illi⁹ arbuscule stillās. Oblitusq; piculū in quo vndiq; positus erat. seip̄m dulcedini illi⁹ modici mellis torū dedit. Unicornis autē mortis tenet figurā que hominē semp̄ p̄sequitur et apprehēdere cupit. Baratrū vero mūdus est omnib⁹ malis plenus. Arbuscula vero vniuscuiusq; vita est que p̄ horas dici et noctis quasi p̄ murē albū et nigrum incessanter p̄sumit. et incisioni appropinquat. Basiss vō quatuor: aspidū corp⁹ ex quatuor: elemētis p̄positū q̄bus inordinatis copis cōpago dissoluitur. Draco terribilis. os inferni cūctos deuorare cupiens. Dulcedo ramusculi delectatio fallax mundi. per quā homo seducitur vt periculū suuz minime intueat. **E**t addidit quoq; dicēs. Siles sunt iterū mundi amatores homi qui tres amicos habuit quoz vnū plus q̄ se. scdm̄ tantum quantū se. terciū min⁹ q̄ se. et quasi nichil dilexit. In magno itaq; piculo posuit. et a rege citat⁹. cucurrit ad primū amicum eius auxiliū querens. et qualiter euz dilexerit semp̄ cōmemorās. Cui ille. Nescio quis

is o homo. habeo alios amicos cū quibus me ho-
die letari oportet quos et amicos amodo posside-
bo. p̄beo tñ tibi duo ciliola vt habeas q̄bus va-
leas opiri. Confusus igitur ad sc̄dm venit. et silr
eius auxiliū postulauit. Cui ille. Non vacat michi
tecum subire agonem. curis em̄ multis circundor
modicū tñ vsq̄ ad hostiū palaciū te sociabo. et sta-
tim domū reuertar. p̄p̄iis vacās negocijs. Tristis
igitur et desperās ad terciū amicū p̄xit. sibi q̄ fa-
cie demissa dixit. Non habeo os loquēdi ad te qm̄
vt debui nō amaui te. Sed in tribulatione circū-
datus. et ab amicis destitutus. rogo vt michi auxi-
liū feras. et michi veniā p̄beas. Et ille hilari vul-
tu dixit. Certe amicum charissimū fatcor te esse. et
tui licet modici bñficiū nō immemor. p̄cedam te et
apud regē interueniā p̄ te. ne in manibus tradat
te inimicor. Prim⁹ igitur amic⁹ est. diuitiarū pos-
sessio. pro quib⁹ homo multis piculis subiacer. Ve-
niente vero mortis termino. nichil ex omnib⁹ nisi
viles accipit ad sepeliendū panniculos. Secundus
amicus est vxor. filij et parētes q̄ tñ vsq̄ ad mo-
numētū secum pergerēs protin⁹ reuertitur. suis
vacātes curis. Tercius amicus est. fides. spes et
charitas. et elemosina. et cetera bona opa q̄ nos
cū eximus de corpore p̄nt p̄cedere. et p̄ nobis apud
deū interuenire. et ab inimicis demonib⁹ nos libe-
rare. Hoc insup̄ addidit dicēs. In quadā magna
ciuitate p̄suetudo fuit q̄ hominē extraneū et igno-
tum omni anno in principem eligebāt. Cui omni
potestate accepta quicquid volebat facere licitus
erat. et sine omni p̄stitutione terrā regebat. Illo
igitur in omnib⁹ delicijs p̄manēte. et semp̄ sibi sic
esse estimāte. repente ciues in eū insurgēbant. et
per totā ciuitatē nudū trabētes in remotā insulā
ex ulem̄ transmittēbāt. vbi nec cibū nec vestimen-
tum inueniens fame et frigore v̄gebat. Tandem
quidā alius sublimat⁹ in regno: cum illoz ciuium
p̄suetudinē didicisset. infinitos thesauros ad insu-
lam illam p̄emisit. vbi post annū in exiliū relega-
tus. ceteris fame deficiētib⁹ ille immēsis delicijs
abundabat. Ciuitas hec mundus iste est. Ciues
tenebrarū principes q̄ nos falsa mūdi delectatiōe
alliciunt. nobisq̄ nō sperātib⁹ mors supuenit et in
locum tenebrarū dimergimur. Diuitiarū vero ad
eternū locū p̄missio fit manib⁹ egenor. ¶ **G**igi-
tur cum barlaā p̄fecte filiū regis docuisset. et ipse
eum iam relicto patre sequi veller. dixit barlaam
S. hoc feceris cuidā iuueni filis eris qui cū quā-
dam nobilē noller desponsare vxorē. ipse rennuēs
aufugit. et in quendā locū deueniēs virginē quan-

dam cuiusdam senis pauperis filiam laborantem
et ore deū laudantē vidit. Ad quam ille. Quid est
q̄d agis mulier. Cum em̄ ita pauper sis: gr̄as tñ
agis deo ac si magna recepisses ab eo. Ad quem
illa. Sicut parua medicina sepe a magno languo-
re liberat. sic gr̄az actio i paruis donis magnoz
efficit auctrix donoz. Hec tñ que extrinsec⁹ sunt
nostra nō sunt. sed ea q̄ in nobis sunt et nra sunt.
A deo magna accepi q̄ me ad suā imaginē fecit.
Intellectū michi dedit. ad suā me gloriā vocauit.
et ianuā regni sui iam michi aperuit. Pro tantis
ergo et tā magnis donis ipm̄ laudare puenit. Uti-
dens iuuenis eius prudentiā: eā a p̄re suo in vx-
orē petijt. Cui ille. filias meā accipe nō uales: q̄
diuitum et nobiliū filius es. ego autē pauper sum
Sed cū ille oīno instaret. ait senex. Non possum
eā tibi dare: vt in domū patris tui ducas eam: cū
unica michi sit. Et ille. Apud vos manebo. et vo-
bis me in omnib⁹ p̄sorbabo. Deponēs igitur p̄e-
ciosos ornamentū. habitū senis induit. et apud eū
manens ipsam in vxorē accepit. Postq̄ vō senex
diutius eū probauit in thalamū cum duxit. et im-
mensum pondus diuitiarū quantū vnq̄ viderat si-
bi ostēdit. et omnia sibi dedit. Dixit autē iosaphat.
Conuenienter ista me tangit narratio. et a te hoc
dictū esse de me existimo. Sed dic michi p̄ quōt
annoz es. et vbi puerfarris: q̄ a te nunq̄ volo sepa-
rari. Et ille. Annoz sum. xlv. in desertis terre sen-
naar degens. Ad quē iosaphat. Amplius pater
michi appareas. lxx. annoz. Et ille. Si a natiuitate
mea oēs annos meos q̄ris discere: bñ eos existi-
masti. Sed nullo modo a me in mensura vite cō-
putātur quotquot in vanitate mūdi expēsi sunt.
Tūc em̄ in interiore boie mortu⁹ erā. et ānos mor-
tis nunq̄ vite noiabo. Cum igitur iosaphat cum
in desertū seq̄ veller. dixit barlaā. Si hoc feceris.
et tuo p̄sortio carebo. et p̄secutionis fratrib⁹ meis
auctor existā. Sed cum oportunū tempus videris
ad me venies. Barlaā igitur filiū regis baptisās
et in fide oprime instruēs: eū oscular⁹ est. et ad lo-
cum suum reuersus est. ¶ **P**ostq̄ autē rex filiū
xp̄ianū factū audiuit: in dolore nimio positus est.
Quem quidam amicus suus nomine arabis p̄so-
lans ait. Cognosco rex senē quendā heremitā qui
de nostra secta est qui per oia barlaā filis est. Hic
igitur barlaam se simulans primo xp̄ianoz fides
defendet. deinde se supari p̄mitteret. et oia que do-
cuerat reuocabit. et sic filius regis ad nos redibit.
Assumpto igitur p̄dicto principe magno exercitu
ad querendū barlaā iuit. et heremita illū capiēs:

De sancto

Barlaam

se barlaam cepisse dixit. Quem filius regis audi-
 ens captū scz magi in suū amare fleuit. Sed post
 modū p dei reuelationē hūc nō esse cognouit. In-
 gressus igitur p̄ ad filiū ait. fili mi in tristitia ma-
 gna me posuisti. z meā caniciē inbonorasti. z lumē
 oculoꝝ meoꝝ abstulisti. Quare filibocfecisti. et
 deoꝝ meoꝝ cultū reliquisti? Cui ille. Tenebras p̄
 fugi. z ad lumē cucurri. errore deserui. z veritatē
 agnouit. Noli aut̄ frustra laborare qm̄ nunq̄ a xpo
 me poteris reuocare. Sicut enim tibi impossibile
 est alitudinē celi manu tāgere. aut maximū sicca
 re pelagus sic te istud esse cognosce. Tunc rex ait.
 Et quis michi autor est maloz nisi ego qui
 tam magnifica tibi feci q̄ nunq̄ aliq̄s patrū fecit
 filio. Quapropter prauitas volūtat̄ tue. z p̄ten-
 sio effrenata aduersus caput meū te insanire se-
 cit. Verito astrologi in natiuitate tua dixerūt te
 arrogāte z parētib⁹ inobedientē futurū. Nunc
 vero si michi nō acq̄ueris a mea discedes filiati-
 one z p̄ p̄re inimic⁹ effectus illa tibi faciā que nec
 hostibus aduocaci. Cui iofaphat. Cur rex trista-
 ris qz bonoz particeps effect⁹ sum? Quis vnq̄ p̄
 in filij sui prospirate tristis apparuit. Non ergo
 iam patrē vocabo te. Sed si michi aduersaberis:
 sicut serpentē fugiā te. Rex igit̄ ab eocū ira disce-
 dens arachi amico notā fecit filij duriciā Qui sibi
 psuluit vt nō asperis verbis cū eo vtref: qz blan-
 dis z len. b⁹ p̄uer meli⁹ traheret. Sequenti igitur
 die rex ad filiū venit. z circūplectēs osculabaf eū:
 dicēs. fili dulcissimē: honora caniciem patris tui.
 Verere fili patrē tuum. An nescis quale bonū est
 patri obedire. z eū lenificare. sicut ecōtra malum
 est ipsum exacerbare? Quotquot eīm fecerūt male
 perierūt Cui iofaphat. Tēpus amādī z tempus
 odiendi z tēpus obediēdi. tēpus pacis z tempus
 belli. Nullo eīm modo auertētib⁹ nos a deo obedi-
 re debem⁹. siue sit pater siue sit mater. **¶** **¶** **¶**
 Cū dēns igitur pater eius pstantiam. ait. Exquo vi-
 deo tuam pertinaciam. nec michi obedire vis: sal-
 tem veni: z ambo pariter veritati credam⁹. Bar-
 laā eīm q̄ te seduxit a me vincit⁹ tenet Nri igitur z
 vestri cū barlaam pueniāt. z p̄conē mittā. vt om-
 nes galilei sine timore veniant. Et disputatione
 incepta si vester barlaā obrinuerit vobis crede-
 mus. si aut̄ nri nobis p̄sentietis. Qd̄ cū regis filio
 placuisset. z illi cū simulatu barlaam ordinassent
 quō p̄ri⁹ deberet simulare se fidē xpianoz defen-
 dere. z postea se pmittere supari. oēs insimul con-
 uenerūt. Cōuersus igitur iofaphat ad nachoꝝ di-
 xit. Noli o barlaā qualr me docuisti. Si igit̄ fidē

quam me docuisti defenderis in doctrina tua vsq̄
 in finē vite p̄manebo. Si aut̄ supar⁹ fueris: statim
 in te meā p̄teliā vindicabo. z cor tuū z linguā
 manibus extrahēs dabo canibus: ne aliq̄ ampli⁹
 p̄sumāt filios regum in errore mittere. His au-
 ditis nachoꝝ tristis z pauidus vebemēter factus
 est: vidēs seipm̄ in foucā quam fecit decidisse. z la-
 queo suo cōprehensum esse. Animaduertēs igit̄:
 cognouit meli⁹ esse filio regis adherere vt pericu-
 lum mortis euadere posset. Rex aut̄ sibi palā dixit
 rat vt fidem suā sine timore defenderet. Unus er-
 go rhetoz surgēs dixit. Tu es barlaā q̄ filiū regis
 seduxisti? Et ille. Ego sum barlaā qui filiū regis
 nō in errore misisset ab errore liberaui. Et rhetoz
 Cum eximij z mirabiles viri deos nros adorau-
 erunt quō tu aduersus eos audes insurgere? Et il-
 le rīdens ait. Chaldei greci z egyptij errantes:
 creaturas deos esse dixerūt. Nam chaldei elemē-
 ta deos esse arbitrati sunt. cum creata sint ad vti-
 litatem hominū: vt eoz dñationi subiaceāt. z mlti-
 tudinis passionib⁹ corrūpantur. Greci quoqz nephan-
 dos hoies deos putāt. sicut saturnū quē aiunt fi-
 lios suos comedisse. z virilia sibi abscidisse. z in
 mare picasse. z venerē inde natā fuisse. z a filio
 suo quoqz ioue alligatū z i tarta z picatū esse. Ju-
 piter quoqz rex alioꝝ deoꝝ esse describitur. Quē
 tñ in aīalia transformatū sepe dicunt vt adulte-
 ria pmitteret. Venerē quoqz deam adulterā esse
 dicunt. Nam aliqñ habuit mebus marrem. aliqñ
 adonidem. Egyptij aut̄ aīalia coluerūt. scz ouem
 vitulum. porcū z hōi. Xpiani aut̄ filiū altissimi
 colunt qui de celo descēdit. z carnē assumpsit. Ce-
 pit igitur nachoꝝ fidem christianoꝝ euidenter de-
 fendere. z rōnibus commūire. ita qz rhetozēs il-
 li muti effecti ni. bil oīno respondere sciuerūt. Jo-
 saphat igitur vebementer exultabat: eo qz dñs p̄
 inimicū veritatis: veritatē defendisset. Rex autē
 furore nimio repletus est. Iussit igitur psilium dis-
 solui quasi de his sequēti die denuo tractaturus.
 Dixitqz iofaphat patri. Aut magistrū meū permit-
 te mecū hac nocte manere: vt simul de responsio-
 nibus fiendis crastino pferamus. z tu tuos tecū
 assumes z cū eis p̄stas. Aut tuis mecum pmissis
 accipe meū. Alioquin non iustitiā sed violentiam
 exercebis. Quapropter nachoꝝ: sibi concessit spem
 adhuc hñs qz eū seduceret. Cū igitur fili⁹ regis cū
 nachoꝝ domū redissz. Dixit ei iofaphat. Ne putes
 me ignorare q̄s sis? Scio te nō esse barlaam sed
 nachoꝝ astrologū. Incipit scz iofaphat viā salutis
 ei p̄dicauit. z ad fidem p̄uertēs: mane ad heremū

De sancto

miser. Ubi baptismum suscipiens heremiticam vitam duxit. ¶ Magus autem quidam nomine theodas hec que gerebatur audiens ad regem venit. et quod filium suum ad leges patrias redire faceret permiserit. Cui rex. Si hoc feceris: statum auream tibi erigam. et ipsi sicut diis sacrificium offeram. Et ille. A filio tuo cum ceteros remoue. et mulieres decoras et ornatas introduce: ut semper cum eo sint et ministrant ei. pueriscentur et morietur cum eo. Ego autem unum de spiritibus meis ad eum dirigam qui eum ad libidinem inflammat. Nichil enim iuuenes sic potest seducere sicut facies mulierum. Rex enim quidam cum filium suum habuisset: dixerunt peritissimi medici quod si infra decem annos solem vel lunam viderit lumine oculorum privabit. Rex igitur in quadam petra spelunca exarsa filium suum usque ad annos decem manere fecit. Quibus finitibus iussit rex ut omnium rerum genera ante eum adducerentur. et omnium nomina et notitiam posset habere. Adductis igitur ante eum auro et argento. lapidibus preciosis. vestibus splendidis. equis regalibus. et omnium rerum generibus. cum de virtutibus eius rei nomine interrogaret: ministri omnium sibi nomina indicabant. Cum autem nomen mulierum discere anxie quereret. spatarius regis ludendo dixit demones eas esse que homines seducunt. Rege autem interrogante filium quid de omnibus que viderat plus amaret. quod inquit per aliud nisi demones illos que seducunt homines. In nullo esse sicut in his sic exarsit anima mea. Non igitur aliter putes te filium tuum super erare nisi hoc modo. Rex igitur omnibus ministris eiecit: puellas decoras ei sociavit que eum spiritus ad libidinem provocabant. nec habebat alium ad quem respiceret. aut cum quo loqueretur vel cum quo vesceretur. Malignus vero spiritus a mago missus in iuvenem irruit. et magnam intus cavum ignis accendit. Malignus igitur spiritus intus inflammabat. puelle autem exteri dimum excitabant ardores. Qui se tam fortiter vexari sentiens turbabat et deo se totum commendans divinam consolationem recepit. et omni temptato abscessit. Deinde quandam puellam pulcherrimam cuiusdam regis filiam sed prece orbatam ad eum misit. Cui cum vir dei predicaret. illa respondit. Si me ab ydolorum cultu saluare desideras coniungere michi nuptiarum copula. Nam et christiani coniugia non abhorrent sed laudant quod patriarche eorum et petrus eorum apostolus coniuges habuerunt. Ad quam ille. Insuper mulier ista michi profectus. Permittit quidem christianis viros ducere sed non his qui permiserunt christo virginatam servare. Et illa. Sit ita ut vis. Sed si animam meam saluare desideras: unam minimam petitionem michi precor. Concubam meam

Barlaam

tamen hac nocte. et permitto tibi quod summo diluculo efficiar christiana. Nam si ut dicitis. gaudium est angelorum dei super unum peccatorem penitentem agente. ipsi autem puerionis nomine magna merces debetur. Semel tamen michi acquiesce. et sic me ipsas saluabis. Illa igitur tur rem ante illum fortiter pertere cepit. Quod demon videns sociis suis ait. Videtis quod puella ista percutit quem nos non potuimus pertere? Venite ergo et in eum fortiter irruamus. ex quo pergruum tempus inuenimus. Cernens igitur sanctus iuuenis se tam fortiter captivatum quod et perperis incitabat. et salus unius puelle diabolo suggerente ipsum commovebat. la. huiusmodi infusus oroni se dedit. In qua oratione obdormiens vidit se duci in quoddam paratum decoris floribus exornatum. ubi folia arborum dulcem somnum reddebant. aura quadam grata agitata. et odor est mirificum emanabant. Ubi fructus visu speciosissimi. et gustu desiderabiles. Ubi sedes posite erant. auro et gemis fabricate. lecti lucidi cum preciosissimis ornamentis. aque limpidissime perfluentes. Dehinc in civitatem ipsum introduxerunt. cuius muri ex auro obrizo erant que claritate mirabili refulgebant. Ubi etherei quidam exercitus cantantes canticum quod auris mortalium nunquam audivit. Diciturque est ei. Iste est locus beatorum. Cum autem viri vellet eum reducere: rogabat ut eum ibi manere permitteret. Qui dixerunt. Cum labore multo venies huc. si tamen tibi vim inferre poteris. Deinde ad loca teterrima ipsum duxerunt: omnifiditate plena. Diciturque est ei. Iste est locus inultorum. Cum autem euigilasset pulchritudo illius puelle et ceterarum stercore fetidior ei videbatur. Uterque cum maligni spiritus ad thecodam redissent. et ipse eos exprobraret dixerunt. Periculum signo crucis signaretur: super ipsum irruentes fortiter ipsum turbavimus. Ut autem se ipsius signo crucis munuit. nos persecutus est cum ira. Tunc theodas cum rege ad eum intrauit sperans quod ei persuadere posset. Sed perdit magister captus est ab eo quem cape voluit. et ab eo peruersus baptismum suscepit. et laudabilem vitam duxit. ¶ Rex igitur desperans dimisit eum de consilio amicorum medium regni sui. Ille autem licet desertum tormente desideraret. tamen propter fidei dilationem ad tempus ipsum regnum suscepit. ac in suis civitatibus templa et cruces erexit. et omnes ad christum convertit. Pater autem tandem filium romibus et predicationibus assensum prebens. fidem christi recepit. et baptismum suscipiens et totum regnum filio suo dimittens. ipse miserico die operibus vacabat. et post hoc laudabilis vitam sumit. Josopbat autem barabiam regem penitentem dicens plures fugere voluit: sed spiritus a populo captus.

De sancto

Pelagio

vix tandem euasit. Cū ergo p̄desertū p̄geret. cuiusdam pauperi regalē habitū dedit. et ipse in paup̄ rima veste remansit. Diabolus autē multas ei insidias parabat. Aliquē em̄ gladio euaginato in eum irruerat. et cum perire minabatur nisi desisteret. Aliquē in forma ferarum sibi apparebat fremdēs et durum mugitum emittens. Ille autem dicebat. Dñs michi adiutor est: nō timebo quid faciat michi homo. Duobus igitur annis in heremo iosaphat vagabundus mansit. nec barlaam inuenire potuit. Tandē autē speluncā inuenit. et are hostiū stans dicebat. Benedic pater bñdic. Cui⁹ vocem barlaā audie⁹ foras exiit. et osculātes se feruentissime sese alterutrū amplexib⁹ p̄stringebāt nec faciri poterāt. Retulit autē iosaphat barlaam omnia que acciderāt. et ille immensas gr̄as egit deo. Mansit autē iosaphat ibidem multis annis in abstinentia mirabili et virtute. Tandem completis diebus barlaā in pace quieuit. Circa annos dñi. cccclxx. iosaphat igitur in anno. xxv. regnū deserens. xxxv. annis heremiticū laborē subiit. Et sic multis clarus virtutib⁹ in pace quieuit. et cū corpore barlaam positus fuit. Qd̄ audiens rex barabias illuc cū multo exercitu venit et corpora reuenter assumens in ciuitatem suam transtulit. Ad quoz̄ tumultum miracula multa fiunt.

De sancto pelagio clxxvii. A

Pelagius papa mltre sanctitatis fuit. ac in pontificatu laudabilr se gereus. tandem plenus bonis opib⁹ in pace quieuit. Non

fuit autē iste pelagius p̄decessor sancti gregori⁹: s⁹ ali⁹ ante ipm. Huic em̄ pelagio successit iobānes. tercius. iobāni tercio successit benedictus. benedicto pelagius. pelagio gregori⁹. Tpe igitur primi. pelagi longobardi in italiam uenerūt. Et q̄ mulri hui⁹ historiā ignorare. pb̄atur. ideo eā hic inserēdam deereui. put in histo. longobar. quā paulus longobardoz̄ historiograph⁹ p̄pilauit. et in diuersis cronicis explanata hētur. Hens etenim quedam erat germanica plurimū poplosa q̄ de litoz̄ oceanī p̄te septētrionali egressa cū de insula scādi naria p̄belloy mltā cerra m̄a diuersarūq̄ terraz̄ circuit⁹ tandē pannoniā deuenisset. vltra nō audēs p̄cedere. sedē sibi in ea p̄petue habitationis instituit. Hi primo uinuli. postea longobardi sūt appellati. Dū autē adhuc in germania residerent. agilmundus rex longobardoz̄ septem pueros in piscina a meretrice ad necandū pietos inuenit: quos vno ptu dicā meretrizē ediderat. Quos dñs rex casu reptos cū hasta amirans reuolueret. vno eoz̄ hasta regis manu tenuit. Quem rex videns et stupēs nutrir fecit. et laniationē vocauit. magnū eū futurū esse p̄nunciāns. Qui tante p̄bitatis extitit q̄ mortuo rege eū longobardi regē fecerunt.

Per idem fere t̄pus sc̄ anno ab incarnatione dñi. cccclxx. dum quidam ep̄s arrianus. vt ait eutropi⁹. quendā nomine barbā baptisare volēs diceret. Baptisate barbā in nomine patris p̄ filiū in spiritus sancto. filiū et spiritus sanctū utinorē p̄ se p̄ hoc onidēre volēs. subito aqua disparuit. et baptisandus ad ecclesiā p̄fugit. **P**er idē fere t̄pus floruerūt sancti medard⁹ et gildardus fr̄es vtrini vno die nati. vno die ep̄i p̄secrati. vno die innotui. vno die a x̄po assumpti. Ante verō hoc t̄pus vt in quadā cronica dicitur. sc̄ circa annū dñi. cccc. i. dū intra gallias arriana heresis pullularet. vnitas substantie triū p̄sonaz̄ euidenti miraculo demonst̄ra vt ait sigibertus. Dum esset in v̄be vasacensi missam ep̄s celebraret. vidit tres guttas clarissimas equali magnitudinis sup̄ altare emissas que simul defluentes in vnū iuncte gemmā pulcerrimam effecerūt. Quā cum in medio cuiusdā crucis auree posuiss. alie gēme que ibi erant de ipsa protinus ceciderūt. Addidit quoq̄ q̄ impijs obscura. et mundis clara videbatur. et q̄ infirmis dabat sanitatē. et adorātib⁹ cruce augebat deuotionem. **P**ost hoc autē longobardis his quidā rex perat nomine aluini⁹ vir quidā fortis et strenuus. Qui cū rege gebidanioz̄ preliū gerēs. eius exercitū p̄riuit. et regem interfecit. Quap̄opter

De sancto

fili⁹ predicti regis occisi qui sibi in regnū successe-
rat. in ultione patris sui p̄tra albuinū manu arma-
ta fortiter p̄ro. essit. Contra quē albuin⁹ exercitus
suum mouit: et ip̄m supans interfecit. filiamq; suā
nomine rosimundā captiuā ducēs in vxorē acce-
pit. Sed et de capite ipsi⁹ regis sibi cupā parauit.
quā argēto circūducens inde b. bebat. In illis au-
tem d. eb⁹ iustinus iunior imperiū gubernabat q̄
quendā principē eunuchū habebat qui dicebatur
narses. virū quidē nobilē et strenuū qui p̄tra go-
thos q̄ totā italiā inuaserāt procedens ipsos supā-
uit. et regē eorū artilā occidit. et vniuersam italiā
pacatam reddidit: Qui p̄ro magnis beneficijs ma-
gnā inuidiā prulit a romanis. Quap̄: opter apud
imperatōrē falso accusat⁹ a p̄cfato impato: e de-
positus est. Uxor quoq; impatoris nomine saphina
hanc p̄tumeliā sibi misit: q̄ eā cū ancillis suis fila-
re faceret et lanax pensa diuidere. Ad hec verba
narses r̄ndit. Et ego talem telā tibi ordiri p̄cura-
bo quā donec vixeris dep̄onere nō valebis. Neq;
polim igit narses secedēs. longobardis mādauit
vt paup̄ima pannonie rura desererēt. et ad italiā
fertile solum possidendū p̄suerēt. Quōd albuin⁹ au-
diens pannoniā deseruit. et anno ab incarnatione
dñi. d. lxxvii. cū longobardis italiā intrauit. Erat
aut̄ p̄suetudo eis longas valde barbas portare.
Unde cū quadā vice vt aiunt exploratores ad eos
venire deberēt. p̄cepit albuinus vt oēs mulieres
solutos crines circa mentū circūducerēt vt barba-
ti hoīes ab exploratorib⁹ crederētur. Et inde lon-
gobardi a longis barbis postmodū sunt vocati.
Barba em̄ in eorū lingua barbā sonabat Alij dicūt
q̄ cū vniūm cū vūādal s pugnaturi essent. et ad
quendā qui habebat sp̄m̄ p̄phetie accessissent vt
p̄ro eorū victoria exoraret et eis b̄ndiceret. de p̄si-
to vxoris iuxta fenestrā in qua mane ad orientē
orabat se posuerūt. et mulieres circa mentū capil-
los circūducere de eiusdē p̄silio p̄ceperūt. Cum er-
go ille fenestrā aperiens eos vidisset exclamauit.
Qui sunt isti longobardi. Et vxor sua adiunxit vt
quibus nomen dederat victoriā p̄donaret Ingres-
si igitur italiā oēs penes ciuitates ceperūt cun-
ctis habitatorib⁹ interfectis. Papiā aut̄ trib⁹ an-
nis obsessam tandem ceperūt. Rex aut̄ albuinus
iurauerat se oēs xp̄ianos occisurū. Vñ cū papiam
intrare deberet: equis ei⁹ ante portam ciuitatis
genua figens quantumcumq; calcari b⁹ vigeretur
surgere nō valebat. quousq; ad monitionē cuius-
dam xp̄iani. rex iuramentū mutauit. Mediolanū
ergo longobardi ingressi. totā p̄ne italiā intra-

Delagio

diene spaciū t̄pis subiugarūt p̄ter romam et ro-
manias. Que romanitas est vocata quasi altera
roma. ex eo s̄z q̄ romē sp̄ adheisset. **C**um
igit rex albuin⁹ verone esset. et quoddā magnū cō-
uiuū p̄parasset. ciphū suū quē de capite regis fe-
cerat afferri faciēs ex eo bibit. et vxorē suam nomi-
ne rosimundam de eo b. bere fecit dicēs. Bibe cū
patre tuo. Quōd cum rosimūda didicisset. odiū ma-
gnū p̄tra regem p̄cepit. Erat aut̄ regi dux quidā
qui quandam domicellam regine carnalr̄ cogno-
scebat. At regina absente rege quadam nocte an-
cille sue cubiculū intrās p̄dicto duci ex p̄sonā ip-
sius ancille mandauit vt ad se illa nocte deberet
accedere. Qui cū venisset: regina p̄dicto duci vice
ancille se supposuit. et postmodū dixit ei. Scis q̄
sum? Cui cū ille esse talez amicā suam diceret. illa
ait. Nequaq; Sed sum rosimūda. Certe talē rem
perpetrasti hodie q̄ aut albuinū occides. aut al-
buni gladio inter. bis. Uolo igitur vt de ip̄o viro
meo qui patrē meū occidit: et de eius capite cupā
sibi faciens me in ea bibere fecit: me debes vindī-
care. Cui ille nō acquiescens. aliū se inuenire p̄mī-
sit qui hoc negocium perpetraret. Unde illa arma
subtrahens sp̄aram illi⁹ que erat ad lectuli caput
ne tolli aut euaginari poss̄z fortiter colligauit. Dū
ergo rex in stratu dormiret. homicida ei⁹ cubiculū
intrare conatur. Quōd rex sentiens de stratu exiliit.
et sparā arripens: sed extrahere nō valens. cum
scabello se virilr̄ defendere cepit. Sed ille cū opri-
me esset armatus: in regē inualuit. et occidit. Ac-
cipiens igitur vniuersos thesauros palacij: cū rosi-
munda rauennā vt dicitur aufugit. Sed cum rosi-
munda quendā iuuenem pulcherrimū p̄fectū s̄z
rauennē vidisset. ip̄sum in virū b̄re desiderās ve-
nenum viro in calice propinauit. Cui⁹ amaritudi-
nem ille p̄sentiens: iubet vxorē vt residuū bibat.
Quōd cum recusasset ille euaginato gladio eā bibe-
re coegit. Et sic ambo ibidē pierūt. **T**andē rex
quidā longobardoz nomine adalaorb baptisat⁹:
et fidem xp̄i suscepit. Sed et theudelina longobar-
doz regina xp̄ianissima et deuora apud modoc-
ciam pulcherrimū oratorius p̄stituit. Ad quā regi-
nam gregorius libros dialogoz transmisit. Que
virū suū noīe agsulphū primo ducem thaurinens-
sem. sed postmodū longobardoz regem ad fidem
p̄uertit. et cum romano imperio et ecclia eū pacē
b̄re fecit. Sicq; in festo sanctorū geruasij et p̄tha-
sij facta est pax inter romanos et longobardos. Et
ideo gregorius in eodem festo cantari instituit in
officio missę. Loquetur dominus pacem etc. In

De sancto

Delagio

natiuitate quoq; sancti iohannis baptiste. p̄dictoz
 pax et cōuersio amplius p̄firmata fuit. Theudeli
 na vō in beatū iohannē specialē deuotionē habebat.
 Cuius meritis gētis sue cōuersionē ascribēs.
 p̄dictuz oratorū apud madoeciā fabricauit eiusq;
 gentis iohannē patrōnū et defensorē esse cuidam
 viro sancto reuelatū fuit. **D** **M**ortuo gregō
 rio successit ei sabinus et sabino bonifacius tertius
 et bonifacio tertio bonifacius quartus. Ad cuius
 p̄ces focas impator donauit ecclesie xp̄i pantheon
 circa annos dñi. dxx. Et ad p̄ces tercij bonifacij
 prius statuit sedē romanaz esse caput omniū eccle
 siarum. Nā ecclesia cōstantinopolis se primā oīum
 ecclesiarum scribebat. Huius bonifacij tēpore mor
 tuo foca et regnante eraclio circa annum dñi. dxx.
 machometh pseudo p̄pheta et etiā magus aga
 renos siue isnaclitas. i. saracenos hōc modo dece
 pit. sicut legit in quadā historia ipsius et in qua
 dam cronica. Clericus quidā valde famosus cū in
 romana curia honore quē cupiebat assequi nō po
 tuisset. indignatus ad p̄rtes vltra marinas cōfug
 iēs. sua simulatiōe innumerabiles ad se attraxit.
 Inueniēs q; machometh dixit ei. q; ip̄m illi popu
 lo p̄ficere vellet. Nutriensq; columbas grana et
 alio hōi in auribus machometh ponebat. Colū
 ba aut sup eius humeros stās. de aurib; eius cibū
 sibi fūnebat. Sicq; iam adeo assuefacta erat q; qñ
 cunq; machometh videbat p̄tin sup humeros ei
 p̄filiens rostrū in ei; aure ponebat. p̄dicat; igif
 vir populū cōuocans. dixit se illū sibi velle p̄ficere
 quē spūs sanctus in specie colūbe monstraret. Sta
 tūq; colūbam secrete emisit. et illa sup humeros
 machometh qui az alijs astabat euolās. rostrū in
 eius aure apposuit. Qd̄ populus vidēs spiritūs san
 ctum esse credidit qui sup eū descenderet ac in eius
 aure verba dei inferret. Et sic machometh sarace
 nos decepit. Qui sibi adherētes regnum p̄sidis ac
 oriēntalis imperij fines vsq; ad alexandriā inuase
 runt. hoc quidā vulgariter dicif. Sed verius est
 qd̄ inferius habet. **M**achometh igif p̄prias le
 ges cōfingens ipsas a spūs sancto in specie colūbe
 que sepe vidente populo sup eum volabāt. se rece
 pisse menciebat. In quibus quedā de vtroq; testa
 mēto inseruit. Nam cū in primēua etate mercimo
 nia excerceret. et apud egip̄tū et palestīnam cū ca
 melis p̄geret. cum xp̄ianis et iudeis sepe conuersa
 batur. a quib; tam nouū. q; vetus didicit testamē
 tus. Unde scdm ritum iudeoz circūcidunt sarace
 ni. carnes porcinas non comedūt. Cuius rationem
 cum vellet machometh assignare. dixit q; ex fumo

cameli porcus post diluuiū fuerit p̄creat; et ideo
 tanq; imundus a mundo populo est vitandus. Cū
 xp̄ianis aut conueniūt. quia credunt vnū solū deū
 omnipotentē omniū creatorē. Asseruit etiā pseudo
 p̄pheta vera quedā falsis imiscens q; moyses fuit
 magnus p̄pheta. sed xp̄s maior et summus p̄phe
 torū. natus ex maria virgine virtute dei. absq; se
 mine homis. At quoq; in suo alcorano q; xp̄s duz
 adhuc puer esset. de limo terre volucres p̄creauit
 Sed venenū immiscuit. q; xp̄m non vere passum.
 nec vere resurrexisse dixit. sed alium quendā homi
 nem sibi simīlē hōi egisse. vel passum esse docuit
Quedā aut matrōna nomie cadigan que
 p̄erat cuidā p̄o iuicie nomie cōuocanica vidēs ho
 minē iudeorū et saracenoꝝ contuberniō vallari.
 extimabat in illo maiestatem diuinā latere. Et cū
 esset vidua ipsū in maritū accepit. Et sic macho
 meth tōn; illius p̄uincie obtinuit principatū. Ille
 aut suis p̄stigijs nō solū p̄dictā dominā sed etiaz
 iudeos et saracenos demū adeo dementauit. vt se
 messiam in lege p̄missum publicē fateretur. Post
 hoc vero machometh cepit frequēter cadere epilē
 tica passione. Qd̄ cadigan cernens plurimū trista
 batur. eo q; ipurissimo homini et epilētico nupsit
 set. Quā ille placare desiderans talibus eam ser
 monibus demulcebat dicēs. Grabrielem archāge
 lum frequēter mecū loquentem cōtemploꝝ et nō
 ferens splendorē vultus eius. in me deficio et tabe
 sco. Qd̄ sic esse mulier et ceteri crediderūt. **A**libi
 tamen legit q; fuit quidam monachus qui macho
 methum instruxit nomie sergius. Qui in errorem
 nestorij incidens duz a monachis fuisset expulsus
 in arabia venit et machometho adhesit. Licet a ibi
 legat q; fuit archidyaconus in partibus antiochie
 degens. et fuit vt asserūt iacopita. qui circūcisiō
 nez p̄dicant. xp̄mq; nō deū sed hominē tantū iustū
 et sanctū de spūs sancto cōceptū et de virgine natū
 affirmant. Que omnia saraceni affirmāt et credūt
 p̄dicat; igif sergius machomethū de nouo et ve
 teri testamēto vt tradunt plurā edocuit. Macho
 methus em̄ vtroq; p̄reite orbatus. sub patrui sui
 cura puericie annos agebat. mltroq; tpe vniuersa
 gente sua arabū ydoloꝝ cultui descriuiuit. quē ad
 modum in alcorano suo testat deum sibi dixisse.
 O: phan; fuisti et suscepti. i. errore ydolatrie diu
 mansisti et inde eduxi te. pauperas et ego locuple
 tauite. Vniuersa em̄ gens arabū cū machometho
 venerem p̄ dea colebat. et inde est q; adhuc se xra
 feria apud saracenos in magna veneratiōe habet
 sicut apud iudeos sabbatū. et apud xp̄ianos dies

A i

De sancto

dnica colif Machometus igif predicte cadigan locupleratus diuitijs. in tanta prupit metis audaciam vt regnū arabū sibi vsurpare cogitaret. Sed cum videret se p violentiā hoc assequi non valere. maxime cū a tribulib⁹ suis q̄ eo maior es fuerāt despiceretur. prophetas se fingere voluit. vt quos nō poterat subiugare p̄ parentiā saltem p̄ sanctitates attraheret simulatam. Predictiq; sergij viri valde prudentis cōsilijs adhiberebat. Ip̄m eīn abscondite manere faciebat. et ab eo oīa requirebat. et p̄lo referebat. ac gabriele archangelū euz nominabat. Et sic machometus totius gētis illius p̄betā se simulando obtinuit principatū. omnesq; sibi spōte vel timore gladij crediderūt. Et istud verius est q̄ illud qd̄ supra dictū est de columba. Et sic est tenendū. **P**redictus igif sergius cum machometus esset voluit vt saraceni monachali habitu vterentur. scz cuculla sine caputio. et vt instar monachorū multas et ordinatas genuflectiones facerēt et ordinate valde orarent. Et q; iudei versus occidentem et xpiani versus orientē orabant voluit vt sui versus meridiē orarent. Que oīa adhuc saraceni obseruāt. Multas autē leges machometus promulgauit quas p̄dictus sergius eū docuit. quarū multas de mosaica lege accepit. Sepe namq; saraceni se lauāt et maxime cum orare debēt. Verēdā suaphanus brachia. faciē et os et oīa membra corporis abluūt. vt mūdus orare possint. Orātes autē vnū confitent̄ deū qui nullū equalē vel similez habet eiusdēq; machometū p̄pham. In āno quoq; integrū menses ieiunāt. Ieiunantes autē nocturno tpe comedūt. diurno vō ieiunāt. ita vt ab ea hora diei qua nigrū ab albo distinguere possunt vsq; ad solis occasuz comedere vel bibere aut se vxoris cōmixtiōe fedare nemo audeat. Post solis occubitū vsq; ad sequētis diei crepusculū semp licet eis cibo potu et p̄prij vxoribus vri. Infirmi autē ad hoc non obligant̄. Semel autē p̄ singulos annos causa recognitionis ad domū dei que est in mecha ire precipiunt̄. et ibi adorare. eamq; incōsutilibus tegumētis. circuire. et lapides p̄ media foramina p̄ dyabolo lapidādo iactare. Quā domum dicunt adam cōstruxisse. omnibusq; filijs eius. et abrahā. et israheli locū orationis fuisse. demū machometū eam domū sibi cunctisq; gentibus suis tradidisse affirmant. Dēs carnes p̄ter porcinas sanguinē. et morticiniuz comedere p̄t. Quatuor legitimas vxores in simul habere eis licet. et quālibet vsq; tercio repudiare. et rursus recipere. ita tamē vt quaternariū numerū nō transcendant. Empricias vero atq; ca-

Delagio

ptiuas quot volūt habere licitū est. et eas vēdere p̄t cum velint. nisi earū aliquā impgnassent. Concedit eis de p̄pria cognitione habere vxores vt sanguinis p̄les accrescat. et forti⁹ inter eos amicitie vinculū astringat. Circa possessiones repetendas obseruant. vt actor: testibus p̄bet et reus iuramento se cōprobet innocentē. Cum adultera deprehensus cū ea pariter lapidat. Cūz alia autē fornicatus octoginta verberibus plectit. Machometus tū dixit sibi a dño angelo gabriele nūciantē fuisse concessum. q̄ ad aliorū vxores accedere posset. vt viros virtutis et p̄phas generaret. Quidā autē serua eius cū pulchrā vxorē haberet. et sibi ne cū dño suo loqueret̄ inter dixisset. quadā die ipsam cū eo loquentem inuenit et protinus eam a se reiecit. Quā machometus recipiēs inter alias suas vxores cōnumerauit. Timēs vero ex hoc murmur populi. cartam de celo sibi delatā confinxit. in qua cōtinebat. q̄ si aliquis vxores repudiaret. eius esset vxor q̄ eas suscepisset. Qd̄ saraceni vsq; hodie pro lege obseruāt. fur prima et secūda vice verberibus plectitur. tertia manus ei precidit. quarta pedis truncatione punit. A vino semp abstinere iubent.

Seruātibus hec et alia mandata p̄misit deus. vt asserūt paradysum. idest ortū deliciarum aquis p̄terfluentibus irrigatū in quo sedes habebūt p̄petuas. nec frigore aut estu aliquo affligent̄ omnibus ciborū generibus vescent̄. quicquid petierint cōtinuo inueniēt. serias vestimētis oīb⁹ coloribus induent̄. et virginibus speciosissimis cōiugentur. in delicijs omnibus accubabūt. Quibus angeli pincernaz more cū vasis aureis et argēis. i aureis lac. i argēis vinū afferentes dicēt. Comedite et bibite i letitia. Tria flumina scz lactis mellis et vini optimi aromatici eos habere dixit machometus in paradiso. et q̄ angelos p̄cberrimos sunt visuri. et adeo magnos q̄ ab vno oculo angeli vsq; ad aliū sit spaciū vni⁹ diei. Non credentibus vero deo nec machometo erit vt asserunt infernalis pena sine fine. Quibuscunq; autē peccatis quilibet obligatus fuerit in die iudicij machometo interueniēte vt asserūt salu⁹ erit. Hunc pseudo p̄pham saraceni tenebris inuoluti spiritū p̄phete sup omnes habuisse affirmāt. et decem angelos sibi fauentes et eū custodientes eū habuisse predicāt. Addunt quoq; q̄ anteq; de celū et terras creasset. nomē machometi in cōspectu dei astabat. et nisi ipse machometus futurus fuisset. nec celum nec terra nec paradysus fuisset

De sancto

Mentunt quoque de eo quod luna ad eum accessit. quia ille in sinu recipiens in pres duas diuisit et iterum coniunxit. Venenum insup sibi in carne agnina sibi oblatum fuisse dicit. Agnus autem ei locutus est dicens. Caue ne me sumas. quia in me habeo venenum. Et tamen post plures annos veneno sibi dato interijt. Sed iam nunc ad longobardorum historiam persequenda stilius se vertat. Longobardi igitur romano impio plurimum molesti erant. licet fidem christi recepissent. Post hoc autem pipinus princeps maior regie domus francorum defunctus est. Cui successit karolus filius eius qui turides appellabatur. Qui multas victorias faciens. reliquit duos filios eiusdem aule regie principes. scilicet karolum magnum et pipinum. Sed karolus magnus relicta seculi pompa cassinensis monachus est effectus. pipinus autem aulam regiam strenue gubernabat. Sed cum childericus rex esset inutilis et remissus. consuluit pipinus zachariam papam. An ille deberet esse rex qui solo nomine regio erat carent. Cui papa respondit illum debere regem vocari qui bene rempublicam gereret. Qua responsione franci animati childericum in monasterium recluserunt. et pipinum regem creauerunt circa annos domini. dcccxl. Verum cum arstulphus rex longobardorum ecclesiam romanam suis possessionibus et domino spoliasset. stephanus papa qui zacharie successerat ad pipinum regem francorum contra longobardos auxilium petiturus accessit. Pipinus autem copiosum exercitum congregans in italiam venit. et arstulphum regem obsedit. A quo quadraginta obsides accepit. ut ecclesie romane omnia preedia que abstulerat redderet. et ipsam amplius non inquietaret. Sed recedente pipino arstulphus totus quod promiserat irritum fecit. Qui tamen post modicum dum venatum pegeret subito expirauit. et desiderius eadem successit. Per idem tempus dum theodoricus rex gothorum iussu imperatoris italiam regeret. et ariana heresi deprauatus esset. et boetius philosophus consularis patricius cum simacho patricio cuius gener erat rempublicam illustraret. et auctoritate romanis sententias contra theodoricum defensaret. idem theodoricus boetium papie in exilium trussit. ubi librum de consolatione composuit. et tandem eum extinxit. Eius vxor elpes nomine hymnum apostolorum petri et pauli qui sic incipit. felix per omnes seculi mundi cardines. edidisse fertur. Epitaphium quoque suum ipsa composuit ita dicens. Elpes dicta fui sicilie regionis aluna. Quam pcul a patria coniugis egit amor. Porticibus sacris iam nunc pegrina quiesco. Iudicis eterni testificata thronum. Theodoricus autem subito defunctus a quo dam sancto heremita visus est a iohanne papa et syma-

Delagio

cho quos ipse occiderat. nudus et discalciatus in ollam vulcani demergi. sicut ait gregorius in dialogo. Circa annum domini. dcccxxvij. dagobertus rex francorum ut in quadam cronica habetur. qui longe ante pipinum regnauerat a sui puericia sanctum dyonysium in magna veneratione habere cepit. Nam et quando lotharij patris sui iram metuebat. ad ecclesiam sancti dyonysij confugebat. Cum ergo factus iam rex mortuus fuisset. cuidam sancto viro in visione monstratum est. quod anima eius ad iudicium rapta fuit. et multi sancti suarum ecclesiarum expoliatione obijciebant eidem. Cum ergo mali angeli iam ad penas rape eam velarent. affuit beatus dyonysius. et eius iteru liberratus est et penam euasit. forte ei eius anima ad corpus redijt. et ibi penitentiam egit. Clodoueus rex corpus sancti dyonysij minus religiose discooperiens os brachij eius fregit. et cupide rapuit. Quum mori in amenciam versus est. Circa annum domini. dcccxxvij. beda venerabilis presbiter et monachus in anglia clauit. qui licet in sanctorum cathologo computetur. tamen ab ecclesia non sanctus sed venerabilis appellatur. Et hoc duplici de causa. Prima est. quia cum pre nimia senectute eius oculi caligassent. habebat ut aiunt quemdam ductorem a quo per villas et castella se ducti faciebatur. et ubique verbum domini predicabat. Quadam vice dum per quandam vallam magnis lapidibus plenam transirent. eius discipulus derisionis causa eadem dixit quod ibi esset magnus populus congregatus. quem eius predicacione silenter et aude expectaret. Tunc ille feruenter predicare incipiens. cum in fine per omnia secula seculorum concussisset. mox ut aiunt alta voce lapides clamauerunt. Amen venerabilis pater. Quia igitur venerabilem eum miraculose lapides vocauerunt. ideo venerabilis pater appellatur. Vel ut alij asserunt. et angeli responderunt. Bene venerabilis pater dixisti. Secunda causa est. quia post eius mortem quidam clericus sibi deuotus quendam versum edere cupiebat. quem in eius tumulo facere sculpi volebat. ita incipiens. Hac sunt in fossa. volens versum taliter terminare bede sancti ossa. Sed quia talem finem versus congruitas non patiebatur. et sedula mente. reuolueret. nec congruum finem videret. dum quadam nocte multum super hoc cogitans mane ad tumulum properasset. manibus angelicis versum taliter sculptum reperit et finitus. Hac sunt in fossa bede venerabilis ossa. In die autem ascensionis cum morti appropinquaret. ad altare portare se faciens antiphona. O rex glorie domine virtutum. usque ad finem dixit deuote. Qua finita in pace dormiuit. tantusque odor omnes perfudit. ut in paradiso se esse existimaret. Eius corpus cum deo

A ij

De sancto

tionem congrua colit apud ianuam. **P**er idē tēpus sc̄ circa annū dñi. dcc. rachordus rex frisonum cus baptizari deberet. et ita vñ pedē in lauacro intrinxisset. alterū retrahens interrogauit. Ubinam plures maiorū suorū essent. in inferno an in paradiso. Et audiēs plures esse in inferno. intrinctū pedē retrahens. sanctius est inquit plures q̄ pauciores se qui. Et ita ludificatus a demone. p̄mittere q̄ tertia die ab hinc incomparabilia dona sibi daret ipse quarta die subita et eterna morte perijt. In cāpaniā ytalie frumentū et ordeum et legumina instar pluuie de celo cecidisse refert. Per idem tēpus sc̄ circa annū dñi. dccxl. cum corpus sancti benedicti de mōte cassino ad monasteriū florentiense. et corp⁹ sancte scolastice sororis eius apud ceromanas fuisset translātū. karolus monachus cassinēsis corp⁹ sancti benedicti ad castrū cassinū transferre volebat. Sed miraculis a deo ostensis. et francis resistētib⁹ p̄bitus fuit. **I** Eo tpe circa annū dñi sepringentesimū quadragesimū tremor⁹ magnus factus est. quo vrbes alie sunt subuersę. alie a mōranis ad subiecta cāpelestria cū muris et habitatoribus suis. itegre et salue vltra sex miliaria vt dicit̄ transmigrarunt. Corpus sancte petronelle petri apli filie transferret̄. in cuius sepulcro marmoreo ipsius petri manu scriptū legebat̄. Auree petronelle dilectissime filie. vt ait sigibertus. **E**o tpe turij armeniā infestāt. in quorū patria cus olim pestilentia fuisset. suafu xpianorū in modum crucis sua capita torōderūt. et quia p̄bo. signū salus redita est. hunc rōndēdī retinuerunt ritus. Pipino tandē post mltos triūphos defuncto. karolus magnus eius filius eidē in regnū successit. cuius tpe in romana sede adrian⁹ p̄tifer p̄sidebat. Qui ad karolū magnus legatos misit. postulās ab eo auxiliū contra desiderij regem longobardorū qui morte patris sui arstulphi ecclesiā plurimū infestabat. Qui karolus obediēs magno cōgregato exercitu p̄ montem senisū ytaliā intrauit. et papiā ciuitatem regiā potenter obsedit. et ibi desiderij capies cū vroe filijs et principib⁹ ad gallias in exiliū misit et omnia iura ecclesie q̄ longobardi abstulerant sibi restituit. Erant tūc in exercitu karoli amicus et melius strēnuissimū milites xp̄i. quorū miri acrus legunt̄. Qui apud mortariā vbi longobardos karolus superauit ceciderūt. Et hic terminatū est regnū longobardorū. Nam deinceps illū regem habebant quē cesares sibi dabant. P̄oficiat̄ ē karolo romā papa synodum. cluij. episcoporum cōgregauit. In qua synodo papa ius eligēdi p̄tifer

Delagio

ficem romanū et ordinādi aplicam sedem karolo dedit. Archiepos quoq̄ et ep̄os p̄ singulas puincias ante consecrationē ab ipso inuestiturā acceperunt. Filij quoq̄ eius romē reges vngunf. sc̄ pipinus sup ytaliā. ludouicus sup aquitaniā. Alchuinus maḡ karoli tūc florebat. Pipinus karoli filius de cōiuratione cōtra patrē cōiuctus in monachū tonsuraf. Circa annū dñi. dccxxx. tēpore sc̄ hyrene impatris et filij sui nomie constantini homo quidam in longis muris tracie fodiens sicut in quadā cronica legit̄. inuenit archas lapideā. Quā cū expurgasset et reuelasset. virū iacentē ibi reperit. et lras raliter continētes. Xps nascetur ex maria virgine. et credo in eū. Sub constantino et hyrene impatoribus o sol iterū me videbis. Defuncto adriano leo in romanā sedē sublimatus est. vir per oia reuerendus. Cuius sublimationē propinquā adriani egreferētes. cū letanias maiores agerent. cōtra eum pepulo cōcitato ei oculos cruerunt et linguā p̄ciderunt. Sed deus miraculose linguā sibi et visus restituit. Qui dū ad karolū confugisset. ipse eum in sede sua collocauit. et eos puniuit. Romani igif suadente papa anno dñi. dccxxxij. relicto impio cōstantinopolitano. vno omnium consensu impatorias laudes karolo acclamāt cumq̄ p̄manū leonis impatorē coronāt. cesarem et augustū appellāt. Post cōstantinū em̄ magnū imperialis sedes apud cōstantinopolim habebat̄. pro eo q̄ predictus constantinus romanā sedē vicarij beati petri reliquit et apud predictā vrbem sedem sibi ordinauit. Veruntamē p̄pter dignitatē impatoris romani nūcupati sūt vsq̄ ad illud tēpus quo impium romanū ad reges francoꝝ translātum est. Postea vero illi grecoꝝ siue cōstantinopolitani. isti vero romanoꝝ impatores vocati sunt. Hoc aut̄ de tanto impatore valde mirabile fuit. q̄ nullā filiarū suarū quādiu vixit voluit cōiugio copulare. Dicebat em̄ se earū contubernio nō posse carere. Et vt alchuinus eius magister de eo scribit. licet aliis felix esset. in hoc aduersę fortune malignitatem exptus est. satis declarans quid sup hoc dicere vellet. Quō tamē ita impator dissimulauit. ac si de eo nulla suspicio haberet̄. quous de hoc multus sermo fieret. Unde et quocunq̄ ibat. semper eas secū ducebat. **H**uius karolitpe officij ambrosianum maxime dimissum est et gregorianū solenniter divulgatū. impiali auctoritate ad hoc plurimū adiuuante. Ambrosius nāq̄ vt testat̄ aug⁹. in libro cōfessionū. cus in iustina impatrice arriana pfidia de p̄uata p̄secutionē pateret̄. et intra ecclesiaz iuni

De sancto

plebe catholica insidijs vgeret. instituit hymnos et psalmos scdm more orientaliu decantari. ne populus meroris tedio cotabesceret. Qd per omnes fuit postmodu ecclesias deriuatu. Veru gregorius postmodu supuenies plura murauit. addidit. z de trucauit. Sancti em patres no statim omia ad deo-
 corem officij pntentia videre potuerut. sed diuersi diuersa ordinauerut. Na et misse incepio tres va-
 rietates habuit. Nam ei a lectioe inchoabaf. sicut adhuc in sabbato sancto fit. Postmodu celestinus papa psalmos ad introitum misse cantari instituit Greg. vero introitu misse cum cantu ordinauit. et vnu versum de illo psalmo qui totus cantabaf res-
 tinuit. Psalmos olim circa aram in modis corone circustantes concorditer concinebaf et inde chorus dicit. S. flauianus et theodorus q alternatim ca-
 tarenti instituerut. ab ignacio hoc habetes qui sup hoc diuinitus fuit edoctus. Hiero. quoq epistoas euagelia et ex magna pre officia diurna et noctur-
 na preter cantu ordinauit. Ambrosius gelasius. et gregorius orones et cantus addiderut. z lectoni-
 bus et euagelijs coaptauerut. Gradualia tractus et alleluja gelasius et greg. ad missas catari insti-
 tuerut. Hilarius vel scdm quosda sima. bus papa. vel scdm alios thelesphorus papa addidit ad glo-
 rie in excelsis. laudamus te. z cetera q sequuntur. Noberus abbas sancti gallisequeras. p neumis ipius alleluja primus pposuit. s. nicolaus papa ad missas eas catari concessit. Hermanus tractus theutonicus fecit. rex omnipotens sanctispus assie nobis gratia. et aue maria. et antiphona. alma re-
 demptoris mater. et simon bariona. Petrus vero de copostella eps fecit salue regna. Sigiberrus tu dicit q robertus rex francoz fecit sequeriaz. san-
 ctispus assie nobis gra zc. karolus vt refert turpi-
 nus archieps erat copore decorus. s. visus ferus statura eius pedu octo. et facies eius palmu et di-
 midiu in longitudine possidebat. barba vero eius palmu vnu. frons erat vni pedis. Militē arma-
 tum sup equum sedente a vertice simul cum equo lecta cu spata scindebat. Quatuor ferraturas equo-
 ru simul facile manib extēdebat. Militē armatū recte stante sup manū suā solo manu velociter ele-
 uabat. Lepore integrū aut duas gallinas. vel an-
 serem edebat. Modicu vinū et limphatū bibeat. Tam parcus in bibendo erat q semp in cena raro-
 plusq ter bibere solebat. Lenobia multa pstruxit et laudabiliter vitā finiuit. et in fine rerum suarū xpm beredē fecit. Cui in imperiū successit ludou-
 cus eius filius vir clemētissimus circa annos dñi.

Delagio

ccccv. Cuius tpe episcopi et clerici cingula auro-
 teret et exquisitas vestes et alia ornamenta secu-
 laria deposuerut. Theodolphus aurelianensis eps
 falso apud impatore accusatus ab eodez est custo-
 die andegauis mancipatus. Cum aut vt in quadā
 cronica habet in die palmarū. pcessio iuxta domū
 in qua custodiebat trāsiret. ille apertā fenestra. facto
 q silencio. pulcherrimos illos versus a se dictos
 fs. Gloria laus et hono: tibi sit xpe redemptor zc.
 presente impatore cātavit. Qui intantū impatori
 placuerut. q ipm a vinculis mor absoluit. et i suā
 sedē restituit. Legati mi. baetis impatoris constā-
 tinopolitani inter cetera munera detulerunt iudo-
 uico filio karoli magni libros dyonisi de gerar-
 chia de greco in latinū trāslatos. Qui cum gaudio
 sunt recepti et. xix. infirmi in ipa nocte i ecclia et
 sunt curati. **L** Mortuo ludouico losbarius im-
 periu tenuit. Cui fratres eius scz karolus et ludo-
 uicus bellū indicētes. tanta vtrinqz facta est stra-
 ges. vt nulla etas meminerit tantā aliquādo fuisse
 in regno francoz. Tandē pacto inito karolus re-
 gnat in francia. ludouicus in germania. losbarius
 in ytalia et pte fracie: q ab ipo lotharingia dicta est
 Qui postmodū ludouico eius filio imperiū dere-
 linquens habitū monachalē accepit. Huius tpe vt
 in alia quadā cronica dicit erat papa sergius na-
 tione romanus. q primo os porci dictus est. sed mu-
 rato nomie dicitur est sergius. Ab illo tpe ordinarū
 est vt omēs pape nomia mutent. tum quia dñs his
 quos in apstarum elegit. nomē mutauit. tum quia
 sicut mutant in nomine. sic mutari debent in vite p-
 fectione. tū ne ille qui ad tam decorū officiu eligi-
 aliquo nomie indecoro turpetur. Huius ludouici
 tpe. scz anno dñi. dccclvi. vt in cronica quadam ha-
 betur in parochia maguntina malignus spūs. pa-
 rietes domoz quasi malleis pulsando z manifeste
 loquendo et discordias semnādo. adeo homines
 infestabat. vt quocunqz intrasset statim illa dom-
 exurebat. Presbiteris aut letanias agentibus. et
 aquā benedictā spargētib. inimicus lapides iacta-
 bat. et multos cūctabat. Tandē aliquādo cōquie-
 scens cōfessus est se qñ aqua spargebat sub cappa
 talis sacerdotis quasi familiaris sui latuisse acqui-
 sans eū q cū filia pcuratoris i peccatū lapsus fue-
 rit. Per idē tempus rex bulgarozū cū gente sua ad
 fidem conuersus tāre perfectionis fuit. vt maiore
 filio in regnū ordinato ipse habitū monachalē ac-
 cepit. Sed cū eius filius iuueniliter agens ad gen-
 tilitatis cultū redire vellet. resumpta militia psecu-
 tus cum cepit. effossisqz oculis in carcerem trahit.
 A iij

et in regnū statuto filio iuniorē habitū sacrū rēsum
psit. In ytalīa apud bixiā tribus diebus et tribus
noctibus sanguis de celo pluuisse narrat. Per idē
tēpus locuste innumerabiles ī galliis apparuerūt
senas habentes alas. sex pedes. duos dentes lapi-
dibus duriores. vt castroꝝ acies turmatim volan-
tes spaciū diurni itineris quatuor aut quinq; mili-
bus excedentes. oīa viridia in herbis et arborib;
vastantes. q̄ vsq; ad mare britanicū pueniētes. rā-
dem flatu ventoz in p̄fundo maris submersę sunt
Sed est uocant ad litus reiecte. ex putredie sua
aerē corū ruperunt. vnde mortalitas maxima et fa-
mes p̄ualida est secuta. vt fere tertia pars hominū
interiret. Deniq; primus otto impauit scz āno dñi
dcccxxvij. Dū aut in paschali solēnitate dictus
otto p̄incipib; cōmuniū p̄parasset. ante q̄ sederēt
cuiusdā principis filius moꝝe puerili ferculum de
mensa accepit. quē dapifer fuste p̄strauit. Quō cer-
nens pedagogus pueri. ip̄m dapiferus moꝝe pemit-
tē. Quē cū sine audierit cesar cōdemnare veller. ille
cesarem ad terrā deiecit. et suffocare cepit. Qui cū
de eius manib; vix erutus fuisset. ip̄m reseruarius
fuit. se culpabilē clamans q̄ festo honorē non detul-
lit. Unde ip̄m libere abire p̄misit. **O**troni
primo successit otto sc̄s. hic dum ytalīa pacem
sepius violarent romā venit. et omnibus p̄ceribus
inagnatib; et p̄tōficib; apud gradū ecclesie cōi-
uium grande fecit. Quibus epulantibus late nter
omnes cingi fecit armatis. Deinde de violata pa-
ce querimonia mouēs inbet in scriptis culpabiles
recitari. Quos statim ibidem decollari fecit. alios
vero epulari saragebat. Huic successit otto terti-
o circa annū dñi. dcccxxxij. Iste cognominabat
mirabilia mundi. hic vt in quadā cronica dicitur
quandā vxorem habuit q̄ cuidam comiti se p̄stue-
re voluit. Sed cum ille nollet tantum facinus per-
petrare. illa indignata p̄dictū comitē apud im-
peratoꝝe adeo infamauit q̄ eum imperatoꝝ sine audi-
entia decollari fecit. Qui anteq̄ decollaret. roga-
uit vxorē suā vt iudicio candētis ferri post mortem
eum cōprober innocentē. Adest dies in quo cesar
pupillis et viduis se asserit iudiciū facturū. Affuit
et vidua marti sui caput secū suis portās in vlnis
Tunc quesuit ab imperatoꝝe qua morte dign⁹ esset
qui iniuste aliquē occidisset. Qui cū priuatione ca-
pitis dignū euz assereret. illa intulit dicēs. Tu es
ille vir qui maritū meū ad suggestiōē vxoris tue
innocēter occidi mādisti. Et vt me verū dicere cō-
probes hoc cādētis ferri iudicio cōprobo. Quō
cesar vidēa obstupuit. et in manu femine puniēdū

se dedit. Interuentu tñ pontificū et procerum in-
ducias decē dierū. deinde octo. tercio septē. quarto
sex a vidua accepit. Tunc imperatoꝝ causa exami-
nata et veritate cognita. vxorē viuiam cōcremauit
et p̄ redemptione sui quatuor castra vidue dedit.
Que castra sunt in ep̄atu liuiēsi. et vocant ab indu-
cijs diez. x. vij. vij. vi. Post hunc beatus heinric⁹
qui fuit dux bauarie anno dñi. millesimo sc̄do im-
perius sumpsit. Qui stephano regi vngarie adhuc
gentili sororē suā nomine galam in vxorē dedit. et
tam ip̄m regem q̄ totam eius gentē ad fidē xp̄i cō-
uertit. Qui stephanus tate religionis fuit. vt mul-
torū miraculoꝝ gloria deus ip̄m illustrē redderet
hic heinric⁹ et vxor eius kunegūdis virgines p̄-
manserunt. et celibē vitam ducentes in pace quie-
uerunt. Huic successit conradus quidā dux franco-
rum qui neptē sancti heinrici duxit in vxorē. Hui⁹
tpe visa est in celo trabs ignea mire magnitudinis
sup̄ solem iam ad occasum vergentē currere. et ad
terram cadere. hic quosdā ep̄os de ytalīa in vincu-
la coniecit. Et q̄ mediolanensis archiep̄s de vin-
culis fugit. suburbia mediolani incēdit. hic vero
penitentes cum imperatoꝝ in parua ecclesia secus
vrbē coronaret ad missam tam graui tonitrua ful-
gura fuerunt. vt aliqui mente exacererent. aliqui
sp̄m exalarēt. Bruno vero ep̄s qui missam canta-
bat et secretarius imperatoꝝis cum alijs dixerunt. se
inter missarū solennia vidisse sanctū ambrosiū im-
peratoꝝi cōminantem. Hui⁹ conradi tpe scz anno
dñi. M. xxv. comes lupoldus vt in quadā cronica
dicit. iram regis metuens cū vxore sua in insulam
fugiens in quodā tugurio latitabat. In qua silua
dū cesar venaret. nocte supueniente in eodē tug-
rio ip̄m oportuit hospitari. Cui hospita p̄gnans. vi-
cnaq; partui decēter vt potuit strauit. et necessaria
ministrauit. Eadē nocte mulier filiū peperit. et vo-
cem tercio ad se venientē cesar audiuit. Conrade
hic puer modo progenit⁹ gener tuus erit. Mane
ille surgēs. duos armigeros sibi secretarios ad se
vocauit dicens. Ite et puerulum illū de mambus
marris violenter auferite. et ip̄m p̄ mediū scindē-
tes cor eius michi portate. Locuti illi eūtes de gre-
mio marris puerū rapuerūt. Quē vidētes elegan-
tissime forme. misericōdia cōmoti ip̄m super quondam
arborē ne a feris defozaret reposuerunt et leporē
scindētes cor eius cesari detulerunt. eodē die dum
quidā dux inde transfiret. et puerū vagientē audi-
ret. eum ad se duci fecit. Et dum filiū non haberet.
vxori attulit et nutriri eum faciens. a se de vxore
suā gentū esse finxit. et heinricū vocauit. Cum igit

De sancto

Delagio

tur iam creuisset. erat corpe pulcherrimus. ote factu
 dus et oibus graciosus. Que cesar tam decoru et
 prudente videns a patre ipm petijt. et in curia sua
 manere fecit. Sed du videret pueru oibus gracio
 sum. et ab oibus comendari. dubitare cepit ne post
 se regnaret. et ne sit ille que occidi madauerat. No
 lens igit esse securus. lras manibus suis scriptas
 p eu xron dirigit in hunc modu. Inqua autu est ti
 bi cara vita tua mor yr lras istas receperis puerus
 hunc necabis. Du igit pergens in quadam ecclesia
 hospitatus fuisset. et sessus sup bancum quiesceret
 et bursa in qua erant lre depederet. sacerdos curio
 sitate ductus burfam aperuit. et lras sigillo regio
 munitas videns. ipas saluo sigillo apuit. et legens
 scelus abhorruit. Et radens subtiliter qb dicebat
 astu necabis scripsit. filia nostra isti in vxore dabis
 Cuius regina lras sigillo impatoris; munitas vide
 ret. et de manu impatoris scriptas esse cognosce
 ret. eduocatis principibus. celebrauit nuptias et fi
 liam sua eidem in vxore dedit. Que nuptie aquis gra
 ni celebrare sunt. Cum aut cesari a dicentibus nar
 raretur q soleniter fuissent filie sue nuptie celebra
 re. ille obstupescit a duobus armigeris et duce et
 sacerdote veritate coperta dei ordinationi no resi
 stendu esse vidit. et ideo p puero mittens eum esse
 suu generu approbavit. et post se in impio regnare
 instituit. In loco aut vbi puer beinricus natus fuit
 nobile monasteriu edificatu est. qb vsqz hodie vr
 sania nominatu est. **N**este beinricus oes iocu
 latores a curia sua remouit. et que bis dari cosue
 uerat paupibus erogabat. Huius tpe tm scilicet in
 ecclesia fuit. vt res in summos pontifices electi es
 sent. A quoda tandē presbitero nomine graciono
 magna illis data pecunia eidem cesserunt. et ipe pa
 patu obrinuit. At beinricus dum p sedando scilicet
 mate roma pergeret. gratianu ei obuas aurea cor
 ronam sibi obtulit. vt propicium sibi haberet. Ille
 aut cuncta dissimulas synodo eduocato gracionus
 de symonia couicit et aliu subrogauit. In lib: o ta
 men bonizo que misit ad comitissam mechtildim di
 cit q cu predictus psbiter simplicitate ductus por
 ficatu sibi p pecunia acquisierit vt scilicet obuia
 ret. ipse postmodu errorem suu cognosces. se ipsus
 suadente impatore deposuit. Post hunc beinricus
 tercius beinricus impat. Huius tpe bruno in pa
 pam eligit. et leo vocat. Quidum ad capefenda
 sedem aplicam roma pergeret: audiuit voces an
 geloru canentiu. Dicit dñs. Ego cogito cogitatio
 nes pacis etc. Dicoe multis sanctis cantus copo
 suit. Doctpe per berengariu turbata fuit ecclesia.

quia scerebat corpus et sanguine xpi non vere sed
 figuratiue esse in altari. Contra que scripsit egre
 gie laufrancus prior berensis. natione papien. qui
 fuit magister anselmi cantuarien. Deinde quart
 beinricus impat anno dñi .M. lviij. Cuius tēpore
 maxime floruit laufrancus. Ad cuius exim: a doctri
 naz coualuit de burgundia anselmus vir postmodu
 mltia virtute et sapientia adomatus. et ei in priora
 tu monasterij berensis successit. Sub hoc tpe hieru
 salem a saracenis capta a fidelib recuperata est.
 Ossa beati nicolai apud barensen v: bcm traslata
 sunt. De quo anter cetera legit. q dum in quadam
 ecclesia que dicit sancta crux subiecta sancte marie
 de caritate. nondu beati nicolai noua historia can
 raret. fratres priorē vt eam sibi cantare liceret in
 stantius exorabant. Qui nullatenus acquiescens
 dixit incogruu esse more pristinu de nouitat: b^o im
 mutare. Cu ad huc fratres instaret. ille indignat
 respondit. Recedite fratres. nunq a me licetia con
 cedet. vt noua cantica immo ioculatoria quedā in
 mea ecclesia decantent. Adueniete vero festiuita
 te eiusde. fratres cum quadam tristitia marinaruz
 vigiliis pegerunt. Cuius omes se in lectis recep
 sent. ecce nicolaus visibiliter priori apparuit terribi
 lis. Quem p capillos a lecto abstrahens dormitor: u
 pauimeto collisit. Incipiesqz antiphona. O pastor
 eterne. p singulas vocu differēcias virgis quas in
 manu tenebat grauissimos icu sup dorsus prioris
 ingeminas per ordinē morose canedo antiphona
 ad finē vsqz pduxit. Qui cu omes suis clamoribus
 exatasset. seminius ad lectum deportat. Tandem
 ad se rediens ait. Ite et historia nouam sancti ni
 colai amodo decantate. Hoc tpe ex molinensi ce
 nobio. xxi. monachi cu abbate suo roberto cistercij
 solitudinē adeuntes. vt ibi regule sue pfectionem
 districtius obseruaret. nouu ordinē ex veteri insti
 tuerunt. **H**ilibrandus prior cluniacensis factus
 papa gregorius est vocatus. Hic du in moribus
 costitutus legatione fungeret. apud lugdunū ar
 chiep m ebrenensem de symonia couicit miraculo
 se. Nam du idem archiep omes accusatores suos
 corripseret. et couinci non posset legatus vt gloria
 patri et filio et spu sancto diceret impauit. Ille glo
 ria patri et filio expedire dicebat. spu sancto vero
 dicere no poterat. quippe qz in spiritu sanctum pec
 cauerat. Qui peccatu suu cofitens mor vt deposti
 tus est clara voce spu sanctu nominauit. Hoc mi
 raculus recitat bonizo in lib: o ad comitissas mecht
 ildim **M**ortuo beinrico quarto spire et cu
 alijs regib sepulto. in eius epitaphio versus. iste

De sancto

fuit inscript⁹. filius hic. pater hic. auus hic. pannes
iacer istuc. Tunc successit heinricus quintus anno
dñi. M. cxiij. Qui papam cū cardinalibus cepit. et
eos dimittēs inuestiturā episcopoz et abbatū per
anulū et baculū pastorale accepit. Sub hoc tēpore
bernardus cū fratribus suis asteriū ingreditur.
In paro. bia legiensis porca porcellū facies homis
habentē enixa est. Pullus galline quadrupes na
tus est. Lorbarius successit heinrico. Cui⁹ tēpore
mulier quedā in hispania monstrū bis gemini cor
poris enixa est. auersis vultibus et corpib⁹ sibi co
herens. Ante quidē effigies erat homis integro
corpis membrozq; ordine distincta. retrō vero fa
cies canis corpis et membroz pprietate integra.
Post hūc regnauit conradus anno. M. cxxvij.
Eo tēpore hugo de sancto victore doctor excellentissi
mus. et in omni sciencia summus. et religiōe dēuo
tus obiit. De quo referūt qd cū in infirmitate vlti
ma laboraret. et nullū cibū retinere posset. co: p⁹
tamen dñicum sibi dari cū multa instātia postula
bat. Tunc fratres eius turbationē sedare volen
tes. simplici hostiam instar corporis dñici sibi de
tulerūt. Qd ille p spiritū recognoscēs ait. Misere
tur vestri dñs fratres. Cur me deludere voluistis
Iste enī non est dñs meus quē deportastis. Vox
illi stupefacti cucurrerūt et sibi corpus dominicus
detulerunt. Sed ille videns qd recipere non vale
ret. eleuatis in celum manibus sic orauit. Ascēdat
filius ad patrē. et spūs ad deū suum qui fecit illū.
Et inter hec verba spūm exhalauit. et corpus dñi
ibidē d. sparuit. Eugenius abbas sancti anastasi
papa pstruit. Qui ab vrbe expulsus eo qd senato
res a iū creauerūt. gallias venit. et bernardū ante
se misit. qui viam dñi p̄dicabat. et multa miracula
faciebat. Gilbertus porretanus florebat. frideri
cus nepos conradi impaurāno dñi. M. cxiij. Eo
tēpore floruit magister petrus lombardus ep̄s paris
ensis. qui librū sententiarū. glosas psalterij. et epi
stolarū pauli vtiliter cōpilauit. **P** Eo tēpore
tres lune in celo vise sunt. et in medio signum cru
cis. nec multo post vise sunt tres soles. Tunc alexā
der in papā canonicē est electus. Contra quem o
trauianus. iohānes cremēsis tituli sancti calixti. et
iohannes strumēsis successiue in papaz eligunt. et
fauore impatoris fulciunt. Durauit hoc scisma an
nis. xvij. Infra qd tēpus theutonici qui apud tu
sculanus p imperatore morabant romanos apud
montē portū inuadūt. et tot a nona vsq; ad vesp
ras occiderunt. vtrunq; ex romanis tot milia sint
ocisa. Licet tēpore hambalis tot occisi sint. vt tres co

Delagio

phinos anulozū quos de digitis p̄cerū occisorum
icem bambal extrahi fecit cartagine destinauerit
Quoz multi apud sanctū stephanū et sanctū laurē
tium sepulti sunt. Et habēt hoc ep̄igraphū. Mille
decē decies sexdecies quozq; senī Impator frideric⁹
dū terrā sanctas visitasset. et in flumine quodā la
uare f. ibidem necatus perijt. Uel vt alij asserunt
equo suo impingere in aquā cecidit. ibiq; interijt.
Tunc successit heinricus filius eius anno dñi. M.
cxc. Eo tēpore tante pluuie cū tonitruis. et fulminib⁹
et tēpestatibus facte sunt. quantas nulla meminit
hominū antiquitas. Lapides eī in quātitate ouo
rū quadrāguli mixti cū pluuia de celo cadētes. ar
bores. vineas. et segetes destuxerūt. et multos ho
mines occiderūt. Corui quozq; et quāplures aues
p̄cra in hac tēpestate volātes visi sunt carbones
vivos in rostris portare et domos incendere. Cō
tra romanā ecclesiā semp tyrānides heinricus exer
cuit. et ideo eo mortuo innocētius tercius ne fra
ter eius philippus p̄mouere se opposuit. et otto
nifilio ducts saxonie adbesit et euz aquisgrani in
regē alemanie coronari fecit. Eo tēpore dum plures
barones frācie p liberatione terre sancte vltra ma
re pergerēt. cōstantinopolim ceperūt. His tēpo
ribus ordines p̄dicatorū et minorum fratrum orti
sunt. Innocētius quartus legatos ad philippuz
regem francozū misit vt terrā albigenium inua
deret. et hereticos deleteret. Qui omēs capiens cō
cremari fecit. Deniq; innocētius ottonē impera
tozem coronauit. et vt iura ecclesie saluaret. ab eo
iuramentū exegit. Qui statim ipso die contra iura
mentum fecit. et rom petas expoliari iussit. Unde
papa eum excommunicauit. et ab impio deposuit.
Eo tēpore fuit sancta elisabet filia regis vngarie
que fuit vxor lantgrauij thuringie. Que inter alia
innumera miracula plures q. xvi. mortuos vt scri
bitur suscitauit. et cecus natū illuminauit. De cuius
corpore vsq; hodie oleum fluere perhibetur. Or
tone deposito fridericus heinrici filius eligitur et
ab honore coronatur. Leges optimas p libertate
ecclesie et cōtra hereticos edidit. Diesup omēs
diuicias et gloria abundauit sed eis in superbia a
busus fuit. Naz tyannidē contra ecclesiā exercuit
duos cardinales vinculauit. platos quos grego
rius. r. ad conciliū cōuocauerat capi fecit. et ideo
ab ipso excommunicatur. Deniq; gregorius multa
tribulationibus pressus morit. et innocētius quar
tus natione ianuēsis cōcilij apud lugdunū conuo
cans ipsum impatorem deposuit. Quo deposito et
defuncto. sedes imperij vsq; hodie vacat.

De dedicatione templi

De dedicatione templi.

clxxviii.

A

Dedicatio ecclesie inter alias festiuitates ab ecclesia celebratur. Et qm duplex est ecclesia siue templum. scilicet materiale et spirituale. ideo de huius templi duplicis dedicatione hic breuiter est agendum. Circa dedicatione aure templi materialis tria videnda sunt. Primo quare dedicatur siue consecratur. Secundo qualiter consecrat. Tercio p quos pphanaf. Et quia in templo duo sunt que consecrant. scz altare. et ipm templu ideo primo videndum est quare consecrat altare. scdo quare templu. Altare aut consecrat ad tria. Primo ad sacramentum dñi offerendū. Scñ. viij. Edificauit noe altare dño. et tollens de cunctis uolucris et pecoribus mundis obrulit sup altare. Hoc aut sacramentū est corpus et sanguis xpi. que in memoriā passiois dñice imolamus. iuxta qd nobis pcepit dicens. Hoc facite in meam comemorationē. Habemus em̄ triplex memoriale dñice passiois. Unū in scripto scz passio xpi ymaginib⁹ figurata. Et hoc habet fieri q̄tum ad uisum. Ipsa enī crucifixi ymago et alie ymagine in ecclesia fiunt ppter rememorationē excitandā deuotionē et instructionē. qz sunt quasi libri laycorū. Secundū in uerbo. scz passio xpi predicata. Et hoc habet fieri q̄tum ad auditū. Tercū in sacramento. scz passio in hoc sacramento tā signanter exp̄ssa. in quo corpus et sanguis xpi ueraciter continet et nobis offert. Et hoc memoriale habet fieri q̄tum ad gustū. Si ergo affectū nostrū accēdit passio xpi descripta et amplius p̄dicata. multo fortius inf. amare debet in hoc sacramento tā signanter exp̄ssa. **S**cdo ad nomen dñi inuocandū. Scñ. xij. Edificauit abrahā altare dño qui apparuit ei. et inuocauit ibi nomen dñi. Hoc aut inuocatio scdm apostolum prima ad thimo. ij. habet fieri. aut p obsecrationes que fiūt eū adiuratiōe p malis remouendis. aut p orōnes que fiunt p bonis impetrādis. aut p postulatiōes que fiunt p bonis cumulandis. aut p gratiarum actiones que fiunt pro bonis habitis cōseruandis. Inuocatio aut que fit sup altare. pprie dicit missa eo qz celestis missus scz christus a patre mittitur qz ipam hostiā consecrat. et per eundē a nobis patri mittit ut p nobis intercedat. Un̄ hugo. Ipsa hostia sacra missa uocari p̄t. quia transmissa est. primo a patre nobis p incarnationes. scdo a nobis patri p passionē. Similiter in sacramento primo a patre nobis p sanctificationē. qua nobiscū eē incipit. postea a nobis patri p oblationē qua p uobis inter-

cedit. **E**t nota qz missa tribus linguis. canif. scz greca. hebraica. et latina. ad representandū titulum dñice passionis qui scriptus erat grece. hebraice. et latine. Item ad notandū qz om̄is lingua debet deum laudare. que per hanc triplicē linguam intelligitur. Latina aut sunt euangelia. epistole. orationes. et cantus. Greca sunt kyrieleyson christeleyson. que nouem vicibus cātant. ut ad societate nouem ordinū angelorū perueniamus. hebraica sunt alleluya. amen. sabaoth. et ofanna. **T**ercio ad cantandum. Eccle. xlvij. Dedit illi contra inimicos potentia. Et stare fecit contra altare cantores. et in sono eorū fecit dulces modulos. Et dicit modulos in plurali. qz scdm hug. de sancto victore. tres sunt species sonorū qui faciunt tres modulos. fit em̄ sonus pulsu flatu et cantu. Ad citbarā pertinet pulsus. ad organū flatus. ad uocē cantus. Assignari p̄t hec psonaria sonorū cōcordie morū si referat ad pulsus citbare manuū opatio. ad flatū organi mētis deuotio. ad cantū uocis sermonis. exhortatio. Et infra. Quid p̄dest dulcedo oris sine dulcedine cordis. frangis uocē frange et uolūtatē. Seruas psonantiā uocū. serua concordia morū. ut p exemplis cōcordes. primo p uoluntatē dñi. per obedientiā magistro. Hoc igit triplex genus musicorū refert ad triplicē differentia officij ecclesie. sicut dicit in mitrali de officio. Nā ipm officium ecclesie cōsistit in psalmis in cantu et in lectiōibus. Primum igit genus musicorū est qd fit pulsu digitorum ut in psalterio et similibus. Et ad illud p̄tinet psalmodia. psal. Laudate eum in psalterio et citbara. Scdm est qd fit cantu sicut in uoce. Et ad istud p̄tinet lectiōes. psalmista. psallite ei in uociferatione. Tercū qd fit flatu sicut in tuba. Et ad istud p̄tinet cātus. psalmista. Laudate eū in sonotube. **T**emplū autē seu ecclesia consecrat quintuplici ratiōe. Primo ut inde dyabolus et ei⁹ potestas expellat. ut refert greg. in dyalogo qz cū quedā ecclesia arrianorū fidelibus reddita cōsecraretur et reliquie sancti sebastiani et beate agathe illuc delate fuissent. populus ibidē cōgregat⁹ post eum subito intra istos pedes huc illucqz discurrere senserūt. Qui fores ecclesie repetēs a nullo uideri potuit. omnesqz in admirationē cōmouit. Qd idcirco dñs ostendit. ut cunctis patefieret qz de loco eodem immundus habitat or exiret. Sequenti autē nocte magnus in eiusdē ecclesie tectis strepitus factus est ac si in hoc aliquis errādo discurreret. Secūda nocte itez grauior sonus increuit. Tanto uero terrore terciqz insonuit. ac si omnis illa ecclesia a

De dedicatione templi

fundamētis fuisset euerſa. ſtatimq; reſceſſit. nec amplius illa antiqui hoſtis iquietudo appuit. Sed p̄ terroꝝ ſonitū quē fecit inotuit. a loco quē diu tenuerat q̄ coactus exibat. Hec greꝑ. **S**ecundo cōſecraſ vt ad eā fugientes ſaluent. Unde aliquē eccleſie poſt dedicationē a principibꝫ priuilegiant vt qui ad eā cōfugerint ſaluent. Vñ dicit canon. Reos ſanguinis defendit eccleſia ne vitam perdāt et mēbra. Et ob hoc ioab in tabernaculū fugit. et cor nu altaris appꝛehēdit. Tercio cōſecraſ vt ibidem orōnes ꝑraudiant. Qd̄ ſignatū eſt. iij. reg. viij. vbi ſalomon dedicato tēplo ait. Quicūq; rogauerit in loco iſto. exaudies in loco habitaculi tui in celo. et cū exaudieris ꝑꝑicius eris. Adoramꝫ aut̄ in ipſo eccleſijs ad orientē. Qd̄ fit triplici ratione ſc̄dm̄ da maſcenū libro. iij. c. v. Primo vt patriā noſtrā nos requireꝫ oſtēdamus. Sc̄do vt ad xꝑm̄ crucifixus reſpiciamus. Tercio vt venientē iudicē nos expectare mōſtre mus. At cū ſic. Deus paradifum in eden ad orientē plantauit. Unde hominē trāſgreſſum exulē fecit. et ante padifum ex occidente habitare fecit. Antiquas igitꝫ patriā exquiretes. et ad ipſam aſpicientes. deū ad orientē adoramus. Sed et dñs crucifixus ad occidentem reſpicebat. et ita adoramus ad ipſm̄ reſpicientes. Et aſſumptus ad orientē ſuſceperebat. et ita ipſm̄ apli adorauerūt. Et ita veniet quō viderūt eū euntem in celū. Ipſm̄ igitꝫ expectātes ad orientē adoramus. Hec dama. Quarto ꝑſecraſ vt ibidē laudes deo ſoluamꝫ. Qd̄ q̄ dē fit i ſeptē horis canonicis. ſc̄z matutinis prima tercia ſexta nona veſpa et cōpletorio. Et lic̄ i quolibet hora diei deus eſſet laudandus. tamen q̄ ad hoc infirmitas n̄ra non ſufficit. ordinatū eſt vt his horis ſpecialiter deū laudemus. eo q̄ he bore ab alijs priuilegiatae ſunt in aliquibus. Nā in nocte media qua matutine celebrantꝫ xꝑs natus eſt. captus et illuſus a iudeis fuit. In hac iterū hora infernus ſpoliauit. Dicit em̄ in mitrali q̄ in media nocte in fernū ſpoliauit large accipiēdo. ſc̄z ante lucē mane ſurrexit. hora prima appuit marie magdalene. In media etiā nocte ad iudiciū venturus aſſerit. Vñ hiero. Reoꝝ inq̄ traditionē apoſtolicā ꝑmāſiſſe vt die vigilatū ꝑaſche ante noctis mediū dimittere nō liceat ꝑꝑlos expectātes aduentū xꝑi. Et poſt q̄ aduenerit illud tēpus ſecuritate ꝑreſūpra feſtū cūctos agere diē. In hac igitꝫ hora laudes deo cāramus. vt ei de eius natiuitate captione. et patrū liberatiōe gr̄as agamus et eius aduentū ſolliciti expectemus. Ad dunt etiā matutinales laudes. q̄ in mane egyptios in mare ſubmerſit. mundū creauit

et ſurrexit. In hac ergo hora laudes deo reddimꝫ ne mari huius mūdi cū egyptijs demergamur. vt ꝑ noſtra creatiōe et eius reſurrectiōe gratias deo reddamus. In hora prima xꝑs ad tēplū maxime cōueniebat. et populus ibidē ad eū maniebat. i. ad eū feſtinabat. vt diceſ luce. xxi. Pilato ꝑſentatꝫ fuit. In hac etiā hora reſurgens mulieribus primo apparuit. Hec eſt etiā prima hora diei. Ideo ergo in hac hora in eccleſia deo laudes exolumꝫ. vt xꝑm̄ imitemur et ſibi reſurgētē et apparētē gr̄as agamꝫ et vt deo tanq̄ omnium principio ipſius diei ꝑꝑiciam ſoluamus. In hora tercia xꝑs linguis iudeoꝝ crucifixus eſt. a pilato ad colūnam flagellatus eſt et adhuc vt dicit in hiſtorijs. colūna vbi ligatꝫ fuit veſtigia cruoꝝis oſtēdit. et hac eadē hora ſpūſſanctus miſſus eſt. tenebre ꝑ vniuerſum mundū facte ſunt. vt in morte dñi ſui ſol lugēs ſe veſtibꝫ nigris cōtegeret. et ne dñm crucifigētibus lumē ꝑberet. et in hac hora i die aſcenſionis cū diſcipulis diſcubuit. In nona hora xꝑs ſpūſū emiſit. miles latus eius aperuit cetus apoſtoloꝝ ad orandum cōuenire cōſuevit. et xꝑs in celū aſcendit. Propter has ꝑꝑerogatiuas deū in his horis laudamus. In veſpera xꝑs in cena ſacramentū corpꝝis et ſanguinis inſtituit. pedes diſcipuloꝝ lauit. de cruce depositus. in ſepulcro collocatus fuit. diſcipulis i habitu ꝑegrinū ſe manifeſtauit. ꝑꝑobis omnibus in hac hora eccleſia xꝑo gratias agit. In cōpletorio xꝑs ſanguineꝫ as guttas ſudauiſ. monumēto eius cuſtodia deputata fuit. et ibidē quieuit. reſurgēs ꝑacē diſcipulis nunciauit. Et ꝑꝑobis gratias deo reddimus. Has autē laudes qualiter deo exoluere debeamus dicit bernardus. fratres mei immolantes hoſtiam laudis iungamus verbis ſenſus. ſenſui affectū. affectui exultatiōē. exultatiōi maturitatē. maturitati humilitatē. humilitati libertatē. Quinto conſecraſ vt ibidē ſacramenta eccleſiaſtica miniſtrantur. Unde ipſa eccleſia efficitꝫ quaſi taberna dei. in qua ſacramenta continent et miniſtrant. Quedam em̄ miniſtrātur et dantꝫ intransibꝫ vt baptiſmus. quedā exuntibꝫ. ſc̄z extrema vñctio. quedā cōmorantibꝫ. et horꝫ quidā ſunt miniſtrātes. his datur ordo. Quidā pugnatꝫ. et horꝫ quidam pugne ſuccumbūt. his datur penitētia. Quidam inſiſtunt et his conferꝫ audacia animi vt roborent. et hoc ꝑ cōfirmatiōē. datur cibus vt ſuſtentant et hoc ꝑ euariſtie ſumptiōem. ſit remotio impedimētū ne deſiciant. et hoc ꝑ matrimonij cōiunctionē. Secundo videndū eſt qualiter conſecraſ. Sed primo de altari. ſecundo de eccleſia. **A**d conſecra

De dedicatione templi

tionem autē altaris plura concurrūt. Primo enim quatuor: cruces de aqua benedicta in quatuor: cornibus altaris cōfigurant. Scđo ipm̄ septies circuit. Tercio aqua benedicta cū yfopo septies aspergit. Quarto incensum in ipso cremat. Quinto crismate ungit. Sexto mūdīs pānis operitur. Hec autē re- presentāt ea q̄ debēt habere illi qui ad altare accedunt. Debēt em̄ primo habere caritatē quadrupli- cem p̄ crucē acquisitā. vt sc̄z diligāt deū seip̄s amī- cos et inimicos. Et hec signant quatuor: cruces in quatuor: cornibus altaris facte. Et de his quatuor: cornibus caritatis dicit in gen̄. xxvij. Dilataberis ad orientē et occidentē. septentriones. et meridiem. Uel ideo quatuor: cruces in quatuor: cornibus sūt ad significandū q̄ xps p̄ cruces quatuor: mūdī p̄tes saluauit. Uel ideo ad significandū q̄ crucē dñi qua- tuor: modis debemus portare. sc̄z in corde per me- ditationē. in ore per cōfessionē. in corpore p̄ mori- ficationē. in facie p̄ assiduā imp̄sionē. Scđo debēt habere curā et vigilātiā. qđ significat p̄ circuitus. Unde tūc cantat. Inuenerūt me vigiles etc. Debēt em̄ sollicite vigilare sup̄ gregē suum. Unde negli- gentiam prelati ponit gilbertus inter ridiculosa dicens. Ridiculosa an magis piculosa res est spe- cularo: cecus. p̄cursor: claudus. negligens p̄latus. do: tor: nescius. p̄co: murus. Uel p̄ septem circui- tus circa altare significant septem meditatiōes et considerationes quas circa septē p̄lices virtutē hu- militatis xp̄i habere debemus. et p̄ ipas frequēter circuire. Prima virtus est q̄ cum diues esset factus est paup̄. Secunda q̄ in p̄sep̄io positus. Tercia q̄ parētibz subditus. Quarta q̄ sub manu serui ca- put inclinauit. Quinta q̄ discipulū furem et p̄odi- torem sustinuit. Sexta q̄ ante iniquū iudicē man- suctus tacuit. Septima q̄ p̄ crucifixoribus clemē- ter orauit. Uel p̄ septem illos circuitus significant septem vie xp̄i. Prima fuit de celo in vteram. scđa de vtero in p̄sep̄iū. tertia de p̄sep̄io in mundū. quarta de mundo in patibulū. quinta de patibulo in sepulcrū. sexta de sepulcro in limbū. septima de limbo resurgēs in celū. Tercio debent habere dominice passionis memoriā. qđ significat per as- perionē aque. Septem em̄ aque asperiones sunt septē sanguinis xp̄i effusiones. Quarū prima flu- xit in circūcisione. scđa in oratione. tertia in corpo- ris flagellatione. quarta in capitis coronatiōe. quin- ta in manus p̄oratione. sexta in pedū affixione. septima in lateris agitiōe. He autē sanguinis aspsio- nis facte fuerunt cum yfopo humilitatis et inesti- mabilis caritatis. yfopus em̄ est herba humilis et

calida. Uel ideo septies aspergit. ad significandū q̄ in baptisimo septem dona sancti spiritus dantur. Quarto debent habere orationē feruentē et de- uotam quod significat per concremationē thuris. Thus em̄ habet virtutem ascendendi ex fumi leui- tate. cōsolidandi ex sua qualitate. cōstringendi ex cōglutinatione. p̄fortandi ex aromaticitate. Sicut a- tio ascendit in dei memoriā. animas cōsolidat quā- tum ad culpā p̄teritam impetrando medelā. con- stringit q̄rum ad futuram impetrando cautelam. confortat q̄rum ad presentem impetrando tutelā. Uel potest dici q̄ deuota oratio per thus signifi- cat quia habet ad deum ascendere. Ecclesiasti. xxv. Oratio humiliantis se nubes penetrat. Odorem deo reddere. Apocalipsis. v. Habentes singuli ci- tharas et phialas suas plenas odoramentorū etc. Ex corde inflammato p̄cedere. Apoc. viij. Dara- sunt ei incensa multa etc. Et infra. Accepit ei thu- ribulum et impleuit illud de igne al. etc. Quinto debent habere nitore cōscientie et odore bone fa- mie. quod significat per crisma quod conficitur ex oleo et balsamo. Debent em̄ habere puram con- scientiam vt possint dicere cū apostolo. Gloria no- stra hec est testimoniū conscientie nostre. Bonam famam. Unde. i. thi. iij. Dporet illum testimoniū habere bonum ab his qui foris sunt. Criso. Clerici nullam debent habere maculam. nec in verbo. nec in cogitatu. nec in facto. nec in opinione. quia ipsi sunt pulchritudo et virtus ecclesie. et si male fuerint totā deturpāt ecclesiā. Sexto debent habere mū- ditiā opatiōis bone qđ significat per pānos albos et mūdōs quibus altare opitur. Usus em̄ vestimē- torū inuentus est ad regendū calefaciendū et ornā- dū. Sic bona opa tegūt anime nuditatē. Apoc. iij. Vestimētis albis induaris. vt nō appareat p̄fusio nuditatis tue. Dñāt aīam ad honestatē. Ro. xij. Iudua mur arma lucis etc. Calefaciūt inflāmando ad caritatē. Job. xxxvij. c. Nōne vestimēta tua cali- da sunt etc. Modicū em̄ valeret accedēt ad altare si haberet dignitatē sumā et vitā infimā. Beñ. Mō- struosa res est sedes prima et vita ima. gradus su- p̄mus. et status infimus. vultus grauis. ac leuis sermo mltus. fructus nullus. ingēs auctoritas. et ani- mi instabilitas. Scđo videndū est qualiter ecclesia consecrat. et ad hoc plura concurrūt. Eps em̄ ipsam ecclesiam ter circuit. et qualibet vice ve- niens ad ianuā p̄cutit baculo pastoralī dicēs. Ape- rite portas principes vestras etc. Interius et exte- rius aqua benedicta ipsa ecclesia irrigatur. Inpa- uimento fit crux de cinere et sabulo ex transueris

De dedicatione templi

angulo orientis vsq; ad angulū occidentis. et ibi literis grecis et latinis scribitur alphabetū. In parietibus ecclesie cruce depingunt. et ipse cruce illuminantur et crismate inungunt. Primum ergo scilicet triplex circuitus signat triplicem circuitū quem fecit xps. ppter ipsius ecclesie sanctificationes. Primus fuit qd de celo venit in mundū. secundus qd de mūdo descendit ad limbū. tertius qd de limbo rediens et resurgens ascendit in celū. Uel triplex circuitus fit ad ostendendū qd illa ecclesia consecrata ad honorem trinitatis. Uel triplex circuitus signat triplicem statū saluandorum de ecclesia. qui sunt virgines continentis et coniugati. Hec etiam designant in dispositione materialis ecclesie sicut ostendit rich. de sero victore. Nam sanctuariū signat ordinem virginum. chorus ordinem continentium. corpus coniugatorum. Strictius est sanctuariū qd chorus. et chorus qd corpus. qd pauciores sunt virgines qd continentis. et continentis qd coniugati. Sanctior est etiā locus sanctuarij qd chorus. et chorus qd corpus. quia dignior est ordo virginū qd continentium. et continentium qd coniugatorum. Hec rich. **S**ecundū scilicet trina ad hostiū percussio signat triplex ius qd habet xps in ecclesia quare sibi debet apiri. Est enim sua creatione. redemptione. et glorificationis permissione. De hoc triplici iure dicit anselmus. Certe dñe quia me fecisti de beo amori tuo meipm totū. quia me redemisti. de beo amori tuo meipm totū quia tanta promittis. de beo meipm totū. immo tm̄ de beo amori tuo plus qd meipm. qm̄ tu es maior meipso. pro quo dedisti teipm. et cui promittis teipsum. Trina autē proclamatio. atollite portas principes vestras significat trinā eius potentiam. scilicet in celo. in mundo et in inferno. **T**ercio interius et exterius aqua benedicta aspergit. qd fit triplici de causa. Primo ppter demonis expulsionē. Aqua enim benedicta habet propria virtutem expellendi ipm dyabolum. Uñ in exorcismo aque dicit. Ut sis aqua exorcisara ad effugandas omnē potestatem inimici et ipm inimicū eradicare etc. Ista autē aqua benedicta fit ex quatuor rebus. scilicet ex aqua. vino. sale et cinere. quia vix quatuor sunt que maxime inimicū expellunt. scilicet lachrimarū effusio que per aquam. spiritualis exultatio que per vinū. matura discretio que per sal et profunda humiliatio que per cinerem designatur. Secūdo ppter ipsius ecclesie expiationē. Omnia enim terrena ppter peccatū corrupta sunt et fedata et ideo locus ipse aqua benedicta aspergit. vt ab omni feditate et imundicia liberet purget et expietur. Hinc est etiā qd in lege omnia pene per aquā

mundabant. Tercio ppter oēm remouendam maledictionē. Terra ei a principio cū fructu suo maledictione accepit. ex eo qd ex ei fructu deceptio facta fuit. aqua vō nulli maledictioni subiicit. hinc est qd dñs comedit piscē. sed nō legit comedisse carnē nominatim. nisi forte de agno paschali ppter preceptū legis in exemplū. scilicet abstinenti aliquādo a licitis. et aliquando eadē comedendi. Ut ergo oīs maledictio remoueat. et benedictio introducat. ideo aqua benedicta aspergit. **Q**uarto in pavimento alphabetū scribit. qd quidē representat cōiunctionē vtriusq; testamenti. scilicet gentilis et iudei. vel paginā vtriusq; testamenti. scilicet gentilis et iudei. Illud enim alphabetū ex litteris grecis et latinis in cruce factis representat vñionē in fide populū gentilis et iudei per crucem xpi factam. Unde et illa crux ex transuerso angulo orientis vsq; ad angulū occidentis ducit. ad significandū qd ille qui prius erat de xter factus est sinister. et qui erat in capite factus est in caudā. et econuerso. Secūdo representat paginā vtriusq; testamenti. qd per crucē xpi adimpletū est. Unde moriens dixit. cōsummātum est. Et crux ex transuerso ducit. qd vñū testamentū in alio continet. Quia rota erat in rota. Tercio representat articulos fidei. Ecclesie enim pavementū est nostre fidei fundamentū. elementa que inscribuntur sunt articuli fidei quibus rudes et neophiti de vtroq; populo in ecclesia erudiunt. qui se puluerem et cinerē reputare debent. iuxta illud qd dixit abraam gen. xvij. Loquar ad dñm meū cum sim puluis et cinis. **Q**uinto cruce in ecclesia depingunt. qd siquidē fit triplici ratione. Primo ppter demonis terrorem. vt scilicet demones qui inde expulsi sunt videntes signum crucis terreat. et illic ingredi non presumant. Timēt enim dyaboli valde signum crucis. Unde iohes crisostomus. Ubique demones signū dñicum viderint fugiūt timētes baculū quo plagā acceperūt. Secūdo ppter triumphi ostensionē. Cruces enim sunt vexilla xpi et signa eius triumphi. Uñ vt ostēdatur qd locus ille xpi dñio subiugatus est. ideo ibidē cruce depingunt. Nam et apud impiam magnificentiam obseruat. vt quādo aliqua ciuitas et tradit. impiale vexillū in ea erigit. In huius figuratiōe dicit. gen. xxvij. qd iacob lapidē quem supposuerat capiti suo erexit in titulū. vix in titulum preconiale memoriales et triumphales. Tercio ppter aploz representationē. Nam illa duodecim lūaria ante cruce posita significant. xij. apostolos qui per fidē crucis totū mundū illuminauerūt. De igitur cruce illuminant et crismate inungunt

De dedicatione templi

quoniam et apostoli fide passionis christi totum mundum illuminaverunt ad cognitionem. inflammauerunt ad amorem. vixerunt ad scientie nitorem quod per oleum et ad bone vite odorem quod per balsamum intelligitur.

¶ De tercio scilicet per quos prophetanatur sciendum quod ipse domus dei per tres prophetas legimus scilicet per ieroboam per nabuzardan et per antiochum. Ieroboam enim sic legitur. iij. regum. xij. duos vitulos fecit ponens unum in dan. et alium in bethel. quod dicitur domus dei. et hoc propter avaritiam fecit ne scilicet regnum ad ieroboam rediret. Per hoc significatur quod avaricia clericorum multum ecclesiam dei peraminat quod in ipsis clericis multum regnat. Hieremias. vij. A minimo usque ad maximum omnes avaritiam sequuntur. Bernus. Quae dabis michi de numero prelatorum quod non magis inuigilet subditorum euacuandis mansuetis quam vicis extirpandis. Vituli sunt nepotuli quos in bethel. id est domo dei ponunt. Ecclesia enim per ieroboam prophetanatur si ex avaricia usurariorum vel raptorum edificatur. Unde legitur quod cum quidam usurarius ecclesiam quandam de rapinis et usuris construxisset. episcopus ad eius dedicationem multis precibus inuitavit. Cum igitur episcopus cum suo clero officium consecrationis ageret. vidit post altare diabolum stantem in cathedra in habitu episcopali. Qui dixit episcopo. Quare ecclesiam meam consecras. Cessa iam quia ad me iurisdictionis eius pertinet quia de usuris et rapinis edificata est. Cum ergo episcopus inde cum clericis territus fugeretur. diabolus continuo ipsam ecclesiam cum grandi strepitu destruxit.

¶ Nabuzardan sicut legitur. iij. regum. xxv. domus dei combussit. Nabuzardan autem princeps coquo significatur illos qui gula et luxurie dediti sunt qui de ventre suo deum fecerunt. secundum quod dicit apostolus. Quorum deus venter est etc. Quasi autem venter deus dicitur. Dicitur hugo de sancto victore in suo claustrali dicens. Solent diis templa construere. altaria erigi. ministri ad seruiendum ordinari. immolari pecudes. thura cremari. Deo siquidem ventri templum est coquina. altare mensa. ministri coeci. immolare pecudes carnes coere. fumus incensorum odor sapientiarum.

¶ Rex antiochus qui fuit superbissimus et ambitiosus domum dei polluit et prophetanatur. sicut legitur. i. mach. i. Per quem significatur quod superbia et ambitio que vigent in clericis qui non appetunt prodesse sed perdesse. multum ecclesiam dei contraminant. De quorum superbia ambitione dicit bernus. Honorati incedunt de bonis domini qui tamen domino honorem non deferunt. Unde his que quotidie vides meretricis nitor. histrionicus habitus. regius apparatus. Unde aurum in frenis et sellis et calceis. et plures calcaria quam altaria fulgent. Et sicut per tres prophetas

nata extitit. ita per alios tres dedicata et consecrata fuit. Dedicationem enim primo fecit moyses. secundo salomon. tercio iudas machabeus. Per quod insinuat quod in dedicatione ecclesie debemus habere humilitatem que fuit in moyse. sapientiam et discretionem que fuerunt in salomone. vere fidei confessionem que fuit in iuda.

¶ Secundo videndum est de consecratione siue dedicatione templi spiritualis quod templum sumus nos scilicet congregatio omnium fidelium quod construitur ex lapidibus viuus. i. per. ij. Tanquam lapides viuus superedificati etc. Ex lapidibus politis. Unde cantatur. Lapsosus presuris ex politis lapides etc. Ex lapidibus quadris. Quatuor enim latera lapidis spiritualis sunt. fides. spes. charitas et operatio que equalia sunt. quia ut dicit gregorius. quantum credis tantum speras. quantum credis et speras. tantum diligis. quantum credis speras et diligis tantum operaris. In hoc quidem templo altare est cor nostrum. super quod altare tria debent deo offerri. Primum est ignis dilectionis perpetue. Leviticus. vi. Ignis scilicet dilectionis erit perpetuus. et nunquam deficiet in altari scilicet cordis. Secundum est incensum orationis odoriferum. i. paral. vi. Aaron filius eius adolebit incensum super altare olocaus stomachis et thymiamatis. Tertium est sacrificium iustitie quod sacrificium consistit in oblatione penitentiae et in olocauso dilectionis perfecte. et in vitulo carnis mortificate. De his psalmus. Tunc acceptabis sacrificium iustitie oblationes et olocausa: tunc imponet super altare tuum vitulos. Templum autem spirituale quod sumus nos ad similitudinem templi materialis consecrat.

¶ Primo enim summus pontifex scilicet christus hostium cordis clausum inuenies. ter circuit. dum peccatum oris. cordis et operis ad memoriam eius reducat. De hoc triplici circuitu dicit ysaias. xliij. Sume cibum thazarum quo ad primum. circuitum ciuitatem cordis scilicet quo ad secundum. meretricem obliuionis tradita quo ad tertium.

¶ Secundo ipsum hostium cordis clausum ter percutit: ut sibi aperiat. Percutit enim ipseus cor ictu beneficii. psilij et flagelli. De qua triplici percussione dicit proverbia. i. quantum ad malos. Extendi manum meam etc. hoc quantum ad collata beneficia. Desperastis omnino psilium meum. hoc quantum ad inspirata psilia. Et increpationes meas neglexistis. hoc quantum ad illata flagella. Vel ter percutit dum rationalem mouet ad peccati cognitionem. cupidibile ad dolorem. irascibile ad peccati vindictam et ad ipsius detestationem.

¶ Tertio ipsum templum spirituale ter aqua intus et extra debet irrigari. Hec autem trina irrigatio est trina lacrimarum interiorum vel aliquando exteriorum effusio. Ades enim sancti viri. ut dicit gregorius. de

B i

D

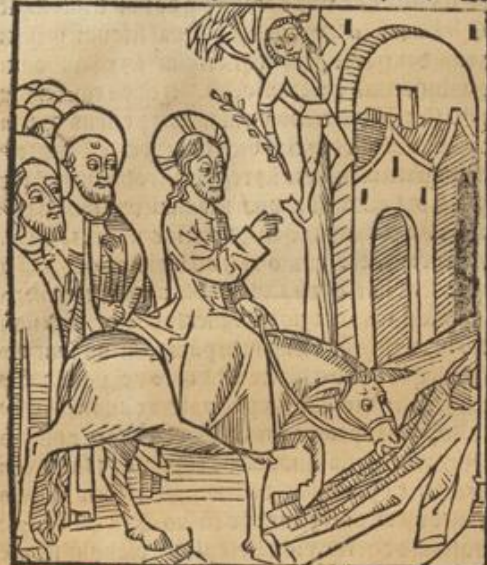
Dominica in ramispalmarū

lore afficitur p̄siderando vbi fuit. vbi erit. vbi est. z vbi nō est. Tbi fuit inq̄t in pctō. vbi erit in iudicio. vbi est: in miseria. vbi nō est in glia. Dñ ergo interiores vel exteriores lacrimas fundit p̄siderando sc̄z q̄ fuit in pctō z de ipso rōnem reddet i iudicio. tūc istud tēplū iam semel aqua asp̄gitur. Dñ aut̄ p̄ miseria in qua est ad fletū p̄pungitur. tunc sc̄do aqua dirigat. Dñ p̄ glia in qua nō est lacrimas fundit. tūc tertiā aquā asp̄git. Hinc aut̄ aque admiscētur vinū. sal z cineres q̄ cū his lacrimis debem⁹ h̄re vinū spūalis exultationis. sal matu⁹ re discretionis. z cineres p̄funde humilitationis. Uel per vñū limpharū intelligit̄ hūilitas xp̄i quā habuit in carnis susceptiōe. Vñū em̄ limpharum est verbū humanatū. Per salē intelligit̄ sanctitas sue vite q̄ est oibus p̄dimentū religionis. Per cinerē intelligit̄ ei⁹ passio. His igit̄ trib⁹ cor nostrū asp̄gere debem⁹. sc̄z hūilitas incarnationis p̄ qd̄ p̄nocemur ad hūilitatē. exēplo sue p̄uersionis. p̄ qd̄ informemur ad sanctitatē. z mēoria passionis p̄ qd̄ incitemur ad charitatē. Quarto scribit̄ in hoc tēplo cordis spūale alphabetum siue spūalis scriptura. Hec aut̄ scriptura q̄ ibi scribit̄ triplex est sc̄z dicamina faciēdoz. testimonia diuinoz hūilitatē. accusatio pp̄rioz delictoz. De his trib⁹ roma. ij. Cū em̄ gētes q̄ legē nō h̄nt naturalr ea q̄ legis sunt faciunt eiusmodi legē nō h̄ntes ipsi sibi sunt lex q̄ oñdunt opus legis scriptū in cordibus suis. Ecce primū. Testimonium readente illis p̄sentia ipsoz. Ecce sc̄dm. Et inter se inuicē cogitant. nō accusantiū. vel etiā defendentiū. Ecce tertiū.

Cumro debēt pingi cruce. i. a. sumi penitētie austeritates q̄ quidē dñt inungi z igne illustrari. q̄ nō solū ferēde sunt patiēter. s̄ etiā libenter. qd̄ significat̄ p̄ vnctionē. z ardēter. qd̄ significat̄ per ignē. Vñ bern. Qui morat̄ in timore crucē xp̄i portat patiēter. Qui p̄ficit in spe portat libēter. Sed q̄ p̄summat̄ in charitate amplectit̄ iam ardentē. Itē. Multi vidēt cruce n̄ras. s̄ nō vidēt vnctiones n̄ras. Qui ergo in se bibit veretēpiū ad honorē dei dedicatū erit dign⁹ panē in quo xp̄s habitet p̄ gr̄am. vt tandē in eo habitare dign⁹ p̄ gloriam. Ad ipse nobis p̄stare dign⁹. Qui viuit z regnat deus per omnia secula seculoz. Amen.

Explicit legenda aurea siue lombardica hystoria iacobi de voragine episcopi ianuenfis.

Sequuntur legende post corpus vo
luminis pro maiori vtilitate adiucre.
Dñica in ramispalmarū dxxix A

Hodie sancta mater ecclesia duas p̄cessiones solemniter recolat. Prima fuit qua iudei a monte oliueti vsq̄ in hierlm cū ramispalmarū z oliuarū z cū magnis canticis ip̄m associauerūt. Et ista p̄cessio fuit magne reuerentie z honoris. Et hanc resp̄sent. recollat in hodierno euangelio. Sc̄da p̄cessio fuit qua iudei christū a hierlm in montē caluarie cū magnis obprobrijs z irrisomb⁹ deduxerūt. Et iste fuit ignominie magne z doloris. Et hanc resp̄sent. recollat in euangelio passionis hodierno. Circa primā p̄cessionem quatuor sunt videnda. Primo a quib⁹ ista p̄cessio sit facta. q̄ nō est facta a magnis aut diuitibus: sed a pueris z paup̄b⁹. Vñ d̄: in euangelio hodierno. Prima aut̄ turba strauerūt vestimenta sua i via. Dñ em̄ pueri z paupes xp̄m p̄cessionarij deducebāt p̄bet z prin. ipes xp̄i morē tractabāt. Simples em̄ z paupes xp̄o adhibebāt. Vñ xp̄s de oib⁹ dicit̄ vñū solū sc̄z Zachēū habuit amicum. Vñ luce xix. Xp̄s de oibus porētib⁹ vñū solū sc̄z centurionē habuit. Vñ math. viij. De oibus sapiētib⁹ vñū solū sc̄z nicodemū habuit. Joh. ij. Vñ. i. cho. in. i. Videte vocationē vestrā fr̄es q̄ nō multi sapiētes sc̄dm carnē. nō multi potētes. nō multi nobiles: sed qui stulti sunt mūdi elegit dñs: vt p̄fundat sapiētes. Sc̄cūdo vidēdum est quare tristis vadens ad mortē tantū honorē recipere vo-

Domínica in ramispalmarū.

tristis vadens ad mortem tantū honorē recipere vo-
luit cū alias honores et regnū respicit. vt dicit Job.
vi. Hoc dicendū qd xps hoc ideo fecit qd ille qui cō-
stitutus est honoribus magnis debet habere mor-
tis memoriā vt nō supbiat. Si autē quis habet ma-
gnas diuitias cogitet qd vadit ad mortē et qd de
oibus suis diuitiis nichil nisi vile sudariū secum
portabit. Unde dicebat iob. xvij. Qui fui magnus
faciū consui sup cutem meā et operui cinere carnē
meā. Item eiusdē. i. Nudus egressus sum de vte.
ma. m. nu. il. reuer. Si quis est in magnis honori-
bus p̄stitutus cogitet qd vadit ad mortē vbi si erat
in gradu sup̄moponebat in loco infimo. qd sub terra
Si sup̄ alios ascenderit dñando serpētes et bestie
sup̄ ei⁹ foucā ascendet p̄calcādo eū ideo. Ecclē. x.
dicit. Cum morietur hō hereditabit serpentes bestias
et vermes. Itē cum aliquis nutrit corpus suum di-
uersis delicijs. diuersis colorib⁹ ipsum ornando.
voluptates carnis exercendo. cogitet qd vadit ad
mortē vbi vermes corpus suū delectate nutritū co-
medent et laacerabūt. Job. xxvij. viscera ei⁹ plena
sunt ad p̄ et medullis ossa illi⁹ plena irrigātur. et
tū in puluere dormiet et vermes opient eos. Hū-
go de sc̄o victore in libro de claustrō anie. sic ait.
Cur carnē tuam preciosis rebus impinguas quā
post pau. os dico vermes comesturi sunt in sepul-
cro. et animā tuam p̄ciosis epibus non adornas q̄
deo et angelis ei⁹ p̄stantia est in iudicio. Cur ani-
mā tuā vilipenas et ei carnē preponis ancillas
dñari et dñam ancillari: magna abusio est. **Ter-**
cio videndū est qd xps tanto honore sibi impenso
voluit lacrimas emittere. Dicit cū luce. xix. Xps
cum venisset hierlm cū tanto honore fleuit sup̄ eā:
In hoc ipse voluit ostēdere qd gaudia et honores
hui⁹ seculi lacrimis et dolorib⁹ sunt p̄mixta. In
cclo omnia sunt pura. In mūdo oīa m̄xta sunt fe-
tulenta. Unde aug⁹. in libro de trim. in p̄sona xpi
dicit. Quid est illud cro illoꝝ deus: nisi cro omnia
quęcūq; desiderātur. sc̄z vita. salus. victus copia.
glia. honor et pax. Ista in celo omnia sunt pura in
mundo mixta in inferno fetulenta. Videam⁹ per
ordinē. vita in celo est pura. qd ibi est sine morte.
put est in mūdo est: qd ibi est vita cum morte. pro-
ut est in inferno est fetulenta et corrupta: qd ibi est
mors sine vita. Salus put est in celo est pura: qd
ibi est salus sine egritudine. prout est in mūdo est
mixta: qd ibi est salus et egritudo. put est in infer-
no fetulenta et corrupta: qd ibi est sola egritudo si-
ne sanitate. Victus. id est. facietas. put est in celo
est pura qd ibi est facietas sine esurie. put est in

mundo est mixta: qd ibi est facietas et esurie. put
est in inferno est fetulenta et corrupta: qd ibi est sū-
ma esurie sine facietate. Copia. i. diuitie prout
sunt in celo sunt pure: qd ibi sunt diuitie sine pau-
perrate. put sunt in mundo sunt mixte qd ibi sunt
diuitie et paupertas. put sunt in inferno sunt fetu-
lente et corrupte: qd ibi est summa paupertas sine di-
uitiis. Etia. i. pulcritudo. put est in celo est pulcra
qd ibi est pulcritudo sine deformitate. prout est in
mūdo est mixta qd ibi est pulcritudo cū deforma-
te. prout est in inferno est fetulenta et corrupta qd
ibi est deformitas sine pul. ritudine. Honor prout
est in celo est purus qd ibi honor sine indignitate.
Sed. put est in mūdo est mixtus qd ibi est honor
cū indignitate. put est in inferno est fetulentus et
corrupt⁹ qd ibi est decus sine honore. Pax. put est
in celo est pura qd ibi est pax sine p̄turbat. one. p̄-
ut est in mūdo est mixta qd ibi est pax cū p̄turbat. one.
put est in inferno est fetulenta et corrupta qd
ibi est p̄turbatio sine pace. Dñā bona. put
sunt in celo sunt purissima qd ibi sunt oīa bona sine
malo. sed vt sunt in mūdo sunt mixta: qd ibi sunt
multa bona p̄mixta malis. put vero sunt in infer-
no sunt fetulenta et corrupta: qd ibi sunt oīa mala
sine cōmixtione alicui⁹ boni. Ista oīa dicit p̄p̄ba
dauid. Calix in manu dñi vim meri plen⁹ mixto
et inclinatur ex hoc in hoc veruntū fex ei⁹ nō est ex
inanita bibēt ex eo oēs p̄cōres terre. Ex his ver-
bis hētur qd de⁹ habet tres calices. vn⁹ est plen⁹ vis-
no mero. In isto bibunt oēs in celo. Iste est calix
plen⁹ est vita. sanitate. copia. diuitiis. honore. et.
Ali⁹ calix est plen⁹ ex mixto. et de alio habūt doses
in mūdo. qd calix iste plen⁹ est sanitate cū egritu-
dine. facietate cū esurie. diuitiis cū paupertate et.
Terc⁹ calix est plen⁹ fecc. et de isto d. but dānati
in inferno. et iste est plen⁹ egritudine. morte. paup-
tate. deformitate et oibus alijs. **Quarto** vidēdū
est quare xps noluit sedere sup̄ equū sed sup̄ asinā
hoc ideo fecit: qd nō sedet in cordib⁹ sup̄boꝝ et hu-
milū et m̄suctoꝝ. Chasioscro nō sedet xps in cur-
ru aureo purpureo vulgēs. nec ascendit sup̄ feruidū
equū dñi. ordie amatoꝝ sed sup̄ asinā trāquillita-
tis et pacis amicā. Per equū sup̄b⁹. Per as nūbu-
milis designat. Nam equus si rangit recalcitrat.
Asinus vero in m̄suetudine morat. Sic sup̄bi si
re p̄bendunt impatiēter audiūt. qdā anialia sunt
que nō p̄mittūt se rangi. Uel qd arrogantia sunt si-
cut leo. Uel qd nimis si iucstrā de melicari nō p̄nt
sicut lup⁹. vel qd sunt p̄gitiua sicut erica. Sic s̄t
sunt tria genera hoīm que nolūt re p̄bendi. Primi

B ij

De cena domini.

sunt supbi. de quibus ppba dicit. Lange mōtes: id est. lupboꝝ meutes ⁊ fumigabūt p̄ impatiētiā ⁊c. Et eccl. xij. Dives iuste egit ⁊ fremebit paup̄ aut̄ lesus tacebit. Alij sunt in malis indurati q̄ ad instar lupi nō p̄nt domesticari nec ad bonū induci De quibus Eccl. i. Difficile tales corrigūtur q̄ nō lunt cor̄pti. Ideo Eccl. xxxij. Pestifer bō vitabit correctionē. Tercij sūt boīes astuti q̄ si tangūtur. i. cor̄piātur sicut erica statim excusationib⁹ multis se abs. ondūt. P̄. ouerb. xxxvij. Qui abscondunt scelera sua nō dirigētur. qui aut̄ p̄fessus fuerit uiuet ⁊ nō mouet. Circa sc̄dam p̄cessionē notanda sunt duo. Primū q̄ in ista p̄cessiōe fuerūt varietates p̄sonaz. Quidā em̄ fuerūt boni. quidā fuerūt facti mali ⁊ nunq̄ recupauerūt bonitatē sicut iudas. Quidā boni qui sp̄ p̄scuerauerūt sicut beata virgo maria. Alij vero boni ⁊ postea mali postea tñ suam recupauerūt bonitatē. sicut apli q̄ fidem in passione pdiderūt: sed in resurrectione recuperauerūt. Maloz due sunt differētie. Quidā enim fuerūt mali qui postea facti sunt boni: sicut latro a dext̄is pendēs. ⁊ longin⁹. Alij fuerūt mali q̄ sp̄ in malitia p̄scuerauerunt. sicut latro a sinistris. ⁊ iudei qui crucifixerūt. Ab ista p̄cessiōe q̄ daz fugerūt corpe ⁊ mēte sicut apli qui fugerunt corpalr ⁊ fidē pdiderūt. Itē alij fugerūt nō corpe sed corde. sicut maria magd. ⁊ ceterē mulieres q̄ iuxta crucē corpalr steterūt. sed tñ fidē amiserūt. Alij fugerūt corpe: sed nō corde: sicut credit̄ de iacobo fratre dñi. De quo ibero. in li. de uiris illuf. q̄ in passione uotū uouit nō se comesturū: donec videret xpm̄ resurgentē. Alij sunt q̄ nec corde nec corpe fugerūt: sicut virgo brā que iuxta crucē stetit ⁊ fidē integrāl̄ seruauit. Sc̄dm̄ q̄ in ista p̄cessiōe onditur est magna in iudeis voluptatis multiplicitas. In prima em̄ p̄cessiōe iudei fecerūt xpo sex magnos honores. In sc̄da vice sex magna vitupia. In prima cū magna ipsuz reuerētia sup̄ altellū posuerūt: ⁊ in via vestimēta strauerūt In sc̄da cū magna ignominia ipm̄ in patibulo suspenderūt. ⁊ eū suis vestib⁹ spoliauerūt. In prima ramos palmarū ⁊ oliuarū sibi portauerunt. In sc̄da spinas acutissimas capiti suo affixerunt. In prima regē eum appellauerūt. In sc̄da ipsum negauerūt. In prima appellauerūt eū saluatore dīcētes. osanna. i. salua obsecro. In sc̄da negauerūt ip̄z saluatore dīcētes. saluos alios se. se. sal. fa. n̄ p. In prima dixerūt eū bñdictū in noīe dñi. In sc̄da maledictum ⁊ malefactorē esse: ⁊ crucis patibulo eum figēdo dicētes. Tolle tolle: crucifige. ⁊c.

De cena domini.

cxix A

Cena facta est cum diabolus misisset in cor ut traderet euz iudas scarioth. surrexit a cena ⁊ posuit vestimēta sua. Joh̄s. xij. Videm⁹ em̄ q̄ qñ amici separātur ab inuicē solēt primo inuicē epulari. sic sciēs xps q̄ cito a suis a postolis separari deberet pri⁹ cū ip̄s cenare uoluit. Unde luce. xxij. Desiderio desiderauī hoc pasca man. vo. añq̄ pa. In hac ergo cena xps assump̄sit p̄sonā amici. p̄sonā serui. p̄sonā epi. Personā siquidē amici accepit in hoc q̄ tam familiariter comedit. In hac cena comedit agnū pascale. Et qualiter dēat comedi bētur Exod. xij. Nō comedetis ex eo crude qd̄ nec coctū aqua sed tñ assum̄ igni. Sic aliqua p̄hibētur sc̄z ut nō comedat̄ crud⁹ nec aqua coct⁹: ⁊ q̄ sit igne assat⁹. Caro em̄ cruda nō est igne cocta. Caro vero elixa licz sit cocta non tñ est adeo sapida. Illi ergo comedūt cruda qui bñt cor crudū. i. nō coctū igne amoris. Illi comedunt elixū qui nō bñt in corde sapore deuotionis. Illi comedūt assatū igne q̄ bñt cor coctū igne amoris: ⁊ sapidū. Sc̄do debet comedi ei⁹ caput cū pedib⁹ ⁊ intestinis. Caput ist⁹ ignis est eius diuinitas. Un̄. i. corinth. ij. Caput ei⁹ deus. pes eius humilitas q̄ est infirma in natura. intestina sunt ei⁹ anima. ista oīa debem⁹ comedere. fuerūt quidā beretici qui dixerūt xpm̄ nō esse verū deū. isti caput nō comedebāt. alij dixerūt eū nō esse verū hoīem nec bñe verā carnē sed fantastica. isti pedes nō comedebāt. Alij dicebant eum non habuisse animā

De cena domini

racionalem: sed loco anie solum diuinitatem. isti intestina nō comedebāt. Nos ergo fideles caput & pedes cū intestinis comedam⁹: vt de eius diuinitate ania & carne fidelit sentiam⁹. Tercio debz comedī cū lactucis agrestib⁹. i. cū amaritudine dolēdo de peccatis oibus. **N**otandū q̄ quidā sunt q̄ comedūt istas lactucas integras. quidā p̄ritas. quidā succū ipsaz. Sunt em̄ quidā qui bñt de suis peccatis sup̄ficialē dolorē que attritio pōt dici. isti sumūt istas lactucas integras. Talis attritio nō iustificat peccatorē plene. **I**bere. v. Percussisti eos & doluerūt: attriuiti eos & nō renuebāt ac cape disciplinā. Alij sunt maioris p̄fectionis q̄ scz nō solū peccata p̄terūt. s̄ etiā lachrimas emittūt. isti sumūt agnū cū succo lachrimaz. i. cū abundātia lachrimaz. **G**rego. in moral. Carnes cū lactucis agrestib⁹ sunt edende vt cū corp⁹ redēprois accipim⁹ nos p̄ peccatis n̄ris in fletib⁹ affligam⁹ quare ipsa amaritudo penitētie abstergit a mentis stomacho p̄uise humore vicioz. Quarto debet comedi cū panib⁹: i. cū panib⁹ nō fermētatis. panes comedit cū fermēto. scdm̄ grego. qui bona sua cū corruptione vanē glie facit q̄b⁹ dñs di. i. sacrificare de fermento laudē. De fermento nanq; immolat qui deo de rapina parat. Sed ille sine fermēto comedit q̄ se a mala societate custodit. i. **C**oz. v. Modicū fermentū torā massam corumpit. Secdo x̄pus assump̄sit p̄sonā ferui in eo. q̄ pedes suoz discipuloz lauit. Lauit aut̄ pedes cozporales & sp̄iales. Primo lauit cozporales in exemplū & documentū. in exemplū quidē humilitatis vt ipse dicit. Exemplū dedi vobis vt vos ita faciatis. Istam tñ humilitatē petrus abhorruit dicēs. Non lauabis michi pedes in eternum. Cui rñdit x̄pus. Si nō lauero te ñ habebis partē meū. Tūc petr⁹ timore & amore p̄cussus obrulit lauādos pedes. man⁹ & caput. Sed x̄pus corripuit eū asserens q̄ nō indigebat lotionē capitis nec manū: s̄ tñ pedū. p̄ caput intelligit intentio. p̄ man⁹ opatio. p̄ pedes affectio. Duo p̄ia scz intētio & opatio in petro mūda crāt. & ideo lotionē capitis & manuum nō indigebat. habebat aut̄ intētionē in oibus bonam. opationē mundā. Secdo lauit pedes in documentū ad ostendendū q̄ plati dñt lauare subditos. Tunc aut̄ non bñ lauāf. aut q̄ manus est iniqua aut q̄ aqua est turbida & immunda. **E**cclē. xxxij. Ab immūdo qs mūdabit. **G**rego. Prius oportet te mundari si aliū vis mūdare. sapientē pri⁹ fieri & sic alios facere sapientes. lumē fieri & sic alios illuminare. **A**ccedere ad deū & sic alios adducere.

sanctificari: & sic alios sanctificare. Item manus bñe rectas: & sic esse recti p̄silij. v̄puta rectū dare p̄silij. Secdo qñ aqua est mūda. aqua immūda est amor mūdi: **I**bere. ij. Quid tibi in via egipti vt bibas aquā turbidā. Talis em̄ aqua nō lauat sed co inquinat. **A**ug⁹. Quisq; est in mundo ad te venit qui facit mūdū vt eripiat te de mūdo. q̄ si aliqua delectatio te delectat in mūdo sp̄ vis esse immundus. si tñ aliqua necessitas te retinet mūdus scz deus habitat in te q̄ mūdāt mūdus & eris mundus. Tercio qñ ipsa macula pedū ex nimia frequētatione efficit nimis tenax & inueterata. **E**ccl. xxxij. Qui baptisat a mortuo. i. q̄ lauat a mortali peccō. & iterū tangit mortuū qd̄ p̄fuit lauatō ei⁹ **C**ñ. ij. petri. ij. facta sunt posteriora deteriora prioribus p̄ueit ill̄ illud. Canis reuersus est ad vomitū suū & sus lota itez in volutationē luti. Tercio lauit pedes sp̄ialr aqua sui sāguis. De quo d̄ apo. ij. Lauerūt stolas suas in sanguine agni. & dealbauerūt eas. Ex quo magis sanguis x̄pi dealbare dicit̄ videt̄ q̄ habz virtutē lactis & nō sanguinis. Lac em̄ est sanguis in vberib⁹ excoctus. sanguis autē x̄pi fuit excoct⁹ in cozpe suo & in corde n̄ro. In cozpe suo fuit excoctus igne amoris sui q̄ tam vehementer in cozpe suo ebullit. q̄ ap̄to latere cum impetu emanauit. In corde aut̄ nostro sunt duo vbera scz intellectus & affectus. dicit̄ aut̄ excoqui in vberē intellect⁹ p̄ meditationē & vberē affect⁹ per deuotionē & sic sanguis x̄pi in suo cozpe & in n̄ro corde p̄ meditationē & affectionē vertit in albedinē & aias n̄ras dealbat & mūdāt. **A**pocal. i. Lauit nos a peccatis n̄ris in sanguine suo. Tercio accepit x̄ps p̄sonā ep̄i qñ scz panē & vinū in cozpus suū transmurauit. & apl̄is p̄tatem p̄ficiēdi dedit. Et ista est maior p̄ras que vnq; hoi data fuit. Est em̄ p̄ras dei magna facere aliqd̄ de aliquo sicut quando fecit hoīem de terra & eam de costa ade. Est & alia p̄ras dei maior sicut de nichilo aliquid facere. sicut fecit celū & terram. Est & tertia maxima sicut de creatura creatore. Istā p̄tates ñ dedit angelis sed solis sacerdotib⁹: q̄ diuina virtute cozpus & sanguinē in speciē panis & vini p̄uertunt. Unde eusebi⁹. Inuisibilis sacerdos. i. x̄ps p̄ ministros suos visibiles creaturas in cozpus & sanguinē suum sacrata p̄tate p̄uertit verbo suo scz illo. hoc est em̄ coz. & c. Unde nō debz aliqd̄ attendere ad visum suum q̄ visus putaret se videre colorē panis. nec ad gustū q̄ putaret se sentire gustum panis nec ad olfactum q̄ putaret se sentire odorē panis & vini: sed attribuere debet tad auct̄

B ij

De sancto

Ludouico

tum qz cuius audit psecrationis verba ita est oinosi
cut audit. hoc est em cor. zc. qd significatu est gēfi.
xvij. in ysaac que cū bñ dixisset iacob fuit decept^o
ei^o visus qz oculi sui caligauerāt z ipm nō agno
uit. fuit decept^o olfactus qz credidit se sentire odo
rem vestimētoz esau. fuit etiā decept^o gust^o: qz
credidit se comedere de venatione esau: z come
dit de venatione iacob. fuit z decept^o in tactu qz
putabat se tangere man^o esau z rangebat man^o
iacob. Sed audit^o qui vocē iacob audiuit nō fuit
decept^o imo dixit. Uox quidē iacob est. Sic etiam
in isto sacramento oēs alij sensus decipiūt^o pter
auditū. z ideo oēs fideles qui audiūt verba pse
crationis firmiter z veraciter credere debēt qz cor
pus xpi est z sanguis eius.

De interpretatione nominis.

Ludouicus dicitur quasi lucem donans seu
lucis dator. Interpretatur etiā quantum ad
ultimā noīs partē custos. Icos etiā grece
dicitur custos latine. fuit em seuerus custos ver
bi dei vt ex eius gestis demonstrat. fuit etiā per
uigil custos exercit^o sui in terra z mari ac etiā in
ipso pfectu certaminis. Unde de eo in ecclia can
tatur Ludouicus ex nomine lucis dator: exprimit
z custos in certamine presentis vite ponitur.

De sancto ludouico rege franco rum. clxxvi. A

Batus ludouicus quondā rex francoꝝ il
lustris patrē habuit xpianissimū regē no
mine ludouicū. hic de albigeſio z comita
tu tholosano hereticos debellauit z hereses extir
pauit. Et dū reuerteret in frāciā migravit ad xps.
Puer igit scē indolis p̄re strenuissimō sic orba
tus sub tutela matris vicz blanche regine quōdā
regis castelle filie remansit. Quē ipsa tenerrime
diligēs sub custodia spātis mgri z filio religio
soꝝ marie ordinis. fratruꝝ p̄dicatoꝝ z minoꝝ in
morib^o z scētia s̄paz tradidit imbuedū. At ipse
velut alter salomō puer ingeniosus z bonā sortit^o
aias sup coetaneos suos. p̄fecit valde laudabilr
in vtriqz. Cui^o sancitati p̄gaudēs pia mater plu
ries dicebat eidē Plus velle fili charissime te mor
tem incurere tpalem q̄ p aliqd pctū. mortale re
tū offendere creato: ē. Quō verbū deuor^o filius in
anō sic firmavit q̄ diuina comitante grā a vicijs
abstinēs ad culmē virtutū p̄uenisse ab oibz sen
tires. De hinc diuina puidētia ne tam mobile re
gnū regali successione careret vxoꝝ: dedit de qua
susceptā sobolē generosaz vir sanct^o summoꝝ stu
dium educare docens eos sup oīa timere deū z ab
omī pctō iugiter abstinere. Serta quoqz de rosis
seu alios capellos eos portare sextis ferijs. p̄bi
bebat. p̄pter coronā sp̄mēā tali die imposta capi
ti saluatoris. Ipse vero exēplo apli corpus suū ca
st. gās z in seruiturē redigēs castigatione multi
plici suo spiritui seruiturē cogebat multo tpe cili
ciū ad carnē applicās. Ieiunabat quoqz oī tpe se
xtis ferijs z maxime in aduētū z quadragesima.
in quib^o a piscibus z fructib^o abstinebat. labori
bus. vigilijs. orōnibus. z alijs secretis abstinentijs
z disciplinis iugiter se affligēs. Quolibet etiā sab
bato p̄sueuerat in loco secretissimo quorūdā pau
perū. p̄prijis manib^o abluere pedes. z deinde ter
gere ac humilr osculari s̄lī z man^o cuiuslibet certā
summā pecunie tribuēdo. Pluries etiā. cxx. pau
perib^o qui in curia sua oī die reficiebātur abūde
z in vigilijs solennib^o ac quibsdā certis dieb^o p an
num. cc. paupib^o anteq̄ ipse comederet manu p̄
pria fercula ministravit. Semp em in p̄adio z ce
na p̄ se tres senes paupes recubentes hēbat:
qb^o de cibis sibi appositis charitatiue im̄strabat
xpm paupere in suis pauperib^o venerādo de quo
rum reliquijs comedere non horrebat. Scarleto
etiā seu bruneto aut viridi vel alia veste p̄pofa
vri nolebat. nec pellib^o varijs aut nimis sumptu
osis maxime postq̄ de partib^o trāsmarinis redijt
p̄ima vice. Dilationem vero fidei ardētī deside

De sancto

Ludouico

rio cupiebat. Unde tanq̄ verus amator fidei ⁊ ze-
latoꝝ tres fr̄es suos cōmilitones ac maiores regni
barones ⁊ milites secū ducēs cū exercitu maxio
applicuit in egiptū vbi multa in se ⁊ suis mala p-
pessus. De hinc ab hostib⁹ captus ac carceri m̄aci-
patus modico tandē precio qđ mirabile est redē-
ptus fuit ⁊ liberatus. Eductus itaq; de carcere p
q̄nq; ānos in scilla remansit. multos sarracenos
ad fidē puertēs ac captiuos xp̄ianos redimēs quo
rū loꝝ pa plerūq; pprijs manib⁹ sepeliebat. Vbi
quāta p fide xp̄i in hac pegrinatiōe ac etiā in alia
qua scđo transfretauit sustinuit nisi que affuit aut
maiora volumina insperit nemo sufficienter men-
te perpendit. Que q; in historiali circa finem sa-
tis diffuse narrat vincencius vbi non de auditis
relatu sed suo tēpe gestis fm̄e facit breuitatis gra-
dimitrūtur. Postmodū vero audita morte regine
m̄ris sue baronū suoz ꝑsilio redire in franciā acq̄-
euit. Et dū esset in mari nauis ip̄m deferēs. bina
impulsione ad rupē tā fortiter est collisa q; a nau-
tis ⁊ alijs pitura credere. Tāta igit ꝑussione ꝑ-
territi sacerdotes clerici ⁊ aliꝝ sanctū regē inuene-
rūt orantē corā sacro corpe ihesu xp̄i. Et fuit eoz
omniū firma fides q; ei m̄ritis ⁊ ꝑibus eos oī-
potēs deus a mortis piculo liberasset. Reuersus
itaq; in franciā cum ineffabili gaudio ab oīb⁹ est
receptus. Ac extūc de virtute in virtutē ꝑficiscēs
ad oīmodaz vite ꝑfectionē puenit. Tūc em̄ cepit
fundere hospitalia. domos ꝑ pauperū. religiozoz
edificare monasteria. claustra. dormitoria. eccle-
sias. loca ⁊ alia edificia oportuna. Cecis ⁊ beni-
gnis filiab⁹ dei fere in oī ciuitate regni cū certis
elemosinis de locis ⁊ domib⁹ sibi ꝑpetētib⁹ ꝑui-
dit. Plura etiam monasteria diuersoz ordinū ab
ipso fuadata ex toto magnis dotaui redditibus.
Inter que abbatia regalis mōris: cisterciensis or-
dinis magnifice fūdaui ⁊ dotaui. In qua semel
qđ mirabile est dictu cuidam monacho leproso in
quodā ꝑrādio flexis genib⁹ ⁊ cibū ⁊ potū in os ei⁹
immittēdo hūilr ministrauit: abbate ⁊ q; aderant
in lacrimis ꝑimpētib⁹ ac ꝑre horroꝝe vix vide-
re valentib⁹. ꝑrecipua etiā deuotōe sanctas ve-
nerabat reliquias ⁊ dei cultū ⁊ honozē sancto eū
iugiter augmētabat. Parisi⁹ siquidē in regali pa-
lacio capellā speciosissimā ꝑstruxit in qua sacrosā-
eram coronā dñi spineaz: ⁊ maximā partē sc̄te cru-
cis. ferrūq; lancee qđ latus aperuit saluatoris cū
plurib⁹ alijs reliquijs dignissime collocauit quas
a ꝑstantinopolitano impatore recepat cū immen-
sis laboribus. ⁊ expensis. Obꝑrobria vero fidei

xp̄iane audire nō poterat: sed celādo zelū dei gra-
uiter puniebat. Unde quendā ciuem parisiensem
qui turpiter iurādo xp̄m blasphemauerat in ꝑec-
cati penā ⁊ alioꝝ terroꝝe ferro candenti in labijs
suis cauterisari ꝑcepit dicēs. Vellem quo aduice-
ro in labijs meis talem indecentiā sustinere dum
modo hoc pessimū iuratiōis viciū d̄ regno n̄ro pe-
nit⁹ tollerē. Sifr sarracenis petētib⁹ in pactiōe
de soluēda pecunia ꝑ se ⁊ suis addere q; fidē xp̄i
necaret si pactū nō teneret facere ꝑstāter denega-
uit. Et ꝑsuadētib⁹ q; aderāt q; hoc sine ꝑctōfacere
nō pōt. r̄didit. Tū boꝝeo verbū de neganda fide
etiā sub ꝑditione audire q; nō posse illud expri-
mere sono vocis. Ibidē etiā quē dā nobilē sarra-
cenū qui recēter soldanū occiderat facere militē
recusauit dicēs: q; nec ꝑ morte nec ꝑ vita infide-
lem quenq; insigniret baltheo militari. In tanta
etiā veneratiōe hēbat signaculū sancte crucis q;
desup calcare nolebat ⁊ a pluribus religiozoz ere-
git vt in claustris eoz in tumbis cruces nō inscul-
parētur. ⁊ insculpte penit⁹ raderētur. In regimi-
ne vero ita ꝑrudenter se gerebat q; absq; ꝑsonaz
acceptiōe iusticiā reddēbat vnicuiq;. Timēs ve-
ro ne cause pauperū vix ingrederētur ad iudices
bis in hebdomoda audiēdū ꝑꝑrentes in locopa-
tenti se ponebat ⁊ eos celeriter quantū poterat
expediri faciebat. Et qñ negociū fidei ꝑlatos seu
inquisitoꝝe deferēbat ad eū oībus alijs postꝑo-
sitis faciebat ꝑꝑꝑediti. Duella vero tanq; a
iure ꝑhibita cuiusq; instātie nō admittebat: sed ꝑ
aliā viā iuri ꝑsonā etiā magnatū maleficia punie-
bat. Statuit insup ad abolendū vsuras vt obliga-
tos iudeis aut alijs publicis vsurar̄ijs null⁹ iudeꝝ
ꝑpelleret ad soluēdū. Et q; pacē opat⁹ iustitia de-
dit sibi deus pacē ⁊ regno trāquillitatē. Tandem
post multoz ānoz spacia audiēs desolationē ter-
re sancte. ⁊ mala xp̄iane gentis ferre non valens
cū filijs suis ac regni comitib⁹ ⁊ magnatibus scđo
trāsfretare disposuit: in qua trāsfretatiōe diē suū
vltimū appropinquare vidēs filios suos ad mone-
bat vt ꝑo ecclia dei ⁊ defensione terre sc̄te vt ip̄e
faciebat oī v̄tute insisterēt. Currēte igit nauigeo
versus tunicū ⁊ exercitu suo libere capiēte portū
in africa carthaginis castrū ⁊ adiacentē regionē
vi armoz ceperūt. Deinde carthaginē ⁊ tunicium
fixerant tentoria ibi aliq; diu moraturi. Illic ergo
beatus ludouicus post hoc laudabilia virtutum
opera post tot laboriosos agones quos ꝑo fi-
de christi indefesso animo tollerauerat dispo-
nente deo qui labores suos voluit feliciter con-

De sancto Thoma de aquino.

summam et laborum suorum fructum retribuere lecto decubavit febre continua fatigatus. Inualefcere igitur morbo sanitate integro aspectu atque auditu orationes ac sanctos modis deuote suscepit omnia ecclesiastica sacra. Demum ad extremam horam veniens et superstratum cinere recumbens verba proferens vltima parte. **I**n manus tuas domine commendo spiritum meum. Anno domini M. ccc. lxx. hora. ix. feliciter migravit ad christum. Corpore vero illius delatum fuit ad sepulcrum patrum suorum apud sanctum dominum in francia vbi et etiam alibi in diuersis mundi partibus crebris coeuscatur miraculis.

In die sepulture eius quedam mulier sagiensis diocesis visum quod prius perdidit recuperavit omnino meritis et precibus ipsius regis. Quidam iuuenis de burgundia surdus et mutus a natiuitate cum alijs ueniens ad sepulcrum eius putabat videbat alios facere nutibus exterius sancti suffragium implozabat. Et cum ibi aliquodiu permanisset aperte sunt aures eius. et solutum vinculum lingue eius. Et quod nunquam gallicum audierat pure gallicum loquebatur. Et cum audiuit prius modo campanas pulsari maximo terrore perterritus putabat totam ecclesiam super se ruituram. Anno quo beatus ludouicus fuit ascriptus scriptorum cathalogo in diuersis partibus ad inuocationem ipsius multa prigerunt miracula. Eboracis namque puerum quendam prope quoddam molendinum submersus parietes multis scriptorum suffragiis commendauit. Verum omnipotenti deo misericorditer desponsante miraculare sancti sui uox intonuit ut puer predicaret beato ludouico deuoueretur. quo statim ad ecclesiam fratrum predicatoz nuper in honorem beati ludouici fundatam cum solitis oblationibus delato profectum uiuus apparuit.

De interpretatione nominis.

Thomas interpretatur abissus vel geminus vel diuisus. vel signatus siue summus. fuit siquidem hic sanctus doctor thomas uelut abissus profundissima. Scientia enim et sapientia profundissima extitit. Ideoque non immerito aquinus ex nomine patrio dictus est: quoniam doctrine celestis aquas nactus est abundantissimas. propter quod illud ecclesie. xv. scriptum de coelici potest. Aqua sapientie salutaris potauit illum deus. Et apocal. xxij. Ostendit angelus fluium aque uiue splendidi tanquam cristallum procedens de sede dei et agni. Et prouerb. xx. Aqua profunda psilium in corde uiri. Aut certe aquinus ex coelici potest quod ex aquis mundane uanitatis et prope natiuitatis e ductus per religiosam vitam restitutus est mari ecclesie moysi figura. fuit etiam geminus deuotionis de core et intelligentie claritate. Insuper diuisus fuit a mundanis cupiditatibus.

et pompis religionis vitam facerrimam ducens. denique fuit signatus aut summus omnium uirtutum splendore quapropter bene est nuncupatus thomas quod potest interpretari quasi tabernaculum meum. id est signum meum. vltima summatio mea. Deus enim tantis cum illustrauit atque profudit gratie donis ut uerum dei signum atque summatio. id est perfecta dei operatio esset. Cuius historiam et vitam quidam episcopus lodouensis prescripsit. festiuitas autem eius celebratur nonis martij: quia die migravit ex hoc mundo ad perpetuam gloriam.

De sancto Thoma de aquino. clxxxii. A

Sanctus Thomas de aquino ordinis predicatoz doctor egregius nobilibus ortus pro genitoribus. landolpho patre de domo ac illustri prole. a comitibus aquinoz confinibus campanie et regni cecilie. matre theodoro: de neapolitana stirpe existente dicitur originem. Qui per sanctum beremitam bonum nomine matri sue fuit pronunciat ex nomine nasciturus magnus in orbe. Natusque fuit anno domini. M. ccc. lxx. hic existens in sapientulus cum a cumis pro balneo soluere. nutu diuino cartulam quandam humi iacentem in qua saluatio angelica primebatur: ab eum nemine inuente extitens accepit eum uix multum et per portum. hic puer quinquaginta annorum existens missus fuit a parentibus ad monasterium montis cassini erudendus in primis scripturarum clemeatis et moribus imbuedus. Cuius autem. vij. annorum esset missus est ad neapolim ad studium artium libera libum. Qui tanta celeritate naturalium ingenij omnes artes

De sancto Thoma de aquino

didicit in .vij. annorū spacio ꝛ ꝑcellens oēs ingenio ꝛ labore cūctis erat amicabile. Cū autē esset annorū .xiiij. virgo electa a dño intrauit ordinē sacratissimū fratrum ꝑdicatorū. Die etiā eodē anno quo intrauit ordinē cū ꝑfrēs ordinis ꝑdicti fuisset romā ꝑducere ꝛ de roma ꝑ tusciā parisiꝛ ducere ꝛ a suis elongaretur parētibꝛ raptus ꝛ captꝛ fuit in itinere ꝑ germanos suos carnales ꝛ vi ablatꝛ fratribꝛ ꝛ missus ad matrē suā in castro mōtis sancti iohis vbi detentus ꝛ custoditꝛ ꝛ clausus in carcere stetit quasi biennio in habitu ordinis qꝛ assumptū nunqꝛ deseruit: nec ad deserēdū aliquareꝛ ꝑlecti potuit. De dieꝛ vō ibidē ordīni ꝛ ꝑteꝑlacioni ac studio scripturarū tanqꝛ in scola summi magꝛi plurimū ꝑfecit. Et vehemētis libidīs suggestrice a carcere cū stipite ignito fugauit. Cū ex hac victoria tale donū a deo ꝑsecutꝛ est vt nullū stimulū voluptatis venereꝛ ꝑsteꝛa ꝑferret. Postqꝛ autē reddidꝛ est ordinis missus est coloniā vbi docebat ꝑhiam ꝛ theologiaꝛ doctoz: albertus magnꝛ eiusdē ordinis ꝑfessor. A quo plurimū eruditꝛ est spacio ānoz .xi. Cū vero attingisset .xxvij. annū etatis sue parisiꝛ missus gradū baculariatꝛ in theologiaꝛ suscepit. Qui cū laudabūꝛ legisset sentētias ꝛ oibus esset venerabilis ꝑpter admirabiles qꝛstionū solutiōes assumptus est ad magisteriū sacre theologie āno sue etatis .xxx. Qui viuēs dū taxat ꝑsteꝛa annos .xx. maximos ꝛ pulcherrimos libros cōposuit. Qui libri ferē cōplent centenariū numerū. Habuit autē tantā a deo grām vt dubia alijs occulta ꝑ reuelationē dei apparētibꝛ ei beatis petro ꝛ paulo cognosceret. Incēdebat em̄ dei amore ꝛ ita rapiebat in cōtemplatione mysterioꝛ diuinorū. vt etiā comeden do circa illa cogitaret. Et existēs in mēsa sancti ludouici regis putaret se esse in studio ꝛ cella sua. Spāliter etiā adiutorio diuino fretus questionē difficilimā de sacro corpore xꝑi oibus mgris parisiensibꝛ ignorā declarauit. Hic doctoz egregiꝛ in extasi ꝛ alienatiōe viriū sensitiuaz mēte frequenter apparuit in deū eleuatꝛ. corꝑe etiā visus est in orōne existens vno cubito ꝛ aliqꝛi duobꝛ a terra sui sum leuari. Quotiēs autē vir sanctꝛ disputare. legere. scribere vel dicere aliqdꝛ vellet ꝑrius ad orationē accedēs inueniebat sic in ꝑdoptu qdꝛ qrebat ac si in libro legeret. fuit insuper tātus amor vere sapiētie vt archiep̄atum neapolitanum ad quē eū volebat ꝑ mouere dñs clemēs papa .iiij. recusauerit. ꝛ omelias chrisostomi sup mattheum ꝑlegerit ciuitati parisiensi ꝛ rōnem reddēs dixit fratribꝛ. Ciuitas hec si esset mea ꝑpter curā re-

giminis michi eripet ꝑtemplationē diuinorū ꝛ cōsolationē animi impediret quā scriptura sacra donat. Tandē vero iste doctoz egregiꝛ flores scia ꝛ doctrina eminēs vocatꝛ ꝑ gregoriū papā .x. ad generale ꝑciliū qdꝛ celebratū fuit lugduni in k̄la. maij. āno dñi .M. cclxxij. Obijt in itinere in monasterio fosse noue cisterciēsi. ordinis. erracinēsis diocesis nonis marcij. etatis sue anno .l. inchoate. In obitu autē eiꝛ nō defuerūt signa mirāda qꝛ sacꝛi doctozis indicaret exitū ex hoc mūdo ꝛ eterne sue felicitatis monstraret iniciū. Nam stella quedam ad modū comete tribꝛ diebus āno doctozis obitū sup idē monasteriū visa fuit etiā in die quo sancto doctoz: migrāte disparuit. Dñs etiā albertus magnus colonie in mensa existēs cepit subito lachꝛi mari. dixitqꝛ assistētibꝛ. frater thomas de aquino filiꝛ meꝛ in xꝑo: qꝛ fuit lumen ecclie ex hac luce hodie migravit. Subꝑrior etiā fosse noue patiens in oculis fere oimodā cecitateꝛ emissio voto. adductus ad sepulcrū sancti corpis ꝛ orās deū meritis sui sacꝛi visus bñficiꝛ recepit ꝛ clamauit corā toto conuentu bñdicitꝛ deus qꝛ meritis sancti thome dare me videre fecit. Et longo tꝑe ꝑsteꝛa viuēs vmbraꝛē sis ecclie factꝛ est ep̄s. Manifestū quoqꝛ miraculū i duabꝛ tꝛāslationibꝛ sacꝛi corpis bꝛi thome apparuit. Ex eo em̄ ꝑdiit odor: suauissimꝛ ꝛ fragrantissimꝛ qdꝛ signū fuit sciētie sue diffūdeꝛ ꝑ totū orbē ꝛ ipm dū viuereꝛ redoluisse oibus virtutibꝛ. Nullꝛ em̄ stimulꝛ supbie nec aliquis fetor cuiuscūqꝛ peccati mortalis eo viuēte exiuit. Quarto decimo etiā anno ab eius felici obitu cū ꝑciosus thesaurꝛ sacꝛi corpis patefactꝛ esset inuentū est corpus in tegrum membris ꝛ pannis sui habitꝛ. solaꝛqꝛ nasi summitas paululū diminuta visa est. Odor: quoqꝛ tantus emanauit vt omnes monachi inde excitati suas cellas exirent ad videndum tantū miraculum. Eiusdem sacꝛi corpis manū dextraz dñia theodoꝛa comitissa petiuit ab abbate monasterij fosse noue quam nō potuit euellere leuiter a corꝑe ꝑuis iam annis .xiiij. iacuisset in terra. sed cōꝑulsus eam ferro detꝛucauit que mirandū odorē eam venerantibus deuote: effundebat. Unde cum quidam vir magne fame anno ab obitu sancti thome .xlj. quereꝛet ꝑciosas reliquias ad reponendū in quadam capella sancte crucis quam edificare fecerat apud salernū ꝛ venisset in capella castri sancti seuerini salernitane diocesis ꝛ sibi oñsa fuisset manus ꝑdicta. eamqꝛ desꝑexisset statim tremore magno totius corpis egrotari cepit. videbaturqꝛ sibi qꝛ haberet caput grossum

De sancto Thoma de aquino

ad modum vnius ciste et nimis ponderosum. In se aut reuersus et penitens acerrime de irreuerentia facta cum reuerenter illam odorasset a tremore illo et inflatione corporis liberatus est. Quam cum deosculari esset odorē maximū ex ea p̄gredi sensit. qualem et quantā nunquā se meminerat p̄cepisse. Odor aut ille ex tactu sacre manus sibi et eius capucio quod in collo gerebat multo tempore sic adhaesit quod ipse et capucius adeo redolēbant illis inter quos p̄uersabatur quod pluribus interrogantibus quod secum ferret odoriferū p̄lelebat miraculi serie sepe recitare. Et extitit ut asseruit tantā deuotionē ad sanctū thomā et p̄sidentiam accepit quod quoniam aliqua reparatione sibi adueniret. vel piculū immineret recōmendās se meritis sancti thome et inuocās nomē eius se sensit ab impugnatione et piculo statim liberatū. Auertēdū aut est quod odor ille p̄dēs a mēbris beati viri miraculosus est. quod non sentitur quorūcūq; adorantur mēbra nec ab omnibus qui ipsa adorant: sed quā placet et p̄sonarū deuotio p̄meret. Ex quo manifestū est quod non sit odor humano ingenio p̄curat⁹ qui diuina existit virtute p̄cessus nec ulli rei naturalis odor silis illi repitur. Ut aut amplius glorificet de⁹ in seruo suo quē mirificauit pauca de multis miraculis ad augmentū deuotionis fidelium hic subdūtur. Quidam arte chirurgic⁹ sed decennium infirmitate podagric⁹ nec valēs p̄ se ambulare se deo et beato thome deuouit iuxta eius tumulū incumbēs orōne facta sanus p̄silij laudās deū et sanctū eius. Alter quidam propter horribilē fantasmatis visionē omni virtute destitutus: et mortuo silis videbat: adeo ut igne mēbris eius amoro nullatenus sentiret: quod portatus ad tumulū sancti thome post mortuū liber et sanus orino a sepulcro surrexit. Mulier quedā cum filiū suū duoz mensū in cunis decubāre picitari formidaret pro eo p̄sertim quod p̄ menses quatuor ex surditate adeo grauata esset decies exclamare vagientē etiā puerū vix audiuit viri sui inductione quod mēstrua cum illa comis filij piculo p̄dolebat p̄dicto viro dei ut eam ab eadē infirmitate eriperet obnix⁹ deuouit obmissos viro cum nocte se cura dormisset in crastino se liberatū sancti mēstris repit ut optabat. Puella gutturis sui fauces squinātie hīs infirmitatē p̄strictas intus ut neq; sumere quicquid possit neq; respirare. Hū deuote se beato viro a matre p̄suasa cōmendaret ductaq; fuisset in crastinū ad p̄dictū monasteriū fosse noue suppositis gutturi suo sanctis reliquijs p̄festim melioratā se sensit panē comedit p̄fecte q; sanata rediit. Quidam puer sus fosse noue adeo grauē in brachio dextro et spa-

tulo dolorem patiebatur ut illud deferret suspensum ad collū et penitus eius inutile. atq; dolore vehementer afflictū quod neq; medicorum auxilio remediū inueniēs. imo ampliore dolore grauatus dū decto factō pro sua sanitate humiliter p̄medasset a somno surgēs se penitus liberatū cognouit. Infans quidam quatuor annoz tumorē et ruborē in costis et crure vsq; ad pedem patiebatur adeo afflictū ut nec a matre sua vel alio tāgi sine lesione et clamore aliquatenus potuisset neq; se mouere poterat. Cū quod puer p̄ mensem in tāto dolore et anxietate fuisset et a medicis spes curationis sine incisione puerulū non inueniret: deficiente natura artificum suffragio non inueniret: recursus est ad deū et sanctū suū thomam. Vt vero infantul. beato thome ip̄m deuotissime p̄medauit: ut a dicta infirmitate sine incisione suis meritis puerū liberaret: quod delatus ad monasteriū. et positus super tumulū post aliquā mortuū sanus inde surrexit. Propter hec et alia testimonia multa quod de hoc viro iusto mortalibus credibilia p̄ deū facta sunt nimis. Hīs iohes papa. xxiij. apud auinionē p̄dicat⁹ sui anno. viij. xv. kl̄as. augusti anno vbi incarnari. m. ccc. xxiij. a felici vō trāsitu huius viri beati ex hoc mūdo anno. l. decurrere illū scriptoz p̄fessor cathalogo adiūxit. Ad laudē et gl̄iaz dñi n̄ri ihesu christi quod hūc scribū adhuc in terris viuēt et iam ad celos trāsātū multis facit choruscare miraculis ut fideles ip̄m inueniret apud deū benignissimus patronus et eius vestigia imitātes regna celestia p̄sequi possent.

De scō marcello ep̄o. clxxiiij. A

Beatissim^{us} marcellus antistes natus pa-
 ruit: sed ciues paradisi in terris humilis
 erectus in celis mediocris parentib^{us}: sed
 meritis celsus. Cui hoc fuit nobilitatis lumen in-
 signe. xpo sine culpa seruire. Non de generis intus
 melioris supbia: sed hñs de morib^{us} ornamenta. Nec
 fumes de parateli laude iactantia sed gram possi-
 des in vtrū exēplis. Intra se suos thesauros re-
 tinens. deū mūdo corde cōplectens. Sed cū xpo
 paup^{er} iste regnauit q̄ in bñlitate p̄uersione in
 charitatis vberitate. in castitatis lumine. in ieu-
 niō: piguedine. ita se totū tradidit discipline vt
 ab ipsa infantia matur^{us} ascēderet. et post^{er} in cor-
 pore quasi nichil de carne portaret. Diciturq^{ue} bea-
 tissima institutione succinct^{us} et venerādis operib^{us}
 pene paus sacerdos extitit q̄ cleric^{us}. Jam dudū
 dign^{us} qui suscipet dignitatē: antea p̄parat^{us} ad id
 qd̄ erat sine mora futur^{us}. Calcata mundi pompa
 vel criminib^{us} cum diuinis armis iniciatus accinge-
 retur ad spem felicē palmā de hoste publico rela-
 turis. in milita xps exercitando lector effect^{us} est
 ac sapiaz tēplo xpi pio p̄micijs offerens velut a
 bellis sacrificiū hostia victie carnis et pure mentis
 effectus est. Qui clarior mercede q̄ nomine et me-
 rito maior q̄ gradu sine offendiculo suum gerens
 officiū cepit in milite crescere qd̄ accepit a rege.
 Deniq^{ue} da adhuc clericali tirocinio celares mira-
 culis p̄ditur et signis celestib^{us} illustrat. Vñ qua-
 dam vice ad officiū accessit fabricalē qui despect^{us}
 ab artifice cogit vt extracta de ardēri camino fer-
 ri massa candens manu sua ferrū accensum attol-
 leret et quātū ponderis esset enarraret. Tunc vir
 beatissim^{us} nō ignar^{us} totū de xpo p̄sumere et quāte
 vritus causa sit in rebus nō turpib^{us} obedire: mox
 supposita manu ferrū altius eleuauit dicēs. De ca-
 loze caler sed nouē pondera habz. Qd̄ postea tm̄
 ad staterā inuentū est quantū eius vox liberata
 p̄dixerat. Ita qz cū subdiaconali ministerio funge-
 ret in die epiphaniōz bauriēs aquā de fluuio se-
 cane dum beato prudentio ep̄o manib^{us} abluēdis
 aquā offerret mutatis elemētis vini sapor inuen-
 tus est. Quo viso obstupescēs pōtifer iussit ex ip̄o
 viticolo in calicē sacrū defundi. Vñ vniuersus po-
 pul^{us} massa celebrata et cōmunionē accepit et ip̄m
 vas cū ad plebis multitudinē sufficisset ac si non
 tactū et integrū sic plenū p̄mansit. Cui^{us} vini mysti-
 co beneficio postea multi sanati sunt. Cum vir san-
 ctissim^{us} quadā vice ex sui officij seruitute aquā ma-
 nib^{us} p̄fato venerabili ep̄o porrexisset: mox in
 de balsama ceperūt fragrare. Et dū vnda curre-

ret visa sunt chrisinata respirare vt plene pōtifer
 crederet se man^{us} magis vngere q̄ lauare et alte-
 ras aquas q̄reret vt priores vnguatas ablueret
 quoviso sacerdos venerabil^{is} obstupescēs deo gr̄as
 de p̄pto munere retulit et br̄o marcello reueren-
 tiā de religione seruauit dū euz nō talē qui serui-
 ret s̄ pot^{er} cui seruire agnouit. Matrona quēdam
 p̄sapia nobilis s̄ opinione vilis maculās crimine
 qd̄ fulgebat ex genere. postq̄ dies fugitiē vita rā-
 pta luce p̄cluit ad tumultū pōpa comitante s̄ nō
 p̄futura p̄cessit quo p̄dita horresco referēs hoc
 p̄gisse post funera qz duplex nascit lamētatio de
 defuncta. Ergo ad sumendū ei^{us} cadauer cepit ser-
 pens immanissim^{us} frequētare. Et vt dicaz clari^{us}
 mulieri cui^{us} membra bestia deuorabat ipse draco
 fact^{us} sepultura viso p̄teriti hoies de suis sedib^{us}
 migrauerūt. Beat^{us} igif marcellus intelligēs se de
 tructo hoste triumphū acq̄rere collecta plebe de
 ciuitate p̄gredif. et relictis ciuib^{us} in p̄spectu ppl̄i
 solus xpo duce ad locū pugnatur^{us} accessit. Et euz
 coluber de silua rediret ad tumultū obuiantes sibi
 inuicē dante orationē br̄o marcello ille capite sup-
 plicē cepit veniā blandire cauda p̄cari. tūc p̄ce-
 dente pōtifice bestia fere trib^{us} milibus oēs p̄secu-
 ti sunt reddētes dño gr̄as et soluētes exq̄as simi-
 co. Deinde increpans cum beat^{us} marcellus dixit.
 Ab hac die aut deserta tene aut i mari te demer-
 ge. mox dimissa bestia nulla ei^{us} vltēri^{us} indicia sūt
 inuenta. Ecce ppugnaculū patrie in vno p̄sistere
 sacerdote q̄ fragili baculo forti^{us} hostiū edomuit:
 q̄ si balista traxissent. Si igif scōz viroz ex factis
 merita p̄feratur miret marcellū gallia dū roma
 siluestrū: nisi hoc distet in ope q̄ draconē sigilla-
 uit ille iste tractauit. Dis ita qz opibus sanct^{us} mar-
 cellus semp̄ incētus p̄uersione clar^{us}. p̄sumatiōe
 p̄cipuus. beatitudine gloriosus. remuneratiōe di-
 tatus. cum perpetuo dño regnatur^{us} vincēs mūdū
 p̄tagiū. mūdus migravit ad xpm̄ die klarum no-
 uembriis regnāte dño nostro ihesu xpo cui est ho-
 nor et gl̄ia. virtus et potestas.

De interpretatione nominis

Enouca dicitur a genos quod est natura. et esa:
 quod est mensura quasi labens natura
 lia ad mensuram seu plenitudinem. Ipsa
 em̄ ex bonis naturalibus que habuit facilliter det
 gratia comitante supernaturalia est assecuta. Uel
 dicitur a genos quod est barba seu virilitas et esa-
 effusio seu plenitudo quasi effusa et plena oparōi-
 bus virilib^{us} et fortibus. Ipsa em̄ vt ex ei^{us} gestis col-
 ligif. et de ea in ecclia canif. ipsis etiā viris aliquis
 genus imitāda atqz equiparanda.

De sancta

Genouefa

De sancta genouefa clxxxiii A

Bata virgo genouefa honestis parentib⁹ patre seuero nomine. matre vero geroncia orta. apud nametodoz oppidū baut longe a parisiensi vbe extitit progenita. Dum autem sanctus german⁹ antiodorensis eps quadā die apud basilicā in ipso opido sitam: orandi grā se ptulisset. occurrente eiusdē loci ppli multitudine simul genouefa affuit. Quam intuitus in spiritu sanctus germanus magnanimē genouefam ad se deduci p̄cipiēs circumstanti poplo electā a deo sponsam predixit. in eiusq; natiuitate angelos cecimisse denūciauit. ac felices tante sobolis progenitores predicauit. multosq; eius exēplis a via sua mala puertēdos affirmauit. Que dum ab eo accersitur et de virginitate celesti sponso p̄seruāda admonetur. id se votis omnib⁹ semp desiderasse respondit. Cui ille. Confide filia. viriliter age et quod corde credis et ore profiteris operib⁹ comprobare stude. Dabit em̄ dñs fortitudinē et virtutem decori tuo. Cuius sequenti die genouefam iterum sibi p̄ntari fecisset. dixit ei. Aue filia genouefa. Remisneris quid besterna die de corpis tui integritate michi sis pollicita. Cui illa. Reminiscor patet. Tunc ille nummū ercū dei nutu allatum habentē signū crucis a terra colligens. inquit ad eā. Dunc transfer tecum pro memoria mei ad collum suspensus semp habeto nulliusq; metalli aut margaritarū ornamēto collū digitosq; tuos ornari pariaris. Et valedicēs caputq; ei⁹ deosculans abijt.

Cuius mater eius die solenni ad ecclesiā p̄geret. et genouefam reclamantē domi remanere p̄cipere et p̄festim vt sibi alapa mater in faciē dedit lumē amisit. Sicq; fere p̄ bienniū diuinā iram perpeffa p̄abus filie tandem pristinae sanitati est restituta. Alia vice dum genouefa cū aliquib⁹ sacratis virgimb⁹ etate proeuctioib⁹ loco nouissimo incederet obuiate carnotensi ep̄o illico statim incedēdi euersus est ordo. Nam illa que sequit̄ ait ep̄s anteponatur qm̄ ipsa celitus iam est sanctificationē adeptā. Parētib⁹ ei⁹ sabbatis de medio cum in parisiū vrbem transissent. tanta paralisis vt videbatur infirmitate detenta est vt corpus eius laxatis vndiq; artubus ac dissolutis cōpagib⁹ triduo exanimare crederet. Qui cum denuo esset sanitatem assecuta aiebat se in spiritu ab angelo in gloriam sanctorū et supplicū impiorū fuisse deductas ac extunc secreta p̄sentiarū in non modicā admonitionē cepit reuelare ac manifestare. Sancto autem germano redeunte cū parisiū intrasset p̄festim de genouefa vbinam esset et quid ageret inquerens. in eius hospitium descendit ac male de ea colloquentibus. deridebat em̄ tunc vt plerūq; fit in sū supplicatis terrā suis lacrimis irrigatā ostendit. Sicq; eam astanti poplo cōmendans discessit. et ad ipsos loquentiū iniqua obstruxit. Verū post obitum beati germani cum ottila bunoz rex. gallias ac p̄cipue vrbem parisiōz inuaderet ac sue ditioni manere subijcere. singul pene ad tutiores vt sibi videbatur vrbes facultates deferētib⁹. genouefa omnibus et vigilijs insitebat. Dicitur cum quibus degebat ita facere extortans nō esse p̄mescēdos hostes dicebat. quin immo ciuitatē illam fore p̄dicabat. Quā orbem nonnulli ciues insurgentes dicebant pseudo p̄phetiam suis temporibus aduenisse: ac in eius mortē ceperūt p̄spirare. Eodem tpe venit ad antisiodorensē vrbem archidiacon⁹ qui hec audiens ita ciues adorsus est. Nolite o ciues hoc admittere facinus qz hanc de cui⁹ interitu tractatis didicim⁹ narrante sancto germano antisite nro ex vtero matris a deo sponsam electam. Et ecce eulogias ab eo sibi derelictas exhibeo. Quas illico perlegētes ab incertis destiterūt. Hui⁹ autem protin⁹ abierūt. Abitu ricense vbe venit mulier quedā parisiū que post p̄secrationē violata fuerat. vt genouefaz alloqueretur. Que mox interrogata a genouefa an sanctimonialis aut vidua esset. p̄festim vt se virginē asseruit. virū qui eā violauerat et locū et tps exposuit. Unde ad verecundiā puocata supplex ge⁹

De sancta

Genouefa veniaz postulauit. Matrone cuiusdā filius
 etatis annoꝝ quatuor: cū in puteū cecidisset. ac post
 tres horas inde mortuus subtractus matre in lacri
 mas p̄umpete ac crines dilacerare. Genouefa ob
 latus fuisse. ad ordē recurrere pallio suo sup̄ cor
 pus eius appposito. puerū viuū p̄festim matri red
 didit. Cū hoc diutinā obsidione ciuitas parisiensis
 media affligeret genouefa paupibus p̄dolens na
 uim sup̄ secanā ad emendā annonā ingredif. dum
 sūt ad quendā locum in quo erat arbor iuxta quā
 naues sepius piclitarēf aduenisset p̄festim arborē
 rem incidi p̄cipiens ad ordē puerfa duo horribi
 lia mōstra ex illo loco egredi sunt visa. Ab illo autē
 die illic nauis nō perijt. s̄ p̄spero cursu ceptū iter
 transiterauit. Rediēs autē virgo panes paupibus
 iuxta necessitates suas distribuit. Dū quadā vice
 ciuitatē trecasū adijisset p̄tinus occurrēs ei multi
 tudo populi innumeros vtriusq; sexus diuersis in
 firmitatibus afflictus obrulit. Inter quos etiā ob
 latus est ei homo q̄dam quē dñico die opantē vl
 tio diuina excecauerat. necnō puella ab annis fere
 duodecim ceca. quos illa benedicēs sine dilatione
 incolumes reddidit. In ciuitate meldensi puella
 quedā adole scēri cuidaꝝ p̄missa vt genouefa virtu
 tes cōperit vestē sibi imitari ac in cōtubernio vir
 ginū annuerari a genouefa expectijt. Un̄ idigna
 rus adolescens sp̄siam cū furore p̄sequif. Quō ge
 nouefa audiens eā ad ecclesiam q̄ p̄xima erat se
 cū duxit et fores ecclesie q̄ clausa erant diuina vir
 tus mirabiliter reseruauit et puellā a furore ado
 lescentis liberauit. Aurelianis dū cuidam patrif
 milias p̄ seruo qui aduersus eū deliquerat geno
 uefam veniā ex peteret. ille vero oīno rēnueret cō
 festim vt domū ingredif v̄be mēti febre corrept⁹
 non p̄ius sanitati restituit quā genouefa veniam
 postulās famulo misericordiā elargif. Ecclesiam
 sancti martini turonēsis. virgo sancta ingressa q̄
 plurimos a demone obsessos oleo p̄ius inunctos
 liberauit. Dū autē vellet semel quosdā inungere ac
 oleus in āpula. pontifex etiā qui oleū benediceret
 decesset. mox terre recubans in orōe posita āpula
 in manibus eius oleo quo postmodū sanati sunt e
 groti est impleta. De eius abstinentia ac etiā virtu
 tibus inter alia multa sic dicit vincētius in speculo.
 A decimo quīto etatis sue āno vsq; ad quinquagesi
 mū esca erat ei panis ordeaceus et faba. Quā post
 duas aut tres hebdomadas ī olla recōmiscēs ede
 bat. A die dñico vsq; in quinta feria ieiunabat et a
 quinta feria vsq; in die dñico. Unū autē et quodli
 bet in cibis nunq̄ potauit. Post quinquagesimū

Genouefa

vero annū suadentibus ep̄is p̄pter obedientiam
 piscē et lac cū pane ordeaceo edere cepit. Multa
 autē veneratiōe catalacēsam vicū in quo brūs dyo
 nifus passus est dilexit. cui etiā deuotio erat ī bo
 noꝝ illius basilicā p̄struere. Suadebat p̄sbiteros
 vt faceret vnusq; collationē ad hoc edificū. Qui
 responderūt. Erūt forsitan paruitati n̄re v̄ res edi
 ficandi. sed coquē de calicis copia decesset. At illa sp̄
 sancto repleta variāans ait. Egredimini queso
 ad pontē ciuitatis. et q̄ audieritis nūciate mihi.
 Qui egressi in platea stabāt attoniti. Et ecce duos
 custodes porcoꝝ fermocionātes quoz vnus ad al
 terū ait. Dū suis. i. porce vestigiū ob partus vagā
 tis legerē inueni furnū calicis mire magnitudinis
 alter r̄ndit. Et ego inueni in silua sub radicibus ar
 boris a v̄ro euulse furnū calicis de quo nichil sub
 larū credo vnq̄ fuisse. Quō audiētes p̄sbiteri gr̄as
 agentes reuersi sunt. Audiēs etiā hec sancta lacri
 mis p̄ gaudio sinū impleuit. Lacesiuit itaq; gene
 sium p̄sbiterū vt in honore p̄dicti martiris basilicā
 cōstrueret. sicq; oibus ciuibus illa implorāte cō
 structa est. In cuius opere collectis carpētarijs cū
 potus deficeret accipiēs sancta cupā seorsus p̄stra
 ta cū lacrimis orauit. Deinde surgēs facto signo cru
 cis sup̄ vas vsq; ad summū poculo impletū est. ex
 quo operarij vsq; ad cōsumationē basilice vber
 rime porantes gr̄as egerūt. Quadā nocte sabbati
 circa gallicantū egressa est beata genouefa ad ba
 silicam sancti dyonisiij. Cercus v̄o qui ante ferebat
 extinct⁹ est. Quo turbatis virginibus q̄ cū ea erāt
 p̄re honore noctis cereū sibi dari p̄cepit. Quem
 vt tenuit statim illuminatus est. Similiter eodem
 tpe cū in ecclesia diu p̄strata in oratione surgeret
 cercus nōdum igne cōtractus diuino nutu accen
 sus est in manu eius. De quo et plures infirmi pau
 lum in fide auferētes sanati sunt. Quedā mulier
 furata est calciamēta eius. q̄ vt domū venit exco
 cata est. deinde prostrata ad pedes eius veniā pe
 tens. signatis ab ea oculis vsūm recepit. Hilderi
 cus etiā francoꝝ rex. valde diligēs eaz timens ne
 vincros quos hyerimere cogitabat sc̄tā eriperet
 ingrediens v̄be parisoꝝ portā claudi p̄cepit.
 Quod audiēs sancta. statim ad liberandas aīas p
 rexit. Inter cuius manus p̄plo portā se sine clauē
 reseruauit. et sic regē p̄secuta ne vincrozū capita am
 putarenf obrinuit. fuit etiā eo tpe beatus symeon
 in colūna. quē negotiatores euntes et redeūtes fe
 runt de illa interrogasse. et eā veneratiōe p̄fusa sa
 lutasse. et se in orōnibus eius memoriam esse popo
 fuisse. Parisius etiā oblatis sunt ei energumini pro
 C i

De sancta

quibus in basilica beati dyonisi ipsa orante voci-
ferabantur clamantes prope iam esse quos sibi in
solacio venire beata genouefa precabatur. forsitan an-
geli vel martires. Que surgens et signas vniqueque
curauit a spu immundo ut fetor grauissimus astan-
tium nases attigeret. A die etiam epiphanie usque ad
cenam domini beata genouefa in cella reclusa soli deo
vacabat in orationibus et vigilijs. Audiens autem
puella que da religiosa ad fores eius magis curio-
sitate quam fide permota quid sancta in cella sua age-
re barbare volens statim lumen amisit. Quam sancta co-
sumata quadragesima egrediens orone et signo cru-
cis illuminauit. In ecclesia etiam beati martini turo-
nensis cum in angulo quodam oraret vnus de psalle-
tibus arreptus a demonio proprios artus lacerabat
Cumque beata genouefa spiritum immundum exire iuberet
et ille per oculum pergredi seminare. Impante illa flu-
xu ventris eiecitur est. feda relinquens vestigia.
Per idem tempus stans in auditu domus sue vidit puellam
in manu ampulam gestantem quam pauloante emerat
et interrogata quid esset vidit demonem sedentem in ore
ampule et minas insufflauit in eam statimque pars de
ore ipsius ampule cecidit. In territorio meldesti cum
propria messe metere. valde turbati sunt operarij
propter imbrim imminente. At illa ingressa tetorium
quod sine intermissione facere consueuerat cum lacrimis
prostrata orone obtinuit ut cum in circuitu omnes sege-
tes pluuia rigaret. nec messem nec eius messores
gutta aliqua contingeret. Tanta etiam sanctitate pol-
lebat quod etiam spiritum prophetie plena omnes quoque morbos
ab humanis corporibus expellebat. Egentibus pa-
nes integros dabat. adeo ut eius puella sepe partes
panis quam in cibano posuerat non inueniret. Uixit
autem plusquam octoginta annis. Huius autem natale cele-
bratur tercio idus ianuarij. Hec vincetius. Reliqua
autem que hic inferuntur ex certissimis ac preclarissimis
ecclesia in qua beata virgo prestat codicibus quorum
etiam nonnulla ipse vincetius testatur extracta sunt.
Post transitum vero beatissime virginis lapas eius
sepulchro apposita est in qua preter olei consumptio-
nem ignis permanebat cuius tactu infirmi sanabantur
tur lapas de vic mutata in fontem oleo in medicina
Homo quidam lingue et oculorum priuatus officio. ad
sepulchrum virginis accedens et visus et loquendi usus
recuperauit. Mulier quedam in visione admonita
filium a natiuitate cecum ad prestat virginis locum detu-
lit. Cumque in ecclesia miraculum recitaret. quod dominus
Iesus christus oculos ceci nati aperuit. continuo aperti
sunt eius oculi. Reuelatur quidam a natiuitate mure
ut ad sepulchrum virginis se transferat. vocis illicibus

Genouefa

ficiam percepturus. Cumque in fide reuelationis die domini
eo illuc percussisset. statim lingue illius vinculum est so-
lutum et loquebatur magnificans deum. Interrogatus
ergo ab abbate quod post indultum sibi vocis beneficium
agere vellet. respondit quod a loco illo recedere nolit: nolit
ad propria redire. nolit omnibus diebus vite sue sine pre-
sentia virginis viuere. Cuius votum leto animo am-
placens. abbas vite sibi necessaria iubet ministra-
ri. Cum latro quedam carceri mancipatus custodis negli-
gentia de carcere exisset. fugientemque ad sepulchrum
virginis preses insequeret virginis latro auxilium
implozando acclamaret preses vero in eius blasphemiam
preperet subito casu lapsus preses. latrone libe-
rato miserabiliter expirauit. Cum alio tempore flumen se-
cane vitra modum intumesceret et ad capellam vir-
ginis quam prope ecclesiam sancti iohannis baptiste virgo
construerat. ad medium usque edificium pringeret lectu-
lus in quo decesserat quod ibidem seruabatur flumine
infusus. aquis continue descendentes atque disten-
dentibus ab illis intactus est inuenit. Post aliquot
vero dies cum cenobium a normanis incendio consum-
pto corpus virginis a fratribus ad tegias villam
sua deportaret multis etiam ibidem claruisse miraculis
conprobatur. Siquidem altare ecclesie cui assessoria erat
virgo sancta cruce sanctorumque reliquijs ut monasterium
adoratum tanquam eius aduentum congratulans moue-
batur. cui supposita quod cupiebat se adeptum demon-
strans firmum nec amplius moueri conprobatum est.
In cuius quidem deportatione cereus vti dum viueret
iterum atque iterum miraculo se est accensus. Cum autem ab-
bas quod tunc preerat dentem a corpore virginis paucis con-
scijs extrahens apud se ad sui tuitionem seruare vellet
continuo summa egritudine correptus dentem teca cri-
stallina inclusum quicquid poruit restituere curauit.
Audita vero inter parisienses et normanos concordia
corpus virginis ad ecclesiam suam deferentes non eo
loco vnde educta fuerat in cripta sed super maius altare
vbi nunc cernitur. frater honorifice collocauerunt. Cor-
pus autem virginis cum suo capite integrum in capsula condi-
stere presentibus nonnullis huius regni episcopi postmodum
inuentum est atque conprobatum. Tempore ludouici fortissimi
regis francorum illustrissimi domini vlrione mebra que
miseri homines exhibebant seruire iniusticie et iniquita-
ti ad iniquitatem cepit morbus igneus quem phisici
sacrum ignem appellat consumere. Multorum igitur setorum
egrotis suffragia de postulantibus nec impetrantibus.
recondarus est religiosissimus parisiensium antistes ste-
phanus qualiter beata virgo genouefa prestatas vrbem
a multis olim piculis liberauit ac exinde solennes
precessionibus in quibus consulto abbate atque conuentu

De cōcep. beate marie vir.

prefata virgo ad ecclesiam beate virginis marie deponeret instituit. Ordinata itaq; scdm morem canonicū pessione ingredientē sancta virgine ecclesiaz beate marie p̄tinuo ad tactū ferri omēs male hñtes tribus exceptis sūt sanati. Cū vero sequenti anno felici recordatiōis innocētius papa gallias transiret de tanto instructo miraculo gratias agēs deo ac sancte virgini annis p̄petuis solenni memoria celebrandū miraculū cōdonauit. Verum cū p̄ singulos annos p̄dicti miraculi memoria solē n̄ iter v̄dictū est venerari contigit semel p̄ absentia capicerij expensas formidatis sine ornamētis ac luminarib⁹ q̄ hēbat ministrare celebrari. Unde accidit vt sequenti die ecclesie sanctuarium ascendens diuinam exptus virtutē subito lapsus sine voce miserabiliter expiraret. Expti sunt igitur atq; in dies expiunt q̄ plurimi q̄ro cū tremore xp̄i virginem oporteat venerari. vbi cum humilitate caput cecitas visum debilitas gressum ace diuerso obstruere infidelitate mentes p̄cipiunt interitū. Nostris igitur qualibuscūq; laudibus genouesā veneremur sed cū tremore venerātes ei⁹ suffragia ip̄o remus sed cū fide. Et reuera dignū est genouesam laudibus honorari q̄ parisiorū in cūta v̄bem regni xp̄ianissimi p̄cipuā stabilissimūq; colum est totiusq; xp̄ianitatis in fide et doctrina magistrā cruditissimi toriens a rātisq; piculis liberauit ab inimicis hosti cede dimicātib⁹ eripuit in dancū fluctus aquarū restrinxit ignis horrendi in mēbris hūanis incendiū p̄sumpsit cecis visum claudis gressum surdisq; auditū reddidit ab obsessis demonū p̄cibus effugauit. Et nō solum p̄cibus verū etiā maxima dñs p̄ fimbrias vestimenti genouese sibi dilecte virginis sup̄ egrotos ac varijs detentos laborib⁹ ostēdere sepius dignatus est sanitatem remedia. Unde merito in parisij celsi mōtis vertice extitit collocata vbi honorifice sublimata ac mirifice adornata non cessat iugiter sanitatū et gratiaz emittere flumina his q̄ in fide deposcūt eius largitiōes. Unde et oportet illi nos tota mētis deuotione cōmittere qm̄ ipsa est q̄ assidue orat p̄ p̄plo sibi deuoto et p̄ tota xp̄ianitate. Nos igitur suoz mirabiliū hanc p̄culam memorātes ac etiam venerantes cū celeberrimo illo venerabiliū religiosoz certu suo gloriolam xp̄i sponsam nobilem q; virginē debitis glificemus genouesam laudibus postulātes vt eadem supplicante p̄frui paradisi meremur per secula. Amen.

De conceptione beate marie virginis clxxxv.

Tempore illo quo diuine placuit pietati anglorū gentē de malis suis erroribus corrigere sueq; seruitutis officijs artius astringere gloriosissimo normano:ū daci guillermo eandē patriā debellando subegit. q̄ scz guillermus tūc rex anglo:ū dei v̄tute et sua industria totius ecclesie dignitates et honores in melius reformauit. Cuius pie intentionis opibus inuidēs ille bonoz oim̄ inimicus dyabolus tū familiarū fraudib⁹ tum extrancoz incurfib⁹ multoties conatus est eius obistere successibus. Sed dño p̄regere ad nichilū deductus est malignus. Audiētes aut daci angliā subiectā esse normanis grauiter indignati eo q̄ se suo hereditario quasi iure p̄uarent arma p̄parāt classes ad aprā vt eos aduētes a dacia diuinitus p̄ria expellant. Hoc cōperto rex prudentissimus guillermus helsimū quendā religiosum abbatē remēs cenobij accersitū in daciā dirigit vt veritates huius rei inquirat. At ille vt vix admodū sagacis ingenij strēnue negociū regis exequitur. Quō fideliter pacto ad angliā cupiēs reuerri mare ingredi dicit. et iam maximā p̄ez maris p̄ spero cursu trāsierat. cū subito dēsis surgentibus vndiq; ventis. horrida tēpestas cōmouit et vndas. fatigatis igit nautis ne vltra obtinē valētibus fractis remis. funibus ruptis. cadētibus velis spes omnium salutis amittitur nichil niti submersionis iudiciū deniq; expectat. Cūq; de salute corporū despati aīarū cura solūmodo creatori suo magnis clamoribus deuote cōmendarēt. et beatā dei genitricē miseroz scz refugū et desperātibus spes

De cōcep. beate marie vir.

deuote reclaimeret. Ecce subito cōspiciūt quendā venerāde habitudinis virū pōrificiali infula decora tū quasi inter medias vndas stantē nauī p̄ximū. Qui aduocās ad se abbatē heresinū bis verbis cepit cōpellece dicēs. Vis inq̄t piculū maris euadere vis in patriā sanus redire. Cūq; ille cū fletu se id toto corde desiderare et id solū experere r̄ndit Tūc ille. Scias inq̄t me ad te missus a dñā mea genitricē dei maria quā tā dulciter ⁊ deuote reclamasti et si dictis meis obrēpare volueris san⁹ cū tuis comitibus iminēs piculū maris te euadere p̄mitto. Spōder illico se ei in oibus obrēperaturū si hoc euadere piculū. p̄mitte inq̄t ille deo ⁊ michi. Quia diē cōceptiōis maris xp̄i solēniter annuatī celebra bis et celebrādūz p̄dicabis et ille vt vir p̄udētissimus. et quis inq̄t dies michi hoc festū erit celebrādūz. Sexto ait ydus nouēbris hoc festū solēnizādū tenebis. Et quo inq̄t abbas seruiciū vremur in eccl̄astico officio. Dñe inquit seruiciū qđ dicis in eius natiuitate diceſ et in cōceptione eius excepto qđ nomē natiuitatis mutabit in nomē cōceptiōis. His dictis ille dispuit et citius dicto sedata tēpeſta te abbas cū suis incolumis p̄cito v̄to flatu applicuit anglicanis lictorib⁹. Et ea q̄ viderat et audierat q̄bus potuit notificauit. Statuitq; in remē si ce nobis idē festū solēniter celebrare. Et ip̄e quo ad usq; vixit deuotis obsequijs deuote celebrauit. rursus hec solēnitas alibi alio mō declaraf. Tpe nāq; karoli regis francoꝝ illustrissimi. Clericus quidā ordine vngarie regis germanus. matrem ihu toto corde diligēs eius horas sollicitus decantare parētū suoz cōsilio nubere volēs cū quadā adoleſcēru la valde pulcherrima accepta a p̄sbitero nuptiali b̄ndictione quadā die missa etiā celebrata recordatus qđ eiusdē beatissime virginis horas die iuxta morē solitū non cātauerat. Spōsaz domū mittens oēs ab eccl̄ia exire coegit et ip̄e iuxta altare beate virginis solus remāsit. Cū ip̄e horas dñice maris decāret et hāc anti. Pulcra es ⁊ decora filia ih̄: l̄z diceret. subito apparuit ei virgo maria cū duobus angelis de xtrā ei manū et leuā rep̄ētib⁹ dicēs ei Si ego suz pulcra et decora. qđ est qđ dimittis me et spōsaz aliā accipis. nūqđ ego sum optime formosa. nūquid nō ego suz pulchrior illa. Ubi vidistitaz pulcrā. Cui ille stupefactus ait. Dñā mea dulcissima claritudo tua omnē mūdi pulcritudinē excellit et clarificat. qm̄ tu es sup̄ oīs choros angeloꝝ ⁊ exaltata et sup̄ celos celoꝝ eleuata. Quid vis dñā vt faciā? At illa. Si spōsam carnalē cui adherere vis amore mei dimiseris me spōsaz in celesti regno habebis. Et si cōceptiōis mee festū annuatim sexto

ydus decēbris solēniter celebraueris. et celebrāndus p̄dicaueris mecū in regno filij mei laureatus eris. His dictis beata virgo disparauit. Clericus vō domū adire rēnuuit et absq; parentū suoz consilio ad abbatiā quēdā extra patriā illā p̄xit et ibidē monachali bitū decoratus et post t̄ps̄ exiguū merit̄is beate virginis aq̄lee e p̄s p̄riarcha factus festū cōceptiōis beate virginis die p̄fato qđ diu vixit annuatim cū p̄p̄ijs octauis diligenter celebrauit. et vbiq; celebrādū p̄dicauit. Aliud etiā miraculū huius festiuitatis alibi diuina ispiratiōe gr̄a a nobis declaraf. In pelago gallico canonicus qđaz ordie sacerdos solitus beate marie virginis horas canonicas decātare a villa quadā vbi cū vxore alteri⁹ fornicatus fuerat. rediens ad opidū in quo morabatur tendere curās et pelagus secane trāsmare cupiēs solus nauim igressus dñice maris horas nauigādo canere cepit. Cūq; inuitatorū. Aue maria g. p. d. t. diceret. et iam in medio flumis esset. Ecce turba magna demonū in p̄fundo pelagi vna cunctius nauicula eū p̄cipitauit. et ei⁹ aiām rapuit ad tormēta. die autē tercia ad locū quo demones eum tormētis afficiebāt venit mater ihu cū magna angelozū societate dicēs ei. Ut quid aiām famuli nr̄i ita iniuste affligitis. Cui illi nos eā debemus habere. et merito. qm̄ in nr̄is op̄ibus capta est. Quibus mater ihu. Si illius debet esse qm̄ matutinas nr̄as dū vos eū gemistis decantabat. Un magis rei estis. q; minus erga me egistis. His dictis demones huic luc q; dissi fugerunt. et beata maria aiām reduxit ad corpus et hoīem ab vtroq; funere resuscitātū per brachiū arripiēs aquā a dextris et a sinistris quasi murū stare iubēs de p̄fundo pelagi ad portū incolumen reduxit. At ille gaudēs pedibus beate marie virginis p̄stratus ait. Carissima mea dñā et virgo speciosa. xp̄i gratissima. qđ tibi retribuā p̄ tāris b̄nficijs q̄ michi fecisti. Liberasti me de ore leonis et de tormētis inferni grauissimis aiām meā. Cui mater ihesu ait. P̄cor te ne de cetero in adulterijs peccatū cadas ne fiat tibi nouissimus error p̄ior prior. P̄cor te iterū vt de cetero festa cōceptiōis mee deuote celebres annuatim. vi. ydus decēbris et vbiq; celebrādū p̄dices. Mox vt ea dixit beata virgo maria eo cernēte celos ascēdit. et ip̄e heremiticā vitā ducēs qđ sibi acciderat cunctis audire volētibus narrauit. Et postea qđ diu vixit illō festū conceptionis solēniter et deuote celebrauit. et celebrādū p̄dicauit. Nos igit̄ fratres dilectissimi meritis et intercessionibus beate virginis indi gēres cū tota mentis deuotione sumus solliciti. vt

De sancta

nullus nostrū ita sit rebus tēporalibus occupatus
aut p: op: ijs delictis desperat? quin beatissime vir
ginis marie conceptionem pro posse suo celebret
annuatim.

De sancta otília virgine clxxxvi.

Otília quia ceca nata fuit. pater suus eam
occidere voluit. Unde mater eius cuidam
ancille sue eā alendāz cōmisit. qua propter
murmur populi iubente matre longissime cū pue-
ro fugit. vbi cū ipsa puellā nutrirer. xps e pō erar-
do de partibus bauarie apparuit dicēs. Uade ad
quoddam monasteriū qđ dicat palma ibi inuenies
puellam a natiuitate cecaz quā baptisabis nomen
otília impones ei. et mox post baptisimū visum re-
cipiet. Quo facto cū diu optime in religione p: o-
fessisset misit fratri suo litteras dulcedine plenas vt
patri recōcilians renouaret. Cui cū pater nō annu-
eret. filius incōsulro patre pro sorore misit. Unde
pater filius tm̄ verberibus castigauit qđ infirmat⁹
fuit. de qua etiam egritudine obiit. Pater vero ex
hoc intantū cōturbatus fuit ⁊ cōpunctus qđ p filia
sua misit et monasteriū qđ cōstruxerat filie cū oib⁹
suis appēdicijz libere donauit. post hoc itaq; defū-
ctus est. Otília sciens patrē suum ī purgatorio vzi
in latere montis vbi nūc claustrū situs est tm̄ et taz
lacrimabiliter orauit qđ celū sup eam apertū est et
lux magna circūfulsit eā. et vox dixit ei. ppter te li-
beratus est pater tuus et in choro patriar. barum
collocādus ab angelis ducit. Hec beata pter dies
festos nichil comedit nisi panē or: deaceū et legumi

Otília

na. Pellis v: si fuit pro lecto. lapis vero pro cussuō
Item mons altus vbi cenobiū otilie situm est fecit
pauperes querētes elemosinā et pegrinos nimis
laborare. ob hoc qđ fecit inferius monasterium pro
hospitali. qđ locus sorozibus tm̄ placuit vt etiaz ibi
cōuentū instituerūt. Ibiq; in noīe patris et f. et. ff.
propria manu tres tilias plārauit. qđ vsq; nunc val-
de vriles sunt in calore. orando vas oīno vacuū im-
pleuit vino cū quedā soroz inter diuina officia va-
sa esse vacua inuenit. Item qđ in baptisimo visus re-
cepit. specialiter beatū iohannē baptistā venera-
bat et ei eccliam facere cogitauit. Quadā etiā no-
cte se dedit orationi supra petram vbi nūc magna
cruz lignea locat ob memoriā tanti miraculi ibi io-
hannes rogabat ostēdere sibi modū edificij qđ et
fecit. Iohannes ei in forma qua xpm baptisauit in ma-
xima tm̄ claritate sibi apparēs ecclesie locū. lōgitu-
dinē et latitudinez ostēdit. Qđ vidit vna soroz lucē
vies. sed iohannē non vidit. Cui otília inbibuit ne
ante ipius obitū alicui visionem manifestaret. In
choarione claustrī iohis boues cū plaustro lapidū
cadunt de mōte qđ habet in altitudine. lxx. pedes et
illesti obuiant seruis ascēdēdo itez onerati. Uene-
rant em̄ serui cū gaudio ipos occidere. vt nō essent
cibus vermiū sed hoīm. Item otília suā nutricem
pprijs manibus sepeliuit. et post. lxxx. annos se-
pulchro aperto dextra mamilla nutricis integra in-
uenta est. qua eā quondā lacrauerat. et reliquū cor-
pus incineratū. Post plurima virtutū insignia ori-
lia sciēs finem sibi adesse. cōuocatis ad se sorozib⁹
apud sanctum iohem predicauit eis et rogauit eas
orare p se et pro patre suo. Post hoc pcepit eis vt
irent in oratorium matris dei marie et legerent
psalteriū. Interim dū bec fierent ipsa obiit sola tā-
tusq; odo: ibi fuit qđ quasi oēs domus plene essent
aromatibus. Redeuntēs sorozes cū viderent ma-
trē suam sine eucharistia defunctam a deo instanter
orauerunt qđ de morte suscitata eis dixit. Cur me
inquietafistis. Lucie cōiuncta fui et illud gaudium
habui qđ oculus nō vidit. nec auris audiuit. nec in-
cor: hoīs ascēdit. Respōderunt nobis fuisset cōfusio
domina si absq; cōiunctione sacra obijsses. Tunc
otília calicē albatū in quo erat corpus et sanguis
xpi pprijs manib⁹ p̄tractauit et cōcauit. Ob hoc
idem calix vsq; modo seruat. Odo: vō pdies octo
durauit. Martiri lucie ideo cōiuncta fuit. qđ ipsa
otília duobus modis martir fuit. voluntate. scz et
carnis maceratione

De sancto claudio p̄fes. clxxxvii

L iij

Claudius ex nobili salinensiu principu. seu palatino: us genealogia ortum duxit. Qui vsq; ad septennium perugili cura in domo patru in dei timore nutritus. postea pbatissimis literaru magistris istruendis tradit. Sub quibus i breui non solu artes quas liberales vocam. veru etia libros veteris ac noui testameti. cum diuersis gestis sanctoru. pius adolescens sedule per legendo apprehendit. Erat em iam in hac etate ingenio doctus. corde feruidus. et sanctis operibus totus deditus. nec sinebat diem aliquu sine bonis opibus pertransire. Et licet iuuenis esset etate. nichil tamen puerile gessit in opere. Nunq; in foris chorificationibus seu qbuscuq; mudanis spectaculis inuentus fuit. sed p'onis religiosis. et honestis se associas cum eis dulciter de virtutu exercitijs conferebat. Cui' verba ia sale sapiencie condita intantū rōnabilia ac dulcia erāt q' omnū ad se puocabāt affectū. Qua ppter pueri et sapientes ipm plurimū diligebant. velut puerulū sanctū virtuosum. alij vero adolescētē affabile et prudentē venerabant. Personis aut in honestis aut scurrilib' se subtrahēs cōsuetudo: ipoz oimode fugiebat. Nunq; cū mulierib' iuuenibus absq; rōnabili causa locutus fuit. nec de qualicūq; nephando verbo vel opere. nō de risu in honesto. vel aliqua alia animi leuitate est notat'. Sup oia vero ecclesias dei frequētabat. p'cipue dñicis et festiuis diebus missas cū ceteris bonis canonicis. et sermones diuinos cū summa deuotione ascultādo. Crescere igit' sanctitatis eius fama cū iam

vice simū etatis sue annū attingisset. spreta militia seculari in canonicū bisuntinē. ecclesie est electus. Un' quotidie i melius pficiscens. horis canonicis diurnis piter et nocturnis studuit ite resse. libros sacre scripture diligētē reuoluere. et p omia sicut verus dei famulus absq; rēpēnsiōis nota se habere. tñq; breui t'p'is spacio. diuina gratia ipm proficiente in opibus sanctis sacraque doctrina claruit. vi in totius burgūdie sibus equalis sibi nequaquā inueniret. qd in libris quos edidit q' vsq; nunc in monasterio iurēsi pmanēt. clarius perpendi pōt. Singulis diebus exceptis dñicis et festis solēnioribus nō nisi semel i die refectiōē sumebat. Sepe noctes in oratione lectione siue sancta meditatiōe pugniles ducebat. Castū se et mundū ab omni conquinatiōe custodiebat. in vestimētis mediocrē. in moribus humilē. in verbis veracē. dulcē et affabilem exhibebat. ita vt singulis virtutu moribus or' natus. iam verus monachus ab oibus crederetur. Duodecimo canonicatus sui anno f' sul memor: afe ciuitatis infirmari cepit. corpore. Un' beatissimus claudius timēs qd etiā post modū euenit. ne se in pontificē eligeret locū ad tēpus deseruit. et ad suos parētes dños se. salinē. pperauit. A quibus benigne susceptus. cū eis paliquor tēpus i sancta cōuersatione viuēdo pmanebat. Cōtingit aut' predictum archiep'fulē interm viā vniuersē carnis ingredi. Qua ppter ppl's cū clero discordiā non modicā de eligendo epō habebāt. illis vnū. alijs vero aliū volentibus. randē vnanimēs i oratiōe se pstraerunt cū lacrimis. humiliter supplicātes. quatenus meritis sue genitricis et sancti ioh's baptiste eorū patroni. et omnū sanctorū dñs eis misericōditer inspirare dignaret. quem in pastore ecclesie sue eligere deberēt. Quibus in orōne pseuerantib'. mox de celo vox insonuit q' ipsos vt a fletu cessarēt. et beatū virū claudium eligerēt ammonuit. Tunc canonici letificati. ipm vnanimiter elegerūt. et statim honorabiliores totius ecclesie et ciuitatis viros. p eius cōsensu obtinēdo ad opidū salinense destinauerūt. Quid plura? Multis p'cibus ac lacrimis vict' sciens volūtati diuine resistere nō poss'. ad ciuitates bisuntinē. ducit immo potius trahit. archiep' cōsecratur. et p summū pontificē eius canonica electio approbat. pariterq; cōfirmat. Anno domini. dcccvi. Archiep' igit' effectus eandā quā prius humilitatē et modū grauitatē in omnibus se mperuabat. et sicut fidelis seruus et pudēs familiā' dñi euz ecclesijs sibi creditis seruētī zelo gubernabat causas ecclesiasticas. bonis debitis benignē audie'

bat. et scdm ecclesiasticas sanctiones optime diu-
dicabat. Nunq̄ tñ ppter quouis negocia secularia
nisi euidentis necessitas incubuisset eccliam horis qui-
bus diuina celebrabant dimisit. Prouiciã suæ dyo-
cesis sue ecclesias sepe uisitat. et sicut bonus pa-
ter familias q̄ iuxta dñicam sententiã de thesauro
suo pferens noua et vetera. suis dulcissimis exhor-
tationibus bonos et fideles ut in melius pficere
studerent. et delinquentes siue errantes ut se emē-
darent. sollicitè ammonuit. Erat enī pfundissime
lfrature. In assidua etiã p̄replatione eius spiritus
sup̄ a modū eleuatus erat. et tñ ppter marie contē-
plationis oclū. non deseruit marthe officii laborio-
sum. quin etiã ser opibus miscēdie toto conamine in-
sisteret. **C**ū igit iam septē annos ecclesie sue pre-
fuisset diuino p̄uētus amore magis ac magis ac-
census. cūctas huius seculi diuitias et seculares pō-
pas declinare cupiēs ut in sui creatoris p̄tēplatiōe
plenius vacare posset. cūctis bene dispositis urbē
suam predictā. palaciaq; et castra. et cetera loca ar-
chiep̄alia amena et deliciosa dereliquit. et ab an-
gelo p̄monitus ad monasteriū sancti eugendi siue
iurense. in cōfinio bisuntinensis dyocesis sitū ad-
uenit. ibiq; habitū et vitā monasticā scdm beatissi-
mi benedicti patris regulā assumpsit. Tāte aut san-
ctitatis et p̄fectionis fuit. ut omnī q̄ in hoc mūdo
sunt oblitus. solū in oipotēntis dei amore flagra-
ret. In orōnibus uigilans. in ieiunijs assiduus. in
uigilijs feruidus. in sanctis lectonibus et medita-
tionibus p̄clarus. et scdm ordinis sui regulā. sicut
verus monach⁹ uīuebat. In diuinis uero officijs
pagendis aut celebrādis primus omnīū ecclesiaz
intrabat. et ultimus inde recedebat. sicq; oēs ad p̄-
fectionē monesticā puocabat. intantū ut iniurio-
sus eiusdem monasterij tunc abbas. uir utiq; sum-
me sanctitatis et prudentie. ei regimen ipsius mo-
nasterij cū multa instantia et humilitate p̄sentaret
ut oues dñicas ibidē congregatas gubernare di-
gnaret. Vir aut sanctus cū multa māsuetudie hoc
recusauit. Ueruntū expletis quicq; annis cū p̄dic-
t⁹ pater iniuriosus ad dñm plenus meritis migrass⁹
uenerabile s̄fratres et dñi dicti cōuentus ipm vna
nimit̄ in corū abbatē elegerūt. et tandē uir mul-
tis deuictus p̄cibus assensum p̄buit. Sicq; claudi⁹
q̄rum in hoc mūdo se humiliare studuit. tātoplus
apud deū et hoīes exaltari meruit. Qd̄ utiq; non
sine diuina disp̄satione factū esse credid. ut in loco
vbi plures floruerūt sancti. sanctissimus archiep̄sul
adunaret. et locus ip̄e insignior efficeret. Nulli
ergo non solū clerici uerū etiã nobiles et burgē-

ses audita sanctitatis eius fama ad ipm cōfluebāt.
sancte cōuersionis habitū instāter postulant̄.
Quos uir sanctus absq; difficultate et p̄sonarum
acceptione recipiebat. eosq; ad p̄fectionis culmina
sumope p̄uehebat. Quales uo filios sp̄uales ibidē
enuituerit. nō est nostrū dicere. p̄serti cū q̄sq; ip̄s
sanctū locū uisitādo ex mltitudine sanctorū corpō-
rum qui nunc ibidē uenerant clare persp̄icere potest.
Possessiones etiã tpales quibus xp̄i famuli sustē-
tari possent. scdm dñi p̄missum dicētis. quicūq; re-
liquerit domū aut agros patrē aut matrē propter
me et centuplū in hoc mūdo p̄cipe meruit. a fide-
libus uic regibus et principibus. Inter quos clodo-
ueus rex qui tunc franciã gubernabat. monasterio
ipsius annuatim .l. modia tritici. et toridē ordei cū .l.
libris denariorū argēti p̄p̄tuis t̄pib⁹ dari p̄stituit.
Pauperibus uero xp̄i et hospitibus sup̄ueniētib⁹
oēm humanitatem in elemosinarū largitiōe exhi-
buit. **D**ynamēta ecclesie s̄q; libros calices. cū cruci-
bus et cadelabris aureis et argēteis. p̄anis scricis
et alijs diuinū cultū cernētibus maxime augmen-
tauit. et sanctorū reliquias in capsulis p̄ciosissimis
reuerenter collocauit. domosq; ipsius monasterij
ac edificia decenter reformauit. Anno igit quarto
childebiti regis francoꝝ cū iam claudius pater
sanctissimus ānis quinquaginta seruis xp̄i in p̄di-
cto monasterio laudabiliter p̄fuisset. sener multū
et plenus dierū totis uiscerib⁹ ad dñm suspirās. im-
munis etiã ab omni macula incidit quandā infir-
mitatē leuez. **P**resciēs ergo obitus sui diē immine-
re. tertia die oēs monachos suos puocari iussit ad
se. luculentissimū sermonē eis faciēs. dulcis exhor-
tationibus eos monēdo. ut sup̄ omīa diuino amorī
nichil p̄ponerēt. et oēs p̄sentis mūdi delectatio-
nes amore eternoꝝ spernerēt. ac de recessu suo mi-
nime p̄tristarent. Cūq; singulos de recessu suo uer-
rime flentes cerneret. miscēdie uisceribus motus q̄
bus semp̄ affluebat. accepta ab oībus pace eos ad
cellas destinauit. totaq; noctē sequētē in orōnib⁹
pegit. Quarta uero die in oratorij p̄gens sacramē-
ta penitentie. cum p̄ceptione corpis xp̄i. totus pro-
fus lacrimis deuotissime suscepit. et inde ad cel-
lam suā reductus. ne corpus suū alibi q̄ in ipso mo-
nasterio ad euitādas seculi pōpas sepeliri p̄cepit.
Quinta igit die circa horam diei nonā. reclinatus
sup̄ scannus super qd̄ legendo uel orando sedere
aut stare p̄sueuerat. erectis sursum brachijs cōiun-
ctis manib⁹ oculis ad celū suspiciētibus sanctissimā
suam animam dño tradidit expirando. Cuius cor-
pus in p̄dicta ecclesia sancti eugendi usq; nūc oib⁹

aduenientibus incorruptū et integrū demonstrat
 innumeris choruscās miraculis. **C**loriosus igit
 deus in sanctis suis. et in maiestate mirabilis. et si
 cūctos ei⁹ mīstros altis magnificet p̄conijs et cele
 stis efficiat habitudis possessores. illos tū vt digna
 dignis imp̄e dat. maiorū miraculorū illustrat gloria
 quos apud ip̄m cōmendat iugis excellentia meri
 torū in celis. Qua propter sanctissimus archīpsul
 claudius. quantē apud deū sit potestatis et meriti
 ip̄a quotidiana et quasi innumerabilia miracula
 q̄ cunctis ip̄m deuote inuocātib⁹ exhibet clare de
 mōstrant. Ip̄se nanq; dulcissimus p̄solator. desola
 tor. captiuorū liberator. resurrectio mortuorū. lumē
 cecorū. audir⁹ surdorū. mutorū eloquiū. tutor. nau
 fragantiū. monachorū suffragator. impotentū et
 languidorū sanator. medicine refugium. via errantiū
 salus cunctorū. ad se recurrentiū. merito appellari
 pōt. Et si cuncta miraculorū ip̄ius gesta hic inseri
 deberēt. nimis tediosum redderēt lectorē. et ideo
 pauca nō singula hic annectere curauī. Si quis vō
 ea curiosus p̄scrutari voluerit. reperiet ī supradic
 to monasterio suo magna volumina. stupēda am
 miratione cōscripta. **I**uuenis quidā audita mi
 rabili sanctissimi patris claudij fama ad monaste
 riū iurense p̄grinationis causa venit. Qui p̄e grā
 di p̄p̄orum multitudie q̄ ad predictā eccliam tunc
 cōfluxerāt opp̄ssus. statim expirauit. Quē quidā re
 uerendissimus ī xp̄o pater. rarēthasensis dyocesis
 metropolitanus. qui inter ceteros tūc aderat be
 nigno pectore āplexans. gemitu lacrimoso infre
 muit. et ad corpus beati claudij q̄ptotius veniens.
 eius suffragia apud deū flexis genib⁹ implorauit
 Cuius interuētū viri dei p̄cibus exauditis. adole
 scens in exemplum credentius pristinae sanitati red
 ditus. palam omnibus surrexit incolumis. **D**uo
 pueruli etatis primieue innocentia simplices a
 pud surriacum in ripa fluminis pueriliter collude
 bant. Quorum alter properantis aque leuitatis
 inscius pedem fluminis immergens. p̄ceps elabi
 tur. Qui manus tremulas circumquaq; iaciens ma
 ter mater voce confusa clamitabat. Hunc statim al
 ter subsequit. Tunc abo p̄plexis manibus submer
 si. tēpestuoso amnis impetu rapiunt. Nec mora fi
 liorū parētibus innotuit naufragiū. improuidi ex
 citant. incōsulte p̄perāt. clamore obstrepūt. cara
 pignora deo et sancto claudio tora deuotiōe cōmit
 tunt. Et pueris nō cōparentibus plus spacio vni
 stadij currūt p̄cipites donec ad vndarū sup̄ficie re
 deūtes īmissos fluctibus extraxerūt. Horū alter
 femiuiuus. alter venis deficiētib⁹ frigidus. aquis

reictis quas absorberāt. respirātes virtute be
 et beati claudij. patre et matre attestātibus ad pri
 stinū vite statū sani et bilares redierūt. **M**ulier
 quedā poncia noie thalamo suo quadā die residēs
 filiū materno affectu blādis āplexibus refouebat.
 et miti susurrō cānlene demulcēs de osculabaf eū
 Sed callidus humani generis tēprator veneno in
 uidie tabescēs. mulercule peccatrici foueā p̄dicio
 nis preparabat. Qui fenestrā aduolās sub ymagi
 ne curuina mulieris assistebar auricle. et sub mel
 lis dulcedine virus effundēs aurū et argentum et
 mūdā fallēres diuitias p̄mittebat. si acquiescēs ei
 filiū enecaret. Sic malignus innata calliditate ma
 ternū pect⁹ exaspans. matrē armauit in filiū. Que
 in ora sui pignoris pollicē iniciēs. pietatis oblita.
 guttur digitis cōprimebat. Tūc inimic⁹ innocentie
 faciē inuolat mulieris et yngues infigans gutturi
 matrē eius filio suffocabat. Quos pauco murmure
 vir reclamātes cōmater audiens amirans qd hoc
 esset celeriter intrauit camerā. et rē inauditā ocu
 lo p̄spiciens exclamauit. Statim spe frustratus de
 mon ab oculis eius euauit. Deinde iobes marit⁹
 poncie post cōmatres suā accurrēs. vxorē et filius
 iacere vidit exanimēs. et ap̄hendēs eam mutam
 et manibus debilitatā inuenit. Et cognito a cōma
 tre qualiter vxor eius oppressa a demone filiū suū
 iugulare tēprasset. p̄fusis lacrimis illā deo et bea
 to claudio reddidit. Quibus statim ad sepulchrū brī
 claudij pariter p̄perātibus et in orōnibus prostra
 tis. infelix mulier quia ore non poterat. veniā de
 lictorum. et corporis sanitatē cordis affectu postula
 bar. Et paulo post cōsurgens manū sanitate rece
 pta nō solū verbo simplici loquebat sed etiā bo
 stis insidiantis machinā. īsup dei et beati claudij
 magnalia expedite enarrauit. **P**uer quidā nō
 longe ab ābroniaco. stans supra fontē ymagini sue
 ab aqua repulse pueriliter arridebat. Et ī simpli
 citate sua caput inclinans in a quā decidit. Tūc vo
 ce horribili clamitās. tandē submersus defecit. In
 terim viator quidā vt sitim quā ex estu colligerat
 solis sedaret. ad supradicti fontis fluentia diuertit
 Et puerū in p̄fundo iacentem arripiens cuidam
 petre supposuit. et corp⁹ iam frigidū. omniq; vita
 li colore destitutū vidēs ip̄m diu mortuū fuisse co
 gnouit. Conuersusq; ad agrestū casulas que p̄pe
 aderant. cuius filius esset requirebat. Ad cui⁹ vo
 cem reclamantē vicina mater pueri p̄silijt et que
 rulosos vocib⁹ fili mi vbi es fili mi sedule iterabat
 Quē mortuū inueniens desup siebilis et miserāda
 incubuit. Vicinis autē et notis eam cōsolātib⁹ mo

De sancto

nialis quedā de carolicalstro supuenit. Que tanto dolori cōpatiēns matrē et parētes commonuit. vt quē disposuerāt sepelire. deo et beato claudio red derent. Qui spe fideq; roborati virtutē dei qui in sanctis suis mirabilis est. pura et supplici deuoride requirētes pstrati in terrā orauerūt. Statim ergo puer q; mortuus fuerat oscitās oculos apuit. et cum suspirijs vocē emittēs surrexit uiuus. **C**Alius q; dē puer septe annoꝝ filius cuiusdā strēni militis heinrici de plantain. de pōte quodā cecidit in fossa libus aquis plenis q; domū pdicti militis circueunt. Et cū iam pspaciū vnus leuce et āplius ī pfundo submersus iacuisset. nichil de eo p̄ter caputū sui cornu apparuit. Qua p̄pter pp̄lo magno strepitu vociferāte patri et matri q; tūc bant longe in ecclia fuerāt res lamētabilis inuouit. Qui statim accurrētes viderūt filiū eorū iā nudū et expiratū in sudario religare. Supradic^o ergo miles toto corde ad dei famulū claudiū p̄uersus. omēs p̄ salute pueri seruētī spū orare monuit. Quibus orantibus illico puer oculos apuit. et ingemiscēs suspiria p̄tulit et patrem intūēs ait. Pater ne timeatis uiuo ego et me sanū et hilarē habebitis. Dēs igit̄ gr̄as agētes deo et sancto cōfessorī suo claudio vota et oblationes p̄soluerūt. **M**ulier quedā vxor ioh̄is nicole^{ti} cuius lingonēsis abortiuū pepit. Dēs ergo mero re cōstricti tribus diebus et tribus noctibus ī quadam pdicte ciuitatis ecclia in orōnibus vigilātes dñm exorauerūt. quatenus spūm vite supradicto puero infundere dignaret. vt sacri baptismatis sacramēto p̄frui mereret. Et cū nullū cōsolationis signū expirent tandē rector pdicte ecclie patri ipius pueri magnalia q; dñs p̄ seruū suum claudiū opaf ad memoriā reduxit. Statimq; cū pater votū sancto claudio emisisset et puer in medio ecclie deferēdo esset. predictus puer vinā emittere exorduit et successiue vagiare. Ad cuius rei nouitatē pulsatis cāpanis quasi tota ciuitas concurrat. deo et beato claudio imensas gratiarū actiones reddēdo. Puer ergo baptisatus nō longe post obiit. et pater ipius sine mora corp^o beatissimi archiep̄sulis claudiū deuote uisitauit. **C**ū etiā similitō vxor ioh̄is de lic^{na} de buzi in burgūdia abortiuū pepisset. et in quadam capella in honore beate katherine fundatas. vna nocte ipm corpus māsisset. tūdeꝝ altera die ad ecclesiā beati claudiū cū oblationibus apportatum infra missarū solēnia sub eleuatione corp̄is christi plorare cepit. cunctis qui tunc aderāt amirantib^o. Quē sacerdos ipam missam celebrās postmodum viuū vidēs sacro baptismata lauacro letus pfudit

Claudio

Qua de causa pater pueri cū ieiunio panis et aque totus nudus corp^o sancti claudiū ex voto uisitauit. **A**liud quoq; miraculū omni amiratione dignū cōtigir nup̄ scz. anno dñi. M. cccclij. Mulier enim quedā stephanā nomie de ciuitate lugdunēsi infirmitate quadā graui vexata. manū sinistra penit^o quasi abscisa esset pdidit. Que cū longo tpe apud monasteriū montaliū sancti petri de ferre ciuitatis lugduni. in eiusmodi infirmitate pdurasset et ad huc successiue pdictus morb^o reliquū brachij corrodere nō cessaret. tandē auditis mirabilibus q; dñs p̄ seruū suū claudiū opabatur. ad monasteriū iurense vbi corpus eius colit accessit. Ubi cū aliquibus diebus cū maxima deuoride et cōtinuis orōnibus vt sup̄ postulatis audiri mereret sanctum claudiū exorasset. p̄tigit vt ī die beati laurentij pdicta mulier ante altare supra qd corp^o eius reseruaf quasi in extasi posita diu pmaneret. Cūq; ad se reuerfa nichil pene sicut antea sensisset. vidit manū suā integrā et sanā sibi reddat. manu dextre solūmodo in colore dissimilē eo q; albio: ipa ac nouior appareret. Hoc igit̄ miraculo vbiq; diuulgato dominus bartholome^o de boscaro in vtroq; iure licēciatus vicari^o et officialis lugdunēsi. ad laudē dei et gloriosissimi cōfessoris sui claudiū pdictam mulierem corā se citauit. et manū sibi restitutā pene corā omī pp̄lo demonstrare fecit qui omēs testimoniū p̄hibuerūt eam sine manu sinistra longo tpe extitisse. Et extūc festū sancti claudiū in tota lugdunēsi. dyo celi solēniter celebrari fuit institutū. **A**dolēscēs quidāz manū habēs aridā a natiuitate. auditis miraculorū p̄conijs ad monasteriū cucurrit. et attrētatis manibus. beati claudiū manū extendens. cū gratiarū actione sanus recessit. **M**atre misericōdie in ecclesia lausanensi miris virtutib^o choruscante. sacerdos quidā cecatis oculis illuc spe salutis cōfugiēs. aduocare nostre mellisuiū implorabat subfidiū. Qui lauacro cōfessionis emūdatus p̄ visionē in somnis ab eadem audire meruit. Surge et vade ad claudiū fratrem in oratorio iurense quiescentē et visum recipies. Qui excitatus festinanter abiit et visum recepit. Inde letus et hilaris cū lauacro reliquarū sanctissimi viri ad pp̄ia reuertēs puez quendā ī aqua submersus et spacio vni^o diei exanimem punxit. et sanū parētibus reddidit. **J**uuecula quedā ysabella noie. cū torius corp̄is pulchritudine polleret. viris sanguinū et incendiarijs se subijciēs. vitam culpabilē infami corp̄is redimebat cōmercio. Quibus relicto cuiusdam satellitā p̄abus arbosium venit. ibiq; varijs libidinū incen

De sancto

tiuis dedita. feminea leuitate corpus cū aīa macu-
labat. Infelix tandē peccatrix vt miraculoꝝ beati
claudiꝝ p̄conia oculis auribusq; percipet. quada-
die sacri corpꝝ assistebat p̄sentie. Que interiori lu-
mine penit̄ priuata. vltiōe diuina corporeū lumē
amisit. et admiratione multoꝝū se nichil videre cō-
testans. gemitu anxiata. lacrimabili singultu i hu-
mum se p̄strauit. Cū vero vsq; ad sequētis sabbā-
ti vespe in tenebris cecitatis p̄mansisset corde deū
respiciēs. spurcias peccatoꝝū p̄ confessionē since-
ram euomuit. Deinde absisis crinibus et macula
vicioꝝ penit̄ deterfa. se totā deo et beato claudio
deuota p̄tritiōe cōmisit. Et statim recepta lumē
p̄eā diuina miseratio plebis incredule dubietateꝝ
absoluit. **I**n balmensi territorio erat quidā iue-
nis solitus armēta custodire. Cui quadā die bestī-
as custodiēti aura quedā viens et nociua supue-
niens. vt ipse postea retulit oculoꝝ lumine ip̄m pe-
nitus priuauit. Qui veniēs domū cecitatis sue do-
lorem plangēdo nullam cōsolationē accepit. Cui
beatus cladius p̄ visionē apparuit dicēs. Diuē-
nis quid turbaris et cogitationes ascendūt in cor-
tuū? Surge et veni ad me. et sanitatē tibi p̄stabo.
Cui ille ait. Hūc locum habitationis tuē ignoro. et
quomodo te possum inuenire? Et ille. Interroga
diligenter donec inuenias. sciens q; cladius vo-
co. Ille igit̄ surgens iuit ad sacerdotē. ex ordine
ei visionē narrans. Qd̄ audiens sacerdos de negli-
gentia cū durius redarguit. eo q; viro dei non sta-
tim obediētiā ei demonstrans per quā ire debe-
ret. Cūq; p̄gens in itinere aliquantū deuiasset et
retardationis sue impatiēs sanctum dei inuocasset
virtute dei visum repente recepit. Qui letus esse-
tus ad sepulchꝝū viri dei p̄perauit. et magnalia
dei cūctis p̄ ordinē enarrauit. Mulier quedā bisun-
tina biennio cecitatē oculoꝝ incurrit. Cūq; se san-
cto claudio vouisset. et sero vehiculum et expēsas
itineris disposuisset. sequēti nocte mēbra sua lectu-
lo refouens p̄tinuo virum dei cladius astantē cō-
spexit. Cuius visionis excitata p̄sagio sūmo mane
surrexit. et viam cū filia manu debilem aggrediēs
vsq; ad sepulchꝝū sancti claudiꝝ lumē oculoꝝū humi-
liter deposcens puenit. Qua in oratione cū plena
fide p̄seuerante subito oculos apuit. et capsulā cum
reliquijs agnosces. ad filiaz paulo longius orantē
cōuersa dixit. Letare filia et exulta quia mater tua
visum recepit. Ecce video singula q̄ oculo perspic-
possunt. Cui filia. Mater mater letemur et i effa-
bili gloria deū et amicū eius claudiū collaudemus
quia eadē hora qua te dñs respexit. manum meā

Claudio

quam debilem nosti sanā inuenio. Multi ergo no-
biles et matrone presentes hoc viderunt. et pre-
gaudio flentes deo et beato claudio gratias ege-
runt. **M**ulier quedam de grandisono corpꝝ
viribus diutius destituta iacebat. Cui beata dei ge-
nitrix signum sancte crucis in visione offerēs eam
p̄totius ad sanctum claudiū iter festinare cōmo-
nuit. Que mane cum vicinis egressa dimisso asino
in via quem cōduxerat. ad sacꝝū corpus incomita-
ta perueniens pedibus gressum et corpꝝ sanitā-
tem deo miserante recepit. **A**lia quedā mulier
de villula que brunia vocatur membris debilibꝝ
lecto decumbens. vidit in somnis beatum claudiū
baculum sibi porrigere. Que euigilans et baculus
in manu inueniēs summo mane p̄fectura surrexit
et predictum baculū accipiens vsq; ad sanctū clau-
diū viro suo comitātē puenit. facta igit̄ oblatione
et pedibus sancti viri deoscularis in orationē pro-
cidens. debilitatis sue remediū profusis lacrimis
postulauit. Tūc ad celū erectis manibus articulis
innixa se nullū sentire dolorē omnibus circūstanti-
bus indicauit. et glorificās deū et beatū cladium
cum reliquis ad altare rectis pedibus p̄perauit.
Cōuersa quedā sancti roberti de casa dei. graui
p̄cussa egritudine toto corpꝝ imbecillis lectulo de-
cubuit. Cui beatus cladius i somnis apparuit sub
ep̄ali habitu baculū pastorale baiulās. sibi sanita-
tem p̄mittebat. Que surgēs debilitatis immemor
bilari gressu corpꝝ sanctū experijt. Que labijs et
oculis p̄rectis liberata morbi infestationē deo mi-
serare penitus euasit. **V**ir quidā apud annozas
mēbris inferioribus ab adolescētia p̄tractis. ni-
xū manū miserabiliter icedebat. Qui ab vxore et pa-
rentibꝝ equo collocatꝝ et vsq; ad grandisonū pdu-
ctus ibidem descēdit affirmans se beatū cladium
qualicūq; gressu sine vehiculo petiturū. Quo pau-
lo longius egresso obuiam habuit q̄ plurimos qui
virtutes et miracula q̄ ipsi oculis viderant. eidem
cū ammiratione retulerūt. Igit̄ statim fidei adiu-
tus amiculo crura cū pedibus extēdens innixus
articulis surrexit. et p̄ gaudio curfitās lera hilariq; facie
cū vxore expedito gressu vsq; ad corpus san-
ctum peruenit. gratias agens deo qui per famulū
suū claudiū sibi sanitatē cōtulit. **M**ulier quedā
salinensis membris dissolutis triennio debilitata.
ad sanctum cladium in humeris hoīm allata fuit
Qua manibꝝ expāsīs ante altare p̄strata ad sanctū
dei voce lacrimabili reclamabat membroꝝ valitu-
dinē in humilitate deposcens. Que statim orōne
facta. iūcturis crepātibus articulis innixa surrexit

De sancto

et recto gressu coram omnibus ambulauit. frater uero eius qui talis miraculo non interfuerat casu superuenit. et uides sororem suam ambulante nimiam admiratione repletus dixit. Sana facta es soror mea? Et illa. Si as ago omnipotenti deo et domino meo beato claudio pro quem sanata sum et rectis pedibus sicut tu ipse uides incedo. **S**uper arborum agni omnium quos conuersus quidam custodiebat. nescio qua uertigine tremuli se omnino sustinere non poterant. Quarum infirmitas ipse condoleas. eorum debiliorum beato claudio reddidit. si ceteros a predicta clade liberaret. Quo reddito agni facto agmine cucurrerunt matrum uera cum omni hilaritate suggestes. Tunc statim uersus pregaudio currens agnum quem deo et beato claudio uouerat in praesentia multorum qui aderant ante sepulchrum eius gratias agens obrulit. Rure marimaco uir quidam habitabat. cui exsufflitate sanguinis narum apostema dextrum brachium totum occupauit. Quod in breui in tantum tumore excreuit. ut ab eodem uero a latere quasi infantulus poneret. Cumque continuo dolor excreueret infantum. ut predictus uir omnem corporis quietem et ciborum saporem amitteret. tandem quadam nocte in lecto iacens et ut ipse restatus est clare uigilaret. uidit pro oculis assistere uirum aspectu deorum facie uenerabilem: indutum stola candida. et obstupuit. Qui quasi in extasi positus. in uocem praeuens quis esset inquisiuit. At ille claudius inquit seruus christi sum. qui eius misericordia ad te debiles accessi. Et statim brachium ipsum crucis signaculo facto muniens sanitatem plenariam reddens euauit. Tunc puella quaedam ipsius uiri filia que non longe in lecto quiescebat patres cum quo loqueretur inquisiuit. Quam ille increpans tacere iussit. Et paulo post timore excusso brachium erigens lesionem nullam sensit. **L**ibere conditionis adulescentis quidam diuitijs prosperis in quadam uillula prope lugdunum morabatur. Qui complexione uiciata. guttama reticam non absque magna membrorum iuncturarumque contractione incurrebat. Hic itaque pedum desitutus officio rotarum patrimonij substantiam in medicos erogauit. Cum uero nil amplius quod daret haberet. omni spe salutis ab ipsis derelictus. quid iam facere debeat ignorauit. Inter notos igitur mendicare crubescens relictis parentibus. tristis uehiculum ascendit. diuionemque transuectus est. Ubi cum iam sex annis impugnat magnaque corporis debilitate premassisset. tandem auditis miraculis que per sanctum claudium fiebant. fide cepit ut si non corpus. saltem in tumbriam aliquam uestimeti eius contingere posset. se saluum fieri credidit. Baculis igitur inuicem ire temptauit. sed minime potuit. Qua propter uehiculis et quadrigis transeuntium ut eumque dolamissos puenit

Claudius

atque iam firmiore spe sanandi roboratus sanctum claudium inuocans solius baculi fulcimine usque ad oratuum locum peruenit. Cumque oratorum intrasset et oratione facta pedes sacri corporis osculatus fuisset. statim reiecto baculo sanus effectus. cum gratiarum actio ad pedes suos hilaris est reuersus. **H**omo quidam in uilla sancti albanum spiritu maligno agitur uorem et filios minaci uultu deterebat. Quos amici sui ligatum funibus suppositum uehiculo ad sepulchrum uiri dei perducere satagebant. Cum igitur loco appropinquassent. et demoniacus pinnaculum templi aspexisset. primo clamauit. Cur me ceditis. aut cur me ligatum tenetis. dei et beati claudij misericordia sanatus sum. Soluite me nichil timetes. Quae statim soluentes in praesentia corporis amici dei cum oblationibus perduxerunt. **I**n territorio sancti eugendi quaedam puella quindecim annorum. quadam uice in uisione nocturna a deo perterrita fuit. ut quinq; annis in lecto decubens. nichil omnino cibi uel potus nisi aliquando semel pro mensem uel citra pomum coctum deglutire posset. Et quia semper bone fame honesteque uite fuit. primo infirmitatis suae anno bis confessa a proprio sacerdote corpus diuicum cum magna reuerentia sumpsit. Egritudine igitur inualecente quatuor annis sequentibus. non solum loquedi. uerum etiam uisus beneficio ex toto priuata fuit. Multe uero honeste persone misericordia super ipsam more eas sepius uisitabant. Inter quas cum generosa domina katherina de beaufremont semel aduenisset. et miseram illam insperasset. amarissime flere cepit atque flexis genibus diu orans. tandem benignis exhortationibus ad patientiam prouocauit. dicens etiam ut omnipotenti deo eiusque famulo claudio se totam committeret. secuta ut qui tot et tanta miracula in remotissimis locis pareretur. sibi tanquam proprie eius famule subuenire non dubitaret. Statim illa in signum uere fidei manus ad celum eleuans profundissima suspiria emisit. Sequenti igitur die iussu deuote ac nobile domine super adiecte. ad monasterium sancti claudij multis comitantibus in grabato portata. Tunc ante sacrum altare posita multis orationibus a circumstantibus statim oculos aperuit. et hinc inde circumspectis. statim meritis sanctissimi confessoris claudij. super poplices se erexit. et surgens uelocius pedes sacri corporis osculans distulit cum lacrimis. clara uoce deum in sancto suo magnificans. Cui est honor et imperium in secula seculorum. Amen.

De sancta barbara clxxxviii.

Erat tunc marcentij imperatoris uir quidam generosus in comedia nobilitate generis praclarus ac temporalium rerum abundantia summus

De sancta

Barbara

nomine dioscorus. Cui erat filia speciosissima nomine
barbara. ipsa autem quia erat corpore pulcherrima eam
pater plurimum diligebat quia propter redidit eam in
turri altissima quam eadem edificari fecerat ne ab alio
quo homine videretur. erat beata barbara ingeniosa et
a renera etare vanas cogitationes relinquens cepit
diuina cogitare. cum enim semel templum intraret videns
simulacra parietibus suis ait. quod sibi voluit he simi-
litudines hominum. Respondet pariter. Taceas non hominum
sed deorum sunt et volunt adorari illud quod nescis et
quod non vides. barbara dixit. fuerunt quondam homines
quos nunc colimus. respondit ita. ex hoc beata barbara die
nocturne replicabat tacita dicens. si homines fuerunt dii
nostri ergo nati sunt ut homines mortui sunt ut homines si dii
essent nec nati fuissent nec mortui quia deitas ut mihi vi-
des nec cepit nec desinit esse homo etiam habet originem
terre quia terra est materia eius. Si ergo homo de
terra et homo deus est. ergo aliquid precessit eum quod
eius origo dicitur. Sic apertius dicemus terram deum.
sed quia nec terra a se est. nec celus a se. nec aer a se.
nec aqua a se. ex quibus quatuor elementis constat
homo. sed creature sunt. necesse est his esse creato-
rem. Ecce quanta sapientia in tanta iuuenili puella. Tandem
tradita studiis liberalibus alta transcendebat
sed defuit ei notitia veri dei. vanos autem deos occul-
te spernit. et cum vidit dios scilicet lignis et lapidibus sic-
tere genua sensibilibus insensibilibus mutis animo
valde correxit. idcirco venit rumor laudis in come-
diam clamans sapientissimum viro: um alexandrie fo-
re scilicet origenem cuius facundia totam terram perfun-

deret qui veris indicijs daret cognoscere veram
deitatem et ydolorum confunderet vanitatem. hec audiens
beata barbara multum gauisa est in domo pectoris
sui. et cepit sedule tractare quo genere posset eum
audire. Erat enim pater eius nobilis et valde potens
ergo misterium suum ei non reuelauit cum neminem cura-
torum haberet recurrit ad hoc consilium ut litteras eadem sa-
pientissimo origeni dirigeret et secretum ei pateface-
ret in hec verba. viro alexandrie nobilitate animi
longe lateque consilio. origeni barbara nicomedie tua
ancilla decus ob honorem desiderij mei accepi fore
te vere diuinitatis ostendens. A patria enim scintilla
ingenij mei a toto corde percipui ut ad veri dei no-
ticiam peruenirez meum nullam deitatem inesse linguis.
et lapidibus que humana arte composita sunt. que nisi
recipiunt sensibilitatem. et nec loqui nec audire possunt.
Cum semper tractauis esse falsos deos nec homines
posse esse deos. quia homo incipit et desinit esse. deus
autem ante tempora fuit. non ergo unquam deos credere potui
quos homines mortales cognoui in multis tamen moribus
posita semper deum nobis ignotum. proculdubio esse pu-
tari quod solus cuncta fecit quem semper amari huic me
semper deuoui quo sum id quod sum nisi me finis fallit cu-
ius spiritu aiata me sentio nec desista donec ad eum
pertingam. qua propter fame tue tumultu percussa pa-
ter venerabilis mentem meam bis apertius voluere esse
sui illum deum solum inuestigare cuius cognitionem a
pud te esse cognoui. Unde sita est ut fama refert.
supplices offero precibus quatenus discutere digneris
noctem ignorantie chaos confusionis ab ancilla tua et
inducere sole iusticie lumineque discretiois. Appeto
enim verum deum scire quod fecit visibilia et invisibilia.
et utrum vere vnus sit ut ipsa iam nunc dudum mecum ar-
gumetata sum etc. Hanc epistolam direxit alexandria ad
origenem presbiterorum que est in partibus africe caput re-
gionis illius longe distans a nicomedia. ne autem priuare-
tur legatione quam legauerat ad deum quem nouerat
in cubiculo cordis sui lacrimas fudit dicens. Domine fir-
mas pedem eius que ad famulum nisi ne aut illum mors
preueniat usque relegatio veniat. bis et alijs postu-
lationibus quibus deuore poterat nuncius alexandrie
ingredis origenem reperit in palatio matris alex-
andrie cesaris ubi occupat in docendo christianam re-
ligionem qui letitia magna litteras barbare acci-
pit laudans deum quod huiusmodi semen suscitabat.
et talia operatur. Et statim origenes doctor prestantis-
simus accelerat et edidit desiderium barbare in
hunc modum. Origenes vere dei indignus sacer-
dos et ut possibile est ostensor eius adhuc esset.
alexandrie nunc reges barbarice gentis adptio

De sancta

nem filioꝝ dei ihu xpi verā salutē sicut scripseras scire te velle verū deū q̄s sit. Sire debes q̄ vn̄ est verus deus i substantia et trin̄ i p̄sonis. s. pater et filius et sp̄s sanctus. Qui cūq̄ hec oīa credit oīno habet quo ad deū p̄tingere possit. tu autē hec intellige et irrellecta crede et si q̄d defuerit ad plenitudinem desiderij i legato req̄re q̄ te legē sanctā erudiet et libros quos fecit defert tibi leget. Nō etiā dubites te p̄noie xpi multis tormētis tradi. ipse em̄ dicit. Luce. ix. Qui pdiderit aīam suā in hoc mūdo propter me in vitā eternā custodit eā. Origenes misit vn̄ ex pluribus cū nūcio barbare ad barbarā que modū magno desiderio. Precessit nūcius barbare et nūciauit nūcius viz dei adesse fecit et pmisit eus foris stare vtrū pueniens esset cū intrare. tunc illa hoīem aduocari fecit q̄ ingressus offerēs salutationē in xpo illa assurgēs iclinat et tam dei nomen q̄ hoīem venerat. Pater ei⁹ gr̄a visitatiōis ad eā venit. vidēs virū ignotū tremēs inq̄t. Quis hoc et cur hoc r̄ndit alexādrinus me dēdi arte perit. Qui respōdet maḡm se h̄re alexādrīe q̄ p̄tra vsus medicorum etiā aīas curat. Pater audiēs recessit et cōcessit fieri cū eo colloq̄a. Tūc valētinus sacerdos et barbara cōfēit iter se sua misteria ibi tūc p̄lecta epla et bñ docta q̄d defuit eplē ad plenitudinē desiderij a legato q̄siuit et ad libitū inueit. Cognitio autē quōd pater et fili⁹ et sp̄s solus deus. et quomōd filius missus sit a p̄te et p̄susceptā hūanitatē hoīc̄ perditū reuocasset. captiuū redemiss̄ et sacz. laucrū eius petā lauisset acclerauit ad baptisimū gr̄az et ab eodē presbitero valentino quē origenes ad ip̄am miserat baptisata est i turre in qua eā pater posuerat ampli⁹ q̄ dei erat que fuit et q̄ sursum cupiēs libros quos ei origenes miserat frequēter legit et valde excreuit i sciētia diuinorū etiā sine magistro et in sapiētia dīna. Legit etiā de ea q̄ quia pulcra fuit quidā de optimatib⁹ terre illius patri eius locuti sūt viz sibi acciperet. Ipse v̄o accedēs ad eā in turrim p̄suadebat eā dicēs. filia mea quidam de potētib⁹ cōmemorati sūt de te vt acciperent te i piugio. q̄d ergo vis de hoc. Ip̄a vero intūta p̄em cū ira dixit. Ne cogas me hoc agere pater At ip̄e secessit ab ea descēdensq̄ instituit multitudinē artificū qui facerēt lauacrū cōstituit quōd fieri debuit tribuēs singulis mercedē in itegrū p̄fectus est i regionē lōginquā. descēdēsq̄ famula dei videre opus q̄d factū est. vidit p̄tra septētrionem duas solūmodo fenestras et dixit artificibus quare duas fenestras instituitis. Dicūt pater tuus disposuit. quibus illā. facite michi aliā fenestrā. Cui dixerūt. Timemus dñā ne indignet pater tuus cō

Barbara

tra nos. Dicit famula dei facite michi fenestrā ego de hoc acq̄escere faciā p̄em meū. Ip̄i vero fecerūt aliā fenestras pambulās vero barbara i naratorio cōtra orientē instituit marmoribus eius digito p̄ciosas crucē. De post ascēdēs in turrim vidit simula crā q̄ colebat pater eius suscipiēs spiritū sanctū in spuit in faciē eorum et dixit. Similes vestri fiant q̄ faciunt vos et oēs q̄ confidūt in vobis. finitoq̄ ope reuersus est pater eius de pegrinatōe et cōtēplatus tres fenestras. dixit artificibus. Quare tres fenestras instituitis. dicūt ei. filia tua sic nobis p̄cepit. Ip̄e vero ait filie tu impetraisti tres fenestras fieri. At illa etiā bene feci. Nā tres fenestre illumināt totū hominē. et assumens eā pater eius descēdit i naratorio et dixit ei. Quomō abundātius illumināt tres fenestre duab⁹. illa respōdit Tres sunt mundū illuminātes et stellarū cursus regulantes. pater et filius et sp̄s sanctus. et hi tres vn̄ sunt in essentia. Tūc repletus furore pater tulit spatā suam vt eam occideret. Ip̄a autē orabat ad dñm et absissa est petra et suscepit eā intus et eiecit eā super montem in quo pastores erant pascentes oues suas et illi considerauerūt q̄ beata barbara a facie patris extra petrā fugeret. Pater autē eius queritando discurrens venit ad predictos pastores inq̄redo vtrū barbarā filiā vidisset. Un⁹ autē eorū considerans irā patris iurauit se nescire eam alter vero digito eā prodidit. beata autē barbara proditori suo maledixit. et subito ip̄e versus est in statuā marmoreas et oues eius in locustas mutate sunt. Hoc apocriphū est. At pater eam reperciēs flagellauit. et coma traxit. eam carbonis et clauē reclusit vt nō aperiret ei quisq̄ constituti⁹ custos vsq̄ dū abiēs nūciaret p̄sidi marciano. Audiēs ergo p̄ses iussit eā p̄ntari. P̄ses autē vidēs mirā pulchritudinē eius. dicit ei. Q̄d vis parce tibi ip̄i et sacrificia dñs aut acerrimis tormentis tradaris. Cui illa. Ego habeo sacrificare deo meo ihesu xpo q̄ fecit eclū et terrā mare. et oīa que in eis sunt de demonibus tuis dicit p̄pheta psal. cxij. Os habent et nō loquent. oculos habent et non vident. Similes illis q̄ faciūt ea. et oēs qui confidūt in eis. Tūc p̄ses furore repletus iussit eam expoliare et carnes eius neruis taurinis sine misericordia discerpere. ita vt om̄e corpus eius inq̄naretur sanguine. Et iussit eā carcere recludi quatenus tractaret qua pena eā cōsumeret media nocte circūfulsit eā lux de celo i qua apuit. ei xps dicens. Cōfortare filia qm̄ copiosū sit gaudiū in celo et in terra sup passioē tua nō ergo metuas mīas tirāni ego. n. sus tecū vt eruā te ab oib⁹ plagis q̄ inferunt

De sancta

tibi et statim nusquam apparuerunt et dicit ei. ecce quod te
prospiciam sicut tui dei et diligam te quia plagas tuas san-
nauerunt. respondit barbara. Si sunt dei tui surdi. ceci-
et muti. et quod plagas meas curare poterant quod sibi
ipsis remedium conferre non poterant. me autem qui curavit est
christus filius dei vivum quem tu non vides quia induratum est
cor tuum a dyabolo. Tunc presens ut leo fremens iussit ei
lapides ardentes applicari ad latera et malleo ca-
put eius cedi. ipsa autem intuita in celum dixit. Tu nos
cognovisti domine quia amoris tui occasione patior me ergo
non derelinquas. tunc iussit impius presens gladio ab-
scidi mamillas eius quod aspiciens in celum ait. Ne proci-
das me a facie tua domine. et spiritu sanctum tuum ne auferas
a me. cum autem hanc plagam fortiter sustineret iussit eam
nudam circumire regionem illam et plagis inferentibus fla-
gellari. at martirium christi videns in celum ait. Domine deus qui
aperis celum nubibus adiutor et protector meus esto
et tege nudatum corpus meum ne videatur ab oculis im-
piozum virozum. Hoc dicens descendit angelus domini ope-
riens eam stolam candidam. Hoc cum videret ipse presens pro-
cepit eam gladio trucidari. Tunc furor repletus pa-
ter eius suscepit eam a preside et produxit eam in montem.
At vero ipsa gaudens super hoc festinabat. ut perfectus
vite eterne brauium acciperet. et adducta in monte ad
dominum orabat dicens. Domine ihesu christe cui omnia obediunt
presta michi hanc petitionem ut si quis memor fuerit
nominis tui et famule tue faciens memoriam passionis mee
domine ne memineris peccatorum eius in die iudicii. sed pro-
picius esto ei cuius caro sum. Et facta est vox
de celo ad eam dicens. Veni pulcherrima mea requiesce
in cubilibus presens mei quod est in celis quod postula-
sti donatum est tibi. quo facto martirium christi ad locum su-
pra dictum venit et ibi martirium suum finiuit. a proprio
patre decollata est. Patre eius de monte descendente
ignis de celo descendit et contusit eum. ita ut nec pul-
vis eius inveniret. fuit vir nobilis comes saxonie
qui inimicum suum captivavit. quem statim in turre recludi
fecit et familie sue sub pena magna mandavit ne si-
bi aliquis cibum vel potum ministraret. ut sic eo citius mo-
rere fame. Quibus aliquod tempus sine cibo et potu
mansisset. custodem turris voce lugubri et lamentabili-
ter rogavit ut ei modicum daret de pane ob reveren-
tiam gloriose virginis barbare ne sic fame moreretur.
Custos nec clamorem nec precibus advertabat. et sic per
aliquod tempus iacebat et nihil sum non dabat. custos vero ex-
timabat illum iam mortuum rogavit ergo dominum ut illum
extrahi permitteret. priusque corpus mortuum exalaret
ferozem iniecit igitur funem in collum detenti et ad summita-
tem deducetes sic eum de alto proiecerunt. qui cum ad terram
puenissent statim se erexit. et omnes qui aderant hoc videntes
in fugam versi sunt. quos ille dulciter monuit ac

Barbara

propter deum rogavit ne fugeretur. sed ut propius acce-
deret. et cum accessissent ad eum interrogaverunt eum
quod hoc fieret aut quod vivere posset. quibus ille re-
spondit beata virgo barbara me in omnibus angustiis
meis custodiunt et in eiectione turris suis sanctissimis
manibus me sustentavit. et mori non possum. nisi con-
fessus et sacra confessione munitus et inunctus. interro-
gatus. unde hanc gratiam haberet dixit. ieiunium et orationibus
omni die omni anno honoravi eam. et hanc gratiam michi a pro-
prietario dei obtinuit. ut mori non possum absque sacris quibus
statim preceptis spiritus exalabar. Aliud exemplum legimus
tempore serenissimi adolfi regis romane. accidit. ut quidam co-
mes ex mandato regis in partibus orientalis presideret
labente virgo famulus de profapia militari qui virginem
violaverat scusam. qui captus vinculis inclusus quousque
cogitaret de consilio nobilitatis ac civitatis que contra eum
esset summa facienda. et tempore statuto omnes puenerunt. et
iuuenis deductus est qui intime rogavit ut confiteretur
tur vocat professor audientes eum innocentem ipsum invenit.
Unde professor eum induxit ut beate barbare prope tuum servi-
cium voueret nec ad domum veniret et rediret nisi pro-
locum antiquum culmen in provincia visiteret quod et iuue-
nis fecit. Interea mulier clamans iudicium implorat
iuuenis ad iudicium ducit. Iudex querit de summa iuue-
nis. iam de vita sua desponsans quidam ignotus accessit
quem nemo novit exortans iuuenem. ut iudicem rogaret
ipsum suum verbum loqui quod factum est. Tunc tota universi-
tas cucurrit que et qualiter ille despectus vellent fieri.
et rationabiliter ostendens plerumque summas contra iuuenem esse
nullas. et constantem probans quod omnes tam nobiles quam cives
et omnes qui aderant. illud verum esse dicebant. et sic summas
revoaucunt. quia ultra humanum sensum protrahit que nullas
proradicere potuit. et dum predictus iuuenis ante tri-
bunal existeret pro nimio gaudio prosternere se volens
casu accidit ut collum iudicis hostiliter irruerunt in eum
Hoc pater et amici videntes despatii flentes et lamen-
tantes quasi mortuum eum relinquerunt. quod intelligens con-
fessor presideret amicis suis ait. nequaquam sic de beneficiis
cuius beate barbare diffiditis. quia veraciter scio quod sanctus
est. et nulla pars corporis molestia. Accedentes pater
et amici eius cum festinatione nullum vestigium vulneris
inveniret in eo gratulabantur illi et meritis et beneficiis
beate barbare presertim et magnifice laudaverunt eam.
et sic iuuenis tandem in servicio beate barbare vitam
suam finiuit.

Legenda aurea siue flores sancto-
rum impressa Lugduni per venerabi-
lem virum magistrum Mathiam huss
Anno domini M. cccclxxxvi. Die ve-
ro vicesimo mensis iulii finit feliciter